C
2M D
32

~~16 3.10~~ 11.

~~6 – 36 – E – 4°~~

59 59
b 6
58 14

Franciſci Marii Grapaldi:poetæ Laureati:de Partibus Aedium:Addita modo:Verborum explicatione:Quæ in eodem libro:continentur:Opus Sane elegans:& eruditum:tum propter Multiugam:Variarum rerum:Lectionem:cũ propter M.Vitruuii & Cornelii Celſi:emaculatas diciones:Quæ apud ipſos:Vel Mēdoſæ:Vel obſcuræ: Videbãtur:

6-2-D-32

TABVLA

Abacus 66.&147.
Abdomen 17.&235.
Ablaqueatio 148.
Ablaqueator 148.
Abolla 138.
Abrotanum 148.
Abſceſus 141.
Abſis 144.
Abſtemius 75.
Academia 58.
Acapna 86.
Acapniſtum 86.
Acatium 177.
Acatum 177.
Acauſti 143.
Accetarium 13.&138.
Accipitres 50.
Accumulatio 148.
Acentra 144.
Aceratus 136.
Aceroſus 74&.136.
Acetra 114.&254.
Acerſecomes 147.
Acetabûlû 38.&138.
Acetoſa 13.
Acetum 13.
Achetæ 216.
Achoræ 139.
Aclalium 212.
Acinus 212.
Acipenſer 35.
Acmæ 141.
Acone 209.
Acopa 144.
Acroamata 145.
Acroaterium 145.
Acrocherion 237
Acrochordones 141.
Acrocomæ 116.&147.
Acrolython 145.
Acromata 145.
acroteria 145.
actuariæ horæ 193.
acupictor 95.&220.
acus 95.
adagiû græcû 91.&36.
adenes 110.&222.
adeps 52.&145.
adipſon 185.
admiſionales 4.
adrachne 140.
adſerere 5.
aganippe 9.
agaricum 147.
agaſo 45.
agon 138.
agonia 138.
agoniſma 138.
agoniſtes 138.
agonitheta 138.
agria 176.
agrion 223
agrippe 144.&262.
ahenum caldarium 89.
aigleuces 12.
alabaſtrites 3.&213.
alabaſtrum 236.
alauda 56.
albarium 4.
albucus 148.
albugo 139.
album 145
alburnum 147.
alec 35.
alectorius 53.
alecula 36.
alexipharmacon 221.
alexitaria 173.
aliptes 60.
allaria 85.
allarii 147.
allium 27.
allum 43.
alnei pali 136.
alnus 136.
alopetia 141.
alopex 141.
alphos 112.&141.
alſioſæ herbæ 141.
althea 28.
alules cochleæ 38.
alueolus 180.
alueus 115.
alumen 136.
aluta 104.&138.
alutarius 139.
amaracus 21.
amauroſis 140
ambidens 148
amblipia 140
amentum 124
amerina ſalix 137
amethiſtina 138.
amethiſtus 138
amphemerios.112.&140
amphibia 52.
amphicirtos 143.
amphimala 99.&138.

Amphiteuſis 166
Amphitapæ 99.& 138.
Amphora 89.& 143.
Amptron 145.
Amulela 139.
Amurca 18.
Amuſis 142.
Amygdala 79.
Amylum 92.
Anaclytiria 228.
Anaglypha 70.& 138.
Analectides 138.
Aneleutrides 138.
Analyptica 139.
Analyſis 139.
Anaplecticon 171.
Anas 52.
Anaſtomoſis 141.
Anatariæ aquilæ 50.
Anatomatice ars 142.
Anatome 119.& 142.
Anceſa 70.
Ancluſa 142.
Ancões 4.& 137.& 225
Anctere 182.
Ancus 137.
Ancyla 140.
Ancylobleroe 170.
Ancylogloſis 140.
Ancylops 140.
Ancyloſis 140.
Andrachne 140.
Andritelon 218.
Androgynus 93.
Andromitis 93.
Androne 108.
andros 93
anelia 10.
anetum 22.
aneumatoſis 111.
angina 110.& 140.
angiportus 191.
anguilla 34.
anheloſi piſces 225
ania 139.
aniſum 23.
annales 140.
anodyma 145.
anoteſia 111.
anpathia 27.
anſa 145.
anſatæ 145.
anſer 52.
anſula 46.
antæ 4.& 217.
anterides 147.
antes 138.
antheriton 148.
anthithalamus 97.
antica 225.
anticaris 137.
antidora 3.& 23.& 137.
antidoſis 137.
antidotum 139.
antilena 49.
antipagmenta 4.
antipatia 112.
antipharmacũ 139.& 221
antrox 112.
anuicaulia 24.
anypodeti 145.
apathes 147.
Apathia 147.
apet 40.
apexabo 17.& 197.
aphetactus 145.
aphoudema 158.
aphoudeuterion 158.
aphronitron 212.
aphthe 140.
aphthici 140.
apiana 24.
apinum 79.
apiorum gens 22.
apium 22.
apocaſtaſis 147.
apodos. 147.
apodyterium 58.
apogeon 144.
apolexia 109.
apona 144.
apophoreta 74.
apoſphraſgiſma 146.
apoſtema 112.& 141.
apotheca 11.
apotropea 139.
apoxiomeni 90.
appendix 137.
apria 43.
Aproniana ceraſa/duracina/ actia/iuliana/ merena 81.
apyrina mala 80.
apyrinum 143.
apyron 143.
apyrotos 6.
apyrotus 143.
apyruſtœ 143.

aqua puteana 8.
aqua ciſternarum & fontium & decocta 9.
aquatici corui 55.
aquilarũ gñra.50.&.198
aquiminarium 66.
ara 113.
arachne 243.
arachnides 243.
arbutus 148.
arca 103.
arcias 119.
archigramatei 119.
archimagyrus 85.
archipoſiarches 73.
archipoſias 73.
architriclinus 64.
arculus 84.
arcus 124.
areæ 137.
arena 3.
arenarium 3.
arenatum 3.
arenicum 144.
areole 137.
areoſtylos 178.
arganum 42.
argenia 110.& 139.
argemo 194.
argyranche 140.
argyrendatæ 76.
argyroaſpidæ 121.
aritalthea 28.
ariſtophorum 235.
ariſtulæ 36.
arma 119.& 138.
arma ſutorum fabrorũ cementariorũ agricolarum & ſtudioſorum 120.
armamentarium 119.
armaria 115.
armeniaca mala 80.
armi 138.
armilini 143.
armillæ 138.
armillum 138.
armolinum 148.
armoracia 26.
arnea 186.
aromata 19.
aromatopolæ 19.
arrabo 110.
arſenicum 144.
arſenocœta 146.
arſenothelys 146.
artemo 142.
artericum 164.
arthreticus 141.
arthretis 141.
artolagani 74.
artynoe 145.
arulatores 44.
aſarota 62.& 138.
aſcalonia 27.
aſcalopotes 36.
aſcaridæ 259.
aſcia 142.
aſcitæ 145.
aſcopa 143.
aſcaules 145
aſinus 45.
aſparagus 28.
aſpergilum 114.
aſpergo 144.
aſphodelus 148.
aſplenon 241.
aſſa 142.
aſſamenta 62.& 145.
aſſeres 62.& 145.
aſſulla 145.
aſſum 76.
aſtaci 38.
aſthma 140.
aſtomi 141.
aſpis 145.
aſtragalizontes 105.
aſtragalomantia 158.
aſtragalus 105.
aſtrobuliſmus 243.
aſturcones 44.
aſturii 50.
aſueſtinum 215.
athara 148.
atheos 145
athera 14.
atheroma 141.
athlon 138.
athlotheta 138.
atlantes 5.
atleta 138.
atocia 31.
atoma 241.
atomi 142.
atramentarium uaſculum 117.
atramentum 117.

atricapilla 54.
atrienſes 6.& 251.
atriplex 25.
atropha 141.
atrophi 141.
attilus 38.
attonitus 139.
aues ſermocinantes 55
auguſta charta 116.
auiaria 50.
aulæa 99.
auleticus 145.
aulicoctia 89.
aurifex 143
auripigmentum 144.
auriſcalpium 103.
auro clauatæ ueſtes 160
aurum 35.
aurum coronariũ 29.
autocinetos 145.
autographus 118.
automata 107.
automatos 145.
autopyrus 225.
aux 144.
auxilla 89.
axes 17.& 62.& 145.
axinomantia 90.
axungia 17
B
Bacca 49.
Baccar 253.
Baccæ iuniperi 32.
Bacchæ 49
Baccus 75.
Bactio 253.
Balanus 149.& 153.
Baliæ ueſtes 149.
Baliſta 125.
Balius color 149.
Balneæ 58.
Balſamum 151.
Baphia 151.
Baptiſmum 59.
Baptiſterium 59.
Barbitos 151.
Barbulus 38.& 39.
Barrus 38.
Baſaltes 3.
Baſilica 63.& 151.
Baſis 7.& 151.
Batillum 88.
Batioca 152.
Baxeæ 149.& 153
Bellaria 78.
Bellicæ coronæ 29.
Beta 24.& 153.
Betonica 24.& 152
Betulla 152.
Biblioteca 141
Bidentes 148.
Bigamus 72.
Bigæ 72.
Bilioſus 150.
Bilis 150.
Biothanatos 148.
Bipalium 152.
Bipennis 122.
Biſacena 149.
Biſſatia ueſtis 149.
Biſontes 148.
Bitumen 152.
Blatæ 151.
Blitum 25.& 152.
Boa 112.& 150.
Bogloſus 24.
Bolis 151.
Boſca 52.
Botryis 167.
Botrys 53.
Botulus 38.
Brachialia 121.
Bractearii 149.
Branchiæ 34.
Braſica 25.
Brephotrophia 151.
Brion 8.
Britanni 184.
Broci 150.
Brocitas 150.
Brondocela 150.
Bronchus 150.
Brucia 264.
Brunci 150.
Bruſcum 152.
Bua 151.
Bubali 148.
Bubones 150.
Bubonion 150.
Bubonocelæ 150.
Bubſequa 45.
Bubula lingua 24.
Bucea 74.
Buccinum 77.
Buccula 120.
Bucentæ 152.
Bucentrum 152.
Bucephalus 44

Buceriæ 151.
Bulapathon 201.
bulbus 27.& 153.
bulgæ 49.
buleuterion 153.
bulimia 150.
bulimios 151.
bulla 149.
bumaſthe 83.
burici 44.
burrhanica 151.
burrhus 151
buteo 153.
butyrum 18.
buxus 31.
byrſa 152.
byſſina 149.& 153
byſſinum linum 153.
byſſon 153.

C

Cabura 9.
Cacabus 89.
Cacochyla 19.
Cacodæmones 200.
Cachexia 164.
Cacoethes 164.
Cacthys 186.
calamaria 117.
calamintha 248.
calamiſtrum 94.
calamus 117.
calantica 157.
calchar 121.
caliblephara 157.& 167
caligatus 160.
caligæ 160.
calix 99.
callum 156.
calo 86.
calopodia 160.
calpar 156.
calpis 156.
calta 159.
caltula 159
caluitium 161.
calx 3.
calyptræ 157.
cambre 169.
camellus 45.
caminus 86.
cammarus 38.
campe 4.& 154.
campeſtre 160.
cancellus 63.
cancer 184.& 165.
canifera 84.
canis 46.
caniſtra 84.
cantharides 29.
cantherius 53.
canthus 258.
caparis 28.
caper 111.
capital 157
capidulum 160.
capitium 160.
capnomantia 158.
capreæ 42.
capreoli 42.& 132.
caprifolium 169.
caprunculum 159.
capſaces 90.
capſarius 167.
carabi 38.
cararienſe marmor 3.
carbatinæ 168.
carbo 87.
carbunculus 87.& 165.
carcinoma 164.
carcinus 165.
carda 5.
cardiacus 163.
cardian 163.
cardiogmos 163.
cardo 5.
carduelis 57.
carduus 28.
caries 155.
carminator 158.
carnarium 16.
caro 16.
caroptomantia 90.
carotola 26.
carpani 38.
carpentarii 44.
carpinus 263.
carpiones 38.
carucarii 44.
caryatides 5.
caryinum oleum 18.
caryophilum 20.
caryote 82.
caſeus 15.
caſſita 56.& 155.
caſtellum 10.
caſtor 42.
caſtula 157.
cataphratus 19.

Cataplaſma 196.
Catapocia 161.& 109.
Catapulta 125.
Cataracta 110.
Cataſtagmus 163.
Catharſis 161.
Cathartica 161.
Catheti 154.
Catillones 14.& 155.
Catinus 76.& 155
Catulire 43.
Catulitio 168.
Catuzi 247.
Cauea 57.
Cauedium 8.
Caulæ 89.
Caulodes 169.
Cauma 241.&167.
Caupones 168.
Cauſon 164.
Cauſtica 161.
Cauteria 161.
Cauton 177.
Cebus 42.
Cedrealis 215.
Cedrelates 166.
Cedreleon 166.
Cedria 166.
Cedrides 166.
Cedrinum oleum 166.
Cælia 163.
Cœliatus 163.
Cœliolyſia 163.
Cella 11.
Cellarius 15.
Cementa 4.
Cementarius 4.
Cœnaculum 64.
Centones 99.
Cepe 27.
Cephalalgea 161.
Cephalea.109.& 161.187
Cepuros 21.
Cæra 119.
Ceramentū ſutoriū 155.
Ceramides 157.
Ceramion 156.
Ceramites 157.
Ceraphium 167.
Ceraſa 81.
Ceratum 161.
Cercopithecus 42.
Cerephilon 169.
Cerion 164.
Ceroma 161.
Ceromaticus 161.
Ceromauton 105.
Ceroſtrota 167.
Ceruchi 167.
Ceruical 98.
Ceruſa 157.
Ceruus 40.
Cæſale 168.
Ceſtra 260.
Ceſtus 256.
Cetra 12.
Chalaza 184.
Chalcites 167.
Cameactæ 156.
Chamecißos 32.&154.
Chamedaphne 156.
Chamelea 156
Chameleuce 189.
Chamemyrſine 156.
Chameplatanus 31.156.
Chameſice 156.
Chamus 48.
Charma 159.
Charmoſina ueſtis 159.
Charta 115.
Chartophilacium 119.
Chartopolis 116.
Chaſma 167.
Chaus 40.& 251.
Chelidonia 54.
Chelonia 166.
Chelonophagi 37.
Cheridotæ 104.& 160.
Chiliarchi 177.
Chilones 168.
Chiragra 112.
Chiromantes 158
Chiromylos 92.
Chironium 164.
Chironomia 160.
Chironomos 72.
Chirotechnia 161.
Chirurgicus 108.
Cholere 163.
Chondros 212.
Chorobates 166.
Chryſanthemos 190.
Chryſendate 76.
Chryſoaſpidæ 121.
Chriſocolla 168.
Chryſolectrum 236.
Chryſomella 80.
Chytrapodes 89.& 165

V

TABVLA.

Ciathus 70.
Cicer 129.
Cicercula 129.
Cicidelæ 221.
Cicindela 107
Ciconia 10.& 52.
Cicur 155.
Cicus 80.
Cilibæmens. 72.
Cinamomum 20.
Cinamus 20.
Ciniflones 94.
Cips 128.
Circinus 165.
Circitores 158.
Circulator 158.
Circumfora-
neus 158.
Cirnea 155.
Cirri 38.
Cirſa 266.
Cirſocela 230.
Ciſiarii 44.
Ciſſimbium 11.& 154.
Ciſſium 44.
Ciſſos 154.
Ciſterna 9
Ciſuſa 9.
Citrea mala 80.
Citroſa ueſtis 80.
Citta 55.
Clamidion 159.
Clamydula 159.
Clamys 159.
Claſici 167.
Clatrata feneſtra 65.
Clatri 65
Clauicularius 160
clauis 6.& 160
clematere 77.
clepſydra 107.
clibanus 91.
clidium 16
cliduchus 65.
clini 97.
clinici 108.
clinidion 97.
clinopodia 97
clitellarii 49.
clitellæ 49.
cloaca 108.
cluere 121.
clypeus 121.
clyſteria 160.
clytorius 9.
cnedoſcios 52.
cneſmus 164.
coagulum 15.
coccina 159.
cochlea 38.
cocula uaſa 88.
cocum 159.
cocyx 160
coitus 101.
colacteus 16
colicon 164
collibiſta 69.& 156.
colliquiæ 167.
collyria 161.
colobia 159.
colloſtratio 165.
coloſtrum 165.
colum 14.& 163.
columen 134.
columna 7.
colus 95.
colycia 167.
cometaꝝ noia 163.
compernes 16.
compluuium 8.
conchæ 90.& 37
conchilia 37.
conclaue 64.
condus 15.
condylomata 164.
coniectores 158.
conoides 168.
conopæum 100.
conopios 100.
conops 100
contignatio 61.
conuoluolus 29.
conus 32.& 168.
copula 167.
coquus 85
coralium 157.
corax 56.
corbes 165
cordapſos 163.
cordax 250.
cordios 163.
cordum 47.
cordyle 16
coriago 169.
coridalus 56.
coriũ 169.
coriza 202.& 163.
corizoſus 163.

cotnus 169.
corollarium 167.
corollæ 29.
corona 29.& 166.
cors 50.
cortina 167.
coruda 28.
coruuli piſces 36.
coruus 56.
coryandrū 25.
corycia 167.
corymbus 32.
coryneta 124.
corytni 124
corynophorus 124
corynthium es 154
coſmopolites 157.
coſmos 157.
coſmotica 157.
coſſi 257.
coticula 165.
cotonus 95.
coturnix 51
coxendix 112.
cranium 168.
cranon 168.
crapula 159.
cratis 91.
creagre 92
cremaſteras 166.
crepidiculæ 36.
crepitulum 159.
cribrum 130
criptoporticus 7.
criſis 7.
criſtalina uaſa 69.
crithe 110.
critici 231.
crocomagma 20.
crocota ueſtis 159.
crocotarius 159.
crocotos 159.
crocotula 159.
crocotularius 159.
crocum 20
crōmio 27
crotalia 37
crotopezia 160
crumena 105.
cruni 169.
cruſtæ marmoteæ 154.
ctematri 46
ctypodes 160.
cubiculum 97.
cuculus 116.& 160.
cucuma 88.
cucumer 26.
cucurbita 26
cucurire 53
culcitra 98
culeus 131.
culina 85.
cultellus 73.
culter 92.
cumatile 159
cumba 97
cunabula 96.& 158.
cunæ 158.
cuniculi 41
cupæ 168.
cupedia 74.& 158.
cupediale 74.& 158.
cupedinarii 74.& 158.
cupes 158.
cupreſſus 31.
curculio 126.
currules 44
cybium 155.
cyclas 159
cyclus 159.
cycnus 52.
cydonia poma 80.
cylindroides 167.
cylindrus 165.
cymathilis ueſtis 159.
cymatia 154.
cymbium 155.
cyminopriſtes 166.
cyminus 166.
cynicoſpaſmos 165.
cynocephali 42.
cynogloſos 32.
cynomiæ 84.
cynorhodos 155
cyperus 169.
cypirus 169.
cytinus 169

D

Dactylotheca 118.
Daducus 65.
Dalmatica ue/ſtis 171.
Dama 42.
Damaſcenæ roſæ 296
Daniſta 173.
Dardania 173.
Dardanium 173.
Daſypus 41.

Daucus 171.
Dea mania 200.
Decapulator 170
Decempeda 229
Decipulæ 33.
Decumare 170.
Decumator 170.
Decumus 170.
Defecatio 13.
Defecatores 13.
Defecatum uinum 13.
Defrutum 12.
Degulatores 14.
Deleteria 256.
Deleteria mala 173.
Delibutus 170
Deliciæ 33.
Deliquium 172.
Demarchia 177.
Demarchus 177.
Demothenia 177.
Demouorus 177
Dendrociſſos 32.& 154.
Dentifricia 204
Dentiſcalpium 103.
Dentium noia 254.
Depera 171.
Deſultores 48.
Detrulator 170
Deuerra dea 84.
Deuteria 13.
Dextrocheria 171.
Diabroſis 172.
Diaphoretica 171
Diaphragma 172.
Diaria 173.& 209
Diaſatyriocha 241.
Diaſpaſma 144.
Diaſtylos 178.
Diaton 180.
Diatriba 63.& 170.
Dibaphum 151.
Dichonomi 143.
Dichotomos 143
Dictata 172.
Dictiotecon 195.
Dieta 170.
Dietarii 170.
Dietérices 170.
Digitelli fungi 17.
Dimenſium 173.
Dimixos 107.
Dioptra 166.
Dioryges 172.
Diotta 11.
Diphriga 173.
Diphteræ 244.
Diplinthius 225.
Diplois 171.
Diplomata 172.
Directarii 170.
Diriuitores 73.
Diſcobolos 151.
Diſcophorus 77.
Diſcus 7.
Diſpeſia 111.
Diſtilatorium 173
Diuretica 173.
Dium 170
Dogma 170.
Dolichos 246
Dolon 177.
Dolones 124.
Domorum inuentio 2.
Domuitio 171.
Donacæ 213.
Dora 3.
Dorcas 42.
Dormitorium 97.
Doron 3
Doroſphorus 67.
Drachma 235.
Drauci 171
Dromedarii 45.
Dropax 173.
Drupe 82.& 173.
Drypete 173.
Duciduniæ 173.
Duidens 148
Dulciarii panes 19.
Dureta 59
Dyſenteria 171.
Dyſodia 171.
Dyſpnœa 140.
Dyſtiga 142.
Dyſtocia 144.
Dyſuria 172.

E

Ebenus 174.
Ebulus 156.
Ebur 39.
Eccleſiaſterion 178.
Eclypſis 172.
Ecechiria 160.
Echo 174.
Eclegmata 175.
Ecnephias 178.
Ectropium 177.

E[illegible]a 174.
Edeatræ 89.
Edeſmata 89.& 174.
ægilops 139.144.179
æginetićum æs 154.
ægipanes 42.
elaphos 40.
elaterũ 178.
elcoſis 111.
electrides inſulæ 236.
electrum 236.
elelicaphos 22.
elenchi 37.& 176.
elephantes 39.
elephantia 176.
elephantiaſis 176.
elephas 176.
eleutheria 177.
eleutherius 113.& 177.
elices 167.
ellychnium 65.
elminthes 259.
elutriator 170
embaphia 151.
emblema 62.& 174.
embole 123.
emidæ 38.
æmodia 140.
emphraxis 177.
emporos 116.
emporetica charta 116.
emporium 116.
empuſa 196.
ænaria 193.
encanthis 177.
encarpia 154.
encauſtice 161.
encauſtum 177.
enchiridion 174.
enchriſta 175.
enchryphia 74.
encopiæ 144.
endiuia 23.
endromys 175.
eneacrunos 169.
eneapharmacum 161.
enidris 197
entheca 11.
enthelechia 85.
enterocela 224.
epagon 142.
epatorium 22.
ependytæ 175.
ephœbeum 178.
ephelis 176.
epheſtiades 178.
epheſtides 178.
epheſtris 104.
ephimeride 176.
ephimeris 112.
ephipium 48.
ephireum æs 154.
epialos 176.
epichlyſis 175.
epichriſta 167.
epicrocum 159.
epicyclus 159.
epidemia 177.
epidromes 177.
epidromi 177.
epidromides 33.
epidromon 177.
epilepſia 109.& 176.
epimenium 27.
epinictides 175.
epiphoræ 110.& 176.
epiplocela 230.
epiſchidion 145.
epiſpaſticum 161.
epiſtaſtæ 85.
epiſtomium 66.
epiſtylium 6.& 178.
epithalamium 97.
epithemata 175.
epithima 175.
ep togium 175.
epitrapezia 76.
epityrum 178.
æpolus 45.
epulæ 77.
epulides 110.
equeſtria 174.
equire 43.
equiſio 45.
equitium 43.
equotriba 48.
equus 43.
æra 144.
ergaſtulum 174.
ergata 142.
eregmos 182.
ereuthodanus 231.
erigeron 178.
eringion 28.
ærineus 144.
erotes 177
eruca 24.& 178.

ærugo	137.	Paliſcus uéter	17.	Fiſtula	9.& 180.
erumna	177.	Fana	73.	Flamineum	179.
erumnulæ	177.	Far	127.	Flauiſſæ	184.
eruilium	129.	Farcimen	17.	Flemina	180.
eruum	129.	Fartores	17.	Flocces	13.
eryſipelas	176.	Faſcinum	111.	Floci	13.
eryſipelatodes	176.	Faſiolus	129.	Flutæ	34.
erythacus	178.	Faſtigium	134.	Focus	86.
erythrodanus	230.	Fauago	37.	Folles	87.
eſchare	177.	Febris	112.	Follis	179.
æſculeta	31.	Feccatum uinum	13.	Fons	9.
ethanion	170.	Fellare	181.	Forago	179.
ætra	141.	Fellator	181.	Forceps	180.
euchyla	19.	Felles	127.	Forculus	5
euchylotropha	161.	Fœmoralia	121.	Forenſia	179.
eudomænes	200.	Feneſtra	64.	Fores	5.
eueriçulum	33.	Fœniſeca	47.	Foria	108.
eufroſine	24.	Fœniculum	23.	Foricæ	108.
eurithmia	234.	Fœnum	47.	Formucales	88.
euſarotoπ	62.	Fermentum	179.	Fornacei	181.
euſtylos	178.	Ferumen	181.	Foruli	114.
euthymia	174.	Foeſtuca	47.	faces	18.
euzonum	24.	Fex uini	13.	fraga	81
exanthemata	223.	Fibula	181.	framea	123.
exaphori	224.	Fibrum	181.	fratillus	99.
excipulæ	33.	Ficedula	54.	frenum	48.
excodicatio	148.	Ficeta	31.	friſtio	181.
excodicator	148.	Ficus	31.	fritillus	180.
exedre	63.	Fidiculæ	196.	frons unde	179.
exhydriæ	178.	Figlinæ	181.	frontalia	48.& 179.
exochæ	176.	Filicate	77.	frontati	180.
exomides	175.	Fimbriæ	104.	fruges	127.
ezomidæ	104.	Fiſcella	48.	frugiperda	182.
F		Fiſcellus	48.	frumenta	127.
Faba	128.	Fiſcina	47.	fucus	179.
Fabalia	182.	Fiſtuca	3 & 179.	fullo	179.

funambuli 179.
funda 125.
funipei 179.
funis ductarius 10.
furculæ 46.
furfures 180.
furunculi 180.
fuſcinula 75.
fuſterna 180.

G

Gabatæ 77.
Gabinus 186.
Gagates lapis 244.
Gala 16.
Galactopotæ 16.
Galbanum 183.
Galbea 183.
Galberus 57.
Galbula 57.
Galea 120.
Galericuli 183.
Galgulus 194.
Galla 185.
Gallus 53.
Ganeo 182.
Gangabe 186.
Gangilion 184.& 206.
Gangrenam 184.
Gannea 62.
Ganze 186.
Gargara unde 185.
Gargarizatio 185.
Garum 185.
Gauſape 99.
Gazophilatium 119.
Gehena 185.
Gemmarii 183.
Gemurſa 184.
Genethlius 184.
Gæomantes 183.
Gæomantia 183.
Gerræ ſiculæ 1.& 182.
Gerrones 13.& 182.
Geruſia 184.
Geſſa 134.
Getium 185.
Gingiber 19.
Girini 36.
Gituli 231.
Git 128.
Gladius 123.
Glama 184.
Glandia 17.& 182.
Glaucomata 184.
Glaucophthalmos 200.
Glaucopis 185.
Glauſtum 184.
Gleſſum 236.
Gleucinum oleū 185.
Glires 42.
Glomera 183.
Glottis 34.& 180.
Gluma 186.
Glycirrhiza 24.& 85.
Glycirrachelon 195.
Gnaphalium 186.
Gnoma 183.
Gnomon 207.& 183.
Gobius 36.
Gonorrhea 242.
Gonothæa 111.
Goſſipion 195.
Grabatus 186.
Graculus 56.
Gralatores 186.
Grámatei 119.
Grámatocyphon 118.
grame 185.
gramiæ 183.
granarium 126.
granata mala 80.
grando 184.
graphiarium. 116.
graphis 186.
graphium 116.
griphæ 186.
grumus 185.
grus 51.
grypus 186.
gurguſtiolum 183.
gutturnium 66.
guttus 60.& 90.
gymnaſiarches 63.
gymnaſium 63.
gynæcium 93.
gyneconitis 93.
gynecophilus 93.
gyrſum 4.
gyrapha 40.

H

Habena 48.
Halmiraga 212.
Hamatæ 188.
Hami 188.
Hamiotha 188.
Hammoniacum 190.
Hapalum 190.
Harpagia 186.

Harpagones 186.
Harpax 10
Harpe 189.
Haſta 122.
Haſtæ præpilatæ 124.
Hebdomada 189.
Hecta 93.
Hectica 188.
Hedera 32.
Hedioſmus 21.& 189.
Hediſma 103.
Helciarius 49.
Helcium 49.
Helciſma 246.
Helicos 189.
Heliocamius 59.
Helychryſum 190.
Hæmatices 190.
Hematopodæ 51.
Hemerobius 190.
Hemicranea 187.
Hemicyclus 72.
Hemitritæus 188.
Hemoptoea 111.
Hæmorhoi des 111.& 187.
Hepaticum 188.
Hepſema 112.
Heracleotica nux 79.
Hercos 190.
Herices 42.
Herinacei 42.
Herma 111.
Hernie 187.
Herpetæ 188.
Heta 190.
Heterocranea 187.
Heteromalla 99.
Hexaclinos 64.
Hiera picra 227.
Hieranoſos 190.
Hieratica charta 116.
Hierocepis 21.
Hierocomios 189
Hierodulus 188.
Hila 17.
Hilum 129
Hinnus 45.
Hinulus 45.
Hiperdulia 200.
Hipogea 11.
Hipogloſa 189.
Hipomocleon 189.
Hipagones 49.
Hipparcus 177.
Hippax 15.
Hippiades 49.
Hippiatri 187
Hippiatros 48.
Hippocampus 48.
Hippoconii 49.
Hippodromus 31.
Hippolapaton 201.
Hippomanes 43.& 48.
Hippona 49.
Hippopere 49.
Hippothelæ 45.
Hippotoxotæ 124.
Hippuris 191.
Hirpices 188.
Hirudo 134.
Hiſpanum olus 126
Hiſtrices 42.
Holocauſtum 53.
Holographum 53.
Holophanta 53.
Holoſphyraton 190.
Homeri 189.
Hopla 120.
Hoplitides 120.
Hoplomachus 120.
Hopoſtocomæ 116.
Hordeum 128.
Horeum 11
Horologium 167.
Horoſcopus 190.
Horripilatio 112.
Hortus 20.
hoſtilina dea 249
hoſtimentum 249.
hoſtire 249.
hoſtorium 249.
humeralia 120.
hyalina 70.
hyaloides 243.
hyalurgos 70.
hydor 90.
hydraulica 90.
hydreleum 18.
hydria 90
hydrocephalia 109.
hydromantia 90
hydrophobos 187.
hydropotes 90.
hydrops 187.
hygrēplaſtra 187.& 263.
hyeromantia 189.
hymen 191

hypagogeus 190.
hypagones 190.
hypercauſima 191.
hyperthyron 5.
hypethra 62 & 234.
hypnomantes 189.
hypocapnyſton 189.
hypocauſtum 58.
hypochriſis 110.
hypocondrii 188
hypocoriſticos 123.
hypogeſſon 134.
hypogloſa herba 189.
hypopheræ 188.
hypopia 188.
hypoſtaſis 189.
hypothyra 216.
hyſterema 214.

I

Iaculum 124.
Iacynthus 29.
Ianitor 4.
Ianthina 193.
Ianua 4.
Ibices 42.
Ichthyocolla 33.& 195.
Ichthyophagi 33.
Icthyopolium 33.
Ichthyotrophia 33.
Ichthys 33.
Icon 192.
Iconia 114.
Iconium 192.
Icteros 194.
Idolon 195.
Idylia 195.
Ientaculum 67.
Ignauſia 195.
Igniaria 195.
Ignis 89.
Ignitabulum 86.
Ileos 193.
Ilicrines 223.
Imantopodes 196.
Imbrices 194.& 223.
Impago 5.& 194.
Impetigo 194.
Implanator 195.
Impluuium 8.
Inaures 192.
Incerniculum 130.
Incoctilia 195.
Incurceruleus 195.
Inſiciatio 195.
Infumibulum 86.
Infundibulum 14.
Inguinariæ 193.
Inquilini 191.
Inſtitor 192.
Inſula 3.& 191.
Inſularis pæna 192.
Intercapedo 195.
Interciſio ſtomachi 193.
Intergerini 192.
Interlunium 192.
Intermeſtris luna 192.
Interpenſiua 195.
Interpolium 209.
Intertrigo 111.
Interuia 193.
Intrita 4.& 261.
Intuba 24.
Inula 24.
Inuoluolus 261.
Ips 128.
Ipnolebes 89.
Iſchia 112.& 193.& 200
Iſelaſtica 195.
Iſicia 117.
Iſodomon 194.
Iſomerinæ 193.
Iſonomia 196.
Iſthmon 224.
Iris 192.
Iuniperus 32.
Ixia 261.

L

Labarda 200.
Labrum 59.
Labruſca 83.
Lacerna 199.
Lachanon 76.
Lachanopolion 76.
Laciniæ 17.
Laconicum 58.
Laconicum mar[illegible] [illegible]
Lacuna [illegible]
Lacunar 65.
Lacus 13.& 65.
Lacuturres 25.
Lagœna 197.
Lagophonos 50.& 197
Lagophthalmos 200.
Lagotrophia 38.
Lamiæ 5.& 196.
Laminæ 196.

TABVLA.

Lampetra 34.
Lancea 122.
Lances 76.
Lancula 201.
Lanetum 199.
Laniena 16.& 197.
Lanioma menſa 120.
Lanipedes dii 196
Lapathum 201.
Lapis liminaris 5.
Lapſana 201.
Laquearium 65.
Latarium 200.
Lardum 16.
Larix 201.
Larue 205.
Laſanum 107.
Lateres 3.
Lateritii parietes 3
Latria 200
Latrina 108.
Lauatrina 89.
Laurus 31.
Lebes 66.
Lecanæ 90.
Lechitus 90
Leconomantia 90.
Lectus 97.
Lemargus 14.& 197.
Lemma 197.
Lemniſci 199.
Lemures 200.
Lęna 198.
Lenobates 14.
Lens 129.
Lentigines 199.
Leo 39.
Leopardi 40.
Lepidechalcon 200.
Lepis 200.
Leporarium 38.
Lepus 41.
Lethargus 109.& 199.
Leucopheus 199.
Leucoſtictos 3.
Lexipiretos 112.
Libanotis 22.
Liber 115.
Lichen 110.& 194.
Lichenæ 224.
Lichotomos 200
Licia 198.
Liciatorium 198.
Lienici 241.
Lienoſi 241.
Lienteria 200.
Lignile 93.
Ligones 197.
Ligurinus 57.
Liguſticū marmor 3.
Libium 29.
Limariæ 34.
Limax 38.
Limbolarii 198.
Limbus 239.
Limen 5.
Limentinus deus 5.
Lingulæ 77.
lintea 59.
linteones 198.
linx 42.& 197.
lipothymia 111.
lippi 263
lippienſes 263.
lithargyrium 201.
lithiaſis 111.
lithoſtrota 62.
lituus 133.
lix 87.
lixiuium 87.
lixa 87.
loba 123.
loci 17.
loculamenta 132.
loculus 105.
locuſta 38.
lodices 99.
logiſtice 66.& 198.
loligo 34.
lomentum 12.& 196.
loncaphoros 122.
lonche 122.
longanones 17.& 197.
longuriæ 233.
lora 13.
lorica 120.
loricatio 4
loripedes 196.
lorus 201.
lotos 201.
luca bos 39.
lucanica 17.
lucerna 106.
lucini 200.
lucta 63.
luculeū marmor 3.
lumariæ falces 200.
lumbago 200.

✠

lumbricus 14.
lupanar 35.
lupinus 13.
lupus ceruarius 42.
lurcones 14.
luſcinia 55.
luſcitio 110.& 199.
luſtricus dies 198.
lutea 29.
lutra 42.& 197.
luxata membra 200.
lydoron 3.
lychnobius 65.
lychnuchi 65.
lychnus 65.
lynchurium 197.
lyſimachia 201.

M

Macellum 16.
Machera 123.
Macherophorus 123.
Macrocheræ 205.
Macrocola 207.
Mactra 208.
Madulſa 9.
Magire 209.
Magma 103.
Magnes 207.
Maialis 53.
Maiæ 38.
Mala 79.
Malachen 202.
Malachis 28.
Malatia 206.
Maleolus 30.
Maltha 4.& 202.
Malthinus 202.
Malua 28.
Maluinum 66.
Mamphur 207.
Mangones 138.& 209.
Mani 44.
Mania 205.
Manicæ 121.
Manna 210.
Mantelis 205.
Mantica 49.
Mantile 73.
Mantilia 205.
Manubiæ 207.
Mapalia 137.
Mappa 72.
Marathrum 23.
Marcor 207.
Marga 210.
Margaritæ 37.
Marræ 207.
Marſupium 105.
Marubium 24.
Maſſaris 26.
Maſtiche 202.
Maſtigaphorus 202.
Maſtix 202.
Maſtrucæ 239.
Matellio 107.
Mateola 208.
Materiarii 202.
Matrix 17.
Matta 98.
Mattiacæ 207.
Matula 10.
Meconium 23.
Medianum 202.
Mediaſtinus 207.
Medimnus 130.
Mel 18.
Melacium 12.
Melancoryphos 54.
Melandria 16.
Melaniæ 205.
Melanion 193.
Melas 200.
Meliceria 206.
Melſitei canes 46.
Mellifurgos 202.
Melinum 203.
Melis 203.
Meliſſa 202.
Melones 26.
Melophorus 67.
Melopepones 26.
melopes 28.
membrana 116.
mena dea 210.
mene 35.& 210.
mænia 3.
meniana 202.
menſa 67.
menſtrua 230.
mentagra 110.& 206.
mergæ 217.
mergi 52.
merones 208.
merulæ 55.
meſaulæ 207.
meſenterium 207
meſpila 81.
metanea 232.

TABVLA

metopæ 255.
metopoſcopi 205.
mica 84.
midas 128.
miloecon 92.
miliarii apri 220.
miliarium 210.
milica 128.
millus 48.& 203.
milium 128.
mimus 203.
minium 117.
miſagathus 203.
miſantropos 203.
miſodemus 203.
miſogyneia 203.
miſothecni 202.
mitellæ 204.
mithridatica ſiu-
thesis 239.
mitra 204.
mixe 202.
modiolus 10.
modius 130.
mola 111.& 206.
moletrina 92.
molibdena 210.
molucrum 206.
momus 232.
monchromaton 208.
monedula 56.
monile 49.
monobibli 208.
monoceros 42.
monocotes 204.
monolemmates 197.
monopolium 83.
monopteræ 218.
monoxylũ.19.& 90.202
mora 81.
morphæ 205.
morphea 205.
morpheus 205.
mortarium 92.& 209.
morticini 206.
mos nubentium 204.
moſcheuma 208.
moſchos 8.
motacilla 57.
mucidus 202.
mucro 123.
mugil 206
mulotriba 48.
mullus 34.
mulus 45.
multicia 204.
muranium 216.
murenulæ 203.
muria 19.& 208.
murices 37.
murrhina pocula 70.
murrhinarius 70.
muſca 84.
muſcaria 22.& 83.
muſcarii 208.
muſcillæ 84.
muſcus 8.
muſeacum 6.& 209.
muſtaceum 91.& 203.
muſtea mala 80.
muſtella 33.
muſtricola 207.
muto 111.
mutuli 62.
mya 84.
myactonos 209.
myagrus 84.
mydriaſis 205.
myla 206.
myoctonos 127.& 208.
myopiæ 41.& 205.
myra 103.
myriophilon 24.
myriſtica nux 19.
myrmetia 112.
myrmiciæ 206.
myrmix 206.
myrobolanum 241.
myropola 103.
myropolium 103.
myrothecium 103
myrteta 32
myrtus 22.

N

Nablium 212.
Nana mala 80.
Nani 236.
Narce 29.& 211.
Narciſus 29.
Narcotica 211.
Naſiterna 90.& 210.
Naſſa rete 33.
Naſturtium 24.
Naulium 213.
Naumachia 60.
Nauticus 236.
Nebrides 42.
Nebulæ 211.

Nebulones 13.
Necromantia 90.&212
Necron 212.
Necya 212.
Necyomantia 212.
Necys 212.
Nefrendes 210.
Nephritis 121.& 211.
Neruici 112.& 211.
Neruiæ 212.
Neſſotrophion 50.
Neſtia 213.
Netrices 212.
Neuli 211.
Neura 212.
Neurobapha 211.
Neurobatæ 211.
Nexilis 211.
Nictalopes 199.
Nictalopia 110.
Nictalopii 199.
Niptra 212.
Nitrum 212.
Nitrarium collum 14.
Nix eſtiua 14.
Nodinus deus 249
Noegeum 211.
Noſema 212.
Noſematicus 212.
Noſocomion 211.
Nothrotes 207.
Nouacula 92.
Nouelletum 212.
Nucamenta 212.
Nuciperſicum 81.
Nucleus 212.
Nuculæ 78.
Nugiuendi 220.
Nugones 211.
Numiſma 105.
Nuſcitioſi 199.
Nux 78.
Nux iuglans 78.
Nux baſilica 78.
Nyctages 212.
Nycteris 212.
Nycteus 212.
Nyſia 32.

O

Oataricha 17.
Obices 6.
Obrizum 215.
Obſidianum 216.
Obſtetrix 96.
Occentator 216.
Ochra 215.
Ocreæ 121.
Ocymum 22.
Oeco 93.
Oecodomicum 6
Oeconomia 93.
Oeconomus 93.
Oecos 93.
Oenanthe 216.
Oenomel 12.
Oenon 76.
Oenophorum 76.
Oenophorus 67.
Oeſophagus 224
Oeſipum 199.
Offa 91.
Offector 214.
Offella 91.
Offocatio 214.
Olea 30.
Oletum 30.
Oleum 18.
Olfactoriola 215.
Olitaria 21.
Olitor 21.
Olitorium forum 21.
Oliuarum conditura 82
Oliuæ picenæ & ſidicinæ. 82.
Ollares uuæ 82.
Ololygones 213.
Ololizontes 36.
Olor 52.
Omentum 214.
Omoplatæ 215.
Omphacinũ oleũ 13.
Omphacium 12.
Omphax 12.
Onager 45.
Onichites 3.& 213.
Onicomantia 90.
Oniſcos 240.
Onyx 213.
Ophiaſis 214.
Ophiucus 65.
Ophiulcus 214.
Ophtalmia 263.
Opilio 45
Opium 23
Oporice 215.
Opiſthotos 111.
Oporetheca 79
Oppilare 177

TABVLA.

Oppilatio 177.
Opus inteſtinum 3.
Opus oecodomicum 6
Opus ſublitium 6
Orbes 73.
Orbiola 214.
Orchis 82.
Orcodeſpotis 191.
Oreæ 48.
Orexis 101.& 214.
Organa 214.
Orichalcum 35.
Orificium 17.& 213.
Oriza 128.
Ornitagonia 50.
Ornithe 50.
Ornithones 50.
Ornithotrophium 50
Orthominium 215.
Orthragoriſcus 210.
Ortygometra 51.
Orum 35.
Oryges 42.
Orygometra 216.
Oſcedo 216.
Oſtraciſmus 89.& 213
Oſtracos 89.& 213.
Oſtrum 4.& 215.
Otus 51.
Oua 19.
Oua tarica 213.
Ouile 43.
Oxianoſos 211.
Oxicedrus 215.
Oxizomum 264.
Oxos 13.
Oxygala 13.
Oxymel 13.
Oxymirſine 215.
Oxypora 13.
Oxiporopolæ 13.
Ozena 110.

O

Paganalia 9.
Paganus 9.
Paguri 38.
Pagus 9.
Pala 27.
Palæſtra 63.
Palingeneſia 133.
Palimpſeſtris 116.
Palium 220.
Paludamentum 220.
Panarium 74.
Pancarpiæ 74.
pancratiaſtes 63.& 218.
Pancreſta 227.
panicularii 219.
panicum 128.
panis genera 74.
pamphagus 74.
pantheon 74.
pantheræ 40.
panthophilæ 220
panus 219.
papauer 23.
papulæ 223.
papus 29.
paracenteſis 226.
paradromidæ 7.
paragaudæ ue/ſtes 205.
Paraclyſis 205.
Parapherna 228.
Paraſitus 227.
Paraſtatæ 132.& 216.
Paratr ma 112.
Parazonia 124.
Pardales 40.
Pardi 40.
Parecmon 217.
Parietes 3.
Pariſthmia 110.& 224.
Parium mamor 3.
Parma 120
Parmula 30.
Paronychia 111.& 222.
Paropſis 77.
Parotides 110.& 222.
Partheno 227.
Parulides 110.& 222.
Paſceolus 221.
Paſſer 36.
Paſſer ſolitarius 57.
Paſtilli 221.
Paſtinaca 36.
Paſtinum 224.
patagium 219.
patibulum 5.
patina 90.
Patinarius 91.
pauiculæ 227.
pauimentū 62.& 227
pauo 50.
pauſarius 227.
pecten 101.
pectenatum tectū 133.
pectunculi 35.

Peculum 70.
Pædagium 226.
Pedamentum 30.
Pedecoſus 226.
Pedules 220.
Pegaſi 44.
Pelamides 16.
Pellacia 206.
Pellax 206.
Pelliones 219.
Pelta 120.
Peluis 66.
Peluium 66.
Pemmata 78.
Penaria cella 15.
Penarium 15.
Peniculus 90.
Penis 90.
Penna 117.
Pennatia 117.
Penſiles horti 21.
Pentadoron 3.
Pentaſpaſti 231.
Pentathli 228.
Penula 220.
Penus 15.
Peplios 24.
Peplum 220.
Pepones 6
Percnos 198.
Percnopterus 198.
Perdix 51.
Peredia 220.
Pergula 63.& 30.
Peribolus 63.
Peridromi 177.
Periodice 223.
Peripetaſma 99.
Periptere 218.
Periſcelis 219.
Periſodomon 194.
Periſterotrophium 131.
Periſtroma 99.
Periſtylium 6.
Perna 16.
Pernio 112.& 224.
Perpendiculum 216.
Perſica 81.
Peſſi 221.
peſſuli 5.
petaliſmus 213.
petaminarii 218.
petaſo 16.
petaſus 220.
petauriſtæ 218.
petroleum 18.
petroſelinum 22.
phagedæna 223.
phalacrocoraces 55.
phalangæ 224.
phalangium 225.
phalaris 52.
phaleræ 49.
phantaſma 195.
pharetra 125.
pharmaca 221.
pharmacopolæ 109.
phaſianus 50.
phecaſia 220.
phengites 7.& 217.
phenicopterus 51.
phenicurus 178.
phiala 70.
philaucia 232.
philomena 55.
philomythos 226.
philoſomatos 226.
philuræ 116.& 256.
philyre 256.
phimata 112.& 222.
phimoſis 111.
phingites 217.
phlebotomiæ mo/ ſtrator 240.
phlegmones 223.
phlictena 223.
phrenitis 221.
phrines 232.
phrygia 220.
phtiriaſis 109.& 224.
phtirophagi 224.
phtoes 224.
phtiſis 224.
phygethlon. 219.& 224
phylogincia 225.
phyſemata 37.
phiſeteres 225.
phiſignomus 225.
pica 55.
pictis 227.
pictorum familia romana 186.
pila 92 & 177.
pinacotheca 6.& 114.
pincerna 73.
pineta 31.
piper 19.
piperitis 32.

pirorum genera 80.
piſcina 33.& 58.
piſtillũ 92.
piſum 129.
pithetes cometæ 263.
pityria 180.
pityrii panes 180.
pixagatus 63.
pixis 92.
plancæ 133.
planulæ 5.
plantanus 31.
platelea 57.
platiceros 42.
platyophtalmon 236.
plaudi canes 46.
pleuritis 222.
plinthus 225.
plote 33.
plutei militares 228.
pluteus 117
pneumonia 222.
pnigos 59.
pocilator 73.
podagra 112.& 222.
poderis 220.
podia 226
podium 4.
polimenta 220.
polimyxos 65.
poliorcetica 126.
polubrum 66.
polycronius 218.
polymita 219.
polypus 221.
pomarium 21.& 79.
pomona 79.
pompholix 228.
pontones 190.
popina 85.
popinones 85.
porcæ 217.
porphirio 51.
porphyrites 3.
porri 28.& 35.& 221.
porrigo 221.
porta decumana & pie toria 5.
porticus 7
portiſculus 227.
portulaca 24.
portunus 5.
portus 217.
portus lapis 3.
poſca 228.
poſtes 4.
poſtica 5.
poſtilena 49.
poſtomis 48.
praſion 24.
precarium 218.
præfurnium 58.
prælium 13
prequox 217.
preſentarium 217.
præſepium 46.
præſtigiator 218.
pretexta 220.
prætorium 217.
priapiſmus 241.
primigenius 5.
proboſcis 39.
proceres 62.
proceſtrium 62.
prochemaſis 243
procoeton 62.
prodromi 227.
progymnaſma 63.
promus 15.
promulſidarium 77.
pronaus 225.
propinator 77.
propnigeos 59.
propyleum 4.
proreta 227.
proſede 42.
proſophon 226.
proſtibulæ 43.
prothyrides 225.
protoromus 15.
prototypa 256.
protypa 256.
protyra 216.
prouerbiũ ad reſtim 233.
pruna 87.
pruneoli fungi 17.
prunicipes 88.
prunoꝝ genera 80.
pſecada 228.
pſeudiſogonion 194.
pſeudiſodomos 194.
pſeudoſpheces 227.
pſeudothyra 4.
pſichrolutres 58.& 218
pſilothrum 219.
pſitacus 55.
pſora 224.
pſoricum 227.

Pterigium 222.
Pteron 218.
Pteroti 218.
Pugilatorius folis 179.
Pugillares 116
Pugio 123.
Pulmentum 89.
Puls 89.
Paluinus 98.
Pumilio 80.
Pycoſtelon 6.
Pycta 218.
Pygargus 197.
Pygmei 247.
Pyr 85.
Pyra 85.
Pyragra 180.
Pyrales 86.
Pyramis 85.
Pyrcera 23.
Pyrecbola 224.
Pyriaſes 221.
Pyricauta 85.& 223.
Pyroboli 126.&223.
Pyrolampides 221.
Pyror 225.
Pyrpilis 85.
Pythia certamina 218.
Pyxagathus 218.
Pyxia 226.

Q

Quadrantalia 228
Quadræ 73.
Qualeæ 51.
Qualus 14.
Quartanarius 112.
Quaſillus 95.
Querquera febris 229.
Quietalis pluto 229.
Quinquepeda 229.
Quinquertiones lu-
di 63.&228.
Quirinus 123.
Quiſquiliata ueſtis 159.
Quiſquilium 159.

R

Rabulæ 232.
Racematio 47
Racemus 83.
Radii 229.
Radius 131
Radula 232.
Raia 36.
Ralla 204.
Ramices 230.
Rana 36.
Rapa 26.
Rapaciolum 27.
Raphanus 26.
Raphius 251.
Raponcium 27.
Raſtelli 47.
Rauis 232.
Rechamus 231.
Recidipna 229.
Reciduus 231.
Recinium 230.
Recuperatorium iudi-
cium 232.
Redimiculum 229.
Rediuia 230.
Reliquum 232.
Remenſis tella 102.
Repagulum 6.
Repaſtinatio 224
Reſegmina 229.
Reſimus 232.
Reſtiones 233.
Retæ arbores 232
Rectractator 232.
Rhagades 230.
Rhagadia 230.
Rhaponticum 230
Rhedarius 44.
Rhegmochaſmos 242.
Rhe[illegible]es 229 & 239.
Rhetræ 232.
Rheubarbaræ 230.
Rheuma 230.
Rheumatiſmus 230.
Rhinoceros 60.& 229
Rhipades 177.
Rhipatos 177.
Rhipas 177.
Rhipocōdyli 177.
Rhipos 177.
Ripſaſpidæ 146.
Rhodinum oleum 29.
Rhododaphne 229.
Rhododendros 229.
Rhodos 29
Rhogoides 243.
Rhoicæ mulieres 230.
Rhoiton 80.
Rhomphea 123.
Rhopalum 124.
Rhumbus 36.& 95.
Rhuncus 229.

Rhus	232.	Sal	19.	Sardonix	213.
Ricæ	230.	Salamandra	85.	Satire	239.
Ricinus	231.	Salarii	19.	Sariſſæ	124.
Ridica	232.	Sales	19.	Saritor	239.
Robigus deus	231.	Salgama	15.	Sartago	90.
Rotarii	125.	Salgamarii	15.	Sartor	239.
Ros ſiriacus	210.	Salgamarium	15.	Satrapes	233.
Roſa	29.	Salinum	73.	Satrapia	233.
Roſarium	29.	Salitus	19.	Saturea	23.
Roſæ damaſcenæ	29.	Saliunca	234.	Satyriaſis	241
Roſetum	29.	Salix	182.	Scabies	242
Roſmarinus	22.	Salmæ	45.	Scabrida charta	115.
Rota pinnata	189.	Salnitrum	246.	Scabrities	243.
Rubeta	232.	Salſamentarii	19.	Scaci	25.
Rubia	40.& 231.	Salſamentum	19.	Scala	61.
Rubigalia	231.	Salſilago	190.	Scalpellum	240.
Rubigo	231.	Saluia	22.	Scalptorium	245
Rude æs	105.	Saluiata	91.	Scalpturata paui-	
Rudus	62.& 212.	Salutatoriũ.	4.& 233.	menta	235.
Rulla	230.	Samara	247.	Scamnum	98.
Ruma	17.	Samio	234.	Scandix	215.
Rumia	17.	Sandala	127.	Scandulæ	133.
Runcina	230 & 231.	Sandalium	239.	Scaphidum	240.
Runcinator	231.	Sandapila	125.	Scaphium	107.& 240.
Runcones	230.	Sandaraca	32.& 215.	Scapularis	
Rupinæ	232.	Sanguiculi	17.& 245.	Scapus	129.& 246.
Ruta	23.& 27.	Sanguiſuga	34.	Scarabeus	133.& 179.
Rutellum	230.	Sanſucus	21.	Scardua	38.
S		Sapa	12.	Scarificatio	245.
Sabina herba	32.	Sapo	207.	Scarus	35.
Sabulum	3.	Sarabella	238.	Scaturigo	234.
Sacarum	19.	Sarcocella	230.	Scenophegia	240.
Sacellum	113.	Sarcoides	249.	Schenobates	63.
Sagena	33.	Sarcophagus	246.	Schedæ	116.
Saginarium	50.	Sarculum	239.	Schiſta	245.
Sagum	238.	Sardæ	36.	Scobes	84.

Schola 249.
Scholia 249.
Scimpodium 248.
ſcintilatio 241.
ſciomachia 246.
ſciomanthium 246.
ſciomantia 90.
ſciothericos 107.&.183
ſciros 242
ſciuri 247.
ſcliroſis 241.
ſclopetum 126.
ſcobes 84.
ſcobina 84.& 240.
ſcolopen
drum 27.& 240.
ſcolymos 28.
ſcombri 36.
ſcope 84.& 247.
ſcopia 249.
ſcoptula 215.
ſcotia 201.& 245.
ſcorpio 126.
ſcortea 220.
ſcotoma 241.
ſcranteū 125.
ſcriblita 236.
ſcrimnium 119.
ſcriptorium 117.
ſcrotum 247
ſcrupi 244.
ſcrupus 120
ſcruta 248.
ſcutella 77.
ſcutra 77.
ſcutulata ueſtis 120
ſcutum 104.
ſcyla 27.
ſcymni 40
ſcyphus 78.
ſcytalia 40.
ſcytos 120.
ſecale 128.
ſecuris 123.
ſedile 71.
ſegeſtria 244
ſelini 22.
ſeliquaſtrum 248.
ſemicinctium 94.& 237
ſemiplotia 244.
ſentina 249
ſentinus deus 249.
ſæpia 35.
ſeps 240.
ſepte 240.
ſeptruchi 65.
ſera 5.
ſeres 104.
ſerica 104.
ſericarius 238.
ſerie 11.
ſeris 249
ſerotina 217.
ſerpetaſtra 248.
ſerpilum 22.
ſerra 5.
ſeruiæ 29.
ſerum 16.
ſeſquiobolus 238.
ſeſquipes 238.
ſeſſeli 27.
ſeſſiles 23.
ſetacia 130.
ſextarius 130.
ſextiuus denarius 235.
ſicilices 244.
ſicilicus 244.
ſicilire 47.& 244.
ſicyonia 246.
ſiderati 243.
ſideritis lapis 207.
ſigma 235.
ſigninum 62.
ſil 248.
ſilens luna 234.
ſilens cœlum 234.
ſilex 232.
ſiligineus panis 74.
ſiliqueſtrum 24.
ſilurus 37.
ſimbella 106.
ſimiæ 42.
ſinapi 25.
ſinciput 17.& 235.
ſincopis 111
ſingraphium 118.
ſingultus 241.
ſiparium 99.& 238.
ſiphonculus 9.
ſiphones 10.
ſiriaſis 241.
ſirpare 249
ſirpiculum 249.
ſis 128.
ſiſama 128.
ſiſer 26.
ſiſimbrium 248.
ſiſtylos 178.

TABVLA.

ſitanius panis 235.
ſitola 236.
ſitus 246.
ſmigma 236.
ſmilax 248.
ſocordes agni 47
ſolati 243.
ſolea piſcis 36.
ſoleæ 44.
ſolium 36.
ſolum 9.
ſomnus 100.
ſonchus 249
ſontieus morbus 244.
ſorba 82.
ſortilegus 238.
ſoter 177.
ſoteres 177.
ſoteria 177.
ſpadones 82.
ſpaſmus 242.
ſpaſtici 242.
ſpata 62.& 123.
ſpataliū 237.
ſpecillum 240.
ſpeculum 94.& 102.
ſpecularis 233.
ſperma 79.
ſpheriſterium 59.
ſpheromachia 59.
ſphinges 42.
ſpicilegium 47
ſpineoli fungi 17.
ſpinther 237.
ſpira 7.& 245.
ſplenetis remediū 241.
ſpoliarium 235.
ſpondylos 95.& 237.
ſpongiæ 255.
ſpongioli fungi 17.
ſquatinæ 36.
ſquilla 38.
ſtabulum 43.
ſtagnea uaſa 88.
ſtaphilinus 26.
ſtardæ 57.
ſtechada 30.
ſtellio 36.
ſtephanus 29.
ſtephanoplocos 29.
ſtibadia 64.
ſtica 83.
ſtilicidium 133.
ſtiria 134.
ſtipare 11.
ſtragula 99
ſtramentum 47.
ſtrapedes 48.
ſtratioticus 44.
ſtrepſicerotes 42.
ſtriæ 7.
ſtrige 47.
ſtrigilecula 60.
ſtrigiles 7.& 60.
ſtrigmentum 60.
ſtrix 5.
ſtrobilus 28.& 79.
ſtrophia 29.
ſtructores 73.
ſtrues 47.
ſtruthiocamelus 53.
ſturnio 38.
ſturnus 55.
ſuarius 45
ſubare 43.
ſubgrundaria 134
ſubdiales 30
ſublicium 6
ſubrumi agni 17.
ſubſellium 72.
ſubulones 41.
ſuccidia 16
ſuccuſſones 44.
ſudarium 102.
ſudatoria 57.
ſudes 124.
ſuffitores 87.
ſulcus 5.
ſulphurata fomenta 87.
ſumen 17.
ſuperliminare 5.
ſuppedaneum 98
ſyagros 40.
ſycelis 54.
ſycomorus 83.
ſycos 83.
ſycoſis 83.
ſymbolum 72.& 118.
ſympoſium 73.
ſympotis 73.
ſynanchis 110.
ſyndones 99.
ſynctericus 112
ſynæcus 93.

Syntheſis 23.& 238.
Syſſitia 72.

T

Taberna 13.
Tablinum 6.
Tabulata 62.
Tabulatio 62.
Talaris ueſtis 254.
Talea 27.
Talia 27.
Talipedare 254.
Talus 105.& 254.
Tapetes 99.
Tarantula 225.& 36.
Tarichos 213.
Taſis 223.
Taxus animal 203.
Taxus arbor 248
Techni 258.
Technitis 258.
Technopegnion 258.
Tectorium 4.
Tectum 132.
Tegulæ 194.
Telamones 5.
Teletæ 255.
Telum 252
Templum 133.
Tẽmpocos 118.
Temulentia 75.
Temulus piſcis 38.
Tenaſmus 252.
Tendiculæ 33.
Tenontes 256.
Teraneola 56.
Teredo 257.
Terpudium 53.
Teruncius 258.
Teſſillatum 62.
Teſſellæ 62.& 251.
Teſſera 27.& 105. 250.
Teſtaceus panis 91.
Teſtæ 89.
Teſtuacium 91.
Teſtudo 37.& 97.
Teſtus 91.
Tetanos 111.& 242.
Tetanothra 94.& 251.
Tetradoron 3.
Tetrapharmacum 257.
Tettigometræ 216.
Tettigoniæ 216.
Tetriſgos 216.
Texitechnos 258.
Thalaſio 95.
Theca 114.
Theria 255.
Theriaci paſtilli 255.
Theriaclea 256
Theriotrophia 93.
Thermæ 57.
Theurgi 255.
Theurgia 255.
Theurgici 255.
Thiræ 216.
Thuribulum 114.
Thurio 36.
Tiara 252.
Tiarati reges 252.
Tiarophori 252.
Tibicines 132.
Tieldones 44.
Tignarius 61.
tignum 61.
tilia 256.
timiopola 228.
tinea 14.
tinia uaſa 14.
tinnitus aurium 252.
titillatio 255.
titillatus 255.
titio 86.
titiuilitium 238.
toles 110.
tollo 250
tollutares 44.
tomacula 251.
tomentũ 98.& 285.
tomix 255.
tonſile 110.& 182.224.
tonſus 254.
tophus 3.
topia 251.
topiarii 251.& 32.
topiarium 32.
toralia 98.
torcular 13.
toreuma 70.
tori 256.
tornarii 207.
tornamen 250.
tornus 207.
torris 86.
torques 88.& 254.
toſſica 256.
toxeuma 256.
toxos 124.
trabea 252.

Trabeatio 252.
Trabeatus quiri-nus. 252.
Trahe 253.
Traheæ 253
Trachoma 252.
Tragopagus 13.
Tragos 111.
Tragula 33.& 256.257.
Tranſtra 132.
Trapetes 18.
Trapeza 70
Trapezitæ 70.
Trechedipna 229.
Trechedipni 229.
Trenetica tibia 254.
Trenodium 254.
Trenox 254.
Trepteria 256.
Tribula 253.
Tribulus 253.& 254.
Trichie 36.
Trientalis 256.
Triginos 13.
Trigla 34.
Triglipha 70.
Trigliphi 255.
Trimixos 107.
Triobolus 13.&250.
Tripatinum 257.
Triplinthius 225.
Tripodes 71.
Trips 128.
Tripudium 53.
Triſpaſtos 231.
Triteuus 188.
Triticum 127.
Trochilus 24.
Trochiſci 221.
Trochus 257.&258.
Trocleæ 10.
Troia 250.
Truellum 66.
Trulla 253.
Truliſſare 253.
Tryginon 178.
Tubuli 134
Tuceta 89.& 251.
Tucia 228.
Tudicula 253.
Tudiculare 253.
Tudites 253.
Turbo 257.& 258.
Turdus 54.
Turtur 54.
Turunda 53.& 252.
Tuſſis 180.
Tutulus 257.
Tutulati 257.
Tygris 40.
Tympanici 187.
Tympaniæ 37.& 250.
Tympaniſtes 182 250.
Tympanites 187.
Tympanotriba 250.
Tympanũ 178.& 250.
Typhon 178.
Typus 256.

V

Vacerra 46.
Vacinii 262.
Vagina 124.
Valetudo 108.
Valetudinarium 108.
Valgia 262.
Valgiolum 262.
Vallum 130.
Valuæ. 129.
Valuolus 129.
Vannum 130.
Vappa 13.
Varri 262.
Varices 262.
Variæ 40.
Variæ picæ 45.
Vaſtazontes 186.
Vatiæ 262.
Vatieni 262
Vatrachos 36.
Vectes 6.
Velabrum 130.
Velites 125
Venabulum 124.
Ventilator 130.
Vepreta 261.
Veredi 44.
Vermiculata paui-menta 235.
Vermiculatus 261.
Vermina 259.
Verminari 259.
Verminatio 259.
Vernix 32.
Verrucæ 111.
Verſoria 261.
Verſura 4.&258.
Vertagus 46.
Verticulus 95.

Veru 91.
Verucula 260.
Veruina 262.
Veruta 91.& 125.
Veſpertilio 212.
Veſtibulum 4.
Veſticipes 261.
Veſtis 103.
Veſtium nomina 103.
Veterina 46.
Veterinarii 46.
Veternum 260.
Vibriſſæ 259.
Vicia 129.
Vietores 11
Vigiliæ 107.& 259.
Vimina 11.
Vinum 11.&75.
Vinorum genera 12.
Viola 29.
Viriculum 260.
Viridaria 21.
Viridarii ſerui 261
Virgata ueſtis 261.
Vitreatii 259.
Viuera 258.
Vligo 11.& 258.
Vmbilici 115.& 260.
Vnguentoꝝ genera 103.
Vnguis 260.
Vniones 37.
Vola 262.
Volgiolum 262.
Volſelle 94.& 258.
Volua 17.
Voluox 261
Volutabrum 261
Volutina dea 249.
uomica 259.
uomitus 112.& 16.
uomonices 202.
uopiſcus 262.
urceoli fictiles 67
uredo 231.
uri 260.
urinatores 10.
urinarium 58.
urna 10.758.131.236.90.
urſorum partus 41.
uttice 261.
uſtrigo 261.
uſus anulorum 118.
uua 110.
uuarum genera 83.
uulcanus 85.
uultures 56.
uulua ſuilla 17.
X
Xenia 207.& 262.
Xenius 262.
Xenius Iupiter 262.
Xenodochia 262.& 100
Xenodochus 262.
Xenos 262.
Xeria 187.& 262.
Xerolibya 263.
Xerophtalmia 263.
Xeros 263.
Xiphiæ cometæ 263.
Xiphion. 263.
Xiphos 263.
Xylina 263.
Xylinæ ueſtes 95.
Xylobalſamum 151.
Xylocinamum 20
Xylon 263.& 95.
Xyron 263.
Xyſtus 7.
Xyſtici 7.
Y
Ypermetopon 235.
Z
Zamia 264.
Zamiæ nuces 264.
Zea 128.
Zemio 264.
Zephyria 53.
Zetæ 59.
Zibilini 143.
Zigodes 157.
Zizipha 81.
Ziziphus 81.
Zographia 118.
Zomidion 264.
Zomos 264.
Zonarii 263.& 96.
Zonæ 263.& 105.
Zoophita 264.
Zophorus 166.
Zopiſſa 263.
Zoſter 263.
Zoſterus 263.
Zyga 263.
zygia 263.
zimitis 74.
zythus 263.& 128.

Ianus Andreas Albius.

Antiquam: Marius Domum:recurrens:
Qui Mos: eſt proprius:boni Architecti:
Inuenit:loca multa:Aranearum:
Cincta Caſſibus:& graui Veterno:
Et ne:Lucifugæ latere Blattæ:
Poſſent:Aedibus Expulit:Tenebras:
Qualis:Purpureus fugure Thitan:
Solet:Quum a populis:Caput Sepultis
Effert:& Radiis reueſtit Orbem:
Sed:dum ſingula:noſter Archimedes:
Illuſtrat:Propius ſuiſq; rebus:
Infert Mane nouum:cadit:uelut Flos:
Quem:Bruma:aut Aquilo:inſoleſue Atatrum:
Præſit:Ha Tenebræ:Tenebricoſæ:
Orci:quæ omnia Deuoratis:ipſi
Dent uobis:male Dii:abſtuliſtis omnes:
Aeuo huic:Delicias:uale Ha uale Aetas:
Infœlix:uiduata:tam Fideli:
Et Docto:Nitido:& Probo:Architecto:
Rara:qui potuit:domum Elegantem:
Arte:ponere:Quam:nec Inuida Aetas:
Terras:Exitio Datura:perdet.

Petrus Maria Chariſſimus Canonicus Parmenſis.

Hoſpes:licet Negocium:inſtet obſecro:
Audi:tibi ita præſto:Lacæni ſint fratres:
Si quando:iter:per æquor:inſanum paras:
Idemq; Mauors:ſi uis ingruet pugnæ:
Obdormit:Aeternam ſopore alto hic:noctem:
Grapaldus ille:ille Agnitiſſimus dudum:
Qui fecit:Aedem Splendidam:& Raram ſane:
Iam abi & memento oculis tuis ſat debere:

FRANCISCI MARII Grapaldi Viri Illiſtris: Vita
Per Ianum Andream Albium: ad Reuereñ.
Dñm Florianum Canonicum Patro.
Suum Digniss.

DIONYSORVM Sophiſtam : tritum
quoddam: Veteri Sermone Adagiũ: in
ore Sæpe: habuiſſe: Auctor eſt Plutar/
chus: Quis patrem laudabit : Niſi Im/
probi liberi: uerum Hoc Chryſippus
Phyloſophus: eius ſane triſtitiam refor
midans: cõmutaſſe: mitioriq; uerbo: ad
meliorem partem: traduxiſſe uidetur: Quis patrem lauda/
bit: niſi probi liberi : dicebat enim: illoꝝ arrogantiam : Eo
prouerbio comprimi: qui cum ipſi nulla uirtute excellant:
Maioꝝ ſuoꝝ gloriam: & laudem ſibi ipſis: frequenter aſcri
bant : Cæterum Cui maiorum generoſitas : & ſplendor :
(ut inquit Pyndarus) non degeneranti natura conueniat :
queadmodum tibi Floriane: qui domeſticis exemplis con
formatus: maiorum tuoꝝ: memoriam reuocas: neq; enim
alienæ laudis: Gloriã tua uirtute deſtiturus aucuparis: Quã
obrem: Cum ego Grapaldi: Ciuis tui: Vitam litteris man/
daſſem: Operepræcium: mihi feciſſe uideor: Si illam tibi: ti/
bi inquam meo numini mitterem: Quando Antiqua re/
cenſq;: fuerit conſuetudo Primicias: eiſdem deis : Offeri de
quibus: mortales benemeritos fore Exiſtimabãt: Sed iam
ad inſtitutum opus: ne Cupreſum ſimulare uidear: reuerta/
mur: Gẽtem Grapaldam: Vt hinc ordiar: ex Brixillo origi
nem duxiſſe comperimus ; Oppido ſane nobili: cum pro/
pter amenitatem: regis fluuioꝝ : Eridani in cuius præripio
ſitum eſt tum propter Otonis Silui: memoradam cedem:
ueꝝ inteſtina bella tumultuſq; Barbarici: eam Vrbem po/
ſtea obſcuriorem reddidere: Qua de re: Chanres Franciſci
Marii auus merito quidem : inter Selectos Argus Heroes:
Annumerandus: ne ſedem male hoſpitam Diutius tene/
ret Parmam ſe contulit: Quã Vrbem: inter cæteras Ciſalpi/

Dionyſiodori Adagium

Chryſippus

Pyndari ſen/tentia

Primitias diis Offeri

Brixillum Ci/uitas

Otonis Silui Cedes

Parma Romanoꝝ Colũnia

næ Galliæ plurimũ excedere:ſatis notum eſt:utpote: Quæ ex Priſcis illis Romanis originem ducit: Ex Catellano igitur (ſecunda ut aiunt Iunone) Grapaldus naſcitur: Cuius

Hyperberætei Menſis

ortus: Circa idus Hyperberætei menſis fuit: Qui apud Macedonas October eſt: quo natos menſe Serotinos longæuoſq; fore uulgo creditum eſt: Is itaq; populari ægritu-

Popularis Aegritudo Epidimia

dine: quam Epidimiam græci uocant Paſſim igraueſcente: a quodam familiari aſportatur: Ne tam nobilis familiæ: uno ut dicunt Epulo: Omnes reliquiæ cõſumerentur: Credendum eſt enim: Apollinem Vt qui oraculoꝝ deus eſt: idemq; Poetaꝝ tutor præuidiſſe Hominem olim ſibi honore futurum: illumq; ex tali diſcrimine liberaſſe: Quando eumdem deum præſtare ſalubribus cauſis Auctor ſit Menandrus: Qui ſcribit etiam Mileſios α πολλωνι ουλιω ꝓ ſalute ſua ĩmolare: idem Homerus in libris Illiados: ſalutis auctorem Appellat: ουλετε και μαλαξιες & eũdem peſtis datorem: Vnde apud Pachynum Siciliæ promontorium Lybiſtinus Apollo: magna religiõe Celebris

Apollo ſalutis Auctor

Lybici Siciliã inuaſere

Libiſtin⁹ Apollo

eſt: nam cum Lybici Siciliam inuaſuri: ad id promontoriũ: claſſem adegiſſent: Apollo qui ibi colebatur ab ĩcolis inuocatus: Immiſſa hoſtibus peſte: contis pene tali morbo procidentibus Lybiſtinus cognominatus eſt: idemq; in Agamemnonis exercitum in Chriſidis ulcionem fecit: dicebat aliquando id ſibi quod Neſtori accidiſſe: ille enim patre & fratribus bello Meſeneo ad Hercule interemptis ſolus ſu-

Neſtor ab Herculæ Euaſit

perſtes remanſit: ita & ego meis omnibus peſtẽ coruentibus ſolus ſuperfui: is igitur ad bonas artes: Honeſtaq; ſtudia animum nec præter indolis policitationem apulſit: primumq; præceptore uſus eſt Phillippo Beroaldo homine

Philippus Beroaldus

quidem ĩ litteris benemerito: Verum ut ſors bonoꝝ eſt inuida: Auunculus cui tutella demandata erat: in fata hominũ ceſſit: ex quo factũ eſt: ut ſe ad Queſtuarias artes nãq; domi res anguſtior uidebatur applicaret: quod & Pacuuium

Pacuuii⁹ Poe

Poetam alioſq; complures feciſſe legimus & ne uitam Cælibem quam oẽs pariter Philoſophi deteſtantur ageret prius tamen penſiculatis ſuper hac re Metelli ſententiis:

Metelli ſñtiæ

Amabiliam duxit Vxorē ex nobili Gatimbertorū familia: de qua plura dicturus eram:niſi me ſuem Mineruā docere cognoſcerē: ſuis itaq̧ rebus amico (ut audio) Hercule cedentibus ruſum ſe ad humaniora ſtudia contulit: Certum eſt enim res humanas in eumdem ſæpius caſum deferi: ſiue quod habundantem & paratam materiam ad ſimilitudines edendas fortuna habeat:ſiue quod rerū ſeries ex quibuſdā terminatis numeris ut Pytagoras Samius credidit connexæ ſint: Vnde neceſſarium eſt: ex illarū rerū decurſu ſæpe eadem euenire: Veluti ex duobus Atteonibus alter enim Syrus:alter Arcas fuit utrūq̧ ab apro interemptum fuiſſe:ex duobus Sipionibus ab altero Carthaginē captā ab altero fonditus euerſam;Troiam primū ab Hercule ꝓpter Laumedontis equos poſtea per equū ligneum a græcis:tertio propter equum qui in porta cōſiſtens Illienſibus claudere uolentibus impedimento fuit: a Charidemo duce captā fuiſſe:Huic igi͛ noſtræ Rei Publ. negocia utpote oīum horū homini demandata ſunt: ī quibus ſe ſemper tali ſolertia:taliq̧ moderatione:tali deniq̧ prudentia geſſit ut neq̧ detrahendi Anſa cuiq̄ data ſit:dicebat aliquando Thadeus Vgoletus homo aprime candidiſſimus: cū quo res litteraria Naufragiū feciſſe liquido patet: an neſis Grapalde populū:(ut ille inquit) multorū capitū eſſe belluam: & ob hoc fortaſis Samius Phyloſophus omnino abſtinēdum a fabis prædicabat: quando ſuffragia ut noſtra tempeſtate fabis dētur: interim rebus ad ſedem Apoſtolicam declinantibus una cū cæteris Verbenariis ſeu ut liquidius loquar oratoribus noſtræ Rei Publ.uicem gerentibus proficiſcitur:qui Palatino certamine: quod moris languentis Græciæ adhuc ſeruatur: Donatus Laurea & publico ſtipēdio abs fœlicis recordatiōis Homine: quem q̄m̄ res expoſtulat ſub Pythagoreo ſilentio prætereundum duximus:ī patriam magna quidem oīum expectatione reuertitur:ferunt enim quū ex monte Mario:qui mons antiquuo noie Vaticanus appellat͛:ſiue a Deo Vaticano penes quē eſſent uocis humane initia: q̄m̄ pueri ſimul atq̧ nati ſunt eam:

Suem Mineruam docerē

Amico Hercule

Ex numeris cōſtant oīa

Troia ter capitur

Thade⁹ Vgoletus

Bellua multorum capitū

Abſtinendū a Fabis

Verbenarii

Silentiū Pytagoreum

Vatican⁹ De⁹

Vagire

Dies ſine linea

Vrbis antiquitates

Marcus Garbatius

Porſenæ balnea

Dictũ Epicarmi de fortuna

Hypochõdrii

primam uocem edant quæ prima in Vaticano ſyllaba eſt icirco Vagire dicitur: ſiue quod Vatum reſponſo pulſis æthruſcis P.R. eo potitus ſit ſubiacentẽ urbem aſpexiſſet: obortis dulci quodã affectu lachrymis proclamaſſe:Salue tot Illuſtrium uirorũ patria:nullam enim quoad Romæ ſe Habuit diem ſine linea præteriiſſe affirmabat nam ſi quid occii quod quidẽ raro: circos inuiſebat:Thermas:theatra Naumachias:aquæductus:montes:porticus:uias:fora:ſiluas: Arcus:coloſos:ſtatuas:obeliſcos:methas:Amphiteatra & alias urbis antiquitates:Nec multo poſt ad Leonem.X. Ponti.Termaxumum ruſum orator uenit a quo tam benigne cognitus Vt abs Tyranno Siciliæ ruſum platona accipi diceres ex quo itinere malam capitis diſpoſitionem crebraſq; oculorum uertigines contraxit:Cum propter Chlimatis diuerſitatem tum propter ſolis ardores:nam ex his rebus(ut aiunt Phiſici) caput infirmum efficitur:quare ad balnea Quæ in principio æthrurie ſunt iuxta Apenini mõtis radices ductus ſane opera Marci Garbatii Medici pariterq; philoſophi experientiſſimi contendit:ea enim(ut exiſtimo)Primum a Porſena æthruſcorum rege qui ſe Ianiculum uſq; habuit inſtituta ſunt Sed nũc temporis Corſenæ balnea corupto quidem uocabulo paſſim appellantur de quibus ut multorum eſt opinio intellexit in libris Epigrãmatõ Martialis æctruſcis niſi Thermulis laueris illotus morieris Oppiane ex quo factum eſt ut non poſt multum tẽpus priſtina adepta ualitudine nouam Academiam ĩſtituerer:uerum fortuna quæ ut ĩquit Epicarmus nulis in rebus fidem ſeruare didicit: diẽ accelerat ne diu res litteraria ſua gloria ſua deniq; fœlicitate uti poſſet: Laborauerat igitur circiter menſem unum e doloribus iis qui quoniam uiſcerum Cartilagini inhærerant ex argumento Hypochondrii appellantur:Hi tam & ſi neminem ſua quidem ui iugulãt quoniam tamen acutiſſimi ſunt etiã iure moleſtiſſimi perhibentur:ſed enim fato ne dixerim an inſitia incuriaq; medẽrium id euenerit ut dum curatio doloribus adhibetur febris una omnium inſidioſiſſima contracta ſit: Quæ ſen

ſim illapſa non quidem in uenas aut in Arterias ſicuti cæteræ ſolent ſed in artus in uiſcera in neruos in oſſa quoq; & medullas incubuerit:ea uero quod latenter quaſiq; lenibus ueſtigiis irrepſerat:parũ primo animaduerſa : dein uero cum ſatis magnam ſui ſignificationem dediſſet:non tamen pro eo ac debuit diligenter curata ſic hominem prorſus afflixerat ut non uiribus modo ſed pene omni amiſſo corpore diſtabeſceret: Quare pridie quã Naturæ ſatiſfaceret intelligẽs nullam ſuæ ſalutis ſpem reliquam fore nihil prius habuit quam ut animæ medicum acerſeret cui de contractis tota uita noxiis Chriſtiano ritu confitetur: Sũmo dein mane quieſcẽti meditantiq; Sacerdotẽ adeſſe cũ ſacramento nunciant.Ille enim tu ne? inquit mitiſſime Ieſu tũ nequiſſimũ hũc ſeruũ dignaris inuiſere : ad quod dixi ſeruum imo uero hoſtem: Qui tantis abs te comulatus beneficiis:tuam toties maieſtatem læſerim: quod ego per illam qua omne genus hominum complecteris charitatẽ quæ te cœlitus:ad nos ĩ terram deduxit:quæ famem:quæ frigus:æſtum:labores:contumelias:flagella:irriſus: uerbera quæ poſtremo crucem:ſubire te compulit:per hãc ego ſalutifer Ieſu quæſo obteſtor:auertas faciem a peccatis meis & cum ante Tribunal tuum conſiſtero quo me iamdudũ citari plane ſentio:non mea fraus:non culpa: plectatur:ſed tuis meritis condonetur:hæc atq; alia cum dixiſſet corpus & ſanguinem dominicum: diuina quadam maieſtate uerendus accepit:tum conſolari Marcum Antonium filium ut feret æquo animo uim neceſſitatis:non defuturum cœlitus patrocinium:eramus ibi Anſelmus unaq; Cæſar Chariſſimus uir & in Matematica & medicina exquiſitiſſimus multiq; complures familiarium:cum ſe Apio indigere proclamauit:credebam ego aliqua medicamẽta: Apio preparari oportere:cum Anſelmus clam mihi ad aurem deflectens:hic inquit profecto:ſibi diem inſtare cognoſcit Apio enim mortuos:ſepulchraq;ueteri Græcorum more coronabant:idq; Defunctorum Epulis dicatum eſſe Lucianus affirmat:uerũ:ut nos mutuo obloquentes aſpexit:heus no

Naturæ ſatiſfacere

Oratio ad Deum habita

Anſelmus

Cæſar Chariſſimus

de apio

Mortuos apio coronari

Fortunatæ inſulæ

bis interim parabo ſedem i Fortunatis inſulis inter odora tum lauri nemus unde ſuperne plurimus Eridani per ſiluã uoluitur amnis. Hiſdēq reiteratis ſæpius Carminibus expirauit. Vir ad omnia ſumma natus & qui flantem reflantemq toties fortunam uſq adeo ſit alterna uelificatione moderatus: Vt neſcias utrum ſecundis rebus conſtantior an aduerſis æquior ac temperatior apparuerit: periit autē Quinquageſimo & ſexto ætatis ſuæ ãno qui inter Climatericos ideſt ſcalarios annumerãt: abs quibus ſine aliqua moleſtia mortales euadere difficilimum eſt: nam per ſeptēnarium numerum humanæ uitæ Vehiculũ diuiditur: præceſſere autem admirãda quædam Signa & Prodigia eius credo obitum ſignificantia: nam & tales homines Inmortalibus deis cordi eſſe proculdubio credẽdũ eſt: Eius enim Gētilicia inſignia: Quæ in prærupta noſtræ Vrbis turri depicta erant de Cœlo tacta ſunt: nã Fulmina ex alto flatiſq de cauſis ex ſuis ueniũt ſyderibus: quare ueteres Romani ex Aethruſca diſciplina ſacerdotes in urbe habuerũt: qui fulmina ipſa procurarēt: qui fulguratores a. M. Catone appellantur: Conſedit etiam in eiuſdem tecti cacumine Inauſpicatiſſima quædam auis lugubri triſtiq ſuo carmĩe illud puto quod poſtea ſecutum eſt denuncians: Has enim huiuſcemodi uolucres ominoſas eſſe malaq mortalibus portendere ſuperſticioſa Vetuſtas credidit: niſi ipſæ ex præcepto Melampodis Amythaonii Cruci ſuffixæ haberentur pleraq alia Infauſti ominis aparuere: quæ quidem ſingula narare haud mihi uiſum eſt: in Laceſendo autem reſpõdēdoq ex tempore acutiſſimus fiunt: Cauſidico cuius informe gibbo erat corpus: ageni apud ſe cauſam & frequētet dicenti corige me Si quid reprendis: ego te inquit monere poſſum: Corigere nequaq̃: cum uidiſſet mulierem ex fraxino arbore pendulam utinam iquit cæteræ arbores fructũ huiuſcemodi tuliſſent a Tõſore loquaci Rogatus quomodo te tondeo Silens inquit: cum ornatum ſcutum elegantius cuiuſdam uidiſſet dixit non mirari quod ſcutum tali cura ornaſſet in quo plus præſidii quam in gladio haberet

Climathericus Annus

Septennarius Numerus uitæ Vehiculũ

Quædã Prodigia

Fulguratores qui ſint

Præceptum Amythaonii in Diras

Dicta quædã Vrbaniſſima

Interogatus qua hora prandere oporteat: Si diues inquit qua uult: Si pauper quando poteſt: Quodam dicente uenturos aliquãdo ĩ Italiam Turcas nubes ſagittarum copia facturos: melius inquit in umbra pugnabimus: rogatus cuiuiſmodi uinũ Libentius biberet alienum inqt: adoleſcẽtl cuius conſuetudine tenebamur Chaſandrã ſe dicenti qm̃ euentũ cuiuſdam rei prædixiſſet: recte iquis: nam multos poſſum tuos Aiaces Oyleos noĩare: Cũ ſcorti filiũ ĩ turbã iacientem lapides cerneret: Caue ait ne patrẽ ferias: Cũ uidiſſet luxurioſi cuiuſdam domui ĩſcriptum: uenalis: Siebã inquit quia uini crapula obſeſſa facile dominum euomeres: Admirante quodam ea quæ ſunt Florẽtiæ donaria lõge ait plura eſſent: Si qui ſeruati non ſunt ea deuouiſſent: Intuens aliquando adoleſcentem lapides in crucẽ iacientẽ Euge inquit ſcopo enim potietis: Prolixam certe haberet materiã: Si quis iſta colligere ac proſequi uellet: ſunt enim pene innumerabilia huiuſcemodi urbanitatis dicta: compoſuit autẽ libros de Partibus Aedium Opus ſane elegans & eruditum quæ materia Latinis græciſq; uſq; itacta erat Scripſit etiam Pſalmos quoſdam ductus ſane ſuorum delictorum penitẽtia. Quod & Hebreum Regem feciſſe teſtis eſt Antiquitas: Cæterum quoad corporis Habitudinẽ pertinet procerior: obeſitate tamen cõueniẽti: Humectãtibus oculis: ore quẽdã gratũ odorẽ exhalãte Cuius rei cauſa fuit quædam corporis temperies innato calore feruentis: cum enim (ut Theophraſtus æſtimat) humor a uapore digeritur: ſuauis gnatur odor oportet: ea propter arrida atq; torrida Orbis terrarum loca: plurima & præſtantiſſima ferunt Aromata: Sol enim putredinis materiã humorem exhaurit: Qui rebus abundat extrinſecis,

Turchas ſagittis pollere

Aiaces oylei

Scopo potiri

Scripſit Pſalmos Hebreorum Rex

Opinio Theophraſti

Torrida loca Aromata ferunt

Finis.

P. Franciſcus Paxius.

I nſtructæ ſi cura domus: ſi cura loquendi
Sit tibi: Grapaldi ſcripta diſerta lege.
Quæ latuere diu tam docta uocabula: fecit
Ille quidem medio ſplendidiora die
Nam latii decus eſt: & noſtri gloria ſæcli:
Et iubar & linguæ Delius Auſoniæ.

Bernardus Bergondus.

Grapaldum uenerare laureatum
Hoſpes. Si latias colis camænas
Fontes non opus eſt adire graios
Si quod ſcribere uis poema clarum
Hic fons eloquii: & Chorus ſororum
Si proſam legito ſuas Tabellas
Quas hic quottidie ſuis amicis
Mittebat. Ciceronis inſtar: atq;
Criſpi dixeris omnibus Saluſti
Eſſe. Si Thalamum: Lacunar: Aulam
Tectum nobile: Porticus: Columnas
Condis. Hunc lege. Liuor abſit Hoſpes
Quod tu ſi facies opus placebit.

Epithap. Mar. Grapal. per Nicolaum Pietulum.

H ac potuit feciſſe itinere qui Lumine ſicco:
Belorophonteis eſt male gratus aquis:
T hymbreum: Aonides: Marium: Euan: Numina uatum:
Atq; alios plures: hæc capit Vrna deos.

Cæſar de Michaelibus.

Iacet Pieridum decus ſororum
Franciſcus Marius Grapaldus Vrna hac.
Pone arcum & Pharetram & leues ſagittas
Apollo & lachrimis decora ademptum:
Relicta Aonides Lyra atq; plectro
Deplorent obitum ſui poetæ
Mæſta tu quoq; (proh dolor) iuuentus
Luge orbata tuo bono parente.

Franciſcus Marius Grapaldus Poe/
ta Laureatus Parmenſis Illu/
ſtri Horlando Marchio·
ni Pallauicino.

Signa dabit Plaſtes:leporem uenator:& auceps
Perdices:crepidas ſutor:& arma faber:
Iſitia & fartor:ſumen:uentremq; faliſcum.
Inſtar pyramidis Bubſequa lactis opus:
Et figulus capides:ientacula dulcia piſtor:
Crœſus opes:numos diuitis arca Midæ:
Attalicum textrix:redolentia coccina lydus
Infector:uates grande poema dabit.
Aſt ego quæ potui:ne ſpernas munera:gerræ
Sint licet:eſt etiam grata Corola Ioui.
Fœlix uiue diu Marii non immemor:Euan
Phœbus Calliope tu mihi ſolus eris.

Philippus Beroaldus Bono/
nienſis in Laudem
Operis.

Tectum nobile multiplex uenuſtum
Cellas:horrea:porticus:columnas:
Menſas:balnea:fornices:dietas
Extruxit tibi doctus Architectus:
Nec perpendiculo decempedaq;
Metatus calamo ſed eleganti
Structuram uariauit & poliuit.
Lector perſpice:rem ſtatim probabis:

Illuſtri Horlando Marchioni Palla-
uicino Viro Principi Fran-
ciſcus Marius Grapal-
dus Poeta Laurea-
tus Parmēſis
Sal.

CVM MVLTI Libelli compluriaq; uo-
lumina cādidiſſime uir eruditorum om
nium fauiſſor conſtantiſſime hac potiſſi
mum de cauſa ſæpius legantur: quia ui-
ris optimis Illuſtribuſue dicata ſunt: ego
Gerræ ſiculæ haſce meorum ſtudiorum primitias: ſeu
magis lubet hæc nugamenta gerris ſyracuſanis uaniora
ſub tuo nomine edere coſtitui: ut cum legentes uiderint ti-
bi in quo uirtutes de excelentia inter ſe certare iam norūt
omnes: eſſe dicata: auidius legant: reuerentiuſq; obſeruent.
Sunt autem de partibus ædium: additis quæ conuenire ui
debantur ex probatiſſimis: quantum potui: ſcriptoribus:
Plinius & imprimis Plinio luce doctrinarum ſplendidiſſima: quo-
rum uerba ſæpicule inter legendum notabis: nec de om-
nibus: ſed quæ crebra lectione occurrerunt memoria inge
niumq; ſuggeſſit: his equidem multa: illa uero quam plu-
Apes melille-gulæ rima apes ex floridis herbantibuſq; pratis mellilegulas ſe-
cutus in ſcedulis calamo digeſſi: magis dictionum ſtudens
interpretamentis q̃ locorum ſingulorum idoneis: ut Ar-
chitecti ſolent: diſpoſitionibus: Domus enim tam ampliſſi
mæ ſtructuram non docere: uerum ædificatæ partes de-
ſcribere: hoc eſt ſingulis: nomina ſua reddere: & breuiuſcu-
le fortaſſis quam decebat elaboraui. Complura fateor me
uel addere uel diffuſius ſcribere potuiſſe: quorum quibuſ-
dam conſulto: ne in immenſum opus creſceret falce impe
raui: quædam cum abſoleta tum nimis triuialia minime
conuenire uiſa ſunt. Præterea alius alio plura & ſcire & ri-

mari poteſt:nemo omnia:homines ſumus.Mihi autem ſa
tis eſt huius materiæ:quam publicæ utilitatis ergo ſuſcepi
maximam partem tradidiſſe hoc breui Enchiridio quod
a ſemidocto intra decimeſtre ſpatium & conceptũ & edi-
tum pigmentariorum olitorum & artificum turbæ ſemi-
doctulæ emptionem ſi uenerit in auctione præſtolabitur:
Affranius quippe nauci non daret:nec licitator Plautus Ci
cum offerret.Ea tamen omnia qualiacũqꝫ ſunt his præci-
pue ſaturnalibus:quæ nunc chriſtiana religio ex ortu re-
demptoris ſaluberrimo Natalitia rectiſſime nuncupat ad
Saturnalia q̃
Natalicia
te mitto tanquam Xeniola ueterum morem Romanorũ
imitatus:ut cum talis ſepoſitis: teſſeris ſcruppis & alueolo
poſt ludum:quem tempus poſtulati ocio fueris: ſi tamen
Africani Scipionis exemplo eſſe potes ocioſus hæc legas:
legendoqꝫ cælum expolitionis(dummodo caſtigatoris &
non reformatoris operam requirere uideantur)adhibeas:
& illa ueluti Aeſculapius Vrbium aut reſtituas ad uitam:
aut iuuante Vulcano:ut Plato tragica poemata:liberes in-
famia:ſi peruenire non merentur ad famam Noui enim in
genii tui acumen: noui accerrimum illud tuum iudicium:
quod mediusfidius tanti facio:quanti Catonem illum ad-
oriam gladio adeptum.M. Cicero romanæ princeps elo-
quentiæ faciebat:& merito.In te namqꝫ ſumma doctrina
& Lepos uiget atticus muſarum(ut dicunt) eloquio com-
parandus.Quam ob rem ſi has meas nugulas non impro
baueris ſublimi feriam ſidera uertice. Vale & Marium ti-
bi addictum excipe.

FRANCISCI MARII GRApaldi Poetæ Laureati Parmeñ. De Partibus Aediũ Liber. I.

Domorum inuentio

MVNDI RVDIMENTO HOMINES FERI ET inculti ante fruges cognitas querna grande ac fructibus: quos paſſim e terra natura produxerat uictitabant: in ſpelunchiſq; aut habitabãt: aut tecta ſiluarum icolebãt. Verem agreſti illo & ferino uictu aliquantulum poſito: cœpere primum alii tuguriola de fronde harundinibuſq; contexere: alii quemadmodum Doxius Cæli filius exemplo ab hirundinum nidulis ſumpto: luto Acerato extruere loca quæ cannulis temere contecta ſubirent: mox cogitationibus ſuis adiicientes res nouas: non ſolum humiles caſas: ſed & ampliſſimas domos fundatas & lateritiis parietibus aut lapidibus erectas: materiaq; & tegulis tectas cõſt ruere cœperũt ueluti Athenis Eurialus & Hyperbius fratres excogitaſſe dicuntur. Procedẽte demum tempore luxus ille Romanorum ſumptuoſiores ac ſplendidiores erexit: & picturæ honore: & ex toto fere orbe marmoribus tranſlatis: & quod maius eſt ſolerti inuento ex arena in cruſtas ſectis: quibus non contenta luxuria etiam addidit: ut trabes & parietes tãq̃ uaſa inaurarentur: compluriaq; ac diuerſa ad habitandum loca nõ tantum utilitatis opportunitatiſue: ſed & uoluptatis cauſa ponerent: de quibus ne longius q̃ res exigit noſtra præcurrat oratio hinc exordior: candide & fœliciter lege.

Caſa

Secta marmora

Parietes Veſtibulum Ianua Atrium Periſtylium Caput Primum.

INTER Parietes Architectorum omnium ſententia lateritii præferũtur:utpote ſi ad perpendiculum fiant æterni: ideoq; ad publica ut plurimum & priuata opera ſatrapum domos:& ampliſſimas principum regũq; aulas ponuntur. E ſilice tamen græci diu probauere:erecti ſunt & marmorei:quos Romæ primo ſcænam.M.Scauri ædilis habuiſſe memorãt. Verum excogitata arte marmora ſecandi in laminas fuere in præcio cruſtati:cruſta tantum marmoris intecti: qua primum Romæ totius domus ſuæ parietes in celio mõte legimus Mamurram e formiis equitem Romanum operuiſſe.Sũt autem & priuatarum ædium & publicarum:ſignificantq; ſtructuram domus uniuerſæ corpus ambientem : quæ ſi undiq; uiam habuerit Inſulam faciet. Muri uero primum a Traſone erecti ſiue mœnia urbium & oppidorum:Structuræ quoq; ædes intus diſtingunt ac ſeparant diuerſis nominibus ad uaria opera uſuſq; plurimos parietes dicũtur & iter gerini & Mediani:id genus omnia iactis in ſolo ſtabili fundamentis calce arena lateribus/marmore/gypſo: cementis/creſcunt & conſtruuntur: At ſi ſtabile ſolum nõ fuerit ex uligine uel aquarum exundantia Fiſtuca inſutmento ſublicæ paliq; ex alno imprimis pangentur ad fundamina.Calx ipſa de albo ſaxo aut ſilice optima coquitur fornace calcaria per calcarios ad ſtructuram:quæq; erit ex ſpiſſo ſaxo & duriore utiliſſima: iuſta tamen arenæ ab ariditate hærendoue mixtione temperata : unde arenatum e calce & arena : & Arenarium ubi foditur:eius ſunt foſſitia

Lateritii Parietes
Silicei
Marmorei
Cruſtati
Parietes
Inſula
Muri
Mœnia
Intergerini
Mediani
Fiſtuca
Calx
Arena
Arenatum
Arenarium

Sabulum
Lateres
Lydoron
Tetradoron
Pentadoron
Doron
Dora
Antidora
Marmoris uſus
Frontati
Parium
Cararienſe
Liguſticum
Luculeum
Laconicum
Ophites
Porphyrites
Leucoſtictos
Marmora Verſicoloria primo
Baſſaltes
Onychites
Alabaſtrites
Tophus
Porus
Pumex
Ciſſeris

fluuiatica & marina:inter quas craſſior minus aſpera ſabu
lum nũcupatur:foſſitiæ quartam partẽ calcis fluuiaticæ&
marinæ tertiam addere conuenit: Lateꝝ quoq; ex Intrita
fiũt genera tria:Lydoron ſiue Didoron longũ ſeſquipede
latum pede:Tetradoron e palmis quatuor: Pentadoron e
quinq;.Doron.n.græci palmũ appellant: & dora munerã
ꝙ manu darẽtur:unde Antidora. Variãt autẽ nationes la/
terum noĩa & formas:quæ omnes ſiue oblõgæ uel incur/
uæ ſeu quadrãgulæ ut in frontatis:triãgulæue fuerint for/
nace latericia durãdæ ſunt. Marmoris ĩ ædificiis etiamnũ
uſus probat̃:qui apud Romanos adeo percrebuit:ut naui
bus ad id preparatis ex lõgiquis regionibus/tranſmarinis
prouinciis extremis nationibus adueherẽtur in urbẽ mar/
mora:nulla fere alia ꝙ̃ dilitiarum cauſa:hinc Plinius alpes
quas in portẽto prope habuere ueteres ab Hãnibale pœ/
no mox a Cymbris ſuperatas cædi ĩ mille marmoꝝ gene/
ra cõqueritur.Eſt.n.paratiũ candidiſſimũ a paro e cycladi
bus inſula:ſimile ex Liguria uehit̃ ad nos quod a loco Ca
rarienſe uocitamus: tale liguſticũ olim Lunẽſium Lapidi/
cinæ dederũt.Luculus marmori quod fere atrum erat illo
delectatus nomen impoſuit:cuius colũnas duodequadra/
genũ pedũ Scaurus in atrio collocauit:quæ poſtea ĩ Thea
tro Marcelli trãſlatæ ſunt:Laconicũ uiride eſt & cũctis hi/
larius:ophites a maculis ſerpentiũ quibus diſtinguitur no/
men accepit: Porphyrites rubet cãdidis interuenientibus
punctis Leucoſtictos uocatur:Primum autem uerſicoloria
marmora Latomiæ chioꝝ dedere:Baſſaltes ferrei coloris
eſt & duriciei:unde nomẽ mutuat̃:onychites qui & onyx
ex Arabiæ mõtibus eſt e quo uaſa potoria in germania ꝑ/
ducũtur.P.Lẽtulus Spĩter amphoras ex eo & urceos ma/
gnitudine cadorũ oſtendit:Alabaſtriten quoq; candidum
cauare ſolent ad myrothecia: quoniam unguẽta incorru/
pta ſeruare creditur: eſt Tophus lapis fragilis candidus
& minus inquit Plinius ponderoſus qui Porus uocatur:
Eſt pumex græce ciſſeris quaſi pertuſus eroſuſq; a uermi/
culo qui Cis dicitur qualis hordearius triticariuſq; eſt:Sed

de his iam ſatis. Difficile namq; eſſet enumatare ſingula
genera in tanta multitudine: cum quilibet locus ſuũ fere
marmor producat. Primus autem peregrinum marmor — Marmor ex/
Numidicum quod fuit ĩ columnis habuit. L. Craſſus ora/ — ternũ primo
torquem ob id. M. Brutus in iurgiis Venerem pallatinam
appellauit. Cementa uero dicuntur omnis rudior materia — Cementa
qua ædificia cõſurgunt: ſed proprie lapides uulgares ſub/
duri. Plinius in. xxxvi. medios parietes farcire fractis cemẽ
tis: inde cemẽtarii fabri murarii qui parietes ducendo do/ — Cementarii
mos ædificãt nomen accepeRũt. Hi de præcio totius ope/
ris faciundi: ſi cum domino conuenerint: ædificandũq; id
cõduxerint redemptores uocitãtur. A cemẽto Cementitii — Redemptores
parietes etiam dicti: hoc ſcitu dignũ: ordines ipſos laterum
in parietibus ſtruẽdis a Vitruuio Coria nominari quæ uul — Coria
go turba opificũ curſus appellat: Sed eidem flexus angu/
lorum ĩ ædificiis & parietibus exterior uerſura dicitur quã
græci campen uocãt: & Ancones etiã a cubiti uerſura quã — Verſura
doq; legimus. Gypſo quoq; parietes cameræ & inſumibu — Campe
la additis arundinibus leuiſſime ſuſpendũtur: Vſus eius & — Ancones
in albariis pro tectorio. Sed in hoc præfertur maltha: quæ — Gypſum
Plinio autore fit e calce recenti: & Intrita: quæ in morta/ — Maltha
riis hoc eſt Lacunis & conceptaculis maceratur & fermẽ/ — Intrita
teſcit: Eo madido ſtatim utuntur: quoniam celerrime coit:
ac ſiccatum dureſcit: optimum coquitur e lapide ſpecula/
ri: quo & ſculptores & pictores protypa Echtypa Iconia
ſimulacra & cõpluria alia producũt: ac formas faciunt: fit
& e lapide marmoroſo: quod in albariis apud nos proba/
tur. Parietibus namq; extructis Calx inducit: unde calcata
ædificia calce cõtecta loricationem & tectoriũ appellant:
& precipue ſi leue politumue fuerit: ut ſuper induci poſſit — Loricatio
penicillis uel albariũ uel pictura: & cæteræ id genus circũli — Tectorium
tiones quæ ſtructuram plurimũ uenuſtant: nam & calx in — Albarium
terdum aſpera relinquitur: ita ut grũmuli emineant. Pli. de — pictura
cucurbitis in. viii. Reptantibus inquit flagellis ſcandentes
parietum aſpera intectum uſq; natura ſublimitatis auida:
quo loco per arteſum aſpera: pleriq; lectitabant: ad arta — Arteſes

calce aſpera tectoria: uel ab arteo appendices e ligno inter pretantes. Sed de hoc alias. Porrigitur autem ſæpicule ex tra parietem in facie domus mutulis e marmore ſuppoſi tis locus ad ſpectandum inſtar ſuggeſtus uel pulpiti quem podium & podiolum per diminutionem rectiſſime dice mus.

Podium
Podiolum

VEſtibulum ante ianuã locus: a ue particula quæ modo intendit: modo minuit: & ſtando cõpo ni uidetur. Domos nãq; ampliſſimas ædificatu ri ante ianuam uacuum reliquere: in quo togati clientes: qui patronum: qui diuitem orbum ſalutatum ex conſuetudine ueniebant priuſq̃ per admiſſionales in ſalu tatorio admitterentur conſiſtebant: & neq; in uia ſtabant: neq; intra ædes erant. Ab hac igitur conſiſtitione & quadã quaſi conſtabulatione ſpatia illa ueſtibula ſunt appellata. Plautus in moſtellaria: Vide ueſtibulum ante ædis hoc & ambulacrum cuiuſmodi: alii a Veſta deduci exiſtimarunt Ouidius in faſtis: Hinc quoq; ueſtibulum dici reor unde precamur Quam famur ueſtam quæ loca prima tenet: domuſq; partem non recte primorem ſignificare. Græci propylæum dixerunt: Marcus Cicero Officiorum ſecun do: Phalereus Demetrius: qui periclem principem greciæ uituperabat q̃ tantam pecuniam in præclara illa propy læa profuderit.

Admiſſiõales
Salutatorium
propylæum

IAnua primus ædium aditus eſt a Iano bifronte: cui omne principium conſe crauit antiquitas: cætera intra Ianuam generaliter oſtia ſunt: ſeu Valuat habe ant ſiue fores: q̃uis hæc uſus corrupit: nam & Ianua a qua Ianitor pro Oſtio ponitur: & Oſtium a quo Oſtiarius: p Ianua: græci Thyras uocitant: unde Thyridion oſtiolum: & pſeudothyra deducta: Prothy ra quoq;: & Hypothyra: ualuarum hians illa cauitas: ipſa uero oſtiorum latera antas appellamus quandoq; Paraſta tas: a quibus antipagmenta ualuarum ornamenta: At po

Oſtia
Ianitor
Oſtiarius
Thyræ
Thyridion
pſeudotyra
Hypothyra
Antæ
paraſtatas
Antipagmẽta
poſtes

ſtes ꝙ poſt oſtia ſtant: e populo abiete cupreſſo & id genus cæteris clauis ferreis confixi ad egreſſum & ingreſſum prohibendum:& bullis auratis interdum ad ornatum & ſplendorem: in medio Impaginum æque diſtincti ſuper cardines deuoluuntur:Hora Veianus armis Herculis ad poſtem fixis latet abditus agro. poſuerunt & maiores ex ære:hinc Camillo Spurius Caruilius quæſtor obiecit ꝙ i domo oſtia haberet ærata:Nam fores proprie & per diminutiuum Forulæ dicuntur quæ foras aperiuntur. Plinius in trigeſimo ſexto de Valerio Publicola:& eius fratre:Adiici decreto ut domus eorum fores extra aperirentur: & Ianua in publicum reiiceretur: Et Plutarchus parum diſſentiens a Plinio memorat Primum. M. Valerio Publicolæ fratri cum de ſabinis triunphaſſet domum publice poſitam: cuius fores extra aperientur:cum antea cæterarum ædium intro reſerando impellerentur:ut ex hac conceſſione honoris appareret quotidie eam domum aliquid publice admiſſuram: Valuæ quæ reuoluuntur & ſe uelant ut ex Varrone Seruius atteſtatur: Porta uero proprie eſt murorum & caſtroꝝ: hinc decumana hinc prætoria ꝙ per eam portentur & exportentur cuncta:Alii iter quos eſt Donatus ab aratri portatione nomen accepiſſe exiſtimarũt:Subiunctis nãq; uacca & Tauro qui urbem deſignabat:aratrum manu ſuſpendebat ne ſulcum quem primigenium dicunt faceret ubi aditus ciuitatis erant relinquẽdi:Portarum deus Portunus unde & clauim manu tenebat autor Feſtus:ueluti nũc claues dãtur Diuo Petro qui Ianitor cæleſtis aulæ uulgo creditur:Poſticum Item Oſtium: ſed in poſteriore ædiũ parte tantum.Horatius. Atria ſeruantem poſtico falle clientem: Ammianus Pſeudothyron uocat:Eſt & poſtica ad frugũ inuectionẽ domibus neceſſaria:unde poſticula: Apuleius: Per quandã breuem poſticulã introuocat me: Fores autẽ cum planulis ferreis parietibus ut uidemus cardinibus cõiunguntũr & ſuper illos deuoluũtur:Cardo ipſe quaſi cor ianuæ quo mouetur:huius dea Carda quaſi Cardina apud Romanos fuerat:cuius feriæ Kalendis iuniis celebrebant.

Impagines
Fores
Forulæ
Valuæ
Porta
Decumana
Prætoria
Sulcus
Primigenius
Portunus
Pſeudothyra
Poſtica
Poſticula
planulæ
Cardo
Carda dea

Ouidius ſexto Faſto℞.prima dies tibi Carda daſ: Dea cardinis hæc eſt. Hæc ſtriges nocturnas & Lamias puero℞ ut dicebant Cunas infeſtantes a limine ſummouebat.

Strix
Laniæ

Limen tã ſuperior ꝙ inferior oſtio℞ pars.Iuuenalis pendentia liquit uela domus & adhuc uirides in limine lauros:& poeta: Armatoſq̃ uidẽt ſtantes in limine primo:Limen autem ſuperius quod Neoterici ſuperliminare:Græci Hyperthyron & Hyperthyrion ſuſtinere ſolent ſigilla quædam incurua & giboſa quæ Atlantes dicẽtur & a noſtris Telamones uirili quidem effigie:nam muliebri ſi quæ ĩ ædificiis etiam ſtantes erectæ fuerint Caryatides uocabunť:ut ſcribit Vitru.architectus:Limina e marmore Numidico primus ĩ domo poſuit.M.Lepidus Catuli in conſulatu collega ue℞ magna repræhẽſione.A limine Liminaris lapis:& poſtliminium ius competens in captiuitate detentis ſi ad propria repedauerint:At limen ipſum a limo obliquo ꝙ ingredientibus exeuntibuſq̃ tranſuerſum ſit: ut eſt apud Donatũ & Pompeium. Liminis deum limentinum ueteres & forculum qui præeſſet foribus coluerunt.

Hyperthyron
Supliminare
Atlantes
Telamones
Caryatides
Lapis liminaris
Limentinus Deus
Poſtlimium
Forculus

Sera qua admota oſtia claudũtur:Diuus Hieronymus ĩ pauli uita oſtium quod petebat occludens ſera obſirmauit: adſerere.n.eſt admouere ut Feſtus Pomp.At.M.Var.a ſatire ꝙ eſt aperire dictã exiſtimauit:Inde reſerare recludere.M.Cicero Nec ita claudenda eſt res familiaris ut eam benignitas aperire non poſſit:nec ita reſeranda ut pateat oĩbus:Nonius Marcellus patibulum uocat ꝙ ea remota Valuæ pateſcunt.Serra alias qua quid ſecatur:Vergilius.Tum ferri rigor atq̃ argutæ lamina ſerræ: Hanc ut Plinio placet Dædalus inuenit:ut apud Seruium legimus Perdix illi nepos ex ſorore primus monſtrauit:Ouidius in metamophoſi:Ferroq̃ incidit acuto Perpetuos dentes: & ſerræ reperit uſum: peſſuli quoq̃ quibus oſtia claudimus claueq̃ mox ſubdita reſeramus:Apuleius in aſino aureo:Tunc Myrmex tandem claue peſſulis ſubiecta pandit fores: Item ſubdita claui peſſu-

Adſerere
Sarire
Reſerare
Patibulum
Serræ
Peſſuli

los reduco. Hic Solomonis canticorum quinto: peſſulum Opeſſulata
oſtii mei aperui dilecto meo: Vbi Nicolaus de Lyra oſtio- Ianua
lum in porta nimis frigide interpretatus eſt: Vnde opeſſula Vectes
ta Ianua peſſulis firmata: Vectes item quibus fores offir- Primo
mantur. Vergilius: Centum ærei claudunt uectes: æternaq;
ferri robora nec: cuſtos abſiſtit limine Ianus. Vectem cyni-
ras agriopæ filius inuenit: cuius nomine & palus ferreus
preſertim ſignificatur. Clauis etiam qua fores arculæ & id Clauis
genus multa: & clauduntur & aperiuntur. Vnde concla- Conclauia
uia loca quæ ſub una eademq; claue clauſa ſunt. ut apud
Pompeium: Terentius in Eunucho: Dum apparatur uir-
go in conclaui ſedet. Vbi Donatus Conclaue inquit eſt ſe-
paratior locus in interioribus tectis ꝙ intra eum loca mul-
ta & cubicula clauſa ſint adhærentia triclinio. At Cicero
Conclaue ipſum triclinium eſt interpretatus: clauem Theo Clauis
dorus ſamius primo monſtrauit: a qua faber clauiculari- Primo
us. Obices etiamnum Peſſuli clauſtra ſeræ uncini uocitan Clauicularius
tur: & ab obiiciendo teſte Gellio nomen acceperunt: gene- Faber
raliter quæcumq; obſtacula dici poſſunt: Silius Italicus: & Clauſtra
fidos certant obices acceſſere ſilua: Vergilius ecce maris Obices
magna claudit nos obice pontus: Repagula itē ſunt quæ .Vncini
patefaciendi gratia ita figuntur ut e contrario pangantur: Repagula
autor Pompeius Ouidius: raptaq; de dextro robuſta repa-
gula poſti oſſibus illiſit: Plinius. Abies ualuarum repagu-
lis & ad quælibet inteſtina opera aptiſſima: hæc & repa-
ges.

A Trium primus itra ædes adit⁹: Vitruuius: in ur-
be atria ꝓxima ianuis eſſe debent: ruri a pſeudo
urbanis ſtatim periſtylia: Lucæ. xi. Cũ fortis ar-
matus cuſtodit atrium ſuũ in pace ſunt ea quæ
poſſider: & poeta: Atria lõga pateſcunt. Vbi ut notauit Ser.
culinam facere antiqui cõſueuerant: hinc atria dicta quaſi
atra ꝓpter fumi fuliginem: ſiue ab Atriatibus æthuriæ po
pulis ut autor eſt. M. Var. Nam Põpeius atrium ante ædes
genus ædificii proprie dictũ putat quaſi aterriũ ꝙ e terra
oriatur: unde Atrienſis iter primores Seruus nomē accepit: Atrienſis

& Atriolum in amplis domibus ĩ quibus erat attrium ma
Tablinum ius:At proximus atrio locus Tablinum a tabulis ut græce
pinacotheca Pinacotheca dicebatur:Plinius i.xxxv.Tablina codicibus
implebantur:& monimentis rerum in magiſtratu geſtarũ:
aliæ in foribus & circa limina animorum ingentium ima-
gines erant affixis hoſtium ſpoliis.Item imaginum picto-
res Sopylon & Dionyſium quorũ tabulæ pinacothecas
implẽt : & Apuleius Floridorum ultimo Medici inquit cũ
intrauerint ad ægrum uti uiſant nemo eorum ꝙ perpul-
chra Tablina ĩ ædibus uiſant:& lacunaria auro oblita:De
Tablino quoq; meminit in.vi.Vitruuius Architectus:Eſſe
tamen illa fere uidetur differentia:ꝙ in Pinacothecis tabu
læ pictæ:in Tablino rerum in magiſtratu geſtarum monu
menta continebantur.

PEriſtylium columnis formam accipit:In
tres enim aut quatuor partes habet por-
ticus: Vitruuius Periſtylia inquit in tran-
ſuerſo tertia parte longiora ſint q̃ intror-
ſus:columna & tam alta q̃ porticus latæ
fuerint. Periſtyliorum intercolumnia ne
minus trium ne quatuor columnarum
craſſitudine inter ſe diſtent:Item:coniungũtur his domus
ampliores habentes latiora periſtylia:in quibus pares ſunt
quatuor porticus altitudinibus aut una quæ ad meridiem
Rhodiacum ſpectat excelſioribus:Id autem peryſtilium quod unam al
tiorem habet porticum:Rhodiacum dicitur:habent enim
domus egregia ueſtibula & Ianuas proprias cum dignita-
Inteſtinum te:porticuſq; periſtyliorum albariis & tectoriis & ex inte-
Opus ſtino opere lacunariis ornatas:Vbi ĩteſtinum opus e ligno
Oecodomicũ fabrorum accipies quod & Sublicium : & Oecodomicũ
Sublicium ædibus aptum : Suetonius in Auguſto & Marcus Varro
periſtylum appellant:cui nomen dedit Perigræca præpo-
Epiſtylium ſitio : & Styli columna : quemadmodum ab epi capitellũ
Epiſtylium nominatur:Inde Tetraſtylon:decaſtylon a co-
Pycnoſtylon lumnarum numero:& pycnoſtylon in quo denſiores ſunt
columnæ.

PORticus apud antiquos ad deambulationem
& umbram erectæ ſunt:Martialis. Claudia dif-
fuſus ubi porticus explicat umbras : Et Sueto.
in Domitiano Solicitior in dies porticum in
quibus ſpatiari conſueuerat:parietes phengite lapide diſti Phengites
xit: e cuius ſplendore per imagines quicquid a tergo refert Porticus
prouideret:Primi eas domibus addiderunt tyrrheni:in qui primo
bus ſeruorum & concurrentium turba diuerteret quæ imi Porticus
tati romani poſt modum & ĩ melius aucta ad ſuam Rem romæ
Publicam tranſtulerunt:ut ſcribit Diodorus.Celeberrimæ Corinthia
autem porticus Romæ fuerunt Corinthia ab ære corin- Pompeia
thio quod erat in columnis ad circum Flaminium erecta a Claudia
Cn.Octauio : Pompeia:Claudia:Liuia ab autoris nomine : Liuia
& porticus Catuli quam de manubiis Cymbricis erexe- Catuli
rat : *Subterraneas* autem Cryptoporticus appellant:Sunt Miliariæ
& miliariæ porticus ex paſſuum numero : ſicut a ſtadiis Stadiatæ
quas Vitruuius ſtadiatas uocat : niſi quis miliarias porti- Crypropor
cus accipiat pro eis in quibus multæ porticus conuiæ pro- ticus
cumbebant: *Suſtentantur* omnes Columnis quæ ideo di- Columnæ
ctæ ſunt quod culmina ſuſtineant autore Pompeio : Ha-
rum tria potiſſimum habemus genera.Teretes : quadran-
gulas & in his *Striatas*:quadrangulæ potiſſimum angula- Striatæ
res quæ antes : cæteræ Medianæ . Plinius eleganter con- Antes
cham & Apuleius Metaphoricos frontem ſtriatam dixe- Medianæ
re: quanta autem debeat eſſe craſſitudo longitudoq; illa-
rum in ædificiis docet locupletiſſime Vitruuius in tertio :
& in quarto circa Striglium inquit caua & angulos *Stria-* Striæ
rum: nam *Striæ* in columnis erunt partes extantes & pro- Strigiles
minulæ : *Strigles* uero cauæ & conditæ : ipſiq; canaliculi :
Apud ueteres Doricæ in ima craſſitudine ſextam partem
altitudinis habuerunt:nonam Corinthiæ & Ionicæ: ſepti-
mam Tuſcanicæ : fuerunt preter has & Atticæ columnæ
quaternis angulis pari laterum ĩteruallo:Columnas e mar-
more peregrino primus Lucius Craſſus orator de quo ſu-
perius in domo ſua poſuit:Quod in ſummo earum poni
tur in opere Epiſtilium nuncupatur:Plinius ſic patris æde. Epyſtilium

Iouis quamuis lapídeas columnas & epyſtilia circũdarent
Spira ſed & trabem quam columnis ĩponunt in ſtructuris archi-
tecti hoc nomine ſignificamus: Quod ſubponitur ſpiram
Baſis eruditiores cæteri Baſem dixerunt: quæ ad plura refertur
Idem: In Epheſiæ Dianæ aede de qua prius ſermo fuit pri-
mum colũmnis ſpiræ ſubditæ & capitella addita. Spira itẽ
genus operis piſtorii: & funis nauticus in orbem conuolu-
tus: ſed proprie circulus qui in ſe ipſum non recurrit. Hinc
in ornamentis capitis matronarum & ĩ ſerpentibus eſt ſpi-
ra: Plinius ĩ nono: Lolliam Paulinam quæ fuit. C. Principis
matrona uidi ſmaragdis margaritiſq; operam alterno te-
xtu fulgẽtibus toto capite crinibus ſpiris auribus collo ma
nibus digitiſq;: quæ ſumma quadrigenties ſeſtertium colli-
gebat: Claudianus in raptu Perſephones de ſerpentibus.
Nunc ſpiris Zephiros tranant: Martianus Capella de nu-
ptiis philologiæ & Mercurii: Et ſpiris toruo nituerunt aſtra
Xyſtus dracone. Inter porticus eſt Xyſtus lata ad hibernam exerci
tationem: ibi enim athletæ per hyemem exercebantur ut
ſcribit Vitruuius: qui docet quemadmodum facienda ſit.
Xyſtici Vnde a Xyſto Xyſtici: Suetonius in Auguſto: Nec tamen
eo minus aut Xyſticorum certationes: aut gladiatorum pu
gnas ſeueriſſime ſemper exegit. Item: Non tam ſtatuarum
& tabularũ pictarum ornata ædes ſuas ꝙ Xyſtis & nemori
bus excoluit. Vbi Xyſtus pro ambulatione accipi poteſt in
qua arbuſculæ ſunt in plurimas ſpeties effigiatæ: ueluti &
penes Plinium ad Apollinarem. Ante porticum Xyſtus cõ
ciſus in plurimas ſpeties diſtinctuſq; buxo: Nam ut refert
Vitruuius latini Xyſta ambulationes appellant: quas græ-
Paradromidæ ci Parodromidas: Cicero in Bruto: Cum ambularem ĩ Xy-
ſto & eſſem ocioſus domi: De Xyſticis etiamnum Sueto-
nius in Galba: Vt & ſi quid ſcænici aut Xyſtici donatum
olim uendidiſſent auferetur emptoribus.

CAVEDIVM ET PVTEVS CAPVT .II.

CAuedium ut Pli.Cecilius i epi-
ſtolis dictiōe mutilata:ſiue ca-
uūædium ut.M.Var.dictione
integra: locus eſt ſub dio ua-
cuus:cinctus undiq; porticibꝰ
ad cōem oium uſum: quinq;
aūt generibus diſtinguiť quo
rum noia Tuſcanicum: Co-
rinthium:Tetraſtylon.Diſplu
uiatum & teſtudinatū:ſingu-
loꝶ ſtructuram & facies bre-
uitatis cauſa ſcribere ſuſpendimus:tū etiā quia huiuſcemo
di ſtructuris raro nūc utimur & cū utimur ita mutamus ita
uenuſtamus ut aliæ uideanť: quiſqs tñ illas noſce uoluerit
inueniet in libro Vitruuii de Architectura ſexto:Circa caue
diū loca diſponenť unius cuiuſq; rei utilitatis gratia parieti
bus diſſepta: Veluti Penaria cella & uinaria: Coquinæ cœ-
natio cubicula & Balneæ: Impluuium quoq; qua ipluere Impluuium
imber idomū poteſt.M.Var.ſi relictum erat i medio ut lu-
cem caperent deorſum quo impluebat impluuiū ſurſum
qua cōpluebat cōpluuiū:utrūq; a pluuia:Plautus i Amphi Compluuium
trione: deuolant angues Iubati deorſum in Impluuiū duo
maximi:Cicero ī Verrem oſtendā i ædibus priuatis Verrē
lōga difficiliq; uectura columnas ſingulas ad impluuiū nu
mis quadragenis milibus non nimis magnas habuiſſe lo-
catas.Sueto. in Aug. cōpluium pro ipluuio poſuit: Enatā
palmā ante ædes ſuas i cōpluuiū deoꝶ penatriū tranſtulit:
utq; coeleſceret magnopere curauit.In eo aūt Puteus ſodi
endus: nam ī oppidis aut hic aut Ciſterna neceſſaria eſt ne
ut inquit Ariſtoteles in politicis aqua deeſſe poſſit: quæ &
utiliſſima ad munditiam:& ſaluberrima eſt ut Philoſophi
& medici referunt:& nos ex uſu liquido cognoſcimus:niſi
ciuitas fontiū ſcaturigine redūdet ipendio laudanda: quæ
&.n.cælū uidet aqua ſalubrior Iudicať:ut multi credidere:

Plinius obſeruationem hanc uanam exiſtimat. De puteo igitur Ciſterna & fonte nõnulla his adſcribenda diximus.

Puteos primus Danaus Beli priſci filius ex ægypto in græciam quæ uocabatur Argoſdipſion aduectus inuenit: Strabo quoq; ſcribit Danaides plurimos puteos argis effodiſſe: quo ex facto uerſus ille uulgatus eſt: Argos aquis uacuum Danaæ ſtruxere redũdans: Hinc putearius foſſor puteorum: in quibus (ut ſalis quæ notiora ſunt taceam) argenti metalla reperiuntur. Indicio eſt puteus in Hiſpania ab Hannibale inchoatus: qui in dies illi.ccc. pondo argenti ſubminiſtrauit: Ipſæ uero aquæ puteorum reſpectu fontium malæ ſunt: ut ſentit Auicennas. Stagnãtes namq; damnãtur: quæ profluunt ſalubriores dicuntur. Hoc ſcitu dignum eſt: quod tradit Ariſtoteles in Problematis: Summam puteorum aquam infima ſalſiorem: nec minus quod referunt Seneca ĩ quæſtionibus naturalibus & Aphrodiſæus: Puteanas aquas æſtate frigidas hyeme calidas eſſe: quoniam calor per æſtatem aerem ambiens calidum: frigus ĩ terræ fugat penetralia: quo aqua frigeſcit: hyeme uero frigore aera occupante calor in penitiſſima terræ deſcendit: & aquã calfacit. Natura quippe ita ſanxit: ut contraria in eodem loco & tempore ſimul non manerent: Hinc Lucretius.

Putearius

Aqua puteana

Frigidior cur in puteis æſtate ſit humor
Areſcit quia terra calore: & deniq; ſi quid
Forte uaporis habet propere dimittit in auras:
Quo magis eſt igitur tellus effœta uapore
Fit quoq; frigidior qui in terra eſt abditus humor:
Frigore comprimitur porro omnis terra coitq;
Et quaſi concreſcit: ſit ſilicet in coeundo
Exprimat in puteos ſi quem gerit ipſa calorem.

Emittunt omnes fere lanuginem quæ Muſcus appellatur Vnde Muſcoſi fontes ac putei: & Columellæ uerbũ Muſcantur: non autem ab odore qui & Muſcus dicitur: græce Splagnon & Bryon diuerſo tamẽ ab illo qui Moſchos uocatur.

Muſcus
Bryon
Moſchos

CIſterna aquam euripis aquagliis & cananicu-
lis ſiue nauicellis ſub ſtillicidio poſitis ad ĩbres
ſuſcipiendos in ea inductã cõtinet: ad quod
alludens Horatius Flaccus in ſatyris ĩquit Col
lectos ne bibant imbres puteoſue perẽnes iugis aquæ: ſic
autem ideo dicta uidetur ꝙ ſit Cis id eſt infra terram auto
re Feſto Pompeio: unde. M. Varro diſciplinæ ruſticæ libro
primo Si omnino aqua nõ eſt uiua ciſternæ faciendæ ſub
tectis: Vlpianus iure conſultus: Ciſterna aquam uiuam non
habet: & quidem Ciſternæ imbribus concipiunt ſed per Aqua ciſterna
glaream imiſſam & ſpongias purificatis: Medici ciſterna- rum
rum aquam inutilem aluo cõfitentur duritiaſq; faucibus
facientem: multi illam laudarunt: ꝙ leuiſſima ſit imbrium Aqua pluuia
aqua ex qua ut plurimum replentur: quod falſum eſſe in Aqua decocta
xxxi. Plinius oſtendit: Probatur tamẽ aqua pluuia ab Aui-
cenna propter ſubtilitatem licet facile putreſcat: Decocta
uero nulli eſt æquiperanda minore inflatione & faciliore
deſcenſu: quoniã ſubtilitas decoctione acquiritur. Inuentũ
fuit Neronis pricipis aquam decoquere uitroq; dimiſſam
in niues refrigerare: ita ſine uitiis niuium uoluptas frigoris Aqua optima
ĩnocua contingebat. Optima eſt aũt aqua aeri perq̃ ſimil-
lima: quæq; calefiat & refrigeret celerius: quæ decocta ua-
ſis cruſtas non relinquit: quæ legumina citius percoquit: &
demum quæ leuior eſt: ut ſentire uidẽtur Auicẽnas & Hip
pocrates. At Plinius ad ſtateræ iudicium perraro aliquam
dicit leuiorem inueniri.

FOns dictus eſt ꝙ inde aqua fundit e terra: quæ
fontana appellata cæteris ſalubrior eſt & ma-
xime terræ liberæ ut Auicẽnas teſtatur. & cum
nullus ſapor odorue aquarum ad cibos eſſe de-
beat: Vnus tamen in toto tradit orbe fons aquæ iocundæ Aqua fõtana
olentis in meſopotamia Cabura quoniam ut ferunt fabu-
læ: eius aqua Iuno eſt perfuſa: Fõs erat æthiopiæ quo loti Cabura
pinde ac oliuo delibuti uiolam redolebant: & eius aqua ni Fontium di-
hil ĩnatare poterat: ſed oĩa peſſum ibant in profundum ut uerſitas
tradit Herodotus. In germania trãs. Rhenũ maritimo tra-

ctu fons erat aquæ dulcis ſolus: qua epota intra biẽnium
Ciſſuſa
dentes decideret: Plinius auctor eſt: Fons erat Thebis Ciſ-
ſuſa nomine in quo Bacchum nutrices cum fuiſſet in lu-
cem editus abluiſſe dicuntur in fabulis: nã color Vini ſplẽ-
debat aſpectu tranſlucidus potuq; mellitiſſimus: ut plutar-
chus in Lyſandro: fons uti uino mixtus fuit Paphlagoniæ
Madulſæ
ex quo potantes madulſæ: hoc eſt ebrii fiebant: Apud Na-
ſomonas fons erat p diem frigidus: noctu calidus: de quo
meminerunt: Italicus. Pomponius mela: & Lucretius. Eſt
apud Hammonis fanum fons luce diurna frigidus: at ca-
Aganippe
lidus nocturno tempore fertur: Solinus Aganippen fon-
tem Beotiæ dixit a Cadmo fuiſſe monſtratum cuius aqua
Clytorius
facundiam pareret: E Clytorio Arcadiæ qui biberint fi-
unt abſtemii ideſt uini oſores & inuinii ut recitant Vitru-
uius: Vibius Sequeſter: & Ouidius metamorphoſeon ul-
Pagus
timo his uerſibus: Clytorio quicumq; ſitim de fonte leua-
Inuinius
uit Vina fugit gaudetq; meris abſtemius undis: Fons au-
Abſtemius
tem græce: ϖηγη. Vnde pagus ſimul poſitæ Villæ hoc
Villa
eſt ruſticanæ domus plures nomen accepit: q circa fontes
Paganus
hæ ponerentur: hinc paganus ruſticus: ſemipaganus ſemi-
Paganalia
ruſticus. & paganalia feſta ruſticorum: ut a fontibus. Fontani
Fontanalia
dei & fontanalia.

SIphonculus ſignare uidetur tubos & fiſtulas ſi-
ue epiſtomia quibus aquæ murmurantes emit-
tuntur: tales conſpicimus in fontibus manu fa-
brefactis in quibus ſunt huiuſcemodi lingulæ
plures prominentes & aquas plurifariam euomentes: Pli-
nii ex epiſtola ad Apollinarem hoc apertiſſime uerba de-
clarant: quæ iccirco duximus ſubiungenda: In hoc fonte
Crater: circa Siphonculi plures miſcent iucundiſſimum
murmur: & paulopoſt: E ſtibadio aqua uelut expreſſa cu-
bantium pondere Siphonculis effluit cauato lapide ſuſci-
pitur gracili marmore continetur: atq; ita occulte tempera-
Fiſtula
tur: ut impleat nec redundet. Fiſtula uero a ferenda ſiue fũ-
denda aqua dicta uidetur: ſignificatq; ut Pomponius iure-
conſultus inquit proprie tubos per quos aquas ducimus:

a cuius ſimilitudine inſtrumentum muſicum & ulcus altũ & calloſum in corpore nomen ſortitur: Dicuntur & papillæ in fontibus quæ aquas fundunt: Varro in re ruſtica Si adduxeris inquit fiſtulam & in eam papillas impoſueris tenues quæ eructent aquam: alii mámas uocant: græci Maſthos: ubera Caſſiodorus: Siphonculos ipſos per diminutionem a Siphonibus appellamus: quibus proprie aquas aliud ue liquidú iterueniente ſpiritu attrahimus atq; emittimus: Seneca in quæſtionibus naturalibus: ſolemus duabus manibus inter ſe iunctis aquam concipere & cõpreſſa utrinq; palma in modum Siphonis exprimere.

Siphones

ANtlia machinula eſt ad aquam hauriẽdam excogitata nam αντλειν latine haurire dicitur: Martialis. Curua laboratas Antlia tollit aquas. & Põpeius Antlare haurire a græco αντλειν deſcendit: Liuius florẽ antlabant liberi ex carcheſiis: Vtuntur ruſtici ligno oblongo ad aquam e puteis extrahẽdam urnula quod Ciconiam a roſtro Ciconiæ alitis hiſpani dixere. illi uero Telonẽ quidá tollonẽ a tollẽdo: & Tollononẽ ut uegetius ſed his p bellica machina li. iiii. Trochleæ nãq; rotulæ ſunt ſtriatæ e lignõ uel ære qbus aquas haurimus fune ductario & hydria: Lucretius: Multaq; p trochleas & Tympana pondere magno commouet: atq; leui ſuſtollit machina nixu: Et ex interpretatione Diogenis laertii ſic ſcriptum inuénimus: Ego ita hiſce iam pridem aſſuetus ſũ ac ſi ſonum. Iugiter trochlearum hauriam: nam dum ſaxa aquæ: ligna marmora & id genus cætera per trochleam ſurſum ductario fune trahuntur crepitus & ſonus concitatur: Ductarius autẽ funis eſt qui per orbiculos trochleæ ducitur. Vrnæ uero uaſcula quibus aquas haurire ſolemus ſic ideo dictæ ſunt ꝙ Vrinant in aqua: Vrinare eſt enim in aquam mergi: unde urinantes & Vrinatores qui i aquam merguntur apud Varronem: Et Caliſtratus iureconſultus ad legem rhodiá de Iactu ſcribit Vrinatores merces extrahere ex undis q̃s leuádæ nauis cauſa i illas nautá miſerant Delphini ſidere oriẽte natus erit Vrinator autore Firmicõ

Ciconia

Tollo

Trochleæ

Ductarius funis

Vrnæ

Vrinatores

Machina aquaria

Modioli

Materno:Complures equidem machinulæ ad aquā hau-riendam parantur:Proxima æſtate cum ad monaſterium Diui Benedicti diuertiſſem in agro Mātuano citra Padū: padilironum quod uocitant Vidi uerſatilem machinam qua æneis uaſculis quadratis & equo helciario aquas hau-riebant:de ſimili meminit Vitruuius: Ita cum rota a cal-cantibus uerſabitur Modioli pleni ad ſummum elati & rurſus ad imum reuertētes infundent in caſtellum ipſi per ſe quod extulerunt:Sunt enim modioli uaſcula quadrata quibus cum tympanis ad hauriendas ex puteo ſiue lacu undas utuntur: quorum ut eſt apud Frōtinum de aquæ ductibus alius erogatorius alius acceptatorius:Tympana uero machinæ,ſunt tractoriæ ut eſt apud Vitruuium in.x. ad aquam hauriēdam ſumma celeritate:aptiſſimæ ad Sa-linas:& hortos irrigandos:& Caſtellum ut Crater in fonti-bus aquæ receptaculum: ex quo fiſtulis aqua decurit: ut Iabolenus iureconſultus interpretatur. At Feſtus Diuidi-cula inquit antiqui dicebāt quæ nunc ſunt caſtella ex qui-bus a riuo cōmuni aquam quiſq; in ſuum fundum ducit.

Tympana.

Caſtellum:

Crater.

HArpax Inſtrumentū dicetur cum pluribus Vn-cinis quo Vaſa & alia compluria quæ uel i flu-mine uel in puteis ceciderint extrahimus: dici poteſt & Harpago inter nautum utenſilia nu-meratus & ab Anacharſe Scytha philoſopho:ut dicitur: inuentus: a græcis Ambæ dictiones ſunt:nam apud illos ἁρπάζειν.eſt rapere:Triniales a lupo quod rapax eſt ani-mal Lupum appellant.

APOTHECA CAPVT. .III.

CELLA Locus a celando ubi
aliquid cõdebant:Inde a car-
ne Carnariam : a farina fari-
nariam : a lignis lignariam:a
libris librariam:a caſeo caſea-
riam:& a uino Cellam Vina- Vinaria cella
riã dicimus in qua ut nomen
Indicat Vinum ſeruatur . Vi-
truuius . Habeatq; coniunctã
cellam Vinariam habentem
a ſeptentrione lumina ſene-
ſtrarum:cum.n.alia parte ha-
buerit quam Sol calefacere poſſit Vinum quod erit in ea
cella cõfuſum a calore efficietur imbecillum: Plinius.xiiii.
latus cellæ Vinariæ aut certe feneſtras obuerti in aquilo-
nem oportere:uel uſq; in exortũ æquinoctialem:ſterquili-
nia & arborũ radices procul abeſſe: omniaq; odoris euitã-
di facillimo in uina tranſitu.De hiſdem Andinus poeta in
georgicis.Nec cellis ideo contende ſaletis:Vbi Seruius ex-
poſuit Apothecis:ita enim nũcupantur cellæ Vinariæ:Pli- Apotheca
nius Apothecas inquit fuiſſe & diffundi ſolita uina:anno
ſexcẽteſſimo trigeſimo tertio urbis apparet indubitato ui-
ni opimiani argumento.Item:Vina in Apothecis canis or-
tu mutantur quædam poſteaq; reſtituuntur ſibi . Scribit
Vlpianus Vina quæ in Apothecis ſunt fundo inſtructo le-
gato non cedere:ſi ſint illic non uſus : ſed cuſtodiæ gratia:
& ſic quæcũq; ibi quaſi in horreo habẽtur. Vbi horreum Horreum
accipitur locus ad cuſtodiã non ſolum frugũ ſed rerũ alia-
rum ſepoſitarũ a quotidiano uſu : ueluti apud.L.Apuleiũ
in Metamorphoſi:Demonſtrat horreũ ubi ueſpera ſagaci-
ter argentum copioſum recondi uiderat :a quibuſdã En- Entheca
theca nominatur.Cellam autem Vinariam concluſam & Vinaria cella
ſubterraneã ſi loci cõditio patitur:Nã in pluribus regioni- Hipogea
bus Hypogea ſubterranea loca fieri ĩ ædibus Vliginis ma- Vligo

dot nõ finit: at ſubdiali omnino pauimento cũm Lacunu/la in medio ſternere habereq; cõducet: & ut uina incorruptiora ſeruentur: & ſi quid cadorum uel ſeruorum uitio fuerit effuſum colligi poſſit. Lacuna ipſa & Lacunula dicitur liquidorum in terra concauum receptaculum. M. Tul. Lacunam improprie ex furto dixit in auro factam. In hac ueteres teſtis doliis fictilibus uina ſeruarũt quæ ſi duas aures uel anſas habuiſſent: Dyottæ noĩabãtur. Horatius. Deprome quadrimum ſabina O Thaliarce merum Diotta. Item diffugiunt teſtis cum fece ſiccatis amici: Nam primi in alpibus poſtea ruſtici cados ligneos circulis cinctos excogitarunt: Cadi ipſi Seriæ Dolia uaſa dicuntur quibus uinũ cõditur: Epigrãmatarius poeta. In uaticanis cõdita muſta cadis. Plinius: Doliis etiam interualla dari: ne inter ſe uitia ſerpant contagione uini ſemper occyſſima: Terentius Releui omnia dolia oẽs ſerias: Cados optimos noſtri q ſunt Materiatii: e quercu: robore: caſtanea producunt: quos circulis amerina ſalice ligatis cingunt: uietores dicti: quando uiere eſt ligare inquit feſtus unde uimina: Vſi ſunt olim Tudertani callaicis finitimi doliis & pſepibus aureis: ut eſt apud Strabonem: Illud autem ſcitu dignum: quod tradit. M. Cato in rebus ruſticis ad uina probanda: Si uas ex hederæ ligno fiat: ut ciſſimbium: & uinum quod aquam habere dubitabis in eo miſceris: Vina tranſfluere & remanere aquam ſi mixta fuerit iuenies. Opercula ipſa cadorũ addita maſtice & pice medicanda fuit: apud nos per hiemem cinis: per æſtates arena adhibet. Inde Columellæ uerbum operculare operculis claudere: Fiſtulæ uero ligneæ doliis i fronte ponuntur ad uinum aptius depromendum: additur illis ſpina hoc eſt lignum mucronatũ cuſpidatum ue a ſpinis id nomen adeptum: quæ in arboribus in fructibus acutæ ſunt: confert autem ſpinis fiſtulæ: imittendis inuoluere ſtupam ne perſtillet fiſtula: nam ſtupa ad ſtipandum optima unde & ipſum ſtipare deductum.

Lacunæ · Teſtæ · Diotta · Cadi lignei · Primo · Seriæ · Dolia · Materiatii · Vietores · Vimina · Ad uinum pbandum · Ciſſimbium · Opercula · Fiſtulæ · Spinæ · Stipare · Stupa

u Inum a ui nomen mutuatur ut placet Varroni in libris linguæ latinæ. Quatuor eius præcipui ſapores:

Sapores

dulce acutum lene & auſterum:dulce minus inebriat:ut refert Ariſtoteles in Problematibus:ſtomacho innatat:auſterum facillius concoquitur:colores quatuor: album fuluũ ſanguineum & nigrum: Vinum plantata primum uinea Noeum ſub quo fuit diluuium inuenit: ut Lactantius diuinarum inſtitutionum ſecundo teſtatur: Gentiles uero Dionyſium qui Bacchus liber Lyeus Leneus & Euan: Vini repertorem fuiſſe fabulantur:At primus Italis Saturnus dedit:e creta in latium aduectus: In Gallias autem primo uinum Aruus etruſcus uir clarus teſte Plutarcho aduexiſſe dicitur ex Italia: Fuerat equidem ante urbem uini penuria:ut Mar.Varro auctor eſt: qui ſcribit Mezentium ethruriæ regem auxilium Rutulis tuliſſe contra latinos uini mercede: quod iam in eorum agro haberi eſſet cœptũ: Sub regibus quoq;:& tum poſtea: Romulus lacte non uino libauit: Numæ Pompilii lex fuit propter uini inopiam:Vino rogum ne reſpergito: Et.L. Papirius imperator aduerſus Samnites dimicaturus uouit uini pocillum ſi uiciſſet. Deniq; inter dona inquit Plinius ſextarios lactis ſæpius nunquam uini datos inuenimus. Poſt aliquot deinde annos Romæ & in Italia Vini copia fuit:Ingenioſiſſimaq; in potu uita apparuit ad bibendum generibus centum nonagintaquinq;:& ſi ſpecies æſtimentur pene duplici numero excogitatis. Vina fuſca in album colorem mutari ſatis notum eſt ſi Lomentum .i.fabaceã farinam uino quis adiiciat:uel ouorum trium lagœnæ uaſculo uinario infundat. albumẽ ſale adiecto diuq; cõmoueat:id quod Palladius& Apitius tradiderũt:At dulce ex auſtero Origanum herba muſto ĩmiſſa facere exiſtimat:Ap͂d ueteres melle admixto fiebat mulſi nomen adeptũ ut oñdit Epigrãmatarius poeta eo diſticho cui lẽma eſt mulſum: Attica nectareũ turbatis mella falernũ:Miſceri decet hoc a Ganymede merũ:unde Oenomel dicit̃ quo uerbo utit̃ Vlpian⁹ iurecõſultus nã ueluti Hydromel & oxymel ita oenomel recte deducem⁹: Et paſſũ dulce fuerat ex una q̃ græci ſticã uocãt nos Apia

Colores uini

Vinũ primo Noeus

Lex Numæ

Vini copia & genera

Lomentum

Lagœna albũ ex fuſco

Dulce ex auſtero

Oenomel

Paſſum

nam: Hinc uice mulſi eo pauperes utebantur cum minoris eſſet precii: Martialis: Gnoſia minoæ genuit uindemia Cretæ hoc tibi: quod mulſum pauperis eſſe ſolet: Inter uina quoq; dulcia uinum fuit quod Græci Aigleuces nominãt hoc eſt ſemper muſtum: id feruere prohibentes: Primus Ariſtæus mel uino miſcuit ſuauitate ꝑcipua: ut ſcribit Plinius: Et mulſi nutritu multos inquit longam ſenectam toleraſſe conſtat: Pollionis Romuli exemplo: qui Centeſimũ annum excedens cum a diuo Auguſto hoſpite interrogaretur quanam ratione uigorem illum cuſtodiſſet: intus mulſo: foris oleo reſpondit: Habuerunt & compluria alia uini genera: Tortiuum nouiſſime expreſſum: Protropum ante q̃ calcentur uuæ ſponte defluens: & a regionibus nomẽ adepta Chium: Leſbium: Falernum: Cecubum: Setinum: Surrentinum: Calœnum: Signinum: Tarraconẽſe. Spoletinum. Ceretanum. Fondanum: & ex chio Aruiſium: Noſtra ætate præ cæteris. Trebianum: Vernatiolum: Amabile: & ex creta Maluaticum quod uocant commendantur:

Aigleuces
Vini genera
Tortiuum
Protropum
Trebianum
Vernatiolum
Amabile
Maluaticum

Defrutum ſit muſto ad dimidiam partem decocto ut ſcribit Plinius a deferuendo dictum autore Palladio: Inde uaſa Defrutaria: ſapa uero a ſapiditate muſto ad tertiam partem decocto græce ab ἑψεῖν quod eſt decoquere Hepſema nominatur. Cum Plinio minime ſentit Marcellus penes quẽ legimus Sapa quod nunc mellacium muſtum ad mediam partem decoctum: Defrutum ſi ex duabus partibus ad tertiam redegerant deferuefaciẽdo: Huic accedit. L. Columella. Nam muſtum inquit q̃ dulciſſimum decoquitur ad tertiã: & decoctũ ſicut ſupra dixi Defrutum uocatur. Cuius igitur opinioni inhærendum ſit: Iudicent alii: ipſe hoc unũ ſcio ĩ cõdimentis defrutũ & ſapã pene ſapore nõ diſtare.

Sapa
Defrutarium
Heſpema
Melacium

Omphacium dici poteſt a nobis uinũ ex uua immatura quæ græce Omphax: Omphaciũ item oleum fit ex eadẽ cuius medicinæ meminit plinius in uigeſimo quarto: & duodecimo eius cõ

Omphax

ſecturam docet:Medici ex ĩmaturis oliuis Omphacinum oleum appellant ut eſt apud Auicennam. *Omphacinũ oleum*

ACetum quod uitio cadi ſeu uetuſtate fieri ſolet ſtomacho prodeſt.Serenus & potu & ſotu ſtomacho cõducit accetum. Et Dioſcorides uim acceti eſſe dixit euſtomacham:colorem meliorem præſtat:& cibos ſaporeſq; non alius ſuccus magis cõmendat aut excitat:præterea digeſtionem adiuuãs peſti aduerſatur ut ſcribit Auicennas: Eius quoq; ad multa remedia uis efficax.Si quidem.M.Agrippa ſupremis annis graui morbo pedum cõflictatus cum dolorem illũ perpeti nequiret demerſis in accetũ calidum cruribus ab accerrimo morbi impetu euaſit: nec mi℞:quando acceti uis & calfacit & refrigerat ut ſcribit Aphrodiſæus:Ouum ſi in acceto diu fuerit diſſoluetur: & cortex eius adeo molleſcet ut per anulũ tranſeat:Aceto plumbũ efficitur Ceruſſa: æs quoq; tranſit in æruginẽ:Margaritæ ſimiliter diſſoluuntur.Horatius:Filius Aeſopi detractã ex aure Metellæ:ſcilicet ut decies ſolidũ exorberet acceto diluit inſignem Baccã: Exſtat Cleopatræ & M.Antonii ſpõſio de qua plinius & Macrobius meminerunt.Et C.Caligulæ exemplũ luxurioſiſſimũ qui ut ſcribit Suetonius precioſiſſimas margaritas acceto liquefactas abſorbuit: & panes obſoniaq; ex auro cõuiuis appoſuit:Oxon græci accetũ dixere.Vnde Oxymel ab acceto & melle cuius cõpoſitionẽ docet Galenus ĩ pharmaceuticis:Oxygala quaſi lac acetoſum.Oxypora cõdimẽta quæ ex aceto fiunt:a qbus Oxyporopolæ uenditores:Ab aceto nos accetariũ cõdimentũ appellabimus quo lactucas Erucã Trapopagum nunc uulgo Barbã petræ: Acetoſam & id genus herbas cõditaneas uel pedes porcinos elixos:Caparimue ſaliũ: ſiue ſiſeris radicem ſubducere pruinoſo coctã:& compluria alia cum aceto oliuo ſale & aromatibus interdũ cõdita ad eſcã ꝑparamus.

Vis aceti — *Ceruſſa* — *Aerugo* — *Oxos* — *Oxymel* — *Oxygala* — *Oxypora* — *Oxyporopolæ* — *Acetarium* — *Tragopagus* — *Acetoſa*

LOra ſiue Deuteria quæ ſecũdaria ueluti apud nos per uini caritatem Tertiatia: fiunt maceratis aqua uinaceis poſt muſtũ acinis expreſſum

Deuteria — *Secundatia* — *Tertiaria*

Opatia uina
inter uina operaria numerãda ut ſcribũt Plinius & Marcellus:quemadmodũ lota optima fiat docet.L.Columella:eiuſdẽ meminit.M.Varro rei ruſticæ ꝑrimo:Eoq; aqua additur inquit ea uocatur lora ꝙ lota acina ac ꝓ uino operariis datur hyeme:habetur & uiuũ quod licet merũ ſit tamen altricis plerũq; uitio aquatum guſtu uidetur:id Villũ
Villum
recte dicemus:quale dãdum eſt pueris:& ſpleneticis.

FLocces uini feces autor Nonius.unde. A. Gellius in noctibus atticis Apludã edit & flocces bibit.Hinc floccipẽdo & floccifacio uerba deducta quæ paruipẽdere ſignificãt:flocces enim
Floci
fere nihili ſunt : ſiue potius a floccis qui lanarũ particulas notant a uelleribus diuiſas & euolãtes. Terẽtius. Inuidere oẽs mihi mordere clãculũ:ego floccipẽdere. Plautus:iCa
Feccatũ uinũ
ſina:tibi hic dũ ꝓpitius ſit Iu ppiter:tu iſtos minutos deos
Tryginon
floccifeceris.Fit tameu exprimiturq; e fecibus uinũ quod fecatum.M.Cato appellat:græci Tryginon a fece quoq;
Fex uini
quã Tryga nominãt:& fex ipa ſiccata recipit ignes ac ſine
Defecatũ uinum
alimẽto p ſe flagrat pluribus officinaꝝ uſibꝰ ſeruiẽs.Vina oĩa fere Ianuario mẽſe Poſt uigeſimã lunã defecãda ſunt:
Defecatio
nã illis plurimũ detrahit̃ ſi relinquit̃ defecatio:cui ſeſe im
Defecatores
miſcẽtes defecatores recte dicemꝰ.unde & defecatũ uinũ.

VAppa uinũ eſt quod odorẽ & ſaporẽ amiſit. Horatius. Qui uelentanũ feſtis potare diebus cãpana ſolitus trulla Vappãq; profeſtis:Inde
Trioboli
Gerrones
Nebulones
homines Trioboli uiles Gerrones Nebulones & nugatorii Vappæ dicuntur. Plinius uitiũq; muſto quibuſdam in locis ſponte feruere qua calamitate cum deferbuit deperit ſapor Vappæq; accipit nomen probroſum etiam hominum cum degenerauit animus.Catulus.Satis ne cũ iſto Vappa frigoraq; & famem tuliſtis. Vitiũ eſt etiã
Acetum
Mucidum
ſi acet unde fit acetum:ſi mucet mali odoris mucore contracto:a quo Mucidum uocant noſtrates.

TOrcular lacus prœlũ pro eodem litteratores
Prœlum
Lacus
uſurpant:ſed proprie Prœlũ eſt trabs: qua calcãtur uuæ prœlii inde nomine deducto: Lacus

qui cõtinet muſtũ prœlo ex uinaceis expreſſum & trãſmittit ut in dolia condatur:Columella: Ante quam prœlo uinacea ſubiiciantur de lacu quã recentiſſimum addito muſtum in amphoram nouam eãq; oblinito & impicato diligẽter.Tibullus:Pleno pigũia muſta lacu:Lacus ipſe græce. λάκκος Vnde leneus Bacchus & Lenobates uuæ calcator: Torcular uero ſeu lubet Torcularium: totum ipſum eſt inſtrumentum ſiue machina:cuius ſtructura a.M.Cato ne inre ruſtica deſcribitur:At trapetum mola olearia.Vergilius:Teritur ſicionia bacca Trapetis. Lenobates. Trapetum

Tinia uaſa uinaria apud ãtiquos fuere autor Põpeius:Marcellus Tinas appellauit:& ut maniſeſtarium eſt grandiora nõ erant:ueluti apud nos ſub hoc uocabulo habẽtur nec ad eos uſus parata:his nãq; e ligno fabricatis & circulis cinctis muſta cũ uinaceis noſtra tempeſtate ebuliunt: ponunturq; a pluri mis in angulo Apothecæ latetitiæ etiam:cũ fiſtulis in fron te ad muſta trãſmittenda ꝓductis: apud ueteres autẽ inter Epitrapezia numerabantur: At Tinea uermiculus dicitur ueſtes chartas & quædam alia erodens:& aluearíis infeſta Ouidius Agreſtes tineæ res obſeruata colonis: Auſonius: Si tineas cariẽq; pati te charta neceſſe eſt:Martiãus capella Vittiſq; ſemiuulſis quas in cumano antro poſt Sibyllam tinearum morſus carieſq; carpebant: Eccleſiaſtici quoq; quadrageſimo ſecundo capite dicitur de ueſtimentis procedit Tinea:& a muliere iniquitas uiri: Et Tineæ corporibus humanis in quibus aluntur: & preſertim puerorum moleſtiſſimæ ſunt:quæ Lũbrici dicuntur:& græce Elminthes. Vnde Cornelius Celſus in pueris cenſet nihil Tinearum uerminatione fore periculoſius: quando ſæpiſſime necat. Tinea Lumbrici

Colum genus eſt quod illi e uiminibus contexti a colando dictum:nam uina apud antiquos colabantur ut eſſent iocundiora: quod a pleriſq; etiamnum hodie ſeruatũr: uerum lineõ colo: quod uitarũt in uinis ꝓſertim generoſiſſimis maiores:quo

niam eo colata uina perdere ſaporem exiſtimarunt.Horatius integrum perdūt lino uitiata ſaporem:de colo meminit Vergilius in georgicis.Colaq; prœlorum fumoſis diripe tectis.nam qualos e uiminibus tātūmodo dicemus.De illo diſtichon eſt Martialis in apophoretis ſed niuarium id appellat a niue qua ad uinum & aquā decoctam refrigerandam ueteres utebantur: Hinc niuē ſeruari mēſibus æſtiuis conqueritur Plinius.ix.inquit. Seruatur algor æſtibus cogitaturq; ut aliis mēſibus nix algeat. Seneca ī naturalibus queſtionibus Vnguentarios inquit lacedæmonii urbe expulere & propere finibus ſuis cedere iuſſerūt: quiá oleum diſperderēt: quid illi:ſi uidiſſent ſeruandæ niuis officinas. Heliogabalum imperatorē ſcribit Lampridius mōtem niuiū in uiridario domus aduectis niuibus æſtate feciſſe.

Quali
Niuarium colum.
Nix æſtiua.

INfundibulum e ligno excauato uel ære dicitᵉ per quod in uaſa latices ex ſolio ut nomen indicat infundimus:quo uocabulo utitur.M.Cato in re ruſtica.& Columella:Raram inquit ſupra modum uelut per infundibulum tranſmittere imbres.Itē Alioquin plaga ipſa deorſum ſpectans non tantū recipit humorem q̄ illa:quæ reflexa & reſupina more infundibuli per medulā tranſmittit quicquid aquaꝝ cæleſtium ſupfluxit.Vnde iuuenes & mulieres ī primis meliora dogmata & cōſilia audientes cōparātur infundibulo: nam more infundibuli quantū hauriunt tantumdē tranſmittunt & non cōtinent. Flauius Vopiſcus in aureliano de Crapulatore bibebat inquit infundibulo appoſito plus orca.Ruſtici noſtrates Luram uocitant: antiquiores autē os culei & utris Luram dicebant:Vnde lurcones capacis gulæ homines:ut Lemargi & degulatores catilloneſq; nomen acceperunt.Soliū uero ipſum de quo mentionē fecimus uas ſalignum uel ex abiete dicitur in apotheca preſertim:quo ad uinū plurimoſq; liquores transferendos elutriandos de trullādos ideſt tranſuaſandos & diffundēdos oleūq; decapulādum utuntur: uſus eius & ad panos lineos uel canabinos cum lixiuio calido & cinere emaculandos.

Lura
Lurcones
Lemargi
Degulatores
Catillones
Solium

PENARIVM. CAPVT. .IIII.

CEllarium quam cellam pró/
ptuariam:alii promptuarium
appellant:Locus eſt in quo cõ
duntur & ex quo promũtur
ad uictum neceſſaria : Diuus
Hieronymus ſi tamẽ is eſt Lu
cæ.xii.Cõſiderate coruos qui
bus nõ eſt cellarium neq; hor
reum & deus paſcit illos:Eius
qui curam gerebãt cellarii di/
cebantur:Plautus in captiuis:
Sume:poſce prome quid uis:
te facio cellarium:eoſdem promos & condos uocat q\ de
intus promant:& intus cõdant:ait.n.in Pſeudolo:Promus
& cõdus ſum procurator Peni:Auſonius:Promuſq; q̃ cõ/
dus magis:Horatius foris eſt Promus: quo loco piſcis ge/
nus perperam nouellus interpres exponit:A penore etiam
is locus Penarium ut Pompeius & Varro teſtantur & pe/
nuaria cella ſiue penaria ut Caper contendit nuncupatur.
M.Cicero:ſemper enim boni aſſiduiq; domini referta cel/
la uinaria & olearia & penuaria eſt.Idem quarto Verrina/
rum.M.Cato ſapiens cellam penuariam reipubli. noſtræ:
nutricem plebis romanæ Siciliam nominauit : Eſt autem
Penus non locus ut triuiales grãmatiſtæ & quidam alicu/
ius in doctrina nominis crediderunt:Sed quicquid uictus
gratia ſiue eſculentum ſit ſiue poculentum cõditur ac ſer/
uatur.ut ſcribit.Q .Mutius libro ſecundo iuris ciuilis: Sa/
binus libro.y.ad Vitelium:Vlpianus de penu legata : Do/
natus Terentianum illud enarrans:Cum in cellulam ad te
patris penum omnem congerebam clãculum.M. Cicero
in ſecundo de natura deorum:& A.Gelius:Qui & thus &
cæreos:ligna quoq; penori adſcribi poſſe ex Maſſurii iure
conſulti auctoritate demonſtrat:Plautus in Pſeudolo:Nã
niſi penus annuus hodie cõuenerit cras populo proſtituã

Cella prom ptuaria

Cellarii

Promus

Condus

penarium

Penaria cella

Penuaria

Penus

sicilia cella pennaria

Salgama
Ollares uuæ
Salgamarium
Salgamarii

uos. Dantur & penario Salgama cōditanea quæcūq; ad uictum in uaſis ſeruata:ut fici in orcis: uuæ in ollis: Vnde ollares:Sorba:fœniculi: oliuæ: pirra & id genus multa in urceolis:Vnde Salgamarium uas & Salgamarii uenditores:Nos uero aromata caſeum carnes ſalitas: & nonnulla alia eſculenta penario noſtro dabimus ſeruanda: omiſſis frugibus quas etiam ueteres promptuariæ cellæ dederūt: de quibus in horreo ſuo loco dicemus: Vnde autem Penoris nomen deducatur.Phauorinus Gellianus oſtedit:Quæ etenim inquit longæ uſionis gratia contrahuntur & recōduntur:ex eo quod non in promptu ſint:ſed intus & penitus habeantur Penus dicta ſunt.

Caſeus
Coagulum
Lac
Velabrēſis caſeus.
Caſeus recens
Caſeus uetus
Phrygius caſeus
Hippax.
Parmenſis caſeus

CAſeus a coacto lacte dictus uidetur: nam fit lacte coagulato:hædino in primis uitulorum ue coagulo:primus id coagulare & caſeū (ut uolunt)conficere mōſtrauit Ariſtæus atheniēſis: Lac uero ipſum nihil aliud eſt q̄ ſanguis concoctus:Ex caſeis qui fiunt maximi cibi ſunt bubuli & qui difficillime tranſeant ſumpti: mox ouili: minimi cibi & qui facillime deiiciantur caprini:fumo apud romanos in uelabro:unde uelabrenſes cōditi:Cum moles ſunt alibiles magis:in corpore non reſides:ueteres & aridi contra: Auctore Var.rei ruſticæ ſecundo:Auicennas quoq; ſcriptum reliquit.caſeū recētem & nutrire & pinguedinem producere.uerum ſtomacho non conferre:Ariſtoteles in tertio hiſtoriæ animalium:Præcipuum inquit lac ad conficiendū reponendūq; caſeum ouilum caprinūq; eſt:mox bubulum:Equinū aſininūq; miſcent ad Phrygium caſeum faciendū:bubulum quidem fertilius caſeo eſt:quam caprinum:cum ouilo caprinum miſcuere ſiculi ut nunc etiam quicūq; copia id gēnus lactis abundāt: merum equinum Hippacen appellāt. Prima nobilitas in Italia caſeo datur Parmenſi his temporibus:cum olim ſecūda Ianis daretur.Hinc nos Diſticho.

Non me ueſtinus preſſit:non luna nec hyblæ:
Bubſequa:ſum Parmæ nobile lactis opus:

Incorruptus diu ſeruatur:& is diutius cuius coagulo indi-

tum ſit cerebrum muſtellæ:quem etiam a muſculis a ſori-
cibus:non attingi Plinius atteſtatur. Zoroaſtrem legimus
Caſeus
in deſertis caſeo uixiſſe annis.xx.ita tẽperato ut cariofam
Secundarius
uetuſtatem non ſentiret: Fit quoq; caſeus quem ſecunda-
rium uocant ex ſero primi caſei lento igne ſiue potius te-
nui flammula modico tamen lactis addito tam diu ebul-
liente donec ad ſummũ natauerit:Recoctam paſſim dici-
Recocta
mus: Candida eſt & quaſi ſpongioſa: nec guſtu inſuauis:
multiſq; herbaceis pulmẽtis adhibetur: Salita etiamnum
uice Caſei utuntur ruſtici Semipagani & tenuioris cenſus
paupertinæq; conditionis homines in cibariis: Serum ue-
Serum
ro ipſum purgatoriam uim obtinens lactis ſanies eſt dilu-
ta:quam lactis quodq; genus habere manifeſtariũ eſt:Lac
ipſum græce Gala unde Galactopotæ lactis potatores: eo
Gala
recens coagulato utimur in cibis ſecundæ menſæ:hinc fa-
Galactopotæ.
ciunt noſtri lactarii præ cæteris laticiniis Iuncatas quas uo
Lactarii
cant a iuncis. in quibus inuoluuntur:eodem lacte nutritos
Iuncatæ
collacteos appellant.
Collacteii

SVccidia tergus ſuis ſiue maſſa carnis porcinæ
ſalita nuncupatur a ſuibus cedendis: nam id
pecus primum occidere & ſalire: ut ſeruarent
patresfamilias cœperunt: ut ſcribit.M.Varro
in libris linguæ latinæ. Et rei ruſticæ ſecundo. Qui inquit
non audierit patres noſtros dicere ignauum & ſumptuo-
ſum eſſe qui ſuccidiam in carnario ſuſpenderit potius e la
niario quam e domeſtico fundo.Et.M. Cicero: Iam hor-
tum agricolæ ipſi ſuccidiam alteram uocant: Non nulli
ſuccidiam dictam exiſtimarunt quod paulatim ſucciditur
Nonius ſucceſſiõem neceſſariam interpretatus eſt:dixitq;
Lardum ſignificare: quo nomine carnem ſalitam proprie
Lardum
notamus ut ſit lardum quaſi large aridũ teſte Macrobio:
Vnde epitheton diſcretiuum pingue addiderũt. Ouidius
Pinguia cur illis guſtãtur larda Calendis:& Horatius:Vn
cta ſatis pingui ponantur oluſcula lardo: neoterice enim
lardum uocatur quod in ſuccidia pinguiſculum eſſe ſolet.
adipe qui nec cogitur nec ſiccitate aliqua frangitur ſalito,

Pernæ

PErna quæ a pede nomẽ mutuat̃ pars eſt e ſuccidia: hinc Pernæ e conchatum genere piſces: q̃ ſtant ueluti ſuillo crure longo in harena defixi: Nam pernam pedem antiqui dicebant: unde Compernes longis pedibus ſiue genibus plus iuſto cõiunctis autore Pompeio: Succidia continet Pernam: Petaſonem & lardum: De petaſone qui per diminutionem Petaſunculus & de Perna meminit duobus diſtichis epigrãmatarius Poeta in xeniis: Muſteus eſt: propera: caros nec differ amicos: Nam mihi cũ uetulo ſit petaſone nihil: Ceretana mihi fiat uel maſſa licebit: de menapis lauti de Petaſone uorent: & Horatius Quicquam preter olus fumoſæ cum pede pernæ: ubi epitheton adiunxit iuxta ſalſuram. M. Cat. qui in libris re℞ ruſticanarum Pernas ſalitas in fumo biduum ſuſpendere precipit: Plautus in captiuis: Quãta peſtis pernis ueniet quanta lardo: aduenlens totũ deturbabit cum carne carnarium: Carnarium nãq; ut nomen indicat & locus eſt: in quo caro habetur: & inſtrumentum cum pluribus uncinis quibus ſuccidiæ appenduntur nam ubi uẽditur: Macellum & laniena uocatur: Caro ipſa a cadendo q̃ euolata anima corpus deficiat dicitur non modo quadrupedũ bipedum ue ſed & apodũ inter quæ aquatilia numerãtur: Bipedum preſertim anſerina ſale cõditur: utunt̃ illa apud nos qui ſunt ſuperſtitioſi Iudæi ſuillam leuitici. xi. interdictam ex ueteri lege quam omnipatentis Dei filius Meſias adueniens abrogauit non mandũcãtes: Quadrupedum Porcina pinguedine humidula præ cæteris & bubula ad ſalſuram commendatur: Inter aquatilia uero anguillaꝶ: Tynni & eiuſdem piſcis Cordylarum & Pelamidũ ad ſalis conditur am ꝓbatur: Vnde Thynniũ quod & Thunium: nam Thynni ceruice & abdomine in precio fuere atq; Clidio hoc eſt Iugulo tantum recenti: cætera pars plena pulpamentis ſale aſſeruatur: Melãdrya uocatur ceſis quernis aſſulis ſimilima. in uſu fuerãt & Cybiũ & Vræum Horæũ ue ex eodem genere: Condiuntur etiãnum ſale e piſcibus alii complures ac eorum oua. Vnde

Compernes
Petaſo

Carnarium

Macellum
Laniena
Caro

Carnes ad ſalſuram

Cordylæ
Pelamides.
Thynnium
Clidium
Melandria
Cybium

oataricha legimus: ad quadrageſimale imprimis Ieiunium in quo non ſolum terreſtrium omnium animalium carnē ſed & caſeum & alituum oua deguſtare ꝓhibemur ut eſt quarta diſtinctione Decretoꝝ pontificalium: hic ſalire cœpimus etiam fungos: & imprimis rubentes Boletos: Lacinias ſubruffas circa caſtaneæ radices forma ampliore erūpentes: Spongiolos albicantes & coccineos: & a digitis Digitellos. Nam pratenſes & pruneoli ſiue Spineoli per uere ſpinarum radicibus recentes tantum menſis apponunt.

Oataricha — Fungi — Boleti — Laciniæ — Spongioli — Digetelli — Pratenſes — Pruneoli — Spineoli

SVmē fit ex papillis ſuillis uno die poſt partum ſectis & ſalitis Martialis in xeniis: Eſſe putas Sumen nūdum ſic ubere largo efluit: & uiuo lacte papilla tumet: a ſugendo ut Marcellus interpretatur Sumen appellatum: ſiue ut alii quaſi Rumen a māma quam ueteres Rumam uocabant. Vnde ſubrumi agni lactentes: & Rumia dea quæ lactentibus præeſt pueris & mulierum mammis ueluti apud nos Diua Agatha: dicitur & abdomen ut Plinio referente diſcimus: Satyrographus poeta pro panticibus obeſis poſuit: Montani quoqꝫ uenter adeſt abdomine tardus: nam Abdomen in homine ut ait Celſus ab Iliis ac pube ſurſum uerſus ad præcordia pertinet.

Ruma — Subrumi — Abdomen — Rumia

VLua ſuilla lautiſſimi cibi erat apud Romanos: de qua multa traduntur a Plinio qui optimam eam eſſe dicit quæ fuerit porcæ occiſæ partu enecto: Eiectitia uocatur altera edito partu Porcaria: e primipara Sue imprimis probatur: Horatius Cum ſit obeſo nil melius turdo nil uulua dulcius ampla. Hunc ſequitur epigrāmatarius poeta in xeniis. Te fortaſſe magis capiet de uirgine porca. Me materna graui de Sue uulua capit: Vulua autem quam uterum & locos appellamus ī mulieribus ſub matricis nomine a medicis ſignificatur: unde in ſacris litteris cum mortuis parentant canunt flammines: Quare de uulua eduxiſti me: Et plinius Boletoꝝ prorumpentium in oui ſpeciem: album illud inuolucrum Voluam nuncupat: At proprie matricem uteri ceruicē & Ori-

Eiectitia — Porcaria — Vterus — Loci — Matrix — Volua — Orificium

Interſœmieū' ficium Interſœmineūm ue ipſum dicemus: quæ etiam a/
Admiſſarius pud Culumellam fœminam notat ad prolem deputatam
ueluti marem admiſſarius.

LVcanice genus eſt farciminis & Iſicii notiſſimi
i Lucanis populis a quibus milites Romani
iam facere didicerunt: autor Varro: Martialis:
Filia picœnæ uenio lucanica porcæ: Plutibus
hinc niueis grata corona datur: eius compoſitionem docet
Faliſcus uēter Apitius: Eſt & Faliſcus uenter non diſſimilis (ut opinor) lu/
canicæ inuentus primo in faliſcis unde nomen: Papinius
Hila quarto Siluaꝝ: Non lucanica nō graues faliſci: Hila itē far
ciminis genus eſt hilū tenui inteſtino quod ieiuniū uocāt:
uel ab hilo idel minimo: Horatius Perna magis an magis
Hita hilis: Farcimina aūt inter quæ & longanones & ſanguicu
Farcimina li & Apexabo numerantur a fartis inteſtinis nomen acce/
Longanones petunt: replentur quippe rebus multiiugis ueluti ſale caſeo
Sanguiculi carne minutiis fruſtulatim teſſellatim ue conciſis: aroma/
Apexabo tibus: ſanguine hædino cumprimis & ſuillo: adipe: & id ge
Iſicia nus reliquis: Iſcia quoq; farcimina notāt: Donatus Farto/
Fartores res inquit qui Iſicia & farcimina faciunt: difficilia ſunt oīa
ad concoquendū cuius rei cauſam referunt Macrobius &
Aphrodiſæus: Cōmendantur īprimis linguæ ad farturam
Sincipita Sincipita etiā ſuilla: & glandia: quæ ſuā laudem apud anti/
Glandia quos ſale tātū cōdita habuerūt: Primū heliogabalu ro. im/
peratorem Iſicia de piſcibus excogitaſſe comperimr.

AXungia adeps porcinus interior: Plinius Axun
giam inquit etiam græci appellauere in uolu/
minibus ſuis: E ſue quæ non peperit aptiſſime
utuntur ad cutem mulieres axungia: noſtri ho/
die ex ea teſſellatim cōciſa & mox ad ignem in uaſe æneo
Liquamen liquefacta faciūt liquamē quod appellant: Id exemptū &
in olla teſtacea cōditū uſui toto fere anno eſt: Axungia aūt
de axungia ex eo nomen eſt adepta: ꝙ ea precipue maiores axibus ue
hiculoꝝ perungendis ut nunc etiā Ruſtici ad faciliorē cir/
Aruina cumactum rotaꝝ utebantur: alii axes ab ea dictos uolunt:
Axes Aruina uero intra uiſcus & cutem dicitur pinguedo.

BVtyꝝ uatura oleoſum ex lacte fit & ut pluri/
mum bubulo:Plinius: e lacte fit & butyꝝ bar/
baraꝝ gentiū laudatiſſimus cibus:& quod di/
uites a plebe diſcernat plurimū e bubulo: & in
de nomen pinguiſſimū ex ouibus:nā ut ſcribit Ariſtoteles
7.hiſt.aīalium tertio ineſt pinguedo:quæ etiā concreta ole
um prope trahit:Ruſticulæ noſtrates ex lactis particula pī
guiotequæ noctu in ſummo uenerit:crebris ictibus in uaſe
ligneo oblongo ſed oris anguſti īpulſa:pauxillo aquæ ad/
dito donec dureſcat producunt Butyꝝ: Exiguo guſtu ſitī
& famem ſedat:uires conſeruat:prodeſt & tuſſiculæ:uene/
nis aduerſatur:ut ſcribit Auicennas.

OLeū ab olea:oliuum ab oliua nomen mutua/ Oliuum
tur : utrunq; frequens apud poetas : Venafra/
num palmam obtinens in maximo precio fue
rat ut teſtantur Strabo & .M.Varro:Vnde epi
grāmatarius poeta in xeniis:Hoc tibi campani ſudauit bac
ca uenafri:Vnguētum quoties ſumis & illud olet : Oleum Oleum &
& trapetes primus Ariſteus athenienſis inuenit:Palladi nō Trapetes pri/
nulli olearum oleiq; educendi inuentionem dederūt nam mo
ante huius deæ Ortum erat hæc arbuſcula cum aliis ſilue/
ſtribus immixta : oliui uſus aberat cum eſſet ignota : hæc
olei exprimendi modum inuenit:ut ſcribit Diodorus:hinc
Silius inuento primam Lybien perfudit oliuo: Ex oleis fę
cem expreſſam antiqui fraces dixerunt : oliui uero ipſius Fraces
Amurcam:a qua ex amurcati ſordibus purgatꝰ:Oleum tra Amurca
dit Feneſtella in Italia Hiſpania & Africa non fuiſſe Tar/
quinio priſco regnante anno centiſimo octogeſimo tertio
Vrbis quidā anno quingenteſimo quinto Appio Claudio
Ceci nepote .L. Ibnio cōſulibus olei libræ duodenæ aſſi/
bus ueniere:& mox āno cēteſimo octogeſimo.M.Seruius
T.F. ædilis curulis olei libras denas ſingulis aſſibus pſtitit
po.ro.p totū ānum:minus ea inqt Plinius miretᷣ: qui ſciat
poſt ānos.xxii.Cn. Pompei quarto cōſulatu oleū puintiis
Italiam miſiſſe : Fit & e nucibus iuglandibus olem : quod

Caryinum

Caryinum nominant:alopeciis utile eſt:tarditatiq; aurium infuſum:cæterum ſapore graui: Vnde apud nos eſculentis non miſcetur: ſed in lucernis funiculum nutrit ardentem: ueluti & quod e lini ſemine Raporum Raphaniq; exprimitur:eſt & Petroleon e petris oleum ſponte defluens: Ab oleo autem inter cætera fit olearia cella inqua habetur: & olearia taberna ubi uenale exhibetur: & Olearium uas ex lapide præſertim excauato in quo cõmode ſeruatur: Hydreleum ueto græce oleum erit aqua dilutum.

Petroleon

Olearia cella

& Taberna

Olearium uas

Hydreleum

Mel apes contrahunt ſuccum dulciſſimum ſubtiliſſimum ad multa condiméta optimum medicaminaq; neceſſarium: corpora putreſcere non ſinit:cum purgandi ſimul & conſeruandi uim habeat ut eſt apud Dionyſiũ Areopagitam:unde Babylonii defunctorum cadauera in melle ſepeliebant ut refert Herodotus in Thalia: & Apicius cocus carnes ut ſine ſale diu durent melle contegit:mala quoq; pira pruna Ceraſa ut diutule incorrupta habeantur cum petiolis in melle ſeruãda præcipit. Vtrum autem ſuccum ex floribus ducant qui protinus mel fiat:an quæ collegerint in hunc ſaporem mixtura quadam & proprietate ſui ſpecies mutẽt ut inquit Seneca non ſatis conſtat:Quibuſdam enim placet non faciendi mel ſcientiam illis eſſe ſed colligendi:Ariſtoteles hiſto. animalium quinto. Mel non apes ſed rorem cadentem ad mella deferre argumento eſt: ꝗ uno aut altero die cellas melle repletas inueniunt apiarii illarum curam habentes. Item autumno mel poſtea quam detractũ eſt non reparatur:cum tamen illo etiam tempore flores ꝓueniant:Mella primus oſtendit Ariſtæus atheníenſis ut Plinius autor eſt. Diodorus ſiculus ſexto bibliothecæ Curetes cretæ populos ſcribit melliş uſum primos ĩduxiſſe:Cyrenenſes mellis & fructuum repertorem iactitãt Saturnũ: ut refert Macrobius: Alii inuentionem Theſſalis alii Melliſſo Creſſorũ antiquiſſimo regi aſſignant:nonnulli Baccho dederunt:Ouidius a Baccho mella reperta ferunt:Item Liber & inuenti præmia mellis habet.

Sepulcrũ dulce.

Apiarii

Mella primo

petiolus / pedunculus

SAl omnis aut ſit marina aqua uel puteana ſta
gnorumue aut gignitur: ad obſonium & ci/
baria utilior quiſquis facile liqueſcit & humi/
midior ut pote qui minorem amaritudinē ha/
bere creditur: Seruandis carnibus aptior acer & ſiccus: ui/
ta namq; humanior ſine ſale nequit degere: adeoq; ne/
Sales
ceſſarium eſt elementum ut tranſierit intellectus ad uolu/
ptatem: animi quoq; ſamia ut inquit Plinius ſales apellan/
tur: omniſq; uitæ lepos & ſumma hilaritas laboꝝq; requi/
es non alio magis uocabulo conſtat: Quid ſi ſamia legen/
Samium
dum ſit ut impluribus codicibus habetur non ſolatia: per
quæ uoluerit acumina ſignificare: hinc Terentius quis ha
bet ſalem quod inte eſt: ſamium uero pro acuto poſuiſſe
ueteres ex Marcelli autoritate ſatis notum eſt: hoc autem
Saline primo
æſtimandum reliquimus. Ancus martius rex ſalis modia
ſex milia in congiario dedit populis: & ſalinas ī quibus ſal
primus inſtituit: Varro etiam uice pulmentarii ſale uſos ue
Salitus
teres ſcriptum reliquit: a quo inter cætera ſalitum deduci·
Salſamētum
mus: & ſalſamentū ad uſum ciboꝝ: Vnde ſalſamentarii q
Salſamentarii
alio nomine ſalarii: uendentes ſalſamenta: quorum aquam
Salarii
muriam dicimus ad ſalem iterum ſi coquatur redeuntem
Muria
& ſalſamentarium uaſculum uel lapideum uel figlinum ſi
Monoxylum
ue ligno excauto Monoxylum in quo habentur: Salſa oia
Cacochyla
minuunt corpus: nam inter Cacochyla: ideſt mali ſucci po
Euchyla
nuntur quoꝝ contraria Euchyla dicentur.

QVa gallinaꝝ maxime ſorbilia recens nata inter
ganeatos cibos numerantur: euſtomacha ſunt
cibus ganeatus
ut ſcribit Dioſcorides: Nullus eſt certe alius ci/
bus qui in ægritudine magis alat: neq; oneret:
ſimulq; potus uſum & cibi habeat. Auicennas quoq; mul/
tæ alimoniæ eſſe illa aſſerit: quoniam plurimum ſubſtātiæ
ipſoꝝ conuertitur in nutrimentum: Prandii dabantur ini/
tio ueluti nunc recens nata ſorbilia: Horatius ab ouo uſq;
ad mala citaret Io Bacche: apud quem Cacius longa me/
Oua meliora
liora rotundis exiſtimat: ipſius hæc uerba ſunt: Longa qui/
bus facies erit ouis illa memēto ut ſucci melioris & ut ma/

gis alba rotundis ponere:namq; marem cohibent calloſa uitellum: in his quod candidum eſt arborem uocat Apicius Albuginem Plinius:medici albumē:hoc admixtum calci uiuæ glutinat uitri fragmenta : quod croceum eſt Vitellus nuncupatur:Martialis : Candida ſi croceos circunfluit unda uitellos : Oua menſe auguſto nata decreſcente Iuna diutiſſime incorrupta habentur : Seruari autem illa in lomento aut in paleis per hyemem : æſtate in furfuribus utiliſſimum:ſale exinaniri creduntur.

Albor albugo
Albumen
Vitellus

SAccaræ mel dicimus in harundinibus collectū hoc fert Arabia producit & India:ſed & Creta Italia & Sicilia mittūt Saccatum: Intellexit de eo Strabo cum ſcribit in.xv. Harundinem ī India mel ſine apibus gignere: hinc Seneca ad Lucilium:Aiunt inueniri apud Indos mel in haruudinum foliis quod aut ros illius cæli:aut ipſius harūdinis humor dulcis & pinguior gignat.Optimum eſt:dulciſſimum : & condimentis aptiſſimum:ita ut nullum edulii genus (ut ī adagio eſt)reddat inſipidius:Vnde ī pulmētariis teſtuaciis iuſculis & omnibus fere cibariis hoc tempore qui ſunt potentiorum archimagyri uel coqui eo utuntur:Pigmentarii quoq; ad tragemata ſaccaro multa integunt:& panes dulciarios additis nucibus pineis uel amygdalis ad Ientacula conficiunt; Sed & nuces poma ſiliquas aſparagos alium cucumeres Iſicia fungos & quæcumq; id genus eſculenta (ut cætera taceā) ſpeciarii ſiue aromatarii noſtrates e ſaccaro ut uera & natiua diceres concinant : Iure igitur Penario ſed minime humido ſaccarum ad quottidianos uſus ſeruabimus ; condemus & Piper cæteraq; Aromata quibus epulæ multifariam condiuntur.

Mel harūdinis

Dulciarii panes

ARomata fragrantis odoris ſpecies ſunt pigmētorū.Inter quæ habentur Nux quā græci Myriſticam Aromatopolæ qui aromatarii: & pigmentarii:ac Speciarii a ſpeciebus:Moſchatam dixere bonum oris odorem facientem: oculis: epati: Lieni ut refert Auicennas conferentem:Piper : Cinamum: Gin-

Myriſtica nux
Speciarii
Aromatopolæ. Piper
Gingiber

giber:& Caryophilum:Addidere crocum nonnulli: Nam & his miſcetur in ſapore uim habẽs aromaticam:Piper ar buſculæ ꝑducunt Iuniperis noſtris ſimiles quaꝗ ſiliquæ ĩ quibus grana ſunt: priuſq̃ dehiſcãt decerptæ toſtæq; ſoli bus faciunt piper quod uocatur longum: dehiſcentes aũt per maturitatem oſtendit candidũ piper: quod deinde ſo le torrefactũ colore rugiſq; mutatur:de his Auicẽnas Gale nus & dioſcorides meminerunt: frequẽs naſcitur in India & cum calidiſſimum ſit:in cibis magis hyeme q̃ æſtate ꝓ batur:Sed hoc mirꝫ quod legimus:Piper & Sinapin ĩtegrã ſi deuores uentrẽ non excalfacere:Si trita excalfacere.Gin giber a pipere ſapore pene non diſtat.In arabicis Troglo dyticiſq; pagis naſcitur.Parua eſt herba radice candida ce leriterq; catiem in tanta etiã amaritudine ſentiente:hic cõ diunt eã multi cum melle ſaccaroue:in uaſculiſq; reponũt & Italis tranſmittunt:Caryophilũ pipere grandiuſculũ eſt cũ capitellis dentatis ut tradit Serapio:In nemoribus Indi cis genitum uehitur ad nos odoris & medicinæ gratia: in cibariis ſtomacho cõferens uomitũ & nauſeam arcere cre ditur.Cinamomum ſiue Cinamũ ſurculis eſt odoratum in æthiopia naſcens & in ſabæis:India quoq; ut ſtrabo teſta tur & ea maxime quæ auſtralis eſt Cinamomum habet & reliqua aromata.In Arabia uerò Cinamus auis ſurculis Cinami comportatis nidum ſibi facit:quos incolæ ſagittis plumbatis deiiciẽtes colligunt: ut Ariſtoteles hiſtoriæ ani malium nono ſcriptum reliquit: Calidum eſt & ſiccum ſtomacho prodeſt caput humore purgat ut eſt apud Aui cennam. Frutex ipſe duorum eſt cubitorum altitudinis ampliſſimus: palmi minimus: craſſitudinis autem quat tuor digitorum: gignitur in planis: ſed in aſpretis denſiſ ſimiſq; rubis & uepribus: Ideoq; difficilis collectu: præ cipua bonitas uirgultorum tenuiſſimis partibus: lignum ipſum in faſtidio eſt propter origani acrimoniam: Xyloci namum appellant. Crocum optimum tradunt ſaliuam ac dentes inficere: crapulam arcet: ebrietatiq; reſiſtit: tollit pruritus:uenerem ſtimulat:rubicundiora facit corpora: ſo

Sinapi

Caryophilũ

Cinamomũ

Cinamum

Cinamus auis

Xylo cinamũ

Crocum

mnum inducit:cor conciliat:ut placet Auicēnæ : inflāma-
crocomagma
tionesq̧ omnes diſcutit : Fit ex eo unguentum crocinum quod Crocomagma dixere.Prima nobilitas Croco datur cilico atq̧ ibi in Coryco mōte ut ſcribit Plinius & Vibius ſequeſter:Corycus item mons iuxta Teum : cuius preternauigatio latronibus infeſtatur qui Corycei dicuntur : hi Mercatores auſcultare ſoliti uia & opibus cognitis opes diripiebant : Quamobrem omnes curioſos & occulta ac ſecreta auſcultare geſtientes Coryceos nuncupamus:& in prouerbio eſt:ut apud Strabonē legimus: Hunc ergo Coryceus auſcultauit : Cum quid & dicere & facere uult oc-
Coryteus prouerbium
culte ueluti Coryceorum inſidias iam diu expertus:Tmolus quoq̧ Lydiæ mons:ut referunt Probus:Solinus:& Lucius Columella croco eſt florentiſſimus: Laudatur & crocum Licium & centuripinum in Sicilia & Phlægteū:Croco medici in pharmacis & pluriſariam coqui in pulmentariis utuntur:huic Crocus adoleſcens ut mytheci fabulātur in eo mutatus nomen impoſuit: A quo iam ad hortos in quibus bulbo radicis ſeritur per Cauedium trāſeamus.

HORTVS CAPVT. V.

HORTVS COMMVNI APPELlatione ubi herbæ & olera diſpoſitis
Areolæ Puluilli
Areolis puluillis ue naſcuntur:uerum apud antiquos omnis uilla Hortus dicebatur ꝙ ibi autore Pompeio qui arma capere poſſent orirentur: Vnde Plinius In duodecim inquit tabulis legum noſtrarum nuſquā nominatur
Villa Heredium Horti
uilla:ſemper in ſignificatione ea hortus:in horti heredium Horti uero numeri pluratiui arboribus ad uoluptatem cōſitis:ut Pompeiani horti & Luculliani:Primus ad animi relaxationem hortos athenis inſtituit Epicurus pago Gargetyco:hic Papinius in ſiluis: Quas ipſe ſuis digreſſus athe-

nis malet deſerto ſenior Gargetycus horto:Propertiꝰ: illic
uel ſtudiis animum emendare Platonis Incipiam aut hor/
tis docte Epicure tuis:Cicero de natura deorum: Cur tan/
tum epicuri hortus habuerit licentiæ:Nam ut ſcribit Laer
tius in horto Is ſcholam habuit ubi docebat: ante ipſum
in opidis illos habere morem ferunt nõ fuiſſe: Antiquitus
quidem horti celebrati:hinc Heſperidum & Alcinoi: Pẽ/
ſiles quoq; ſiue Semiramis eos:ſiue aſſyriæ rex Cyrus fece
rit: Penſiles autem dicuntur ꝙ ſupra ædificia facti uel co/
lumnas erecti pendeant:Græci hortos paradiſos latini etiã
pomaria & Viridaria:quibus adeo me delectari fateor ut
cum ocium datur: in his preſertim umbroſis & amœnis
apriciſue ſpaciari impendio & deambulare poſt ſedentæ
rium & publicæ & priuatæ lectionis laborem comitimus
tamen libellis ne horula pereat: modo in umbra modo in
ſole conſueuerim: exiſtimauerimq; ſemper domum licet
ornatiſſimam ſine hortis: non domum ſed ergaſtulum &
tenebricoſum carcerem appellãdã: Olus uero una quæq;
herba ſatiua imprimis erit qua ueſcimur: inde forum oli/
torium ubi olera uenduntur:Olitor qui & græca dictione
Cepuros ipſe hortulanus: nam teſte Phoca grammatico
κηπος.eſt hortus Vnde Hierocepis hortus ſacer:& cepu/
rica hortenſia:quæ antiqui illi frugalitatis dilectores Acce
taria appellabant ab accipiẽdo:ꝙ expedita ac parata ſem/
per eſſent:omnino hortus pauperis eſt macellũ:unde Ma/
cellotas inquit Varro Iones hortoꝝ oſtiola dicunt: & fo/
rum olitorium diu nomĩatum eſt Macellum: Apuleius in
Apologia magiæ Olitori & cauponi merito eſt cõceſſum:
olus & uinum ex nobilitate ſoli cõmendare:& olitoria in/
ſtrumenta ut Marræ ſarcula ligones Pala bidentes com/
pluraq; alia quibus ad hortorum culturam utuntur:quæ
imprimis foſſione & exherbatione inutilium herbarũ cõ/
ſtat:qualis eſt gramen herba notiſſima a qua graminoſus
ager Columellæ.Ab olla ut inquiunt olera nomen accepe
runt: Vnde olla olera legit prouerbio dicitur: de quorum
pauculis ad condimenta generibus quæ digeſſimus hæc

Penſiles horti.
Paradiſus
Pomaria
Viridaria
sedentarius labor.
Olus
Olitoriũ forũ
Olitor
Cepuros
Hierocepis
Cepurica
Accetaria
Cipus
Olitaria inſtru
menta
Macellotæ
Macellum
Exherbatio
Gramen
Graminoſus

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſunt:adiunximus & coronamenta:de arboribus etiamnũ quibus horti cõſiti eſſe debẽt ad uoluptatẽ nõnulla cõſcri pſimus:In herbis autẽ multa efficaciſſima ad morbos re/ media ſunt:unde Herbarii tot medici qui uim & naturam

Herbarii me/dici — herbarũ noſcere ſtudẽt:& herbariam medicinã primum a Chyrone mõſtratam docti & indocti paſſim profitentur ſæpius circũforanei Allium(ut dicitur)pro cepe uẽdentes:

Herbaria me/dicina — Adiciẽda fuerant hortis ac coronamẽtis aluearia & apes res præcipui queſtus & cõpendii cũ fauent:Sed quoniam

Aluearia — in pagis illarum curã habere ſolent Melliturgi Mellarii uẽ

Melliturgi — ruſtici iure prætermiſſa nemo ut opinor culpabit.

Mellarii

MEnta herba notiſſima eſt:cuius odor animum & ſapor auiditatem in cibis excitat:Mentæ no men inquit Plinius ſuauitas odoris apud græ/ cos mutauit:cum alioquin Myntha uocaretur Hedioſmos illi quoq; nomen eſt: Mentam uero exiſtimãt dictam a nomine Mynthes:quam ferunt pellicem Pluto/

Hedioſmus — nis a Proſerpina depræhenſam in mentam deformatam

Myntha — fuiſſe.hinc nos diſticho.

Summani pellex terram tenet arctius ulnis.
Miraris:uerus uſq; perennat amor:

AMaracus herba ab amaraco nomẽ habuit:qui puer regius cum odifera geſtaret unguenta ca/ ſu lapſus fracto uaſculo:odore unguinis in her bam mutatus eſt:quam alii Sanſucum:Roma ni perſam uocitant:Ex hac unguẽtum odoratum & oleũ

Sanſucus — fit Amaracinum.Aulus.Gellius:Nihil cum fidibus gracu/

Perſa — lo nihil cum amaracino ſui:Lucretius Poſteſq; ſuperbos ungit amaracino & foribus miſer oſcula figit: Dicitur & ſanſucinum a ſanſuco:Plinius in.xiii.ſimilis & in ſanſu/

Sanſucinum — cino admixtis omphacio calamo : optimũ hoc in Cypro & Mitylenis:ubi plurima ſanſucus:& in.xxi.de ſanſuco lo quẽs:fit ex ea oleum quod ſanſucinum uocatur ſiue ama

Amaracinum — racinum ad excalfaciendos emolliendoſq; neruos : Non poſſum non admirari complures uiros alioquin eruditos amaricinum pro amaracino barbare etiã ſæpius effutire.

SErpillum quod græci Herpyllon unde & Ser-pullum: etiam ſi a ſerpendo nomen accepiſſe autor eſt. M. Varro rei ruſticæ tertio: herba eſt foliis ramuſculiſq; per terram ſerpentibus im-primis odoratũ: de qua meminit Vergilius in bucolico ludicro de Teſtili intinctũ faciente ſic ſcribens: Allia ſerpillũ atq; herbas contundit olentes: ad medicinam efficacius ſiluestre: in aceto decoctum frõtiq; & temporibus illitum cum roſaceo capitis ſedare creditur dolores.

Herpyllon

LIbanotis herba odorem Thuris habens Roſmarinus latine appellatur: Columella de cibariis apum ruſticæ diſciplinæ decimo poſt hæc inquit frequens ſit Incremẽti maioris ſurculus ut Roſmarinus: & paulopoſt: Nam ſunt etiam languentibus remedio Cythiſi tum deĩde caſiæ atq; pini & Roſmarinus: hæc trita & cum aqua ſparſa per ædes pulices nigellos necare dicitur: at ſuccus eius regiũ morbum pellit & uiſum exacutit.

Roſmarinus

SAluiã latine noſtri qui nũc ſunt herbarii græce Eleliſphacon nominãt mentæ haud diſſimilem albẽtẽ & odoratã: hanc cũ Arthemiſia alligatã qui habet uiator laſſitudinẽ ſentire itinerariam negatur: Paralyticis prodeſt: dolorẽ dẽtiũ ex uino ĩpoſita minuit: & cõtra ſerpẽtiũ morſus exhibet: Artemiſia ipſa ab Artemide dicta eſt ſiue ab Artemiſia regia cum prius Parthenis uocaret: quæ oĩbus fœmĩaꝝ malis medetur: eandẽ quoq; ſecũ habentibus negãt nocere mala medicamẽta beſtiã ue ullã: ne Solẽ quidẽ ut ſcribit Plinius:

Eleliſphacon
Artemiſia
Parthenis

OCymum a celeritate naſcẽdi ex græco ſibi nomen uendicauit: autor Põpeius: Plinius: in horto ſatorum celerrime naſcũtur Ocymum blitum napus & Eruca: celerius quoq; id ipſum putãt erũpere ſi inter ſationis initia calida aqua fuerit aſperſum: Odore nõ improbatur: durat per autumnũ & Theophraſto autore in libro de plãtis tõſum diminutũq; regerminat; mãmis illitũ lactis prouẽtum extinguit; capiti uero

Ceramentum
Sutorium
Ocynum

grana

cum roſaceo cephaleã tollit:Semen aũt cũ ceramento ſu/
torio uerucas pellit:eſt & ocymũ genus qnoddam pabu
li ut M.Varro diſciplinæ ruſticæ primo atteſtatur:Id eſt ſe
getes uirides ſectæ anteq̃ ſiliquas generent: bubuſq; datur
ut citam aluum faciat:unde nomen accepit.

APium folia habet petroſolino ſimilia ueꝝ ma/
iora:honos ipſi in Achaia coronare uictores ſa/
cri certaminis Nemeæ:hinc Iuuenalis gauden/
tis fœdo peregrina ad pulpita ſaltu proſtitui:
graiæq; apium meruiſſe coronæ: & Plutarchus in Thime/
leontis uita Corĩthios refert Apio coronare eos qui apud
Iſthmon uiciſſent ſacram & patriam coronam Apium exi
ſtimantes:quemadmodum & apud Nemeam Apio coro
nabantur uictores cum pinus nõdum in uſus ueniſſet: Ab
Apii etiamnum corona quam . L. Apius in achaia me/

Apiorum gẽs

ruit Apiorum gentem Romæ eſſe cognominatam legi/
mus:Sapor eſt Apio acutus & odoratus uelut aneto & fœ
niculo:unde Auicẽnas tradit illud oris optimum odorem
facere:At in condimentis quibuſdam peculiarem gratiam
habet:præterea ſi piſces in piſcinis ægrotent eo uiridi recre
antur:Petroſelino autem nomen impoſuit: Nam petra la/

Petroſelinum

pis & ſelinon Apium dicitur:Plinius alio genere Petroſeli/
non quidam appellant in ſaxis natum : Eſt & Buſelinon :
Helioſelinon : oreoſelinon & Hipyoſelinon omnia ex eo/
dem nomine apud græcos pendentia : a Selino urbs ſeli/

Selinis

nis dicta quod ibi plurimum naſcatur ut ſcribit Vibius ſe/
queſter.

ANetum autore Plinio l.xyiiii.& coquoꝝ & me
dicoꝝ gratia naſcitur:nam in condituris non ĩ/
ſuaue eſt:& ſemen eius ferués olfactum ſingul/
tus cohibet:ac ex aqua potum ſedat cruditates
Ipſius quoq; ad tormina uis efficax:nam doloribus cõfert
ut Auicẽnas teſtatur:eius comas in ſummo ſemina mitten

Muſcaria

tes Muſcaria appellabimus:qualia ſunt fœniculo apio co/
riandro & aliis:de Panace l.xii.ſemine inquit Plinius ĩ mu/
ſcarlis dependente:ut ferulæ.

ANiſum in condimẽtis peculiarem gratiam habet a Pithagora inter pauca laudatum ſiue crudum ſiue decoctum: Item uiride aridumue omnibus quæ condiuntur quæq; intinguntur deſideratum. Quin ipſum oris halitum Iocundiorem facit fetorem tollens matutinis manducatum cum Zmyrneo & melle exiguo Inſomnia leuat ſuſpenſum in puluino ita ut dormientes olfaciant: appetentiam ciborum facit: mox uino collutum uultum præſtat Iucundiorem.

FOeniculum græco nomine Marathrum oculorum claritati mire confert: Angues per hyemem membrana corpori obducta fœniculi cibo impedimentum illud exuunt: Senectutem & Vernationẽ uocitamus. Iidem oculorũ caliginem quã hiberno latibulo contraxerãt marathro ſeſe adfricãtes deponunt atq; oculorũ aciem refouent: ut ſcribit Auicennas ex Democriti autoritate: unde experimẽtis poſtea cognitum eſt idẽ præſtare hominibus: Nam ſuccus eius cũ melle attico uetuſtiſſimã licet caliginem diſcutit. Serenus. Si tenebras oculis obducit pigra ſenectus: Expreſſæ marathri guttæ cum melle recenti detruſare malum poterunt. Marathrum Senectus. Vernatio

RVta apricis locis & ſiccis cinere uult nutriri ut Plinius & Strabo tradidere: gaudet & umbra fici ut Auicennas ſcriptũ reliquit: quoniam eius radices indigẽt calore ut eſt apud Ariſtotelẽ in Problematibus: Peculiaris eſt illi autoritas ꝓpter uenena q̃bus remediũ exhibes p̃ſentariũ: Vnde & Muſtellæ contra ſerpẽtes dimicaturæ Ruta ſe muniũt: & Cn. Põpeius uictoria Mithridatica in ſanctuariis: quæ aporeta & arcana: regis manu ipſius Antidoti ſyntheſim ĩuenit: ex duabꝰ nucibus ſiccis: ficis totidẽ. & Rutæ foliis uiginti ſimul tritis: mica ſalis addita: quod ieiunꝰ ſi quis ſumpſerit uenena eo die ĩnocua experiet. Rutã furtiuã fertilius putãt ꝓuenire: ſicut apes furto ſubtractas peſſime: eiuſdẽ quoq; fruticem pluribus ãnis durare: niſi mulier quæ in mẽſtruis profluio ſanguinis ſit eam tetigerit & ob hoc inarueri. Aporeta Sanctuaria Arcana Antidoti Syntheſis Apes furtiuæ.

SAturea fragrantis odoris herba eſt quā Thym
bram nōnulli uocāt:diuerſam credit Columel
la:Hæc cāpo Troiæ uicino ut aiūt nomen im/
Thymbra poſuit p quē fluit amnis Thymbreus:ut refert
Strabo:& Thymbrei Apollinis haud lōge tēplū fuerat a
cāpo ſic appellatū: Pōpeius a mōte Troiāo dictū exiſtima
uit:Saturea autē ipſa uenerē emortuā ſuſcitat in cibis ſum
pta: unde ex græco ut quidā uolūt nomen ſibi uēdicauit:
Satyri quaſi ſatyrea:ut ſatyri in uenerē proni & ſalaces.

PYretra herba eſt aromatica linguam adurens:
Pyr nam Pyr ignis eſt:Eius folia in acetariis probā/
tur:Radice uero utuntur pigmētarii:qua man/
duca(ut dicitur) ſi quis glandē mentulæ ſaliua
humectauerit in coitu ad duciclunū coget fœminam: de
quo Lucretius: Idq̧ ſua cauſa conſuerunt Scorta mouere
Ne cōplerentur crebro grauidæq̧ iacerēt:Et ſimul ipſa ui
Duciclunių tis Venus ut cōcinnior eſſet:Ita enim dicere placuit Duci/
Ducicluniæ cluniū: ſicus Apuleio Poſcinumiū: Præterea Ducicluniæ
Recelliclunia meretrices dicuntur quas alii receclunias mobilitate clu/
nium non ſine uenere amatoribus placere elaborantes.

LActucæ a lacte autoribus Plinio & Var.nomi/
natæ naturā habēt refrigeraticem: & ideo per
æſtatem gratæ ſtomacho faſtidium auferunt:
cibi appetantiā faciunt:& ſomnū conciliant ut
Papauer ex Galeno ſcribit Auicēnas: præcipuū ad hoc eſt Papauer
Opium cuius e ſucco fit quod opium uocāt habens per ſomnum
Meconium uim ſi copioſius ſumatur mortiferā:Ignauius eſt meconiū
Codia ſuccus & capitibus: quæ Codia græci: foliis ue decoctis:
Diuus Auguſtus priſtinam olim ualitudinem lactuca recu
perauit Muſæ medici prudentia : Columella ruſticæ diſci/
plinæ undecimo:Iamq̧ ſalutari properet Lactuca ſapore:
Triſtia quæ releuat lōgi faſtidia morbi:Antonii muſæ me
dici in Auguſto meminit Suetonius cui ob reſtitutā Cæſa
Cappadocæ ri ſanitatē Po.Ro.ſtatuam iuxta ædem Aeſculapii erexit:
Seſſiles Lactucarum criſpas Capadocas uocant:ſeſſiles uero quæ
Endiuia late per terram diffunduntur. Endiuia quoq̧ lactucarum

generi eſt adſcribenda:Satiua magis probatur & illa precipue quæ folio criſpo ſolet prouenire: nã elixa euſtomacha cẽſetur: Altera ſponte pululans longo & anguſto caule intubis haud diſſimilis eſt: Intuba ipſa a ieiuno in cibis ſumpta ſemp epaticis profuere ut aſſerit Theodorus Priſcianus: A medicis impenſius laudatur Endiuia: E paticis enim mite confert ſtomacho ſaluberrima ut eſt apud Auicennam. — Intuba

ERucæ herbæ uis ineſt calida: Ideoq̃ frigora cõtemnit & lactucæ miſcetur in cibis:ut illius tẽperet frigiditatẽ:uenerem quoq̃ ualenter excitat:hinc Poeta in moreto uenerem reuocãs eruca morantẽ:& Columella: Excitet in uenerẽ tardos eruca maritos: Verũ ad hoc efficatius eſt ſemen quod Galenꝰ in Pharmaceuticorũ libello ponit in Satyriis hoc eſt cõpoſitionibus ad libidinẽ excitandẽ: In cõdiendis uero obſoniis tãta fuit eius ſuauitas:ut græci Euzomon appellauerint: Id quod Plinius in uixeſimo ſcriptum reliquit: Eiuſdẽ fere ſaporis eſt Naſturcium dictum a narium tormento: quod animum ita exacuit:ut contra torpentẽ & ſomniculoſum dicamus: Ede naſturcium ideſt excita te: Erucæ itẽ in hortis animalia herbis noxia naſcuntur: quæ a græcis Campes ut refert Columella.xi.aduerſus illas ex equæ capite oſſa palo imponuntur & cancer fluuiatilis in medio ſuſpenſus auxiliatur. — Satyria; Euzomon; Naſturcium; Campe

POrtulaca quam græci Peplion dicunt & Adrachnem: herba eſt frigida & humida ut ſcribit Auicẽnas quæ dentium tollit ſtuporem: ut eſt apud Amphrodiſæum in Problematibus: & Ariſtoteles quærens cur id faciat Portulaca & Sal qui etiam congelationem dentium diſſoluit cauſam affert humiditatis uiſcoſæ exſorbentis humidum acutum ſiue acerbum quod erat circa dentes:uenerem inhibet & ueneris inſomnia.præterea contra Vuulæ morbũ collo ſuſpenſa probatur ueluti exẽplo Plinius affirmat. Sed & umbilico prociduo impoſita medetur. — Peplios; Adrachne; Dentium ſtupor; Vmbilicus ꝓciduis

Bubula ligua
Bogloſſini flores
Euphroſine

BOgloſſus & ſatiua eſt quam Boraginem triuiales uocant & ſilueſtris : Latini ab aſperitate linguam Bubulã utrãq; appellauere : calida eſt & humida:cardiacis auxiliatur ĩ cibo ſumpta:ſanguinem purgat:& hilaritatem inducit:flores eius in condimento & medicina peculiarẽ gratiam habent:Ipſa uero in uino deiecta animi uoluptates auget : Hinc Euphroſinum græci dixere quaſi lætificantem:Nam ευφρεινειν eſt lætari:Euphroſine lætitia:& Euphroſia exultatio·

Annuicaulia
hyſopus
Siliquæſtrum
Piperitis
Lapatum
Rumex
Meliſſa
Santolina
Nepeta
Pulegium
Acetoſa
Myriophylõ
Marubium
Praſion
Betonica
Liguſticum
Glycyrrhiza
Panax

BEta hortenſium herbarum leuiſſima eſt:duo eius genera græci fecere a colore nigram & candidam:mira differentia ſi uera eſt.Candida ſolui aluum:nigra modice inhiberi:Illinitur alopepetiis cruda & uulceribus in capite manantibus:Cocta fluctuationes ſtomachi & uentris ſiſtere exiſtimatur : & cum Braſſica in dolio uini ſapor corrũpatur: odorem foliis Betæ demerſis reſtitui autor eſt Plinius.Inter Anniuicaulia ſiue Annuifera numeratur germania inareſcentia quidem & exoleſcentia ſed radices retinentia quæ annuatim pullulant:ut Hyſopus lateris morbo quæ dicitur pleuritis conferens:Siliquaſtrum odore piperis unde etiam Piperitis:lapatium quãdoq; Rumex & eius omnino ſpecies acetoſa: Meliſſa:Nepta:ſanto lina in acetariis hyeme grata Pulegium ipſo brumali die ſuſpenſum in carnariis floreſcens:Myriophylon Milleſolium capillamenti modo folioſum:Marubium quod Praſion eximie Hæmoptoicis utile : Betonica domum in qua ſata ſit tutam reddens a piaculis omnibus Glycyrrhiza dulciradix quæ uulgo Liquiritia tuſſi conferens:& Liguſticum quod paſſim Liuiſticum ad detrimẽta laudatum: Panacem aliqui uocant : quod nomen omniũ morborum remedia promittit:ut plinius auctor eſt.

INula calida eſt:hinc radice illius per hyemes in pulmentariis quibuſdam utimur: feritur oculis ex radice exciſis ut harundo: Illuſtrata eſt olim Iuliæ Auguſtæ cibo quottidiano:auſteritate tamen aliquãtulum pungit:unde Horatius Acres inulas ap-

pellauit:Cōdita tuſſim ſedere credit:a ieiuno quoq; cōmā
ducata dentes cōſirmat ſi ut eruta eſt terram nō attigerit.

SInapi herba nota : cuius ſemine ſemel ſato uix
eſt liberare locū:quoniam cadens protinus ui-
ret : nec aliud magis ex his quoꝝ uis ī ſublime
fertur iudicauit pithagoras in nares & cerebrū
penetrare:nam uſus eius etiam pro pulmentario in patellis
inquit Plinius decocto citra intellectum acrimoniæ:Et nūc
cōdimentum ex eo faciunt admixtis uuis paſſis:pipere: fi-
cis:Sandalis rubris:ſapa:& melle: contra pituitam tenetur
in ore donec liqueſcat : gargariſſatur ad uuam cum aceto
& melle:ad dentium dolorem manditur: Senſus atq; ſter-
nutamenta purgat ſtomacho utiliſſimum.

BRaſſicæ Cato tria facit genera:unā extenſis fo- Apiana
liis caulæ magno:alterā criſpo folio quā Apia-
nam uocat & ſelinada :tertiā minutis caulibus
lenem & tenellā:Cyma a prima ſectiōe preſtat: Cyma
hic eſt inquit plinius Quidam ipſoꝝ cauliū delicatior te-
neriorq; cauliculus:Prototomū græca dictiōne ueluti pri- Prototomus
mæ ſectionis uocitamus.Columella:ſed iam Prototomos
tempus decidere caules.Braſſicæ uero ipſæ uel quaſi paſſi- Caules
cæ dicuntur: ut ſcribit Varro: uel a præſecando quia folia Cauliculi
præſecamus e tyrſo ut Pompeius:Sed & caules nuncupā- Lacuturres
tur:unde Cauliculos ſiue coliculos deducimus : Et capita- Sabellici cau-
tos caules peregrandes capite in orbem porrecto olim La- les
cuturres:& ſabellicos caules uſq; in admirationem criſpos Tyrſi
appellamus:ueꝝ etiam herbaꝝ plurium ſtipites qui Thyr- Seapi
ſi & ſcapi hoc nomine ſignificantur.Inde unicaulis herba Vinicaulis
quæ unico tantum caule creſcens in ramulos non diffun-
ditur: Braſſicæ cibo ſenſus purgantur : Ereſiſtrati diatriba
tenuit nihil ſalubrius : nihil utilius eſſe ſtomacho & neruis
Braſſica:Ideoq; paraliticis & tremulis & Hæmoptoicis eā
dari iuſſit:Eſt autem pauci nutrimenti:crapulā ſoluit:ebrie-
tatem retardat ut refert Ariſtoteles & Auicennas;Nam ex
ſiccat uapores ut Galenus atteſtatur.Si quis parum audiat
inquit.M.Cato in re ruſtica terat cum uino braſſicam ſuc-

cumq; expreſſum tepidum in aurem inſtillet:cito intelliget ſe plus audire: Dioſcorides deniq; medicus tradit populū Romanum ſexcentis fere annis medicina braſſicæ uſū nō dum enim ad urbem conuenerant medici: qui pigmenta ſecum attuliſſent ſed ea tempeſtate militares uiri glorioſas cicatrices gratuito olere curabant.

ATriplex & ſilueſtre & ſatiuū eſt olus: accuſatū a Pythagora tanq̄ faceret hydropicos:morbū regiū:& pallorē: addidere medici Dioniſius & diocles gigni ex eo plurimas ægritudines: nec niſi mutata ſæpius aqua coquendū:Illinitur aūt ſalubriter incipientibus furūculis ſiue crudum ſiue coctū fuerit:Atriplicis olus græci Atraphaxin appellant:autore Columella in.xii.Decipiuntur profecto qui exiſtimant atriplicem eſſe ſpinaciam:Ita .n. noſtri temporis medici herbam illam ſemine ſpinoſo uocitant cūm olus hiſpanum fortaſſis ſiue blitum rectius poſſit & debeat nuncupari.

Atraphaxis

Spinacia

Hiſpanū olus

BLittū herba eſt iners ſine ſapore:aut acrimonia ulla: unde cōuitium apud Menandrū poetam uxoribus faciūt mariti: & Plautus blitteā dixit meretricē:Stomacho inutilis eſt uentrēq; adeo turbat ut cholerā faciat aliq̄bus:Clauis tn̄ pedū & lienibus ꝓdeſſe credit̄:a ſaporis aūt ſtupore apellatā eſſe ex græco q̄ ab illis βλαξ ſtupidus dicatur Pompeius exiſtimauit.

βλαξ

COriandꝝ inter ſilueſtria nō īuenit̄:ſed ubiq; fere ſatū naſcit̄:p̄cipuum habet̄ ægyptiū:uis magna datur uiridi ad refrigerādos ardores: ſimplex edēdū nō eſt:ſed aceto p̄parandū ꝓpter īnatā malitiā.M.Varro eo ſubtrito carnē īcorruptā cū aceto æſtate ſeruari poſſe credidit: Xenocrates uero menſtrua cōtineri uno die ſi granū biberīt fœminæ biduo ſi duo & totidē diebus quot grana ſumpſerīt: hic Macer:Xenocrates inq̄t totidē ceſſare diebus mēſtrua:quot mulier coriandri grana uorabit. Prohibet & uapores a capite ut ſcribit Auicēnas: In aceto aūt albo p diē maceratū reddit illud aptiſſimū ad pulices necandos:ſi per ædes ſpargatur.

CVcumeres a curuore nomẽ autore Varrone ac
ceperunt: creſcunt qua cogunt̃ forma: in Italia
uirides & q̃ minimi ſunt: cũ magnitudinẽ ex/
ceſſere Pepones uocant̃: q in cibis ĩpenſius re/ Pepones
frigerant: aluũq; molliunt: Sunt & melopepones q nõ pẽ/ Melopepões
dent ſub humo rotundant̃: Neoterici mellones appellant: Melones
quos etiã p ſumã hyemẽ Galienus ĩperator exhibuit: Idẽ
recentes uuas trienio ſeruauit: cucumis ipſe tenet & iocun/
diſſimus fit: ſi anteq̃ ponat̃ ſemen lacte maceretur: nõnulli
etiã quo dulcior exiſtat hydromelle id faciunt: Locus autẽ
cucumeratiũ ut cucurbitariũ nuncupat̃: Hieronymus iſa/
iæ primo: ſi tamen Hieronymus eſt: Derelinquetur inquit Cucumerariũ
filia ſyon ut umbraculũ in uinea: & ſicut Tuguriũ in cucu/ Cucurbitariũ
merario: nam in uineis & cucumerariis fiunt cuſtodiaria:
ut uidemus quaſi ergaſtiola temporaria. Cuſtodiarium

CVcurbitarum duo ſunt genera: longæ & rotun
dæ: cõmendant̃ in cibis longiores: cũ rotundio
ribus pſertim uaſorum uice utamur. Plinius: Nu/
per in balnearum uſus uenere urceorum uice: iã pri/
dem uero etiam cadorum ad uina condenda: & Columella:
de media inquit parte cucurbitæ ſemen inuerſo cacumine
ponito ut fiat incrementi uaſtioris: nam ſunt ad uſum ua/
ſorum ſatis idoneæ: Cortex non ſiccis tener eſt: deraditur ta/
men in cibis: quos ſalubriores præſtant quæ pẽdendo cre/
uere: prolixiori tamẽ & tenuiori fructu qui maius reliquis
inuenit pretium: nam earum genus eſt unum quod Camera/ Camerarium
rium uocant quia cameras & pergulas operit reptantibus
flagellis & capreolis ĩnitentibus: Chryſippus medicus illas
damnabat: ſed omnium conſenſu ſtomacho utiliſſimæ &
interaneorum ueſicæq; exulcerationibus medicãtur: bonum
humorem eas generare & febribus cholericis pdeſſe Aui/
cennas teſtatur: Cauendum eſt autem ne eo in loco quo cu
cumeres & cucurbitæ conſitæ ſunt mulier admittatur: nã
fere ipſius contactu ut notat Columella uirentium incre/
menta langueſcunt: & ſi in menſtruis fuerit etiam uiſu no
uellos foetus necabit.

Raphani adeo frigore gaudent: ut in germania iſantium puerorum ſi Plinio credimus magnitudinem æquent. Iidem hiberno tempore utiliſſimi in cibis: ructus tamen mouent dentibus ſemper inimici:eos.n.atterere dicũtur:Androcydes raphanum contra ebrietates mãdi precepit:mire uenenis aduerſari ueteres credidere:Vnde ante alios cibos menſis apponebatur:calidæ eſſe uirtutis omnium medicorum opinione cõfirmatur: & nobis quoq; ex uſu licet cognoſcere:nã cum cæteris cibariis in ſtomacho ſolus ructus mouet:Auicennas.Raphanus inquit digerit & non digeritur:Alexander quoq; Aphrodiſæus in problematis refert calidũ eſſe: humores exſiccare & attenuare: mouere autẽ ex humoribus ſpiritus ac eos exhaurire & exinanire dũ per eos eructat: Aegyptii propter oliui fertilitatẽ quod de ſemine faciunt Raphanũ impẽſius celebrant: Genus eſt unũ quod frõde copioſiꝰ q̃ corpore Armoraciã noſtri appellauerũt.

ramolaccia Armoracia

Staphylinus

Pastinacæ duo ſunt genera: unum quod agreſte ſponte proueniens Staphylinum græci dixere:alterum uero radice uel ſemine primo uere ſiue per autumnum: ut ex autoritate Higini ſcribit Plinius: In cibis hyeme uere etiam primo gratiores ſunt:& præſertim coctæ mox patinis conditæ:Eſt & e genere Paſtinacæ Siſer:radice ſubruffa:quam olim Tiberius Cæſar illuſtrauit: flagitans eam omnibus annis e germania:Gelduba fuit oppidum Rheno impoſitum ubi præcipua generoſitas;Carotola a neotericis uocitatur.

Siſer

carotte Carotola

Rapa frigoribus dulciora fiunt: cibi uſum Romanis illis ꝑſertim ueteribꝰ qui frugalitatẽ ut deam adorabant præſtiterunt:unde a Samnitum legatis inuentus eſt.M.Curius cognomẽto dẽtatus rapum ad ignem coquere autores Plutarchus in apophtegmatibꝰ & Cicero ĩ Catõe maiore:Palma datꝰ in nurſino agro naſcẽtibus:Democritus a cibis abdicauit ꝓpter inflationes.Diocles uero & Dionyſius magnis laudibus extulerũt:Folia etiã cibariis ſeruiũt decocta ad minu

tal q̄d Rapaciolū noīamus Mediolanēſes uero Rapaciū.

NApi rapis longitudine ī primis differunt quos apud Romanos Amiternum ciuitas in ſabinis laudatiſſimos mittebat:Martialis ī Xeniis:Nos amiternus ager fœlicibus educat hortis: Nurſinas poteris parcius eſſe pilas : & Plinius : Palma Romæ Amiterninis datur:inde nurſis:Tertia nſatibus:Eſt inter napos genus quoddam ſilueſtre ſatiuū etiam radiculæ perexiguæ ad acetaria non improbatæ:noſtri Raponcium uernaliter dictitant.Bunion græci Napum uocant:unde Pſeudobunion mentitū napū:Nam pſeudo falſum notat:Hinc Pſeudoſmaragdus: Pſeudopropheta:pſeudolus : Pſeudographus falſarius in ſcribendo & alia compluria.

Rapaciolum
Rapacium
Raponcium
Bunion
Pſeudobuniō
Pſeudographus
Pſeudoſmaragdus

ALlium in caput : creſcit nucleoſq; membranis quibus ueſtitur includit:aſperum eſt ſapore:& quo plures habuerit nucleos eo aſperius. Tradidere nonnulli interlunio poſitum & item luna ſilente Intermeſtriue euulſum odoris fœditate caritur: oculos hebetat:inflationes facit: ſtomachum lædit copioſius ſumptum: ſitimq; gignit . Somnos tamen prouocat : atq; in totum rubicundiora reddit corpora:gallinis quoq; contra Pituitam prodeſt.Auicennas cum uino dandū præcepit aduerſus ſerpentium morſus : Galenus uero Theriacam appellat ruſticorum:At Horatius in Epodis illud execratur: Edat Cicutis alium nocentius : O dura meſſorum Ilia Quid hoc ueneni ſæuit in præcordiis ? Theriaca autē inter remedia eſt præſentaria contra uenena fere omnia: ſic dicta q̄ uenenis beſtiarum aduerſetur : alii q̄ e uiperaꝝ carnibus conſtet quæ naturalem quendam mutuum affectum habent quam Anpathiam uocant aduerſus quod uis animal uenenoſum : admiſcetur præterea Dictamus herba cui proprietas cum corde: Epatorium cum Iecore : Scolopendrium cum liene : Petroſelinum cum uentris orificio:Hyſopus cum ſepto & pulmone : Seſſeli cum ueſſica urinæ:Helenium cum renibus : Ruta cum colo : & cum cerebro Gentiana.

Luna ſilens
Intermeſtris
Theriaca ruſticorum
Anpathiam
Dictamum
Epatorium
Scolopendriū
Petroſelinum
Hyſopus
Seſeli
Helenium
Ruta
Gentiana

CEpe plura ſunt genera: nobilior eſt Aſcalonia ab oppido iudeæ: Nam ut refert Strabo i .xvi. Aſcalonenſium regio præcipue fert cepas: optimæ rotundiſſimæ: item ruffe acriores q̃ candidæ: ſiccæ q̃ uirides: crudæ q̃ coctæ: Cepa oculos mordet: unde a græcis nomen impoſitum crōmion quaſi pupillā oculi cōprimi cogeret: ut ſcribit Ariſtoteles in Problematibus: Vnde lachrymoſa dicitur a Columella: reuireſcit & congerminat decedente luna: innareſcit creſcente: quam ob cauſam ſacerdotes ægyptii credūt Peluſiotas cepis abſtinere: quia ſolum olerum cōtrarias lunæ uices habeat minuendi atq; augendi. hinc Diuus Hieronymus: Impelle ſiuales peluſioten ut edat cepe: Adde q̄ alium & cepas inter deos iureiurando habet ægyptus: ex quo exiit illud Satyrographi poetæ Porrum & cepe nefas uiolare & frangere morſu O ſanctas gētes quibus hæc naſcuntur i hortis numīa: Cepis caput grauatur: cerebrū īfeſtatur: ſomnuſq; grauis inducitur: Hæmorhoidibus tamen tritæ impoſitæ uehementer proſunt. In cibis aluum molliunt: & appetentiā faciunt: Eap; ſoliculum taliam appellamus: nam Talea lignum eſt præciſum ex utraq; parte ſed cuſpidatū in ima: plantādi gratia: a quibuſdā etiā ponitur p Teſſera: hoc eſt ligno cōplanato quo numeros notant ruſtici Idiotæ mechanici: & īprimis apud nos pagorū magiſtri.

Aſcalonia
Crōmio
Talie
Talea
Teſſera
Magiſtri pagorum

BVlbus haud diſſimilis cepæ uenerem impendio excitat: ut ſcribit Dioſcorides: unde epigrāmatarius poeta: Cum ſit anus coniunx cum ſint tibi mortua mēbra: Nil aliud bulbis qu ā ſatur eſſe potes: & Columella in . xi. quæq; uiros acuunt armantq; puellas: Iam Megaris ueniant genitalia ſemina bulbi: Quibus adſtipulantur. M. Varro & Apicius ſcribentes: Nuptiis legitimis Bulbos ſponſis apponi ſolitos cum nucleis pineis aut erucæ ſuccco & pipere ad uſum ueneris: Megarici a megaris urbe græciæ in diſciplina ruſtica a Catone celebrantur. Eſt bulborū genus Epimenium & per diminutionem Epimenidiū e Scylla: Bulbos autem ſcito ge

Mons nuptialis
Eipimenium
Epimenidiū
Scyla

neraliter dici radices rotundas tunicataſq; quales ſunt croci Narciſſi & harundinum.

Porri duo hñtur genera ſectiuũ & capitatum: ſe ctili Nero ĩperator autoritatẽ dedit cũ eo uocis gratia pſertim æſtiuis menſibus uteretur: uiſco ſitatem náq; habet lenitiuã qua confert arteriis pulmoniq; eſt Trachea ne exſicetur: Præterea purgatuum eſſe gutturis teſtat Ariſt. Capitatũ uero in caput creſit Vñ nomen: Id fiebat ſuppoſita tegula uel ſilice: frequenti etiã tráſlatione i caput rotundat: ſuccũ loetifeꝶ eſſe oñdit Plinius Qui ſcribit Melã equeſtris ordinis reꝶ ex ꝓcuratione a Tiberio Cæſare accerſitũ in ſumma deſperatione ſucco porri ad triũ denarioꝶ argẽteoꝶ pondus hauſto cõfeſtim ſine cruciatu animam exhalaſſe. Trachea Succus porri

Maluæ gñra duo Plinius poſuit: quæ folioꝶ amplitudine diſcernant: i ſatiuis maiorẽ græci me lopen: alterã ab emoliendo aluo Malachen dixere: ſilueſtrẽ cuius foliũ grandiuſculũ eſt & albæ radices Altheã & ab excellentia effectus Ariſtaltheam apoſtemata fere oĩa reſoluentem ut eſt apud Auicennam. Malua ipſa quæ ſeptimo menſe in arabia arboreſcere & Scipionũ ideſt baculoꝶ uſum pbere credit: aculeatis ictibus medet. Ventrẽ quoq; ſoluit uel clyſteribus ĩfuſa uel in cibis ſumpta. Cõmedant i primis ex ea cauliculi ſurgẽtes a radice quos deraſis prius foliis ĩ modum aſparagoꝶ coctos ĩ cibariis cũ accto oliuo ſale & aromatis nõ ĩmpbandos ipſe dixeri: nã guſtu iocundi aluũ ſalubriter emolliẽtes bonã per æſtates ualitudinem præſtare creduntur. Melopes Malachis Althea Ariſtalthea Scipiones

Aſparagi ſilueſtres ac horridi natura fuerát: ueꝶ al tiles facti terniſq; libris in ſolo rauenacio ſpectantur. Coruda inquit Cato in hortis ſerenda eſt unde fiát aſparagi: de quibus epigrãmarius poeta in xeniis: Mollis in æquorea quæ creuit ſpina rauenna: Nõ erit icultis gratior aſparagis: ſic aũt ideo dicti ꝗ ex aſperis uirgultis leguntur autores Pompeius & Varro: In aqua citule coquuntur: hinc Auguſtus ad exprimendam Coruda

in rebus celeritatē dicebat ut ſcribit Trāquillus: uellocius q̄ aſparagi coquantur. Aſparagorum altilium Satiuorūq; radices Spongias uocamus.

Spongiæ

CAparis herba calida & ſicca in cultis terris nō facile prouenit: multi enim ſunt experti: ſed in caſſum radices transferentes & ſemina ſerētes ut tradit Ariſtoteles in Problematibus: Contra in aridis: in Incultis: & præcipue in parietinis hoc eſt muris ueteribus ſine tecto luxuriat ſpargens per terram frutices: Coitum auget & ſpleneticis impenſius prodeſt: ueluti & Tamarix mirabilem habens Antipathiam cōtra lienē: ita ut ſi ex ea alueis factis bibant ſues ſine eo uiſcere inueniantur: & ideo homini ſplenetico cibum potumq; dedere in uaſis ex ea factis: quæ expertus in me teſtari audenter & uere poſſum eo remedio lienis duritia liberatus.

Parietinæ
Tamarix

ERyngion herba aculeatæ mordacitatis ſpinoſa ueluti carduus: ſatiua in cibis probatur radice tātum: quæ melle Cinamomo & Cariophilo condita guſtui non iniocunda non inſuauis uenerem emortuam excitare creditur.

dracones

CArduus ſatiuus cibis adhibetᷣ: de quo Plinius certū eſt inquit carduos apud carthaginē magnā Cordubaq; precipue ſextertia ſena milia e paruis his reddere quoniā portēta quoq; terrarū in Ganeā uertimus etiā ea quæ cōſciæ quadrupedes refugiūt: Māducatus Carduus oris cōmendat odorē: Ad eſcā tener habēdus eſt aliter improbatᷣ: Scolymos græce dictus ī latino ut ait Dioſcorides Strobylus uocatur quia nucis pineæ ſpeciē habet: ut uidemus: uuluis etiā conferre dicitur & maxime radice ad mares generādos: hinc eſt q̄ matronæ cōplures ut uidimus efflictim carduos appetūt: nec fortaſſe fit ob uenerē quā excitāt: Vini quoq; appetētiā faciūt: Elixi ī patinā ponuntᷣ mēſiſq; īferuntᷣ: eſſe autē eos cū Cinamo & ſale cōſueuere plurimi addūt q̄dā mel & acetū: Carduis ſiccatis utuntᷣ fullōes: unde Serenus: carduus & nundū doctis ſollonibus aptus: ueꝛ ut opinor &

Scolymos
Strobylus

ita eſt hi fullonarii inter ſilueſtria numerātur:eoꝝ nãq; plu
ra genera notauimus quorũ florem Pappũ nominarunt. Pappus

ROſas inter coronamēta hortēſia: uiolaſq; pene
inquit Plinius noſtri nouere: de his igitur liliiq;
floribus paucula dicemus:Poſtquã & M.Cato
in hortis coronamēta ſeri precepit: Roſa ſemi/ Semen roſe
ne uel uirgulto ponitur ſcrobibus aut ſulco breuiſſimo:In
ſeritur & ocellis radicis ut harũdo:ſemina autē non exiſti/
memus medios floſculos crocei coloris quos ferunt: nam
baccas purpureas nutriũt: quas in piruli formã plenas ſe/
minibus poſt uindemiã maturas oſtendũt:Roſam præco
cem habere qui noluerit duobus palmis ab ea in gyrũ fo/
diat:& aqua calida rigabit:calice germinare incipiēte:Eius
plura ſunt genera:odoratius eſt quod in ſpinetis per arua
naſcitur:utunt illo ad unguēta oliuũ & medicamina pig/ Silueſtria uali/
mentarii:Validiora etenim habētur omnia ſilueſtria: q̃ ut diora
ĩquiũt his terra perinde ac mater eſt:cæteris nouerca:Ego Damaſcenæ
uero primã odoris laudē potius dederim roſis quas nunc roſæ
paſſim Damaſcenas dicimus non ſolũ biferas ſed toto ſe/ Roſarium
re anno floreſcētes:Roſis conſita loca roſaria ut Violaria: Violarium
& Roſeta ut lilieta uocitamus:Græci roſam Rhodon ap/ Roſetum
pellant:Inde Cynorhodos & Rhododaphne deducta:Et. Lilietum
Rhoſinũ oleũ e roſis: quod roſaceũ noſtri nuncupatunt. Rhodos
Roſarũ in coronis uſus prope nimius eſt:Cũ e floribus fie/ Rhoſinum
rent ſerta a ſerēdo ſeruiæ uocabant:coronas uero tenuio/ Roſaceum
res quibus uſi ſunt antiqui Strophia inquit Plinius dixere: Coronæ
unde nata ſtrophiola:uerſicolores Sycionii ex ĩgenio pau Seruiæ
ſiæ pictoris inuenerũt poſt olympiadē cēteſimã. Floribus Strophia
autem per hyemes deficiētibus ramēto e cornibus tincto: Corollæ
coronas hibernas fecerũt:paulatimq; & Romæ ſubrepſit Corollaria
appellatio:corollis inter initia propter gracilitatē nomina/ Coronarius
tis:mox & corollariis:poſtq̃ e lamina ærea tenui auro ob/ Stephanoplo
lita dabantur hæc ille.Qui coronas facit coronarius a no/ cos
ſtris Stephanoplocos a græcis dicitur:nam Stephanos eſt Stephanos
corona:Sed & uictores ĩ ludis:& uiri fortes in bellis opera Bellicæ
ſtrenue nauata coronas uirtutis premia reportarũt. Quæ Coronæ

Augæ corona-rium

ut plutimum ex auro & frondibus fuere:Bellicæ celebrā-tur oualis:naualis:muralis:obſidionalis : caſtrenſis : ciuica: & triumphalis quod aurum etiam coronariū : de quibus plura Plinius & A.Gellius.

Iacynthus

Violæ plura ſunt genera : purpureæ luteæ cro-ceæ & albæ:purpuream ſponte naſcentē apri-cis & macris locis e radice exeūtem Iacynthū appellant : ab Iacyntho qui delitiolum fuerat apollinis in huiuſmodi florē mutato:ut mythicorū quidā fabulantur:inde ueſtis Iacynthina:alii Iam:unde ueſtis ianthina.& papinius uiolantillam dixit ianthida:nam iacyn-thi eadē illis ſunt uaccinia. Satiuis maior autoritas luteæ

Lutea
Flammea
Flox
Cariophilus

ut ſcribit Plinius quæ & flammea flo-: & luteola nomina tur:Inter uiolas ipſe poſuerim florem odoratum:cuius fra grantia haud diſſimilis Cariophilo de quo inter aromata iam dictum eſt merito nomen ab illo ſibi uendicauit.

Lilium roſæ nobilitate proximum eſt cognatio ne olei & unguenti quod lilion uocant:cādor floris eximius : foliis foris ſtriatis . & ab angu-ſtiis in latitudinē paulatim ſeſe laxantibus effi gie calathi:reſupinis per ambitum labris tenuiq; filo & ſe-mine ſtantibus in medio crocis:ſimilem producit in frute-

Cōuoluulus

tis Conuoluulus herbā:ſed ſine odore:nec crocis intus:Cā dorē tantū referens:ac ueluti rudimentū naturæ lilia face-re cōdiſcentis:Eſt & purpureū lilium : Narciſſum uocant

Narciſſus
Narce
Crynon
Iris

a puero narciſſo : Plinius in.xx.a Narce deducit : Narcen græci torporē dixere:odor quippe illius caput agrauat:Eſt & rubēs Crynon appellant. Quidā inter genera liliorū & irim poſuere:radice tantū cōmendatur nobiliſſimi odoris

Saliunca

ut Saliunca:floret diuerſi coloris ſpecie ſicut arcus cæleſtis unde nomen accepit:ſed de his hactenus. Iam ad arbores tranſeamus ſine quibus horti nec eſſe nec dici poſſunt.

Liber arborū

Arbores in maximo precio habuit rudis illa ue terum antiquitas : utpote e quarum fructibus ante fruges inuentas alimēta:e libro ante uelle ra ueſtes miniſtrabantur: & ante chartas uolu-

mina texebantur: ex his quoq; oleum corpora liquor recreans: uireſq; potus uini: tot deniq; annui ſapores indies maturitate ꝑuenientes: & menſas ſecundas replentes: tot medicamina e frondibus: Ligno:floribus.radiceq; prouenietia:Innumerabiles præterea ſunt uſus earũ ſine quibus uita duci uix poſſet:Arbore agros arbuſtamus:arbore caua currimus equor:aduehẽtes piper:ebenũ:uniones:gemmas:aromata:Reubarbaꝝ:caſiam:cõpluriaq; alia ad uſus noſtros:Balſamũ & thus ad cultus diuinos arcanaq; myſteria:arbore fundamẽta in uliginoſis paluſtribus & aquoſis locis firmamus:arbore cõſtruimus tecta: arbore mẽſas dolamus:hinc acernæ & citreæ olim precioſiſſimæ:arbore ſedilia fulcra arculas paramus: arbore ualidiſſimũ elementũ quo cibaria ad alimoniã præparantur ſeruamus: habent & arbuſculæ propria numina.Ioui deorũ ut dicebant maximo Eſculus.Apollini Laurus:Mineruæ olea:ueneri myrtus: Herculi populus: Plutoni cupreſſus:Baccho uitis:& cybeli ſiue pani Pinus dicatæ ſunt. Quin & Siluanos Faunoſq; ſiluis dedit antiquitas: & Dryades Hamadryadeſq; nymphas adſinxit.In hortis autẽ ponẽdæ ſunt arbores & ad uoluptatem & ad fructuũ utilitatem:quarũ culturam Eumolpus athenis primus oſtendit. Sed quoniam plurima earum ſunt genera ita ut uix numerari poſſint: omiſſis quæ conuenire non uidentur de quibuſdam & quidem breuiter dicemus: primũq; de frugiferis: mox de his quæ uel umbra umbroſa uel Topiario opere uarias ſpecies repreſentantes impenſius delectant. Cultura arb. primo

Vitibus principatum inter arbores eſſe dandum exiſtimauerim:poſtq̃ arboris appellatione illas cõtineri Vlpianus & pleriq; ueterũ uoluerunt. Nulla enim quæ ſuauiorẽ uberioreq; fructum producat arbor inuenit.In hortis uel Maleolo:hoc eſt nouello palmite: ſeu Viua radice ſerenda eſt ad uoluptatem magis: q̃ ad prouentum: ſubdiales namq; deambulationes umbroſis operculis opacat in fornicatis ſalignis pedamẽtis:ſic enim uitis adminicula dicimus clauiculis pãpinis

Meleoli
Viuiradix
Pedamenta

capreoliſue adhærens atq; luxurians raceníoſq; demittens ſtructuram ipſam & latine & elegáter Pergulam dicemus. Nam plinius Vitiū generoſaꝝ pergulas precepit quinquatribus eſſe putandas:Subdiales autem ambulationes græci hypæthras uocant: Creſcunt attamen uites ad arboris iuſtæ craſſitudinem:Metaponti templum Dianæ uitigneis columnis ſuſtinetur: ſcaliſq; tectū Dianæ epheſiæ ſcandit uite una Cypria ut memorant: & Iouis ſimulacꝝ populoniæ conſpicitur inquit Plinius e uite una pluribus æuis incorruptum:Non eſt enim ligno ulli æternior natura:e uite Parmulæ texuntur ad uſus bellicos:ex eadem inſigne centurioni geſtamen dedit Senatus.

Pergula
Subdiales
Ambulatiões
Hypæthræ
Parmulæ

OLea ex cuius baccis trapeto preſſis utiliſſimus olíui liquor educitur:in hortis ſeri poteſt:& maxime collinis: huic honorem dedere Romani. & turmas equeſtres idibus ſextilis: & in minoribus triumphis ouantes coronando: Athenæ quoq; ex oleagina fronde uictoribus coronas propoſuere. Græcia uero in Olympiis oleaſtro coronauit:Locū ubi cōſitæ fuerint oletum ſiue oliuetum appellabimus:Ibi oleas digeſtas In ordinem græci Stœchadas uocant:unde ſeptum quoddam militare Stœchada paſſim dicimus. Poni debent in hortis & Perſicus:Prunus:Ceraſus:Ziziphus:Celſus:Citrꝰ: Ficus:Apitinus:Amygdalus:Pinus & reliqua Pomiferaꝝ Nuciferaꝝ genera: de quoꝝ fructibus in ſecunda menſa ſum dicturus Ad hoc neceſſaria erunt Plantaria hoc eſt ſeminaria in agris:e quibus plantæ ſumptæ tranferantur: ut adultæ poſtea ſuum fructum ꝓducant: uel ut quibuſdam opus eſt:per inſitionem alienum & quidem mitiorem:Plátaria etiamnum ueteres filiarum dotem dixere: quia plantatæ arbores tam fœlices q̄ infœcundæ ueluti:Salices populus:Vlmus:Iuglans:Ceraſus:Sorbus & id genus cæteræ ac poſt aliquot annos uenditæ maximum quæſtum exhibent. Voluptati quoq; conferet impenſius nemuſculum habere ad amuſſim poſitis arbuſculis: in quo per æſtates ĩ umbra cū libuerit ſpatiari:legere:exercere corpus menſas

Stœchades
Oletum
Oliuetum
Plantaria
Nemuſculum in ædibus

ad cibos ponere licebit: Diſcurrentibus hinc inde damis
timidulis: & lepuſculis auritis tripudiãtibus. Per arborum
uero faſtigia nitidulo Carduele: Philomena attica canoris
auiculis modulatim occinẽtibus. Diſponetur & locus ad
curſum equorum idoneus quẽ icc irco Hippodromũ græ-
ca dictione nuncupabimus. Nec procul inter umbroſa ui-
reta: lateritia marmoreaue ſedilia ambulatione interdũ fa-
tigatos iuuantia: De hippodromo meminit Plinius Ceci- Hippodrom⁹
lius in epiſtola ad Apollinarẽ de uilla quã in thuſculis po-
ſuerat. Adiacẽtis hippodromi nemus comaſqꝫ proſpectat
Item hãc diſpoſitionem amœnitatẽqꝫ tectorũ longe præ-
cedit hippodromus medius pateſcit: ſtatimqꝫ intrantium
oculis totus offertur. Platanis circuitur. Illæ hedera ueſtiũ-
tur: utqꝫ ſummæ ſuis: ita imæ alienis frondibus uirent.

PLatanus nunc Italiæ fere incognita umbræ tã-
tum gratia ex alienis uecta regionibus in pre-
cio Romæ habita. Petronius arbiter in ſatyris.
Nobilis æſtiuas platanus diffuderat umbras:
& Apuleius in Coſmographia. Platani ut ait poeta um-
bras potantibus miniſtrantes: hinc Licinius mutianus ter
conſul Lyciæ legatus prodendum etiam putauit intra pla-
tanum quæ illic clara habetur ſe epulatum eſſe cum duo-
deuiceſimo comite: Primũ celebrata eſt in Academiæ am-
bulatione athenis cubitorum triginta ſex: ad mirabilem
namqꝫ altitudinem creſcit. Commendantur & Chamepla- Chameplatãi
tani coactæ breuitatis ſic ſerendi genere & recidendi exco- Tõſilia nemo-
gitatæ. Primus autem Cn. Macius ex ordĩe equeſtri Aug. ra
Cæſaris amicus nemora tonſilia conſtituit.

LAurus Apollinis eſt arbuſcula propter Daph-
nem quã amauit in ea deformatã: ſiue ꝙ ſpe-
ctatiſſima naſcitur in parnaſo: Euſebius uero
ſcribit eam ſoli dicatã quoniam ignea eſt: un-
de odio maxime a Dæmonibus habet: ſiue ꝙ plurimum
ſonat ſi uratur quod prædicẽdi artẽ deſignat: Diuinatiõis
autẽ deus Apollo exiſtimatur: Ianitrix quoqꝫ cæſarũ eſt &
Pontificũ triũphiſqꝫ dicata: coronã capite & ramuſculum

Delphica
Cypria
muſtax

tenẽtibus manũ triũphantibus: & præſertim e Delphica qua & Delphis corõnabãtur uictores: unde nomen. Nam Cato genera duo fecit hanc & cypriã: Pompeius Leneus adiecit quã muſtacẽ uocauit: ꝙ muſtaceis eius folia ſubijcerẽtur. Sola arborũ fulmine nõ tãgitur: hinc cõtra fulmina ferũt Tiberiũ Cæſarẽ tonãte cælo ea corõari ſolitũ: Lau

Laureta
Daphne
Laurea

ro cõſita loca Laureta q̃ græci daphnonas: Nam Daphne laurus: Petrõius ĩ Satyr. & Baccis redimita, Daphne: folia uero laureã uocamꝰ. ¶ Perpetuo uitẽs topiario opi accedit:

Buxeta
Saliceta
Pineta
Corneta
Populeta
Cupreſſeta
Pruneta
Perſiceta
Ceraſeta
Coryleta
Aeſculeta
Ficeta

BVxus ſemen ſuum producit & granum quod Cartegon dixere: præterea uiſcũ & hiphear: autor Plinius. In topiario opere cõmẽdabilis eſt: Laudatur & leni minimeq; criſpante uerũ pallidula materie: ex qua fiunt Tibiæ multiforatiles: & pectines dente multifido ad capillos explicãdos: & pyxides ad uſus mortaliũ plurimos: frequẽs naſcitur ĩ Cythoro: hinc Catullus buxiferum eum appellauit: eſt & ipſius copia copioſa in corſica ut Diodorus in. vi. atteſtatur: A Buxo buxeta loca buxis cõſita dixere. Sicut a Salice uel pticali uel uiminali ſaliceta: a Pinu pineta: a cornu corneta: a populo populeta: a Cupreſſo cupreſſa: Pruno pruneta: Perſico pſiceta: a Ceraſo ceraſeta: a Corylo corypletã: ab Aeſculo æſculeta: & a Fico ficeta.

CVpreſſus natu moroſa exciſa nõ renaſcit̃ quã ob cauſam Plutoni ſacra habet̃: & ideo funebri ſigno ad domos defunctorũ illam poſuere maiores. Petronius in ſatyris. Gaudẽt ferali circum tumulata cupreſſu. In hãc Cypatiſſus Siluani delitiũ mutatus dicitur in fabulis: Odorẽ nõ improbat̃ quamuis uiolẽto: ex ea ſcãdulæ aſſeres tabulæ fiunt e quibus loculos: mẽſas: fulcra & capſas producunt fabri lignarii: quos

Materiarii
Materia

Plautus materiarios nomĩat a materia: cuius nomĩe ligna ad fulciendũ ædificandũq; neceſſaria idonea ue ſignãtur: ut notat iuriſcõſultus de legatis tertio. Cariẽ & uetuſtatem nõ ſentit. ualuas e cupreſſo in Dianæ epheſiæ tẽplo durante Mutianus ſcribit iã quadrigentis prope annis materiã

habētes nouæ ſimilē. Nux autē eius conum quā uocitant Conus
in aceto decocta dentiū tollit dolores ut ſcribit Auicēnas:
Trahit arbor ipſa in ſpecies uarias tōſilis opere Topiario.

SAbia herba frutexue folio fere cupreſſi perpe-
tuo uirēs Topiariis nō improbat: Loco thuris
ꝓpter odorē ad ſuffitus adhibet: Illita ulcera
purgat: miſcēt quidā folia eius in Attocis me- Atocia
dicamētis quæ ſpē partus intercipiūt: nā tocos partus eſt.
Seritur propagine & ramo ut Roſmarinus: quoniā neutri
ſemen: Sabinæ uero uirginis inter Diuas receptæ corpus
in hac urbe quieſcit: eſt & Cynogloſſos lingua canina to- Cynogloſſos.
piariis operibus gratiſſima.

IVniperus arbuſcula ī harenoſis frequēs: naſcit
coma uirēs ꝑpetua: unde fit ut Topiario operi
impēſius Idonea habeat: durat & eius materia
diutiſſime incorrupta: quippe quæ ſenectā ca-
riemue nō ſentit. Quod oſtēdit ex tēplo Dianæ e Zazin-
tho aduectæ anno ducēteſimo ante excidiū Troianū In
quo Plinio aſſerēte ex autoritate Bocchi adhuc durāt tra
bes ex Iunipero: huic Carthaginēſis Hānibal inductus re-
ligione pepercit: Iuniperus gumi ad nihil utile eodē auto-
re ꝓducit: Hoc tamen mola truſatili in pollinē redactū ſi-
mile eſt thuris Pollini: V rūturq; illo ſcriptores pennarii ad
papyrū exaſperandā: Medici Sandaracā Indoctuli Verni- Sandaraca
cem appellāt: cuius fumus præ cæteris dolorē leuare den- Vernix
tium dicitur: ut eſt apud Auicennā: cū ex arboris ipſius li-
gno factus p ædes in peſte cōferat: grana uero ſiue Baccæ Baccæ Iunipi
cōdimētis ad farturā ſeruientes & matrici & doloribus.

HEdera ſemper uirēs ſine adminiculo per ſe ſta-
re non poteſt: hæret ergo arboribus illas quo-
dā modo brachiis amplexans: hæret & muris
quos ſæpicule rumpit: Vnde & nomē accepit:
ut ſcribit Pompeius: ſiue potius ꝙ edita petit: uel edat om-
nia quibus adhæſerit: Eſt tamen genus illius quod per ſe Dēdrociſſos
ſtans arboreſcit Dendrocinos appellatur: Eſt & quæ nun Chameciſſos.
quam niſi humi ſerpit nomine Chameciſſos: Hedera in-
quit Theophraſtus in libro de plantis omnium maxime

niuax eſt:ſiue arbores ſcandens amplexu ſuo pſtringat:ſeu
in terra abdita ima ſubeat:ſpecies aũt præcipuæ tres ponũ
Helix tur: Nigra cãdida & quæ Helix uocatur: Celebratur nigra
Nyſia in poetaꝝ corollis:quam & Nyſiam & Bacchicam dixere
quoniam uictor Bacchus ex India cũ rediret coronã hede
raceam capite geſtauit: Id quod exemplo ipſius Alexãdrũ
macedonem feciſſe legimus apud Plinium hæc paucula
de hedera ſubiungentem:Cuius dei & nunc adornãt Tyr
ſos galeaſq; etiam ac ſcuta ĩ thraciæ populis ſolemnibus ſa
cris:merito igitur hedera libero patri dicata coronabantur
poetæ: ut nunc lauro:ſub cuius tutela etiãnum fuere:Race
Corymbi mos eius ĩ orbẽ circũactos corymbos uocamus:hinc poe
ta Diffuſos hedera ueſtit pallente corymbos.

Murtia uẽus quæ Myrtea — MYrtus ueneris exiſtimatur arbuſcula:hinc myr
tea dicta quæ nunc Murtia:Liuius Ad murtiæ
datæ ſedes:Peregrĩa eſt:ut refert Plinius primũ
in Elpenoris tumulo:ut inquiunt uiſa:Loco pi
Piperitis peris hac ueteres uſos ante piper ad uectũ memorant nam
odorem illius reddit:ut Piperitis herba hortenſis: Cato ei
us tria genera protulit nigram candidam & a cõiugiis for
Tropiatii taſſe coniugalem:ſatiua quoq; eſt & ſilueſtris: Topiarii ge
nera ſatiuaꝝ fecere.hi ſunt qui naues:Inſignia principum:
ſerpentes:& compluria alia formãt ex arboribus herbis
fruticibus opere delectabili:quod Topiarium a Topiis:uo
camus: Vlpianus iureconſultus Topiarii inquit erunt fun
Tropiarium di inſtrumenta ſi etiam uiridaria ſint. Item Topiarium or
Myrtea corona nãdi cauſa paratum:Ex myrto fuit ouantiũ corona poſtq̃
Poſthumius Tubertus conſul de ſabinis uictor primus
ouans urbem ingreſſus quoniam leuiter ſine cruore rem
geſſerat myrto Veneris uictricis coronatus inceſſit. M. ta
men Craſſus de fugitiuis & Spartaco laurea coronatus eſt
fuit & ouantium ut diximus oleagina corona:Myrto con
ſita loca Myrteta uocitamus:ſed iam herbaꝝ arborum &
Myrteta coronamentorum reliquis innumerabilibus fere generi
bus omiſſis: Piſcinas quæ in hortis habendæ ſunt proſe
quamur.

PISCINA CAPVT VI.

PISCINAS appellamus Lucus: & ſtagna
quæ piſcibus uiuis cohercentur clauſa:ut
ſcribunt Gellius & Varro:Hinc Martialis
Piſcina Rhombum paſcit & lupos uer/
nas:Viuaria quoq; dicunt quibus piſces
Viuaria piſciū
incluſi paſcuntur:Plinius Oſtreaꝝ inquit
Viuaria primus Sergius orata in Baiano
inuenit.L.Craſſi oratoris ætate:& mox eadem tempeſtate
priór Licinius Muréa reliquoꝝ piſciū uiuaria īuenit.Apud
romanos etenim piſcinaꝝ ſtudia celebrata ſunt ꝑcioſiſſi/
miſq; piſcibus referta Ichthyotrophia habuerunt:adeo ut
& Cato tutor Luculli grandi ære ſeſtertiū milium quadrin
gētoꝝ autore Columella pupilli ſui piſcinas uēditauerit:&
uelut ante a deuictis gentibus Numātinus & Iſaricus: Ita
Sergius orata & Licinius Murena a piſcibus cognomina/
Piſcinarii
rentur.M.quoq; Tulius Cicero.L.Philippum & Hortenſi/
um piſcinarios appellauerit a piſcinis:Quaꝝ quidem gene
Piſciæ dulces
ra duo ſunt dulciū & ſalſaꝝ:& ut uerbis.M.Varronis utar
Salſæ
ex rei ruſticæ tertio: alteꝝ apud plebem & ſine fructu ubi
Lymphæ aquam piſcinis noſtris uillaticis miniſtrant: illæ
autem maritimæ piſcinæ nobiliū quibus Neptunus aquā
piſcibus miniſtrat: magis ad oculos pertinent q̄ ad ueſſicā
& potius marſupium exinaniunt q̄ replent.Primum enim
ædificantur magno ſecundo parantur magno:tertio alun/
tur magno: Hirtius circum piſcinas ſuas ex ædificiis duo/
dena milia ſeſtertia capiebat: eam omnē mercedem eſcis
quas dabat piſcibus conſumebat:nec mirum:uno tempo/
re enim hunc Cæſari memini ſex milia murenarum mu/
Piſciū ſpecies
tua dediſſe in pondus: & propter piſcium multitudinem
quadragies ſeſtertio uillam ueniſſe.Piſciū uero ſpecies ſunt
ſeptuaginta quatuor præter cruſtis teſtiſq; intecta quæ ſūt
triginta ut autor eſt Plinius:De ſingulis non dicemus quia
ſuperfluum uidetur:de quibuſdam tantum quæ nobis oc/
current & quidem paucula notabimus: Piſcis autem ipſæ

Ichthys
Ichthyotro-phia
Ichthyopha-gi
Ichthyopoliũ
Ichthyocolla

græce Ichthys ide Ichthyotrophia apud Columellam lo-
ca in quibus aluntur piſces: Ichthyocola gluten ex piſci-
bus: Ichthyopolium forum piſcarium: & Ichthyophagi
populi ꝙ piſcibus ueſcerentur tum ipſi ut inquit Strabo
tum eorum pecora. Domos Idem ex cetorum & oſtrea-
rum conchis operiunt: Vſum trabium coſtæ: portaꝗ; ma-
xillæ præſtare creduntur: de his multa Diodorus: Piſcibus
eos ueſci prohibuit cum per ea loca iter faceret Rex mace
donũ Alexander

Hamus
Hamiota
Naſſa Rete
Sagena
Euericulum
Fuſcina
Tragula
Excipulæ
Decipulæ
Tendiculæ
Epidromides

Capiuntur piſces hamo in eſca latente a
quo hamiotæ piſcatores: & piſces ineſcati: Naſſa etiam ui-
minea: Rete ſagena ſiue Euerriculo ac fuſcina tridentata:
Ttagula quoqꝫ ut plurimum ex undis trahuntur: Non im
probantur & ſepta ex harundinibus uiminibuſue cõtexta
in fluuiis quas Plinius Excipulas appellat ab excipiendo:
ueluti decipulas laqueos a decipiendo & tendiculas a ten-
dendo ut aues ut feras capiamus: quas etiã mos eſt ineſca-
re: Nero ut ſcribit Suetonius piſcatus eſt rete aurato purpu
ra coccoqꝫ funibus quos Epidromides uocitãt nexis: At i-
perator Diuus Aug. laxãdi animi gratia hamo piſcabať.

Elutæ
Plotæ

MVrenæ ſingulo menſe pariunt: laudantur in ſi-
cilia flutæ quæ græce Plotæ: Flutæ aũt ideo ꝙ
in ſumma aqua præ pinguedine fluitent: cum
ſole torrefactæ in aquam ſe mergere deſinant:
Martialis in xeniis: Quæ natat in ſiculo grandis murena
profundo: Non ualet exuſtam mergere ſole cutem: Et cũ
cæteris pennæ ad natandum ſint uel quatuor ut auratæ &
lupo: uel binæ ut anguillis: nullas id gẽus piſcis habere ma-
nifeſtarium eſt: ita autem undis utitur: ut terra ſerpentes: nã
ſerpit in humore: ut Ariſtoteles in primo hiſt. animalium
atteſtatur: Murenas alterius notæ piſcibus in uiuariis miſce
re Columella damnauit: quia rabie quæ his ueluti canino
generi accidit uexatæ ſeuiſſime perſequuntur ſquãmoſos
plurimoſqꝫ mandendo conſumunt: Primus. C. Hir. Mure-

Murenaria

naria excogitauit.

m Vſtellam piſcem murenæ fere ſimilem: ſi non pri-
mas ſaltem ſecundas noſtra tempeſtate ĩ cibis par-

tes adeptum dici poſſe nonnulli exiſtimarunt: ipſe tamen hirudinem potius appellandam eſſe crediderim a quadã hirudinis paluſtris quæ ſangui ſuga eſt ſimilitudine: laudatur impenſius e Rhetiæ lacu brigantino: Neoterici a lambendis petris lampetram dixere habent & ſuam cõmẽdationem piſces extra Italiam cũ alii tũ Coracinus princeps nilliaci macelli (ut ille inquit) & Salmo in Aquitania fluuiatilis prælatus omnibus marinis auctore Plinio. Sanguiſuga Hirudo Lampetra Coracinus Salmo

ANguillæ piſcium ſolæ exanimes non fluitant: Non ouo nõ coitu eas procreari affirmat Ariſtoteles. naſcuntur ergo ex his quæ terræ uocant. Inteſtina ſponte in luto: humeſcenteq; humore prouenientia: tum in mari tum etiam in fluuiis ſtagniſq; putredinis ratione: ſed in mari qua algæ ſunt: in ſtagnis & fluminibus iuxta ripas: calor enim eas ſubiens partes facit ut putreſcant. Veſcuntur certis locis limo & eduliis ſi quis apponat: ſed plurimæ dulci humore uiuũt. Idq; uiuariis Anguillarũ dantes operam ſeruare conſueuerũt: ut q̃ maxime pura ſit aqua afluens ſemper & efluens: Quẽadmodum eſt i piſcinula noſtra Bugoleſiana: breui namq; niſi ea fuerit lympida aſtrangulatæ intereunt. Branchias etenim quibus maior pars piſcium ſpirat exiguas habent: hinc turbare aquam ſoliti ſunt qui illas piſcantur. De lacu i piſcinam per æſtatem tranſlatæ uiuere non poſſunt: hyeme uero facile tolerant ſedis mutationes: ſic autem ideo dictæ uidentur q; ſpecie anguem repreſentent: unde. M. Varro de uocabulis aquatilium: Ex parte inquit a ſimilibus aliqua rebus ſunt tranſlata ut anguilla & Lingulaca: quæ ab Aritotelæ, Glotis/Anguillas ad tricenitos pedes lõgas educat ganges Indiæ ut ſcribunt Plinius & Solinus in collectaneis. Inteſtia terræ Anguillarium Bigoleſiana piſcina Branchiæ anhelitu y resp Lingulaca longuado. Glottis

MVgilis piſcium omnium ſquammis intectorũ uelociſſimus eſt: At omnium animalium tum terreſtium tum aquatilium uelociſſimum eſſe Delphinem Ariſtoteles hiſtoriæ animalium ultimo ſcriptum reliquit: Huius natura deridetur: nam Delphin

abſondito in metu capite totum ſe occultari exiſtimat: id quod de Phaſiano plurimi tradiderunt: a capite græci cephalon appellant: Inter fuſaneos numeratur: ex argumento ſic uocitatos ꝙ fuſim retibus capiunť: Veluti & Tynni Lupus: Limariæ: Spuriæ: Monedulæ: Cromis: & Paſſeres: ut ex Ariſtotele hauſimus hiſtoriæ animalium quinto: in ſexto uero ſunt inquit qui omne mugilum genus ſponte oriri opinětur: ſed non recte: nam & oua eorum fœminæ & ſemen genitale mares habere cernuntur: Genus quidě illorum eſt quod non ex coitu: ſed ex limo arenaue naſcatur. Piſcium autem omnium fere mares pleni ſunt ſemine genitali lacte nominato: Heliogabalum imperatorem ſcribit Lampridius in locis mediterraneis murenarum & luporum lactibus ruſticos pauiſſe.

Fuſanei piſces
Lupus
Limariæ
Spuriæ
Cromis
Lacte piſcium

MVllus quem Barboně ideo uocitant barba gemina inſignitur inferiore labro: hinc Cicero in Paradoxis Barbatulos mullos nůcupauit: græce Trigla dicitur: quo nomine nůc romani utůtur: In uiuariis & piſcinis non creſcit: eſt illi maxima gratia ſicut magnitudo modica: nam libras duas raro admodů exuperat: illud mirum eſt quod Mutianus prodidit: mullů octuaginta librarů in mari indico fuiſſe captů: nec minus quod ſequitur: Mullů Aſinius celer uir coſularis ut refert Macrobius ex Samonici ſereni autoritate ſeptem milibus numum mercatus eſt: octonis uero ut Plinius teſtatur: ſimile Iuuenalis de Criſpino: mullum ſex milibus emit æquantem ſane paribus ſeſtertia libris. Veſcůtur mulli & alga & oſtreis & aliorum piſcium carnibus. Nomen eis Feneſtella a colore Mulleorum calciamentorum datum exiſtimauit: mullei autem fuerůt calcei regum albanorum: poſtea patriciorum a millando id eſt ſuendo nominati.

Barbo
Trigla
Mullei

LOligo inter molliů piſcium genera numeratť: pedes duos habět quibus ori cibos admouet: hi aſperi & lőgiores ſunt: cæteri cirri cum quibus uenatur: ſic autě ideo dicta ꝙ extra aquă uoliter littera ĩmutata quaſi Voligo ut ſcribit Varro: hinc

Cirri

Plinius Loligo etiã uolitat extra aquã ſe efferens:quod & pectunculi faciũt ſagittæ modo:Mollia uero genera piſciũ dixerunt quæ ſanguine carẽt & foris carne molli obducta ſolidũ intus modo ſanguinei generis continent : ut Sæpia etiam:& Polypi a multitudine pedum nomen adepti· Pectunculi Piſces molles Sæpia Polypi

LVpus piſcis ĩ capite lapidem habere credit: ut referunt Plinius & Ariſtoteles : Præcipuã huic autoritatem fuiſſe Cornelius Nepos tradidit: ĩter piſces quidẽ Tyberinos apud romãos primum locũ tenuit:& Is præſertim qui eſſet captus inter duos pontes ut repetit Macrobius ex Varronis rerum humanarum undecimo:& Columella.M.Philippi uelut urbaniſſimum quod erat luxurioſiſſimum factũ ac dictũ referens: Is enim apud hoſpitẽ Caſſini cũ cœnaret appoſitũq; e uicino flumine lupum deguſtaſſet atq; expuiſſet improbum factũ dicto proſequutus Pereã ĩquit ni piſcẽ putaui:Ex hoc eſt facta multorum gula ſubtilior : quibus faſtidio fuit lupus fluuiatilis:niſi quem Tyberis aduerſo torrente defatigaſſet unde Horatius in ſermõibus: Lupus hic Tybertinus an alto captus hiet pontes ne inter iactatus & amnis oſtia ſub thuſci:lupus alias rapax eſt animal:at lupa meretrix etiam dicitur.inde lupanar quod primum in Cypro inſula Venerem inſtituiſſe fabulantur. Lupa Lupanar primo

AVrata piſcis ab auri colore nomen accepit:Cuius amator ſergius: Orata cognomĩatus eſt ut refert Macrobius:nam orata prius dicta:quaſi Aurata ab oro quod uulgo etiã pro auro dicũt: hinc Orichalcũ ab ære & auro qdam falſo putarũt cũ ſit a mõte & ære nominatũ:In cibis cõmẽdant auratæ optimæ ex lacu lucrino:qbus propriũ fuit cõchis pingueſcere: unde Epigrãmatarius poeta in Xeniis.Non omnis præciũ laudẽq; aurata meretur:Sed cui præcipiuus cõcha lucrina cibus:coeunt ut cæteri piſces uentris attritu & oua cõcipiũt ſed non oĩbus contingere in tanta copia ut fœtum educãt manifeſtariũ:alioquin replerent maria & ſtagna cũ ſinguli uteri innumerabilia contineant. Orata Aurum Orum Orichalcum Coitus piſciũ Oua piſcium

MEnæ breues ſunt: colorem mutant: hyeme candidæ æſtate fiunt nigriores. Ariſt. hiſto. animalium. viii. Mena inquit grauis melior eſt: forma rotũdior fœmie: porrectior mari & latior. Euenit ut cum fœtu impleri fœmina incipit maris color in nigrediné mutetur: & caro deterima cibo efficiat: per id tẽpus a nonnullis Hirci uocantur. De mena quam Alecem etiam dici poſſe quidã credidere meminit Perſius & Martialis cum inquit: & caudam Cybii breueſq; menas. M. quoq; Cicero de finibus bonorum & malornm. Qui enĩ uoluptates contemnunt eis licet dicere ſe acipenſerem menæ anteponere.

Hirci

Alec

SCarus quo carpathium pelagus abũdat adeo littoribus Italicis Ignotus fuerat: ut nec latinũ nomen haberet: uerum Optanus claſſis præfectus ſub Claudio principe copiã ſcarorũ copioſam nauibus aduectã in mare ſparſit iter cãpaniæ littus & oſtiam: Autores Macrobius & Plinius: qui ſua tempeſtate huic piſci principatũ dari ſcriptũ reliquit: Herbis uefci & piſclum ſolus ruminare creditur teſte Ariſt. hic Oppianus Hic ſcarus ſaxa frequentat: qui mites inter piſces clamore tremẽdo Intonat: & ſolus pallentes rumiãt herbas: hoc uno nãq; excepto piſces cæteri ſerratis ſunt dẽtibus: id eſt acutis & more ſerræ pectinatim ſeſe ſtipantibus.

Serrati dentes

ACipenſer piſcium olim nobiliſſimus eſt habitus ut ſcribit Plinius. Verum Traiani temporibus in magno pretio non fuit: ut idem teſtatur de ipſo loquens cum inquit. Nullo nunc in honore eſt quod equidem miror: cum ſit rarus inuentu: Cõmendatur tamen a Martiale & ſynchroni creduntur: Ad pallatinas Acipenſera mittite menſas ambroſias ornent munera rara dapes: Contra aquã nando meat: Squãmaſq; piſcium ſolus habet ad os uerſas ut repetit Macrobius ex P. Nigidio figulo rerum naturalium maximo indagatore. Primus epulis hunc appoſuit Callonius preco ſi Porphirioni credimus apud illud Horatianum Calloni præconis

Callonius

erat Acipenſer menſa ni famis.

PAſſer & ſolea piſces plani ſunt: Paſſer optimus in cibis iudicatur a paſſere auicula nomen ut ſe runt adeptus:Solea quoq; quæ lyeni impoſita medetur íter lautiores piſces numeratur:hæc a Solea ut opinor nomen mutuatur:ea autem ſolo pedis ſu biicitur:Martianus capella.Calcei admodum furui quoq; maxime Soleæ atræ notis nigredine corolátur:Aulus Gel lius omnia ferme in genus inquit quibus Plantarum cal/ ces tantum in fine tegűtur cætera parte nuda & teretibus habenis iuncta ſoleas dixerunt non nunquam uoce græca crepidulas:hinc ſoleatus ſoleas indutus: & ſolearius ſutor earum.Quin & materia robuſtea ſuper quam craticius pa ries extruitur ſolea nűcupatur. Certiſſima eſt autem ut ſcri bit Plinius ſecuritas planos piſces uidiſſe ī mari quia nunq̃ ſunt ubi maleficæ beſtiæ:qua ex cauſa Vrinatores ſacros il los appellant: inter quos Raia & paſtinaca cõnumerant. Solea Crepidulæ Soleatus Solearius Sacri piſces Raia Paſtinaca

RAna nutiſſima eſt: græce Vatrachos: unde ex parte Vatrachomyomachia Homerrica: & adagium apud græcos: Vatrachos Seriphii: in eos qui nimis taciturni ſunt:quoniam in ſeri pho mutæ ſunt ranæ:alibi uero garrulæ coaxatrices.Inter cartilaginea numerantur:ut Raiæ:Torpedines:Squatinæ Bugloſſa & pſitta quæ paſſer Rhumbuſue: Mares ipſi cum maxime coaxant ad coitum fœminas cientes Ololy zontes dicentur:pariũt minimas carnes nigras quos Gyri/ nos uocant oculis & cauda inſignes:quæ mox ſindit ſe in pedes poſteriores. Vatrachos Squatinæ Paſſer Gyrini Ololizontes

RHumbus qnoq; Rauennæ delicatior inter pla/ nos ponitur: eius magnitudinem innuit Iuue nalis:& epigrãmatarius poeta in Xeniis.Q uã/ uis lata gerat patella Rhõbum Rhumbus tñ eſt latior patella:marinus piſcis eſt: Caſſius autem Hemina tradidit piſces marinos ī uſu fuiſſe protinus a Roma cõdi/ ta. Rhumbus alias inſtrumentum eſt incantatorium rem magicã adiuuans in quo ſignificatu accepit Martialis: Cũ Piſces marini

ſecta colcho luna uapulat rhumbo. Ouidius in amoribus Scit bene quid gramen quid torto cōcita rhumbo Licia: quid ualeat uirus amantis equæ: & Propertius Staminea rhumbi ducitur ille rota. Theocritus quoq; i pharmaceutria æglogа mulieri ueneficæ rhumbum dedit inter cæteta quibus ſibi amantem alliceret.

LAcertus piſcis eſt idoneus ad ſalſamenta; de quo Martialis: cum ſexitani ponitur tibi cauda lacerti: & ſatyrographus poeta: cōchen æſti uui cum parte lacerti: eſt & lacertus animal terreſtre: Vergilius nunc uiridos etiam occultant ſpineta lacertos: Plinius in. viii. Lacerti arabiæ cubitales in India uero in Nyſa monte. xxiiii. in longitudine pedum: colore fului: aut punicei: aut Cerulei: Indoctuli ſtellionem dixere cū

Stellio
Aſcalabotes
Tarantula

Stellio ſit minor lacerta: quem græci Aſcalabotem Neoterici Tarantulā appellant: quo nomine genus quoq; aranei nūc peculiare apuliæ ſignatur: Id ſtupidos morſu ſuo uel ridentes ſaltanteſue & tremulos reddit: hinc Ariſtoteles in hiſt. animalium. viii. ſcribit in Italia fore locis quibuſdam morſus ſtellionum exitiales; eſt & Thurio piſcis frequens in Sicilia cōmendatiſſimus ſalſamentis.

Thurio

Alecula
piſces
Gregales
Dentices
Coruuli
Ariſtulæ
Scari
Scombri
Garum
Monedulæ
Trichiæ
Sardæ

GObius ſiue gobio uel Cobius ex græcis per .κ. piſcis eſt quo Veneti antiquiores cœnæ principio utebantur: hinc exiit diſtichon: in Venetis ſint lauta licet conuiuia terris principium cœnæ gobius eſſe ſolet: Paruulus eſt: unde Columella. Nam & alecula modo capta & cătharus exiguuſq; gobio: quiſquis den ̄q; eſt incrementi minuti piſcis maiorem alit: gaudet arena gregatimq; degit: hinc gregales inter piſces numerat: Vt Thynni: Aleces. Lacerti: Coruuli ſiue graculi: Dētices: mulli: malleoli: Ellegini: Scari: Ariſtule: lolii: papaueræ Iuliæ: Limariæ: Scōbri e qbus liquamē garū quod dixere: & monedulæ: ac Trichiæ quas Sardas uocamus & alii.

Oſtrearia

OStrea duriore concha teguntur in cibis nō uulgarem gratiam adepta. Primus ſergius Orata optimum ſaporem lucrinis adiudicauit; primus omnium Oſtrearia ut diximus in baia

no locauit ante marſicum bellum. L. Craſſi oratoris ætate:
Martialis de oſtreis lemmate præpoſito Ebria baiāno ue-
ni modo concha lucrino: circeis etiamnum laudatiſſi-
ma naſcebantur: Horatius. Oſtrea circeis miſeni oriuntur
echini: Britanica quoq; optimi ſaporis iudicata: & prelata
lucrinis: utpote dulciora: de ſingulis aquinas poeta ſatyro-
graphus circeis nata forent an lucrinum ad ſaxum: rutu-
pino ue edita fundo Oſtrea callebat primo depræhendere
morſu. Omnia autem tunc meliora in cibis exiſtimantur:
cum oua appellata habuerint: quæ tamen nihil ad gene-
rationem conferunt: ſed indicio ſunt melioris nutrimen- Pinguedo
ti: ueluti pinguedo in ſanguineis ut Ariſtoteles aſſerit de
generatione animalium tertio.

Conchæ oculis carent omniq; alio ſenſu q̃ cibi Purpuræ
& periculi: illarum genera ſunt: Purpuræ: Buc- Buccinum
cinum & murices: quæ cōchilia: equorum ſan- Murices
guine ueſtes antiqui infectores tinxerunt: ſunt Conchilia
& Dactyli a ſimilitudine humanorum unguium dicti: atq; Dactyli
alia compluria: quæ omnia celerrime adoleſcunt: & præ-
ſertim Purpuræ: quæ uerno tempore eundem in locum ſe Fauago
ſe colligentes conducunt quam fauaginem nominant: ea
eſt ueluti fauus apum Ariſtoteles in quinto hiſt. animaliū
quomodo generentur recenſet. In. viii. uero oſtrearia ĩquit
& cōcharia cruſtaq; etiam inſecta tunc optima cum gra-
uida ſunt: ut late patet ĩ locuſtis & id genus cæteris: at mu- Squámoſi
gilis lupus & reliqui fere omnes ſquámoſi cum ferunt de- piſces
teriores habentur: ut etiam de Siluro dicitur: cuius mas Silurus
quoq; fœmina peior in cibis creditur: cum in cæteris piſci- Anguillæ
bus mares fœminis ſint meliores: licet in genere anguilla-
rum iucundiores multi exiſtimēt fœminas: cum fœminæ
uere non ſint: ſed quia aſpectu diſcrepant fœminæ appel-
lantur: In mari indico potiſſimum naſcitur genus concha- Margaritæ
rum ut ſcribit Solinus & Ammianus: quod margaritas
unioneſq; cōcipiūt pro qualitate roris quem ſitientes cer-
to anni tempore hiatu quodam hauriunt: ſi purus influxit
candicant: ſi turbidus ſubnigricant aut palleſcunt: hoc de-

niq; creditur:matutini aeris ſemine clariores:ueſpertini obſcuriores uberiore hauſtu fieri maiores: Si tonuerit cõprimuntur conchæ:uitiaq; cõtrahentes abortiua faciũt:quæ paruula:aut inania:Phyſemata dixere:ꝓducuntur & margaritæ facie una rotũdæ altera planæ ob id Tympaniæ a tympani forma nuncupatæ: & proceriores quas faſtigiata longitudine Elenchos uocitãt:alabaſtrorũ figura in pleniorem orbẽ deſinentes:hos digitis ſuſpendere inquit Plinius & binos ternoſq; auribus fœminarũ gloria eſt: cũ id fecere Crotalia appellãt: ceu ſono quodã gaudeãt ex ipſo colliſu margaritarum:Præcipua eſt autem Vnionibus pre cæteris autoritas nunq̃ duobus ſimul repertis unde nomen:ſumma laus in candore magnitudine orbe leuore & pondere: Duo per omne æuum maximi celebrati. Vtrũq; Cleopatra regina poſſedit. Romam uero primum Syllanis temporibus illatos fuiſſe uniões ueteres tradidere: Naſcuntur margaritæ & in Taprobane inſula:In perſico ſinu maris rubri circa Arabiam:In littore etiam Britanico:ueluti Iulius Cæſar ex inſcriptione teſtatus eſt ſubdita Thoraci:quem e Britanicis margaritis Veneri genetrici dicatũ in templo eius poſuit.

Phyſemata
Tympania
Elenchi
Crotalia
Vniones

TEſtudines tardigradæ & domiferæ:i cibis ſumptæ Pthiſicis lienoſis caduciſq; opitulãrur. Ex earũ autem carne ut in prouerbio eſt: uel multum edendũ uel nihil edendũ:quoniam modica in cibis dolores mouet in Inteſtinis: copioſa purgat & ſanat. Vere & eleganter illas deſcripſit Pacuuius: quadrupes tardigrada:agreſtis:humilis:aſpera:capite breui: ceruice anguinea:aſpectu truci. Tantæ magnitudinis in mari Indico naſcũtur ut ſingularũ ſuperficie habitabiles caſas integant: & circa mare rubrũ his tanquã cimbis nauigent. Chelonophagi oriẽtales populi teſtudinibus uitam agũt: unde nomen:eaꝝ quoq; teſta uaſorũ uice & nauium utũtur domos eadem ſibi cõtegentes:ſic autẽ ideo dictæ ſunt ꝙ teſta tegantur:autor. M. Varro: Earum genera ſunt marinæ paluſtres terreſtres & Lutariæ quæ in dulci aqua di

Chelonophagi
Lutariæ

uerſant:has græci Aemydas appellãt terreſtres uero cher- Aemide
ſinæ dictæ in operibus:nam ut ſcribit Plinius: Teſtudinũ Cherſinæ
putamina ſecare in laminas lectoſq; & repoſitoria his ue-
ſtire Caruilius pollio inſtituit. Teſtudo quoq; lyra dicitur
quoniã Mercurius Apollinis cytharam de teſtudine ſicca
meditatus eſt ut Aratus & Higinius referunt. Hinc Hora-
tius illum curuæ lyræ parentem nũcupauit: & ad citharã
apoſtrophans inquit: O decus phœbi: & dapibus ſupre-
mi grata teſtudo iouis: O laborũ dulce lenimen.

COchleæ terreſtres ſunt & aquaticæ exerẽtes ſe
domicilio cornuaq; protendẽtes: quibus teriti
olim Narnienſes (ut dicitur) pontem celeberri-
mũ ad illas arcendas ſunt demoliti: oculos nõ
habent. Ideoq; corniculis iter explorãt: Pompeius a Limo
limaces appellat: & ut ſentio terreſtres intelligit: quæ terra
per hyemem dellitefcunt: uere prodeũtes. Columella. Im-
plicitus conchæ Limax hirſutaq; campe. Earũ uiuaria in-
ſtituit Fuluius Hirpinus in Tarquinienſi paulo ante ciuile Limax
bellum: quod cum Pompeio magno actum eſt: Saginam
quoq; cõmẽtus ſappa & farre aliiſq; rebus: ut cochleolæ Altiles co-
etiam altiles ganeam implerent. chleæ

CAncri petroſa amãt: brachia bina denticulatis
forcipibus ſortiti: qbus ori cibos quoſcũq; ce-
perint admouẽt. in pauore retrorſum mira ce-
leritate decurrũt: ueris initio ſenectutẽ anguiũ
more exuũt renocatiõe tergorũ: ac plenilunio ut oſtrea im-
plent: brachia uero in piſcibus qbũſdã modo cirros mo- Cirti
do accetabula ab accipiendo uocamus: Eorũ genera ſunt Accetabula
Carabi: Aſtaci: Paguri: Maiæ: Heracleotici: & alia ignobilio Carabi
ra: Ariſtoteles. iiii. hiſt. aĩaliũ Cruſtatorũ genus primũ ponit Aſtaci
Locuſtas: proximũ huic Cammarũ: tertium Squillam: & Paguri
quartum cãcros: mox ſingulorũ differentias proſequitur: Maiæ
quorũ etiam quarto de partibus animaliũ meminit: ſingu Locuſtæ
la quoq; genera in ſuas ſpecies diuidũtur: Omniuora ſunt Cãmarus
omnia: utpote quæ limum: lapillos: & algam deuorent Squilla
atq; etiam ſtercus: ut Cancri ſaxatiles: De piſciũ generibus Cãcri ſaxatiles

Temulus
Barbulus
Perſicus
Truta
Botulus
Carpani
Scardua
Carpiones
Sturio
Silurus
Attilus

& natura compluria traduntur a plinio Ariſtotele & Opia
no:ex quibus hæc paucula dicta ſufficiant: Breuitate nãq;
delector plura coarceruare nec potui iure nec debui: Adde
ꝙ multa piſcium nomina apud autores inueniuntur qui
nunc nec in prætio:nec quidem cogniti ſunt:cõtra hac no
ſtra ætate genera piſcium habentur: de quibus miror nullã
in ueteribus ſcriptoribus memoriã extare ueluti Temulus.
Barbulus.Perſicus.Truta.Merlucius.Strigillis.Botulus.Ca
uedulus.Carpani.Scardua. Carpiones qui in Benaco lacu
naſcuntur:Sturio in pado licet Silurus a nõnullis perperã
credatur:Nam Attilus ĩ ipſo amne alius eſt a ſturione qui
græce modo hyſca modo hicca nominatur: ea uox por/
cum ſignificat unde noſtri Parmenſes paruulos ſturiones
porcellas appellant: atq; alii complures: Verum ut dicam
quod ſentio uel non hiſdem apud ueteres nominibus fue
re:quibus nũc ſunt:uel de illis qui in prætio ea tempeſtate
habebantur mentionem uilioribus poſtpoſitis fecere: Vi/
demus enim tempus per ætates & ſæcula ĩ rebus fere om
nibus precium decus auctoritatem nunc uni minuere:nũc
alteri augere.Hinc Lucretius.Nunc iacet æs aurum in ſum
mum ſucceſſit honorem:Sic uoluendo ætas cõmutat tem
pora rerum.Quod fuit in prætio fit nullo deniq; honore.
Hinc ab aquaticis in leporario ad terreſtia animalia notio/
ra diuertamus.

LEPORARIVM CAPVT .VII.

Lagotrophia

Robotaria

LEPORARIA Appellantur non ea tan
tum quæ maiores noſtri dixere ubi ſoli
lepores ſunt:& græcis Lagotrophia uo
cantur: ſed omnia ſepta ædificia quæ
ſunt: & habent ĩcluſa animalia quæ pa/
ſcuntur.Robotaria eadem a tabulis ro/
boreis quibus ſepta fuerunt ante quam
macerias & mœnia noſcerent: autor Gellius ex Varro.

Viuaria autem aprorum cæterorumq́ ſilueſtrium primus Romanorum inſtituit Fuluius Hirpinus: qui in Tarquinienſi feras paſcere delectatus eſt locis concluſis: quæ ex græco proprie Theriotrophia nuncupamus. Qualia noſtri tēporis principes ad uenationum ſæpicule uoluptatem: raro ad pugnam in harena antiquioribus uſitatam parare conſueuerunt. ſed tu comptimis Princeps omnium principū optime & optimorum magnificentiſſime poſuiſti adhærentia hortis oppidi tui quod munitiſſimum & ſplēdidiſſimū loco Cremonēſis agri fertiliſſimo ædificaſti: & a lauro quā mereris Caſtro laurū: ut laurētūue merito nūcupaſti. | Viuaria ſilueſtrium | Theriotrophia | Lauretum | Laurentum | Caſtrolaurum

Elephantes maxima omnium animalia facile māſueſcunt: ſunt. n. autore Ariſto. a natura mites & manſueti: ita ut ad rationale animal proxime accedāt: horum quidā aurigas ſuos qui in preliis ceciderāt exemerūt: quidā anterioribus pedibus utero ſubiectos ſeruauere. Pudore nunq̄ niſi clanculū coeunt: Adulteria nō nouere: nulliſue propter fœminas inter ſe prelia cæteris animalibus pernicialia: Biennio utero grauelcūtut alii ſeſquianno alii triennio: hinc ad exprimendā hominis tarditatē in rebus peragēdis eleganter dicere cōſueuimus. Citius parient elephāti: ſemel nec amplius quā ſingulos pariunt: ſunt enim uniproles: Iuuenta eorum ſexageſimo incipit: utpote annis plus ducentis aliquādo & trecentis uiuentiū. Nare pro manu utuntur: qua cibos & ſiccos & humidos colligētes ori admouēt: unde manum nomine peculiari latine dicimus quā prælongam & in anfractum flexibilē græci Proboſcidē: noſtri etiā Promuſcidē. Dentiū magnitudo in quibus Ebur perfectiſſimū eſt inde cognoſcitur: q in extremis africæ poſtiū uicem in domiciliis prebent: autores Plinius: Diodorus & Solinus: adde q non potius dentes q̄ cornua teſte Aphrodiſæo appellāda ſunt. Ebur ipſum a Barro nomen accepit qui Elephātem notat: ex uoce: quæ eſt Barrire ueluti Rugire Leonum. Frēdere aprorū: rictare Leopardorū: Blacterare camelorū: ululare luporum: Gannire uulpiū: Hinnire equorum: Mugire

Vniproles | Dictū ī pigros | Manus | Proboſcis (promuscis) | Ebur | Barro | Barrire | Rugire | Frendere | Rictare | Blacterare | Vlulare | Gannire | Hinnire | Mugire

Rudere
Ballare
Grunnire
Latrare
Voces aīaliū
Luca bos

boum:Rudere aſinorum:Ballare ouium:Grunnire porcorum:Latrare canum:Elephátes autem quibus bælua nulla prudentior eſt ut refert Marcus Cicero de natura deorum primo uidit Italia Pyrrhi regis bello in lucanis & boues lucas nominauit: boues equidem a magnitudine: lucas a lucanis:Auſonius:Vt lucas Boues olim reſumpto præferoces prœlio fugit iuuentus Romula. Neuius atq; prius Locuſta pariet Lucam bouem.Iūcti primum Aphrico triumpho Magni Pompei currum ſubiere quod prius india uicta libero patre triumphante factum memorant: At primus uicto Pyrrho Curius ille dentatus continentiæ Romanæ ſingulare exemplum Romam quattuor duxit Elephantes ut ſcribit Eutropius. Naſcuntur in India maiores:generat eos & Africa: Arabia: Mauritania Aethiopia:Troglodytia:& Italia:quod ne cuipiam incredibile uideretur Columella ex rei ruſticæ quarto uerba ſubieci: India perhibetur molibus ferarum mirabilis:pares tamen in hac terra uaſtitate bæluas progenerari quis neget:cum intra mœnia noſtra natos animaduertamus Elephantes.Pugnam illorum primus omnium in circo dedit Cn. Pompeius ludis quibus a ſe factum Theatrum dedicauit ut teſtis eſt Aſconius Pedianus.

LEo ſolus ex feris clementia in ſupplices utitur: proſtratiſq; parcit:percuſſorem agnoſcit:& ex obſeruato inuadit.Animi index cauda ſicut aures equorum.Ignem formidare impendio creditur quod Homerus ſenſit cum dicat Ardenteſq; faces quas quamuis ſæuiat horret.Oſſa adeo dura habecut his percuſſis ignis quaſi e ſilice prodeat. Ad currum iūxit eos primus.M. Antonius & quidem bello ciuili cum dimicatum eſt in pharſalicis campis.Primus quoq; Leonem manu tractare & manſuefactum oſtendere auſus eſt Hanno carthaginenſis:damnatuſq; illo argumento: quoniam nihil non perſuaſurus uir tam artificis ingenii uidebatur: & malle committi libertas ei cui in tantum ceſſiſſet feritas: autor Plinius: Symandium etiam regem ægyptiorum ſe

Leo māſuefactus

runt Leonis domi enutriti opera in pugnam uti ſolitum fuiſſe ad uictoriam ut ſcribit Diodorus bibliothecæ ſecũdo. Nõ mãſueciores factos exarmare cõſueuerãt:ut olim Heliogabalus: qui dentibus & unguibus exectis tricliniis etiam epulantibus conuiuis eos immitebat:Sed exarmare pro mãſuefacere quidam dixerunt:pugnam eorum ſimul plurium Romæ primus dedit.Q.Scæuola.P.F.in curuli ædilitate.Centum autem Iubatorum primus omnium.L. Sylla qui poſtea dictator fuit in prætura:Naſcuntur in Europa:& ea præcipue parte quæ eſt inter Acheloum amnẽ & Neſum cæteris fortiores:Peculiare nãq; eſt Europæ beſtias producere robuſtiores ueluti Aſiæ efferatiores. Africæ multiformiores:hinc Prouerbio quodam dicitur:Semper aliquid noui africam afferre;Cauſa eſt aquarum penuria:qua fit ut bibendi deſiderio ad unum fontem concurrant alienigenæ feræ:& quæ ante diſcrepabãt inter ſe fiãt mitiores:atq; ita coniunguntur:Leænarum partus adulterinis coitibus Pardorum degeneratur: & Leones quidem procreantur ſed in plebe remanent ignobiles & iubarũ inopes ut autor eſt ſolinus in colectaneis:Leopardos dixere: Pardi uero qui mares ſunt & Variæ quæ Pardales & Pantheræ in africa Syriaq; copioſius naſcuntur macularum uarietate inſignes: ueluti Tigrides: Camelopardalis: cuius meminit Plinius Albertus magnus & Solinus: nũc Gyrapha:primum Romæ Cæſaris dictatoris ludis circenſibus uiſa.Et Lupus ceruarius quem chaũ Thoem quoq; ſi idem eſt tamen uocitant tantæ obliuionis:ut illi etiam infame mandenti ſi retro aſpexerit cibi ſubrepat obliuio:hominẽ & diligit & neq; ualde metuit neq; offendit ut apud Ariſtotelem nono hiſt.animalium legimus.

Exarmatus
Leo
Prouerbium
Leopardi
Pardi
Pardales
Variæ
Pantheræ
Camelopardalis
Gyrapha
Lupus ceruarius
Chaus
Thoes

Tygris a uelocitate nomen accepit:nam lingua medica tigris ſagitta eſt.Vnde Plinius Tygrim inquit hircani & Indi ferũt animal uelocitatis tremedæ: Tantæ pernicitatis ſunt ut nihil ſit quod nõ aſſequantur quamuis longe antecedat: hæc tũc

præcipuæ probatur cũ catuloꝝ ſuoꝝ raptoribus inſiſtunt

Tigris

Manſuefacta

Diuus Auguſtus primus romæ tigrim in cauea manſuefa/ctam oſtendit. Q. Tuberone Fabio maximo cõſſ. quarto nonas Maias in dedicatiõe Theatri Marcelli. At poſtea di/uus Claudius ſimul quatuor: & Philippus Cæſar decem exhibuit: Nitent fuluo colore qui nigrantibus ſegmentis i/terundatus Impẽſius oblectat. Dicuntur autem Catuli fœ/tus feraꝝ & complurium animalium Plinio & aliis: Lucre/tius: At catuli pantheraꝝ Scymniq; leonũ ut ſint hi ꝑprie leonum: nam Scytalia græce aliaꝝ feraꝝ nuncupantur.

Catuli

Scymni

Scytalia

Syagros

ſemicetis.

APer græce ſyagros: dicitur ꝙ in aſperis locis ſen/ticetis & mõtibus intõſis uerſatur: ut refert. M. Varro i libris linguæ latinæ. Primus romanoꝝ P. Seruilius Rullus pater eius Rulli qui in cõſu/latu Ciceronis legem agrariã ꝓmulgauit apꝝ ſolidũ epu/lis appoſuit: ad quod reſpiciens Iuuenalis & ſua notans tẽ/pora exclamat. Quãta eſt gula quæ ſibi totos ponit apros animal propter cõuiuia natum: Plurimi eſt nutrimenti: & facilis digeſtionis: melior quam domeſticus: quia leuioris ſubſtantiæ ut eſt apud Auicẽnam: ꝙ autem in uiuariis ha/berentur apri oſtendit. M. Varro in re ruſtica. Cum emiſti fundum tuſculanum a. M. Piſone in leporario apri fuerũt multi. Item Nunc ut habeant multos apros complura iu/gera maceriis cõcludũt: Caſtrati maiores & ferociores eua/dunt hinc Homerus nutriit exectũ ſiluis horrentibus apꝝ Inſtar non bruti ſed dorſi montis opaci: caſtrantur autem ꝙ recentioribus adhuc morbus pruriens incumbit ĩ teſtes: quo atterentes eam partem ad arbores teſticulos extingũt ut Ariſtoteles hiſt. animalium. ut atteſtatur: In portentis nu/merantur tres apri: Erymãtheus quẽ ſuſtulit hercules: Ap in olympo myſiæ in cuius uenatione cecidit filius Crœſi uulneratus ab Adraſto: de quo Herodotus: & Aper Caly/donius: quem Altheæ & Oenei filius Meleager interfecit.

Aper in epulis

Cato

Aper

caſtratus

Aper

Erymãthes

aper ĩ olimpo

aper chalydo/nius

CEruus græce Elaphos cornibus inſignitus eſt quæ ſolida ſunt autore Ariſtotele unde nomẽ accepit γ. i κ. mutato quaſi geruus quod cor/

Elaphos

nua gerat:ſiue ἀπὸ τῶν κεράτων hoc eſt a cornib⁹ quæ
primum bimis oriũtur ſimplicia quidem & tecta ad ſubu
larum ſimilitudinem:quam ob rem ſubulones per id tem Subulones
pus appellantur. In imis cornibus:nam ſenes his carent:ra
mis ad uſum pugnæ ante frontem pendentibus quæ ad-
minicula dixerunt.Cornua ipſa ſingulo anno menſe apri- Adminicula
li amittunt locis difficilimis & qua inueniri nequeãt:unde
prouerbium illud emanauit:qua cerui relinquunt cornua: Prouerbium
cauent enim ne inermes reperiantur:tãq̃ cum cornibus ar-
ma ſua amiſerint:uitam uiuunt longiſſimam hic Poetæ il-
lud eſt:uiuacis cornua cerui: & Columella rei ruſticæ deci-
mo:ceruus cõpluribus annis ſuſtineri poteſt:nam diu iuue Viuax ceruus
nis poſſidetur:q̃ æui longioris ſpatium ſortitus eſt: Cõſtat
enim ut ſcribit Solinus aliquos poſt centum annos cum
torquibus aureis quos Alexander magnus addiderat fuiſ-
ſe captos:adopertis iam cute in magna obeſitate nec dum
indicium ſenis præferentes:febrem non ſentiũt: quin huic
morbo medentur: Quaſdam nos inquit Plinius Princi- Contra febrẽ
pes fœminas ſcimus omnibus diebus matutinis carnem Caro cerui
eam deguſtare ſolitas longo æuo caruiſſe febribus.Naſcũ
tur interdum colore candido: qualem fuiſſe tradunt. Q. Ceruæ candi-
Sertorii ceruam : quam eſſe fatidicam hiſpaniæ gentibus dæ
perſuaſerat: ut eſt apud Plutarchum. Animal eſt ſimplex
& omnium rerũ miraculo ſtupens: adeo ut uenatoris arcũ
& ſagittas in ſe directas miretur: In fabulis celebratur cer-
ua cornibus aureis eximiæ pernicitatis:quam arte & inge-
nio Hercules cepit: etiam ſi Ariſtoteles de partibus anima- Cerua corni-
lium Ceruas fœminas cornua non habere rationibus oſtẽ bus aureis
dit:Cõſtat equidẽ ex Callimacho in hymno delphi e quq̃
ceruis ſecus Parrhaſii montis radices inuentis quarum e
cornibus ſplendebat aurum quatuor ipſam ſine canibus
cepiſſe curruq̃ adiunxiſſe: fugientem aliam Iunonis uo-
luntate Herculi ut certamen fieret rupem excepiſſe Ce-
rauniam.

u Rſorum partus primo candida eſt informiſq̃ caro
muribus paulo maior:ſine oculis & abſq̃ pilo quam

lambendo paulatim figurant:hinc Ouidius in ultimo metamorphoſeos. Nec catulus partu quem reddidit urſa recenti:Sed male uiua caro eſt:Lambendo mater i artus fingit:& in formam quantam capit ipſa reducit: In ualidiſſimum eſt his caput ſicut leonibus firmiſſimum. L. Domitius Aenobarbus curulis ædilis Meſſala conſule Numidicos urſos centum & totidem æthiopas uenatores in circo romano exhibuit:quod ſpectaculū inter memorabiles titulos ānotatum eſt ut tradit Solinus: Adeps ipſe defluuiū capillorum inhibere creditur.

LEpus qui omnium animalium predæ naſcitur i cibis palmam pre cæteris quadrupedibus obtinet:& ſeptē diebus formoſiores epulones facit:hinc epigrāmatarius poeta. Inter quadrupedes Mattia prima lepus:Item ad Gelliam: Cū mittis leporem dicis mihi gellia ſemper formoſus ſeptem Marce diebus eris: quæ carmina a Lampridio repetita ſunt in uita Alexandri Seueri qui Lepuſculis delectabatur:Saginari lepores inſtitutum eſſe oſtendit. M. Varro i re ruſtica his uerbis:quæ a Macrobio in Saturnalibus recitātur:Hoc quoq; nuper inſtitutum eſt:ut lepores ſaginarētur cum exceptos e leporario quondam in caueis & loco clauſo faciant pingues:Nos leporem obturatis auribus ſurdum celerius pingueſcere legimus: Lælius putauit dictum a celeritudine q leuipes eſſet. at Gellius ex Varrone Lælium culpans a uerbo græco antiquo quo Aeoles Boetii leporim appellabāt Dormitiunt oculis patentibus lepores multiq; hominum quod Corybantian græci dixere: Daſypodes eoſdem eſſe claſſicorum & primariorum ſcriptorum quidam uoluere: Plinius negat: Eſt inter eos genus quoddam nonnulli Lepuſculos:hiſpania Cuniculos nominat:quod ſub terra Cuniculos ipſi faciāt:ueluti mures quas dicunt Myopias: ubi latitant in agris. Martialis in Xeniis:Gaudet in effoſis habitare cuniculus antris: Monſtrauit tacitas hoſtibus ille uias. ut Camillo ad Veios capiendos in ethruria: fœcunditatis ſunt eximiæ:hic oppidum in ea ſuffoſum a cuniculus fuiſ

Corybātian
Daſypus
Lepuſculi
Cuniculi
Myopiæ

ſe ſcribit Plinius in.viii. Quin & Balearici olim auxiliū militare ab Auguſto petere coacti ſunt cuniculis eorum regionem populantibus: autor Strabo: Inter ſemifera animalia cōnumerantur: quæ nec placida nec fera ſunt ſed mediæ inter utraq; naturæ: Non enim feritatem habent & ideo feræ dici non poſſunt: neq; manſueſcunt unq̃: quo fit ut nec placidi nec cicures habeantur: Timidiſſimi quidem ſunt ueluti & Damæ cæteraq; id genus animalia quibus dilutus eſt ſanguis: ut refert Ariſtoteles: hinc ſunt quos puſillanimes latini: græci micropſychos nominarunt.

Timida animalia
Puſillanimes
Micropſychi

CApreæ quæ Dorcades acutiſſime uidentes a ſimilitudine quadam capræ dicuntur: unde capreoli: Capræ ipſæ uel a carpendo ſumma uirgultorum uel a crurum crepitu: Caprearum genera compluria enumerat Plinius in octauo: Sunt Ibices maximæ pernicitatis: Eſt Dama quæ raro manſueſcit nebros etiam appellata: unde Nebrides pelles damarum quibus in liberi patris Orgiis uſi ſunt antiquiores: Sunt Rupicapreæ: ſunt Pygardi: ſunt Oryges ſoli contrario pilo ueſtiti & ad caput uerſo: Sunt Strepſicerotes: & Platicerotes: hi a cornibus latis: illi a contortis nomen adepti: multaq; alia haud diſſimilia: quorum quædam alpes quædā tranſmarini ſitus mittunt.

Dorcades
Capreoli
Capræ
Ibices
Dama
Nebrides
Pygardi
Oryges
Strepſicerotes
Platiceros

HErinacei ſpinis cōtecti ſunt: Ariſtoteles hiſt. animalium primo: Pilos effigie aculei ſpiculatos genus quoddam pilorum eſſe exiſtimandum eſt quales herinacei aut hiſtrices gerunt: uicem enim uilloꝝ non pedum ut echinoꝝ aculei præſtant. hi & herices ꝙ ſpinis horreant dicti in ſepibus dumoſis & uineis per autūnum præcipue diuerſantur: conduntur in arboribus hyeme & cibis per æſtatē paratis ueſcuntur: Vbi ſenſere uenatores contractis ore & pedibus conuoluntur ī formam pilæ ne quid comprehendi poſſit præter aculeos: ſunt e genere eoꝝ maiores Hiſtrices quibus lōgiores aculei & cum tendunt cutem miſſiles: Herinaceoꝝ caro uentrem leniens euſtomacha eſt ut ſcribit Auicēnas.

Herices
Hiſtrices

GLires paruula animalia cum latẽt i arboribus hyeme ſomno pingueſcunt: ut Ariſtoteles au/tor eſt: hinc epigramatarius poeta in Xeniis: to/ta mihi dormitur hyems & pinguior illo tem/
Viuaria gliriũ pore ſum quo me nil niſi ſõnus alit: Inter ganeatos cibos numerabant apud maiores adeo ut Cẽſoriæ legis priceps Q. Scaurus & Marcus in cõſulatu illos cœnis ademerint: At Fuluius Hirpinus uiuaria eoꝝ in doliis excogitauit.

SImiæ hominũ figuris proxima animalia apud nos in delitiis habentur omniũ fere rerum imi
Cercopitheci tatrices. Cauda hæ carent: ſunt tamen in gene/re earum caudatæ Cercopitheci ut ſcribit Soli/
Pithecos nus: quorũ Martialis Simii lemmate præpoſito meminit
Cebus in apophoretis: Callidus emiſſas eludere Simius haſtas: Si
Sphinges mihi cauda foret cercopithecus eram: Nã Simio mira eſt
Cynocephali ſolertia: græci Pithecon uocant: Latrũculis fictis cæta hũc
Satyri luſiſſe Mutianus autor eſt. Simias fert Libya ut teſtimõio
Aegypanes Poſſidonii refert Strabo libro. xvii. Et. xv. Indiæ ſiluam ſu/
Simus pra Hemodos montes abundare cercopithecis: Cebũ alii
Silus caudatã Simiam interpretantur: In ſimiarũ genere nume/
Silæ rantur & Sphynges mammis ꝓminẽtibus ac dociles ad
Biſon feritatis obliuionẽ: & Cynocephali a capite canino: & ſaty
Lupus ri ex libidine nomen adepti quos ægypanes nõnulli uoci/
Vulpecula tant. Simiæ ipſe ꝙ ſimæ ſint ideſt naribus depreſſis: Simi
Vnicornis autem cõtrarius eſt Silus: unde Silæ galeæ. Alii tamen di/
Monoceros ctas uoluere quaſi mimias: hoc eſt imitatrices: quæ in Le/
Mellis porario rarenter tenentur: Sed catenula in qualibet fere
Linx ædium parte ligantur ut conſpici poſſint atq; delectent: &
Vri cum hæ turpiſſimæ beſtiæ uocentur ab Ennio: credunt ta/
Hyena men ſuos catulos eſſe omniũ formoſiſſimos. id quod ple/
Caſtor riſq; noſtrũ qui ſcribimus euenit. Et de Roborario hacte/
Lutra nus: Cæteroꝝ namq; animalium ut Biſontis: monocero/
Rhinoceros tis quem Vnicornẽ latini: Rhinocerotis: Lupi: Vulpeculæ:
Viuerra q̃ mellis ideſt Taxi: Lincis: Vri: Hyenæ: Caſtoris qui fiber: Mu
Pholita ſtellæ aucupibus cũ miteſcit ſeruientis: Viuerræ quæ Pho/
Armellinus lita: muris alpini qui Armellinus: & lutræ aquaticæ: quoꝝ

ſpecies uarias Solinus Pli. Alber. magnus & Ariſt. tradidere nihil attinet formas referre: qm̄ eoꝝ quædā apud nos nūq̄: uel raro uidentur: quædā aūt cū ſint uel menſis exploduntur: uel minime manſueſcunt: quod ſi forte contigerit paꝝ uel nihil delectāt: His igitur omiſſis ſtabulū ſubiungimus: in quo mulū equū aſinum aīalia homini īpenſius neceſſaria: Camelūq; & ſi Italiæ fere incognitus ſit Canē deniq; ut cuſtodiā ponemus: cæteraq; quæ cōuenire uidebūtur ānotabimus: Boue uero Tauꝝ: & ex his Vitulos ac Iunices: Bubalos colore nigro: Suem: Verrē & inde Nefrendes: Maialeſq; materiā numeroſam ganeæ: Sincipita: glandia: Abdomina: Iecuſcula: Vuluas: lūbos callū exhibentes: Ouem pecudē ue & arietē e qbus agni puriſſimi & uerueces. Capram: Hircū: unde hædi cibis gratiſſimi: & reliqua ſi quæ ſunt greges & armenta Quoniam urbanam domū non ullam deſcribimus pretermittemus.

Armellinus
Vituli
Iunices
Bubalus
Agni
Hædi

STABVLVM CAPVT. VIII.

STABVLVM Vbi greges & armēta clauduntur locū generaliter appellamus: nā ubi equi tenentur ſpecialiter equile: ubi oues ouile: ubi ſues haram dixere: Bobile quoq; a bobus: Caprile a capris hædile ab hædis: Agnile ab agnis nomina traxerūt. Stabula ipſa & deuexa & aut glarea aut ſabulo ſaxoue ſtrata eſſe oportet: ut humorem reſpuere aut exſorbere & trāſmittere ualeant: ſpectareq; ad meridiem ut facile ſiccentur: & frigidis uentis non ſint obnoxia: Vnde apud nos ea maxime parte qua equi ad preſepia ſtare ſoliti ſunt Silicantur ideſt Silice lapide uulgari ſternunt̄ quæ ex lateribus quoq; uocant Silicata: ut Delapidata lapide ſtrata: ſed præ cæte-

Equile
Hara
Ouile
Bobile
Caprile
Hædile
Agnile
Silicata
Delapidata
Fœnile

tis operæ pretium eſt & tutiſſimum aduerſus ignem Sta-
bula per teſtudinem concamerare: propter fœnum pale-
as & ſtramenta quæ in illis habentur parte ſuperiore: qua
fœnile recte appellabimus. Dicuntur & ſtabula homi-
num diuerſoria & hoſpitia: in quo ſignificatu accipit ſæ-
piculæ Petronius Arbiter in ſatyris: & Apuleius ac diuus
Stabularius — Hieronymus in euangelio Stabularium pro hoſpite uiato-
res prætio recipiente poſuerunt: Vlpianus iureconſultus
Caupones inquit & ſtabularios eos æque accipiemus: qui
Proſtibulæ — cauponam & ſtabulum exercet: Vnde & proſtibulæ pro
Proſedæ — ſedæq; meretrices dictæ: q; quæſtus copioſioris gratia con
Magiſter — currentibus illuc aduenis manſiones ante ſtabula habent
ſtabuli — Stabularii dicuntur magiſtro ſtabuli obtemperantes.

EQuos annis quinquagenis uiuere: fœminas mi-
nore ſpatio creditum eſt: Scythæ fœmininis ut
nunc noſtri qui ſunt curſores caballarii uti ma-
luere: ſed in prælis: q; uti nam curſu non impe-
dito reddant: hinc ab Hiſtoricis celebrantur equæ Cymo-
niæ: quæ tres uictorias olympicas reportarunt & mortuæ
athenis ſepultæ ſunt. Item Euagoræ laconici: quæ etiam-
num in ludis æleis uictrices fuere: Libidine ex fœminis po-
Equire — tiſſimum incenduntur: mox uacchæ ut ſcribit Ariſto. Equi-
unt itaq;: Vnde id uerbum ab hoc uno animali trahitur
maledicto in uiroſas mulieres & libidinoſas: Euentari quo-
Subare — q; per id tempus creduntur: ita affectæ currunt relicta ſo-
Catulire — cietate: Simile eſt hoc uitium quod ſubare in ſuibus dici-
Hippomaties — tur: in canibus catullire: Curſus fit non orientem uerſus aut
occidentem: ſed ex aduerſo auſtri aut aquilonis. Idq; emit-
Apria — tunt quod Hippomanes uocitatur: ueluti ſues quod apriā
nuncupant: Equarum uirus a coitu in Lychnis accenſum
Anaxilaus prodidit equinorum capitum uiſus repreſenta-
Equitium — re monſtrifice: Libido extinguitur uel iuba detonſa: uel
Mandra — equo admiſſario ex equitio ideſt mandra equorum ad-
miſſo: Iuba certiſſimus autor poſteris etiam prodendum
Semiramis — putauit a Semiramide Nini regis uxore equum ad coi-

tum uſq; adamatum: Fideliſſimi hominibus ſunt. Vnde & ob amiſſos dominos triſtantur: & lachrymas interdum fundunt. Interfecto Nicomede rege equus qui illius fuerat inedia uitam finiuit. Vulneratus item in prœlio equus Magni Alexandri Bucephalus regem in alium tranſcendere minime paſſus eſt: Idem regiis inſtratus ephipiis neminem q̃ ipſum dorſo excepit: ut referunt. Q. Curtius: Solinus: Plutarchus: & Iuſtinus. Nec Cæſaris Dictatoris equum quemquam alium dorſo excepiſſe legimus: eundemq; priores pedes hominis ſimiles habuiſſe locupletiſſimus teſtis eſt Tranquillus: Qua effigie ante ueneris genitricis ædem poſitus eſt: Equorum autem alii Gradarii: Aſturcones & Veredi: Gradarii molli gradu & ſine ſuccuſatura incedunt: contra Succuſores: quos alii Succuſatores Succuſſones ue frequenter ſeſſorem inquietant: Vnde nomen ſortiti: Nam marcello autore ſuccuſare eſt frequenter excutere: Aſturcones molli greſſu alternaq; glomeratione incedentes equitem minime concutiunt: Plinius ſcribit in hiſpania eſſe gentem aſturiam equorum feracem: Tieldones appellant: minori forma aſturcones gignentes quibus in curſu non uulgaris ſit gradus: ſed mollis alterno crurum explicatu glomerato: Inde Equiſiones & arulatores ſiue mauis Cociones arte & induſtria talem poſtea gradus glomerationem equis dederunt: nonnulli Tollutares uocant Ab aſturia regione Aſturcones nuncupati: Martialis Hic breuis ad numerum rapidos qui colligit ungues: Venit ab auriferis gentibus aſtur equus: & Sillus Italicus punicorum tertio de aſturibus populis loquens. His paruus ſonipes nec marti notus at idem: aut in concuſſo glomerat ueſtigia dorſo. Seneca tamē epiſtola.xiui ad Lucilium: Ita īquit non omnibus obeſis manis & aſturconibus & Tollutariis præfers illū unicum equū ab ipſo Catone defrictum: ut Tollutares & Tollutarii dici poſſint: at Veredi uelociſſimi in curſu dicentur quibus maiores uſi ſunt ī uenatione hic exiit illud apigrāmatarii poetæ: Stragula ſuccīcti uenator ſume Veredi. Talibus noſtra tēpeſta

Fides equorum
Bucephalus
Gradarii
Succuſſones
Aſturcones
Tieldones
Arulatores
Cociones
Tollutares
Veredi
Stratiociti
Cantherii

te utuntur Lancearii equeſtres Stratioticos quos dicunt Lanceas manibus reciprocantes: commendantur ad hoc Turcorum caballi teſticulis ut plurimum ademptis(Cantherios uocant)perniciſſimi:nam cantherius equus caſtratus eſt: A ueredis curſores ſiue mauis tabellarios equeſtres celeri celeritate litteras perferētes Veredarios ut a caballis alii caballarios appellant: qui teſte Iulio firmico ſub equi cæleſtis ſidere naſcuntur:Sunt & equulei equi puſilli mani & diminutiua uoce manuli de quibus Plinius Cecilius & Horatius meminerunt:Hos etiam Buricos nominā̄t ut eſt apud Acronem & Porphirionem'. Omnium pedibus ſoleas e ferro addimus: At Nero olim mulis ſuis ex argento Et Plinius in.xxxiii. Vaſa inquit coquinaria ex argēto Caluus orator fieri conqueritur: Sed nos Carrucas ex argēto cælare inuenimus:Noſtraq; ætate Poppea coniunx Neronis principis delicatioribus iumentis ſuis Soleas ex auro quoq; induere ſolebat: nam ad currum equi iunguntur: Hinc currules & Biiuges & a caruca carrucarii:a carpento carpentarii: a Rheda rhedarii: & a ciſio fere quod currus Ciſarii nomina traxerunt. Sed mulos primū cœptos curru uehiculoq; adiungi creditum teſte Pompeio:Equos autem Neptunum primo domaſſe exiſtimant Cretenſes artemq; ab eo equitandi inſtitutam: ex quo Hippius ſit cognominatus:unde Papinius ī Thebaide. Neptunus equo ſi certa priorum fama patet primus teneris leſiſſe lupatis Ora & littoreo domitaſſe ī puluere fertur:alii Amazonas: Plinius equo uehi Bellorophontem in[illegible]ituiſſe autor eſt:& ex equo pugnare theſſalos qui Cētauri ſunt appellati:Caballi namq; bello aptiſſima ſunt animalia. Hinc Lucretius: Lanigeræ pecudes & equorum duellica proles:hic eſt Bellorophontes qui aduerſus chimæram pegaſo equo alato uſus eſt ad uictoriam ut mythici fabulantur: Is in Helicōe boetiæ monte uugula ſaxum feriens fontē eduxit Hippocrenē ut Aratus & Higinius tradidere:Ex hiſtoria eſt equidē aligeros in æthiopia equos naſci:quos Pegaſos nomiauit Plinio in octauo & Alberto magno in.xxii. autoribus.

Margin: Veredarii / Caballarii / Equulei / Mani / Manuli / Burici / Soleæ / Currules / Biuges / Carrucarii / Carpentarii / Ciſium / Ciſiarii / Equi / Rhedarii / Equi primo domiti / Ex equo pugnare / Centauri / Pegaſi

MVlus qui græce ημίονοσ.ex equa & aſino ut
notiſſimum eſt gignitur animal uiribus ĩ labo
re eximium:optimus ad generationem aſinus
habetur qui equam pullus ſuxerit:Hinc admit
tunt de induſtria:quos hippothelas uocãt tanq̃ equimul/ Hippothelæ
gos:qui uiribus bonis modo equorum ſuperuenientes in
paſcuis coeãt:at ex equo & aſina genitus pullus hinnulus Hinnulus
uocatur ut ſcribit Plinius & Varro:Mulum octuaginta an
nis uixiſſe athenienſium monumẽtis apparet: Mulæ ipſæ Mulæ ſteriles
non pariunt:quoniam ex differentibus ſpecie animalibus
conſtant: & non hiſdem per naturam & temperamẽtum
ſeminibus ut ſentire uidetur aphrodiſæus in problemati/
bus:Sũt tamen in Syria quæ pariant:ſed ſui generis ut re/
fert Ariſtoteles hiſt.animaliũ primo.At mulus ipſe ſepten
nis implere poteſt:cum equa etiam coniunctus Hinnus p/ Hinnus
creauit:Mulorum ductor mulio nuncupatur.ſicut equiſio Mulio
equorum:bubulcus boum:qui & bubſequa : nam Agaſo Equiſio
ab agẽdo generale uerbum eſt:Plinius in.xxxv. Athenion Bubulcus
Agaſonem cum equo pinxit:Apuleius in metamorphoſi: Bubſequa
An te nos tractamus inciuiliter:qui noſtrum Aſinum fura Agaſo
tus abducis : quin potius effaris ubi puerum eiuſdẽ Aga/ Opilio
ſonem necatum ſilicet occultatis:Opilio ouiũ quaſi ouilio Aepolus
Suarius ſuum qui porcarius : & Aepolus ex græco quaſi Suarius
Aegolus capratum.Muli calcitrones ideſt calcibus infeſtã Porcarius
tes uitio arcentur uini crebriore potu. Calcitro

ASinum quadragẽtis numis emptũ. Q. Aſinio
ſenatori haud ſcio an omnium præcio anima/
lium uicto ĩqui Plinius:Plagarum & penuriæ
tolerantiſſimus negligentiam cuſtodis fortiſſi/
me ſuſtinet:tardiuſq; reliquis armentis deficit.Nam ut no
tat Columella:Laboris & famis maxime patiẽs raro mor/
bis afficitur:frigore tamen obrigeſcit utpote natura frigi/
dus:unde & in ponto & in ſcythia non naſcitur ut Aphro
diſæus & Ariſtoteles tradidere:Pullos aſinaꝝ epulari Mæ Pullus aſinus
cænas inſtituit:multum eo tempore prælatos onagris:poſt Onagri
eum interiit autoritas ſaporis:Onagri ipſi e ſilueſtri genere

unde nomen:in phrygia & lycaonia præcipui cum uenat
bus agitantur ita eminus lapides calcitrando emittunt uti
inſequentium perforent pectora:aut perfactis oſſibus capi
ta ipſa diſplodant : hinc in re bellica tormentum quoddá
onagri nomen accepit ut ſcribit Ammianus:Pullis eorum
ceu ſapore præſtantibus Africa gloriatur:quos Laliſiones
appellat:Martialis in Xeniis.Cum tener eſt Onager ſolaq3

Laliſio

Laliſio matre paſcitur:hoc infans ſed breue nomen habet
In græcia Aſini arcadici nobilitati:in Italia Reatini. Mar-
cus Varro rei ruſticæ ſecúdo ſcriptum reliquit ſua memo-
ria Aſinum ueniſſe Seſtertiis milibus ſexaginta: & Plinius
de aſinis hæc protulit:Quæſtus ex his opima prædia exu
perat:notum eſt í celtiberia ſingulas emi quadragenis mi-
libus numorum.Quartos in his dentes adiiudicanda æta-

Gnomones dentes

te gnomones dicemus ut ex Ariſtotele hauſimus : apud
quem etiam ad quadrupedum ætatem dinoſcédam hoc
ſcitu dignum & experiétia cognitum legimus:cutem præ-
tentam maxillis detractam & mox relaxatam ilicò in ſuú
locum redeuntem indicium præbere recentioris quadru-

Signum equi- ſenis

pedis:at diutius rugatam pmanétem ueteris ſignum oſté-
tare.

CAmellos íter armenta paſcit oriens Bactrii eos
mittunt & Arabia ut ſcribit Diodorus : ſed in
hoc differunt: qp arabici bina in dorſo habent
tubercula;ſingula bactriani.Ad miniſteriú du-
plex habentur:onerum enim ſalmas iumentorú uice dor-

Salmæ Dorſuaria

ſo ferunt:ut tradit Caius Iurecóſultus ad.L.aquiliá ideoq3
inter dorſuaria animalia numerandi:& equitarú præbent
in prœliis perniciores:ſed in primis fœminæ:coituri ſolitu
dines petunt ut Elephantes:matres nunq̃ ſuperueniunt:ſi
quis etiam cogere uelit non patiuntur : Cum de induſtria
cuſtos in uenerem cum matre miſcere camellum feciſſet:
Is recognita ſceleris commiſſi anxius camellarium paulo-

Inceſte nota Camelarius

poſt morſu interemit ut refert Ariſtoteles hiſtoriæ anima-
lium nono.Sitim quatriduo tolerant : potu non gaudent
niſi aquam prius turbauerint : equos impéſius adere:for-

midat & equus Camellum adeo quidem ut ſpeciem eius
intueri nec odorem ſentire ſuſtineat ut autor eſt Herodo-
tus: Durant in annos quinquagenos quidam & in cente-
nos teſtibus Plinio in octauo & Solino in collectaneis: Pri
mum auté camellos uidere romani qui cum Scipione An
tiochum deuicere: atq; iterum qui cum Archelao ad Or-
chomenum & chæroniam dimicarunt ut Plutarchus in
Lucullo atteſtatur: Nūc paſſim Dromedarios appellamus
inter ueterina animalia numerandos: qua dictione ut no-
men indicat notamus animalia ad uecturas idonea: hinc
Veterinarii curam ueterinorum profitentes: qui & Cteniа
tri. i. Iumentarii a medella iumentorum dicti apud nos cō-
ſueuere etiam illa locanda domi nutricare ad quæſtum.
Vnde equos mulos aſinos meritorios uocitam⁹ ſicut ſcor
ta meritoria & tabernam meritoriam: Oroſius: E taberna
meritoria fons olei terram exundauit.

Dromedarii
Veterina
Veterinarii
Eq meritorii
Cteniatri
Scorta meritoria
Taberna meritoria

CAnis qui græce κυν ad totius domus ſed præ-
cipue ſtabuli cuſtodiam tam in oppidis q̄ pa
gis eligendus eſt: familiam namq; & peco-
ra abſeruat latratu fures indicando: Quis fa-
mulus inquit Columella amantior domini: quis fidelior
comes: quis cuſtos incorruptior: quis excubitor inueniri
poteſt uigilantior: quis deniq; ultor & uindex conſtan-
tior. Garamantum regem canes ducenti reſiſtentibus ſeſe
opponentes ab exilio reduxerunt: Colophonii & caſtaba-
lenſes ad bella canum agmina & cohortes habuere: Vol-
catium etiā nobilem qui autore Plinio ius ciuile Caſſeliū
docuit e ſuburbano aſturcone redeuntem cū aduesper-
uiſſet canis á graſſatore defendit: Soli⁹ canes nomina ſua
recognoſcūt: Itinerum meminerūt: uocē domeſticā agno-
ſcunt: dominos æqualiter & fideliter oēs diligunt: hinc Lu
cretius: Canum fido cū pectore corda: Liſimachi regis ca-
nis flāmæ ſe iniecit rogo domini accēſo & pariter igne eſt
abſumptus: Iaſonis quoq; licii interfecti canis inedia uitā
finiuit: alūtur etiamnum canes ad uenationem: hinc uena
tici dicti: quorū alii lepores capreolos & id genus cætera

Canum fides
Canū mēoria

Venatici cães
Sagaces cães
Plaudi
Millus
Venãndi mos
primo

curſu præuenientes mordicus appræhẽdunt atq; ĩterimũt Alii ſagaces odore feraꝝ ueſtigia ſcrutantur: & uenationes retiariam accipitrinã & curſoriam adiuuant. hi pendulas & ampliores aures ſortiti Plandoꝝ nomen acceperũt: Si q aduerſus apros ſpumantes: lupos rapaces: Vrſos ĩformes: & ferociora aĩalia emittuntur: collũ corio cum clauis acutis & eminentioribus cui millus nõmen eſt ueſtiti prodeũt Venandi uero modum Curetes induxere ut eſt apnd Diodorum: ſuſcepere poſtea cæteri: & ĩ primis perſarum reges tanq̃ uerissimam rerum bellicarum meditationem: commendatur a Platone in libro ſeptimo de legibus cum fit canibus equis & corporeis uiribus: quicumq; habuerit horoſcopum in quarta parte leonis erit uenator: ut Firmicus teſtatur: Sunt & canes ſponte ĩ uenationem exeuntes prædamq; domum referentes Vertagi nuncupati: Martialis: non ſibi ſed domino uenatur Vertagus acer illæſum leporem qui tibi dente feret. Sunt præterea mellitei a loco paruuli in deliciis olim fœminarum ut nũc præſertim religioni addictarum celebrati.

Vertagus
Mellitei

PRæſepium dicitur ubi iumentis cibus miniſtratur: hinc Poeta aut intus clauſos ſatura ad præſepia ſeruant: Apuleius Metamor. vi. Præſepium meũ ordeo paſſim repleri iubet fœnumq; bactriano camelo ſufficiens apponi. Columella. In ſtabulo ſint ampla præſepia ſuper quæ tranſuerſi aſſeres in modũ iugeri a terra ſe[t]em pedibus elati confingantur ad quos religari poſſint Iuuenci. At Præſepe ipſum proprie ſtabulum dicetur: Lignum uero ad quod equos cæteraq; iumẽta capiſtris ita.n. ipſa Lora dicuntur religare ſolemus non aliter q̃ ad anſulam uel uncinum uacerra nominatur: Columella clatroꝝ genus uacerras appellat: quibus e robore factis caueæ muniuntur.

Præſepe
Capiſtrum
Vacerra
Lora
Anſula

FVrculæ ſiue furcillæ dicuntur qbus & frumenta cilẽtur ideſt mouentur: nã cillere eſt mouere ut ſcribit Seruius: & quibus fœnum palea & id genus reliqua iumentis miniſtrãtur: hiſdem

ruſtici in fœno colligendo utuntur: Marcus Varro rei ruſticæ primo:Herba cū creſcere deſiit & æſtibus areſcit ſub ſecari debet & quod ad patereſcat furcillis uerſari. Furculæ ipſe uidentur a furca hypocoriſticos deductæ. Furcilles quoq; e ferro dicimus bidentatos uel tridentatos quibus utuntur ſtabularii ad excrementa iumentorum paleis mixta (ſimum appellant)unde ſimeta quæ Sterquilinia e ſtabulo eiicienda:Sed furcilles quoq; ſiue furcilla dixerunt quibus homines ſuſpendebantur auctore Pompeio. Furcilles Fimus Fimetum

RAſtelli proprie quibus per fœniſecia fœſtucas abradimus:a quo abraſu Raſtelli ſunt nominati ut autor eſt.M.Varro in libris linguæ latinæ: & rei ruſticæ primo Tum de pratis inquit ſtipulam raſtellis eradi atq; addere fœniſecio cumulum:quo facto ſicilienda prata idest falcibus conſectanda quæ fœniſecæ præterierunt:Vep; & ſtabulariorum uſibus deputátur. Hiſdem quoq; terram effodiunt. Vnde Suetonius in Nerone: Tubaq; ſigno dato primus raſtello humū effodit & corbulæ congeſtam humeris extulit: colligitur autē fœnū per fœniſeces & cæteros ī metas ſtrues uel cumulos:quas Columella uidetur Strigas uocare. nā Strigæ ordines ſunt rerum inter ſe compactarum. Sicilire Strues Strigæ

FOeno aluntur iumenta : datur & ſtramentum: equos uero generoſiores & ad curſum præſertim paratos quos barbaricos dicimus : paleis & Zeaticio hordeaceoue cibario qui ſunt principum equiſones alere conſueuerunt. At uerno tempore equis iunioribus īprimis per continuos dies pluſculos Farrago exhibetur:qua & purgantur & obeſiores euadūt: de hac Plinius in.xviii.Pompeius & Marcus Varro in re ruſtica meminerunt:hoc ſcitu dignum eſt quod refert Ariſtoteles hiſt.animaliū octauo:Farraginē pilum expolire: cū frugibus grauida eſt:inutilem cū duris iam ariſtis inhorreſcit. Fœnū autem ipſum & fœſtuca autore Pompeio a fœtu nomína traxerunt:a fœno Fœniſecæ qui fœnariis falcibus fœnum in pratis ſecant:Columella rei ruſticæ ſecundo:Ita Fœſtuca Fœniſecæ

necubi ferramentũ fœniſecis poſſit offendere:alii fœnũm
Fœnariæ a fœnore deducũt ꝙ nil aliud ſine aliqua cura tantum fœ
falces noris præbeat:Vnde prata:e quibus fœnũ: antiqui dixere
Prata quaſi parata:Fœnũ menſe maio primum ſecant fœniſecæ
tum etiã poſtea maximeq; ſi prata ſint irrigua quod ſero
Cordum natũ & fere autumnale Cordũ nuncupamus.Plinius:Rur
fœnum ſus inquit deſecta rigari oportet:ut ſecetur fœnũ autũnale
Corda quod Cordũ uocant: Veluti corda frumenta tarde matu
frumenta reſcentia dicuntur autore Põpeio: Item cordi agni qui &
Cordi agni ſocordes poſt tempus cum remanſcerint inuoluis intimis
Socordes ut tradit.M.Varro rei ruſticæ ſecundo.

STramentũ e ſtipula culmiſq; faciunt: ſed opti
mum cũ nundum pluerit & ante ſpicilegium:
Spicilegium quo relictas ſpicas colligũt:ſicut Racemos re
lictos Racematiõæ:Plinius in.xviii.Vbi fœnis
Racematio inopia ſtramento paleam quærũt.Item alibi de hordeo lo
quens:Palea ex optimis ſtramẽto uero eius nullũ compa
ratur:& Marcus Varro rei ruſticæ primo:infra manũ ſtra
mentũ quod terræ hæret poſtea ſubſecatur:Contra quod
cum ſpica ſtramentũ hæret corbibus in areã defertur:ubi
diſcedit in aperto loco palam a quo nominata poteſt eſſe
Stramen palea:ſtramentũ a ſtando ut ſtramen dictum putant:alii a
Palea ſtratu ꝙ pecori ſubſternatur:Palea ipſa e culmis & ſtipulis
tenuioribus impendio probatur: Plures gentiũ ea pro fœ
no utũtur:optima eſt e milio:proxima ex hordeo:peſſima
e tritico:præter ꝗ̃ iumentis opere laborantibus:noſtri ſub
tractu animaliũ illam præcipue ſeruare cõſueuerũt.Datur
& per hyemem interdũ armẽtis:Cæteris præfertur Viciæ
Stipula palea ĩ cibariis ſi mature fuerit collecta:hoc unũ addimus
Culmus Culmum dici calamũ : ſtipulam uero folia quæ ambiunt
culmum:Virgilius:culmũq; leuem ſtipulaſq; uolantes.

FIſcina a ferendo nomen accepit ut ſcribit.M.
Varro:ea nanq; feruntur paleæ fœnum fron
des & id genus reliqua. Ouidiꝰ. Vnde data eſt
ægræ fiſcina frondis oui:Et Plinius frondarias
fiſcinas quatuor implere frondatorem iuſtũ eſſe autumat

Sed Virgilio cũ dixit aut facilis Rubea texatur fiſcina uir/
ga: a Rubo qui Vitilium uſu cômendatur Plinio Rubea
eſt: quando Rubeus a colore non eſt a doctis receptus: niſi
Rubeus
legas Rubia ad oppido cápaniæ: nam Rubia alias herba
Rubia
qua infectores utunť. Inde fiſcella uas e iuncis aut uimine
qua caſeus formatur: Diuus Hieronymus ad ruſticũ: Vel
fiſcellam texe iunco uel caniſtrum lentis plecte uiminibus.
Tibullus. Tunc fiſcella leui dextera eſt uimine iunci: raraq;
Fiſcella
per nexus eſt uia facta ſero: ab ea fiſcellus ut opinor caſei
mollis appetitor nuncupatur: Eſt & fiſcella e uiminibus fu
niculiſue contexta qua boum ora: fauceſq; mulorum ca/
piſtrantur. Plinius in.xviii. Fiſcellis capiſtrari boues opor/
Fiſcellus
tet ne germinum tenera præcerpant: Fiſcina item olei fa/
ctores utuntur ut idem.xv.oſtendit.

STrigilis inſtrumentum e ferro dentatũ a ſtrin/
gendo quod radere ſignificat dici poteſt: quo
equos & id genus iumẽta expolire ſolent equi
ſones e corpore ſordes abradẽdo: Vnde Equo
Equotribæ
tribas appellabimus qui equos: ut Mulotribæ Plauto: qui
Mulotribæ
mulas fricant: apud antiquos proprie ad uſus balnei ſtrigi
les fuere ut dicemus: Strigiles etiamnum ſermone uerna/
culo piſciculi quidam dicuntur quorum frequens ſit ca/
ptura per hyemes: hi ueru toſti ſale aceto oliuo pipere &
Cinamomo cõditi paropſide: in cibis non improbantur.

FRena quibus equi cohercẽtur. Seneca: hippo/
lytus arctis continet frenis equos: Ea inuenere
peletronii qui & ſtrata equorũ primi monſtra
Strata equorũ primo
uerunt: Oreas quibus ora frenantur: ſicut au/
reas quæ ad aures religantur autore Pompeio dicemus.
Oreæ
Aſt poſtomis ad cohibendam tenaciam naribus imponiť
Aureæ
ut tradit Nonius Marcellus. Eſt & iter frena lupus quem
Poſtomis
lupatum nonnulli: hinc Poeta: duris patere lupatis: & Pa/
Lupus
pinius in Achil. Non aſpera prebet ora lupis. Eſt & Cha/
Luparum
mus quo Dauidis Pſalmo.xxxi. uſus eſt Diuus Hierony/
Chamus
mus. Niſi potius hi fuerint ſeptuaginta Interpretes quorũ
Pſalterium per horas cantatur: ut quibuſdam placet.

Retinacula HAbenæ quæ & retinacula frenis ãnexa ſunt lo
ra: manuq́ tenentur ut equum in gyros flecte-
re impellere & retinere ualeamus. Vergilius de
turno manibus mollitur habenas. Silius Itali-
cus punicoꝝ ſeptimo. Ferrato calce atq́ effuſa largus ha-
bena cunctantem ĩpellebat equũ ubi per calcem ferratum
Calcaria calcaria e ferro intellexit quibus equos cõcitamus: non ali
Flagellum ter q̃ flagellis e ſummis arboꝝ partibus: e loris: e neruo tau
Frontalia rino. Freni uero ipſi a frontalibus pendent quæ caput equi
hinc inde uinciunt & additis bullis interdum auratis gem
miſq́ uenuſtant: Plinis in. xxxvii. de Comide gẽma Quon
damq́ tantæ magnitudinis inquit fecere ut equis regum ĩ
oriente frontalia atq́ pro phaleris penſilia facerent.

EPhippium ſella dicitur quæ equis ad molliorẽ
uecturam imponitur & loris canabinis quæ ci
Cingulæ gulas uocitant uentrem cingentibus ne difluat
continetur: Martialis Ephippii lẽmate præpoſi
to in apophoretis. Stragula ſuccincti uenator ſume ueredi
Ephippiati equi Nam ſolet a nudo ſurgere ficus equo: Inde equi ephippia
Deſultorii ti quoꝝ contrarii ſunt a noſtris deſultorii nuncupati ꝙ ex
Deſultores his facile deſiliant deſultores: qui teſte Manilio in quinto
aſtron omiæ fiũt ſub ſigno Eniochi. At gñraliter oĩa quæ
Strata mulis equiſue ĩſternunt Strata dixere: & equos ſtratos ac
inſtratos eis ornatos. T. Liuius de ſecundo bello punico:
Armatos deinde inſtratiſq́ equis ſignum expectare: ab ur-
be condi. libro. vii. Mulis ſtrata detrahi iubet: Seneca ad Lu
cilium: Stultus eſt qui equum empturus non ipſum inſpi-
cit ſed ſtratum eius & frenos. Silius: Stratúq́ oſtro quem
ceperat ipſe cornipedẽ. Ephippio autem dextra ac ſiniſtra
Strapedes loris quibuſdam ferreæ machinulæ adduntur: quas Stra-
pedes eleganter & latialiter appellabimus: quia in his ſeſſo
res dum terga premunt equoꝝ pedes habere cõſueuerũt:
Hippos apud maiores ut in ſtatuis equeſtribus apparet non fuere
Hippiatros Ephippium ipſum dicitur ꝙ ſupra equum ponatur: nam
Hippocãpus græci Hippon equum nominã: unde Hippodromus: Hip-
Hippomanes piatros equomedicus; hippocampus piſcis: hippomanes

& caruncula & uirus: hippona dea equo℞ ſicut Bubona boum: Hippoconii uero mangones ab equis cōponendis colorem fuco: robur inani ſagina ut ait Quintilianus mētiētes: & Hippiades ſtatuæ mulie℞ equeſtres qualis Chocliæ iter obſides Porſenæ Poſita dicit: ac Hippagones naues tranſuehendis conuehendiſq; caballis aptæ. — Hippona / Hippoconii / Hippiades / Hippagones

MOnile non ſolum mulie℞ ornatus dicitur: ſed equo℞ etiam pendens a collo in pectus ut ſcribit Pompeius: Ouidius in faſtis Dat digitis gēmas dat longa monilia collo: Aulus Gellius in noct. atti. equitatum inquit frenis ephippis monilibus phaleriſq; prefulgentem: quæ uerba apud Macrobium ī ſatur nal. recitat pretextatus: & Poeta de equis latini Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent.

POſtilena incuruum lignum ſiue craſſius lorum dicetur quod ſub iumento℞ cauda poſuere: eo q; a poſteriore parte habeatur: Plautus in caſina Ita te a gerunda aqua curuum faciam probe ut poſtilena poſſit ex te fieri: hinc per contrarium Antilena qua pectus cingitur ut pectorale: ſed & cingulas laterales legibus a lateribus quæ cingunt: adduntur fere omnibus bullæ ex oricalcho ī primis orbiculatæ extuberāteſq; ad ornatum & ſplendorem — Antilena / Pectorale / Cingulæ laterales

PHaleræ equo℞ ornamēta dicunt a uerbo græco q; illuſtrare ſignificat. Verg. Primus equum phaleris inſignē uictor habeto: & poeta ſatyrographus magno℞ artificū frāgebat pocula miles ut phaleris gauderet equus: Inde phaleratus: Suetonius in Claudio; Craſſus frugi equo phalerato & in ueſte Palmata. — phalera.

HElcium dicitur ante pectus equorum & id genus aīalium ab armis ideſt humeris pendens īſtrumētum quoddam tractorium quo & molæ illi per machinulam īnexæ uerſantur: & curricula per temonem trahuntur: Vnde & nomen accepit: Helco & .n. græce traho latine interpretantur: hinc helcia — Armi

rius apud Martialē qui fune canabino nauem trahit ad/
Helciatius
uerſus undas:Sidonius curuorum hic chorus helciariorū
de Helcio meminit Apuleius metamorph. nono Defectū
alioquin me helcio ſparteo dimoto nexu machinæ libera/
tum applicant preſepio:& paulopoſt helcio tandem abſo
lutus refectuiq; ſecure redditur.

Clitellæ appellantur quibus colligatæ ſarcinu/
læ mulis & id genus ueterinis portātur ut ſcri/
bit Pompeius: Horatius in ſatyricis Sermoni/
bus:hinc muli capuæ clitellas tempore ponūt:
Clitellarii muli
Inde muli clitelarii: Plautus in muſtellaria: Muliones mu/
los clitellarios habent:ego habeo homines clitellarios ma/
gni ſunt oneris qcquid iponas uehunt:operimēta uero q/
bus mulorum boumq; & equorum dorſa conteguntur a
Dorſualia
Dorſualia uocant:At ſacculi ſcortei ad ferenda numiſma/
Bulgæ quæ
ta ſiue cætera ad iter peregrinationemq; neceſſaria bulgæ
Vulgæ
dicuntur autore Pompeio: alii uulgas uocitarunt: Seneca
Hippoperæ
ab equis quibus portantur hippoperas: Ipſius hæc uerba
ſunt ex libro epiſtolarum ad Lucilium tertio decimo. M.
Cato cenſorius quem tam neceſſarium Rei publ. fuit na/
ſci q̃ Scipionem alter enim cum hoſtibus noſtris bellum
alter cum moribus geſſit Cantherio uehebatur: hippope/
ris quidem impoſitis ut ſecum utilia portaret: ſunt & mā/
Mantica
ticæ ac per diminutionem manticulæ perulæ uiatoriæ.
Manticula
Aeſopus ille feſtiuiſſimus Apologorum ſcriptor duas mā/
ticas ſingulis dedit hominibus Anticam & Poſticam in il/
la aliena in hac noſtra repoſta ſunt uitia: Sed utinam ob/
uerterentur ut ſua quiſq; uitia intueri poſſit: aliena nō tam
facile poſſet:Ve℞ nemo uidet ut ille inquit manticæ quod
in tergo eſt.

AVIARIVM CAPVT VIIII.

ORnithões Loca appellamus om/nium alitũ quæ intra parietes do/mus ſolent paſci: ut ex. M. Varro ſcribit Au. Gel.noct.atti.ſecundo: Auiaria quoq; dici poſſũt:q; aues ibi paſcunt̃ ĩcluſæ q̃ primus inſti/tuit clauſis oĩum genep̷ auibus. M. Lælius Strabo brũduſii eque/ſtris ordinis:ex eo cœpimus inq̃t Plinius animalia carcere coherce re quibus natura cælum aſſignauerat: Vbi uero opinabã/tur altilia Saginarium a ſagina dixere: Vnde.M.Varro ſcri bit ĩ re ruſtica pullos anſerinos ĩcludi ſagĩnario: Eſt & Cors quam cohortem quoq; dicimus locus cinctus parietibus quo gallinas anates & id genus reliqua habere in Villa ſo/lemus: Vnde cohortales apud rei ruſticæ ſcriptores gallĩæ uocantur: Ouidius abſtulerat multas illa cohortis aues: & Varro: Cors in aqua paſcebantur gallinæ: Græci ornitho/trophion nominant a gallinis paſcendis quas ornithas nũ cupant: præ cæteris in eo Includi ſolitas: nam & alias aues hinc ornithogonia de Auitii natura commentarios legi/mus: In urbana quoq; domo cortem facere poterimus in qua paſcere ciconias grues Pauones gallinas anſeres & ſi/milia dabitur ad uſus quottidianos. Excremẽta aũt Purga menta tritici minuta ad cibos cõmode dabuntur gallinis & cæteris auibus cohortalibus: & maxime cum Annonæ caritas fuerit.

Auiaria

Saginarium

Cors

Ornithotro/phion

Ornithæ

Ornitagonia

Excreta

AQuilæ ut refert Aphrodiſæus in problematis oculorum acie acutiſſima inter aues principa/tum ſibi uendicant: nunquam bibunt ueluti & cæteræ uolucres aduncæ carniuoræ quod faci unt genera auium rectunguia: fulmine non tanguntur: Vn de armigeri Iouis nomen acceperũt. C. Marius ſecundo cõ ſulatu romanis aquilam legionibus ſolam dicauit cũ eam

Perdices libidinoſiſſimæ aues creduntur:plinius in decimo:Illæ quidem & maritos ſuos fallũt: quoniam intemperãtia libidinis frangunt eaꝶ oua ne cubando detineãtur: tunc inter ſe dimicant mares deſiderio fœminarum uictum aiunt uenerem pati:Id quidem & coturnices: Trogus ĩquit & Galliaceos aliquando.Idem Ariſtoteles hiſt.animalium nono ſcriptũ reliquit:Hic.M.Varro.Sic perdices quæ ut Archelaus ſcribit uoce maris audita concipiunt:& Solinus:dimicatur circa connubium uictoſq́ credunt fœminarum uice ſuſtinere uenerem:Ipſas libido ſic agitat ut ſi uẽtus a maſculis flauerit fiant pregnantes odore iucundiſſimi ſunt saporis: & ideo ſolis diuitum menſis apud ueteres ponebantur:Martialis ponitur Auſoniis auis hæc rariſſima menſis: hanc in lautorum mandere ſæpe ſoles. Eſt de illa & noſtrum diſtichon. Sodomiticæ aues

Lautorum dubiis perdix ſodomitica cœnis
Aptior:ægrotis iuſcula ſæpe dedit:

Theophraſtus philoſophorum peritiſſimus omnes in paphlagõia perdices bina corda habere ſcripſit:Sicut ĩ cheroneſo ad propontidem Lepores bina habere Iocinora teſtantur plinius & Ariſtoteles.

Coturnices a ſono uocis autore Pompeio apud Delon partu deorum inſignem primo iuentæ unde inſula nomen accepit:Ortygias græci nũcupãt latini coturnices:Gibos grauiſſimos habent uenenorum ſemina:nam Eleboꝶ comedunt hominibus lœtiferum: ut refert Aphrodiſeus in Problematibus: Lucretius in libris de rerum natura Præterea nobis Veratrum eſt acre uenenum:At capreis adipes & coturnicibus auget:quam ob cauſam menſis prudentioꝶ damnatæ:ſimulq́ propter morbum comitialem deſpui ſuetum: quẽ ſolæ animalium ſentiunt præter hominem:Autores Plinius & Solinus:Hinc nos diſticho luſimus. Ortygiæ Qualeæ

In precio ſum nunc olim damnata Coturnix:
Vox nomen:precium dat ſapor ipſe mihi:

Paruiæ ſunt Auiculæ:& cum ad nos uenerint potius terreſtres ꝗ̃ ſublimes.nam aduenæ ſunt: ut hirundines per uer uenientes ad nos: flare incipiente fauonio: quem ob id chelidoniam uocarunt a uiſu hirundinis quæ græce chelidon. Hinc chelidonia herba: qua oculis pullorum in nidulo uiſum reſtituunt:Ariſtoteles hiſtorie animalium octauo ſcribit Coturnices abire ducibus glottide otto & ortygometra atq; etiam Cinchramo a quo & noctu inquit reuocamus.

Hirundo Chelidon Chelidonia Glottis Ortus Ortygometra Cinchramus

Porphy rio auis eſt laudatiſſima in comagene: nobilior tamen balearica ut tradit Plinius: Cui inter aues Hæmatopodas a colore pedum ſanguineo numerandæ roſtrum quod pro maxillis aues habere teſtis eſt Ariſtoteles & prælonga crura rubent:Auium ſola morſu bibens cibum omnem aqua tinctum ad roſtrum pedibus ueluti manu affert: de illa diſtico meminit Martialis ĩ Xeniis.Nomen habet magni uolucris tá parua gigantis:& nomé Praſinus Porphiriõis habet Hanc ego crediderim eſſe quá Siculi & Romani uernacula lingua Coturnicé appellant.Ná aliá eſſe a phœnicoptero ex pennis rubentibus nomen adepto certo certius eſt.

Hæmatopodas Roſtrum

Cotutnix Phœnicopterus

Grues: quæ a ſono uocis: excubias nocte diuidunt:capite ſubter alam condito dormiunt:alternis pedibus inſiſtentes:Dux ipſe detecto capite pſpicit & quod ſenſerit ore ſignificat: ná de lapide quod dicitur falſum eſſe Ariſtoteles hiſt. animalium.viii.exiſtimauit;Abeunt ex ultimis in ultima flatu ſecundo uolátes.Hinc ex ſcythicis campis ad paludes ægypti ſuperiores unde Nilus profluit uenire dicuntur: quo in loco cum pygmeis bellátur:Non.n.id fabula eſt:Sed certe genus tũ hoíum tum etiá equoꝝ puſillũ ut dicitur eſt.deguntq; in cauernis ex quo nomen Troglodytæ a ſubeundis illis accepere: Aetatem in his ĩdicat color ná ſeneɔtute furueſcũt autore Solino:cuius rei cauſam reddidit Ariſtoteles ultimo de generatione:uolantes aũt ordine quodam Y litteram faciunt. Id quod Palamedem depræhendiſſe

Pygmei

Y littera

legimus. Diuus Hieronymus ad Ruſticum de uita mona-
ſtica Grues inquit unam ſequuntur ordine litterato: Mar-
tialis. Turbabis uerſus nec littera tota uolabit: unam per-
dideris ſi Palamedis auē: & Claudianus: Pendula ceu par-
uis moturæ bella colonis
Tracia cum tepido permutant ſtrymonia Nilo
Ordinibus uariis per nubila texitur alis
Littera: pennarumq; notis inſcribitur aer:
Plinius In Balearibus inquit inſulis in honore menſarum
eſſe Vipiones: ſic enim uocāt minorem gruem: at Pipiones Vipiones
pulli ſunt columbini. Pipiones

CIconiæ lingua carere dicuntur: Sonum enim
quem edunt oris potius q̄ uocis eſſe exiſtima-
runt: maxima eſt his nec uulgaris pietas ſene-
ctutē genetricis uiciſſim educantes ut Ariſto-
teles nono hiſtoriæ animalium autor eſt. Tantus his præte-
rea honos in theſſalia ſerpentum exitio ut capitale fuerit
Ciconiam occidiſſe ut refert Solinus: Cornelius Nepos q
ſub diuo Auguſto cæſare deceſſit: cū ſcriberet Turdos pau-
lo ante cœptos ſaginari: addidit Ciconias magis placere q̄
grues: cum hæc nunc teſte Plinio ales inter primas expeta-
tur: illam nemo uelit attigiſſe: Ciconiæ autem pulli in cibo Pulli
lippitudini impendio medentur: hos apponere menſis in- Ciconiæ
ſtituit Ruſſus prætorius ut apud Porphirionem legimus:
Ciconia ipſa græce πελαργοσ.

ANnſer natura eſt ad ſenſus & ſtrepitus ales acu-
ta & ſollicita: eidē uigil ineſt cura defenſo Capi-
tolio maxime celebrata: quo tpōre Galli ſeno-
nes urbe capta & īcenſa duce B: ēno capitoliū
noctu aſcēdentes anſerꝫ ſtrepitu ac clangore excitato Mā-
lio deiecti fuere: ut ſcribunt. T. Liuius. v. ab urbe condita: pli-
nius. & Plutarchus ī camillo hinc Lucretius Romulidaꝝ
arcis ſeruator candidus anſer: Apud ueteres cōmendaban- Iecur anſerinū
tur ī cibis anſeres præſertim iociniore quod fartilibus qui-
buſdam in uentre ut creſceret excogitatum eſt exemptum
q; lacte & mulſo magis augeris: Horatius: non ſine farre

pinguibus & ſicis paſtum iecur anſeris albi:Scipio:an Me
tellus:an.M.Seſſius tantum bonum inuenerit incertum eſt
Cotta quidem Meſſalinus palmas pedum ex his torrere:
Pluma anſerina — atq; patinis cum criſtis gallinaceoꝝ cōdire monſtrauit:cō-
mendant apud nos & plumæ qbus culcitras farcire con-
Adeps — ſueuimus:& Adipe:Liquamine etiam ide excogitato quo
Liquamen — præcipue hebræi in condimentis utuntur:locus autem ꝓ-
Chenodoſciō — prie ubi anſeres aluntur:chenoboſcion græci appellauere:
nam χην χηνοσ anſer eſt.

ANas quæ græce νασσα a natādo nomē accepit:
Cicero.ſerpere angues:natare Anaticulas:uola-
re merulas:cornibus uti uidemus boues: nepas
aculeis:ſuā deniq; cuiq; naturam eſſe ad uiuen-
Amphibia — dum ducē:in aquis.n.libentius q̄ i terra uerſantur:Ex quo
inter Amphibia numeratur:quæ græci uocant auium ge-
nera uitæ duplicis cū non tantum terreſtria ſed aquatilia
deſiderent pabula:ut Varro Plinius Columella & Ammia
Phalaris — nus ſcripſere.Ariſtoteles hiſto.animalium.viii.refert circa
Vrinatrix — lacus & amnes uerſando uictitare anates: olores: Phalarī:
Boſca — Vrinatricē:Boſcam anati ſimilē ſed minorem: & anſeres:
Mergi — quemadmodum Gauiæ:Mergi:Fulicæ:Cæteris auibus do
Fulicæ — meſticis calidior eſt & plurimi nutrimenti ut eſt apud Aui
Cauiæ — cennam: Aguloſis & pectore & ceruice cōmendatur in ci-
bis:Vnde epigrāmat.poeta in Xeniis: Tota quidem pona-
Neſotrophiō — tur anas ſed pectore tantum & ceruice ſapit cætera redde
coquo. Vbi anates clauſæ paſcuntur Neſotrophion græ-
Holor — ci dixere

CYcnus græce ut inqt Higinius olor latinæ auis
eſt tota candida: quæ morti proxima cantum
flebilem canere dicitur: quaſi diuinans meliorē
eſſe mortē q̄ uitā: Ideoq; Apollini uaticinatio-
nū deo erat dicata:ut ſcribunt.M.Tullius & Plato:Martia
lis.Dulcia defecta modulatur carmina lingua cantator Cy
cnus funeris ipſe ſui: Cycnus Phaetōtis amator poſt illius
interitum diutino fletu in hanc alitem mutatus eſſe dici-
tur in fabulis:Aduenientes e longinquo olores colla præ-

cedentibus imponunt: & feſſos ad terga recipiunt: autor Holocauſtum
Plinius: ſic dicti ut quibuſdam placuit ꝙ in totum candi/ Holographū
cant: ueluti holocauſtum uictima quæ integra ignibus im teſtamentum
ponebatur: holographum teſtamētum ſola teſtatoris ma/ Holophanta
nu ſcriptum & holophanta in omnibus mendax.

STruthiocamelus auis eſt magnitudīe reliquas Struthioca/
excedens ita ut beſtiarum pene generi ſit ad/ melus
numeranda: nam a terra non tollitur: pedibus
pugnat quibus hominem etiam proſternit:
concoquit deuorata quantūuis duriſſima ut clauos quoqꝫ
ferreos: Cōmendantur oua ipſius propter amplitudinem
recepta pro uaſculis: & pennæ ad criſtas galearum conos
adornantes ut Plinius autor eſt.

GAlli gallinacei ſydera nouere ternas diſtinguē/
tes horas interdiu ipſo cantu: quem genero/
ſiſſimi ferarum leones extimeſcunt: ut ſcribunt
Solinus & Lucretius: Mortales ad opera exci/
tant ſomnos abrumpentes: nam ante lucem in crepuſcu/
lo canere ſolent diem aduentare nuntiantes: cuius rei cau
ſam reddit. M. Cicero de diuinatione ex Democriti auto/
ritate: canere autem deſinunt caſtrati: De his Plinius in
decimo Horum inquit ſunt Tripudia ſoliſtima: hi magi/
ſtratus noſtros quotidie regunt: domoſqꝫ ipſi ſuas aut clau
dunt aut reſerant: hi faſces Romanos impellunt aut reti/
nent: Iubent acies aut prohibent: uictoriārum omnium to
to orbe partarum auſpices: hæc ille: moris enim fuit Ro/
manis ducibus pugnam inituris aduocare pullarium &
offas Gallis obiiceret ad augurium captandum: ſi ueſce/ Pullarius
rentur ratum erat auſpicium cum aliquid ore excidiſſet
terripudium dicebatur ſoliſtimum: mox tripudium dictū: Tripudium
quoniam ſilicet eſca in ſolo cadebat. M. Tullius de diuina/ ſoliſt.
tione libro primo. Cum terripudio Flaminius auſpicare/
tur Pullarius diem prœlii committendi differebat: Gallus
græce αλεκτωρ unde Alectorius lapis qui ī uentriculo Alectorius
ipſius inuenitur.

dat ut idem refert de generatione libro tertio. Vulgares etiam gallinæ fœcundiores ſunt generoſis: patauinas cõmendat magnitudo. Saginatæ libras ſexdecim pondere exuperant. Primi deliaci Saginate docuerũt: Exceptæ cœnis fuere interdicto legis. C. Fannii conſulis annis .xi. ante bellum tertium punicum. Pingueſcunt autem in tenebris farina mulſo conſperſa in cibis addita autore Columella: Martialis in Xeniis de altili gallina præmiſſo lemmate: Paſcitur & dulci facilis gallina farina: Paſcitur & tenebris Ingenioſa gula eſt: Puluere impendio delectantur in quo ſeſe uolutando quodammodo ſcabunt: Sunt enim pulueratrices ueluti ex humiuolis Alauda Perdix & attages Ionicus laudatiſſima: de Gallinarum generibus ouis & incubatu: ac de Gallinariis conſtituendis Plinius in decimo: Columella in nono ſcripſere: hoc unum minime prætereundum: pullis excluſis matrices glocitatrices ſub caueis ex ſalice cæteriſq; uitilibus concinatis Includendas cum pullis: quoad illi firmiores fuerint: nec illud quoq; omittendum quod ſcribit Iulius Pollux: caueam ĩ quá ſe chortis alites cubitum ituræ recipiunt dici Petauron.

Saginare gallinas

Pulueratrices aues

Attagema

Gallinaria

Petauron

PVlli gallinacei dicuntur fœtus gallinarum ut nomen præfert ad huc tenelli: pullaſtrum & pullaſtram neoterice uocamus. M. Varro rei ruſticæ tertio: Chors in qua Paſcebantur gallinæ: & earum fructus erant oua & Pulli: de his quoq; diſtico meminit Martialis in Xeniis: Si libycæ nobis uolucres & Phaſides eſſent acciperes: at nunc accipe chortis aues: Pullus autem generale uocabulum eſt omnium alituum. Sed quadrupedum etiam quorũdam fœtus pulli dicuntur: ueluti pullus equinus & aſininus: a quibus pullini dentes quos primum eiiciunt nomen adepti: Pullus item puer eius a quo obſcœne eſſet amatus: Vnde. Q. Fabius cui eburno cognomen fuit propter candorẽ: ꝙ eius natis icta eſſet fulmine pullus Iouis eſt appellatus: Pullus quoq; ater collor dicitur: qui græce eſt a carbone Anthracinus: hinc pullatus atratus & nigra ueſte indutus.

Gallinacei pulli

Pullus

Pullini dentes

Anthracinus

TVrtures uerno tempore occultantur pennaſq; amittunt: menſtrua fœtura albæ inter illas cōmendantur: Illud ſcitu & admiratione dignum eſt quod traditur: Turturem amiſſo uiduam marito arborem uiridem non petere: ſed ſiccis ramalibus & truncis ſemper inſidere: ac fluenta lympida ad potum turbidare: Pinguior ī cibis probatur: & cura quidem leuiore q̃ cæteræ aues ſaginatur: nam in tenebris milio pingueſcit: habitat æſtate loca frigida hyeme tepida: at Fringilla tepidis æſtate: per hyemes frigidis delectatur: Dyſentericis in cibo turtures mire prodeſſe dicuntur utpote uentrem ſiſtentes: ſed efficatior ad hoc illarum ſanguis habetur.

Fringilla

FIcedula auis paruula ſic dicta uidetur ꝙ ficubꝰ pingueſcat: ut autor eſt .M. Varro in libris linguæ latinæ: Vnde Martialis: Cum me ficus alat cum paſcar dulcibus uuis cur potius nomen non dedit uua mihi? græci quoq; Sycelidem ꝙ ficubus ueſcatur appellauere hoc nomen autumno tantum poſſidet: nam poſtea a nigro uertice melancoryphos uocatur latinæ atricapilla. hoc ſitu dignum: naturam auibus neq; ueſſicam urinæ receptaculum neq; renes elargitam eſſe: quia multa indigebant humiditate ut oriri pīnæ atq; inde creſcere poſſent: neq; omnino quidem mingunt: cum uero bibunt ſtercus immodice humidum deiiciunt.

Sycelis
Melancoryphus
Atricapilla

TVrdos inter reliquas aues in cibis laudauit antiquitas: unde Horatius Nil melius turdo nil uulua dulcius ampla: & epigrammatarius poeta ī Xeniis Inter aues turdus ſi quis me iudice certet: inter quadrupedes mattia prima lepus: præfertur eorum genus quoddā reliquis maiuſculum pectore albo nigrantibus maculis uariegato quod merulæ magnitudine per hyemem iuniperi baccis enutritum præſertim montana mittere ſub Pillaris nomine conſueuerunt. Turdi autem paulo ante Diui Aug. Cæſaris principatum in turdario Saginari cœpti ſunt ut ex autoritate Nepotis diximus: Columella rei ruſticæ nono de educandis ī ornithone tur-

Pillaris
Turdarium

dis hæc ſcribit: Hac impenſa curaꝗ .M. Terentius ternis ſæpe denariis ſingulos emptitatos eſſe ſignificat auorum temporibus: quibus qui triumphabant populo dabant epulum: at nunc ætatis noſtræ luxuries quottidiana fecit hæc præcia: Sermone humano edocti loquuntur: Agripina coniunx Claudii principis turdum habuit quod nunq̃ ante inquit Plinius imitantem ſermones humanos cum hæc proderem.

Merculatim

MErulæ dictæ ꝙ meræ ideſt ſolitariæ uolitant: ut ſentit. M. Varro ī libris de lingua latina hinc merulatim ſolitarie dicemus: E nigris ruffeſcūnt: canunt æſtate: hyeme balbutiunt: circa ſolſtitium mutæ: roſtrum anniculis maribus in ebur trāſfiguratur Circa Cylenem arcadiæ nec aliubi cādidæ naſcūtur: Primæ auium pariunt & partum non educant: at fœliciter ſecundum ducunt ad ſidem ut ariſtoteles hiſto: animalium quinto teſtatur.

Sturnatim

Graculatim

STurni nigri albis diſtincti maculis propriū habent cateruatim uolare: Vnde ſturnatim ſicut graculatim: humanum ſermonem ipſi ac luſciniæ cantu imittantur: Papinius: Auditaſꝗ memor penitus dimittere uoces Sturnus: & aonio uerſæ certamine picæ. Et Pli. Habebāt inquit Cæſaris iuuenes Sturnum: Item luſcinias græco ſermone dociles: præterea meditantes in diem & aſſidue noua loquentes longiore etiā contextu: In luſcinia perfecta muſicæ ſcientia modulatus editur ſonus: & nūc diſtinguitur conciſo: copulatur intorto: promittitur reuocatur infuſcatur ex inopinato: Auſpicio efficaci in ore Steſicori cecinit infantis: Albicantibus pennis nec quidem arte olim luſcinia dono data eſt Agripinæ Claudii Cæſaris uxori: Philomena ut fabulæ tradūt cum per uim a Tereo eſſet uiolata & e linguis facta ſatis decēte metamorphoſi hanc alitem ſibi induit: Vnde Martialis in apophoretis: flet Philomena nephas inceſti Tereos & quæ muta puella fuit garrula fertur auis: nam armonia cantus & uarietate modulati ſoni commendatur.

Luſcinia

Philomena

PSitacus auis eſt tota uiridis torque tãtum pur/
pureo in ceruice diſtincta: India & orientalis
plaga hac abundat: Papinius in ſiluis: Pſitacus
ille plagæ uiridis regnator eoæ: Plinius: India
Pſitacus auem hanc mittit Pſitacen uocant uiridem toto corpore:
torque tantũ miniato in ceruice diſtinctam: Imperatores
ſalutat: & quæ accipit uerba ꝓnunciat: In uino præcipue
laſciua: capiti eius duritia eadem quæ roſtro: hæc cũ loqui
diſcit ferreo uerberatur radio: non ſentit aliter ictus: cũ de/
uolat roſtro ſe excipit: illi innititur leuioréq; ſe ita pedũ in/
firmitati facit: cui adſtipulant Ariſtoteles Solinus & Apu
leius floridoꝝ ſecundo: meminit etiã de illo Martialis: Pſi/
tacus a uobis alioꝝ nomina diſcã: hoc didici per me dice/
re Cæſar aue: Macrobius in ſaturnal. de Auguſto: Saluta/
tus ſimiliter a pſitaco emi iuſſit eũ: Idem miratus in pica
hanc quoq; redemit: nã & picæ humana uoce ſermocinã
Aues ſermoci nantes tur: hoc autem conſtat aues quæ litteras proferre poſſunt
lingua præ cæteris eſſe latiore: nã lata lingua ut refert Ari/
Lata lingua ſtoteles de partibus animalium ſecundo abſolutior eſt.

PIcæ adamant uerba quæ loquũtur: nec diſcũt
tantum ſed diligunt: meditanteſq; intra ſemet
cura atq; cogitatione intentionem non occul/
tant: conſtat emori uictas difficultate uerbi: ue/
rum addiſcere facilius putãt qbus glans cibus eſt & quoꝝ
pedibus ut hominis quini digituli numerantur: non .n. id
omnibus inſigne: ſed illud omnibus proprium: ꝙ cãtu elo
quuntur ita ut uocem ſi audias hominem putes: nec miꝝ
cum Pieri filiæ cum muſis auſæ cantu decertare in id ge/
nus auis ſint mutatæ: Statius & Aonio uerſæ certamine
Picæ. Nup inquit Plinius cerni cœpere picaꝝ genera quæ
Variæ pitæ longa inſignes cauda Variæ appellãtur: His proprium eſt
A q̃tici corui omnibus annis cum ſeritur rapa caluеſcere: ut corui om/
Phalacrocora ces nes aquatici caluеſcunt: ob id phalacrocoraces nominatĩ
nam phalacros caluos græce dici ſatis notum eſt: Pica au/
Phalacri tem eadem eſt quæ Citta græcis: Vnde cittan in pregnanti
Citta bus dicunt: quoniam auis illius uariæ modo ſolent uaria

appetere:nam & cruſtas (ut cætera taceam) ex fluminibus in eſcam petunt non nullæ.

Coruos qui græce Goraces ore coire & parere uulgus arbitratur : ad quod reſpiciens epigrã/ matarius poeta in apophoretis ſcriptũ reliquit Corue ſalutator quare fellator haberis : In ca/ put intrauit mentula nulla tuum:Id tamen Ariſt. de gene/ ratione animalium tertio negauit.Imperatores ſalutant ut ſcribunt Plinius : & Macrobius hiſtoriam illius corui refe/ rentes:qui ſub Tiberio principe ſermoni aſſuefactus omni/ nibus matutinis euolans in foꝝ Tiberium deinde germa/ nicum & Druſum Cæſares nominatim : mox trãſeuntem populum Ro.ſalutabat : Hunc Sutor ſiue æmulatiõe ſiue iracũdia ſubita ductus propter maculam calceis excremẽ/ to eius poſitam interemit tanta plebis cõſternatione ut Su tor interemptus ſit:funus uero cliti celebratum conſtrato lectulo ſuper duorum æthiopum humeros præcedente tibice ad rogum uſq;:qui cõſtructus dextra uiæ Appiæ ad ſecundum lapidem fuit.M.Seruilio.C. Ceſtio conſſulibus ad.v.Kalendas aprilis:Corui rarenter cibos uenantur : ſed carne morticina hoc eſt animalis per ſe mortui ueſcuntur: ut uultures qui & Vulturii & aquilaꝝ plura genera : apud ueteres futura ſignificare putabantur cantu & uolatu : In/ de Phœbo auès dicatæ deo diuinatiõis:ex eoq; a Silio Ita/ lico Phœbea ales coruus nuncupatur. Corax Hiſt.Corui Morticina Vulturii

Cornix & ipſa uoces humanas imitatur:Papini us i Siluis . Quæq; refert iungens iterata uoca/ bula cornix:oẽs tamen fere codices Perdix ha bent:quod etiãnum legi poſſe ipſe crediderim propter perdicis fabulã ouidianã:Adde ꝙ Serenus illã gar rulã appellat.i.canorã:aut ouum illitũ tulerit quod garru/ rula perdix.Cornicem uero uocalẽ inueniri & nos liquido ſcimus & Plinius locupletiſſimus teſtis accedit in decimo ſic ſcribens . Nunc quoq; erat in urbe Roma hæc proden te me equitis Romani cornix e betica : primum colore mi ra admodũ nigro deinde plura contexta uerba exprimẽs: Perdix

& alia atq; alia crebro addiſcens:Cornicis uita longiſſima:
utpote cui nouem noſtras ætates dedit Heſiodus.Hinc Iu/
uenalis de Neſtoris ætate polycronia longæui : Exemplū
uitæ fuit a cornice ſecundæ.

GRaculi ut ipſe exiſtimo dicuntur a uoce quam
primæ nominis ſyllabæ correſpondentē emit/
tunt.M.Varro ĩ libris linguæ latinæ dictos cre
didit ꝙ gregatim & agminatim uolitant: eſt il/
lis hoc nāq; peculiare & genuinum ut quottidie uidemus
Non deſunt qui a gerendo deducant:ꝙ iacta furmentoꝝ
ſiue leguminum ſemina gerant : eſt præterea his & auri &
argenti cōpluriumq; aliꝝ reꝝ mira furandi natura:ex quo
nonnulli monedulas appellauere:exprimunt etiam ſermo
nem humanum quo impenſius delectant: & caueis emiſſi

Monedulæ

reuertuntur. Quidam attamen inter genera monedulaꝝ

Lupus

quæ tria faciunt Graculum poſuere & lupum cognomina
tum paruum & ſcuram:

Terraneola

ALauda auis eſt quam & galeritam dicimus cū
plumula ellata in capite:huic ſimilis eſt Terra/
neola : niſi ꝙ apicem non habet ſic dicta quo/
niam in terra non in arboribus diuerſatur:nidi
ficaturq;:ambæ ſuauiſſime cātillant caueis clauſæ: Alauda
neoterice nomen retinet: Terraneola apud nos triuialiter
Regius appellatur:Græci alaudam a galea Corydalum di

Corydalus

xerunt:eſt enim apud illos κορυς galea: unde etiam noſtri

Galerita

galeritam:niſi potius a galero:hanc & Pariſitā uocant.

Paraſita

CAſſita quibuſdam eadem auicula eſt quæ in ſe
getibus diuerſatur & nidulum ſtruit: id ferme
temporis cum meſſis inſtat pullos habens iam
iā plumantes:de qua Aeſopus phryx ille egre/
gius fabulator luſit apologū quem hic noſtris īſerere ope/
repreciumi duximus.Ea caſſita itura cibum pullis quæſitū
monet eos:ut ſi quid audiant id cum redierit ſibi referant:
Interim aduentat dominus ſegetis illius & filio matura ĩ/
quit hæc operas poſtulāt:iccirco in craſtinum amicos adi/
bis:& roga ueniant operam mutuam daturi ut meſſis pe/

agatur: Vbi rediit mater: renũtiauit omnia: & trepidii orãt ut ſe auferat: iubet illos caſſita bono animo eſſe: nam ſi dominus ait ad amicos meſſem reiicit craſtino ſeges non metetur: Die igitur poſtero caſſita ad pabula euolat: dominus fruſtra amicos preſtolatur: tum ille rurſum ad filium: Amici nulli uenisſt quin potius imus & cognatos affineſq; noſtros oramus ut ad ſint diluculo ad metendum: nunciant hoc itidem pulli pauidi Caſſitæ: ea hortat̃ ſint a metu ocioſi: futurũ ut neceſſarii ferme nulli obſequiales ſint: Aduertant modo ſi quid denuo dicetur: Orta luce proxima & auicula in paſtum profecta affines operam non preſtant: Hinc dominus filio Valeant inquit beniuoli cum propinquis: noſmet ipſi cras metemus: Id quod ubi a pullis mater accepit hora inqt iam eſt abeundi: nunc dubio procul meſſis peragetur: in ipſo enim iam uertitur quoꝝ eſt negotium non in alio a quo petitur: Atq; ita Caſſita cum pullulis faceſſit & ſeges demetitur: Et hic eſt Aeſopi apologus de amicoꝝ & propinquoꝝ ut Gellius notat leui plerumq; & inani fiducia: Vnde audenter dicere poſſumus: o amici amicus nemo: o affines nulli affines: & illud ex oraculo quaſi Delphico exiiſſe: Ne quid expectes amicos ne quid cognatos quod tu per te agere poſſis.

CArduelis auis minima eſt a carduo herba ſpinoſa nomen adeptæ: legimus apud Ariſtotelẽ ſpinam appetere ligurinum & carduelem: de illa hæc Plinius i.x. Minimæ auium cardueles imperata faciunt: nec uoce tantum: ſed pedibus & ore pro manibus: Acanthis græca dictione a quibuſdam nominatur: hinc poeta Littoraq; halcyonem reſonant & acanthida dumi. Caphurnius in bucolico ludrico Aſtile credibile eſt ut uincat Acanthida cornix: ipſe tamen aliam a carduele crediderim: ut ſit quæ ſpinus dicitur. Carduelis autẽ paſſer ſolitarius ſuauiter cãtãtes luſciniæ pſitaci & reliquæ aues: quæ cantu delectãt caueis clauſæ habẽtur: inde apud Papinium in ſiluis Cauea cui cõplexus ebori uirgaꝝ argẽteus ordo pſitacum Metioris cuſtodiuit: & epigrammat.

Ligurinus

Acanthis

Solitarius paſſer

Cauea

poetæ de cauea eborea diſtichon eſt apophoretis. Fiunt
caueæ a noſtris ut plurimum ordine uirgarum æncarum
paruulis aſſerculis lignei s complexo: Cōmendatur & ui-
tex ſalicis genus naſcens in arenoſis Sanguen iter frutices:
Galbula — ameria ſalix & id genus cætera utilia ad uirgas cauearum:
Galberus — Et hæc ſunt quæ ex multis auium generibus paucula ne
Regulus — opiſtographus liber exitet breuiter omiſſis Galbula uel ut
Trochilus — alii Galbero: Regulo ſiue Regaliolo & trochilo omnium
Motacilla — minimo: Motacilla ſemper caudam mouente: Stardis nō
Stardæ — inſuauibus ad eſcam: Noctua Oto aurita Bubone quibus
Noctua — ad aues capiendas utuntur aucupes: Pico Martio: Paſ-
Otus — ſerculo ſalace: Vpupa criſtata: & Apodibus: quæ cypſelli:
Picus — uſu pedum carentibus: Cuculo: Herodio Ardea ue quam
Vpupa — Garzam dicunt: Salo ſiue Aegitho fœcūdo ut perdices &
Cypſelli — gallinæ: ac platea quæ platelea Ciceroni & Ariſtoteli Pele-
Ardea — canis: cōgeſſimus: Iam thermas & præſertim cum bruma
Platelea — anni pars frigidior nunc ſit ingrediamur.

Pelenanus
Herodius
Aegithus

BALNEARIA CELLA CAPVT .X.

THERMAE locus ꝑpellatur q lauādi ſudādiue uſibus deputatur: aut calidis aqs: aut fornice tantum igne calefacto: nā thermon græci calidum dixere: inde thermopylæ i græcia trāſitus a calidis aqs nomē accepit: Quæ aūt ꝓprie ad ſudādū loca hn̄tur ea i epiſtolis Seneca Sudatoria nūcpat: Quid inquit cum ſudatoris? Omnis ſudor per laborem exeat: Inq-bus uero deſcendimus ut lauemur ante cœnā: aliis ue diei noctiſq; horis: nam Cōmodum Antoninum īperatorem ſepties uel octies per diem lauiſſe legimus: Balneas uoca-

Sudatoria

Sudatoria

mus & balinea : nam græci quoq; balanion : quarum qui
curam habent Balneatores dicuntur aliquando mediaſti/
ni. Diſpoſitionẽ docet Vitruuius in .v. Thermæ balneaq; Balneæ
apud romanos uoluptatis & munditiarum gratia conſti/ Balneatores
tutæ ſunt tam publice quam priuate : nec tantum in ſolo: Mediaſtini
ſed etiam penſiles: quas Sergius orata primus iſtituit : Sed Thermæ
thermæ præſertim publice quarum multitudo & magni
tudo quanta Romæ fuerit docent ruinæ: & P. uictor in eo
libello qui eſt de regionibus urbis: Ammianus Lauacra in
urbe inquit in modum prouinciarum extructa : Fuere au/
tem in multis Italiæ locis & extra Italiam balnea quæ aqs
medicatis morbos curarent : quemadmodum puteolis & Balnea aquis
in Ethruria: ut ſcribit Varro: & Sinueſſa: quibus narciſſus medicatis
Claudii cæſaris libertus olim morbo leuatus eſt: ut refert
Tacitus : nam multis ægritudinibus medebantur : autore
Strabone: Item in uilla quam Cicero academiam appella/ Academia
uit Ciceronianæ aquæ oculis : & iuxta urbem albulæ uul/ Ciceronianæ
neribus plurimum conferentes. Baiis quoq; uitiorum: ut i/ aquæ
quit Seneca: diuerſorio in campania erant balnea calidaq; Baiæ
aquarum: & ad uoluptatem: & ad ſanãdos morbos aptiſ/
ſima ab omnibus celebrata: Commendantur & ceretana
ualitudinis curandæ gratia: ut ſtrabo teſtatur: & ad Chal/
cidis campum aquaq; callidarum ægritudinibus accomo
datiſſima: quibus Cornelius Sylla fœlix. ut ipſe dici uoluit:
uſus eſt. Habuit & lypara ſiciliæ balnea ad ualitudinem
bonam & ex uſu uoluptatem præſtandam ut optima iu/
dicata autor Diodorus in. vii. Expertus ſum ipſe hac pro/
xima æſtate Lixignani pagi Parmẽſis balnea: quorum un/ Lixignani
da ſalutari intra pauculos dies uegetus exurgens ex acer/ balnee
rimo iũctaraq; dolore cõualui : teſtis eſt Bartholomeus An
ſelmus medicoq; optimus opitimoq; archiatrus: cui me tã
tum debere fateor quantum : Aeſculapio Viribus ex Hip/
polyto reformatus. Vigent ac tempeſtate & alia cõplũria
balnea aquis medicatis: luto etiam: ex quo ad ulcera impri Lutamenta
mis lutamenta cõmendantur : de quibus quoniam ſuper/
fluum uidebatur ſcribere ſuperſedi.

Piſcina
Natabulum

PIſcina lauacrũ domi erat: ubi frigida calidaue lauabantur atq; natabant ut in natabulo: Cicero latiorem inquit piſcinã uoluiſſem: ubi iacta ta brachia nõ offenderẽtur. Suetonius ĩ Nerone Epulas e medio die ad mediã noctẽ ꝑtrahebat: refotus ſæpius calidis piſcinis ac tempore æſtiuo niuatis. Et lampridius ſcribit Romanoꝝ imperatorem Heliogabalum: non niſi unguẽto nobili: aut croco piſcinis infectis nataſſe: frigidis autem lauacris deditũ græco uocabulo: quo utiẽ Seneca Pſicrolutrem appellamus: nã lutra lauacra dicunẽ quæ ab aquis Nymphea etiãnum uocata.

Pſichrolutes
Lutra
Nymphea

VRinarium locus ante balneũ fuerat: ubi urnas ponere ſolebant: unde nomen: ut ſentit. M. Varro ĩ libris linguæ latinæ. Vrna ipſa: ut diximus: uas eſt aquariũ: hinc Vrnarium genus menſæ quadratæ in culina: de quo latius infra ſuo loco dicemus.

Vrna

APodyterium latine ſpoliatorium & ſpoliariũ locus eſt ad miniſteriũ balnei: in quo ſe loturi aut ſudaturi ueſtes deponebãt: meminit de illo Plinius cecilius ĩ epiſtola ad apolinarem pluribus locis: & hoc maxime: inde apodyteriũ balinei luxũ & hilare excipit cella frigidaria: in qua baptiſteriõ amplum atq; opacum: ĩ frigidaria aũt cella quod frigidarium: ut nomen indicat frigida ueluti calida in caldaria: ĩ tepidario tepida lauabantur. Qui uero mercede ſeruanda ĩ balneis ueſtimẽta ſuſcipiebat capſarius dicebatur: ut refert Vlpianus iureconſultus de officio præfecti uigilum.

Spoliarium

Capſarius

LAconicum ſudatio concamerata dicetur formæ orbiculatæ ubi cruditatẽ ſtomachi excoquimus: locũ igne incluſo per ſpiracula paruula calefaciẽte ꝑfurnio: hoc eſt fornacula ex terra & tubulis mãmatis quæ & mammæ addito tormento concinnatã: quam ſub nomine hypocauſti multi ſignauere. nam hypocauſtum uaporarium interpretamur. Papinius in ſiluis: Vbi lãguidus ignis inerrat ædibus & tenuẽ uolunt hypocauſta uaporem. Plinius cecilius in epiſtola ad

Præſurnium

Hypocauſtũ

Gallum de uilla laurentina. Applicitum eſt cubiculo hypo cauſtum perexiguum quod anguſta feneſtra ſuppoſitum calorem: ut ratio exigit: aut effundit: aut retinet. Alius omnino ab hoc erat Heliocaminus uaporarium quoddam ſola re: Et item Zetæ loca in pluribus ædium partibus modo ſole multipliciter accepto modo ignibus tepeſcebant: Vnde Lampridius indicos inquit odores Heliogabalus ad uaporandas Zetas ſine carbonibus iubebat incendi: Sed & præfurnium furni fornaciſq; os patẽs dicemus: Columella de laconico: Mox deinde ut apti ueniamus ad ganeas quottidianam cruditatem lacõicis exquoquimus & exuto ſudore ſitim quærimus; noctesq; libidinibus & ebrietatibus: dies ludo uel ſomno conſumimus: ac noſmet ipſos ducimus fortunatos: quod nec orientem ſolem uidimus: nec occidentem. Heliocamius Zetæ Præfurnium

PRopnigeon proprie ſignificat ſuffucatorium: putat enim hac dictione qnoad melior dabitur: eſt nãq; locus in balneis in quo ignis incluſus exæſtuat: Pnigos græce: latine æſtus & ſuffocatio: & pnigo ſuffoco dicitur: apud Pli. dictio eſt deprauata quæ an plinianæ ſententiæ accomodari poſſit uideant eruditiores. Propnigeon equidem optime quadrat. & pro eo quod diximus accipiendũ eſt: nam balnei partes ĩter quas eſt propnigeon deſcribens: adiacet ĩquit unctuariũ hypocauſtũ: adiacet propnigeon balinei: refellẽdus nõ eſt illoꝝ ut manifeſtarius error qui Propylæon lectitant. Pnigos

SPhaeriſteriũ locus eſt balnei ſpecie rotunda: in quo uaria exercitationũ genera ueteres habuere. Vnde Pli. in epiſtolis: Apodyterio ſuppoſitũ eſt Sphæriſteriũ quod plura genera exercitationis: pluresq; circulos capit: Suetonius ĩ Veſpaſiono. Valitudine ꝓſperrima uſus eſt quãuis ad tuendã eam nihil amplius q̃ fauces cæteraq; membra ſibimet ad numeꝝ ĩ Sphæriſterio defricaret. Sed ĩprimis ad exercitiũ pilæ fuit deputatus: quã græcci σφαιραν appellant: unde apud Senecã Sphæromachia pilæ luſoriæ certamen. Sphæriterium Sphæromachia

Tinctorium
Baptiſmus

BAptiſterium ī quo quis lauatur quaſi lauacrum & tinctorium ac piſcina ipſa: nam bapto intin/go:unde baptiſma ītinctio: Plinius ad gallum inde balinei cella frigidaria ſpacioſa & effuſa: cuius in cōtrariis parietibus duo baptiſteria uelut eiecta ſi/nantur abunde capacia: & ad Appollinarem. Cella frigi/daria in qua baptiſterium amplum atq; opacum. Solium

Solium
Pyleon

Item dicitur in balneis uas in quo lauamur: græci Pyleon uocāt. Celſus Interpoſitis duabus horis ī ſoliūjis aquæ cali dæ reſupinus dimittendus eſt: ſicut a genibus ad umbilicū aqua teneat: Plinius lib. xi. de lacte Aſinæ Poppea certe in/quit Domitii Neronis coniunx quingentas per omnia ſe/cum fœtas trahens balneaꝶ etiā Solio totum corpus illo lacte macerabat: extendi quoq; cutem credens: & alibi. Ar gento fœmine lauantur: & niſi argentea Solia faſtidiant:

Dureta

meminit de illo Suetonius qui ſcribit Auguſtum Duretā id dictione hiſpanica nominaſſe: At ſol:ū occeāi primus ī/ter princeps Alexander romanus appellauit: Solium Item Sella regalis græce thronos baſilicos: Silius Italicus: Conſe dit ſolio regꝶq; inuaſit habenas: inde legimus in Solomo/nicis prouerbiis. Iuſtitia firmatur Solium.

LAbrum manifeſtam ī hominis partibus habet ſignificationem. Perſius: Nec fonte labra pro/lui caballino qui uerſus Scazon eſt teſte Ruffi/no. dicitur & uas aquarium hypocoriſticos

Labellum

etiam labellū quo ī balneis præſertim maiores utebantur: Cicero Labꝶ inquit ſi ī balneo nō eſt cura ut ſit: in quo ſi/gnificatu acceperunt Plinius ī Epiſtolis & Statius ī Siluis. Labrum item ad oleum habuerūt olei factores Vnde. M. Cato in re ruſtica: Oleum in labrum primum indito. inde ī alterꝶ dolium: de his labris amurcam ſemper fecemq; de/trahito: ſed & labra uinaria legimus.

LIntea & quibus in balneis utimur ſudaria ter/ritoria. Martialis. Ne tam ſæpe teret lintea fullo tibi: & quibus Nautæ utuntur uelis. Ver gilius Certum eſt dare litea retro. His æolus

primus nautas uti docuit ut ſcribit Diodorus:Plinius: ab Icaro uela reperta fuiſſe auctor eſt in ſeptimo. At in. xix. apud Traconem inuenta refert Carbaſa: candida ea fuerunt: Candori pertinace potiſſimum gratia permanente. Ad Actium tamen Cleopatra purpureo uelo ueniſſe cum M. Antonio & eodem fuiſſe memoratur. Antea Alexander Macedo in Indo amne nauigans uerſicoloria primũ in quodam certamine nauali Naumachiam appellant: lintea exhibuerat. Tranſierunt & lintea ad ſpectantium umbracula: id quod primus omnium. Q. Catulus campanam imitatus luxuriam fecit cum capitolium dedicaret: Carbaſina deinde inuexit in theatro Lentulus ſpinter apollinaribus ludis: mox Cæſar ille dictator totum forum obumbrauit. Vtraq; autem e lino: unde nomina fuere. Naumachia

GVttus uaſis genus erat ab eo dictus q̃ guttatim funderet: autor. M. Varro in libris de lingua latina: eo in balneis uſi ſunt Ro. ueteres ad oleum: quo poſt lauationem eorum corpora in Alipteſio hoc eſt unctuario ita enim locus dicitur unctor qui græce aliptes & pedotriba ungere conſueuerat. Hinc Apuleius in floridis ampulam oleariam pro gutto poſuit. Fiebat autem ut plurimum e cornu bubalo. Nobiliores e cornu Rhinocerotis guttum habuerunt. Iuue. magno cũm Rhinocerote lauari qui ſolet. Et Epigrã. poeta in apophoretis Geſtauit modo fronte me iuuencus. Verum Rhinocerota me putabis. Eleotheſium Vnctuarium Alipites Vnctor Pedottiba Rhinoceros

STrigiles dictæ ſunt a ſtringẽdo: quod radere ſignificarut ſcribit Marcellus. Erant enim inſtrumenta balnearia ideſt q̃bus utebantur i balneis maiores ad abradendũ ſudorẽ: ut nũc linteis e corpore: & abſtergendas ſordes quas inde ſtrigmẽta appellarũt. Perſius. I puer & ſtrigiles criſpini ad balnea defer. Legimus apud Strabonem libro. xv. de moribus indorum: Illos exercitium præcipue frictionem probare: & maxĩe ſtrigilibus Ebeni leuibus corpora expolire: reges quoq; corpora ſtrigilum perfrictione curare. Scribit Apuleius Stigmenta Frictio

FRANCISCI MARII GRAPALDI DE PARTIBUS AEDIVM LIBER SECVNDVS.

INferioribus ædiũ partibus q̃tum potui diligenter quæue his cõuenire uiſa ſunt breuiter diſpoſitis: De baſilica: cœnaculo coquina gynæcio: cubiculo: ualitudinario: ſacello: bibliotheca: armamentatio: granario: poſtremo de turri: ultimaq; cõtignatiõe ſiue mauis tectõ: quæ oĩa ſuperioribus partibus adſcripſi: quia ordo id exigere uidebaẽ: q̃uis eoꝝ plurima ĩferioribus quoq; ad æſtatis calores potiſſimũ euitãdos ꝓ locoꝝ cõditione & regionũ diuerſitate architecti addere cõſueuerint Hæc etiam ut ad faſtigium domus ĩcœpta pueniat ſubnectere cogimur In quis oĩbus ĩterpretandis ſi quid minus elegans q̃ doctrina tua expetebat honori cuius hæc eſt ſacrata editio: ſi qd minus eruditũ quã hæc tẽpora noſtra expoſcũt: & res ipſa de q̃ agiẽ poſtulabat inueneris: id omne tribue cũ ætati tũ negociis & publicis & priuatis. Mallui. n. ſubdialis promus ueniã deprecari: q̃ umbraticus cõdus uenia carere: Subciſiuis horulis ætatis anno. vi. & uigeſimo olimpiadis qngenteſimæ ſexageſimæ ſextæ ãno. ii. quod eſt dñici natalis milleſimo quadrĩgenteſimo ſupra octuageſimũ octauũ hæc nũq̃ agamus: publicus & priuatus interpres: nunc ſenator haud ingrata tñ. ut auguror: legẽtibus futura cõtexui non mediocri qdẽ labore: nõ parua difficultate quæ fuere tot tãq; uaria & uulgo incognita rimari excogitare: oblata locis ſuis ponere: poſita ueteꝝ ſcriptoꝝ auctoritate fitmare: ad illos. n. tãq̃ ad anchorã recurrere operæpreciũ duxi: ut & fides locupletior habereẽ: & lector curioſus fontem e quo plurima poſſet haurire nõ ignoraret: quibus cauſis ueniam apud te non ſolum: ſed apud cæteros facile me adeptuꝝ: ut par eſt: exiſtimans: ad ſuperiora domus audenter aſcendo animo equidẽ aut delectare iã doctos: aut idoctos (ut ille inquit) manifeſtius erudire.

Superiora

Subdialis promus

Vmbraticus condus

Scalæ contignatio pauimenta proce ſtrium. Caput .I.

Gradus

SCalæ igitur a ſcandendo nomen acceperunt:quod his altiora ſcandimus:Gradus quoq; e ligno mar more laterculis ſunt per quos ad ſuperiora ædium & ædificiorum omnium aſcenditur autore Marcello Vergil. Poſteſq; ſub ipſos nituntur gradibus Plinius in trigeſimo ſexto.Porticuſq; aſcenduntur nonagenis gradibus omnes:nam proprie ex plurimis gradibus ſcalæ conſtant.M. Varro Gradus inquit duplicata ſcanſio. Scalæ uero quibus per gyrum aſcendimus a Cochleæ forma & Cochlides & cochleæ dicuntur. Fiunt & ſcalæ e teretibus lignis perticas uocant gradibus interpoſitis: & e funibus canabinis ambæ portatiles: utuntur illis putatores uindemiatores & nos domi ad plurima: his uero milites etiam ĩ urbium oppugnationibus ut ſcandentes muros introire poſſint: tales ut eſt apud Vegetium de de re militari Capaneus excogitauit: utuntur illis & fures & amantes ad furta:Aſclapiades medicus pruſienſis nullo unq̃ modo ĩfirmus ſuprema in ſenecta lapſu ſcalarum ueluti Elpenor morte ſubita exanimatus eſt.

Cochlides
Cochleæ
Portatiles
Scalæ
Perticæ

Solatium

COntignatio:quæ triuialiter ſolarium: dicitur ſiue ſtrata ſit cemento laterculiſue: ſiue non ſtrata Plinius Sexqu ipedalis paries non pluſq̃ unam contignationem : tollerat Ammianus Marcellinus:ad contignationem turris tertiã aſcenderunt Prima autem ſi parietis firma ſoliditas patitur per teſtudinem concameranda. A tigno nomen mutuatur; quod in lege. xii. tabularum notat omne genus materiæ: ex quo ædificia conſtant:Inde Tignarius non ſolum qui dolabra lingua complanat: ſed qui ædificat nomen accepit: ut Caius iureconſul. atteſtatur. Porriguntur autem Tra-

Tignum
Tignarius

bes ſuppoſitis mutulis a pariete in parietem ut fiat conti/gnatio:ſuperponũtur mox Tigilla quæ aſſeres tranſuerſæ. illis tabulæ: tabulis rudus nouum ſiue laterculi uel teſſeru/læ cum calce: Antiqui mutulos e marmore parieti interſe/rebant firmiſſime quibus imponebant capita trabium al/ligata cum anſis & fibulis æneis ad trabeationem catenan/dam: apud nos e parietibus prominentes ex robore inſcul/pti ponuntur & ſæpicule inaurantur Proceꝝ etiam nomẽ adepti: Aſſeres ipſi e truncis arboꝝ ſtridula dentataꝗ e fer/ro Serra non ſolum ad hoc opus ſed etiam ad compluria alia mortalium uſibus producenda ſecantur: quẽadmodũ & Tabulæ: ad arculas: ualuas: fulcra & menſas: aſſeres etiã bipenni & dolabra ex unico trunco quadrantur ſic dicti ꝙ trabibus parietibuſꝗ aſſideãt: texturam coaſſationem uo/citamus: ut tabulis tabulationem. Et Tabulata: inquibus ſi ſiſſuræ fuerint rimæ proprie dicentur: nam & axes tabulæ ſectiles ſunt Feſto Pom. a quibus etiã aſſamenta & aſſulæ Trabes uero duo ligna compacta: qualia nectuntur ferreis clauis cum latitudo triclinii craſſitudinem neceſſariam in ſola arbore non inuenit: ſiuntꝗ firmiſſimæ ex robore & abiete: E iuglande facile franguntur ſed id pronuntiant ſtrepitu: quod in Antandro accidit ut refert Plinius cum e balneis teriti ſono profugerunt: Ex Vlmo ſtilla marceſcũt & æuo præ cæteris corrumpuntur: ueſtiũtur & trabes alie/na materia arboribus in laminas ſectis: quas pulcherrimas præſtat Abies & utraꝗ populus.

Aſſeres

Mutuli

Proceres

Tabulæ

Coſſatio

Tabulatio

Tabulata

Rimæ

Trabes

Axes

Aſſamenta

Aſſulæ

Veſtire trabes

PAuimenta quibus lacunarum nitor reſpõdere debet ex ulmo ad cameras primum Agrippa i/ thermis quas romæ fecerat trãſtuliſſe legimus: hæc fuere ex lapideis figlinisue cruſtis uitro te/ctis atꝗ encauſto pictis: quod opus e muſaico: ut nunc ap/pellant Teſſaltum dicitur ꝙ teſſelis.i. paruis quadratis la/pillis intextum ſit: Pauimenta aũt ſunt a pauire quod feri/re ſignificat quia fiebãt ut ſiunt e lapidibus & teſtulis bene pcuſſis addita calce. Pli. fractis etiã teſtis utẽdo ſic ut firmiꝰ durent tuſis addita calce q̃ uocant Signina: dicta hæc ſunt

Teſſelatum

Teſſellæ

Muſeacum

Signina

Scalæ contignatio pauimenta proce ſtrium. Caput .I.

SCalæ igitur a ſcandendo nomen
acceperunt:quod his altiora ſcan/
Gradus — dimus:Gradus quoq; e ligno mar
more laterculis ſunt per quos ad
ſuperiora ædium & ædificiorum
omnium aſcenditur autore Mar/
cello Vergil. Poſteſq; ſub ipſos ni/
tuntur gradibus Plinius in trigeſi/
mo ſexto.Porticuſq; aſcenduntur
nonagenis gradibus omnes:nam proprie ex plurimis gra
Cochlides — dibus ſcalæ conſtant.M. Varro Gradus inquit duplicata
Cochleæ — ſcanſio. Scalæ uero quibus per gyrum aſcendimus a Co/
Portatiles — chleæ forma & Cochlides & cochleæ dicuntur. Fiunt &
Scalæ — ſcalæ e teretibus lignis perticas uocant gradibus interpoſi/
Perticæ — tis: & e funibus canabinis ambæ portatiles: utuntur illis
putatores uindemiatores & nos domi ad plurima: his
uero milites etiam ī urbium oppugnationibus ut ſcanden
tes muros introire poſſint: tales ut eſt apud Vegetium de
de re militari Capaneus excogitauit: utuntur illis & fures
& amantes ad furta: Aſclapiades medicus pruſienſis nullo
unq̃ modo īfirmus ſuprema in ſenecta lapſu ſcalarum ue/
luti Elpenor morte ſubita exanimatus eſt.

COntignatio:quæ triuialiter ſolarium: dicitur ſi/
Solatium — ue ſtrata ſit cemento laterculiſue: ſiue non ſtra/
ta Plinius Sexqu ipedalis paries non pluſq̃
unam contignationem : tolleret Ammianus
Marcellinus:ad contignationem turris tertiā aſcenderunt
Prima autem ſi parietis firma ſoliditas patitur per teſtudi/
nem concameranda. A tigno nomen mutuatur: quod in
lege. xii. tabularum notat omne genus materiæ: ex quo
Tignum — ædificia conſtant: Inde Tignarius nō ſolum qui dola/
Tignarius — bra lingua complanat: ſed qui ædificat nomen accepit:
ut Caius iureconſul. atteſtatur. Porriguntur autem Tra/

bes ſuppoſitis mutulis a pariete in parietem ut fiat conti/
gnatio:ſuperponũtur mox Tigilla quæ aſſeres tranſuerſæ. Aſſeres
illis tabulæ : tabulis rudus nouum ſiue laterculi uel teſſeru/
læ cum calce:Antiqui mutulos e marmore parieti interſe/ Mutuli
rebant firmiſſime quibus imponebant capita trabium al/
ligata cum anſis & fibulis æneis ad trabeationem catenan
dam:apud nos e parietibus prominentes ex robore inſcul/
pti ponuntur & ſæpicule inaurantur Procer̃ etiam nomẽ Proceres
adepti:Aſſeres ipſi e truncis arbor̃ ſtridula dentataq̃ e fer
ro Serra non ſolum ad hoc opus ſed etiam ad compluria
alia mortalium uſibus producenda ſecantur:quẽadmodũ
& Tabulæ:ad arculas:ualuas:fulcra & menſas: aſſeres etiã Tabulæ
bipenni & dolabra ex unico trunco quadrantur ſic dicti q̃
trabibus parietibuſq̃ aſſideãt:texturam coaſſationem uo/
citamus:ut tabulis tabulationem.Et Tabulata: inquibus ſi Coſſatio
fiſſuræ fuerint rimæ proprie dicentur:nam & axes tabulæ Tabulatio
ſectiles ſunt Feſto Pom. a quibus etiã aſſamenta & aſſulæ Tabulata
Trabes uero duo ligna compacta:qualia nectuntur ferreis Rimæ
clauis cum latitudo triclinii craſſitudinem neceſſariam in Trabes
ſola arbore non inuenit : fiuntq̃ firmiſſimæ ex robore & Axes
abiete : E iuglande facile franguntur ſed id pronuntiant Aſſamenta
ſtrepitu: quod in Antandro accidit ut refert Plinius cum e Aſſulæ
balneis teriti ſono profugerunt: Ex Vlmo ſtilla marceſcũt
& æuo præ cæteris corrumpuntur:ueſtiũtur & trabes alie Veſtire trabes
na materia arboribus in laminas ſectis:quas pulcherrimas
præſtat Abies & utraq̃ populus.

PAuimenta quibus lacunarum nitor reſpõdere
debet ex ulmo ad cameras primum Agrippa ĩ/
thermis quas romæ fecerat trãſtuliſſe legimus:
hæc fuere ex lapideis figlinisue cruſtis uitro te/
ctis atq̃ encauſto pictis:quod opus e muſaico: ut nunc ap
pellant Teſſaltum dicitur q̃ teſſelis.i. paruis quadratis la Teſſelatum
pillis intextum ſit: Pauimenta aũt ſunt a pauire quod feri/ Teſſellæ
re ſignificat quia fiebãt ut fiunt e lapidibus & teſtulis bene Muſeacum
pcuſſis addita calce.Pli.fractis etiã teſtis utẽdo ſic ut firmi⁹
durent tuſis addita calce q̃ uocant Signina: dicta hæc ſunt Signina

Gannea
Grecannica
Hypæthra
Subdialia
Lithoſtrota
Aſarota
Subtegula-
nea
Hypoſtega
Saros
Euſaroton
Emblémata
Rudus
Rudus quo-
modo
Rudetum
Procoeton
Arcus ĩ ædifi.

barbatica:& teſtaecea:latini feſtucas ſubiiciendo Gánea nũcuparunt: ſternũtur & cheroſtrata a cornibus:ſcalpturata: ſubdialia quæ Hypethra:ſubtegulanea græcis hypoſtega: Græcanica:& Pœnica e marmore ut uolunt numidico:ꝑterea Lithoſtrota e paruulis cruſtis marmoreis quaſi paui menta lapidibus ſtrata: quæ ꝗdem ſub Sylla c œptauere. Sternunt̃ & Aſarota ĩ quibus Xenodorus primus claruit: nã Aſarotũ ſtrauit miro artificio paruulis teſtulis in uarios colores tĩctis:& imagines pictis. Vnde Papinius ĩ pmo ſil uaꝝ Tiburtinã uillam Vopiſci deſcribẽs:uarias ubi picta p artes gaudet humus Superãtq; nouis Aſarota figuris. Nomen ab a & ſaroſcopo ſiue uero mutuant̃:Scopa quoq; a græcis ſaros dicta: Vnde Euſaroton: Teſſerulas aũt quibus inſtrata pauimenta uariant̃ dũ Verſicoloria fiunt Emblemata quidã dixere ueluti Sculptiones inſertas:cũ Emballo ſit interſero:quæ ĩ lignis etiã fieri decenter uidemus: Materia uero pauimenti ſaxa ſilicet cõtuſa ſiue teſtæ fractæ & glarea cũ calce rudus nouũ uocatur. Nã & dirrupti pauiméti po ſtea rudus uetus nuncupat̃. Plinius cõplanatæ eãt ueteri rudere uiæ. De nouo Vitruuius architectus: Tunc ſuper ſtratũ duces rudus hoc eſt ſaxa contuſa duabus partibus & una calcis temperatæ conſtitues:unde Rudetum plenũ rudere locum:& erudare rudera aſportare.

PRoceſtriũ apud Pli.iunioré ĩ epiſtolis exiſtimo locũ eſſe diciq; apertũ & patulũ quo ꝓceditur ĩ cubiculis cœnaculis & reliquis partibus ſuperioribus:ait.n.in epiſtola ad Gallũ de uilla laurẽtina:Poſt hãc cubiculũ cum ꝓceſtrio altitudine æſtiuũ mu nimẽto hibernũ:nã ꝓceſtria ut Põpeius inqꝫ ædificia ſunt ante caſtra:uel quibus ꝓceditur in muro. Sunt tñ qui uelĩt cũ procoetone eſſe legendũ loco ante cubiculũ nomen ex græco ſibi uendicante. Nemo eſt qui ſuam etiã deformem ne dicã informẽ fœturã non probet. Fit autem Proceſtriũ æqualibus columnaꝝ marmorearum lateritiarumue ĩter-ualis patulum: ſuper quarum epyſtilia arcus curuantur ut ſpetioſior ſit ſtructura: Arcus enim in ædificiis fornicat̃

in hyemiſculum:queadmodum & cæleſtis quem irim ap/ Iris
pellant:& e cornu hippotoxotarum uenatorumq; cōtenditur:
ſpiculis dirrigendis aptiſſimus: hunc locū ipſe exiſtimaue/
rim dici poſſe pergulam cauedium ſiue hortos & plateas
proſpectantem:in quo ambulare cōſueuimus:Vnde a per Pergula
gendo fortaſſe pergula nominata:cui cōſimiles ſunt paten
tes exedræ:Vnde Vitruuius lib.vii.Apertis uero īquit ideſt Exedræ
Periſtyliis aut exedris aut cæteris huiſmodi locis quo ſol
& luna poſſit radios ſuos īmittere.Nec me preterit Pergu/
lam proprie locum notare in quo opera ſua uelut in pro/
patulo artifices habebant:hinc legimus Apellem perfecta
opera in pergula propoſuiſſe.In primas autem ædibus ſo/
laria tectaue ſepto ne quis cadat in preceps muniuntur: id
loricam loticulam Peribolum ue nominare poſſumus:Nā Loricula
lorica ſepimentum eſt apud hiſtoricos quo urbem cingūt Peribolus
obſeſſores: Peribolus uero accipitur a Diuo Hieronymo
pro ſepto corona & circuitu: Petronins Arbiter lorica in/
quit ſiue cancellus eſt murus cœnaculorum ſeu quorumli Cancellus
bet ædificiorum oram ab iniuria lapſus inibi incedentis de
fendens.

BASILICA CAPVT .II.

BASILICAM quæ proprie publica eſt Regiā notans: cō/modato uocabulo dicere pos ſumus locum domi ampliorē ī quo dominum id temporis expectant ſalutatores: Cliētes patronos diſputando:uel col/loquendo:ſeruuli domīos ad/miſſos ſedendo deambulādo ue preſtolantur: fiunt interdū & conuiuia maiora:choreæq; ad citharæ & tibiæ amenos concentus ducuntur.Et prin/ceps ius dicēs ibi quoq; ad tribunal ſedem habebit: cauſas

Pancratiaſtes pentathi Quiquertiões paleſtrita pyxagatus pyctR pugil Funepeus Schœnobates Gymnaſium Gymnaſi arches progymnaſmata Scholæ Diatribæ Lucta paleſtra Diſcus

cognoſcet & iudicabit. Ludi præterea ibidem a Pancratiaſtis pentathlis quos & quinquertiones dicimus: a Paleſtritis: Pyxagathis ſiue pugilibus qui Pyctæ: Petauriſtis Petamiariis: mimis funiabulis ſiue Funepedis quos græci ſchœnobatas: Athletis: præſtigiatoribus: & id genus cæteris exhibentur. Verum ipſe in ædibus locum peculiarem exercitationibus: ponendum exiſtimauerim quod Gymnaſiũ a græcis primo delectationis & exercitii gratia inſtitutũ ut referente Cicerone in ſecundo de oratore didici græca dictione appellabitur. Hinc Gymnaſiarches prĩceps gymnaſii: & progymnaſmata præexercitamenta: Licet poſtea philoſophi gymnaſia tenuerint & in illis diſputauerint: quæ & ſcholæ & Diatribæ uocitatæ ſunt. Exercitabuntur autem lucta quæ Paleſtra a laconicis Thucidide hiſtorico autore nudatis corporibus & oleo delibutis inuenta. Diſco quo Apollo Hyacinthũ per imprudentiam interfecit: Haltere Saltu: Ceſtibus: Fole: pila trigonali. Harpaſto: & cæteris ludricis exercitationibus: quæ profecto laudandæ ſunt: unde Ariſtoteles politicoꝝ .viii. monet Ephœbos gymnaſticæ diſciplinæ exercitationi tradendos eſſe ut fiant agiliores & firmiores: Dedecet adoleſcentem iuuenem ſeniorẽ

Alee primo

etiam: ut ſæpicule fit: Teſſeris & alueolo tabellis ue pictis & Alea lydorum ut uult Herodotus inuento dies perdere. Legant latina eruditi: Vulgaria agramatici qui uel propter

Humaniores litteræ

ualitudinem uel ætatem corpus exercere nõ poſſunt: Omne tempus amittitur & uitæ non adſcribendum: quod humanioribus litteris nec domi nec foris impedientibus: quod artibus ingenuis: quod honeſtis exercitamentis non impartitur: Ocium ſine uirtute mors eſt & uiui: ut inquiunt: ho

Gymnoſophiſtæ

minis ſepultura: Non poſſum non laudare non præconiis efferre Indorum Gymnoſophiſtas: qui ne torpore animi: deſuetudine ocioꝗ ocioſo corrupti uiui atꝗ uidentes: ut ait Lucretius: uitam perderent: Cum menſa poſita ex diuerſis locis & officiis ad frugales epulas conuenirent Iuuenes interrogabant: ut a prima luce ad illud diei rationem bene recteꝗ geſtorum cõmemorarent: qui nihil habebat oſ

ſerre unde prandeter Impranſus foras ad opus aliquod extrudebatur. Quæ quidem optima conſuetudo utinam hac tempeſtate ſaltem a nobis reciperetur. Diſcerent profecto multi laxius tempore tanquam gratuito abutentes illius rationem iuxta Catonianam ſentẽtiam reddere: cuius iacturam naucifacientes in craſtinum ſemper differunt ſana conſilia: dum uitæ nullum maius diſpendium ſit q̃ dilatio: poſtq̃ ſpiritus homini datus eſt precario. Ve homini q nullum aliud habet argumẽtum: quo ſe probet diu uixiſſe præter ætatem.

Conſuetudo optima

COENACVLVM CAPVT .III.

COENACVLVM Locus appellatur ubi cœnamus ut autor eſt. M. Varro in libris de lingua latina: & proprie in ſuperiore ædium parte: Cœnatio uero aut Dietæ in ima. Nã & ſuperioris domus uniuerſa cœnacula dicta. Vnde cœnacula iquit Pompeius ad quæ ſcalis aſcẽditur. Et Suetonius cœnaculum meritorium dixit mercede conductum: cum ſuperiora inquilinis locarentur: Iuuenalis de pauperibus: nam quæ meritoria ſomnũ admittunt. Item rarus uenit in cœnacula miles. Tricliniũ quoq; quod Cicero Cõclaue: idẽ locus dicebatur: in quo tribus totis menſiſue ſtratis comedebant præcipue conuiuio accepti. Apuleius .i.x. Iã deniq; cœnati e triclinio dñi deceſſeramus: Huius quãta latitudo fuerit bis tanta longitudo eſſe debet ſymetrica ratione: ut Vitruuius in .vi. teſtatur. Inde Architriclinus qui conuiuio præeſt nomen accepit. Inde mappæ: inde lecti trichlinares. Plau. in bacchidibus a duobus lectis biclinium formauit:

Cœnario

Dietæ

Triclinium

Conclaue

Architriclinus

prius oportet clauſtra e tabulis quæ ſuper cardines ueluti de foribus dictū eſt deuoluantur:ea tamen arte cōpacta ut per rimas tabularū aer nocturnus intrare & dormientibus obeſſe non poſſit:hic Subſcudes primis tabulis æque imittuntur: Cancelli nāq; appellantur ligna modicis interuallis inter ſe intranſuerſum annexa:quibus muniuntur feneſtræ. Diuus Hierony: Solomonis Prouerbiorū ſeptimo De feneſtra domus meæ per cancellos proſpexi iuuenem uideo paruulū: Et cancellis diſtincta eſt cutis elephantorū: Inde cancellata dicta a Plinio in octauo ſic ſcribente:ſed cācellata cutis & inuitās id genus animalium odore:ergo cū extēti recepere exanimata arctatis i rugas repente cancellis compræhenſas enecant:Antiqui etiam cancros dixerūt Vnde Hyppocoriſticos cancelli: a quibus cancellare uerbum deductum ex inductione Linearum tranſuerſarum: & ab eo cancellarii qui ſcribæ grāmateiq; uocantur:Et clatrii quoq; quibus aliquid munitur aut ſepitur nuncupati. His utimur ad feneſtras:Inde Clatrata feneſtra apud Plautum in milite cum inqt:mirum eſt facinus quomodo hæc hic tranſire potuerit:nam certo neq; ſolarium apud nos eſt neq; hortus ullus: neq; feneſtra niſi clatrata: Clatri apud M.Catonem in re ruſtica ligna ſunt cauearum quibus hæ muniuntur.

Clatrata feneſtra | Subſcudes | Cancellati | Scribæ | Clatri | Grāmatici | Clatrata feneſtra

LAquearium ſiue lacunata lacu trabe i ædificiis plana triclinii cubiculiq; partem ſuperiorem ſignificat:ſed lacus etiā dicitur lacunar: Suetonius in Nerone lacunaria quæ noctu ſuper dormientem laxata machina deciderent parauit:& Verg. Sūmiq; ferit laquearia tecti. Primus Pamphilus Brietis filius Apellis preceptor Lacunaria pingere inſtituit: nec cameras ante eum taliter adornare mos fuit:ut ſcribit Pli.qui luxum romanorū notans ſic etiam in.xxxiii.inquit:Laquearia nunc & ī priuatis domibus auro teguntur:poſt carthaginem euerſam primo inauratu ſunt in capitolio cenſura. L.Mūmi inde tranſiere in cameras ī parietes quoq;: qui & ipſi tāq̄ uaſa inaurantur: Propertius in tertio elegiarū: nec

Lacus | Lacunar | Laquearia picta primo | Lacunaria aurata primo

camera auratas inter eburna trabes: Papinius in primo ſilua.: Robora dalmatico lucent ſatiata metallo: Salaucis quoq; regis colchorum aureæ cameræ argẽteæ trabes & columnæ: atq; paraſtatæ fuiſſe narrant uicto Soſeſtre ægypti rege ditiſſimo: ſed imprimis Verſatilia admirationi fuere cum aliam ex alia faciem oſtentarent.

Verſatilia
Laquearia
Lucerna

POlimyxos lucerna dicitur quæ multos habet angulos & in his funiculos illuſtrandis cõuiuiis accomodamus unde Mart.i Apophoretis. Illuſtrem cũ tota meis conuiuia flãmis: Totq; gerã myxos: una lucerna uocor: Lucerna aũt græce Lychnus. Verg. Pendẽt lychni laquearibus aureis: & Lucretius Lumina pendentes lychni: Lacunaribus.n. eos appendebant ueteres ueluti nos candelabra Orichalcea quæ recte appellabimus Penſilia: ut lychnum penſilẽ illi dixere: primi ægyptii lucernæ uſum monſtrauere ut eſt apud Euſebium.x. ꝑparationis euangelicæ: alychno Ellychnium eſt qui lucernæ adhibetur: & flãmã nutrit funiculus Pli.i.xxxv. de Sulphuris generibus. Quartũ cauton inquit ad Ellychnia maxime conficienda ꝗuis omnes fere codices habeant lychnia quod etiam placet: cum lychnia græce ſint cãdelabra aliquãdo & eadem quæ ellychnia: ſed meam magis amo fœturam: Demoſthenis oratiões ad lucernam lucubratas dixerũt Ellychnion redolere: ſed & thryallida & Phlomõ uocant: alychno quoq; lychnobios ad lucernas uiuentes qui noctibus uice dierum utuntur nominarũt: Seneca epiſtolarum ultimo: Nihil conſumebat niſi noctem: Itaq; credo dicẽtibus illum quibuſdam auarum & ſordidum uos inquit & lychnobium dicetis: lychnuchi autem lychnos amplectuntur: & ſane ita nominatur apud græcos quicqd lucernas ſuſtinet: ut iter aſtra ophiulcus id ẽ ut Columella uertit anguifer: & Daduchus tedifer: Sceptruchi reges Homero Sceptriferi: at cliduchus clauiger: Vtiliſſimi uero lucernarum funiculi habentur floculi quidam in pilulis roboreis naſcentes: Vnde Plinius in decimo ſexto de fructibus quos robur producit: Naſcuntur in eo inquit pilulæ

Lychnus
Pẽſilia cãdelabra
Pẽſilis lychnꝰ
Cauton
Ellychnium
Lychnia
Lychnobii
Thriallis
Phlomos
Lychnuchi
Ophiucus
Daduchus
Septruchi
Cliduchus

nucibus non abſimiles intus habentes floculos molles lu-
cernarum luminibus aptos nam & ſine oleo flagrant:ſicu
ti galla nigra:Quo loco a ueritate hiſtoriæ recedentes qui- **Funiculi**
dam floſculos lectitant . Ipſi autem lucernarum candela-
rumq; funiculi cum nimium exuſti flãmam lucidam non
emittunt emunguntur quodã inſtrumento:quod ab emũ **Emunctoriũ**
gendo emunctorium appellabitur:qua dictione in alio ta-
men ſignificatu utuntur medici . Emungere quidem pro-
prie eſt nares pituita muco & ſordibus ſuperfluis purgare.
Vnde in prouerbiis Solomonicis tritum illud adagium :
qui uehementer emungit elicit ſanguinem:& quemadmo
dum qui nares habet emunctas acrius olfacit & clarius lo
quitur : ita candelæ emunctæ ſuper fluitate funiculi in fun
gos iam conſumpti limpidius ſplendidiuſq; lumen emit-
tunt:Plau.lychnium emũge paulum per ut uideat anus ubi
pedes ponat.

A Bacus mẽſa dicitur ſtructoria quam poculis or
nare cõſueuimus:ut etiam e marmore Delphi- **Delphica**
cam : quæ cortinam tẽpli antiquitus notabat . **Cortina**
Auſonius:fama eſt:fictilibus cœnaſſe.Agatho-
clea tegem:atq; abacum ſamio ſæpe oneraſſe luto .M. Ci-
cero in tuſculanis queſtionibus abacos inquit cõplures or
nauit auro argentoq; cælato.Eſt & abacus res depingẽdis
deſignandiſq; aptiſſima formis:ut ſcribit Mart.Capella in
geometria:Perſius:Nec qui abaclni hũeros. Et Apuleius ĩ **Abaculi**
apologia magiæ prima. Abaco & puluiſculo te dediſſes :
& abacus columnarũ cubile ut Vitruuius hoc eſt planicies
ſtructa ad ſeſſum habilis : Abaculos uero dicemus Calcu- **Logiſtice**
los ad numerorũ diſpunctiones ſupputationeſq;: a quibus
ut uideo ſupputandi peritiam quam Plato Logiſticen uo-
cat Abacum neoterici nominarunt.

M Anubium quo manus lauantur:ut ſcribit Põ:
peius:quemadmodum peluuium uas: quo pe- **Peluuium**
des ſunt loti : & peluis : hinc de Seruatore legi- **Peluis**
mus : Miſit aquam in peluim & cœpit lauare
pedes. Nonius hãc uas aquarium exiſtimauit ĩ quo uaria

Truellum perluuntur unde nomen.Idem maluuium truelum appel-
Manalis lat:cuius orceolum aquæ manalem inquit nũcupamus:q
Vrceolus eo aqua manans in truleum effundatur: At ſeruius lebetẽ
uaſculum interpretatus eſt:in quo aqua cadit cum manus
Lebes lauantur: Sed lebetes quoq; legimus coquinatios:ab aliis
Pollubrum Pollubrum etiam nominatur.

Gutturnium GVtturniũ aquiminariũ ideſt uaſculũ quo aqua
Aquiminariũ guttatim in manus mittitur per colli anguſtias
a guttis nomẽ accepit autore Pompeio apud
nos gutturniis ꝓminens quoddam anguſtæ
Epiſtomium lingulæ ineſt in fronte:quod aquam emittens Epiſtomion
appellare poterimus:licet proprie epiſtomiũ dicatur ĩ fon
fontibus tibus manu fabrefactis:In quibus ſunt ligulæ tubuliue plu
res aquã:ut ſupra diximus trãſmittentes.M. Varro ĩ tertio
rei ruſticæ:in primis radiis eſſe epiſtomiis uerſis ad unum
quẽq; factum ſic ut fluat in cõuiuam.Et Seneca in.xiii. ad
Lucilium:Niſi aquã argẽtea epiſtomia ſuderint: & adhuc
plebeias fiſtulas loquor: Deprauati codices habent epito-
ma:quod eradi debet & ſubſtituẽdum epiſtomia: id quod
Philippus ab eruditiſſimo Philippo Beroaldo præceptore meo:haud
Beroaldus pœnitendo audiui:cuius penſiculato iudicio ſcriptiſq; mi-
nime triuialibus fidem eam habeo indubitatam: quæ olĩ
Delphici Apollinis oraculo habebatur: cuiq; acceptum
quicquid in me eſt referens Thaletis quam Mandraitum
is popoſcit mercede mubiq; dependo.

CAndelabra ſunt quibus candelæ dũ ardent cõ
tinentur:a quibus nomen mutuantur:ut refert
Macrobius ex.M.Varronis reꝝ diuinaꝝ auto
ritate.Pli. M. Var. & Martialis de candelabro
præmiſſo lemmate ſic ſcribens.Nomina cãdelæ nobis an
tiqua dederũt.Non notat parcos uncta lucerna patres: Ex
argento auro etiam his utunť noſtra tẽpeſtate principes &
antiſtites:cæteri ex oricalcho:pauperiores e ligno:ut oli ex
rei familiaris anguſtia:Hinc exiit diſticon. Eſſe uides lignũ
Candelæ ſeruas niſi lumina fiet: De candelabro magnus lucerna ti-
bi.Candelæ ipſæ & ex cæra fiunt:quæ in primis ad rem di

uinam flaminibus:potentioribuſq; in ædibus ſeruiũt:& ex ſepo uulgares quæ ſepatiæ dici poſſunt. Vñ Apuleius:Tota domus completur tedis luceruis:cæreis:ſepatiis:& cæteris nocturni luminis inſtrumentis: ubi ſepatium a ſepo deduxit:quod etiam ſeum:dicitur animaliũ bifidas ungulas habentiũ & cornigerorũ. Candelæ quoq; laminis corneis ita compoſitis:ut uentus flammam extinguere non poſſit includuntur:laternas appellãt. Martialis: Dux laterna uiæ clauſis feror aurea flammis. Plinius. xxii. Vrorum inquit cornibus barbari ſeptemtrionales potant: & mox: apud nos in laminas ſecta tranſlucent: atq; etiam lumen incluſum latius fundunt. Et Plautus in Amphitrione Quo ambulas tu qui Vulcanum in cornu concluſum geris? Pauperiores inter nos loco cornu: & ueſica & papyro utuntur: Cæreus autem a cæra dictus eſt:ut nomen indicat:de quo epigrãmatarius poeta in apophoretis; Hic tibi nocturnos præſtabit cæreus ignes: Subducta eſt puero namq; lucerna meo. Quo loco puerum pro ſeruo accipit Aduerſitore: ita enim dicitur ſeruulus inquit ad dominum foris cœnãtem ut illum domum reducat & comitetur: autor Donatus Apuleius in decimo: At intus cærei præclara micantes luce nocturnas nobis tenebras inalbabant: Cæreos ſaturnalibus muneri dabant humiliores & tenuioris cenſus homines locupletioribus: quod autore Pompeio cæreis ditiores pauperes candelis uterentur. Hos antiqui funalia a funibus dixere. Silius Italicus punicorũ ſexto: cui nocturn⁹ honos funalia clara: facerq; poſt epulas tibicenus adeſt: ubi loquitur de Cn. Duilio: Cui pœnis bello nauali ad mi lam uictis:& quinquaginta nauibus captis conceſſum eſt a ſenatu:ut reuertenti a cœna tibicen caneret & funale preferetur: a funalibus funera dicta: nã mortuos ſepelientes funebri pompatico honori illa maiores adhibuere. Funerũ autem & ſepulchrorum uſum pluto qui Ageſilaus: ſummanus. Diſ. Orcuſ. Vedius: & Styglus Iupiter dicitur introduxit:ut eſt apud Diod. Hinc uita functis dominari exiſtimans. Funebris pompæ lex eſt ut funus precedat nos

Sepatium
Sepnm
Seum
Cæreus
Aduerſitor
Funalia
Funera
Plutonis nomina

ſequamur tanquam poſt defunctum morituri : Cæterum
Funere Præficæ
Funeras antiqui dicebant ad quas funus & dolor pertine-
bant : ut ſororem matrem uxorem : Nam Præficæ ſunt
planctus principes non doloris : utpote ad lamentandum
conductæ.

CAlix uitreus uaſculũ e uitro quo bibimus ideo
nuncupatur ꝙ eo calidam bibebant antiqui :
ut refert.M.Varro in libris linguæ latinæ:nam
& calidam & frigidam conuiuiis ueteres adhi-
Vitrum Vitrearii
buerunt.Iuuen.Calidæ gelidæq; miniſter. Vitreus autem a
uitro quo conſtat:id tranſlucidum eſt: plura habens gene-
ra uaſcula ex eo apud nos uitrearii producunt ad uſus in
primis menſaꝝ:& quibus papyro uiminibuſue itectis uia-
tores utuntur ad uina pottanda:unde uiatoria nominãtur
ſed nonũꝗ & lignea ſtãnea coclacea fictiliaq; ad hunc uſũ
habentur:Plinius Vaſa uiatoria e taxo uinis in gallia facta
Gemmati calices
mortifera fuiſſe cõpertum eſt:uitreariis officinis nunc Ve-
netiæ:ut olim Sydon nobilitantur:Calix item uas ad obſo-
nia.Ouidius i faſtis:Stant calices minor inde fabas olus al-
ter habebat:&.M.Varro:Calix inquit a caldo ꝙ in eo puls
calida apponebatur. Fuerunt & calices gẽmati a gemmis
maiores nãq; calicibus gemmas inſerebant : & præcipue
ſmaragdos:unde Plinius.xxxiii. Nec hoc fuit ſatis turba
gẽmaꝝ potamus & ſmaragdis teximus calices:ac temulẽ-
tiæ cauſa tenere indiam iuuat:Silius Iam ſimul argẽto ful-
gentia pocula mixta quis gẽma quæſitus honos : quæ res
uſq; adeo creuit:ut multi gemmas digitis detractas pocu-
lis adderent.Iuuenalis:Nam uitro ut multi gẽmas ad po-
cula tranſfert a digitis.Et Mart. Gẽmatum ſcythicis ut lu-
ceat ignibus auꝝ: Aſpice quot digitos exuat iſte calix . At
Cululli Criſtallus
calices fictiles culullos appellamus.

CRiſtallina uaſa & pocula dicuntur ex criſtallo:
qui lapis eſt ex aqua puriſſima ſub terra cõge-
latus:autores Diod.A. Gellius ex Ariſtotelis li-
bris & Seneca naturalium quæſtionum tertio
Nãq; glaciem eſſe certum eſt;unde & nomen græci dede-

runt.Paplnius in ſiluis: Raraq; longæuis niuibus criſtalla gelari: Et eccleſiaſtici. xliii. dicitur Aquilo flauit & gelauit criſtallus ab aqua:quod criſtallina eſſent in precio apud ueteres Plinius oſtendit:qui in.xxxvii.refert matremfamilias nec diuitem Trullam criſtallinam ſeſtertiis cētum quīquaginta milibus preſtinaſſe:& Neronem in ſuprema ira calices duos criſtalinos fregiſſe nūcio rerum amiſſarum accepto:Suet.Scyphos quidem nominat:ſēd criſtallinos fuiſſe nō ſcribit:quos a cælatura carminis homerici Homericos Cæſar ipſe appellabat: Nam pocula quoq; & eſcaria ad uſum mēſæ inſculptioni[illegible]ſperantur: hinc toreumata:hinc Anaglypha: & T[illegible]a cum emblematis uenuſtantibus.Epigrāmat.poeta [illegible]tis phidiacæ Toreuma clarum.Item Et menſis anaglypha de paternis.Saluſtius Cū tabulas toreumata ſigna emūt:noua dirruunt:aliud ædificant.Latini nunc cælata:at ueteres Anceſa uocauere q circūcedendo fierent:autore Pompeio;primus Phidias cælādi inſcunpendiq; artem: quæ eſt Toreutice:demonſtrauit: In Corynthiis inquit Plinius æs placet auro argentoq; mixtum:in cælatis ars & ingenia.

Syphi homerici

Toreumata *emblemata*

Triglipha

Anaglypha

Cælata

Anceſa

Toreutice

Corinthia

MVrrhina pocula ex murrha humore quodam ſub terra calore concreto murrhinarii producunt Plinius in trigeſimo tertio. Murrhina & Criſtallīa ex eadem terra effodimus quibus precium faceret ipſa fragilitas:oriens mittit:nitor eſt his & uarietas colorꝫ: circūagentibus ſe maculis in purpuram cādoremq;:eſt & in odore aliqua cōmendatio.Mart.in Apophoretis de murrhinis premiſſo lēmate.Si calidū potas ardēti murrha falerno Cōuenit:& melior fit ſapor inde mero.ea in urbē primum iuuexit mithridatica uictoria Pōpeius:quoꝝ mox preciū adeo ī dies creuit ut poculum murrhinū ad ſextarios tres capax.lxxx. ſeſtertiis emptū fuerit. .T. Petronius uir conſularis morituius inuidia Neronis principis murrhinam trullam trecentis ſeſtertiis emptam fregerit ut menſam eius exheredaret. Horum meminit & ireconſultus. Diuus Auguſtus capta Alexandria nibil ſi

Murrhā

Murrhinarii

preter;calicem murrhinum retinuit.

Potoriũ uas

Poculum & ipſa potio & uaſculum potorium nuncupatur.Cicero:caret epulis extructiſq; mẽſis & frequentibus poculis:caret ergo uinolentia cruditate & inſomniis:Veg.Pocula ſi quando ſæuæ infecere nouercæ.Lucretius & ſedare ſitim prius eſt q̃ pocula natum. Silius Italicus. At celtæ uacui capitis circundare gaudent Oſſa neſas auro & menſis ea pocula ſeruant.Dicuntur autẽ pocula a potatione:ut ſcribit Marcus Varro:quorum quidem uaria ſunt nomĩa:ſicut diuerſæ formæ: ut ſcyphus:quo uſus eſt Hercules: Calix qui a græcis κυλι ξ:ciathus:nibus qui etaim ipſa effuſio: Cymbium:carcheſium:amula:bicos biceriũue:obba:trulla: cratera:aliphanum: patera: luter quo uinum aqua miſcetur: unde mixtarium capides:cupa & phiala ex uitro nimis frigideut uolunt:quod græce hyalos dicitur: a quo hyalina uitrea & hyalurgos uitrearius:nã aureas & argenteas phialas legimus horum nonnulla: ut canthatus anſas habent quibus apprehenduntur. Varro diuinarum libro .v. aras tradit anſas primo dictas q̃ erat neceſſarium ſacrificantes illas tenere:hinc peritiſſimus Maro æneidos.vi.inquit.Talibus orabat dictis araſq; tenebat.Plautus in Perſa Anſatũ dixit hominem qui glorioſe ambulat brachiis inſtar Anſatum extantibus & ſubnixis: Compluria etiam naſum in ſummo:Iuuẽalis ſiccabis calicem naſorum quatuor:eſt.n. naſus in poculis & uaſis cæteris quo fluit & egeritur humor: Omnia autem menſis apta quæ ſunt uaſcula & potoria & eſcaria epitrapezia uocantur: unde Papinius in ſiluis:Vindicis poculum epittrapezion celebrat: de quo meminit & Martialis:dictio eſt græca ab epi præpoſitione & trapeza menſa deducta:inde trapezitas mẽſarios campſarios argẽtarios colybiſtas & numularios uocitarũt quod: menſis utantur.Suetonius in Galba: numulario non ex ſide uerſanti pecunias manus amputauit:menſæq; eius affixit: & Ioannis ſecundo de ſeruatore dictum eſt. Numulariorũ æs effudit & menſas ſubuertit.

Scyphus
Calix
Ciathus
Nimbus
Luter
Mixtarium
Bicarium
Phiala
Hyalos
Hyalina
Hyalurgos
Anſæ
Cantharus
Aræ
Eſcaria
Epitrapezia
Trapeza
Trapezitæ
Campſores
Naſus ĩ poculis
Colybiſtæ
Numularii

APyroton græci uocant uas frigidarium: Vnde
Plinio in trigeſimo ſexto calices Apyroti etiãſi
legitur quandoq; Pterotos:nam calida & frigi Pteroti
da in cœnis uſos ſcimus ueteres:hinc ipſe credi Refrigerato/
derim Apyrotum nos poſſe: Refrigeratorium appellare rium
uas illud patens in quo uitreo Porcellanico argenteoue:
& pauperioribus figlino frigida pleno per eſtates poculis
ĩmiſſis uina & decoctam refrigerare ſolemus: ueluti olim
apud Romanos in niue menſibus etiam æſtiuis(ut iam di
ctum eſt)ſeruata refrigerabantur.

VRceoli fictiles ut Caprunculum & calpar nũc Caprunculũ
ad uina dicuntur e terra facti:quibus etiam po Calpat
tentiores olim uſos credimus:nãq; figlinarum Figlinaꝝ opa.
opera apud antiquos in precio fuere: ut autor
eſt Plinius in.xxxv.ſic ſcribens:Figlinaꝝ opera imbricibus
tabulis teguliſq; ad balnea mãmatis: uel ad tecta coctili/
bus laterculis frontatiſq;:aut quæ rota fiunt etiã fictilibus
doliis ad uina excogitatis & ad aquas ꝑpter quæ Numa
rex.vii.collegiũ figuloꝝ ĩſtituit:& mox: maior quoq; pars
hoĩum terrenis utitur uaſis:Samia etiãnum in eſculẽtis lau
dantur:retinẽt hanc nobilitatẽ & Aretium in Italia:& cali/
cum tantũ ſurrentũ Auſonius:Fama eſt fictilibus cœnaſſe Figlina
Agathoclea regem: Mart. Aretina nimis ne ſpernas uaſa primo
monemus: Lautus erat thuſcis Porſena fictilibus. Vrceo/
los autem pocula & id genus multa ĩ ſupellectile ex argil/ Argilla
la:ita enim terra appellatur primo Chorebum figulũ athe
nienſem legimus formaſſe. Plaſticen uero quæ imagines Plaſtice
ex argilla effingit omnium primos in ſamo Rhoecum Rheocum
& theodorum: ut alii Dibutadem Sicionium filiæ opera
excogitaſſe: Lactantius ſcribit Prometheum primo ſimu/ prometheus figulus.
lacrum hominis de terra feciſſe: hinc locus fabulæ datus
Ipſum igne cæleſti hominem e limo factum animaſſe:licet
Higinius ad miram ingenii excellentiam: Euſebius uero re
ferat ad humanitatem & ſcientiam ad quas a feritate &
nimia imperitia mortales traduxit & quodãmodo refor/
mauit. Qui uero urceolis & lagœnis uina e cella uinaria

Oenophorus
Vinifer
Dorophorus
Melophorus

fert ad Triclinium is eleganti uocabulo dicetur Oenophorus:niſi mauis eum Viniferũ noiare: Veluti Dorophorus dona ferens:Melophorus poma:& id genus innumera.

M.
Ientaculum
Prãdiculum
Silatum
Acratiſmon
Prandium
merenda
Antecœnium
Cœna
Veſperna

SEnſas lectus triclinares diſcubitorios appellamus quibus poſitis cibos capimus.Oui. Nunc dape nunc poſito menſæ nituere lyeo. Apuleius de Aſino aureo menſas dapibus largiter inſtructas accumbunt. Si mane diſcumbimus Ientaculum id eſt prandiculum is primus cibus uocatur: ueteres ſilatũ acratiſmon græci dixere:ſi tum poſtea prãdium:ſi meridie merẽda:ut ſcribit Nonius quæ antecœnium:ſi ueſpere cœna:unde ab antiquis autore Pompeio:ueſperna eſt nomita: quod uero nunc eſt prandium cœna dicebatur: Sicq; nulla fere pars diei comeſationibus erit immunis: Damnabat bis die ſaturum hominem fieri Plato diuinus:ut creditur:philoſophus:At nunc quidam: ut porci ad aquiliculũ ſorbitione:non ſolum bis: ſed & quater crapula ſeſe iugurgitant tanq̃ ad perdenda eſculenta geniti:unde Suetonius de Vitelli imperatoris luxuria Epulas inquit trifariam ſemper:Interdum quadrifariã diſpartiebat in ientacula & prãdia & cœnas comeſationeſq; facile omnibus ſufficiens uomitandi conſuetudine:comeſatio ipſa cibus potuſq; dicitur qui poſt cœnam ſumitur: uel potius quacumq; hora extraordinaria: Sunt enim adeo multi gulæ uoraciſſimæ & in explebilis Barathri ut ad comedendum natos ſe tantum exiſtiment:hic Philoxenum Erixidis & Gnathonem Siculum gulæ proceres immo uero perdiros Gulones ac extremæ cupediuoras infamant Litteræ:q conuiuiis adhibiti emungere ſe in pultariis ſoliti eſſent:ut abſtiuentibus cæteris ſoli epulis:ampliter fruerentur nulla conuictorum habita ratione: hic eſt ille Philoxenus qui Gruis collum a diis immortalibus ſibi dari optabat cum diceret non eandem ciborum eſſe rationem: Sed partim linpuam partim gulam ſua mouere ſuauitãte:Socrates uero ſanctiſſime dicebat: moltos homines propterea uelle uiuere ut ederent

Domeſatio

& biberet: ſe ſe bibere atq; eẽe ut uiueret. & Aulus Gellius
quis inquit habens aliquid humani pudoris uoluptatibus
iſtis duabus comedẽdi atq; coeundi quæ ſunt homini ſue
aſino communes gaudeat? A cœna autem inter cætera ſit
domicœnium quo uſus eſt Martialis: Et cœnatoria quæ — Domicœniũ
recidipna & triclinaria ueſtimẽta ad uſus cœnæ: hinc exiit — cœnatoria
diſtichon: Nec fora ſnnt nobis nec ſunt uadimonia nota: — Recidipna
his opus eſt pictis accubuiſſe toris. Plautus Incœnem ſi-
ne cœna dixit. Eſt & cœnipeta qui libenter petens alienas — Incœnis
cœnas Paraſiti ſæpicule perſonam induit: dum diuiti aſſen — Cœnipeta
tatur: dum blanditur & interim non toleranda ſuffert ci- — Paraſitus
bi & uentris gratia. hinc legimus Heliogabalum impera-
torem Paraſitos ad rotam aquariam ligatos cum uertigi-
ne ſub aqua miſiſſe & rurſus ad ſummum reuoluiſſe: ita
ut eos Ixionios amicos uocaret. Menſam ipſam quam Ca — Ixioni
to amicorum parentem ac procreatricem putauit uacuam — amici
tolli non ſinebant Romani ueteres: ſed omnino cum ali- — proteruia
quid ſupereſſet intepretantes ſemper de eo quod nunc a-
deſt aliquid in futurum relinqui oportere: ac per hodier-
num craſtini meminiſſe: ut ſcribit Plutarchus in proble-
matibus: At in proteruia ſacrificio mos fuerat epularum
reliquas & fragmenta in ignem mittere: ut conſumeren-
tur: hinc innotuit ſcoma ſiue dicterium illud Catonis: Nã
cum Albidius bonis ſuis abliguritis nouiſſime domum — Scoma
quæ ſuperfuerat incendio perdidiſſet: proreruiam homi- — Dicterium [apud macrobium]
nem feciſſe dicebat: quod enim comeſſe non potuerat id
combuſiſſe. In maximo autem prætio habitæ ſunt apud
antiquos menſæ citreæ: quas ut Plinii uerbis ex decimo
tertio loquar: Fœminæ uiris contra margaritas regerunt. — Citreæ mẽſæ
Extant hodie Marci Ciceronis in illa paupertate: & quod
magis mirum eſt illo æuo emptæ libris undecim: Cum
his memorantur: & Galli Aſinii: quæ libris undecim uenũ
datæ ſunt: & duæ a Iuba Rege uenditæ quarum alteri pre
tium fuit libris quindecim: alteri paulo minus: honos præ-
cipuus in uena criſpis oblongo diſcurſu uel intorto: ille Ti — Tigrinæ
grinæ: Pantherinæ appellantur. Fiebant autem eo at- — Pantherinæ

Cilibæ menſæ rotundæ quadrataeq; etiã nuncu pantur autore Pompeio: nam Diſcus tantum menſa rotunda dicetur. M. Var. Menſam eſca riam Cilibam appellabant ea erat quadrata ut nunc in caſtris eſt: a cibo Ciliba dicta. Poſtea rotunda facta: & quod a nobis media & a græcis meſa menſa dici po teſt niſi q ponebant pleraq; in cibo menſa. Vinaria uero cilibantum: ſed uide ne potius cibilæ a cibo ut Eſcariæ ab eſcis ſint nominandæ. Primus Heliogabalus iperator ro. argenteas menſas in ſupellectile habuit ut Lampridius teſtatur: Suppellex autem eſt domeſticum patris familias in ſtrumentum ut exponit Vlpianus Iureconſultus ueſtibus inter cætera ſubtractis. — Diſcus — Menſa — Cilibatum — Suppellex

Tripodes menſæ cum tribus pedibus ut nomẽ indicat fuere: quibus apud nos hodie menſæ ipſæ ſuſtentãtur antiquitus erant militares: Horitius Donarem tripodas premia fortium graiog: Homerus quoq; in odiſſea narrat Alcinoum inter cætera Xenia Vlyxi tripodem magnum dediſſe: Menſæ uero unico tantum pede ſubnixæ monopodia dicuntur: quæ inter inſtrumẽta luxuriæ a priſcis collocobantur. Scribit Pli. in. xxxiiii. ex autoritate. L. Piſonis Cn. maniliũ aſia deuicta primum iuuexiſſe in urbẽ ſuo triumpho monopodia abacos & triclinia ærata Vrbis anno quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo & in ultimo Victoria tñ illa iquit Pompei primum ad margaritas gẽmaſq; mores inclinauit: ſicut L. ſcipionis & Cn. Manilii ad cælatum argẽtum & ueſtes Athalicas & Triclinia ærata: ſicut L. Mũmii ad corithia & tabulas pictas: Vbi Triclinium in ſuppellectile fuiſſe oſtendit: a quo locus ipſe de quo diximus nominatur & tris menſas ſiue totos habebat ita cõiunctos ut tranſferri huc atq; illuc poſſet legimus & argentea triclinia romæ fuiſſe: Idem Plinius. xxxiii. Cornelius Nepos tradit ante Syllæ uictoriam duo tantum Triclinia romæ fuiſſe argentea. Repoſitoriis quibus menſas imponebant argentum addi ſua memoria cœptum Feneſtella dicit qui obiit nouiſſimo Tiberii prin — Monopodia — Triclinium — Repoſitoria

cipatu Sed & teſtudinea tum in uſum ueniſſe: Ante ſe autē paulo lignea rotunda ſolida nec multo maiora ꝙ menſas fuiſſe: ſe quidem puero quadrata & cōpacta aut acere op/ta aut Cœdro cœpiſſe: mox additum argentū in angulos

Teiclinia uerſatila

lineaſq; p cōmiſſuras: Adde qđ triclinia uerſatilia celebra ta ſunt: quæ diſcumbentibus conuiuis circū agerentur. Iā dixerat Liuius Originem luxuriæ romanæ ī urbē ab Aſia/tico exercitu inuectā fuiſſe ita ut uincendo uicta fuerit: cū īprimis maiora ꝙ credi poſſit detrimenta conuiuioꝝ luxu

Sumptuariæ Cibariæ

ſuſtinuerit; unde plurimæ leges ſumptuariæ quæ & ciba/riæ latæ ſunt: Orchia prius: mox Fannia anno urbis condi tæ quingenteſimo octuageſimo octauo: Didia: Licinia: & Cornelia: ut Macrobius teſtatur.

Sedentes epulabantur

SEdile a ſede ubi ſedemus macrobius ait Cicero Laberio ꝑtereunti & ſedile quærēti recepiſſem te niſi anguſte ſederem. Verg. Gramīeoq; uiros locat ipſe ſedili: maiores. n. noſtri ſedentes epu/labantur: quem morē habuerunt a Laconibus & cretenſi/bus ut Varro docet in libris de gente populi romani: in q/bus notat qđ a quacūq; gēte traxerit autor Serui⁹ Enarās illud Vergilianum in ſeptimo Perpetuis ſoliti partes conſi dere menſis. Vbi de ſacris tantum epulis dictū oſtendunt ſuperiora & ita nos accipiamus qnando accūbebant ma/iores in cōuiuiis non ſedebant quem morē ſeruant hodie quoq; e barbaris plurimi: Vnde Valerius max. fœminæ in quit cū uiris cubantibus ſedētes cœnitabāt: Et plutarchus ſcribit Catonem Vticenſem in cœna ſediſſe nā poſt pharſa licam inqt pugnā hoc quoq; priori mœſtitiæ addiderat ut nunꝙ iaceret niſi cū dormiret: In accubitis aūt honoratior locus non tā ſummus ꝙ melius creditur: hinc Maro aurea compoſuit ſponda mediamq; locauit: Refert Xenophon Cyrum ſolitum fuiſſe conuiuas honoris gratiā a latere ſini ſtro iuxta ſe ponere: utpote fideliores charioreſq; illos de/clarans qui in parte cordis leua diſcumberent: Nos uero a

Coepulones Synariſtnutes

dextro latere tāꝙ honoratiore collocamus: quos dignio/res & maioris autoritatis cenſemus inter coepulones: &

ſynariſtûtes quoq; numerus a maioribus ſic deffinitus ẽ:ut Gratiis tribus quas charites græci minor nõ eſſet: nec Muſaq; numeq; excederet. Nõ comitteudũ eſt hoc loco illud A.Gel.ex.M.Var. ſatyris menippeis conuiuiũ conſtare ex rebus quatuor:& tum deniq; cibus numeris ſuis abſolutũ eſſe:belli homũculi per uocarores collecti ſunt:ſi electus locus:ſi tempus lectũ:ſi apparatus non neglectus:nec loquaces inquit nec mutos cõuiuas legere oportet: quia eloquẽtiá in foro & apud ſubſellia:ſilentiũ uero nõ in cõuiuio ſed in cubiculo eſſe debet. Sermones igitur id tẽporis habendos cenſet non ſuper rebus anxiis aut tortuoſis:ſed iocundos atq; iuitabiles & cũ quadá illecebra & uoluptate utiles ex quibus ingeniũ noſtrum amœnius fiat & uenuſtius: quod profecto eueniet ſi de id genus rebus ad cõmunem uitæ uſum pertinẽtibus confabulemur:de quibus in foro atq; in negotiis agendis loqui non ocium: Adhibent nonnulli Anagnoſtem qui legat faciles utileſq; ex philoſophia queſtiones. uel Erotica quædam non nimis laſciua: Plurimi uero fidium modulamina:non ſine puello carmina uel rithmos dearticulante. Nam & Alcinoi apud Homerum & Didonis apud Verg. Menſa habuit hæc Ioppá illa Phenium cithara canentes. Scribit Plato in Gorgia cantillenam hanc conuiuiis cantari ſolitam: optimum eſſe bene ualere:ſecundo loco formoſum eſſe, tertio habere diuitias nulla fraude partas: Valerius uero maximus Maiores inquit natu in conuiuiis ad tibias egregia ſuperiorum opera carmine comprehenſa canebant quo ad ea imiranda iuuenum uirtutem alacriorem redderent: ubi plures ſedebant ſubſellium ubi duo biſellium dicemus:ſicut Binominem a duobus nominibus Bigamum a duabus uxoribus: Bigas a duobus equis ut trigas a tribus & biferam arborẽ quæ fert bis fructũ ánuatim: Subſelia quoq; minoq; ſunt magiſtratuum ueluti Ttribunorum quæſtorum & triumuirorum qui non in ſellis curulibus nec i triuialibus conſidebãt ut ſcribit Aſconius pedianus:& ſubſellia ſedes theatrales appellãt:Sella itẽ qua ſedemus quaſi ſeda a ſedẽdo

Numerus cõuiuarum
Gratiæ
Charites
Conuiuiũ cõſtat quatuor rebus.
Vocatores
Nec muti nec loquaces
Sermones conuiuales
amatoria
Cantilena i cõuiuio
Bigamus
Bigæ
Trigæ
Subſelium
Bifera
Arbor

unde Laberii ſcomma in Ciceronem recitans Symachus apud Macrobium Mirum iqnit ſi anguſte ſedes qui ſoles duabus ſellis ſedere: quaſi nec Cæſari nec Pompeio fidus ue refert Seneca: Eadem græco uocabulo Thronus dicit ur:prouerbiorum Solomonis uigeſimo Miſericordia & ueritas cuſtodiunt regem:& roboratur clementia thronos eius:Cathedra quoq; ad ſedendum ponitur: & Scamnum a ſcamno ut uolunt terra elata inter duos ſulcos pro ſedili accipitur:Matt.Sedere in equitum liceat an tibi ſcānis:Ouidius ſexto Faſtorum Ante focos olim ſcānis conſidere lōgis mos erat.Marcns Varro aliter ſcamnum interpretatus eſt ut in cubiculo dicemus: Eſt & Emityclus cathedra ad ſedendum in medii circuli formam unde nomen: nam & Sidonius hemicyclon dixit Solium in balneis ſemirotundum:ſed & cœnatio dicitur ueluti Sigma: Legimus apud Strabonem Luſitanos ſedentes cœnitare ædificatos in pariete Hemicyclos habentes.Marcus Cicero in Lælio:Cum ſæpe multa narret tum memini domi in hemicyclo ſedentem ut ſolebat cum & ego eſſem una & pauci admodum familiares in eum ſermonem illum incidere qui tum multis fere erat in ore:Nam ſoliti fuerant antiqui:id quod Poſthuma ætas recepit patriis & uernaculis eſculentis mutitare ideſt mutua conuiuia domi agitare: quæ Sodalitia ut græci ſyſſitia appellauere. Namq; Syſſitos eſt apud illos Sodalis paſſim inter noſtros agitantur Symbola collatione ſingulis facta unde nomen: qui nihil contulerint Aſymboli dicentur: ut ſolent cœnipetæ & hi qui accedunt inter dum ut in prouerbio dicitur & Cenāt Acleti ideſt citra Vocationem.

Duabus ſellis ſedere — *Thronus* — *Cathedra* — *Scamnum* — *Scanna longa* — *Hemicyclus* — *Sigma* — *Mutitatio* — *Syſſitia* — *Sodalitia* — *Symbola* — *Aſymboli* — *Acleti*

Mappæ dicuntur quæ ſuper menſam ſternuntur: Plinius in decimo nono de lino ſcribens quod uiuum appellant:Ardentes in focis cōuiuioq; uidimus mappas ſordibus exuſtis ſplendeſcentes igni magis q̄ poſſent aquis:Viloſæ apud ueteres habitæ ſunt in prætio: hinc epigrammarius poeta in apophoretis de mappis nimirum intelligens: Nobilius uiloſa

tegunt tibi lintea citrum: mantelium uero ꝙ mantile: linteolum eſt quo manus tergere ſolemus: quaſi manutergium ut. M. Varo in lingua latina īterpretat: frequens.n. ad manus tergendas fuit uſus mantiloꝝ ut ſcribit feſtus Pompeius: Inde Manticularia dicuntur ea quæ frequenter in uſu habentur & quaſi quotidie manibus tractantur: hæc latine loqui dicereq; uolentes non ſuo uocabulo demonſtrare non minus dedecet: quam hominem non ſuo nomine appellare: hinc impenſius elaboraui ut in hoc litteraꝝ dilectoribus ac ſtudioſis pro uirili parte prodeſſem.

Mantelium
Mantile
Manticularia

SAlinum uaſculum eſt in quo ut nomen īdicat ſalis elementum continetur: & menſæ infertur: in qua ſignificatione accepit Horatius in carminibus cum īquit: Viuitur paruo bene cui paternum ſplendet in menſa tenui Salinum. Fit ut plurimū e plumbo albo non nunꝗ̃ e uitro aut criſtallo argento etiā ad uſus ditioꝝ: pauperes ligneo uel figlino utūtur. Vas itē apud antiquos dicebatur quo primitias diis offerebāt ut ſcribit Porphirio Horatianus interpres: Cōſueuerunt nāq; maiores noſtri cum alimenta ſe dono deorum habere cognoſcerēt ex omnibus aliquid illis offerre magis ut ſe gratos exhiberent ꝗ̃ ꝙ deos aliquo arbitrarentur īdigere. Vnde cum agros quoq; urbes ac oppida deoꝝ munere ſeſe poſſidere īuenirentur: ut eſt apud Cenſorinum: partem quādam templis ſacelliſq; ubi eos colerent dicauere: hinc decimæ fana cultuſq; deorum.

Decimæ
Fana
Cultus deoꝝ

CVltellus a cultro per diminutiōem autore Seruio nomen accepit: eo utimur in menſa ad panem carnes & id genus multa ſecanda & ī fruſta diuidēda. Iuuenalis Spectas & chironomōta uolanti cultello donec peragāt dictata magiſtri omnia nec ſane minimo diſcrimine refert quo geſtu lepores & quo gallina ſecetur: cui aſtipulatur Seneca ad Luciliū. Alius precioſas aues ſcindit & per pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum in fruſta excutit: Infœlix qui huic uni rei uiuit ut altilia decēter ſecet: obiter

de chironomonte
Altilia

hilominus uenenum ſæpius auro quam argilla bibitur: & pluries ſub Matteis latitat q̃ ſub oleribus. Epulanti Claudio Cæſari uenenum datum per ſpadonem prægustatorẽ teſtatur Suetonius. Architriclini eſt autem curare ut eduliũ uariorum fercula ſiue miſſus ſeriatim & in tempore conuiuis quos coepulones cõmenſales & cõuictores dicimus exhibeantur: ut rectæ omnia: omnia ſplẽdide diſpoſita ſint ad hoc præſto aderit miniſtroꝝ ornatiſſimoꝝ turba liteis ſuccincta per quos ut inquit Seneca ſigno dato ad íferendam cœnã haud obſtrepenter diſcurritur: per miſſus a mittendo & fercula a ferẽdo ſingulaꝝ epularum ſingulas cõdituras intellige: Apuleius de Aſino aureo libro quinto. Et illico uini nectarei eduliumq; uariorum fercula copioſa nullo ſeruiente: ſed tantum ſpiritu quodam impulſa ſubminiſtrantur: & Lãpridius ſcribit Heliogabalum imperatorem celebraſſe tale cõuiuium: ut apud amicos ſingulos ſinguli miſſus apparaterentur: & aliquando omnes miſſus ſola phaſianorum carne ſtruxiſſe: Suetonius quoq; narrat Aug. Cæſarem cœnam ternis ferculis: aut cum abundantiſſime ſenis præbuiſſe: ſed fercula ſimpliciter quoq; dapes ſignificant: quæ ſi fuerint lautiores cupedia: unde cupepediarii & cupedulæ dicuntur. Cyrus rex ut refert Xenophon ĩ pedia amicoꝝ chariſſimos honoratiſſimoſq; quos uideri uolebat mittebat ad eos partes ferculorum ex mẽſa: nam partes diſtribuere miſſitareq; ĩ cœnis olim mos inualuit: qui adhuc permanet inter amiciores beneuolos & amatrices: ut illa etiam cõſuetudo mutandi uaſa cum ferculis. Plinius. xxxiii. Ptolomeum Varro tradit Pompeio res gerente circa Iudæam octo milia equitum ſua pecunia tolorauiſſe: Mille cõuiuas totidem aureis potoriis immutãtem uaſa cum ferculis ſaginaſſe. Sed illud munificentius quod legimus: eadem uaſa apponi conuiuiis ſolita fuiſſe ut ipſi ea ſecum ferrẽt & dono haberent quæ ideo Apophoreta dixerunt.

Panis e tertio qui Atopyrus ſyncomiſtis & Pyrinos Hippocrati apud nos fit laudatiſſimus fermento

Quæ uere mattea. matya. preciosa edulia
Architriclini E
Conuiue
Cœpulones
Cõuictores
Miniſtri
Miſſus
Fercula
Cupedia
Cupedulæ
Cupedinarii
Apophoreta
Autopyrus
Syncomiſtis
Pyrinos

addito: qui Zymitis nuncupatur: nam abſq; illo azymi nomen adeptus ĩprobat: licet plus nutriat ut refert Theodo. Priſcianus. Encryphia azyma ſubcineritia inquit Ambroſius. E ſiligine antiquiores panem cæteris præferebant: Seneca ad Lucilium: Malum panem inquis: expecta: bonus fiet: etiam illum tene tibi & ſiligineum fames reddet: cuius quidem ſententiam probat exemplum Ptolomæi qui rex olim per ægypti deſerta non ſubſequutis comitibus pane cibario in caſula oblato nihil illo pane iucundius unq̃ ſe comedisse affirmauit. Eſt enim meo iudicio eſca ſuauiſſima panis ſiccus cum famis obſonio: ſicut in ſiti aqua nectareum eſt poculum: & in amoris tentigine uenus meliſſima etiam informis ancillula exiſtimatur. Ipſius autem panis proprietatem ut ſcribit Nonius a paſcendo ueteres appellauere; ſiue q̃ omnibus pulmentis in cibis adhiberi poſſit & fere adhibeatur: cum nullum obſonium reddat ĩſipidius: nam παν græce totum. Vnde Pantheon omniũ deorum templum: Pamphagus omnia comedens: Pantomimus omnia imitans: Pancarpiæ coronæ ex diuerſis & pene omnibus florum generibus compactæ. Vbi habet Panarium dicimus: ſicut a penore penarium. At eius fruſtulũ bucceam & hypocoriſticos bucellam. Hier. Solomonis prouerbiorum .xvii. melior eſt bucela ſicca cum gaudio: q̃ domus plena uictimis cum iurgio: & Auguſtus Cæſar ad Tiberium: In balneo demum poſt horam primam noctis duas bucceas manducaui: priuſq; ungi inciperem: Eſt apud nos peregrinum ſcortillum olim elegans: nunc non ſatis iuuenuſtum quod fruſtillo panis conduci poteſt: poſtico (ut fertur) lacinioſo admittens quos ualuis bipatentibus emittat; Panis genera a Plinio li. xviii. numerantur ab obſoniis oſtreatii: Artolagani a delitiis: feſtinatione Speuſtici: a coquendi ratione furnacei: & artopteſii ſiue artopticii: item aquatici quoniam aqua trahuntur a tenui & ſpongioſa inanitate ut Picentes: Addimus nos Turtundam de qua eſt apud Nonium & Catonem: Subcineritios ſub cinere coctos in foco. Vnde focacei: & inter cibarios ſiue

Encryphia
Zumytis
Azymus
Siligneus
Eſca ſuauiſſima
Nectarea potio
Meliſſima Venus
Pantheon
Pamphagus
Pantomimus
Pancarpiæ
Panarium
Buccea
Buccella
Panis genera
Artolagani
Aquatici
Picentes
Turtunda
Subcineritii
Focacei
Cibarii
Acceroſi

ſecundarios Aceroſum quaſi paleis mixtis autore Pompe io:& Pityrium furfureum Caniceumue a canicis furfuribus farris:nam iterum coctus nauticus dicetur: parum rubidus:at ex nouo frumento Sitanius ī timeſtri a meſſe factus: Summa uero laus panis ſiliginis uel tritici bonitate: & cribri farinarii excuſſoriiue tenuitate conſtat. Caligula quartus Cæſarum panes & obſonia ex auro cōuiuis appoſuit ut ſcribit Tranquilus. In cōuiuiis noſtra tempeſtate ſaliaribus olim cœnis lautioribus uidimus ipſi & panes: bellaria:offas iuſſulatas: carnes & id genus cætera inaurata. Fiūt & panes dulciarii cum ſaccaro ſimplici:uel pineis nucibus ſolidis agminatim ingeſtis aut amygdalis contuſis & in forma teſtuacii ī clybano coctis:qui Martii panes uel Martios panes dici poſſunt ut inquit Hermolaus ī quadā epiſtola ad Cardinalem Senenſem:Nam Maza modo panis offa:modo libum:placētaue:de qua Atheneus: Martios autem ab inuentore paſtillos ut Martiatum unguētum in medicina legimus:hos initio prandii conuiuis apponūt potentiorum ſtructores cum cruſtulis ſæpiculæ mellitis: hamis iunculis:lacertulis quæ forſitan Brachiolæ & id genus ſcitamentis ut uerbis utar Apuleanis:quorum concinnatores piſtores dulciarii Cruſtulariiq dicentur.

Secundarii | Aceroſus | Pityrii | Caniceus | Canicæ | Nauticus | Sitanius | Rubidus | Dulciarii panes | Cruſtula mellita | Mazapanes | Martii panes | Brachiolæ | Cruſtularii

Vinum humanis corporibus gratiſſimus liquor modice ſumptum non officit ſtomacho: non cerebro:ſed digeſtionem adiuuat: uires alit appetentiam ciborum inuitat: ſanguinem coloremq hominum iuuat: triſtitiæ curam hebetat:unde Bacchum teſte Seneca de uitæ tranquilitate liberū dixerūt quod animum a ſeruitio curarum liberet: algorem expellit:ſomnumq conciliat: Hinc Aſclepiades medicus utilitatem uini æquari uix potentiæ deorum poſſe pronuntiare non dubitauit: At copioſius hauſtum caput turbat: & ſtomachum lædit: unde Plinius prorſus inquit ut iure dici poſſit neq uiribus corporis utilius aliud neq aliud uoluptatibus perniciosius:ſi modus abſit:hinc ſcatet ebrietatis libi

Liber | Bacchus | Nec utilius | Nec pnitioſi⁹

do portentoſa : pallor: genæ pendulæ : oculorum ulcera : tremulæ manus effundentes plena uaſa: & quæ ſi pœna præſens:furiales ſomni : & inquies nocturna : hinc ex ore halitus fetidi:hinc rerum omnium obliuio morſq; memoriæ : Nam uapore cerebrum debilitat:membra remollit : unde pueris & nutricibus non eſſe dandum monet Ariſtoteles in libro de ſomno & uigilia : Auicen. Vinum pueris ĩquit dare : eſt ignem igni addere lignis debilibus . Seneca ad Lucilium:Epulæ cruditates afferunt : ebrietates neruorum torporem tremoremq; : & libidines : pedum manuū articulorumq; omnium deprauationes: Propertius elegiarum ſecundo : ut hæc quoq; tranſeunter referam : Vino forma perit:uino corrumpitur ætas : Vino ſæpe ſuum neſcit amica uirum : Apoſtolus quĩto ad epheſios: Nolite ĩnebriari uino in quo eſt luxuria . Iam prius dictum fuerat a Solomone prouerbiorum . xx . luxurioſa res uinum & tumultuoſa ebrietas:& in decretis pontificalibus.xxxv.diſtinctione . luxuriæ fomentum & incentiuum eſſe uinum legimus : inde non eſt quod miremur ſi Romæ & in latio fœmininis uinum bibere longo tempore non licuit . Inuenimus in hiſtoriis Egnati Metelli uxorem ꝙ uinum bibiſſet e dolio interfectam fuſte a marito: cūmq; cedis a Romulo abſolutum : & Fabius Maximus in annalibus ſcripſit matronam ꝙ loculos in quibus erant claues cellæ uinariæ reſignauiſſet a ſuis inedia mori coactam : Ex hoc inſtitutum eſt propinquos fœminis oſculum dare: ut ſcirent an temetum bibiſſent(hoc tum nomen erat) Vnde abſtemius & temulentia deducta : quæcumq; enim mulier ut uere & catholice refert Valerius maximus immoderatæ uinum appetit uirtutibus ianuam claudit & uitiis aperit . Aegyptiis quoq; regibus certa erat ſtatuta uini potandi menſura: qua neq; farciri uenter neq; inebriari poſſent: nã regibus ut eſt in prouerbiis Solomonicis : Vinum minime dandum eſt : quia nihil ſecretum ubi regnat ebrietas : ne forte bibẽtes obliuiſcantur iudiciorum: & multent cauſam filiorum pauperis: Vnde dictitabant Romulum ad cœ

Vinū pueris dare

Fomentum ueneris

Loculi clauiū

Temetum

Abſtemius

Temulentia

Vinum regibus nō dandum

nam uocatum non multum bibiſſe quia poſtridie nego-
cium habebat: monet Plato intertio de re publica: a ui-
ni temulentia abſtinere debere ciuitatum gubernatores:
ne cuſtode cuſtos indigeat: Sapientis uiri ſuper menſam
celebre dictum eſt: Prima cratera pertinet ad ſitim: ſecun- Dictum cele-
da ad hilaritatem: tertia ad uoluptatem: quarta ad inſani- bre
am: hinc ebrietatem eſſe furoris uoluntariam ſpeciem Ca- Ebrietas
toniana ſententia diffiniuit: nam per eam & ſenſu & men
te excedimus: ut eſt apud Dionyſium areopagitam: feſti-
uiter dixit Plautus: Vinum luctator eſt doloſus: pedes ca-
ptat primum: Satis notum eſt Archeſilaum philoſophum Incredibile
cum uinum immodice hauſiſſet obiiſſet ætatis anno ſe- Dilutū uinū
ptuageſimo quinto: quia uini copia naturalem uiuificāq
uirtutem caliditate ſuffocat: in his præcipue qui inſitum
calorem exiguum atq imbecillum poſſident: Sed incredi-
bile quod ſequitur ab Ariſtotele tamen hiſtoriæ animali-
um ſexto traditum: Siracuſis potator quidam egregius
oua ſub Storia poſitis in terra tam diu potabat donec oua
ederent fœtum: Cum autem purum in cœnis uinum da-
batur omnes deum ſoſpitem optabat bibenti: cum poſt
cœnam dilutum id eſt aqua mixtum: quod Staphilus ſcy-
teni filius primus inſtituit ſumebant: Iouem uocarunt ſal-
uatorem: nam uini puri: quod merum eſt: potus ad inſa- Merum
niam redigit: aqua iouis mixtus uoluptatem læticiamq
affert & prohibet inſaniam ut autor eſt Diodorus in quin
to Bibiliotheces. Meracis quidem uti potionibus per uige
ſimū diem ante canis ortum totidem poſtea ſuadet Heſio-
dus: Vinum ipſum græci Oenon appellant inde oenopho Oenon
rum Vt Gaſterium uel gaſter & Baucaliū: ex argilla ligno Gaſterium
ſtāno uel argento uaſculum ad ferenda uina idoneum: Gaſter
Apuleius metamorph. vii. Oenophoro quod immixtum Baucalium
uino gerebat uenenum: & oenopola uenditor uini: qui ſo- Onophor
let Aduentoribus ſuis meratius uinum exhibere: ac Oe- Oneopola
nopolium taberna uinaria: præter panem & uinum cæ- Oenopolium
tera ut edendi irritamenta quædam reperta: nō per uſum Aduentores
uitæ neceſſarium: ſed per luxum animi parata obſonia

Obſonia

dicuntur. Iuuenalis Nec tamen his ulla obſonia fiunt rancidula: hinc Thucydides hiſto. primo narrat Artaxerxem Temiſthlocli dono dediſſe magneſiam ob panem: Lampſacum ob uinum: Myuntem ad obſonium: Dicere ſolitus fuerat Alexāder famem optimum fore obſonium: Cæterum cum uaſa a græcis quæ dicuntur Baucalia latice implentur ſonum ut inquit Aphrodiſæus edunt tibi propriū a quo ut Vaſis nomen eſt factum ut alia apud græcos nomina ſonorum factitia ueluti in aqua phloesbos: & ī aluo botbotytmos.

Fames Optimum obſonium

Phlosbos

Bothorygmos

LAnces ſunt uaſa lata rotūda quibus caro tam toſta q̄ elixa cæteraq; edulia cōdiuntur menſæq; īſerantur: Horatius ī ſatyricis ſermonibus ligna nutritus glāde rotundas curuat aper lances: Apud Martialem commendātur Chryſundatæ ex auro cum fierent ut nūc etiam ex argento Argyrendatæ: Et quoniam elixae toſtaeq; carnis mentionem fecimus eduliorum rationem ex Mar. Varronis ſententia aperire non inducens fore duximus: Primum maiores noſtri aſſam carnem comederunt: elixam poſtea: mox iure conditam ac per inde iucundiorem: quod quod genus Cornelius Celſus Iurulētum appellat his uerbis: tum res eadem magis alii iuruléta q̄ aſſa magis aſſa q̄ frixa. Vnde ī libris liguæ latinæ: Vbi pultem aut iurulenti quid ponebāt a capiendo Catinum nominarūt: Apuleius autem iuſſulētum formauit in Apologia magiæ ſic de Ennio ſcribens: Oſtēdit qualiter aſſus aut iuſſulētus optimæ ſapiat: nec tamen ab eruditis repræhēditur: tribus itaq; nominibus diſtinguebatur axo elixo & iurulento quibus frixum additum. Caro autem eſt cibus præ cæteris corpus nutriēs autore Celſo ut propinquioris cōuerſionis ad ſanguinem. Siccioris nutrimēti eſt frixa & toſta: humidioris elixa: piguis malæ alimoniæ & pauculæ cibūm ſubleuans: ſalita quoq; corpus extenuans teſte Theodoro Priſciano non probatur: melior eſt autem omnis oſſibus proxima & digeſtibilior: ut eſt apud Auicēnam. Veſcuntur & populi etholorum carne

Chryſendate

Argyrendate

Eduliorum ratio

Iurulentum

Iuſſulentum

Catinus

Aſſum

Elixum

Frixum

Caro

crũda qui Homophagi inde dicuntur:ut refert Thucydes hiſtor.tertio: Inter lances uero habentur Tympana a for/ma: Filicatæ ad ſpetiem herbæ filicis cælatæ: Clematertæ quaſi Pampinatæ: ut Hederatæ Corymbiatæ ab hederis Pampinis Corymbis (ut uidemus) iſculptis: Ariſtopho/rum Mazonomum Diſcus & Magyræ a Coquina fortaſ/ſe: de quibus meninernnt Pli. Acron Pompeius Horatius Marcus Varo & alii: Apuleius cœnarum reliquiis Diſcus ornatus Feneſtella: Hierony. Abacuch Danieli portan/tem in diſco prandium eleganter Diſcophorum appella/uit. Catinus quoq; iter lances numeratur: Perſius Poſitum eſt algẽte catino durum olus: Hora. Inde domi me ad por/ri & ciceris refero lachãiq; catinum: Lagana autem ut ſen/tit Acron ſunt quædam quaſi membranulæ ex farina & aqua quæ iure pingui coctæ caſeo: Pipere: Croco: Cina/momoq; cõditæ in cibis nõ iniocundæ pãticoſo noſtro ui/dentur: his fere ſimiles ſunt niſi q criſpuli & craſſiores ex aqua & fama paſtilli: globuli a quibuſdam: circuli etiam: & magis incõdite facti Lixulæ & Semiluxulæ nuncupati: qui elixi caſeo aromatis & butyro cõdiuntur. Sed uide ne aqud Horat. Lachani legẽdum ſit cum græci Lachanon olus unde Lachanopolion locus ubi olera uenduntur no/minauerint: Eũdem & Paropſidem dicere poſſumus: Hic i cœna domini q̃ Mathei uigeſimo ſexto Paropſis Marci xv. carinus uocatur. Suetonius in Galba: Ordinario quidẽ diſpẽſatori breuiatium rationum offerẽti Paropſidem le/gimus ꝑ ſedulitate ac diligẽtia porrexiſſe. Sũt & Gabatæ uaſa cõcaua edulis pulmẽtariiſq; aptiſſima. Epigrã. poeta i vii. Tranſcurrũt gabatæ uolantq; lãces: & in. xi. Sic implet gabatas paropſideſq;. Eſt promulſidarium a promuſide condimento. Eſt Boletaria ſeruiens boletis uoluptario ut inquit Seneca ueneno: unde eſt: Cum mihi boleti dede/rint tam nobile nomen: Prototomis pudet heu ſeruio coliculis Sunt Pultaria a Pulte illa antiquorum nomen adepta.

Homophagi
Tympana
Filicatæ
Clematertæ
Ariſtophorũ
Mazonomũ
Diſcus
Magyræ
Diſcophorus
Catinus
Lagana
Paſtilli
Circuli
Globuli
Lixulæ
Semiluxulæ
Lachanon
Lacanapoliõ
Paropſis
Gabatæ
Promulſidarium
Boletaria
Pultaria

Minutal
Lynoniaca
Dapiferi
Iuſcum
Iuſculum
Scutellæ
Diuidere Veſtes
Scutra
Cochlearia
Lingulæ

SCutella a nobis id circinatæ rotunditatis uaſculum dicitur quo minutal ex carne uel oleribus Lymoniacæ ſciuiſſimi ſaporis Pulmentum: iuſcula:itinctus & cætera id genus condimenta ī menſam per dapiferos exibentur:eſt autem iuſcum ſiue iuſculum ius:quibus uocabulis utuntur.M.Cato Apitius & Apuleius:hinc iuſcula cibaria liquidiora uocitamus; quæ cōſtat uitellis ouorum:omphacio:iure pingui:Croco & cinamo:hæc crocea ſiunt:uiridia ſi uolueris croci loco betas & petroſeli in modicum contundes & per Setaceum trāſmittere:Scutela ipſa a ſcutulis ut quidam credidere nomē mutuatur:Sunt.n.ſcutelæ rotundæ formæ quales aranea contexit Pli.xi.de araneis.Quanta arte celant pedicas ſcutelato rete ad capiēdas muſcas circa graſſantes:& ſcutulata ueſtis Iuuenale a ſcutulis nūcupatur:quibus diuidere ueſtes gallia docuit:Scutulam item pro uaſe ponit Martialis xi.Sic īplet gabatas Paropſideſq;: & leues ſcutulas cauaſq; lances:hinc ſcutellas:Cicero in Tuſcu.quæſt.Demus ſcutelam:dulciculæ potionis aliquid prouideamus: & cibi Alii ſcutellam a ſcutra uaſis genere deducunt:ſicut a mitra mitellam:Ad iuſcula autem & pulmenta liquidiora inmenſa cochlearibus preſertim orichalceis uel argenteis utimur quæ acochleis nomen traxerunt:unde Epigrāmat.poeta ī Apophoretis Sum cochleis habilis ſum: non minus utilis ouis:Nūquid ſcis potius cur cochleare uocer?Sed e ligno etiam ad uſus coquinarios & plurium officinarum cauantur: his non multum diſſimiles Lingulæ: de quibus idem Martialis: Quamuis me Ligulam dicāt equiteſq; patreſq; Dicor ab indoctis lingula grāmaticis: ſic dictæ ꝙ ī linguæ ſpeciem factæ ſint:ueluti & ligulæ gladioli oblongi ut ſcribit Gellius.

Epulum
Viſceratio

EPulæ cibi miniſterio hoīum in noſtrum uſum comparati:Epulum uero publicum cōuiuium dicitur: quale ſæpius Imperatores populo dediſſe legimus adiecta interdum ex carne cruda Viſceratione:Epulæ ipſæ & cōdimenta tam multiiuga ex

ſapidiſſimis ſuccum nutrimētis uapore in unum ſaporem redacta de quibus multa ſunt apud Apitium & Platinam qui pauloante noſtram ætatem ſcripſit:carnes & id genus reliqua priori mēſæ cōueniūt cū i ſecūda ponātur Caſeus: pira:nuces:poma: uūæ.Ficus:& mellita:ſaccaroue:intecta: horoſaceaq; cōplutia:pro locorꝫ temporum & rei familia ris cōditione:Horatius in ſermonibus: Tunc penſilis uua ſecūdas & nux ornabat mēſas cum duplice ficu:Mat.Mē ſæ munera ſi uoles ſecūdæq;: Marcētes tibi porrigēt uuæ Et nomē pira qui ferūt ſcytorum.De his igitur quia locus id exigere uidetur paucula dicemus:Satis ī hoc ut in cæte tis fere omnibus ſit me tibi īdicare ſcriptores cādidiſſimæ lector:quos adire poſſis ſi quid copioſius noſce deſideraue ris.Primi aūt Iones ſecūdæ mēſæ ponēdæ: unguenti:coro naꝝ i conuiuio dandaꝝ cōſuetudinem haud parua irrita mēta luxuriæ introduxerūt nam ueteres & græci compri mis coronas in Sympoſiis & conuiuiis geſtauerunt:infun debātq; poculis & hilaritatis gratia bibebant ut exemplo Cleopatræ & .M.Antonii ſatis cōſtat: quæ cū illo luſit ex tremis coronæ floribus ueneno īfectis:autor Plinius: Sed preceptum Epicteti ī Enchiridio ut optimū cuſtodiēdum eſt. Quod inquit ad corpus attinet ad purū uſq; uſum ſu me:uelut cibum:potum:ueſtem: domū: quod aūt ad gulā aut delitias pertinet penitus circūſcribit.

Mēſa ſecūda

Bellaria ſignificant ſecundæ mēſæ omne genus cibi:nam quæ tragemata græci aut pēmata ea ueteres noſtri Bellaria appellauere ut refert Aulus Gellius:Vñ Macrob.i ſatur. Ad huc dicēte Furio ſecundæ menſæ illata bellaria nouo ſermoni princi pium dederunt:Symmachus.n.attractas manu nuces Vellem inquit ex te audire Serui tanta nucibus noīa quæ cau ſa uel origo uariauerit aut unde tot mala cum hac una ap pellatiōe uocitentur & M. Varo ex ſatyris menippeis Bel laria ea maxime ſunt mellita nō ſunt πεμματιν idest pla centis & bellariis enim cum π[illegible] idest cum conco

Tragamata
Pemmata

ctione ſocietas infida: Vina quoq; dulciora hoc nomine ſignata ſunt: dictaque ea Liberi bellaria. Cur autem edenda ſint tragemata & ſecundarum menſarum conſuetudo fuerit introducta quærens Ariſt. in Problem. Vt ſatis inquit bibamus nõ enim ſitis gratia ſolum quæ per mẽſam primam nos teneat bibendum: Sed etiam poſt hauſiſſe aliquid iuuat.

Nucleus

Nux iuglans

NVces dicuntur quæ foris duo tegũtur & intus habent quod eſui eſt. Nucleum uocant: Plautus in Curg. qui e nuce nucleos eſſe uolt, frangat nucem. Eſt nux iuglans a iuuando & glande uel potius quaſi Iouis glãs nam id genus arboris nuces habet ſuauioris ſaporis ꝙ glãs autor Macrobius i Saturn. de illa hæc Plinius Solum hoc pomum natura compactili operimẽto clauſit namq; ſunt biffidæ putaminum carinum carinæ: nucleoq; illis quadripartita diſtinctio lignea intercuſante mẽbrana: quæ eſt Nauci: nucẽ ipſam Baſilicã

Baſilica nux

græci dixere: recens iucundior eſt ut ſcribit Auicẽnas: ſicca unguinoſior: ſtomacho inutilis: difficilis cõcoctu: tuſſientibus inimica: & capiti: cui dolorẽ ſuſcitat. Vñ græci Cayron id pomum uocitãt a quo Caryinũ oleũ de quo diximus: & Caryopos nucis ſuccus. Plinius Nuces inquit Iuglãdes græci a capitis grauedine appelauere: eſt pontica nux quæ auellana ab oppido campaniæ ubi copioſior: cæteris minor eſt: hinc a poeta ſatyrographo minima nux uocata: Pontica autem a ponto regione: Plinius in aſiam græciamq; e ponto uenere & ideo ponticæ nuces dicuntur: præneſtina eadem nux a loco: prenoſtinos populos inquit Põpeius antiqui nucleas nominarunt ꝙ in eorum regione plurima nux minuta naſceretur: hanc corylus arbor producit de qua Verg. hic inter denſas corylos: Nuces ipſæ Auellanæ dolorem capitis faciunt inflationemq; ſtomachi: tardæ digeſtionis pinguedini corporis conferunt pluſ quam ſit ueriſimile: Et ut teſtatur Auicennas in ſecundo ex autoritate Hippocratis in cerebro faciunt augumentũ: hinc ipſe exiſtimauerim commẽdari illas ad uenerem cũ

Caryon
Caryinum
Pontice
Nux quæ
Auellana &
minima
Preneſtina
minuta
Nuculæ
Corylus

ſperma.i.ſemen genitale e cerebro per ſpinam deſcendere Sperma
uideatur ut Ariſtoteles in problematibus Alcinous & Tri-
megiſtus tradidere:quod quidem e maribus(ut in paterga
more pictorum excurramus) ita ſe habet ad menſtruorũ
naturam ut coagulum ad Lac:contrahit enim & conſtitu
it materiam excrementumq; a fœmina præbitum : quod
Pli.Lactantius Hippocrates etiam tenuere:hic mater a ma Mater
teria quam exhibet niſi potius a græco μητρ:nã medici
ſunt qui & uim quãdam efficientem ineſſe fœmininis in
conceptu uoluerunt:Eſt Græca nux quæ & amygdala &
Thaſia pli. in.xv.Tertia inquit ab his natura eſt Amygda- Amygdala
lis tenuiore ſed ſimili iuglandum ſummo operimento: Itẽ
ſecundo putaminis nucleus diſſimilis latitudine & acriore
callo:Arbor ipſa an fuerit in Italia Catonis ætate dubitat: Pinea
quoniam græcas nominat:quas quidam & in iugulandiũ
genere ſeruant:Boni ſunt nutrimenti uerum pauculi : cor-
pus pinguiuſculum reddunt:aciem oculorum acuunt:ſple-
nis opilationibus & epatio tuſſiq; antiquæ conferentes ut
eſt apud Auicen. Eſt pinea nux nucleis refertiſſima : arbor
ipſi Cybeli dicata ut ſcribit Serui. ob copiam quæ ĩ ida eſt
illi ſacra:Seneca in Troade:Secuitq; fretum pinus matri ſa
cra Cybeli: Et apud Martialem in Xeniis nuces pineæ po-
ma Cybelis eſſe fatentur : quarum genera quattuor a Pli- Apinum
nio numerantur:horum eſt quod apinum uocant nucleo-
rum cute uerius q̃ putamine:adeo molli ut ſimul mandã-
tur:inde res tenues Apinæ aliquibus dictæ : Martialis ſunt Apinæ
apinæ tricæq; & ſi quid uilius iſtis:Nuclei aũt pinei amyg-
dalæ auellanæ & nonnulla alia ueluti ſunt : Coriandri pe-
ponum aniſiq; ſemina & cinama ſaccaro tecta in bellaria
& meliora & mẽſis diuitum aptiora rediguntur:nucleum
pineum Gal. & Iureconſulti & omnis ſcola eruditorum
uocat ſtrobylum: græci etiam Coccalum: Eſt Heracleoti- Heracleotica
ca nux quæ caſtanea echinato tegmine ſardibus primum nux
prouenit:ideo apud græcos ſardianus balanus appellatur Coccalus
Diuus Tiberius poſtea balani nomen impoſuit excellen- Strobylus
tioribus ſatu factis : laudatiſſimæ caſtaneæ tarentinæ & in Balanus

cãpania neapolitanæ Mart. & quas docta Neapolis creauit lento caſtaneæ uapore toſtæ: boni ſunt alimenti uerum inflationem inducunt & tardiuſcule digeruntur: ut Auicẽnas & Dioſcorides teſtantur: Sunt & Piſtacia quæ auellanis fere ſimilia inter nucum genera numerantur: Plinius in decimo tertio: ſyria preter hanc peculiares habet arbores in nucum genere piſtacia nota. L. Vitelius in italia primus detulit ſimulq; in hiſpaniam Flaccus Pompeius eques ro. qui cum eo militabat: Thoraci conferẽtia pulmonem purgate creduntur. Ferunt autem nuciferæ arbores quædam ut Corylus Inglans & caſtaneæ Iulos ſuos hoc eſt Lanugines ad nihil utiles: Sunt hi non flores proprie ſed qui antecedant ut in fico groſſuli.

Piſtacia
Iuli
Groſſuli

MAla poma dicuntur quæ tenui cortice ut mãdi etiam poſſit obducta eſui ſunt: licet duriore inter ea ſint tãtum granata: nam compluria uidemus genera: apiana: rubiginoſa: Deciana: Septiana rotũda Petelia paruula: ſed odoris eximiis: Roſea oĩbus nota: & Paradiſea ꝙ ĩ oĩbus paradiſis ideſt hortis in ſeri debeant ſi nõ primas ſaltem ſecũdas partes inter mala ſibi uendicantia & odoris & ſaporis ſuauitate. A Pomis Pomona dea: hinc Pomonalis flamẽ: Poma autem ipſa ꝙ potu indegeãt: Nam iſtis aquã addi ſiccatibus oportet ut interpretatur. M. Var. rei ruſticæ primo: ſiue ꝙ uicẽ potus ĩ cibis præbeãt ſeruantur per hiemem loco frigido & ſicco cõtabulato: Plinius pomarium uocat: cum ſit alias cõſitus pomis locus. At ubi tam mala q̃ Pira & cæteri fructus autũnales habẽtur oporothecam græci dixerũt. Nã opora fructus autumnales & theca repoſitorium nũcupatur. M. Var. In oporotheca mala manere putãt ſatis commode: ſubſternẽdæ ſunt raris tamen compoſitis: paleæ: uel ſtoriæ quæ tegetes: aut ſtramenta. Coligenda poſt equinoctium autumnale: neq; ante. xvi. lunam: neq; ante primam horã: & caducis a cæteris manu lectis ſeiugatis ſunt reponenda loco per flatili ad Aquilonem feneſtras habente.

Deciana
Roſea
Paradiſea
Apiana
Rubiginoſa
Pomona
Poma
Pomarium
Oporotheca
Storiæ que
Tegetes
Mala colligenda

Itrea mala odoratiſſima ut ſcribit Oppius i pꝰ ſide omni tempore generãtur:Alia enim prę carpuntur:alia interim matureſcũt:unde Mar. in Xeniis. Aut corcyræi ſunt hæc de frõdibus horti: Aut hæc maſſili poma draconis erant. Interiecta ue ſtibus tineas arcere credũtur:ĩde ueſtis citroſa: Feſtus tamẽ aliter ueſtem citroſam interpretatus eſt. Auicẽ. quoq; citri corticem aduerſus tineas ueſtibus interponẽdum precepit De citreis autem malis quæ quãdoq; Cedria: & medicis: quæ uulgo:ut quidam tradidere:narancia uocãtur:eadem fece dici poſſunt: q̃tum ad pomi naturam:& magis menſæ priori cõueniunt:nam cum carnibus toſtis ut etiam oliuæ ponũtur niſi fuerint melle condita. — Citroſa ueſtis — Cedria — Medica — Narancia

Apyrina mala dicuntur punica ſiue granata quibus lignoſus nucleus abeſt: ſed candidior his natura & blãdiores acini minuſq; amari & mẽbranis diſtincti. Seneca ad Luci.ſic imperturbatus ſapiens dicitur quomodo apyrina dicũtur nõ quibus nulla duritia eſt granorum:ſed quibus minor: punica autẽ a regione nomen ſibi uendicãt. Ruffus Feſtus Lybica rate miſit agellus punica mala tibi tyrrhenũ uecta per æquor. Horum membrana tenus grana:a quibus granata:diuidẽs Cicus appellatur: putamen Malicorum:quo perficiuntur coria ut ſcribit Plinius in.xxiii.at flos balauſtiũ & medicinæ idoneus & tingẽdis ueſtibus:quarum color ĩde nomẽ accepit:e granis autẽ preſſis uinum educitur q; græci rhoiton nominarunt. — Punica mala — Granata — Cicus — Malicorium — Balauſtium — Rhoiton

Cydonia poma cotonea a Cydone oppido cretæ quod Samii teſte Herodoto condidere nomen mutuantur. Plinius his proxima amplitudine mala: quæ nocamus Cotonea: & græci cydonia ex creta inſula aduecta. Serenus Aut quæ poma cydon creteis miſit ab otis. Tria eorum ſunt genera. ut refert Columella: quorum chryſomela inciſuris diſtincta colore ad aurum inclinato: unde & nomen adepta: Struthea quæ minora odoratius uibrãt ſerotino puentu. — Cotonea — Chryſomela — Struthea

Muſtea Muſtea uero præcordia quæ nũc Mellimella: ut tradit Va
Mellimella ro: a mellis: ut opinor ſapore: Martialis: Dulcibus aut certãt
Nani quæ mellimela fauis. Neoterici nana mala ex arboris bre/
Pumiliones uitate nuncuparunt: nam græci nanos breuis corporis ho
mines uocant: latini pumilios & pumiliones: qui nunc i de
litiis principum: finiunt ſi habuerint Horoſcopum in quar
to gradu ſcorpii: ut inquit Iulius firmicus in octauo. Poſui
ipſe in hortis meis huius pomi frequentes arbuſculas ad/
miratus naturam ꝙ non ſolum gallinulas: caballulos: mul
las pumilias: & homunciones: ſed etiam inter arbores na/
Chameplatanus norum genera produxerit: hinc legimus Chameplatanos
Chamedaphnes & quaſdam alias breuitate ſpectabiles.
Camedaphne Sunt præterea ſilueſtria e fruteis parua odoratiſſima in ſe/
pibus naſcentia: cydonia ſtiptica ſunt: hinc dyſenteriæ &
cœliacis ut Auicen. & Dioſco. teſtantur impendio conſe/
runt. ad hoc condimentum fit in ſaccaro decoctis: Non i/
probatur etiam in melle inter bellaria iucundiſſimi ſaporis
additis aromatibus & moſcho odorato precipue: quo ua/
Moſchus lidiores utuntur. Antiqui cydonitem neoterici cotoneatũ
Cydonytes appellant: cuius confectionem docet Gallenus in pharma/
Cotoneatum ceuticis.

PRunoꝝ multa uariaꝗ; ſunt genera: quoꝝ i pri/
mis laudantur tria: damaſcena. amygdalina: &
armeniaca: de quibus hæc Plinius Necnon ab
Armeniaca externa gente armeniaca: quæ ſola & odore cõ
malina mendantur & paulopoſt: Nuper in bætica malina appella
Amygdalina ri cœperunt malis īſita: & alia amygdalina amygdalis: his
intus in ligno nucleus amygdalæ: nec aliud pomum inge/
nioſius geniatum eſt: In peregrinis arboribus dicta ſunt da
Damaſcena maſcena a ſiriæ damaſco cognominata iãpridem in Italia
naſcentia grãdiore ꝗ̃ ligno & exiliore carne. De his Sere
nus Prũaꝗ; cõueniũt quæ mittit clara damaſcus: Et Mar.
in Xeniis Pruna peregrinæ catiæ rugoſa ſenectæ Sume: ſo/
lent duri ſoluere uentris onus: Nã ut ſcribit Auicen. ſoluũt
uentrẽ ſecundũ Galenũ ĩprobãtem Dioſcoridem qui pru/
na ex Damaſco ſyriæ ſicca euſtomacha eſſe dixit & uen/

trem cōtinere.Pruna tamē oĩa:ut etiam uuæ:Ficus uirides
Mora:& Ceraſa uentrem lubricātia initio prandii inter pri
ma potius eſſe comedenda medici tradidere.
PErſica dicta ꝗ ex perſide fuerint aduecta:dura Duracina
cina præ cæteris ĩ precio ſunt:his corpus ligno Perſica
adhæret auelliq; nequit cum ĩ reliquis facile ſe
paretur.Plini. in.xv.ſed perſicorum palma du
racinis:nationum habēt cognomē gallica:& Aſiatica poſt
autumnum matureſcunt: æſtate præcia intra .xxx. annos
repertæ:& primo denariis ſingulis uenundata:& mox:po
mum innocuum experitur ægris: preciumq; ſingulis iam
tricenti numi fuere nullius maiore:eſt & nitidioris corticis
quod nuciperſicum uocant: decipiuntur profecto medici Nuciperſicū
noſtri temporis & quicumq; illis aſtipulantur exiſtimantes Armeniaca
perſicorum generi armeniaca adſcribenda:de quibus pan
loante ex autoritate Plinii ſubtiliſſimi naturæ rerum inda
gatoris diximus.
CEraſa a L.Lucullo primum in Italiam aduecta
ſunt e ponto.Plinius Ceraſi ante uictoriam Mi
thridicam.L.Luculli uon fuere in Italia. At ur
bis anno ſexcenteſimo octogeſimo is primum
uexit e ponto:annis centum.xxx. trans oceannum in Bri
taniam uſq; puenere.Diuus Hieronymus ad Marcellam.
Accepimus & caniſtrum Ceraſis refertum talibus & tam
uirginali uerecundia rubentibus: ut ea nunc a Lucullo de
lata exiſtimarem:ſi qnidem hoc genus pomi ponto & Ar
menia ſubiugatis de Ceraſunto primus Romam pertulit: Pliniana
unde & de patria arbor nomen accepit:principatum obti Ceraſa
nent Duracina: quæ pliniana campani uocarunt: ſunt & Duracina
Aproniana quæ maxime rubent. Actia nigerrima:& Iulia Aproniana
na tenerrima adeo ut geſtatum non tolerent . Ceraſa om Actia
nia aluum molliunt ſtomacho inutila. id autē magis pre Iuliana
ſtare creduntur dulcia:Nam auſtera: quæ Merena dicun Merena
tur trinialiter: uentrem aſtringunt ſtomachum confirmā
tia:& præſertim ſole ſiccata quæ & ſitim tollunt & appeti
tum prouocant.

Coma

Zizipha baccis:ueluti Coma : ſimiliora q̃ malis creat arbor Ziziphus.Plinius in decimo quinto. Aeq; peregrina ſunt Zizipha & Tuberes : quæ & ipſa non pridem uenere in Italiam hæ ex Africa : illa ex ſyria . Sex Papi.quem conſulem uidimus primus utraq; attulit Diui Auguſti nouiſſimis temporibus in caſtrorum aggeribus ſata:Zizipha recens lecta & guttis uini ueteris conſperſa rugis non deformantur:tuberes ex arbore leguntur:at tubera ex tellure ſues eruũt roſtro: quæ ſine radice terra undiq; circundata nec utiq; loco exuberante aut rimam agente inter ſicca & ſabuloſa fruticeta naſcuntur:nihil aliud q̃ terræ callus appellanda:optima per uer & tonitribus frequẽtiora uenerem emortuam ſuſcitate dicuntur.

Tuberes

Tubera

Mora

Mora in arboribus & ĩ rubis naſcuntur poſt prãdium ſumpta per æſtatem ſanitati plurimum conferre exiſtimauit Cacius Horat.in ſermonibus. Ille ſalubres æſtates peraget qui nigris prãdia moris Finiet : ante grauem quæ legerit arbore ſolem . Quæ in herbis humi naſcuntur fraga uocantur . Plinius Aliud corpus & terreſtribus fragis : aliud congeneri eorũ unedoni quod ſolum pomum ſimile fructui terrae gignitur:& poeta:qui legitis flores & humi naſcentia fraga:herba ipſa a latinis quinquefolium : græcis pentaphillon dicitur:ego tamen aliam exiſtimauerim:Moris trini colores cãdidus primo : mox rubens maturis ſanguineus ex cruore amantum Pyrami & Tisbes ut fabulantur : nam ſunt & mora etiam per maturitatem candicãtia.In nouiſſimis florent mora celſi atq; inter prima matureſcunt:foliis cibãtur bombices uermiculi quos ad ſtamina ſericea nutricamus at rubi mora ſapientiæ conferre antiqui crediderunt : ut Dioſ. ſcriptum reliquit.

Fraga

Candida mora.

Meſpila.M.Catonis ætate non fuere ĩ Italia:acerba dentibus nocent:matura aluum ſiſtunt aſtringuntq; ſtomachum : exceptis ſetaniis quæ malo propriorem uim habent: Vnde eſt.Maturo nec me nec me ueſcaris acerbo Ne illic ſed taceo dentibus

Setania

Anthedon

hic noceam: Eſt eorum genus quod Anthedon minus eſt pomo: ſed odore præſtantius & quod diu ſeruetur.

SOrba genera habent quattuor: rotunda: turbinata ut pitum: ſpetie ouata ceu malorum aliquibus hæc obnoxia acri odore & ſuauitate iocunda: quartum genus torminale uocant remedio tantum probabile: unde nomẽ aſſiduum prouentu mi nimumq; pomo: generoſiſſima uero omnium quibus circa pediculos tenera folia: pediculi ipſi ſiue petioli in fungis pomis & id genus cæteris dicuntur quibus e ramalibus pẽdent: terræ adhærent: & appenduntur: ſorba recentia ſtomacho: & aluo citæ proſunt: ſicca aluum ſiſtunt & aſtringunt ſtomachum. Martialis in Xeniis: Sorba ſumus molẽ niminm durãtia uentrem: Apitius hæc potius puero q̃ tibi poma dabis. Pediculi Petioli

PIra uirtutis ſtipticæ ſunt: & fungis concocta malitiam adimunt: eorum plura ſunt genera: lollia na: orbiculana: ſuperba quæ nunc muſcatela: ſignina quæ alii a colore teſtacea uolema: fauonia cruſtumina quæ nunc glatiola: myrrhapia: laurea: nardina ab odore: coriolana: & tiberiana autumnalia accidulo ſapore iocunda: quæ grandia & ſole colorata Tiberio principi maxime placuerunt: ac pleraq; alia: quoꝝ meminere Plinius & Macrobius: Inter hæc eſt quoddam ſementium a ſemente cuius tempore matureſcit: fiunt e ſilueſtribus mitiora: ueluti poma quoq; per adoptionem ſurculi ĩſitione: cuius ſunt inoculatio & emplaſtratio. Pira autem & fructus omnes improbantur in omnibus: niſi exercitatis labore: cholera rubra abundantibus: & tunc quoq; niſi in æſtate ante epulas comederint: aptiſſimos namq; reddunt homines ad febrium ardores ſtomachum prius calore priuantes: ut eſt apud Auicennam. Superba Signina Cruſtamina Tiberiana Sementium Inſitio Inoculatio Emplaſtratio

CAryotæ ſiue caryotides quas Apitius dactylos ut nunc appellat: e palmis naſcuntur. Plinius de canaria e fortũatis ĩſulis loquẽs: hãc & palmetis inq̃t caryotas ferentibus & nuce pinea Dactyli Caryotides

abundare: Papinius in ſiluis Pergrandes caryotides cade/
debant: Celebrantur præcipue cibo ſucco etiam: Ex his
enim orientales uina faciunt iniqua capiti unde pomo no
Palma men:ut idem autor eſt in.xviii. In iudæa palmis prima no/
bilitas nec in tota quidem ſed præſertim hericunte: pon/
deri non cedunt: quanto onuſtiores ſunt tanto magis ni/
tuntur contra pondus: ut referunt Ariſtoteles Strabo &.
Aulus Gellius: hinc pro uictoria ponitur palma. Theſeus
quidem e Cræta ſoluens in Delon cum ſe cõtuliſſet ibi cer
tamen inſtituitin quo tunc primum palmæ præmium eſt
præpoſitum: autore Plutarcho: Auulſum e palma cum
fructu termitem quidam ſpadicam nominant: Nam ſpao
Spadix euello:unde ſpadones enuchi quos prima Semiramis uim
Spadones quodam modo iniectans naturæ feciſſe dicitur. Sed ſpa/
Spata tha quoq; uocatur unde Spathalion Caryotarum apud
Martialem in Xeniis: Vbi nonnulli tamen Petathalion le/
ctitant: æſtimandum relinquimus.

OLiuæ picænæ & fidicinæ in Italia Plinius inquit
cæteris præferuntur in cibis: his Rom. ab ini
tio cœnæ ad finem uſq; utebantur. Hinc Epi/
grãmatarius poetæ diſtichon in Xeniis: Hæc
quæ picenis uenit ſubducta trapetis: Inchoat atq; eadẽ
Pauſia finit oliua dapes. Earum genera a Macrobio & Plinio
Orchis numerantur: Africana: Liciniana: Pauſia: Radius: Sergiana:
Salentina: Albigerus: Orchis: & Regia. E quibus bacca iu/
cundiſſima eſt pauſia: ſpecioſiſſima regia etiam uirga: eſcæ
q; potius q̃ oleo idonea: orchis quoq; & radius melius ad
eſcam q̃ in liquorem ſtringitur: Omnis deniq; olea & ma
ior fere ad eſcam: minor oleo eſt aptior: ut ſcribit Colu/
mella libro rei ruſtice ſexto: Salitæ ſtomacho iucũdæ ſub/
Oliuarum bleuant appetitum: condituram docent Marcus Cato Pal
conditura ladius & Columella. Apud nos drupæ integræ ſale aqua
Drupæ & fœniculo condiunt: ex quibus utpote immaturis oli/
Sanſæ uum etiam faciunt omphacium: earum officula Sanſas
uocant: Vnde ſecundarium oleum a factoribus oleum Sã/
ſarum dicitur.

Varum plura ſunt genera: eſt apiana: quã græ-ci ſticam: ab apibus nomen adepta: Columella de apianis: pingui ſolo feraciſſimæ: mediocri quoq; fœcundæ: præcocis fructus: ideoq; frigi-dis locis aptiſſimæ: uini dulcis: ſed capiti neruis ueniſq; nõ aptæ niſi maturæ lectæ pluuiis uentiſq; & afferunt apibus prædam: quarum uocabulo propter hanc impopulationẽ cognominantur: atq; hæ precioſi guſtus celeberrimæ. Eſt bummama quæ græce bumaſthis tumentibus & magnis acinis: nam ueteres græci rebus magnis Bu præpoſuere. hinc bumlimon magnã famem grandes pueros bupædas: mariſcam ficum buſycon & buthyſiam magnum ſacrifi-cium appellauere. Contraria huic eſt quæ a minutis acinis leptorhaga dicitur. Eſt labruſca ĩ marginibus terræ naſcẽs inde nomen: Labꝝ enim extremitas dicitur: ut Seruius & Nonius teſtantur. Eſt duracina a duris acinis quam ĩ cibis laudat Mart. Non habilis cyathis & inutilis una lyeo: Sed non potãti me tibi nectat ero. Vbi Trozimos uuas ſcito di-ci quæ non uini cauſa habẽtur: ſed cibi gratia tantum: Sũt dactyli longis acinis porrecti: ſunt heluolae quas nonnulli uarias nominãt: neq; purpureæ neq; nigræ: ab heluo ni fal lor colore inquit Columella. Eſt aminea a regione: nã Ami nei fuerũt ubi poſtea falernus. Eſt præcis quaſi præcox uel præcoqua: quæ a noſtris Iullatica menſe Iulio iter primas matureſcit. Eſt græcula: eugenia: uariola: inerticula: nemucu-la: coruina: trebiana: & alia q̃plurima pro locoꝝ diuerſitate nominata. Veluti quam noſtri ab acinis ſtipatim ĩ racemo coherentibus Pineolam uocant a nucis pineæ quadam ſi-militudine. Racemus ipſe græce botrys unde apud nos & Botryo plura continens acina ideſt grana: Martialis eo lo-co nec dignam toto ſe botryone putat uuas ollares per bo-tryonem & cõditítios in ollis ut ueteres ſolebant racemos intelligit: quos etiam græci Botryonas nominant: Appen-duntur & nunc tigillis ueluti etiam poma: Vnde penſiles uuas & mala penſilia dici ſciunt omnes: Cõmendatur aũt menſis ſecũdis uua paſſa: quæ aſtaphis dicitur. Confectio-

Apiana
Stica
Bumaſthe
Bu
Leptorhaga
Labruſca
Labrum
Duracina
Trozimi
Dactyli
Heluolæ q̃
Variæ
Præcia
Pineola
Aſtaphis
Racemus
Botrys
Acinum
Ollares uuæ
Poma penſilia

nem docent Palladius & Columella: Vuæ paſſæ a cino ſenior poeta Anacron dũ tenues & exiles uirium reliquias foueret abſumptus eſt:ut narrant Plinius in.vii.& Valerius maximus memorabilium ultimo.uuis paſſulis (ita enim a medicis hodie dicuntur) Monopolium hoc eſt penes unũ uendendi poteſtas eſt in Achaia.

Monopoliũ

Ficus ſiue ſiccæ ſeu uirides e reliquis fructibus ĩpendio laudantur in cibis: nam ut ſcribit Auicēnas ex oĩbus maxime nutriunt. Pli. Paniſq; ſimul & obſonii uicem ſicatæ implent: hæ uel in orcis condiebantur:uel in teſte componentur: ut nunc utilibus: Vnde reſticula ficorum a Varrone dicta. Genera compluria numerantur herculeaneæ harũdineæ:lauianæ: albulæ:chiæ:mariſcæ:africanæ:lidiæ:chelidoniæ:calliſtrutiæ.Sunt & canuæ:coctona & caricæ: quæ in Albenſe rus e Syria intulit.L.Vitelius qui poſtea cēſor fuit:cum ea prouincia legatus fuiſſet nouiſſimis Tiberii Cæſaris temporibus.Sunt & groſſi ante q̃ matureſcant loco fere flo[r]e:hinc canticorum ſecundo.Ficus protulit groſſos ſuos:uineæ florentes dederũt odorem: ſiccæ Ficus: uuæ: & pira ſecundis præſertim ruſticorum mēſis adhibentur: athletæ ficis utebantur utpote impenſius alentibus priuſq; eos exercitator Pythagoras ad carnis uſum quæ fortior eſt tranſtuliſſet: athenis præcoces ficus prodromos appellant: maiora aũt præpoſteris ſunt genera ficuum præcocia & ſemper biferæ:nam in meſſe matureſcunt: & per uindemiam ſerotina quæ a duro cortice Duricoria dicta: uirides ficus & poma ex arboribus recētia ſemper Galienus imperator exhibuit. hic eſt Galienus qui uere cubicula de roſis fecit: qui uina ſemper uariauit:& in poculis bibit aureis uitrum aſpernatus:ficus græce ſicos:unde ſycomorus arbor: ſycoſis morbus:& ſycelis auicula:atq; alia compluria.

Reſticula

Caunex
Coctona
Caricæ
Groſſi

Prodromi

Duricoria
Ficus
Bifarae
Sycos
Sycoſis
Sycelis
Sicomorus

Muſcaria inſtrumenta ſunt abigendis e menſa muſcis aptiſſima:pretioſiora texuntur e cauda pauõis.Hic epigrãmat.poetæ de muſcario pauonino exiit diſtichon.Labere quæ turpes phi

Pauonium
Muſcarium

bet tua prandia muſcas Alitis eximiæ cauda ſuperba fuit. Propertius:ſun mihi pauonis caudæ flabella ſuperbæ.Flabellum enim dicitur quo & muſcæ: fugantur & uentulus excitatur in nimio calore per æſtatem his qui in conuiuio aut alio quouis loco & tempore ſudant.Teren.i Eunucho Venit una heus tu Daue:cape hoc flabellum & uentulum huic facito dum lauamur:Ouidius in arte.Profuit & tenui uentos mouiſſe flabello:Hoc autem miniſterium eſt delicatorum ſeruorum: ut ſcribit Donatus : Sudor ipſe nihil aliud eſt q̃ excrementum uagoris humidi : ut exponit : Ariſtoteles: Muſcæ autem inter inſecta animalia numerantur græci Entoma uocant ab inciſuris quibus diſtincta ſunt eoꝝ corpora tenui fiſtula coherentia:Caninam muſcá Cynomyan dicemus : ná Myia muſca eſt:unde Myagrus deus muſcaꝝ a ueteribus noíatus : nec miꝝ cũ moleſtiſſimæ ſint ſi deũ q illas abigeret coluerũt.Sũt & Muſcillæ paruæ muſculæ quæ in uinaceis per autumnum naſcentes:& ueluti ſemiarpyiule muſtea pocula fœdantes in mẽſa ad brumam merito non perueniunt.

Flabellum
Sudor
Muſcæ
Inſecta
Entoma
Myca
Myagrus
Cynomyia
Muſcillæ

CAniſtra & caniſtella e uiminibus ſalicis ameriæ uel ſanguinis iter frutices: ciſtulas & panariola dicere poſſumus i quibus reponũtur per miniſtros:quæ cœnæ ſuperfuerunt.Horat.Multaq; de magna ſupereſſent fercula cœna.Quæ procul extructis inerant heſterna caniſtris.Hiſdẽ etiã panis imenſam portabatur apud antiquos:nõ aũt ut nũc argẽteis uaſculis:ut refert Donatus enarrãs illud Vergilianũ:Cereremq; caniſtris expediunt:Græci cana appellãt:hinc a latinis caniferæ mulieres dictæ:quæ caniſtra capite geſtant ſæpicule ſupponẽtes id quod Ceſticillum & arculum nominarunt Et Ciſtophoros ciſtifeta græce nuncupatur.

Caniſtella
Panariola
Ciſtulæ
Cana
Caniferæ
Ceſticillus
Arculus
Criſtophorus

SCopæ tato enicos ideſt ſingulariter ſcopa iſtrumẽta ſunt ex ulice:ruſco: tamarice.& id genus cæteris fructicibus ſcopãdis pauimẽtis:amouẽdis araneaꝝ tellis e parietibus laq̃ atibuſq; idonea.Plau.i ſticho Mũditias uolo fieri hic:ferte huc ſcopas.

Analecta
Vlex
Tamarix
Ruſcus

ſimulq; harundinem: ut operam omnem aranearum per/
dam:& texturam iprobam: Deiiciáq; earum omnis tellas
Martialis in Apophoretis. In precio ſcopas teſtatur pal/

Scoparii ſerui

ma fuiſſe. Sed precium ſcopis nũc analecta dabunt:Ana/
lecta ipſa quiſquiliæ ſunt ciborum:quas ſub menſa caden/
tes ut aſportare poſſint ſerui ſcoparii uerrentes pauimen/
tum colligunt:Idem epigrãmatum.vii.Colligere lõga tur/
pe nec putat dextera analecta: & quicquid canes relique/
runt: hinc loquens Seneca de Calphiſio Sabino in conui/
uiis ſeruos litteratos ad pedes babẽte ut uerſus quos refer/
ret ſubminiſtrarent: Suaſit illi Satellius inquit quadratus
ſtultorum diuitum adroſor: & quod ſequitur arriſior: &
quod his duobus adiunctum eſt deriſor ut grãmaticos ha
beret analectas: Seruiunt etia ſcopæ cæteris ædium parti/
bus:quæ ſcopandæ ſunt ad munditiem:præterea ne putre
ſcentibus ſordibus humidis uel ſiccis pulices & muſcæ im
pẽdio moleſtæ naſcatur:ex quibus ſolent prouenire:ut ſen

Pulices
Muſcæ

tit Ariſto. primo de animalium generatione: unde pulices
fortaſſe a puluere appellati.Scopæ ipſæ quaſi ſcobæ q; his
purgamẽta ueluti ſcopem educimus eſt autẽ propriæ ſco/

Scobes

bes puluiſculus qui e lignis decidit aut alia materia cũ ſco/
bina ideſt lima tenuatur:uel ſerra ſecatur:antiqui quod ridi
culum quis merito dixerit Deuerram deam uenerabantur

Scobina
Deuerra dea

ut bene ſcopis domum uertere poſſent: autor Diuus Au/
guſtinus in dei ciuitate:Inter analecta ſunt quæ Micæ dicũ
tur:hoc eſt minima fruſtula. Vnde in ſacris litteris Et catel/
li edunt de micis quæ cadunt e menſa dominorum. Pro/
prie tamen micam puluiſculum illum qui in arena colore

Minutiores
Micæ

fulget argenteo uocitamus: a quo & panis & plurimaꝶ
rerum partes minutiores:quæ minutiæ:Micæ nuncupatæ
Ouidius puri lucida mica ſalis: Ruſcus aũt ſpeties eſt uir/

Ruſcus

gulti ad ſcopas:Vnde noſtrates Ruſcum dicunt quod ſco/
pis aut educitur:aut ſcopandum uenit ad munditiem paui
menti & teſſellati:hic ruſcor uerbum: & ab eo Ruſcatrices
gallinæ:quas alii ruſpatrices uocãt:q; in ruſcis: & puluero/
ſis ſoleant pedibus unguinibuſq; ruſcari:ac ſe ſe excutiẽdo

roſtello etiam aliiſq; quodámodo ſcalpere ut palam uidemus. Sed quia apud nos coquina a cœnaculo longius diſtare non debet ab illo in culinam tranſeamus. Si non pallato, ſtomachoue condimentis: ſaltem naribus inuito etiá coquo nidore ſatisfacturi.

COQVINA CAPVT .IIII.

CVlina dicit̃ coquina ut ſcribit Nonius ex auctori. Var. q́ ibi ignis colat̃: locus eſt ĩ quo obſonia coqũũtur. Iuue. Captũ te nidore ſuæ putat ille culinæ: At coquus q pulméta & edulia cõdire ſolet a coquendo p c tñ potius q̃ per q notandus ſi Victorino credimus: Apuleius de Aſino aureo: alter coquus q ſapidiſſimis nutriméntis ſuccũ pulméta cõdita calore mollibat: Aſiatica uictoria ut refert. T. Liuius lib. nono belli macedonici peregrinæ luxuriæ origo ĩ urbem defluxit: tunc. n. primũ epulæ cura & ſumptu maiore apparati cœptæ: tunc coquus uiliſſimũ antiquis mãcipium & æſtimatione & uſu ĩ precio eſſe: & quod miniſteriũ fuerat ars haberi cœpta: Apud ueteres coqui ĩ ſeruitiis domi nõ erát ſed ex macello cõducebant̃ utpote publici: quos nũc popinones a popina publica coquina noiamus ſolitos lauti? & melius Auẽtores ſuos accipere: Sed eodẽ noie ganeões ſignificamus. Qui uero emit obſonia & coquo tradit his ẽ obſonator: de quo Martialis: Dic quotus es q̃ ti cupias cœnare: nec ullũ Addideris uerbũ: cœna parata tibi eſt: habét enim diuites ĩ famulitio q pecuniá expẽdant neceſſaria fa miliæ p̃parantes; quos generaliter noie Diſpenſatorũ ſignificamus: græci Epiſtatas uocãt: Sene. ad Luci. Adiice obſonatores qbus dñici pallati notitia ſubtilis eſt; q ſciunt cuius

Coquina
Coquus
Origo luxuriæ
Popiones
Popina
Aduentores
Diſpẽſatores
Epiſtatæ

ſtum rei ſapor excitet:iuxta quã ſententiam de coquo præ
miſſo lẽmate Epigrãmat.poeta in apophoretis: Non ſatis
eſt ars ſola coquo ſeruire p alato : Namq; coquus domini
Archimagir⁹ debet habere gulam : Qui coquinæ præeſt Archimagi-
rus dicitur: nam græci Magirion coquinam: magiron co-
quum uocitant.

IGnis dictus eſt autore.M. Varrone a naſcendo
ꝙ inde omne naſcitur: nã abſq; calore nihil gi-
gni nihil diurnare poteſt:unde ĩ nuptiis adhibi-
tus teſte Plutarcho: apud Delon primo reper-
Pyr tus:hic inſula Pyrpolis dicta:Pyr enim græce eſt:a quo Py
Pyrpilis ramis meta:Pyra lignoꝝ congeries ad cremãda olim cor-
Pyramis pora:Pyromãtia diuinatio per ignem: Pyricauta ambuſta
Pyra ſiue ut Celſus aduſta & aduſtiões : repertorem Vulcanum
Pyromantia tradunt:Diodorus uero Siculus libro.v.Vulcanum ſcribit
Pyricauta ferri æris auri argenti omniũq; quæ igne fabricantur artẽ
Vulcanus ĩnueniſſe eãq; docuiſſe mortales:qua propter haꝝ reꝝ opi
fices omnes ſacra uotaq; huic deo maxime facientes ignẽ
ad æternã memoriam ſuſcepti beneficii Vulcanũ dixere:
Inferula ſeruare docuit Promethe⁹: unde ĩ fabulis eſt ignẽ
Ignis e cælo ſubtractum dediſſe mortalibus: Placet Diodoro il-
e ſilice la quibus ignis alitur ab eo reperta: Eundẽ e Silice primus
excuſit Pyrodes:Tum poſtea quia Silicis non ſemper erat
occaſio:inuenerunt ĩ caſtris exploratores:paſtoreſq; attritu
lignoꝝ ignem elicere:nam terrebant lignum ligno : & ſic
ignem concipiebant attritu: excipiente cũ materia aridi fo-
mitis fungi uel foliorũ : optima eſt autem hedera quæ te-
ratur lauro lauroq; terat:ut refert Seneca in primo quæſtio
num naturalium:quoniam non rara his ſpiramenta : quæ
hiantes ſunt & leues:quod ſi eſſent haberentue ut de lapi-
dibus etiam dicitur ignem attritu non emitterent ut ex A-
Ignarius phrodiſæi problematis hauſimus cõmendantur noſtra tẽ-
Ignigenius peſtate lapis ad ignem quẽ uiuum ĩgnariũ & Ignigeniũ ap
Lapis q uiuus pellamus: Incuſus ferro ſcintillam emittit : quã excipit uel
fungus aridus uel bambacĩa materia ſemiuſta:hæc ſulphu
ratis trahitur ad largionem ignem ſuſcitandum : qui mul-

to tempore in ligno iuniperi cõſeruatur:ita ut ſi prunæ au‑ tore Diuo Hieronymo ex eius cinere fuerit optæ ad annũ uſq; perueniant: Validiſſimum eſt autem elementum om‑ nia cõuertens in ſui naturam: Vnde uniuerſi futura eſt reſo lutio per ignis cõflagrationem: corpora tamen ſunt anima lium quæ igne non abſumuntur ut Salamandra illum ut uolunt inambulando extinguens. Et Ariſtoteles naturæ ſo lertiſſimus indagator ſcriptum reliquit: In cypro ærariis officinis in quibus calcites lapis ingeſtus pluribus diebus crematur beſtiolas in medio igne naſci pẽnatas paulo mu ſcis grandibus maiores per ignemq; ſalire & ambulare: Py rales quidã: alii & rectius ignigenas & Pyrotos ab igne uo‑ carunt a quo dimotæ protinus emoriuntur: Eundem om‑ nium rerũ initium fuiſſe teſtatus eſt Heraclitus: Thales ue‑ ro aquã ut ſcribit Vitruuius: Vnde Martianus. Ardebat He raclitus: udus Thales: circũfuſus Atomis Democritus. Sa‑ mius pythagoras cæleſtes quoſdam numeros replicabat. Ariſtoteles per cæli quoq; culmina Enthelechian ſcrupulo ſius requirebat. Epicurus uero mixtas roſas uiolis & cæte‑ ras apportabat illecebras uoluptatũ: ad igne fit ignitabulũ ut Pompeius intepretatur ignis receptaculum.

Reſolutio uni uerſi

Salamandra

Pyralis
Pyrotos
Ignigena
Initium

Enthelechia

Ignitabulum

FOcus a fouendo locus eſt in quo ignis fouetur & cinere ſeruatur: Ouid. At focus a flãmis & q; fouet oĩa dictus: hinc foculus diminutiue qui etiã circũfertur a teſta Teſtulæ triuialiter nomẽ adeptus: Aul. Gel. Tum illa foculũ coram eo cum igni ap‑ poſuit: & tris libros ex nouẽ deurit. Laribus aũt ſacer erat focus: thure & floribus ibi ſacrificante rudi illa maiorũ an‑ tiquitate: Vnde uernaculus ſermo focum nũc foculare no minat quaſi laris focum Ferramentaq; quibus ligna ſuſtẽ‑ tantur dum ardẽt in foco inelegãter meo iudicio quidam Allaria dixerunt quaſi ad larem parata.

Foculus
Teſtula

Lares

Allaria

CAminus dictiõe latina ſed triuiali ſtructura erit quæ extra parietem porrecta uel ĩ ipſo pariete producta fumũ excipit: & acceptũ emittit per ſpiramenta: quæ ſupra tegulas elata meridiem

legatis quod comburendi cauſa paratum eſt contineatur ſiue ad balnei calefactionem ſiue Dietarum hypocauſtũ: ſiue ad calcem: ſulphurata tamen de ligno Titiones & alia ligna cocta non contineri: Fomites quidem hoc eſt aſſulæ & fruſtula ex arboribus cum ceduntur ſecuribus excuſſa contibuntur. Fomites

PRugna ignita eſt: Vergilius in moreto: Et cinis obductæ celabat lumia prunæ: dicta ut ſcribit Pompeius & Seruius quaſi perurens: Plinius li. xiii. E palmis prunæ uiuaces igniſq; lentus: car/bo uero pruna fit eſtincta & rurſus ex carbone pruna: cui tunc uim in eſſe maiorẽ legimus: hinc Solomonis prouer/bioꝝ.xxvi. dicitur: Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignem ſic homo iracundus ſuſcitat rixas: Carbo item ge/nus morbi & diminutiue carbunculus. Plinius in.xxvi. L. Paulo. Qu. Martio Cenſoribus primũ In Italia carbunculũ ueniſſe annalibus conſcriptum eſt: peculiare Narbonenſis prouinciæ malum: qno duo cõſulares obiere condentibus hæc nobis. Eodem anno Iulius Ruffus & Qu. Licanius Baſſus ille medicoꝝ inſcitia: hic uero pollice leuæ manus euulſo acu a ſemetipſo tã paruo uulnere ut uix cerni poſ/ſet. Item in.xxxvi Quin & carbunculũ genus morbi quo duos conſulares nuper abſumptos indicauimus querneus carbo tritus cum melle ſanat. Serelus horrendus magis eſt perimit qui corpora carbo. Eſt & carbunculus uitis mor/bus inde carbũculare dicitur quodã uredinis carbone exuſta: Prunam Ouidius in faſtis niuentem fauillam appellat: Seruiua fauillam igne deſertam interpretatur apud Vergi/lianum illud Turbine fumantem piceo & candente fauil/la: nam candens eo loco a candore eſt nõ a calore ut notat Aulus Gellius: hinc Petronius arbiter in ſatyris canam di/xit familiam. Extulit ora buſtoꝝ flammis & cana ſparſa fauilla: Scintila uero proprie eſt quæ e ſilice cũ is ceditur exi/lire ſolet: hinc Poeta Ac primũ ſilicis ſcintillã excudit achates. Ouidius quarto Faſtoꝝ. Pars quoq; cũ ſaxis paſtores ſaxa feribant ſcintillam ſubito proſiluiſſe ferunt: Lucretius

Carbo

Carbunculus

Carbunculus

Fauilla

Candens

Scintilla

Ex una ſcintilla incendia paſſim:cui adſtipulatur illud Ec-
cleſiaſtici.xi.ab ſcintilla una augetur ignis: Erit igitur ſcin-
tilla ignita: fauilla quodãmodo cinis a fouendo dicta qua-
ſi fouilla ꝙ ignem foueat: ſiue potius quaſi flauilla a colo-
Flaus re:nam & Pacuuius flauum dixit puluerẽ. ut Gellius teſta-
Cinis tur.Cinis autem nihil aliud eſt quam puluis in quem ma-
Lix teriæ uſte rediguntur:Is etiam Lix uocatur.Plinius i.xxxvi.
conuulſa uiſcera aut contuſa ut Varo autor eſt: ipſis enim
uerbis eius utar lix cinis inquit eſt foci inde enim cinis lu-
xatis potus medetur: & licet uidere gladiatores cum delu-
ſerint hac iuuari potione. Illud mirum eſt quod idem re-
fert libro.xi.& ipſe poſt experientia didici.Muſcis ĩ humo-
re ex animatis ſi cinere condantur reddite uitam: Signifi-
Lixiuium cat & lix aquam cineri mixtam ut ſcribit Nonius: quod
genus nunc lixiuium nominant. Columella libro rei ruſti
Lixa cæ decimo tertio.Sunt qui culmos fabæ exurant & ex eo
Elixum quod cremauerint cinere lixiuium faciũt.Lixa uero aqua:
Lixæ Inde elixum aqua coctum: & Lixæ qui aquam miniſtrãt
autore Marcello.

FOlles inſtrumenta ſunt quibus ſpiritu interue-
niente ignis ſuſcitatur: Vergilius.viii. Alii uento-
ſis follibus auras accipiunt redduntqꝫ:his utun
tur ferrariæ argentariæqꝫ officinæ: utuntur &
coqui ſed paruulis ne opus ſit ignẽ buccis inſufflare: quod
Suffitores qui faciunt ſuffitores dicuntur:Primus Anacharſis ſcytha
Philoſophus Folles ignis ſuſcitatores ĩuenit ut refert Stra-
Follis bo libro.vii. Follis item pila dicitur luſoria ſpiritu tumefa-
cta:de qua diſticho luſit Mart.in Apophoretis. Ite procul
iuuenes mitis mihi cõuenit ætas:Folle decet pueros ludere
folle ſenes:hanc pyctus primo monſtrauit. Eſt a folle hy-
Folliculus pocoriſticos folliculus:hinc Tranquillus ſcribit Auguſtum
Cæſarem omiſſis exercitationibus campeſtribus ad pilam
primo folliculumqꝫ trãſiſſe:nec te moueat quod pilam no
minarit & folliculum:nam apud ueteres erat & pila paga-
nica & trigonalis de quibus meminit epigrãmatarius poe
ta in Apophoretis.

SVlphurata fomenta ſunt ad ignem excipiendũ ſulphure in ſummo oblita: unde nomen acceperunt Martialis Hoc quod tranſtyberinus ambulator qui pallentia ſulphurata fractis permutat uitreis:His.n. permutantur tritea uaſa fracta etiã noſtra ætate.Iuuenalis de calice paraſiti: & rupto poſcentem ſulphura uitro:ueduntur aũt in faſciculos alligata: & gregatim permutantur:Papinius in ſiluis. Quicq; cominutis permuttat uitreis gregale Sulphur: ipſum uero ſulphur cuius genera quatuor poſuit Plinius naſcitur ĩ inſulis æoliis ĩter Siciliam & Italiam.Sed nobiliſſimum ĩ Melo inſula ut idẽ ſcribit in.xxxv.In Italia quoq; inuenitur Neapolitano cãpanoq; agro & ĩ collibus præſertim quod e cuniculis effoſum igni perficitur. Hoc unum ſcitu dignũ eſt fumum ſulphureum cõducere ad panos bombicinos præſertim dealbandos id quod Apuleius in nono oſtendit.

BAtillum e ferro dicitur quo prunas & cinerem e foco tollere ſolemus ut alio trãſſeramus:Hora. Prunæq; batillũ:nam ut notat Porphir.omnibus qui poetam illum interpretati ſunt fidelior:Aufidius luſcus e ſcriba ꝑ genere ĩ oppido fundis magiſtratũ gerens ridiculus fuit Mœcenati & comitibus Brũduſium petentibus ꝙ de balneis publicis Prunas ſibi mediaſtinos:qui balneatores:miniſtri:& curatores ædiũ; atq; oĩno ruſticani ſerui abiectiora officia exercẽtes uocantur: domũ affere iubebat: Apitius coquus de Petaſone: & armillã inqt illius cadẽti batillo uiris & melle cõtegis: Pli.de ꝓbanda erugine.Experimentũ eius in batillo ferreo: nam quæ ſincera eſt ſuum colorẽ retinet:quæ mixta attramento rubeſcit:ubi p batillũ laminam ferreã non eſſet fortaſſe abſurdum ĩtelligere:Legimus ĩ teſtamẽto ueteri:Inter ignis receptacula numerari uncinos & batilla:Batillum item ruſtici noſtrates uocant ferreum ligneumue inſtrumentum: quo ad ſulcos elices foſſaſq; in agris faciendas utuntur: Ad focum etiam in ſuppellectile Formucales interdum habentur & licet proprie fabrorum ſint; non erit attamen

Mediaſtini

Formucales

Vncini

qui mer diurna

Prunicipes abſouium Prunicipes hoc uerbo ſignare. Habentur & ſo/ liferæ furcillæ.

Coctiuus Cocula uaſa ænea coctióibus apta: ut autor eſt Pompeius: alii exiſtimauerunt dici ligna minu ta: quibus facile carnes & pulmētaria coquun/ tur. At coctium olus & legumen: quod cito & breui ebullitione coquitur: Aeris uaſis ſtannū illinitur: ſa/ poremq; edulis gratiorem reddit: compeſcit æruginem: & (quod mirꝫ eſt) pondus non auget. Plinius Album plum/ Incoctilia bum inquit æreis operibus galliaꝝ inuento: ita ut uix di/ Stanea uaſa ſcerni queat ab argento: eaq; Incoctilia uocant: ſed ex eo Caſiterum quoq; uaſcula ſtánea dicta producūtur Quibus ad cibaria pluriſariam utimur. Eſt autem ſtannū plumbum album: quod græce caſſiterum Vaſorum ad coctiones alia prunis pedibus ſuppoſitis uel circum aggeratis: ueluti apud bar/ barōs fere omnes bulliunt: alia catena ex anulis pluribus Catena ferreis ad ignem pendentia continent ut flāma feruentes cibaria percoquant. Proprie autem catena uenatici canes uincti tenentur: unde nomen: ſi Porphirioni credimus: ſed largius ſumitur a ſcriptoribus: Seneca ad Lucilium: una eſt catena quæ nos alligatos tenet amor uitæ. Plinius in Panæ gyrico Traiani hoſtilibus armis captoꝝq; regum catenis Torquati triumphum grauem: cātenas: ad cultum e collo anulis au/ reis pendentes torques appellamus: unde Torquati: olim inſignia ſtrenui bellatoris & uirtutis premia: At nunc paſ/ ſim ſine ullo delectu ditiores etiā Nebulones & fœmellæ Torques ignobiles qbus arriſit lipiēs fortūa torques ex auro idūūt.

Cucuma uas ad coquinam. Petronius arbitret i ſaty. Incincta quadrato pallio Cucumam ingē em foco appoſuit: & mox. Tum illa etiam car/ nis paululum delibat: & dum coæquale nata/ lium ſuoꝝ ſinciput in carnarium furca reponit: fracta eſt putris ſella quæ ſtaturæ altitudinem adiecerat: anūq; pon/ dere ſuo deiectam ſuper focum mittit: frangitur ergo cer/ Cucuma teſta uix cucumæ: ignemq; ualeſcentem teſtiguit. ſimilis (ut opi/ nor) erat teſte quam Apitius & Martialis Cumanā nomi/

nant ex terra rubra a ſigulis rota formatam. Inuētum aūt fuit Dibutadis ex rubra terra uaſcula fingere: quæ teſtaꝝ nomine ſignificamus. Vnde amphoræ ſiue cadi: Metretæ quadrantaliaue: & lucernæ ex argilla etiam antiquitus cū fierent teſtæ uocitatæ: græci teſtam modo ceramion; modo oſtracon dixere: hinc oſtraciſmum exilii genus nos teſtularum exilium interpretamur. Amphorae Teſtæ Metretæ Ceramion Oſtracon Oſtraciſſimus

Cacabus uas eſt teſte Var. Quo tuceta carnes & pulmentaria coquuntur. Apitius: capita porcoꝝ ſimul elixabis i Cacabo nouo: ita ut aqua ad tertiam deferueat: cōmendantur apud nos ut optimi e lapide cauato: quibus etiam uſos ueteres ſatis notum eſt. Plinius. xxxvi. In ſyphno lapis eſt qui cauatur tornaturq; in uaſa coquendis cibis utilia: quod in Comēſi Italiæ lapide accidere ſcimus. Primus Heliogabalus Cacabos argenteos habuit: ut ſcribit Lampridius. Antiochus quoq; uaſa ad uſum culinæ argentea cōparauit: hic eſt Antiochus qui clauos aureos crepidis ſubiecit: qui papiliōes ſiue potius tabernacula & tentoria textilibus ſigillis adornata cōſtituit: Pulmenta ipſa a pulte antiquiſſima nomen acceperunt. Plinius. xviii. Pulte non pane longo tempore uixiſſe Romanos manifeſtum: quoniam inde & pulmētaria hodieq; dicuntur. M. Varro in libris de lingua latina: quod edebant cum pulte ab ea pulmentum: ut Plautus hinc pulmentarium dictum: Horatius. Tu pulmentaria quære ſudando: Apuleius porcorum pullorum piſcium & eiuſmodi pulmētoꝝ largiſſimas epulas: græci Edeſmata: & Edeatræ inquit feſtus qui preſunt epulis regiis: At Tuceta nō ſiue carne cibaria: Fulgentius placiades cibos regios interpretatur. Papilones Pulmenta Pulſ Edeſmata Edeatræ Tuceta

Olla ſiue aula uas ſiglinum orificio patēte quo a pauperioribus maxime cibaria coquūtur. Vnde Mart. Imbue plebeias cluſinis pultibus ollas Plau. in Amphytrione; optimo iure infrigatur aula cineris i caput. M. Cato in aulam indat & aquam puram coquatq;. hinc aulicoctia antiqui exta dicebant: quæ Aula Aulicoctia

Auxilla

in ollis coquerentur ideſt elixa:& auxillá Ollam paruulá: ut autor eſt Pompeius: Ollam pedes habētem ſiue potius ferreum inſtrumētum Tripes:ſuper quod Olla ad ignem

Tripes
ferreum
Chytrapodes

ut ferueat habetur græca dictione Chytrapodem appella uerunt. Aula Item principum domus. Seneca notiſſima uox eſt eius qui in cultu regum cōſenuerat cum quidam illum interrogaret quomodo rariſſimam rem in aula con ſecutus eſſet ſenectutem iniurias inquit accipiendo & gra/ tias ſæpe agendo. At caulæ ouium ſunt receptacula:Mar/ tianus:Et matutina greges quatiunt in paſcua caulas:a ca

Caulæ

uo caulæ dictæ: antiquitus enim ante uſum tectorū oues in antris claudebant auctor feſtus.

Caldarium

AHenum ex ære ductili uas proprie caldarium notat:quo aquæ bulliunt.hinc poeta: Littore haena locant alii:ubi exiſtimauit Seruiius Ahe num locatū ad aquā calefactiendā qua lauarē tur:Nā heroicis tēporibus carne non ueſcebātur elixa:ſed toſta:unde paulopoſt: Subiiciūt uerubus prunas & uiſce/ ra torēt.Paulus iuriſcō.de fuudo inſtructo ſcribit paulū in/

Cacabus
Lebes
Ipnolebes
Miliarium
Ahenulum

ter ahenū quod ſupra focū pendet & cacabū differre.Nā hoc inquit pulmentariū coquitur:in illo aqua ad potādū calefit.Caldam enim ut diximus & frigidā antiqui cœnis adhibuere:Lebes quoq; uas æneum erit ad uſus coquinæ hinc Ipnolebeten Caldarium uas græci: quod nos milia/ rium uocamus:at ahenulum uas ex ære paruum.

VRnatium genus eſt menſæ quadratæ ſic dictū ut refert.M.Var.ꝙ urnas ibi potiſſimum habe bant in culina cum aqua poſitas:id nonnulli e ligno faciunt:quidam marmoreum:apud nos

Manipuli e iū
co
Scopulæ
e lobis
Lauatrina
Aquarium
Aquatiolum

plurimi lateritiū extruūt foramine per quod aqua effluat relicto: ac ſuper id eſcaria uaſa epulis uncta per ancillas li/ xas ue calida lauantur:non ſine manipulis e iunco aſpero uel ſcopulis e lobis milii indici concinnatis.unde lauatrinā (quod antiqui domeſticum balneum)rectiſſime appellabi mus.Præterea aquarium & hypocoriſticos aquariolum: quod & in cubiculis & in tricliniis cum dignitate & elegā/

tia fabre pollitum fieri poteſt ad uſus plurimos: uulgo no-
ſtrates Siulatium a ſitula nominant: Eſt & urnarium bal-
nei:ut iam dictum eſt:ab urna uaſe aquario:quo ut naſiter-
na:ut ſitula: per lixas ad culinam aqua miniſtratur. Hæc
græce hydria cum hydor aquam latine notet. Vnde hy-
dropiſis morb⁹:hydromel aqua mulſa:Hydropotes aquæ
potor:ut tota uita Caſſius & Apollonius Tyaneus:Hydro
mantia diuinatio per aquas: & hydraulica organa ma-
chinæ ad aquam hauriendam a Creſibio excogitatæ. Pel-
ues uero quibns uaria perluuntur:eas græci Lecanas uo-
cant:Vnde Leconomantia quæ peluibus fit diuinatio: ſi-
cut quæ ſecuribus Axinomātia quæ per ſpecula Catopto
mantia:& ex unguium in ſpectione Onycomantia:quæ lu
dibria etiam noſtræ foemellæ & ruſticulæ ī primis obſer-
uant. At Sicomantia erit per umbræ tātum euocationem
Necromantia non ſine cadauere: quas uiri alioquin ma-
gnani mi pallentes uix peragunt.

PEniculi quibus uaſi tergere ſolent ſic dicti:ꝗ de
ſpongiaꝝ genere peniculo ſiue quod de cauda
rum extremitate fiebant: nam penis cauda eſt
a pendendo. Peniculis etiā calciamēta tergebā-
tur autore Pompeio:ut nunc ſpongis quæ ueteribus etiam
ad menſas emaculandas ſeruiebāt. Martialis. Hæc tibi ſor-
te datur: tergendis ſpongia menſis Vtilis expreſſo cum le-
uis imbre tumet. Vnde ab Apitio ſpongiare dictum ſpon-
gia extergere: At nos panes ex melle aromatis citreiſq; ma
lis prius conditis in ſpetiem totti orbis cōcinatos Spongia
tos uocamus: & Piperatos: quos modo ad guſtula mo-
do ſecundis menſis adhibemus.

COnchæ uaſa ex ære ligno uel argilla ad cullinā
parantur:cōcauæ ſunt & patulæ quemadmo-
dum piſciū quorumdam conchæ a quarum
ſimilitudine appellatæ credūtur: Plinius rurſus
nudātur deinde lauatur in conchis: alio nomine alueos &
alueolos dicimus:& pſertim ī longū porrectos ligno exca
uato:ut monoxyla: ad lotionem etiā pueroꝝ cū primum

Situlatium
Vrna
Naſiterna
Situla
Hydor
Hydria
Hydromel
Peluis
Hydropotes
Hydromatia
Hydraulica
organa
Lecanæ
Lecanomātia
Axinomantia
Captronomā
tia
Onycomātia
Sciomantia
Necromātia
Penis
Spongiæ
Spongiatores
Panes
Piperati
Aluei
Alueoli
Monoxyla

nati ſuut adhibitos: unde apud Iuliũ Capitolinũ legimus
Cũ in cæſareana familia paruuli in teſtudineis alueis laua-
rentur nato albino Ceioniũ poſthumũ eius patrẽ munere
teſtudinis a piſcatore cũ omnine accepto illã ad excalda-
tiones puerilles dicaſſe. alueolus alias eſt tabula luſoria: fa-
rinaria etiam ĩ qua farinam non ſine fermento prius cum
aqua ad maſſam reducentes panem faciunt.

Excaldatio puerilis

GVttus uas oleariũ. Horatius: Villis cum patera
guttus cãpana ſupellex: de eodẽ intellexit cum
inquit: Cornu ipſe bilibri caulibus inſtillat. Aul.
Gel. puerꝵ iubet Taurus oleum in ollam indere
erat is puer genere atticus feſtiuiſſimus ætatis & gentis ar-
gutiis ſcatens: guttũ ſamium ore tenus ĩprudens inanẽ tãq̃
ineſſet oleum affert: cõuertitq; eũ: & ut ſolitũ eſt circume-
git per oẽm partem ollæ manũ: nullũ inde ibat oleum: di-
citur & lechytus: qua dictiõe uſus eſt Diuus Hieronymus
regum tertio hydria farinæ non deficiet nec lechytus olei
minuetur: eundem & capſacem appellauit in epiſtola ad
Euſtochium: quo uerbo utitur & Cyprianus lib. epiſtolaꝵ
.II. Fidelia farris non deficiet & capſaces olei nõ minuetur.
de gutto balneaꝵ ſupra: Eſt & uas ſacrificiis aptum. Plini.
xvi. Curius iurauit ſe ex præda nihil attigiſſe præter guttũ
faginum quo ſacrificaret.

Lechytus

Capſaces

SArtago uaſculũ patens: in quo adhiibito oleo
diſtillatione uel butyro: carnes: ofellæ: pulmẽta
: frictæ: q̃ & frictellæ: tomacula & iecuſcula: omẽ
to ſi e ſuis Iecore fuerint in primis irretita frigũ
tur: Pli. Therebintinã in ſartagine referuenti. Hiero. ſi tñ is
eſt ſexto machabeoꝵ: Iuſſit ignẽ admoueri & huc ſpiran-
tem toreri in ſartagine: non ſermone uernaculo patellam
dicimus inter ueterum ſupellectilem etiam cõnumeratam
ueꝵ ad alios uſus: nec talis qualem habemus fuerat: ut cõ-
pluria alia apud antiquos: Iuuen. Vrceoli pelues ſartaago
patellæ: græce τηγανον ſartago λοπας patina dicitur.
Eſt autem a patina uaſis genere per diminutionem. Teren-
tius Iamdudum animus eſt in patinis: De patinarum luxu

Frictæ

Tomacula

Patrina

multa Pli.Mactobius. & Suetonius proſequũtur.hinc eſt
patinarius in patina conditus: Plautus:uel patinarium uel — Patinarius
aſſum uerſes quo pacto lubet: Sycoton uero hoc eſt fica/ — Sycoton
tum Iecur aprignum aut ſuillum uocant: e ſue preſertim — Ficatum
fico paſta: quod mirati ſunt ueteres quemadmodum &
non ſine farre pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi:
Vnde ficato nomen.

TEſtus ſub quo teſtuacia:Spiræ:Saluiata ex ouo — Saluiata
lacte ſaluia polline ſaccaro:ſcriblitæ: muſtacea — Muſtacea
in nuptiis:& placentæ coquũtur.Eſt autem te/ — Teſtuacium
ſtuacium condimentum ex uariis eſculentis a
teſtu ſub quo calido coquitur:ut ſcribit.M.Varro in libris
linguæ latinæ.id autem uas ex ære patens quod teſtuacia
continet & prunis ſuppoſitis percoquit Solum noſtri Pat — Solum
menſes appellant.nam ſolum quicquid ſuſtinet. Mart.de
ſoleis calceorum Intelligens pictorum ſola baſiate regum.
Verg.de pelago:Subtrahiturq̧ ſolũ quin & panicias men
ſas ſolum uocauit in.vii.æneı. Et cereale ſolũ pomis agre/
ſtibus augent:eſt tamen proprie terra:autore Pompeio:nõ
nulli teſtum clybanum dici poſſe a nobis exiſtimauerunt: — Clybanus
cum clybanus etiam furnum notet:citant in hoc Plinium — Teſtaceus pa/
de lino in.xix.ſic ſcribentem.corticeſq̧ decuſſi clybanis & — nis
furnis præbent uſum:unde panis qui a nobis teſtaceus:a — Clybanitis
græcis clybanitis dicitur.

CRatis cuius diminutiuum eſt craticula ad ofel/ — Craticula
las porcinas carneſq̧ piſcium in primis apud
nos aſſandas e ferro cancellata paratur: & pru
nis imponitur. hinc Iuue. Sicci terga ſuis rara
pendẽtia crate.Mart.in apophoretis.Parua tibi curua cra/
ticula ſudet ofella:Spumeus in longa cuſpide fumet aper.
Offa namq̧ fruſtum eſt carnium:unde eſt:Et patruo ſimi/ — Offa
les effunderet offas. Vergil. Melle ſoporatam & medica/
tis frugibus offam: &.M. Cato ſæpe inquit audiui multa
inter os & offam interuenire poſſe:quod uetus eſt adagiũ
idem ſignificans quod græcus ille. παροιμιολογ: hoc
eſt prouerbio tritus uerſus. πολλα μεταξυ πελει κυλι/

κοσ καὶ χείλεοσ ἄκρου.ideſt multa cadunt inter calicē ſupremaq́ labra: monens de craſtino non eſſe ſperãdum Vnde & nos quodam epigrãmate: Plurima ſæpe cadunt inter labra ultima & offam: Ac fugitiua uolant gaudia: çura manet: Offam dicemus quoq́ cibariũ ex fruſtis panis in iure pingui: caſeo uetere: pipere. & cinamomo conditis: quam non ineleganter iuſſulatam & caſeatam nuncupabimus: at offulam & ofellam per diminutionem fruſtulũ: eritq́ porcina a porco: quam in ſartagine craticula & prunis coquimus: uitulina a uitulo quam præ cæteris ad ignē uerubus uerſantes ad eſcam paramus. Pulpulas & pulpellas nunc Popinæ appellant.

Offa iuſſulata
Caſeata
Ofella
porcina
Vitulina
Pulpellæ

VEru cuſpis eſt ferrea qua carnes ad ignem torre ſolemus. Verg. Pinguiaq́ in uerubus torebimus exta colurnis: Seneca: graciliq́ tranſiēdo ueru mugire fibras uidi. Et Petronius: ueru extis ſtridentibus plenum: hinc telum ad eius ſimilitudinem factum ueru etiam nominarunt. Andinus uates: & tereti pugnant mucrone ueruq́ ſabello: unde Veruta haſtulæ q̄ uerua habent præfixa: a uerſando autem nomen accepit: ut notat. M. Varro: nam ad ignem iugiter uerſatur: Scribit Plutarchus thebanos publica impenſa tumulaſſe Epaminundamq́ in mortui ædibus propter paupertatem nihil præter ueru ferreum fuiſſet inuentum: id quod etiam repetit Frontinus.

Veruta

TVdicula a tondēdo licet alias ſignificet ſtilum quo uaſis ſigna in primmius: cochleare maius dici poteſt: quo utũtur coqui & anculæ ad cōplura condimenta paranda. De cochlearibus ad menſam ſupra dictũ eſt: quæ & minora ſunt & ex orichalco argentoue ut plurimum cuduntur: e ligno quoq́ cauantur ad menſas & uſus ruſticorum ac tenuioris cenſus hominum in oppida etiam degentium: Vtuntur & coqui cochlearibus maiuſculis e ligno uel ære aut ferro ad carnes iuſcula & pulmentaria e cacabo extrahenda & in lancibus uel ſcutellulis ponenda: ut ad menſam portentur

Cochleare
Maiora
cochlearia

eccleſiaſtici ſcriptores ad id inſtrumenta nunc fuſcinulas Fuſcinulæ
nunc creagras appellare uidentur: de Tudicula Cato in re Creagræ
ruſtica Igni inquit bene coquito: Tudicula agitato crebro
uſq; adeo dum fiat tam craſſum q̃ mel.

PYxis uaſculum in primis e buxo: nam erit etiã
ex qualibet materia: ut Quintilianus oſtendit.
Neoterici buſſolã uocitant: quia πυξος græ-
ce latine buxus. Apuleius de aſino aureo libro
tertio. arcula quadam recluſa pyxides pluſculas inde de-
promit. Pyxis & hypocoriſticos pyxidula Pyxideculaue Pyxidula
in domo pluribus ſeruiens culinæ danda eſt ad aromata:
quibus in pulmentariis utimur. ex argento quoq; cælata
diuitum menſis cum pipere croco & cinamomo infertur.

CVlter e ferro cuditur & cotibus parat' ad uſus
coquinarios. Apul. de coquo: deſtinatæ etiã la-
niæ cultros acuebat. cultro popinario īterẽpt⁹
eſt ĩ ſeditione pater Lycurgi legũ latoris apud
Lacædemonios: ut ſcrib. Plut. Idẽ ſacrificiis adhibebat'. Sili Popinarius
us: Centũ cadat hoſtia cultris: Vñ cultrarii uictimarii qui &
Popæ uictimaꝝ imolatores: & cultro carnes lanii uendẽtes
diuidũt. Præterea cultro uenatores utunt' hinc uenatorius Culter
dictus de quo Martialis: Si deiecta gemes longo uenabula ad ſacrificia
roſtro Hic breuis in grandẽ cominus ibit aprum Et Sueto- Lanii
nius ſcribit ĩ Auguſto: In cubiculũ eius lixam noctu inuen Venatorius
tũ fuiſſe cultro uenatorio cinctũ: & in caligula. Reperti in- Popæ
quit & equeſtris ordinis duo ĩ publico cũ dolone & uena- Cultrarii
torio cultro præſtolãtes: & tõſorius culter qui nouacula. Victimarii

TYrocneſtis ferreũ inſtrumentum ad coquinam
quo aſpero ſe foraminato caſeus minutim di-
ſteritur: uſus eius ad alia permulta diſterenda: Nouacula
quibus coqui in pulmentariis & teſtuaciis utũ-
tur: Tyros græce latine caſeus appellatur.

MOrtarium uas lapideum eſt ſiue æreum ex ære
in primis cyprio quod cuprium uulgo: in quo Cuprium
tundunt teruntue piſtillo: ut autor eſt Nonius
quæ reſoluenda ſunt: Plinius in. xxxiii. Aeris

Moreta
Intincta
Embamma
Intrita
Piperatum
Sinapium
Aliatum
Omphacinũ
piſtilium

mortariis piſtilloq; trito minio ex acceto. Plautus in aulularia: Cultrum ſecurim piſtillum mortarium quæ utenda uaſa ſemper uicini rogant. Imortario coquinario ex diuerſis rebus ſimul tritis moreta quæ intinctus: embamata. nam ἐμβάπτω intingo: intrita: intrimenta & protrimenta: uarii ſaporis: & coloris plurifariam condiuntur: ueluti a Pipere Piperatum album & ſubruffum: Sinapium a ſinapi: Aliatum ab alio: & quo per æſtates utimur ab Omphacio omphacinum: Piſtillum ipſum e ferro uel ligno erit: quo herbas Piper Alium iuglandes: & id genus plurima coqui & ancillæ terere ſolent ad condimenta. Vergilius in moreto.

Dextera piſtillo primum fragrantia mollit
Alia: tum pariter mixto terit omnia ſucco.

Pila

Pila item in qua aliquid cuditur. Plinius de auro: quod ad pilas cudunt apilaſcudem uocant: item tonditur in pila deinde tenui cribro ſecernitur: poſtea molitur ac deinde tenuius ſic cribatur.

Moletrina
Piſtrinium
Aſinariæ
Molæ
Manuariæ
Truſatiles
Amilum
Catillus
Meta
Chiromylos
Mylœcon

Molæ dicuntur q̃ his ueluti quadam mole res minutatim frangrantur: præcipuus eſt earum uſus in moletrina quod piſtrinum antiqui: triuiales nunc molendinum: ab Aſinis aſinariæ a maioribus dictæ. Molis utuntur & plurimæ officinæ coqui etiam ad intinctus: hæ minores ſunt; quas a manu manuarias: a trudendo truſatiles appellamus Volſinæ ut uolunt primo inuentas: Alii molam quod græce mylos: unde Amylum ſine mola factum ex tritico in inſula Chio primo inuentum: & chiromylos mola manualis; Myloecon quoq; blattæ genus dicitur Plinius quia molarum fere ſit incola; Catillum ſuperiorem metam inferiorem poſtq̃ ſua cuiq; neceſſarium eſt dare nomina uocitabimus: autore Paulo iureconſulto. Ego uero potius metam ſuperiorem catillum inferiorem dixerim. Sed iam in coquina ſatis manſitauimus: in qua furnum etiam faciendum eſſe multi uolere: & ad panem coquendum & ad carnes ſæpicule aſſandas. Tutius tamen erit me architecto propter ignis

Furnus

periculum extra ædes quæ magno ædificantur illum ha-
beretur:In domuncula igitur nec quidem contigua ſed ui-
cina furnus ut fœmilia quoq; & lignilia commode ponen
dus ueniet. A furno autem quod eſt atro : teſte Pompeio :
nomen accepit:cuius os patens præfurnium quidam no-
minauere. Antiqui fornacem in piſtrinis habebant farina-
riis: & piſtores dixerunt qui frumenta pinſebant:& qui pa
nem faciebant:nunc piſtrinarii . Martialis de Cipero piſto-
re:Et panem facis & facis farinam. Hi ut ſcribit Plinius in
decimo octauo. Nō fuerunt Romæ ad perſicum uſq; bel-
lum annis ab urbe condita quingentis octuaginta.Ipſi qui
rites panem faciebant:mulierumq; id opus erat: quæ inde
panificæ dicuntur: ut factura panificium : furnus a græcis
κλυβανος q & Teſtus dicit: Hieronymus. Omnes adul-
terantes quaſi Clybanus ſuccenſus a coquente: ad cuius
uſum Infurnibulum ipſe pallam dixerim qua panes ī fur-
no diſponunt: nam Rutabulum eſt a proruendo igne ut
panes coquantur: in quibus adſurgit interdum puſtula
hectæ nomen adepta : a qua accipitur res nullius precii:
cum dicimus non hectæ te facio : autor Pompeius:Sed ui
de an Rutabulum ſit potius a Rutro inſtrumento quo ali-
quid eruimus & exthraimus . Coquinæ uero Gynœcium
ut ſtatim ſubiūgerem me inuitauit panificii mentio:quod
mulierum (ut diximus) opus fuerat : ueluti nunc quoq;
apud nos & cæteros quibus non ſunt frequentes Piſtri-
narii : Hinc igitur Gynecophili in illud illam pateſcens in-
troeamus quod perfugiūt ii qui Miſogyneian hoc eſt odi
um in muleres exercent:quale in Euripide & Orpheo poſt
amiſſam Euridicem fuiſſe memoriæ proditum eſt.

Fœnile
Lignile
Præfurnium
piſtores
Piſtrinarii
Panificæ
Panificium
Clybanus
Rutabulum
Infurnibulum
Hecta
Rutrum
Gynecophil.
Miſogyneia

GYNOECIVM CAPVT .V.

GYnœcium locus eſt ĩ ædibus ſolis mulieribus ad habitandum datus. Plautus ĩ moſtellaria. Dare uolt uxorem filio quantum poteſt ad eam rem facere uolt nouum Gynœcium: dicitur & Gynœconitis: Aemilius Probus in prohœmio operis: Materfamilias apud romanos primum locũ tenet ædium atq; in celebritate uerſatur: quod multo aliter fit in græcia: nam neq; in conuiuium adhibetur niſi propinquorum: nec ſedet niſi in interiore parte ædium: quæ Gynœconitis appellatur: fit autem ab Oeco quod eſt habito. Vnde Oecos domus dicitur: hinc Oeconomus adminiſtrator rei familiaris: Oeconomia adminiſtratio rei domeſticæ. Synœcus cohabitator: & Gyni gynecos mulier eſt: Andronitis autem eſt uirorum. Vnde Alexander moloſſus dicere ut ferunt ſolitus eſt ſe in Andronitin Alexandrum macedonem in gynœconitin profectum: cum ille aduerſus Italos gentem bellicoſiſſimam hic in Perſas & barbaros imbelles exercitum duxiſſet. Vitruuius in ſexto: Andronites dicuntur ꝙ in his uiri ſine interpellationibus mulierum uerſantur. Andros enim græce uirũ notat. hic Androngyus qui Hermophroditas ex uiro & fœmina ut ſcribit Plinius de quo Pulex poeta eleganter.

Cum mea me genitrix grauida geſtaret in aluo
Quid pareret fertur conſuluiſſe deos
Mas eſt phœbus ait: Mars fœmina: Iunoq; neutrum:
Cumq; forem natus hermaphroditus eram.
Quærenti fatum Iuno hic ait occidet armis:
Mars cruce: Phœbus aquis: ſors ſua quæq; tulit:

Gynœconitis
Oeco
Oecos
Oeconomus
Oeconomia
Gygni
Synœcus
Andromitis
Andros
Androminus
Herma
Phroditus

Arbor obumbrat aquas:aſcendo:decidit enſis
Quem tuleram:caſu labor & ipſe ſuper:
Heſit pes ramis:caput incidit amne: tuliq;
Fœmina:uir:neutrum:flumina:tela:crucem:

SPeculum imagines reddit: eo preſertim utunt fœminæ plurimum temporis cuius apud illas minima creditur iactura conterentes:dum purpuriſſo ruborem genarum & labiorum: ceruſſa candorem colli papillularum & oris mentientes: Dum tetanothris in facie cutem erugantes: dum uolſellis Pſillothroq; pilos uellentes: dum crinem adulterinis coloribus ut inquit Cyprianus mutantes:dum reticula aurata comis illis quas etiam inſolare hoc eſt ad ſolem dealbare conſueuerunt implentes: dum caput gemmis radiantibus ornantes:& margaritis tranſlucentibus uenuſtantes: dum ueſtes componentes ne rugas indecenter emittant: & mundo placere & laudari ſtudent. Cum non tantum ueſtimentorum nitor: concinnitas: & auri magnitudo: gemmoſaq; monilia ualeant ad mulieris laudem quantum modeſtia in rebus & boni mores:ut Ariſtoteles Oeconomicorum ſecundo uetiſſime & catholice ſcriptum reliquit. Facetiſſime dixit Plautus in moſtellaria formoſæ mulieri nil eſſe opus Speculo cum ipſa ſpeculo ſpeculum ſit maximum: utuntur & pectine dentato ad comam explicandam: & auriſcalpio dentiſcalpioq; de quibus infra dicemus: calamiſtro quoq; cuſpide ferrea: qua in cineticiis prunis calefacta per ciniflones qui cineratii: Antias in primis crines a fronte pendulos Capronea ſiue anteuentulos: criſpant ad decorem: & diſcerniculo quo ante frontem capillus ad diſcrimen diuiditur: Acu etiam crinali ad comas tortas cincinnos & reticula bombicina continenda in lege & ſtatione: & qua caput ſcalpunt cinaſona: ſapone gallorum inuento: martiaci ſiue pilis odoratis: & lixiuio ad rutilandos capillos:Innumerabiles prætereа reſculæ ſunt de qbus ſcribere diffuſius ſuperſedi.adde q; uelle oia recēſere quæ matronatrū mollis ornatus; quæ luxurioſus cultus expoſcit

Purpuriſſus
Ceruſſa
Tetanothra
Volſellæ
Pſillothrum
Reticula
Inſolare

Nil opus ſpeculo
Calamiſtrum
Ciniflontes qui
Cineratii
Antiæ diſcerniculum
Caproneæ
Crinalis acus
Cincini
Cinaſona
Sapona
Matriacæ
Pilæ

longum eſſet & ſuperuacuum multa ad ornatum: plurima ad oris decorem pertinent: huius gratia gumi: ceruſſa quã Strabone autore Troglodytarum fœminæ ſibi diligenter inducunt. Melinum: Stibium: Purpuriſſus: Lomentum: fucus: alumen: lac aſininũ: Smegmata: Dentiſricia: pſilothrũ: dropax: Tetanothra Volſellæ: calliblepharum: Coſmoticæ ad capillos uenuſtandos: & compluria alia parantur pigmenta: Illius uero cauſa: Gẽmæ interdum aureis umbilicis ad ornatum capitis pectoris & brachiorum compræhenſæ: Margaritæ quæ & baccæ: unde monile baccatũ: uniones. electi. crotalia. coralium. ſuccina. murenulæ. ſpitulæ: monilia: ſtrophia: caſtulæ quæ Perizonia & præcinctoria. Inaures. ſtalagmium. reticula. mitellæ. Capital. Calantica. redimicula. faſciolæ. galericuli. Calyptræ. Plaguli orbiculares cancellatæ. frontalia. dextrocheria: torques brachialis. anuli gemmoſi: Veſtes bombicinæ argento auro diuiſæ: periſcelis: armillæ: galbea: ſpinter: Leria: ſpatalia: ſemicictia quæ & uentralia auro fimbriata. ſoculi. crepidulæ ſuberatæ gẽmis interdum uariegatæ matronam dimidia maiorem referentes. & id genus plurima coemuntur. Adeo ut quicquid mundus muliebris uocabatur ſarcinæ uiriles ſint: minus dico: etiam ut inquit Seneca militares. & ita quid addant ad cultum non habent amplius nec excogitare poſſunt fœminæ: niſi ueſtium crebras & prope quotidianas ex forma ſpecieq; mutationes: quales hodie induunt etiã in proſtibulis Diobolares damnandæ: quibus in ſummo patentibus fit ut expapillato pectore ne adulteris quidem plus ſui in cubiculo quam in publico oſtendant: hinc ad reliqua quibus utilius & ſibi & maritis operantur tranſeamus: dicturi primo de lanificio quod caſtas matronas impenſius decet: Vnde. T. Liuius & Ouidius ut pudicam oſtenderent inuentam ſcripſere Lucretiam a uiro Collatino iuuenibuſq; Tarquiniis inter lucubrantes ancillas lanam operantem: & Diuus Hieronymus inſtituens Virginem Demetriadem: habeto inquit lanam ſemper in manibus uel ſtaminis pollice fila deducito.

Ad oris decorem

Ceruſſa

Coſmotica

Ad ornatum

Baccæ

Caſtulæ

Perizonia

Semicinctia

Suberatæ

Crepidulæ

Mundus muliebris

Lanificium

COlus penſa cõtinet e quibus fuſo fila ducũtur in cuius ima parte apponunt ut facilius & meliuu nere poſſint id quod pertuſum & rotundũ per quandam ſimilitudinem Spondylum dicemus & fere ab effectu Verticulum: Plinius de Electro in ſyria quoq; fœminas uerticillos inde facere: uocare Harpaxa quia folia paleas ueſtiumq; fibras rapit: Fuſum Cloſter aragnæ filius ipſa uero linum inuenit: hunc pollice infami & indice digitis uerſando nentes fila deducũt: Nent etiam ad tramam lanitium fœmellæ machinulam quãdam uerſantes quam Rhumbum non in eleganter appellabimus: Vnde Propertius de Rhumbo magico: Staminea Rhumbi ducitur ille rota: Sed meo periculo etiam Verticulũ hoc nomine ſignificabis a ſpecie Rhumbi militaris: quo uerſatili utuntur ad fila in glomera præſertim digerenda: Penſa a penſando ſignificant lanæ liniue manipulos quos nondum neuit manus ſuper colum corpulentam extenſos uel extendendos: Ouidius Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant. Fila quoq; denotant. Vergilius de textrice: Excuſſi manibus radii reuolutaq; penſa: ſatis conſtat Hamis ferreis prius pectenda & ad ſtamen interdum: & fere ſemper ad Tramam: Per linum autem ĩtellige & genus illud candiſſimum ex ægypto quo noſtræ mulieres Parmenſes præ cæteris ad colum impendio delectãtur: & plurimum inde lucrifaciunt. Cottonum nonnulli & Carbaſum per coniecturam uocant. Bambacium uulgares. Indocti bombicem. Litterati Xylon ſiue goſſipion. Hinc goſſipinæ & Xylinæ ueſtes olim ægypti ſacerdotibus gratiſſimæ. Penſa ipſa quaſilis continentur quæ a qualis per diminutionem Calathi etiam græce dicti ſunt. Romani ueteres quaſillum Tbalaſionem appellarunt ut ſcribit Varro. Vnde Thalaſii nomen in nuptiis frequentabant ad ad lanificium nouas nuptas inuitantes: ut referunt Pompeius & Plutarchus in problematibus. huic accedit ꝙ nubentes uirgines comitabãtur colus lana compta & fuſus cum ſtamine.

Spondylus
Verticillus
Fuſus
Verticulus
Rhumbus
Penſa
Hamis
Cottonum
Carbaſus
Bambacium
Bombix
Xylon
Goſſipion
Quaſilli
Quali
Calathi
Thalaſio
Shalaſius

Phrygiones

Acupictores

Licium

Reſum

Digitale

Forſex

Forſiculæ

Forceps

Formidus

Formum

Forpex

Forpicula

Glomera

Texendi

Ars

De artificibus opus

ACus ad ſuendum parantur & ornãdum ut no/tat Pompeius: hæ in ſummo pilulam habent: illæ foramen: quibus utuntur ſutrinæ officinæ & phrygiones qui acu pingunt a phrygibus i/uentoribus dicti: noſtri ex re acupictores uocitant. Acum: ipſam licium filium duplex: trahentem quod Reſum: im/pellunt anulo punctato: quem medio addentes digito di/gitale nuncupant: alias digitorum eſt tegmẽtum. Vtuntur & forſicibus ad panos ſecãdos ut in ueſtes componant ſarci natrices q̃d pallas prima docuit: & domi ad plurima ma/tronæ ut uidemus: ſed e uerius diminutiue forſiculæ dicẽ/tur. Forcipe aũt a Cynira primo iuenta forma ideſt calida fabri ferrarii uerſare conſueuerũt: Vnde formidus Catoni callidus auctore feſto: at Forpex quæ rectius forpicula: cũ paruula ſit ad capillos tonſoribus datur. Texendi uero ar/tem ad quã pertinent Tibicines: Liciatoria: Radii: pectines. Glomora quæ iuolucra: Panus: Forago: Stamen: Trama: Subtemen: Verticuli: & cõplura alia conſulto prætermitti/mus: Raræ imo nullæ diuites matronæ: Illuſtres reginæ q̃/bus ſolis Gynœcia ponuutur textrices iuentæ: niſi interdũ relaxãdi animi gratia ad Zonulas: reticula & alia nugamẽ/ta. Cum in hoc ægyptiorum ſiue Palladis ut eſt apud Plato/nem inuento ſeſe exerceant pauperculæ mulieres: quæ in gurguſtiolis noctes dieſq; radio & pectine uictum quæri/tant. Mihi præterea animus eſt de artificibus eorumq; in/ſtrumentis opus incœptum ad umbilicũ adducere in quo diligens lector & curioſus timator & ſcrupuloſus indaga/tor complutia inuenies quæ nunc forſitan hic: & alibi in/ter legendum non addita culpabis. Ipſorum autem artifi/cum & eorum præcipue qui fœmellis aut ſeruiunt aut per placent uiſum eſt(ne quod diximus uaniſſimum crederes) hæc paucula nomina ſubnectere: Aurifices: Argentarii: Bra ctearii: Gemmarii: Cælatores: Scalptores: Fictores: Lanarii: Sericarii: Linteones: Textores: Polymitarii: Fullones: Inſe ctores: Lanifici: Carminatores: Pannicularii: Pelliones: Sar/cinatores: Patagiarii: Limbularii: Phrygiones: Reticularii:

Zonarii:Sutores:Calceolarii: Crepidarii: Vitrearii: Torna-
tores:Inſtitores:Circitores:Nugiundi:& Preſtigiatores iter
artifices tamen non numerandi qui interiectio uelo ſupra
id ipſum minutas quaſdam nobis oſtentant imagunculas
quaſi puppas loquaces ac omnimodas geſtinculatrices ri-
xantes inter ſe cócurſanteſq; per ludicrum ut quottidie ui-
demus.Sed prꝫterq; Geomantes chiromantes Metopo-
ſcopi Sortilegi Diuini & ſomniatores: cóiectoreſue: qui ut
plurimum theſauros indicant & Midæ Craſſi Luculli Pe-
lopiſq; diuitias his pollicentur a quibus tamen ipſi uix pal
liolo tenus diuites obolos petunt.

CVnabula gynœcio iure danda ſunt ad infan- Educatio
tium lactentium quietem & educationem:
quam præſtare debent mulieres omnes etiam
ſi reginæ fuerint lacte ſuo proprios filios nutri-
endo: ut ſint integræ matres: ut eorum magis dilectrices:
Vt liberi quoq; ipſarum maiore deſiderio & pietate tene-
antur: Infantis namq; alior ſum ex oculis illa amolitio ui-
gorem maternæ flagrantiæ ſenſim atq; paulatim extiguit:
ipſe uero affectione erga ſolam nutricem occupatur: Ac
propterea quicumq; ita nutritus matrem amare uidetur:
amore non naturali ſed ciuili & inopinabili diligere exiſti-
matur.Adde quod non fruſtra creditum eſt ad fingendas Lac nutriciũ
animi corporiſq; ſimilitudines lac quemadmodum & ſe-
men plurimum conferre: Cauendum igitur eſt ad lactan- De nutrice
dum ingenuum bene ingeniatis primordiis quæ adhibe- digna
tur ne ſerua ſit: aut ſeruilis: & ut plerumq; aſſolet exter-
næ aut ruſticanæ nationis: ne informis: ne impudica:
quod præſertim in fœmella obſeruandum eſt: ne deniq; Lac nutriciũ
temulenta ut refert Aul.Gel.i noctibus atticis:Si lacte ouiũ
alii hædulii pilo teneriore: & ſi capraꝝ agni lana duriore
ueſtiuntur: quid boni uel mali exiſtimas lac nutriciũ puer-
periis alatuꝝ:Quæ nõ poteſt igitur lactis inopia bonis mo
ribus & ciuilibus prꝫditã nutricem ad lactandum filium
conducat: quem uagientem flentemue cunarum motu.
crepitaculis: puppis: cantu: & ſi ætas requiret munuſculis

demulcebit:Quæ poteſt ipſa lac præbeat:ipſa ubera diſten
ta admoueat:non enim fœminis natura quæ nihil unquã
Mammæ fœminis Papilla — fruſtra mammas quaſi quoſdam uenuſtiores neuulos or'nandi pectoris cauſa.ſed liberorũ alendorum gratia hinc ĩ'de affixit:e quibus papilla per quam lac tranſmiſſum edu'citur:Admonendi obiter ſunt parentes:ut die Luſtrico libe
Timotheus Cariſius Theodorus Atanaſius Polydorus Chryſoſtom⁹ Euthicus Macarius Macrobius Pamphilus Ptolomæus Theophraſt⁹ Glycerium Dorothea Agatha Camilla Polyxena — ris ſuis in Baptiſmo nomen generoſum imponant ad ho'minis dignitatem non nihil adiiciens:qualia ſunt Valerius Saluius:Fulgentius:Cato:Prudentius: Timotheus honor dei:Chariſius gratioſus:Theodorus dei donũ: Athanaſius ĩmortalis: Chryſoſtomus os aureũ: Polydorus multi mu'neris: Euthicus Fortunatus & Fauſtus: Macarius beatus: Macrobius longæuus:Pamphilus totus amans:Ptolome'us pugnator:Theophraſtus diuina eloquentia. Dorothea Dei munere data: Glycerium dulcis amor: Agatha bona: Camilla Ingenua: Polyxena multum admiranda uel ho'ſpitalis:Adde ꝙ interdum diuinare eſt nomen imponere: quod ſit morum atq; fortunæ indicium: Caueant præte'rea: ne pueri cum trimatum exceſſerint immodice cibis & quiete utantur: Nam pueros impuberes compertum eſt ſi plurimo ut ille inquit cibo nimioq; ſomno uterentur hebe'tiores fieri atq; hinc elici tarditatem:ac eorum corpora im procera fieri:minuſq; adoleſcere: Cunabula autem cunas
Cunabula Cunæ Crepundia — & lectulos appellamus: ubi in crepundiis hoc eſt linteolis ueſtibus bullis faſciolis & id genus cæteris puellos nutrica re conſueuerunt:Plinius in.xi.Semeſtris locutus eſt Croeſi filius in Crepundiis:quo prodigio totum id cõcidit regnũ.
Puerperæ Puerperium Obſtetrix Ancilla Coſmeta Librariæ Cerulæ Nutrices Veſtipicæ Internuntiæ — Fœminas uero ipſas ex partu recentes puerperas teſte pro'culo iurecõſulto nũcupamus:& quod enixæ fuerint puer'perium:At mulier quæ in ſecundis deducendis: in conuer'ſione uuluæ & reliquis:puerperæ operã auxiliatricem præ ſtat: uel certæ puerperiis ne laxatis uteri genitalibus clau'ſtris in terram defluant:obſtetrix dicetur:nam ſeruiens do'mi ancilla:ad ornatum dominæ Coſmeta nominatur. Vt librarias:Gerulas:nutrices:ueſtiſpicas.Internũtias quæ me'diatrices omittam: ſeruos etiã paternos: alumnos: formo'

ſos aſſeclas:procuratores calamiſtratos:& in longam ſecu ramq́ʒ libidiem exectos ſpadones: ſub quibus nominibus ut inquit Hieronymus adulteri deliteſcunt. Ita ut ſæpius maritorum quantula ſit portio. Hoc ſolum pro affectatæ breuitatis neceſſitate ſufficiat. O nos fœlices ſi ſine uxori/ bus eſſe poſſemus. Sed non niſi fœliciores quibus cõtigit pudica dulcis prudenſq́ʒ Tori genialis ſocia & coniuga: qualem. L. Amabiliam me adeptum Deo maxumo optu/ moq́ʒ optumorũ opitulatori gratiſſimas ago gratias: quã id horæ cubiculum intrantem non poſſum non ſequi: & ipſum mox cubiculum proſequi. O nos fœlices

CVBICVLVM CAPVT .VI.

CVBICVLVM quod a cũba quam lecticã ſabini uocabãt Cumba
deductum uidetur autore Põ Cubilia
peio antiqui a cubando locũ dixere ut ſcribit Var. Vbi ſtra tis cubilibus id eſt lectis cuba bãt: Seneca ad Luciliũ Quid proſunt multa cubicula? in uno iacetis: iuxta quam ſentẽ tiam ipſe uno cõtentus ad ex cuſationem hæc adiiciã: qui multa uolt cubicula: qui plures cœnationes: qui culinas & cætera: ponat ut lubet: ſingulorũ habebit archetypon. Neoterici dormitoriũ cubiculum camerã appellant: qua Dormitoriũ
dictione etiam uſi ſunt ueteres ſed in alio ſignificatu: nam cubiculum
cameræ tecta ſunt deuexa & incurua ut teſtantur Seruius Camera
& Marcellus. Hinc concamerare. Papinius in Siluis. Efful Cõcamerare
gent cameræ uario faſtigia uitro in ſpecies animoſq́ʒ nitẽt nam uitrũ cameris addi cœptũ ſcribit Plinius: & Seneca ad Luciliũ. xiii. Niſi uitro inquit abſcõditur camera. Fiunt Teſtudo
autem per teſtudinẽ: quæ in ædificiis dicitur ſolariũ deue/ xũ a forma teſtudinis aquaticæ: ut autor eſt Nonius. Ver/

gilius In foribus diuæ media teſtudine templi: nõnulli for/
nicem dixere a Democrito ut uolũt excogitatũ. Hinc for/
nicari eſt aſſumere ſpeciẽ fornicis.i.curuaturæ. Plinius in.
xvi.Populus cõtra omnia inferiora pandatur:palma e cõ/
trario fornicatur.fornicẽ alias lupanar uocamus a fornici

Fornicariæ
Fornicari

bus & criptis in quibus proſtabãt meretrices. Hinc forni/
cariæ:& fornicari meretricari eſt ſoluto cũ ſoluta coeunte
ut diſtingunt Theologi.At uiri & uxoris ad dormitionem

Thalamus
Epithalamiũ

locus græca dictione Thalamus nũcupatur.Inde Epitha/
lamiũ ſacer hymnus in nuptiis:quale Apollo primus ceci/
nit cũ Thetis Peleo nupſit:A cubiculo uero cubicularis ue

Cubicularii
Procoetion
Antithalamꝰ

ſtis:& cubicularii quos ad miniſteriũ cubiculi habere præ/
ſertim principes cõſueuere.Vitruuius coetem thalamũ uo
cat unde ꝓcoetion antithalamũ dicemus: ut apud Pliniũ
in epiſtolis:niſi legẽdũ ſit potius ꝓceſtiũ ut notauimus.

Torus

LEctus in quo cubãtes quietem capimus: uel a
collectis herbis:ut antiqui factitarunt:unde &
torus: uel potius ꝙ fatigatos labore diurno
mortales ad ſe aliciat:autore Pompeio. Fulcri
quoq; nomen ſortitur.Seruius Fulcra ſummas lectoꝝ par
tes interpretatus eſt apud Verg.illud: Fulgent genialibus
altis aurea fulcta toris.Ipſe uero exiſtimauerim fulcra:uel

Spondæ
Lora
Aſſerculi

ipſam ſtructurã:uel ſpondas totalis ſtructuræ ſignificari:a
quibus faſciæ quæ lora apud maiores ducebantur:ueluti
nũc apud nos aſſerculi ligna quadrata:tabellis ingeſtis cul
citras lintea & reliqua lecti ſtragula ſuſtinere ſolẽt:cũ fulci
re ſit ſuſtinere.Aulus Gellius de flamĩe loquẽs Neq; apud
eius lecti fulcrũ capſam eſſe cum ſtrue aut ferro oportet.
Sueto.in Claudio Adhibebãt omni cœnæ & liberos ſuos
cũ pueris puelliſq; nobilibus qui more ueteri ad fulcra le/

Clinopodia
Clinopale
Clini
Clinidion
Lectiſtrator

ctorũ ſedentes ueſcerentur:Non improbandã tamen cen/
ſeo illorum opinionẽ qui fulcra lecti pedes dixerũt:hi græ
ce Clinopodia:nam clini lectus:& Clinidion lectulus: Cli/
nopalen Domitianus coitus frequentiã & aſſiduitatẽ uo/
cabat:uelut lecti paleſtram:a lecto lectiſtrator erit lecti con
cinator:ueluti a lectiſternio lectiſterniator apud Plautũ: &

Lectica a lectulis nomẽ accepit qui in ea cum puluillis ſter/ Lectica
nuntur. Inde lecticarii qui lectica Hexaphoro Tetraphoro Lecticarii
uel octophoro tam peregre q̃ in urbe rure ſeceſſuue do/ Periphoreti
minos portant: unde Periphoreti quaſi circumlatiles ꝙ le/
ctica circunferantur dici poſſunt.

Scannum & ſcabellum quid ſignificant diluci/
de oſtẽdit. M. Varro in libris linguæ latinæ: ubi
ait qua ſimplici ſcanſione ſcandebant in lectũ
non altum ſcabellum in altiorem ſcannum: de
ſcanno aliter ſupra: ſubiicitur & pedibus: Ouidius in arte:
Et caua ſub tenerũ ſcanna dediſſe pedẽ. Vnde quod græci Hipopodion
hipopodion latini & ſuppedaneũ & ſcabellũ appellant. Suppedeanũ

Culcitra ad quietem parata dicitur ꝙ i ea tomẽ
tum raſura e panis lineis a fullone carduis de/ Tomentum
tracta inculcetur. Macrobius in ſatur. de dicte/
riis auguſti. Relata inquit ad ſe magnitudine
æris alieni quam quidam eques ro. dum uixit excedẽtem
ducentis celauerat culcitram emi cubicularem in eius au/
ctione ſibi iuſſit: & præceptum mirantibus hanc rationem
reddidit: Habenda eſt ad ſomnum culcitra in qua ille cum
tantum deberet dormire potuit. Per hyemem plumea cul
citra commodior: æſtate lanea uel goſſipio repleta quæ
Matta utilior habetur: & talis qualẽ Senecæ Attalus præ/ Matta
ceptor laudare ſolebat: quæ corpori reſiſteret: & in qua ue
ſtigium apparere non poſſet: ad hoc nonnulli culcitram e
corio uentoſis follibus ſpiritu tumefactam ad cubitũ ſub/ Ventoſa
ſternunt: & follis nomine appellant. Tomentũ uero ipſum culcitra
farcimen dicetur culcitratum ex quacũq; re: ſiue ex fœno Fillis
& palea: ſiue ex coma harundinum: quod antiqui Circẽſe: Circenſe
ſiue ex pluma olorina gallinacea anſerinaue: ſeu e Xylino Lingonicum
uel lana fuerint refertæ: quales commendarunt olim e lin/
gonico tomento hinc Martialis. Oppreſſæ nimium uici/
na eſt faſcia plumæ Accipe lingonicis uellera raſa ſagis.
Suetonius in Tiberio Druſo autẽ adeo alimẽta ſubducta:
ut tomentũ e culcitra tẽptauerit mandere: Ferunt Helioga
balũ imperatorem non cubuiſſe facile iaccubitis: niſi quæ

pilum leporinum habet: aut plumas perdicum ſubalares: ſæpiuſq̨ mutaſſe culcitras: Auguſtũ Cæſarem contra non cubuiſſe quidem toro niſi humili & modice inſtrato.

Ceruical pluma refertũ ſubiicitur capiti: unde a ceruice teſte Priſciano nomen accepit: nãq̨ eo delitiæ proceſſere: ut ſine hoc inſtrumẽto dura re iam ne uiroꝝ ceruices poſſint. Martialis: Tinge caput nardi folio ceruical olebit: Perdidit unguentũ cũ coma pluma tener. ſcribit Suetoniꝰ i lecto Neronis adhuc pueri circa ceruicalia depræhenſas ſerpentis exuuias fuiſſe quas in armilis auro incluſas aliquãdiu geſtauit.

Puluillus
Puluinar

Puluinus & hypocoriſma puluillus: a pluma ut puluinar. Apuleius in aſino aureo: Quatuor eunuchi confeſtim puluinis cõpluribus uentoſe tumẽtibus pluma delicata terreſtrem nobis cubitum perſternunt: ſed & ſtragula ueſte auro ac murice Tyrio depicta probe cõſternunt: ac de ſuper breuibus admodũ: ſed ſatis copioſis puluillis: aliis nimis modicis qs maxillas & ceruices delicatæ mulieris ſuffulcire cõſueuerunt ſuperſtruunt: Plinius in. xxxiii. Sũmæ apud exteros licentiæ fuerat poculo aureo puluino ſubdito Philippum Regem dormire ſolitum: & Seneca ſcribit de beneficiis ſecũdo Archeſilaum ſe teſte cõtentum amici pauperis & paupertatẽ diſſimulantis ueꝝ ægroti ſacculum pecuniaꝝ puluino ſubdidiſſe: Puluini ad ſedendum quoq̨ poſiti. Iuue. Equeſtria notans de puluino ſurgat equeſtri. Præterea & Areolas terram elatam inter duos ſulcos in hortis hoc nomine ſignificamus: quæ porca a porrigendo in agris dicetur: alii porcas ſulcos uocant in ſegete rariores.

Equeſtria
Puluini
Areolæ
Porcæ

Moralia ad uſum tori ut nomen indicat autore Marcello fuere. Hort. in ſer. Et tyrias date circum illota toralia ueſtes: Super linteola nãq̨ ponere ſolemus Stragulas ueſtes purpureas: quas tyrias appellat: uel candidulas ut per æſtatem decet: ſeu uirides pictas & uerſicolores: & Noniꝰ Plagæ inqt grãde lineum tegmen: quod nunc torale uel lecticariam ſyn

Plagæ
Plagulæ

donem dicimus quaſ diminutiũ eſt plagulæ:ubi per ſyn/donem lecticariã panum lineũ ad uſus lecti accipere poſſumus. Hoc enim nomine ſignantur e lino panni albicantes quos ad uſus tori Lodices etiam nõnulli dici poſſe exiſtimarunt. Mart. Lodices mittet docti tibi terra catulli: Item ſuo diſtico. Nudo ſtragula ne toro paterent: Iunctæ nos tibi uenimus ſorores: ſed toralia etiam omnia lecti ſtragula uocamus. Primum omnium priuatorũ Heliogabalus poſtea ro. imperator toros aureis toralibus texit ut ſcribit Lãpri. Stragula ipſa a ſternendo notãt quicquid culcitræ ſternitur: autor Varro. Plinius. in Orchomeno tota ſubruunt arua talpæ: quarum e pellibus cubicularia uidimus ſtragula: & Tranquillus refert Claudiũ Cæſarem neminem uiſitaſſe ægrũ: niſi prius explorato cubiculo culcitriſq; & ſtragulis prætentatis & excuſſis; Præterea ſtragulas ueſtes aulea & tapeſes uocitamus. Iuriſcõſultus inſtratum omnem ueſtem quæ ſternitur appellat. — Sydones; Lodices; Stragula; Veſtes ſtragulæ; Inſtratum

GAuſape genus eſt ſtragulæ ueſtis craſſioris utrinq; uillos habentis: uel una tantũ e parte: cui nõ diſſimiles ſunt Centones. Macrobius. Scrophæ cadauer ſub centonibus collocat ſuper quos uxor cubabat. Mart. de Gauſape diſtichon eſt. Stragula pupureis lucent uilloſa tapetis Quid prodeſt ſi te cõgelat uxor anus. Amphitapæ quoq; ueſtes utrimq; uilloſæ autore Marcello. qui lucilium adducit. & Varrõis teſtimonio utitur in Mannio ſcribentis: Alterum bene acceptum dormire ſuper Amphitapa bene molli. alii amphimalla ẽt dixere. Pli. Patris mei memoria cœpere amphimala noſtra ſicut uilloſa uentralia: nam ex altera tantum parte uilloſa Heteromalla dicũtur. Gauſapa optima & præcioſi Tapetes: ut ſcribit Strabo in quinto geographiæ uellere patauino texuntur: tapetes ipſi tegmina ſunt uariis picta coloribus: & figuris Vnde Bæluata legimus Tapetia a bæluis quæ in his texuntur: Vergilius Inſtratos oſtro alipedes pictiſq; tapetis. Silius Italicus: Sydonio fulgentem ardore tapeta: Vellera inquit Strabo mediocria habẽt patauini: e — Centones; Amphitapæ; Amphimalla; Heteromalla; Tapetes; Bæluata; Tapetia

Fratili

quibus præcioſi tapetes texũtur:ſordidi in his uilli Fratilli uocantur quod per terram ferantur.

AVlæa ſtragula uerſicoloria: ut ſcribit Seruius enatrans Vergilianum illud: Aulæis iam ſe regina ſuperbis aurea compoſuit ſpõda: ſic ideo dicta ſunt ꝙ in aula Attali regis pergamenorũ in Aſia primo inuenta fuerint: Babylon quidẽ colores uarios picturæ prima ueſtibus dedit hinc babylonica. Petronius arbiter de pauone: plumato amictus aureo babylonico: at aurum intexere in Aſia Attalus Rex iuenit: unde nomen attalicis: Propertius Porticus aulæis nobilis attalicis. Silius: quæq; attalicis uariata per artem Aulæis ſcribũtur acu: Is poſtea decedens Po. Ro. reliquit hæredẽ. cuius ut ĩquit Plinius hæreditas romanorũ mores afflixit: ita enim opulentiam externam amare & non ſolum admirari didicerunt. Inter aulæa ſunt quas cortinas eccleſiaſtici ſcriptores & uernaculi appellauere: Sunt ſiparia ad ſcenas exornandas: ſunt & quæ Periſtromata dicuntur: picta & uerſicoloria: Vnde apud Plutarchum legimus. Regi perſarum Themiſtoclem reſpondiſſe. Sermones hominum periſtromatis uerſicoloribus perſimiles eſſe: Et.n. ut in illis cum extenduntur ita & in his formas figuraſq; apparere: contractis uero abſcondi eaſdem atq; corrũpi: quare ſibi tempore opus eſſe: Cicero in philip. ii. conchiliatis Cn. Põpei periſtromatis ſeruorũ in cellis lectos ſtratos uideres. Et Plaut. in pſeudolo: Ita ego ueſtra latera loris faciã ut ualide uaria ſint: ut ne periſtromata æque picta ſint campanica: Sũt & quæ Peripetaſmata ad ornandum locũ ſuſpenſa extedun tur: Intellexit de his Horatius in ſatyris: Interea ſuſpẽſa graues aulæa ruinas in patinam fecere: trahẽtia pulueris atri. M. Cicero ſexta in Verrẽ. Quid illa attalica tota ſicilia nominata ab eodem Heio peripetaſmata emere oblitus eſt. Stragulis uero ad uſum tori nõ tantum lineis laneiſue pictis & bombicinis utũtur: ſed eo deliciæ luxus proceſſere: ut Drauci quidã Paticine præ cæteris illiteratæ fece olim etiam triuiali cum fortuna non cæcutiret: nunc uero podi

Babylonica
Attalica
Cortinæ
Periſtomata
Sipatia
Peripetaſmata
In luxum

ce leui uel mẽtula ſeſquipedali inter patricios præſides an/
tiſtites adnumerati non niſi argento auroq; intexta faſti/
diant:præterea quód peius quod deteſtabilius Conopœa.
periſtromata:terreſtriaq; ſtragulá.Non ſatis fuerat inaura
re parietes & lacunaria:uerſicoloria facere pauimenta: ar/
gentea auteaq; ueſte contectum ſomnos capere: uoluit &
luxuria ut nihil deeſſet bombicina ſtragula argentum &
aurum calcare:quorũ multi Ingenui litterati boniſq; mori
bus pauperes ad uictus neceſſaria fortuna uere cæca ad/
uerſante indigentiſſimi emergere nõ poſſunt & per Xeno/
dochia ab Hircano primum conſtituta: per compita etiã
ſæpiculé animas ponunt:hoc tamen unum ad conſolatio
nem accedat: ꝙ omnium fere iſtorum quos incedere ela/
tos uides bracteata fœlicitas eſt.Inſpice(bonos ſemper ex
cipio)& ſcies ſub iſta tenui membrana dignitatis quantũ
mali iaceat! inſpice ac penitus conſidera & uidebis totidẽ
eſſe aurató uellere arietes:Igitur quotidiana eorum ora di
cere inuenias:rationibus multa ꝓdige profuſa:& in ſemet
nihil:plane quidem uillas opipare: ut inquit Apuleius ex/
truũt & domos ditiſſime exornant:ſed in hac rerũ afflué/
tia nihil eſt indigentium preter ꝙ ipſe dominus ædium. Illas
itaq; ædificiorum ſpecies in quæ tanta profuderunt amœ
niſſimas & extructiſſimas depræhendas:aulas æmulas ur/
bium conditas:domos uice templorum exornatas: fami/
lias numeroſiſſimas calamiſtratas: opiparam ſuppellecti/
lem:omnia affluentia omnia ornata: preter ipſum domi/
num:qui ſolus Tantali uice in ſuis diuitiis Inops egẽs pau/
per non quidem fluentum illum fugitiuum captat & falla
cis undæ ſitim; ſed ueræ beatitudinis & ſinceræ uitæ: &
prudentiæ fortunatiſſimæ eſurit & ſitit: Sed iam nos late
non ſine muſis patulo contenti hos intra ſepta refertiſſi/
ma uere eſurientes relinquamus:& interim ſub conopœo
altiore iã nocté ſecuti dormitũ cõcedamus.
Conopœũ genus eſt tentorii linei lanei uel bõ/
bicini: quod ad euitandos culices & muſcas
circa lectos explicare cõſueuimus.Horatius In

Xenodochia

Fœlicitas

Bracteata

Arietes aurati

Inops in diui/
tiis

Conops milites romanos inuehens:interq̃ ſigna turpe militaria ſol
Conopios aſpicit conopœum:Propertius in tertio de Cleopatra. Fœ-
daq̃ tarpeio conopœa tendere ſaxo: eo.n. præcipue ute-
bantur Alexandrini: quia ibi ex nilo culices abundant: ut
refert Herodotus Nam conops græce latine culex: hinc a
Strabone geographici operis.xiii.dictũ eſt conopion Her-
culem œteos colere quoniam eos a culicibus quos cono-
pas uocant liberauit.

DIſpoſito autem ornatoq̃ lectulo qua ratiõe cu-
bandum ſurgendũq̃ ſit:& quid poſtea ciuiliter
faciendũ breuiter ſcribere nõ idecens fore exi-
ſtimaui.In faciẽ igitur pronus dormiat qui ſto-
macho imbecillis eſt:quo ĩ numero magna pars urbanorũ
Cubitus pronus omneſq̃ fere litteratorũ dilectores inueniuntur.Id.n.digeſtio-
nem adiuuat:nec ſinit pituitã excreſcere calorẽ naturalem
augendo:Supinus ſomnos ne capiat qui ſanæmentis eſt:Is
nãq̃ cubitus ſtomachũ lædit:Apoplexiam grauioreſq̃ ſæ-
Cubitus ſupinus picule morbos ĩducit: cũ cerebrũ neruos ac renes fluidus
humor inficiat:fœtidumq̃ oris alitũ facit.Primo aũt ſom-
no homini qui ſanus eſt: qui bene ualet:in latus dextrum
mox ĩ ſiniſtrum quieſcere utiliſſimũ eſt uerũ humeris ſem-
Cubãdi ratio p & capite elatis: ſomnus ipſe qui ſopor & græce ὕπνος
Somnus eſt animi in mediũ ſeſe receſſus.Qui bene concoxit mane
tutiſſime ſurgere poteſt:cui ſtomachus ex indigeſtione cru-
dum ructat is quieſcere in lectulo atq̃ paululum redormi-
re:ut monet Cornelius celſus:& ſi cõquoquere ſomno cor-
Concoquere ſomno pulentiæ q̃ firmitati ſit utilius:Ideo athletas uolebãt cibos
ambulatione perficere:& peruigilio cibi præcipue uincun-
tur.Vbi autem quis ſurrexerit leuare ſi poteſt aluum debet
excreando continue mucoſæ pituitæ ſaliuam:ſi quam no-
ctu cõceperit:capillum aduerticem uorſum pectere: ui ſcal-
pio ſordibus uerminantibus aures purgare:nares emunge-
re:Os aqua præſertim æſtate fouere:lauare manus & faci-
em: ſudarioq̃ lineo & extergere & puluiſculo unguine la-
ticeue odorato linire aut irrorare poterit mox ueſtibus fo-
Forenſia renſibus corpori ad ignem ſi pruinoſa hyems fuerit decẽ-

ter aptatis ædibus exire:Rei diuinæ ut ſe gratum exhibeat intereſſe:pro ſalute deo preces fundere:pro peccatis obla/tiunculam elemoſynalem erogare: hinc exercitationi ſe tradere debet:quæ teſte Fortunatiano ſi quid indigeſtum adhuc inſederat deducens corpus firmat: & longam ado/leſcentiam reddit: ita tamen ne laſſitudinem inducat. Opti mum igitur erit equitare quod coxis & ſtomacho prodeſt hortos irriguos & pomaria ſuburbana comitibus catellis ad uenationes inuiſere. Iactu miſſilium: folle pugillatorio ſpiritu tumentem:pila trigonali prædura:quam nūc Florē tinam ac paruulam appellant:& curſu modicenti eſt apud Auicennam ſeſe exercere: Negocia ſua amicorum clientū reipublicæ ue curare: Domuitionem ut prādeat deinde capeſſere. Ipſe cibus ſimplex ſit utpote homini utiliſſimus aduerſus plurimas ægritudines: coaceruatio namq; ſapo rum peſtifera: & tot condimenta ad edendum ſaturos co/gentia pernicioſiora creduntur unde Diodorus Ichthyo/phagos tradit uitam per omne ferre tempus ſine morbis ducere ꝙ ſimplici piſcium cibo utantur. hinc Socrates ſua dere ſolitus erat illos cibos potuſq; uitandos qui ultra ſi/tim famemue ſedandam producant appetentiam. Cauere prætera oportet ne nimia feſtinatione deiiciatur: ne deſi/derium edendi: quæ eſt peredia & Orexis modum exce/dat. Conferret igitur ſanitati conſeruandæ:& ciborum mi nutatim illa diuiſio: quæ facit ut calor facilius conficien/do expediat:ut Ariſtoteles autor eſt:& a cibo ſeſe ſubtrahe te cuius exceſſus corpori putrefactionem inducunt. Aui/cennas uehemens inquit repletio in qualibet diſpoſitione uitanda: ſiue ex cibo:ſiue ex potu procedat. quæ crapulæ nomine quandoq; ſignificatur: Sumpto autem cibo ab omni corporis commotione uæhementi: & animi men/tiſq; agitatione horis ad ſummum duabus ſuperſedēdum eſt: mox domeſtica tractare: & ſi altius ſol progreſſus lon gioribus diebus noctem terræ umbram tardauerit meri/diari: ideſt meridie dormire:præcipue ſomno quiete pla/cidiſſima ſponte ſubrepente: Illoq; citiuſ fugato ad ani/

Exercitatio

Equitatio

Pugillatorius follis

Pila trigonalis

Domuitio

Condimenta

Peredia

Orexis

Ciborum Exceſſus

Crapula

Nox

Meridiari Somnus

Aleones mi relaxationem:non (ut aleones) ad auaritiam teſſeris &
aleolo : ſiue latronibus inſidioſis : pictiſue tabellis lude
Lectio re:uel cellam librariam intrans legere : ut plus ſciat & me
lius poterit.hinc domo exire ad uenationē:uel ad negocia:
reuertiq; poſtea & membra prius mēſa dapibus frugaliter
inſtructa:deinde lectulo ſplendide delicateq; ſtrato ſaltem
poſt ſeſquihoram a cœna recreare: quod ciuile erit & pro
ſperrimæ ualitudini cōſeruādæ plurimum conducet.Sed
in primis & ante omnia obſeruet qui diutius qui conſtan
tius ualere & uiuere cupit:ne paſſerculos ne gallos gallina
Coitus ceos imitetur: quibus coitus eſt frequentior : Hippocrates
diuina uir ſciētia coitum uenereum morbi caduci speciem
Cantes exiſtimauit:Et Cantes mihi proauus paternus iuriſconſul
Grapaldus tiſſimus ac philoſophiæ non ignarus : interrogāti per io
cum quando cocundum eſſet ſerio reſpōdit: Cum te ipſo
fieri uolueris infirmior:poſſem multorum ad id citare teſti
monia:unum hoc cornelii celſi: ut modeſtiæ propinquius
non omittendum : cui adſtipulatur Petrus aponenſis con
ciliator:Concubitus neq; nimis cōcupiſcendus neq; nimis
Concubitus pertimeſcendus eſt: rarus corpus excitat : frequens ſoluit.
Coitus Idem interdiu peior eſt : noctu tutior : ita tamen ſi neq; il
Nocturnus lum cibus : neq; hunc cum uigilia labor ſtatim ſequitur.
Diurnus Sed & idem Cornelius hyeme inquit Venus non æque
perniciosa eſt: Vere tutiſſima : nec æſtate nec autumno uti
lis: tolerabilior tamen autumno : æſtate uero ſi fieri poteſt
ex toto abſtinendum eſt.

PEcten quo capillus explicatur. Calphurnius in
bucolicis Nais & iplicitas comebat pectine co
Capillitium mas.Capilli enim a quibus capillitium & capil
Capillamētū lamentū pectendi ſunt prætereà ſemel i hebdo
made lixiuio ſaponeq; lauādi ad immunditiam tollendam
Pediculi ex humiditate prouenientē quæ pediculos i aliquibus ge
nerat: nā ſemper humidum eſt caput ꝓpter cerebꝝ: quod
Capilli humiditate abundat Vnde & capillos habet:ut ſcribit Ari
Denigratio ca ſtoteles in problematis:& in ſecundo de partibus aīalium
pillorum Sunt tamē qui uel ad ſanitatem:uel ad crines denigrādos

caput non lauent: primã capillorum tincturam Medea ut eſt apud Euſebium euangelicæ præpationis decimo excogitauit: Cõmendatur epapheresis a mollibus coma gradatim formata: oportet & illos tõdere: barbam quoque radere italico ritu quæ & ueſtis: Vnde inueſtes dicuntur: & ueſticipes Ad hæc parandus eſt tonſor cũ nouacula & forpiculis: quibus etiam ungues ſecat: unde Reſegmina caduut: & uibriſſas pilos e naribus tollit. Tonſores ipſi in Italiam e Sicilia uenere poſt Romam cõditam ãno quadringẽteſimo quinquageſimo quarto: adduxit. P. Licinius Mena: autor Varro: antea intonſi fuere. Ouidius in faſtis: Hoc apud itonſos nomen habebat auos. Primus omnium radi quotidie inſtituit Africanus: ſequens Diuus Auguſtus cultris uſus eſt: Poſt annos autem ter ſeptẽnos flore genas ueſtit iuuenta: ut eſt apud Macrobium & Cenſorinum. Nos tamen ante uigeſimum barbatos uidimus: Pubeſcere uero quarto decimo teſtis eſt Aphrodiſæus Chalcidius in Thimeo Platonis: & iureconſultus. Pecten item quo utuntur textrices: Ouidius: Illa etiam ſtantes radio percurrere tellas Erudit & rarum pectine denſat opus: Pecten quoque raſtellum: Idẽ: Hoc modo uerebat cum raro pectine pratum: & cratem notat dentatam ſtilis ferreis. Pecten etiam plectrum quo i citharis pulſandis chordas tangimus: Silius dulcius Oeagrios pulſabat pectine neruos. Et pectines piſcium genus ſunt qui ſaliunt & extra undas uolitant ſeque ipſi carinant. Horatius. Pectinibus patulis iactat ſe molle tarentum. Pectines item e ferreis ſtilis quibus ad linum enodandum ad lanam canabem ac ſtupam explicandam utuntur reſtiarii in primis lanarii & domi fœmellæ. Plinius in .xix. hamos appellat lanam de lino loquẽs Pectitur iquit ferreis hamis. At in nomine pecten dicitur ſub umbilico pilis hirſutus. Iuuenalis Inguina traduntur medicis iam pectine nigro.

Epapheresis
Tondere
Radere
Veſtis
Inueſtis
Veſtipices
Tonſores
Reſegmina
Vibriſſæ
radi quotidie
Barbati
Puberes
Plectrum
Hami

SVdarium linteolũ dicitur ad ſudorem tergendum unde nomen & diminutiue ſudariolum quo nares emũgẽdas purgamus. Catul. ad Marrucinũ. Nã ſudaria ſethaba ex hiberis miſerũt

Sudariolum

mihi muneri Fabullus & Veranius:hæc amem neceſſe eſt. Item Remitte pallium mihi meum quod inuolaſti ſudariumq; ſethabum:Suetonius de Nerone fugiente ex urbe. Adopertoq; capite & ante faciem obtenſo ſudario equũ aſcendit quatuor ſolis comitantibus:& mox: ligato circa collum ſudario prodierit in publicum. Commendantur e

Rhemenſis tela

Rhemẽſi tela ſubtiliſſima ex lino a rhemis populis galliæ qui adhuc extant communicata quoq; aliis galliæ populis textrini gloria.

SPeculum quod in eo homines imaginem ſuã immo ſe ipſos ferre aſpiciũt ex uerbo antiquo: Macrobius de Hortenſio: fuit enim ueſtitu curioſo & ut bene amictus iret faciem in ſpeculo quærebat: ubi ſe intuens togam corpori ſic applicabat ut rugas non forte ſed induſtria locatas artifex nodus aſtringeret. Tranquillus in caligula: Vultum ad ſpeculum componebat in omnem terorem ac formidinẽ Seneca in quæ

Inuentum ſpeculum

ſtionibus naturalibus inuentum fuiſſe ſcribit: ut homo ſe ipſum noſceret: deformis in ſpeculo intelligeret quicquid corpori deeſſet redimendum eſſe uirtutibus: formoſus ut infamiam uitaret: iuuenis ut flore ætatis admoneret: illud

Tẽpus diſcẽdi

tempus eſſe diſcendi & fortia audendi: ſenex ut indecora carnis deponeret: & de morte aliquid cogitaret: ad hoc rerum natura facultatem nobis dedit noſmetipſos uidendi:

Naturale ſpeculum

fons cuiq; pelucidus aut leue ſaxũ imaginem reddit. hinc Socrates diſcipulos ſuos ſpeculis uti uoluit: autore Laertio ut qui formoſus eſſet curaret impendio: ne dignitatem corporis malis moribus dedecoraret: qui turpis operam ſedulo daret: ut uirtutis laude turpitudinem tegeret. At De

Speculis Formoſus notet

moſthenes græcæ princeps eloquentiæ ante ipſum ſpeculum quaſi ante magiſtrum cauſas meditabatur: & a ſpeculo (quod nos cum orandum eſt ſæpicule facimus) pro

Specula primo Brundufina Argẽtea prio

nunciandi congruentiam petebat. Specula autem quæ primum ſydone inuenta ſunt: optima apud maiores fuere brunduſina ſtanno & ære mixtis: nam ſtannum uitro additum lucida reddit ut ſcribit Aphrodiſæus. Prælata

mox ſunt argentea : primus fecit Paſiteles magni Pompei
ætate nuperq; credi cœptum eſt certiorem imaginẽ fieri
auro appoſito auerſis:Caua ſpecula maiorem iuſto imagi- Caua ſpecula
nem repreſentantia : ſi aduerſus ſolis radios teneantur ap-
poſitum ſomitem accendunt. Fiunt & paruula quodam-
modo ſpecula e uitro: quibus ſeniores præſertim utuntur:
ut clarius uideãt & melius : cũ oculis adhibita res maiores Ocularia
oſtendant ocularia triuiales ; litterati conſpicilia dixere & Conſpicilia
Specilla.

AVriſcalpiũ eſt ſcalpendis auribus & ſordibus
extrahendis accomodatũ : ueluti dentiſcalpiũ Détiſcalpium
dẽtibus. Martialis ĩ apophoretis de auriſcalpio
præmiſſo lẽmate. Si tibi moroſa prurigine uer-
minat auris Arma damus tantis apta libidinibus. Itẽ de
dentiſcalpio. Lẽtiſcum melius ſed ſi tibi frõdea cuſpis De-
fuerit dẽtes pẽna leuare poteſt. Dẽtifriciũ uero medicamẽ
eſt ad dẽtes potiſſimũ dealbãdos:qđ fit e pumice:cadmia
cinere cornu ceruini:& ſale armoiaco:ut ſcrib. Gale. ĩ phar-
maceuticis. ſed nobilius ex margaritis ĩ pollinẽ reductis.

VNguenta e diuerſis unum odorem ſortita ſunt
autore incerto:cum prius per ſe flagrarent ſin-
gula : ueluti opobalſama: ſtacte: Moſchos qui
uulgo muſcus:Ratio faciendi duplex ut inquit
Pli. ĩ. xiii. Succus & corpus:ille olei fere generibus. hoc odo
ribus conſtat:illa ſtymmata hæc hediſmata dicuntur. At e Stymmata
ſiccis odoribus diapaſmata. Nam feces magmata nomi- Hediſmata
nant. Iliacis temporibus non fuere. Primum quidẽ ſe inue Magmata
niſſe refert caſtris Darii expugnatis Alexandrum ĩ reliquo Diapaſmata
apparatu cœpiſſe ſcrinium unguentorũ nec cõſtat quãdo
primum Romæ penetrauerint. Antiocho certe aſiaq; deui
ctis urbis anno quingenteſimo ſexageſimo quinto. P. Lici-
nius Craſſus Iulius Cæſar cẽſores edixerũt ne quis unguẽ-
ta uenderet exotica:quæ ſunt externa. At poſtea uoluptas Exotica
ut honeſtiſſima eſt admiſſa:adeo ut lini non ſolum:ſed per
fundi quidam uoluerint. L Plotium proſcriptum a trium
uiris in Salernitana latebra odor unguenti prodidit. Vidi-

mus inquit & ueſtigia pedum tingi quod. M. Othonem monſtraſſe Neroni principi ferebant. Primi aũt Parthi (ut aiunt) cõmandandi halitus gratia odoramẽtis uſi ſunt. In alabaſtris optime ſeruantur ſuperuacui profecto luxus ha benda: Illico enim expirant & uoluptate aliena parantur: nam qui odorem gerit ipſe fere non ſentit: hinc Socrates ĩ balneis pedes unxit in aerem a capite unguentum ſpirare dicẽs: a pedibus uero ĩ nares prouenire. Vtimur his & hac noſtra tempeſtate: ſed præſertim puluiſculis ĩter quos Cy prii cõmendantur: & liquoribus odoratis: Apud antiquos etiam mortuis adhibita ſunt: unde exiit illud Ennianũ Tar quini corpus bona fœmina lauit & unxit: & Maronis mu ſa cecinit: corpuſq́ lauant frigentis & ungunt. Plinius de unguentis ſcribens: honos hic ad defunctos pertinere cœ pit. Græci Myra dixere a quibus Myropola uenditor: My ropolium taberna: & Myrothecium unguentorum repoſi torium: nomen acceperunt.

Cyprius puluis

Myra
Myropole
Myropolium
Myrotheciũ

ARcam & hypocoriſticos arculam ut Varro ſi ue arcellam ut Pompeius: dictam exiſtimant ꝙ ab ea clauſa arceantur fures: nam quæcumq́ in ea fuerit dummodo recluſa non ſint tutiſſime habentur. Arcas & menſas argẽteas primum habuiſſe He liogabalum ſcribit Lampridius: ex græco Capſas uocita mus & diminutiue capſulas & capſellas: dicimuſq́ capſas librarias. numarias: farinarias: ueſtiarias: in quibus libri: nu mmi: farina: ueſtes continentur.

Arcula
Arcella
Capſa
Capſula
Capſella

VEſtis a uellando uel potius ut. M. Var. ſentit a uellere nomẽ mutuat: quod eſt uniuerſæ ouis lana ſic dictum ꝙ ante tonſurã lanã uellebant ut idem tradit in re ruſtica: generale eſt uocabu lum oĩum quibus corpus tegitur. Sed & ſtragulas ueſtes dicimꝰ: ueſtimentũ uero ueſtis pars aliqua: ut placuit Pom. Veſtiũ noĩa alia a forma: alia ex græco: multa a colore: nõ nulla aliis a cauſis ſunt deducta. Vt Cyclas: Diplois: obola ametiſthyna: endromys: multicia: Rhenones: Pelliceæ: ſara

Vellus

Veſtimentum
Veſtium noĩa

Endromis
Rhenones

balla. Monocoris . dibapha . purpurea . conchyliata quæ Oſtrina ab oſtro:Tyrianthyna.hyacintina. roſea. coccina ianthina.uiolacea. Leucophea. Noegeum. Balia.chlorea. crocota.chlymis.læna quæ chlæna.ſagum. lacerna. epheſtris quæ ut plurimum diuiſa ſuperinducitur armis . Paludamētum.ſynthesis.Scutulata ſcutulas Vndulata quæ fere Cymatylis undas ut Symbalota. Virgulata uirgas lineaſue exprimentes.Polimita.pexa:cui contraria Depexa trita.amiculum.ſtrigium.laneæ e ſuccida lana. Biſſacia. maſtrucæ.colobia.Ependytæ.epitogium.palium.phrygia.attolica.galbanū.prætexta.clauus unde latus claus ſenatoribus.trabea.toga.Poderis.Recinium.peplum.ſtola Talaris & fœminea quá ambit limbus uel inſtita.cucullus.penula ad itur & pluuiá quæ ſcortea.Mantellis.forenſia.Dalmaticæ.ſuparum.tunica.camyſia.ſubuccula.interuala.intuſiū. caligæ.tibialia.ſuccinctoria perizoma cēpeſtre qd' ſubligaculū.Braccæ.Choturnus.ſoccus & diminutiue ſocculus. Crurules.Pedules.calopodia Caloneſue Feſto Pompeio e ligno.Pantophilæ.Phæcaſea.Baxeæ. Partitii quaſi patentes.Calceus ſolea ſandalium & compluria alia. Inter quæ ſunt uerſicolores uarios colores referentes qualibus nunc per æſtatem ſericis utimur Quæ ſecundo belio punico mulieribus olium Oppia lege ut ſcribit Liuius & Valerius maximus interdictæ ſunt:eſt Petaſus.Tiara.galerus.eſt pileum:eſt capitium quibus caput tegitur.eſt Torax qui uel laneus ſine argento auroq; intextus aut bābacinus ſericuſue a nobis ſuperponitur Camyſiæ & ligulis ex aluta tenui pelle cōcinnata æratis capitibus adnectitur caligis:licet manicatus ſit.Iuue. Viridem thoraca iubebit afferri : & Sueto. ſcribit Augu. Cæſarem uſum laneo ſubucculæ Thorace: aliter fortaſſe interpretabūtur id uerbū nōnulli:& huic uſi magis aptū magis quadrás nomen excogitabunt:Diſcere meliora non pudet : melioribus cedere non erubeſcimus: nam ingenue ſcribimus:& iuxta illud Priapi Nos uappæ ſumus & puſilla culti ruris numina. Parturiant:ſi quid elegantius cōceperint. Difficile equidē ſcio imo difficilimū

Epheſtris
Cymatilis
Scutulata
Vndulata
Symbaleta
Lanerum
Latus clauus
Stola
Limbus
Inſtita
Penula
Scorta
Campeſtre
Calopodia
Sandalium
Verſiculores
ueſtes
Galerus
Pileum
Capitium
Torax
Aluta
Decoctus

eſſe non diffitebuntur ueſtibus dare nomina: præterea &
rebus pluſculis quibus hodie utimur: cum quædam in to‑
tum ab antiquo ritu a ueteri forma quædam ex parte im‑
mutatæ ſint a nobis: & mutatæ in dies mutentur. Ita ut in
ueſtibus diuinãdum ſit: niſi uoluerimus noua formare uo‑
cabula quemadmodum & noua induimus & mutamus
genera ueſtium. Qui hodie eſt cycladatus cum fimbriis: in
craſtinum erit ſine his cum ſcapulari tunicatus: mox lacer‑
natus: interdũ togatus: aliquando ſemitogatus: nunc pata‑
Ezomidæ giatam ueſtem ſumet Ezomidam: nunc ſine patagio ma‑
Cheridotæ nicatam ſiue manuleatam. Sunt enim ueſtium quædam
Manuleatæ manicatæ: aliæ ſine manicis: has Ezomidas: illas cherido‑
Madrocheræ tas græco nomine appellamus: nõnulli machrocheras: ma
nicatis & maxime ultra brachia & uſq; i primores manus
uti Romæ atq; i omni latio indecorũ fuit: unde Africanus
Pauli filius. P. Sulpitio Gallo inter reliqua quæ illi obiecta‑
bat illud quoq; probro dedit: q tunicis uteretur manus to
tas operientibus: & apud Vergilium Romulus latinus ui‑
tio dat phrygibus q manicatas ueſtes haberẽt: nam inquit
Scapularis & tunicæ manicas & habent redimicula mitræ. Scapula‑
Patagium ris uero a ſcapulis quas tegit nomen accepit. At patagium
Fimbriæ ipſum dicetur quod ad ſummam tunicam aſſui ſolet: Fim
Bombicina briæ circa imas extremitates. In uſu apud omnes fere ma‑
quæ gis ſunt lanea ueſtimenta: Bombicina etiam olim nobiliũ
Serica nunc quoq; infimorũ ſine ulla diſcretione: quæ ſerica a ſe‑
Sericum rico quod depectunt Seres populi nominantur: ſiue a uer‑
Bombices miculo qui Ser dicitur: ſicut Bombacina a bombice: Sunt
Necydalus enim Bombices uermiculi ex quibus Necydalus araneaꝶ
more fila emittentes ad ueſtes luxuſq; mortalium: Prima
hæc retorquere ruſuſq; texere inuenit i Coo mulier Pam‑
phile In Ceo ut Varro: non fraudanda gloria excogitatæ
rationis ut denudet fœminas ueſtis bombicina: apud nos
Papiliones ad prolem ſeruati in papiliones exeunt qui oua parturien‑
tes emoriuntur. Hæc Aprili menſe inter mãmas a mulieri‑
bus habita per pauculos dies uermiculos educunt: qui fo‑
liis celſi arboris in ſtoriis papyraceis nutriti creſcunt ad mi‑

nimi fere digiti magnitudinem:clariq; & tranſlucidi facti
comportantur in ramulos geneſtinos ubi penſa euomen/
tes illa nidulo ouatæ formæ quo includuntur circundant:
poſtea ſole ſiccata arte ad fila trahũtur:e quibus uariæ in
ſectis ueſtes pluriſariam & texuntur & componuntur.Pri
mus Heliogabalus imperator Holoſerica ueſte uſus eſt:cui — Holoſerica
contraria eſt Sub ſerica nõ in totũ ſerica:In ueſtibus apud — Subſerica
maiores luxuriam percrebuiſſe inter cætera indicio eſt exẽ — Luxuria
plum.L.Luculli de quo apud Plutarchum & Horat.i epi/ — in ueſtibus
ſtolis.Plinius quoq; aſſerit Agripinã Claudii principis uxo
rem edente eo certamen nauale indutam fuiſſe paludamẽ
to auro textili ſine ulla alia materie:Veſtimẽta ipſa ad cor/
pus fere omnia Zonis aſtringimus:in quibus aurum & pe — Zonæ
cuniam portarunt antiqui ut oſtendit.C.Gracchus apud
Aul.Gellium in noctibus Atticis.hinc dicebat Alex. Seue/
rus imperator:Miles non timet niſi ueſtitus calciatus & ſa
tur habens aliquid in zonis : Suetonius in Vitelio zona ſe
aureorum plena circundedit. Apul. in.vii. Præcioſiſſimis
monilium & auro monetali zonis refertis incincta : & in
Euangelio Nolite poſſidere aurum neq; argẽtum neq; pe
cuniam in Zonis ueſtris inquit Ieſus Saluator: ad has no/ — Auꝝ mõetale
ſtri Marſupia folles paſceolos & crumenas ſcorteas ſiue
ſericas argentoue & auro intertextas ad numiſmata por/ — Marſupia
tanda appendunt:his fibulas ex ferro orichalco auro & ar — Crumenæ
gento addimus ad ueſtem ſubligãdam:unde Fibulare cin/ — Fibulæ
gere & diffibulare diſcingere & fibulam reſoluere:Statius
i Thebaide:torto chlamydem diffibulat auro: Bullas etiã
ad ornatum : quæ & diminutiue Bullulæ dicuntur : unde — Bullæ
Zona Bullata & balteus bullatus. Sunt attamen Cingula — Bullulæ
quæ nodo tantum facto idem operẽtur : Veſtes autẽ ipſæ
æſtate præſertim diligenter inſpiciẽdæ ſunt mouendæ ex
arculis & excutiendæ per ſeruos ueſtiſpicos quibus illarũ
cura eſt credita:ne tineis pabulum præbeant: nam in lanis — Veſtiſpici
& quibuſuis lanitio confectis puluerulẽtis maxime naſcũ/
tur tineæ impendio rodentes ut ſcribit Ariſtoteles. Inſtru/
mentum ad hoc habere ſolent uel e lobis miliũ indici uel

Scopina
Muſcarium
Bubulum

ex ſetis ſuillis Scopinam quam uocitant:uelut antiquiores muſcarium bubulum ex bouis cauda:de quo Martialis.

Sordida ſi flauo fuerit tibi puluere ueſtis
Colligat hunc tenui uerbere cauda bouis.

Muſcarium
Setaceum
Mirum

Hinc muſcarium ſetaceum eleganter appellare poterimus a ſetis ſuillis:ut illi a cauda bouis bubulum dixere: mirum eſt quod refert Plinius.Veſtem quæ fuerit ĩ funere a tineis non attingi.

Teſſera
Talus
Latrones
Schachi
Cubus
Aſtragalus
Aſtragalizontes

ALueus & alueolus tabula luſoria qua hinc biſſeno puncto illinc quadris diſcoloribus notata utimur ad luſum Talorum teſſerarum & latronum Plinius libro ultimo: In triumpho Pompeius trãſtulit Alueum inquit cum teſſeris Luſorium e gẽmis duabus latum pedes tres:longũ pedes quatuor:Teſſera ipſa Cubus eſt græcæ ut Iulius Pollux & Gellius oſtendũt.Talus uero aſtragalus a quo aſtragalizontes apud Plinium talis ludentes:Latrones uero calculi nominantur: & ſcachi triuialiter: At ſcruppis nouem certamus in tabula: in qua uiciſſe eſt continuaſſe ſuos.

Locelli

LOculi & per diminutionem Locelli dicuntur capſulæ minores: in quibus numi ſeruantur. Martialis ĩ apophoretis de loculis eboreis:Hos niſi de flaua loculos implere moneta Non decet: argẽtum uillia ligna ferant.Item de ligneis.Si quid adhuc ſupereſt in noſtri fece locelli Munus erit: nihil eſt:ipſe locellus erit. Apuleius Iubet nobis protinus gaudii ſui gerulis decem aureos:ut ipſe habebat e ſuis loculis adnnmerari: & Suetonius ſcribit Galbã e peculiaribus loculis Cano tibicini mire placenti dediſſe pecuniam.

Numus
Nomiſma
Aes ſignatum primo
Pecunia
Rude æs

Numus uero ſiue nomiſma a lege:quæ græce nomos:non natura quippe:ſed lege & principum ĩſtituto cuditur. Primus Seruius Tullius rex Romanorum æs ſignauit nota pecudis:unde pecunia: niſi potius a peculio ut Varro: nam maiores quod habebant ex pecoribus habuerũt.Rudi ære hoc eſt non ſignato antea Romæ uſos perhibẽt:ſignatum eſt po-

ſtea.inde ærarium locus publicæ pecuniæ: & æs alienum quod debemus. Argēto autem ſignato ante uictoriam de Pyrrho populus romanus minime uſus. Signatum eſt primo. Q. Fabio conſule annis quinq; ante primum bellum punicum: anno urbis conditæ quingenteſimo octuageſimo quinto Nota bigarum & quadrigarum: hinc bigati & quadrigati. Liuius druſus in tribunatu tertia parte æris argento mixta numum percuſſit ſigno uictoriæ: inde uictoriatus: Aureus numus poſt annos duos & ſexaginta q̄ argenteus autore incerto ſignatus eſt: hunc præcipue Italia bilanciola: quam Simbellam dicemus an iuſti ſit poderis examinat: ueluti aurum & argētum probant Coticula an primæ an ſecundæ uenæ ſit: uel adulterinum: nam & monetam aliquando: quæ tam aurea q̄ ærea uel argentea ſic nominata uideť: ꝙ & præcii & autoris nos ſigni impreſſione admoneat. Quicūq; iquit firmicus habuerint horoſcopum ſub cygno erunt monetarii ideſt monetæ cuſtores ſignatoreſq;: Plutus primum in uſus coaceruare ſeruareq; pecunias monſtrauit. At baleatici nec aureo nec argēteo numo utebantur: quos ad inſulam afferri etiam prohibebant cauſam reddentes: Gerionem Chryſauri filium auro atq; argento opulentiſſimum quondam ab Hercule bello expugnatum. Exiſtimabant enim id quod eſt ſeſe cum argento & auro carerēt facile omnes uitæ inſidias euaſuros: hinc Diogenes interrogatus cur palleret aurum quia multos inquit habet inſidiatores. A numo auaritia in mortales irrepſit quæ fons & origo innumerabilium malorum ne dicam omnium fœnus quæſtuoſam ſegnitiam parturit: quo gentes: ut in dies uidemus exhauſtæ periclitantur: Vnde fœneratores harpyæ dici poſſunt eleganter & uere tanquam mortalium labores depaſcentes: Breui namq; omnia ad ſe trahunt: nec tamen unquam (quod illis pro ſupplicio datur) in tantis opibus cupiditates extingūt: ignari terram in quam brutorum more feruntur quantulum eſſe mondi portionem: ſiue potius punctum ut plurimi tradiderūt: terreniſq; omnibus quis inhiant inſitam a natura

Aerarium
Aes alienum
Argētū ſignatum primo
Bigati
Quadrigati
Victoriatus
Aurū ſignatū primo
Simbella
Moneta
Seruare numos primo
Coticula
Monetarii
Cur aurū pallet
Auaritia
Fœnus
Fœnatores q̄ Harpyæ
Terra punctū
In Auaros

Vſurariæ uorax Infernus

mortalitatē:non contēplantes præterea q̄ exigua terrenorum tellurisq; particula cadaueri detur poſt diſſolutionem cæteris omnibus ad hæredes ſæpiculæ ridentes tranſeuntibus:quibus ipſi nullo labore partis fruuntur ad uoluptates dum illorum animas ex ſententia æquiſſimi iudicis perpetuo carceri ad centrum terræ diuerſo mancipatas ſcelerum ultores Plutonii miniſtri pœnis meritis afficiunt:nam & Plato ut theologos taceam chriſtianos:tyrāni animam facit excruciari poſt mortem ab ultoribus: & Trimegiſtus

Quā chriſtiāc

Ergo inquit ne his implicemur uerendum tantundem cauendumq; eſſe cognoſce: Incredibiles enim poſt delicta cogentur credere:non uerbis. ſed exemplis: nec minis: ſed ipſa paſſione pœnarum: & mox: Omnia pro ultræ meritis aut delictis: tanto poſt mortem ſæuioribus ſubiiciuntur: quanto multa forſitan fuerunt celata dum uiueret: Præſcia enim rerum omnium diuinitate reddentur ut perinde: ut ſint pro delictorum qualitatibus pœnæ.

LVcerna dicta eſt a luce: uel a lychno, autores Ser.& Varro: oliuum illi infunditur ut ardeat & ſplēdorem diuutius ellychnium emittat:unde apud Plutarchum legimus Anaxagoram a Pericle negotiis impedito deſtitutum & mori cupientem dixiſſe: cum ille eum oraret:ut ſui gratia uiuere uellet:O Pericles & qui lucerna indigent infundunt oleum:At Ro.Im

Heliogabalus

perator Heliogabalus balſamum infudit. Hic eſt Heliogabalus qui mulieres nunq̄ iterauit:præter uxorem:qui nunq̄ minus centum ſextertiis cœnauit hoc eſt argenti libris triginta:qui calciamentum nuuq̄ bis induit:qui e ſolido argēto lectos habuit & tricilinares & cubiculares:qui omni tunica aurea uſus gēmas calciamentis addidit. Cubicularis dicitur quæ in cubiculo tota nocte ardens ſeruatur. De hac Martialis. Dulcis conſcia lectuli lucerna Quicquid uis facias licet tacebo.Item: O quæ prælia quas utrinq; pugnas Fœlix lectulus & lucerna uidet. Apuleius exiſtimauit inuentam ab aliquo amatore ut cupitis per noctem dulcius

Lampyris

potiretur. Paruula eſt & ſæpe penſilis a Lampyride nocti

luca Cicindellæ nomen adepta & unico ellychnio contẽ‑ta:nã habemus in ſupellectile & Dimyxon & Trimyxon & polimyxon a duobus tribus pluribuſq; angulis & naribus ex græco omnia pendentia: cũ fierent olim ex argilla a figulis teſtæ appellatæ.hinc poeta : teſta cum ardente uiderent ſcintillare oleum & putres concreſcere fungos.

Cicindela
Dimixos
Trimyxos
Teſtæ

HOrologium eſt quo dies horis diuidũtur:quarũ nomen non minus annos.ccc.Romæ ignoratum eſſe credibile eſt : nam duodecim tabulis nuſquam nominatas inuenies:ut in aliis poſtea legimus & quidem ante meridiem eo uidelicet q̄ partes diei bifariam tum diuiſi meridies ab ortu ad occaſum diſcernebat.Alii die quadripartito noctem ſimiliter diuidebant:idq; ſimilitudo teſtatur mil[itar]is:ubi dicitur prima ſecunda tertia & quarta uigilia:autor Cẽſorinus.Sed a quó Romæ horologia ſint inuenta incertum eſt:hoc ſatis conſtat ſolaria primum appellata:q̄ ex ſolis umbilici qui gnomon uocat̃ umbra horæ cognoſcerẽt.Id prim⁹ apud Lacedæmonios Anaximenes Mileſius excogitauit : dictũq; eſt ab umbra ſcioterico n. Plinius ita ſcribit : princeps Romanis horologium ſtatuiſſe ante duodecim annos q̃ cũ Pyrrho bellatum eſt ad ædem Quirini.L. Papirius curſor cum eam dedicaret a patre ſuo deuotã a Fabio ueſtali proditur:ſed neq; facti horologii rationem nec artificis nomẽ exprimit:nec apud quem ſcriptum inuenerit.Marcus Varro primum ſtatutum in publico ſecundum roſtra in columna tradit:bello punico primo a Marco Valerio Meſſala cõſule Catina capta in Sicilia.deportatum inde poſt annos triginta q̃ de papiriano horologio traditur . anno urbis quadrigenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo:nec congruebant ad horas eius lineæ: paruerunt tamen ei annis undecentum. donec Q. Martius Philippus qui cum L. Paulo fuit cenſor diligẽtius ordinatum iuxta poſuit: idq; munus inter cenſoria opera gratiſſime eſt acceptum : etiamnum tamen nubilo incertæ fuerũt horæ uſq; ad proximum luſtrum:tunc Scipio Naſſica collega Lanati primus aqua di‑

Horæ
Vigilia prima ſecũda tertia quarta
Solaria
Gnomon
Striothericon

uiſit horas æque noctium & dierũ: idq; horologium ſub tecto dicauit anno urbis quingẽteſimo nonageſimo quinto: tam diu populo Romano indiſcreta lux fuit: quod & ipſum ex conſuetudine noſcẽdi horas a ſole ſolarium cœptum eſt uocari ut ſcribit Cenſorinus. Huiuſcemodi tamẽ horologia proprie Clepſydræ nominantur quod aquã qua horæ notabantur incluſam & occultam habebant. Noſtra tempeſtate horologia & quidem publica ex ferro rotulis denticulatis & ponderibus libratis miro artificio ꝑducuntur:ad horas diſtinguendas & Campani æris:quod tintinabulum antiqui:ſonitu ſignificandas:inter Automata quæ per ſe mouentur numeranda. Fiunt etiam ex ære paruula ſed priuata:& ad eundem uſum & ad ſomnos arbitrio noſtro ut excitemur rumpendos: quæ cum in cubiculis habeant cubicularia excitatoriaue rectiſſime poſſunt appellari. Sunt & e uitro horologia quæ arenulam ſiue albicantem puluiſculum quo horæ ſigilatim inuertendo notantur habent icluſum: quibus utuntur declamatores & planipedes & prædicatores cæteriq; in pergulis etiam ad ambitum profani Euangelium populo nũtiare adſueti. Nam horologii genus Viatoria penſilia de quo Vitruuius erit quale modo Cylindracea ſpecie uiatores frequẽtant. horarum autem comprimis ſunt æquinoctiales quæ Iſometrinæ:& temporales quæ uulgares græci Cæricas appellant.

Clepſydra

Automata

Tintinabulũ æs campanũ

Horologia cubicularia excitatoria

Iſometrinæ

Cæricæ

Matulam & matellam ut alii etiam matellionẽ & laſanum uas ad lotium ideſt urinam uocitabimus: Græci ſcaphium: Iuuenalis: & ride poſitis ſcaphium cũ ſumitur armis:de matella Martialis in apophoretis:Cum poſcor crepitu digitorum & uerna moratur:Ah quoties pellex culcitra facta mea eſt ſed laſanum & Scaphium ad excrementa uẽtris aliquando:De matellione Cicero in paradoxis:Quid enim cenſes inquit ſi .L. Mumius aliquem iſtorum uideret matellionẽ Corinthium cupidiſſime tractantem cum ipſe totam corinthum contempſiſſet: Vbi de aquali ideſt uaſe ad aquã

Matella

Matellio

Lotium

Laſanum

Scaphium

Aqualis

inteligemus i quo ſignificatu & Matula & matella ab au/toribus ponuntur. Hoc addimus Scaphium quoq; fuiſſe uas æreum in quo ſtili in medio poſiti proceritas horarũ ductus diſcriminebat. aliquando & græcis poculi genus: At Plutarchus in Numa Scaphiũ appellat quo ignis eter/nus extinctus ſolis tantum radiis accendebatur.

Lattina locus priuatarum ſordium a latendo Columella: Immundis quecumq; uomit latri/na cloacis: Apuleius de Aſino aureo libro no/no. Omnia prorſus ut in quandam cœnoſam lattinam in eius animum confluxerant uitia: Foricæ uero loca publica ſunt in quibus licet omnibus uentrem exo/nerare: nam foria ſtercora dicuntur & præcipue liquidio/ra ut eſt apud Põpeium: de Foricis Poeta ſatyrographus. Inde reuerſi conducunt foricas. Cloaca enim locus cauus nuncupatur quo publicæ ſordes eluuntur a clocare quod eſt inquinare: ſiue a coluendo ut alii ſenſere: cuius appella/tione & Tubi & fiſtulæ continentur ut inquit Vlpianus: Cloacas publicas Romæ fecit mãibus plebis Tarquinius ſuperbus ut autor eſt Liuius: Plinius tradit id opus factum a Tarquinio priſco: Marcus quoq; Agrippa in ædilitate poſt conſulatum ſuffoſis montibus Cloacas fecit omni/um operum dictu maximum: namq; ſeptem amnes cur/ſu præcipiti modo torentium per meatus ſubterraneos omnia auferebant: omnia rapiebant ut refert Strabo Geo graphici operis quinto: Lattinæ ipſæ ſubdiales quas An/dronas dicere poſſumus inter duos parietes ita produci debent ut in pariete altero foramen ſit quod Operculo obturatum fetidum feto·em cubiculo reddere nõ poſſit: uerum magis conducet locũ facere cubiculo adiacentem quem dormitioni ſeruorũ uel cubiculariorũ aptiſſimum conclaue dicemus: in cuius pariete fiant latrinæ de qua di/ximus ſpiramina: nam & lattinas habent domus uel in cu biculis: uel i loco ab his ſequeſtrato ſæpius: quas cæcas no minabimus tubulis fictilibus p medios parietes excremẽ/ta in cauam lacunam deducẽtibus: nõnulli e potẽtioribus

Foricæ
Foria
Cloaca
Andronæ
Conclaue
Cæcæ latrinæ

Oletum

Sella familiaris

præſertim ſellas in cubiculo ponunt familiares:in quibus uaſa condita oletum ideſt ſtercus excipiunt per unum e famulis mox exportandum: uaſculis ad id ex auro: ut eſt apud Martialem Baſſa utebatur:hinc eſt.

Ventris onus miſero nec te pudet excipis auro
Baſſa bibis uitro carius ergo cacas.

Et Lampridius refert Heliogabalum Imperatorem onus uentris auro excepiſſe:& ĩ murrhinis ac onychis minxiſſe. Plinius quoq; i.xxxiii.ex autoritate Meſſallæ oratoris ſcribit.M.Antonium triumuirum aureis uſum uaſis in obſcœnis omnibus deſideriis pudẽdo etiam crimine Cleopatræ. Et quoniam huiuſcemodi ſellæ familiares ualitudinario ĩ primis neceſſariæ ſunt; placuit de illo paucula ſtatim his ſubnectere.

VALITVDINARIVM CAPVT .VII.

Valitudinari⁹

Valitudo

VALITudinarium locum dicimus quo ualitudinarii & infirmi curantur:ut ualitudinem malam bona permutẽt.Seneca ad Lucilium:tanq̃ in eodem ualitudinario iaceam de communi malo tecum colloquor remedia conuinco. Item in quæſtiõibus naturalibus:Non uideo quare ſibi placeat qui robuſtior eſt in ualitudinario: In eo autem quid ſuppellectilis ponendum ſit referre ſuperuacuum uidetur:comportabuntur quæ per alias ædiũ partes erunt cum neceſſitas poſtulabit.Aduocabuntur medici uel Iatraleptæ qui perfrictione & unctionibus curant: uel clinici qui dieta & pharmacis medentur:uel chirurgici quos uulnerarios dicimus cũ ſpecillo: forpiculis:ſcalpello quæ lanceola: cucurbitulis uentoſis: & id genus cæteris: Poſtq̃ a medicis ſalutem immo uitam noſtram pendere iã diu eſt receptum: qui famæ plerũq; ſtudio circa ægros miſeris ſententiarũ concertationibus uelitantur: In quibus inter eos quiſquis pollet loquendo ſit ſtatim uitæ noſtræ ne

Iatraleptæ

Clinici

Chirurgici

Scalpellum

Cucurbitulæ

ciſq(ut ille iquit)imperator:diſcunt quidem periculis no- In medicos
ſtris & experimenta (doctos ſemper incipio) per mortes a- malos
gunt:nec mirum: quando per quietem uiſo in ſomnis Ga-
leno aut Auicēna Aeſculapioue multi litterarum penitus
ignari medicos ſe profiteri non erubeſcunt: & ſtatim (heu
dementia)fides habetur:Vtinam legum ſanctione plectere
tur iſcitia capitalis: utinam nōn adeo creduli eſſemus:non
tam inſigniter noſtro maxumo malo delirātes:Vtinam ab
herbis arboribus fruticibus auibus quadrupedibus & cæ-
teris ſimplicibus remedia ad morbos peterentur: ut olim
petebantur medicinam ipſam quodāmodo rerum.natura
faciente. Non fecit Cærata malagmata emplaſtra Colly-
ria Antidota & id genus mixtiones inexplicabiles parens
illa ac diuina rerum artifex:iſta ingeniis conſtant: officina-
rumq immo auaritiæ commenta ſunt: Videres pauculos
graſſatores purpuratos mulis obequitantes:Videres uene
randæ ſenectutis canos immo ſeptuagenarios innumera-
biles. Verum ſtultitia noſtra fruuntur. Verum hominem
iis ſolis occidere licet impune:Sed & mortuis quoq ultro
conuicia ingerunt intemperantiæ inobedientiæue illos ac
cuſantes:& id quidem(ut mihi uidetur) meritiſſime:poſtq̄
ſalutis noſtræ pauci rationem habemus: & cuicumq Her-
bario etiam mulotribæ uitam noſtram credimus:ac ingen
ti ſæpiſſime precio necem nobis ipſis emimus:Vtcumq:
animas profecto noſtras æruſcatores medici negociant̄ Vi
dimus ipſi poſt multa phatmaca magno ſumptu icaſſum Pharmacopo
a medicis igeſta ægrum iam conclamatum iam orco can- læ
didatum remedio ab horto quæſito & accepto ſine impē- Epitgemata
dio uitæ reſtitutum: Saccarum igitur antidota: cathartica: Piſtacia
pharmaca unde pharmacopolæ:Epithemata quæ a Cor- Balani
nelio celſo pitacia:clyſteria:pyriaſes:balani quæ ſuppoſito- Catapſalmata
ria:cataplaſmata uelut fomenta: Eclegmata: quæ linctus: Eclegma
paſtili qui trochiſci:catapotia:ſeptæ: cauteria uel cauſtica: Linctus
malagmata:peſſi: emplaſtra quæ nunc triuiales unguenta: Emplaſtra
Hygremplaſtra:Xeria: Diaphoretica:Enchriſta:cærata:col- Linamentū
lyria:Amuleta: Turunda e filis ad uulnus linamentum: & Trochiſi

reliqua medicamina quorum meminit Galenus in phar/
maceuticis & alii pro morborum differentia parabuntur:

Morborum numerus

quos uarios impenſius ac multiformes ut oſtenderem a
capite more boni pictoris incœpi particulares in calce fini
turus: his adiunxi & generales ne quid deeſſet ad cognitio
nem humanæ miſeriæ: quæ a uitæ innitio ad exitum uſq;
tot tantiſq; ægritudinum generibus: nam ſupra.ccc.autore

Fames Votum frequens

Plinio credũtur: ut omittam neceſſariorum & amicorum
funera prope quotidiana: exilia: proſcriptiones: famem ter/
rerimum genus mortis ut inquit Egeſippus neneficia. me/
tus: deſideria: & erumnas. in dies uel potius in horas affli/
gitur. ut inuocata morte nullum iam ſit uotum frequen/
tius: & fœliciſſimi exiſtimandi ſint qui myſtica unda rena/
ti q̃ primũ ad omniparentem deum a quo exierunt reuer/
tuntur. Hinc pro miraculo receptum eſt Xenophilum mu
ſicum centum quinq; annos uixiſſe ſine ullo corporis incõ
modo Heu fragilis & laborioſa mortalitas: heu miſera &
incerta hominum uita: Abunde profecto atq; indulgenter
(ut ille inquit) fortuna deciditur cum eo: qui iure dici non
infœlix poteſt.

CEphalea ægritudo eſt capitis cum dolore inter
maximos adnumerato. Sunt autem ſtomachi
& calculorum. uehemens eſt etiam dentium:
Vnde Serenus haud facile eſt acrem dentis to/
lerare dolorem cum baccho uiolas decoxeris ore teneto.
caput infeſtant cephalalgia. porrigo. achoræ. ſycoſis. hete/

Hydrocephalia Lethargus Epilepſia Apoplexia Lendes

rocraneæ. hemicraneæ. hydrocephalea a capite ĩ nares de/
ſcendẽs. Siriaſis. phrenitis. mania. uertigo. uigiliæ: lethargus
quod ueternum: ſubetia: Epilepſia: qui maior herculeus ca
ducus diuinus comitialis morbus dicitur. apoplexia ſubita
quædam percuſſio. Deformãt caluitium. Areæ Morphea:
Ophis. ophiaſiſue: Alopetia. At prurire faciunt lẽdes coitu
pediculoꝝ autore Ariſtotele hiſt. animaliũ quĩto ꝓcreatæ
pedicularem uero morbũ (ut hoc quoq; tranſeunter enare
mus) totum fere corpus infeſtantem græci phthiriaſim ap

Phthiriaſis

pellant: nam phthira pediculum dicunt: de illo Serenus.

Noxia corporibus quædam de corpore noſtro
Progenuit natura uolens abrumpere ſomnos
Senſibus:& monitis uigiles intendere curas:
Sed quis non paueat Pherecidis fata tragedi:
Qui nimio ſudore fluens animalia tetra
Eduxit:turpi miſerum quæ morte tulerunt
Sylla quoq; infœlix tali langore pereſus
Corruit:& fœdo ſe uidit ab agmine uinci.

Plinius l.xxvi.phthiriaſi quoq; ſylla dictator conſumptus eſt: & Ariſtoteles hiſtoriæ animalium quinto de pediculis Accidit morbus non nullis præ nimio corporis humore: & quidem aliquos fœditate obiiſſe proditũ eſt: ut Alcmanem poetam & Pherecidem Syrum:naſcuntur & intra cutem & carnem pedicilli pruritum haud mediocrem ſuſcitantes. Pedicilli

Crithe ab hordeo tuberculum eſt in palpebris naſcens unde & hordeolum latini: Oculorum autem e quorum pupulis eſt homini uiſus ſenſuum ſi non primus ſaltem ſecundus ægritudines ſunt Ophthalmia a qua ophthalmicus medicus Xerophthalmia: Lipitudo: Ectropium: Gramiæ: Epiphoræ etiam teſticulorũ:Lagophthalmos: Mydriaſis: argema quæ albugo leucoma:nubeculæ e quibus interdũ cæcitas Sors lœto durior oĩ ut ille ĩquit: Glaucoma:plũbum:Scotoma uertigo Aegylops amauroſis:ambliopia:Ancylops & Hypochyſis ſuffuſio quam a fluore ex græco uulgus cataractam nuncupat uel quia uiſum ut opinor impediat non aliter q̃ cataractæ in fluminibus & canalibus liberum decurſum tranſuerſæ poſitæ impediunt: Ammianus cataractis auulſis ad diffundendas reprimendaſq; aquas rigare ſuetas opere ſaxeo ſtructis: Itẽ ſublatis cataractis undas euagari fuſius permiſerunt.In portis quoq; ciuitatis cataracta e ferro lignoue demiſſa obſtat ingredi uolentibus: Liuius porta cataracta deiecta erat clauſa: eſt & Luſcitio morbus qui Nyctalopia: unde luſcitioſi & nyctalopæ per noctem melius qua per diem uidentes:ut eſt apud Theodo.

Hordeolum
Viſus
Epiphoræ
Argema
Cæcitas
Suffuſio
Hypochyſis
Cataracta
Luſcitio
Nyctalopia
Luſcitioſi

Luſcus
Cocles
Monophthalmos
Myops
Iſthmoidæ
Rheumatiſmus
Hæmoptoea
Parottides
Adenes
Rhagades
Mentagra
Lichen
Emproſthotō

Priſcianum:nã luſcus uitioſus eſt unico tãtum oculo: quẽ monoculũ coclitem defioculũ etiam:græci monophthalmon dixere. Myops uero niſi admota uidere non poteſt.

OZena morbus eſt ulcus naribus inducens uſq; ad oſſa illa quæ ab anguſtiis uocantur Iſtmoidæ : mali odoris:unde a putore ex græco nomen accepit. Lædunt & naſum polypus:coryza:grauedo:catarrhus pituita : mucus & rheumatiſmus e capitis diſtilationibus:multaq; aliunde cauſata:at auribus unde auditus procedit Parottides iſeſtæ ſunt:ex collectionibus in his glandulis hinc indeq; quæ Adenes græcæ dicũtur:Tinnitus:& ſurditas. In facie uero & ore prouenire ſolent oſcedo:Rhagades in labris & anoſciſſuræ:aphtæ:hæmoptoea a pectore ſtomacho iocinoreue deriuans: ciniſpaſmos:diſodia:ephelis:lentigo:Melaniæ:furfures qui etiam capitis ſunt: mentagra quæ lichen: & Emproſthoton cum mentum adhæret pectori:de quibus ſæpicule apud Plinium.

Epulides
Dentes
Vua
Staphylis
Pariſthmia
Toles
Tonſillæ
Angina
Synanchis
Branchus

PArulides tubercula ſunt iuxta dentes in gingiuis naſcentia:ut ſcribit Celſus:& Epulides quoties in gingiuis genuini caro excreuit:dẽtes ipſi ignibus domiti tabe canãtur:quæ nõnũq̃ dolorem acutiſſimũ parit. Vua quæ ſtaphylis humore e palato dependet interdũ non ſine periculo:Nã ut eſt apud Ariſtotelem primo de hiſt.animaliũ ſæpius ſtrãgulat.hinc Serenus. Si uero afflictã langor deiecerit uuam: Aut illã toſti puluis releuabit aneti: Aut cinis ex cochlea. Fauces tumor occupat qui toles:autore Põpeio:tõſilla etiã nomiatur:cõmunicato morbi & loci noie:ut græcis quoq; Pariſthmia angina uero obturãtur ut plurimum:cuius ſunt teſte Cornelio celſo ſynãchis:cynãchis & paraſynãchis:Serenus ad anginam:Verũ angina ſibi mixtũ ſale poſcit acetũ uoluẽdum fauce ſonora. Anginã uinariã inquit feſtus habere dicunt qui uino ſuffocant:at brãchus uocis quæ dicit Raucitas(aliis licet ex cauſis)accidit tamen etiã cum deſtillationes in Arteriã aſperam defluunt: Intumeſcit & aliquibus

guttur ſpongioſis quodãmodo tumoribus: qui hæredita‑
rii fere ſunt nõnullis domibus & nationibus: aquarum ac‑
cidit id plerumq; uitio ut tradit̃: Vnde gutturoſos paſſim Gutturoſi
uidem⁹ nouocomẽſes & e trãſpadanis plurimos: ſicut cal‑
ui olim Myconii dicuntur omnes: Plinius de ſuccino: ho‑ Myconii
dieq; tranſpadanarum agreſtibus fœminis monilium uice
ſuccina geſtantibus maxime decoris gratia: ſed & medici‑
næ: quando Tonſilis creditur reſiſtere & faucium uitiis ua‑
rio genere aquarum iuxta illos infeſtante guttura & uici‑
nas carnes.

OPiſthoton dicimus ex græco quando ceruix
annectitur ſcapulis: tetanon cum flecti non po‑ Tetanos
teſt de quo ut opinor Serenus:
Et ſi ceruices durataq; colla rigebunt:
Anſeris ex pingui torpentia colla fouebis.
At gibbus in ſcapulis præcipue tumet inter uitia corporis
non morbos numerandus: a quo gibberoſi: qui fiunt ſi in Gibbus
ſeptima parte arietis habuerint horoſcopum ut ſentit Iuli‑ Gibberoſi
us Firmicus in.viii. Quid autem differat morbus a uitio
docet Au. Gellius libro quarto noctium atticarum: Eſt &
Bronchocœla in ceruice tumor haud mediocris & rotun‑
dus de quo Celſus meminit in ſeptimo. Brõchocœla

CAper ſiue Hircus & græca dictione qua utitur
Martialis Tragos morbus eſt ſub alis propter
fetorem Hircinũ ſic appellatus. Hora. An gra‑ Tragos
uis hirſutis cubet hircus ĩ alis. Catul. Valle ſub
alaꝝ trux habitare caper: Ab alis aũt ad ungues naſcunt̃:
Chiragra morbus articularis: Paronychia quæ rediuium:
Panus: phygethlon: Pterygium: & uerrucæ quæ etiam in Chiragra
aliis partibus corporis intumeſcunt: Serenus. Paronychia
Interdum exiſtit turpi uerruca papilla Verrucæ
Hinc quondam Fabio uerum cognomen adhæſit
Qui ſolus patriæ cunctando reſtituit rem:
Id poterit uitium ſanguis curare lacertæ.

ſ Tomachus in quo cibi cõcoquuntur rex corporis &
pater familias merito nominatur Serenus:

Qui ſtomachum regem totius corporis eſſe:
Contendunt niti uera ratione uidentur.
Huius enim ualidus firmat tenor omnia membra:
Anorexia — At contra eiuſdem franguntur cuncta dolore Ipſius mor-
Aneumatoſis — bi apoſtema:ſigultus:ītercisio:anorexia faſtidium ſiue nau-
Elcoſis — ſea : Malacia : Pneumatoſis inflatio : elcoſis exulceratio ſi
Diſpeſia — Theodoro Priſciano credimus:& Diſpeſia ideſt mala con
Peplis — coctio:quādo cibi non perficiuntur:Nā pepſis concoctio.
Pepticæ — Vnde Pepticæ medicamenta quæ foris adhibentur ad cō-
coctionem:Stomachus ſubeſt pectori a quo ad anum uſq;
interiores morbi homines torquent cruciāt affligunt:tuſſis
& pertuſis inueterata:pneumonea:aſthma : Dyſpnoea or-
thopnoea: phthiſis: cardia: hydrophobos: pleuretis: lipo-
Lipothymia — thymia lipopſychiaue defectio mediocris ſpiritus : & ſyn-
Sincopis — copis maior ambæ ex corde : Pareſis: ſcintillatio : hæmo-
Hæmoptoea — ptoea ſanguinis excreatio Theodoro Priſciano de qua di-
ximus ueluti Diabroſis: Rhegmochaſmos & Anaſtomo-
ſis:Epaticus morbus:Hydrops:aqua Intercus:ſcliroſis. Bi-
lis atra:choleræ:cœliacus morbus:dyſenteria tormina.liē-
Sciros — teria.rhenaſmos.ileos a quo Ileoſi ſciros ſimile quoddam
Mola — molæ qua laborāt fœmiæ.lagonoponon.colū.telum.uer-
Lithiaſis — mina.lomgabo. Nephritis unde Nephriticus : ſtranguria
ſubſtillū dyſuria ue. lithiaſis calculus in ueſica.ſuffocatio
uuluæ & Rheumariſmus: ſatyriaſis : cirſocelæ enterocelæ
Hernia — bubonocele porocelæ ſarcocelæ hydrocelæ epiplocelæ
Phimoſis — herniæ uel ramices . At phimoſis erit cū glās mēbri uirilis
Faſcinum — quod faſcinū:mentulā:& mutonē appellant:ita tegit' præ-
Muto — putii pellicula ut nudari nō poſſit. Rhagades ueroæ ſycoſis
Sedes — ficus:& cōdilomata ſedē:hoc eſt podicē infeſtant ; ut hæ-
Hæmorrhoi- — morhoides cæcæ comprimis:de quibus Serenus.
des. — Excruriant turpes anum ſi forte papillæ:
Agreſtis prodeſt radix ſuper addita porri:
Dulcia cumq; nigra iunges fuligine mella:
Apgoniſq; ſuper pellit medicina dolorem.
Gonorrhœa — & Gonorhea profluuium geniturae : Intertrigo autem ex
Intertrigo — atritu fit membrorū æſtate uiatoribus pſertim ſudore pro-

ueniens. Pli.in.xxiiii.uirgam populi in manu tenentibus intertrigo non meruatur: hæc græce Paratrima. Paratrima

Coxendix uertebra cum Neruo dicitur quæ fœmora trunco annectit: hæc luxata ſi fuerit dolorem mouet: hinc ſæpius apud Plinium remedia ponuntur ad luxatas coxendices: inſe ſtatur & Iſchia quam qui patiuntur non generant: quod accidit in omnibus animalibus ut Ariſt. in problem. teſtatur: Loripedes quoq; ideſt claudicantes facit. Serenus. Sæpius occultus uita coxendice morbus Perfurit & greſſus diro langore moratur. Sed & luxata membra quæcũq; a græcis ſtremmata dicta dolores mouẽt: A coxa uero quæ eadẽ eſt: ad calcem naſcũtur phimata: hoc eſt tubercula inguinariæ: uarices: chironium: claus: morticini: callus: flegmina: gemurſa: acrocordones: thymon: myrmecia: quam latini formicationem alibi etiam prouenientem uocitant. Podagra morbus peregrinus: unde latinum nomen non habet: & perniones calcanea per hyemem exulcerãtes: a quibus ad morbos qui plurimas uel omnes corporis partes occupant tranſeamus.

Iſchia
Loripes
Coxa
Phimata
Luxata
Strẽmata
Inguinariæ
Myrmetia
Podagra
Perniones

Febris plura ſunt genera: quotidiana: quæ amphemerinos: tertiana: quartana unde quartanarii: periodice: hemitritæos: ſynochus: continua: cauſon: epialos: flegna: herica: & ephimeris: ani⁹ tantum dei & acceũionis: de quibus eſt apud Plinium: Auicennam Galenum & cæteros medicos. Eſt in eis horripilatio leuis motus: frigus: horror: & calor feruidus: a quo latine nomẽ accepit: Nam a ferũore febris dicitur: ſicut pyretus græca dictiõe ab incẽdio: hic Lexipyrettos medicamẽ finiens febres. Ariſtoteles in problemat. Totius inquit corporis excedat calliditas eſt febris: alii a morbi feritate deducunt: curantur omnes medicaminibus purgatiuis quæ cathartica appellant: phlebotomia ſcalpellum uenæ addactum: Nam altera cucurbitali ſcabies ſuppurationes mẽbra liuida & alia quædam lauantur: Dieta quoq; hoc eſt uictus tenuis prodeſt impenſius: conſert etiam uomi-

Amphemerinos
Quartanarii
Epemeris
Horripilatio
Lexipyrettos
Pyretus
Cathartica
Scalpellum
Dieta
Vomitus

Relectus
tus:quem & reiectum & reiectionem Plinius & Celſus di-
xere:inde ægyptii omnis morbos ieiunio & uomitu cura-
bant:& bragmanorum Didymus ad Alexandrū ſcripſit:
Parſimonia
medicinæ remedium nobis parſimonia eſt:quæ non ſolū
illapſos poteſt curare langores:ſed etiam procurare ne ue-
niant. Legimus in decretis Pōtificalibus de conſe.diſtin.v.
Abſtinentia
Abſtinentiam corporales morbos curare quos ciborum
ſuperfluitas contraxerat. Aſclepiades autem uomitum eie-
cit in libro de tuenda ſanitate: ut ſcribit Cornelius Celſus:
Nam oculis maxime & dentibus officiens frigidiora red-
Frictio
dit corpora:commendatur & frictio quæ fricatio in non-
nullis ægritudinibus:Non improbantur & carmina: quæ
utpote uana & magica nūc a ſanctiſſima ueriſſimaq; om-
nium chriſtiana religione interdicta ſunt: Serenus quoq;
ſcriptum reliquit.
Carmina
Nam febres uario depelli carmine poſſe:
Vana ſuperſtitio credit tremulæq; parentes.
Affectio
Operari autem uidentur ex infirmorum affectione: quæ
& erga medicum & res cæteras cum fuerit plurimum cō-
ferret ad tollendas ægritudines. Vexatur & plurifariā ge-
nus humanum innumerabilibus morbis:e quibus paucu-
la numerabo compluria relicturus: ne ſcriptus i tergo nec
dum finitus libellus enchiridion excedat. Sunt igitur ele-
phantiaſis quæ elephantia:cachexia:aurigo. Icteros regius
Neruici
arquatuſq; morbus paralyſis quæ hemiplexia.ſtupor.ſpaſ-
mus.neruorum dolores unde neruici:phlegmon: uigiliæ:
Boa
fiſtula:ſcabies:impetigo:Pſora:puſtula:Herpeſis:lepra:boa
Apoſtema
hoc eſt papula rubēs:phagedæna:uomica:apoſtema quæ
ſuppuratio:furunculus:grandines:Lenticulæ:meliceria:ce-
Antrax
rion:gangilia: atheromata ſteatomata eiuſdem fere gene-
Strumæ
ris tubercula:epinyctides:antrax ſiue carbunculus:nomæ:
Scrophulæ
panus:papulæ. Vari: burōes:ſtrumæ quæ ſcrophulæ. Car-
Alphos
cinoma cuius ſunt Cacoethes & Thymium:cangrena:cā-
Synctexis
cer:alphos quæ uitiligo:leuce: Melas: ſynctexis defectio:
Syncteticus
Vnde ſynctetici:qui defecti. Acmæ:Eryſipelas: Pyricauta:
& ignis ſacer:de quo Serenus.

Eſt etiam morbi ſpecies quæ dicitur ignis.
Languida quo multo torrentur membra calore
Vel tu uicino ſeuum bouis igne remittes
Molituq́ lines:uel odoris fecibus oua
Sed non cocta dabis:ſic torrida membra fouebis
Lumbricus terræ mixto inducetur aceto
Aut parili noua ruta modo:ſed iunguis oliuum
Ouaq́ cum betis proſunt ſimul illita tritis
Hunc & græci uocant ἱερὸν πῦρ ut teſtis eſt Seruius de hoc plura apud Cornelium celſum libro.v.& Plinium.xxx.Omnifariæ hiſtoriæ qui ait uermes terrenos ex aceto illitos mederi Columella libro.viii.eſt etiam inſanabilis ſacer ignis quem puſtulam paſtores uocant de quo Carius Lucretius in libris rerum naturalium.
Exurit ſacer ignis:& urit corpora ſerpens
Quamcũq́ arripuit partem ſerpitq́ per arcus
Nimirum quia ſunt multarum ſemina rerum
Et ſatis hæc tellus morbi cœlumq́ maleſit.
Cum igitur tot ac tantis(ut cætera taceam)uexemur morborũ ægritudinibus profecto uita hæc noſtra quæ ut flos matutinus eſt:ſiue potius Bulla nec hilum fœlicitatis habere poteſt: & ideo non plurimi quidem ſed nauci facienda: terrena iſta præcipue quæ ad gehenam trahunt omnia aſpernanda:Cæleſtibus uero aſpirandum:in quibus quies tranquilliſſima:immẽſa lætitia:Vita nullius indiga: & athanaſia diuos ex hominibus trãsformatura poſſidetur:quæ bona bonorum optima facillime(dicant quicquid uelint irreligioſi)lucrifacere poteſt humana fragilitas:cum unica tantum candidiſſima benigniſſimaq́ charitate illa promereri ualeat.Hæc exigit ut proximi dilectores deũ amemus: Proximi dilectio erit nõ facere illi quod ipſe pati dedignateris:Dei uero qui nobis ſoter & Eleuterius eſt: amor cultus latria & ueneratio:quæ cum ubiq́ tum in templis præſertim eſt exibenda:& domi in ſacello de quo hæc paucula ideo ſubiungere cogimur.

Vita noſtra
Bulla
Charitas
Soter
Eleuterius

SACELLVM CAPVT. .VIII.

Sacrum
Res diuina

SAcellum a ſacro locus dicitur in quo res diuina fit quam primos omnium Caynũ & Abellũ Adami filios Deo uero & maxumo feciſſe conſtat:nam diis primo ſacrificaſſe Meliſſum antiquiſſimũ regem cretenſium ex ſentẽtia Didymi ſcribit Lactãtius: Eſt autem ſacrum ut exponit Macrobius ex autoritate Trebatii quicquid ergo deorum habetur: Res ipſa diuina ſacrificium apud nos ſignificat non ut olim ex uictimis holocauſtum:ſed ex puriſſimo corpore & ſanguine Ieſu chriſti dei filii redẽptoris humaniſſimi:qui innocẽtiſſimus crucis patibulum ſubire:& pro peccatis noſtris ſe ipſum offerre imolandum non recuſauit. Ad hanc principes(licet abſq; magna neceſſitate in locis profanis fieri nõ debeat)ſacellum in ædibus(ut antiqui larariũ)habere conſueuerũt. Quod ſi fuerit præ cæteris locis ornatius eſſe debet:utpote in quo Deus trinitas indiuidua in qua per quã & a qua ſunt omnia diuerſatur: Sit canibus ac reliquis brutis occluſum:abſint rerum omniũ ſordes: Sit teſtudinatũ cum pictura uernãte:habeat aram marmoreã ad oriẽtem ſpectantem:uel ſaltem teſſellã e marmore in aræ medio ſi ea fuerit lignea uel lateritia: Altaria nãq; niſi marmorea ut in decretis Pontificalibus iubetur conſecrari non debent: & abſq; ſacrato lapi diuina non eſt offerenda: Inſtrata ſit ara linteis mundiſſimis: Sint puræ ueſtes ſacerdotales Amiculũ capitalue Noegeũ Talare:Cingulũ:Manipulus: Sudariolũ:Orarium Stola:& id genus cætera. Pura inquit Feſtus ueſtimenta ſacerdotes ad ſacrificium habebant id eſt non obſita non fulgurita nõ funeſta nõ labem hoc eſt maculã habẽtia:Sed magis purus ſit ipſe ſacerdos:& talis qualis Aaron Moſis frater: qui primus ſacerdos a Deo eſt cõſtitutus:hinc Tibullus henteus poeta. Diſcedat ab aris.

Ieſus chriſtus

Latarium

Deus
Trinitas

Ara

Sacerdos
Notet

Cui tulit heſterna gaudia nocte uenus:
Caſta placent ſuperis:pura cum ueſte uenite.
Et manibus puris ſumite fontis aquas. Et nos quoq;
Chriſto caſta placent:manibus puriſſima puris
Frangite Liba:malus ſit procul omnis odor.

Sit Miſſale:ſint candelabra argentea uel orichalcea in qui
bus ponantur Candelæ:uel cærei ex punica cæra albican/
tes:& flãmam cum opus fuerit nutricãtes: ſine qua Miſſa
non eſt celebranda:Sit Calix Patina aurata: & quæ ad ca/
licem ſpectant omnia nitidiſſima:Nec procul amululæ ad
aquam & uinum cryſtallinæ per Hierodulũ miniſtrandæ: Hierodolus
Sit ad conſpectum ſacerdotis imago Ieſu crucifixi:ſiue tu/ Tutelaris
telaris Diui:quem aduocatum dicimus:uel Candidiſſimæ Diuus
Virginis Mariæ effigies non Caretano ſed Temperelli aut Caretanus
Franciſci Marmittæ noſtratis ducta penicillo:& talis qua Temperellus
lem Iconiam Lucas Euangeliſta coloribus deliniuit:ut ad Iconia
Orandum introeuntes alliciẽs cum ueneratione detineat: Imago
Vnus enim quiſq; in larario domi colit ſimulacrum eius
diui quem peculiariter ueneratur: Vnde Lampridius ſcri/
bit Alexandrum Cæſarem:ſi cum uxore nõ cubuiſſet ma/
tutinis horis in larario ſuo rem diuinam feciſſe:In quo Di
uos principes:ſed optimos:electos: & animas ſanctiores:
In quibus Apolloniũ & Chriſtũ & Abraham & orpheũ
habuiſſe dicitur:Enos autem primus omniũ quos ſcimus
nomen Domini inuocauit: Oratio ipſa ſit breuis ex corde Oratio
Nam in multitudine uerborum non flectitur deus ſed in
cordis affectu: ut ex decretis Pontificalibus de cons. diſt.
quinta didicimus.& in tertia dicitur.Adoratio imaginum Adoratio
non picturam ſed picturæ repreſentationem ueneratur.
Sit inibi antepenſile Lampas ſiue Cicindela nitidula quæ
lumen funiculo in oliuo præbeat & ſeruet: Sit acerra arca Acerra
thuraria ſiue Thymiaterium: cum Thuribulo: nec deſit Thymiateriũ
uaſculum cum aqua benedicta & aſpergillo: cuius roratu Thuribulum
uenialia delicta remittuntur & inſidiæ Dæmonum cum Aſpergilum
fantaſmatibus fugantur.Sed iam falcẽ a meſſe fere aliena
retrahens ad magis noſtra tranſeo.

BIBLIOTHECA CAPVT .VIIII.

BIBLIOtheca ut inquit Vlpia
nus de legatis tertio ac Pom-
pei⁹:& apud græcos & apud
noſtros tam librorꝫ magnus
per ſe numerus q̄ locus ipſe i
quo libri collocati ſunt appel
latur: Auſonius Gallus poeta
Emptis ꝙ libris tibi Biblio-
theca referta eſt Doctú & grā
maticū te Philomuſe putas
Pli.in . xxxv . Aſinii Polionis
hoc Romæ inuentum:qui primus Bibliothecam dicando
ingenia hominum rempublicam fecit.An priores cœperit
Congregati primo libri — Alexādriæ & pergami reges qui bibliothecas magno cer-
tamine inſtituere non facile dixerim:Strabo coſmographi
ci operis.xiii.Ariſt īquit primus oīm quos ſcimus libros cō
gregauit:& ægyptios reges Bibliothecæ ordinem docuit.
Primus equidē liberariū diſciplinarꝫ libros athenis publice
Biblos — legēdos poſuiſſe dicit̄ Pyſiſtratus tyrānus.Nomen ex græ
Theca — co ſortit̄ nā biblos liber eſt:uñ bibliopola uēditor librorꝫ:
Pinacotheca — Theca repoſitoriū:hic chirotheca a manib⁹: Pinacotheca
bibliopola — a tabulis deducta:a libris latini librariam uocāt Aulus Gel-
Libraria — lius In libraria ego & L.Paulus conſederamus: q illius cu-
Bibliotheca-rius — ram habuerit Bibliothecarius dicetur: Bibliothecæ ipſæ
ad orientem ſpectare debent ita libri non putreſcunt:ut au
tor eſt Vitruuius architectus in.vi.nam quæcumqꝫ ad me-
ridiém & occidentem apertiones habet feneſtrarum tineis
& humore libros uitiantqꝫ uenti humidi aduentantes pro
creant illas & alunt:infundenteſqꝫ humidos ſpiritus pallo-
re uolumina corrumpunt:Vnde uel in parietibus quidam
uel ex tabulis armaria extruunt ad libros continēdos:quæ
forulorum nomine ſignificari pleriqꝫ omnes apud Iuuena
lem exiſtimarunt cum inquit : hic libros dabit & forulos

mediamq; mineruam: Fiũt & armaria in cubiculis culina Armaria
& cœnationibus uerum ad alios uſus ut uidemus. Sed ca/
ue ne ſine delectu quoſcũq; libros congreges: onerat diſcẽ
tem turba non inſtruit: multoq; ſatius eſt ut inquit Seneca
paucis te autoribus tradere q̃ errare per multos: caue etiã
(quod peius eſſet) ne ſacrorum opera ingeniorum in ſpe/ Foruli
ciem & cultum parietum comparentur: Alexandriæ. xl.
milia librorum pulcherrimum regiæ opulentiæ monimẽ/
tum ſiue potius ſtudioſæ luxuriæ ſpectaculum arſerunt.

Libri olim ex papyro nunc e charta: præferun/
tur ut optimi ex membranis: Apud antiquos
binis umbilicis decorabantur: Papinius quar/
to Siluarum.

Noſter purpureus nouuſq; charta.
Et binis decoratus umbilicis:
Martialis.
Et frontes gemino decens honore:
Pictis luxurieris umbilicis: Porphirio Hora. interpres Vm/ Vmbilici
bilici inquit in fine libri ex oſſe aut ligno ſolent poni unde
ad umbilicum adducere eſt finire: apud nos binis tabellis
conſtricti additis fibulis corio ueſtiuntur arte ſpecioſa in/
ſculpto: Talis ornatus ſupra trecentos ſexaginta humana/
rum litterarum in Bibliotheca ſua poſuit Georgius Anſel/ Georgius An/
mus nepos: omnium horarũ amicus oculiſſimus Immo ſelmus
idem Marius: in quo ingenium cum doctrina: doctrina cũ Nepos
ingenio de principatu contendunt. Libri autem ipſi qui Libri
& codices unde codicilli inde nomen acceperunt, ꝙ ante Codices
uſum chartæ papiraceæ de libris arborum uolumina fie Liber
bãt: nam liber arboris eſt cortex interior: Vergil. Vdoq; do
cent inoleſcere libro: In libris paginæ ſunt dictæ ꝙ ſuam
quæq; obtinent regionem ut Pagi: uel a pangendo: ꝙ in
illis uerſus panguntur ideſt figuntur autore Pompeio. Pli/
nius Cecilius Ego non Paginas tantum ſed etiam uerſus Paginæ
ſyllabaſq; numerabo. Harum extremitatem marginem li/
cet ad alia trãſeat dixere: unde emargino extremitates reci Margo
do: A libro autẽ eſt per diminutionẽ libellus paruus liber Libellus

Libellio ſiue epiſtola: unde libelliones uocabant antiqui quos nũc
Tabellio Tabelliones: ut a notis Notarios: & petitio in iudicio porre
Notarii cta in quo ſignificatu legulei utuntur. Eſt librarius qui græ
Librarius ce Bibliographus libros tranſcribit. Hi fuerant ut diximus
Bibliograph⁹ ex papyro naſcente in ægypti paluſtribus: aut nili aquis
Papyrus quieſcentibus: cum ex ea fierent chartæ diuiſæ acu in te-
nuiſſima folia: in quibus antiquiores ſcripſerũt. ſed prius
quod a pleriſq; etiam nunc obſeruatur concha marina ex
poliebantur ut curſus eſſet calamo facilior. Martialis: Le-
uis ab æquorea cortex mareotica concha Fiat: in offenſa
curret harundo uia: & Plinius in. xiii. ſcribit papyraceam
Scabricia chartam ſcabritiam leuigari dente conchaue: ubi mendo-
ſe in pluribus codicibus dente concauo legitur.

CHartã ab urbe tyri charta: uictoria magni Ale-
xandri repertam autor eſt. M. Varro condita
in ægypto Alexandria: antea chartarum uſus
Folia chartæ non fuerat. Palmarum foliis primo ſcriptitarũ
eſt. unde ad hanc uſq; diem folia chartæ dicimus: deinde
quarundam arborum libris: poſtea & plumbeis uolumini
bus monumenta publica: mox & priuata linteis confici
Charta apud cœpta aut ceris. Apud nos hodie charta e lineis canabi-
nos niſq; panis ueteribus & attritis producitur. Secti in fruſtula
aqua inſperſa per dies. xi. macerantur: & in pila aquaria pi-
lis ferratis minutim contuſi addita calce in alteram trãsfe-
runtur: exemptos deinde in aquaria tinia cum poſuerint
formis aquam traſmitentibus in ſingula extrahunt folia:
quæ laneis pannis alternatim ingeſtis prælo calcãtur: ædi-
ficioq; ad id patulo prius ſiccata: mox glutino facto ex pel-
lium quiſquiliis ſiue ramentis: quæ coriarii & membrana-
rii reponunt ad hũc uſum: ferue factis intincta: rurſus ſicca
ta & uitro leuigata aptiſſima redduntur ad tolerandos ca
Parmenſes lamos: & atramentum non tranſmittendum: In hoc Par-
chartæ menſes chartæ ſibi principatum uendicarunt: cum in can-
Fabrianæ dore præ cæteris Fabrianæ commendentur. Prima enim
chartæ chartæ datur adorea: ſi nõ eſt bibula & atramentum nõ
Bibula charta ſorbet: quod ſi fuerit ſiccãdæ ſcripturæ: ne fiant lituræ etiã

utilis. Fiunt autem plura chartarum genera: cæteris omnibus tenuior eſt epiſtolis dicata nomine inde adepto: quæ & auguſta dicebatur. Pli. in. xiii. Nimia quippe auguſtæ tenuitas tolerandis nõ ſufficiebat calamis: & mox: auguſtæ in epiſtolis auctoritas relicta: firmior eſt libraria ad libros aptiſſima: regalis quæ Regia inter Macrocola: magnitudine reliquas apud nos antecellit: unde nomẽ ſortitur olim Claudiana appellata: At Bononiæ & regiæ maior eſt ipetialis libris templorum ad muſicam per horas officiales idonea: quæ olim Hieratica: uilior eſt emporetica: quæ inutilis ſcribendo inuolucra ſegeſtrium uice mercibus prebet: & ideo a mercatoribus cognominata: quaſi mercatoria: græce enim emporos mercator: & emporium locus mercatus & nundinationis ad quem diſtrahendi præſtinãdiq; cauſa conueniunt mercatores: chartaceum inuolucrum cuculum dicemus: & uenditorem chartarum chartularium nos: græci chartopolin.

Membranarum uſum pergami repertum fuiſſe tradit. M. Varro ſupprimente chartas Ptolomæo unde pergamenæ dictæ. Diuus Hiero. Chartam defuiſſe nõ puto ægypto miniſtrãte comertia: & ſi alicui Ptolomæus maria clauſiſſet tamẽ rex Attalus mẽbranas e pergamo miſerat: ut penuria chartæ pellibus pẽſaretur: unde pergamenaꝶ nomen ad hãc uſq; diem tradẽre ſibi inuicẽ poſteritate ſeruatũ eſt. Membrana uero: ut uerbũ exprimamus ex uerbo iterũ abraſa palimpſeſtus dicit: quæ uiliſſima eſt. M. Cice. ad Trebatiũ: quod in palimpſeſto laudo equidẽ parſimoniã: ſed miror quid in illa chartula fuit quod delere malueris q̃ hæc ſcribere: niſi forte tuas formulas. Catullus ad Varũ: Nec ſic ut fit in palimpſeſto relata. Iuriſcõſulti delitiã interpretant: nã abraſis prioribus litteris ſecribit. Vlpianus Chartæ appellatio ad nouã refertur & ad delitiã proinde & hopiſtographo ſi quis teſtatus ſit hinc peti poteſt bonoꝶ poſſeſſio. hopiſtographũ uero dicimus in tergo ſcriptũ. Plini. iunior: Electorũq; cõmẽtarios. clx. mihi reliquit hopiſtographos. Vnde.

Epiſtolis
Auguſta
Regalis
Claudia
Imperialis
Hieratica
Emporetica
Segeſtria
Emporos
Emporium
Cuculus
Chartopolis
Pergamenæ
Palimpſeſtus
Deletitia
Hopiſthographum.

Hopoſthocomæ
Acrocomæ
Schedulæ
Phyluræ

Hopiſthocomas euboicos ſcimus dictos q̃ poſt terga comam fuſam alerent:ſicut acrocomas Thraces qui Antias caproneaſue in frontem muliebriter dimittebant.

Schedæ & per diminutioné ſchedulæ dici poſſunt folia carthæ:ut neoterici appellát: nónulli phyluras poſtq̃ pagellis Philyraceis hoc eſt Tiliaceis priſci uice chartaꝝ uſi fuerunt. Quintil. Nam qui omnes etiam indignas lectione ſedas excuſit ani libus quoq; fabulis accomodare operam poteſt:ubi paginas intelligere etiam poſſumus ac litteraꝝ monumenta. Et diuus Hieronymus ad Iulianum Ecce tibi noſter Auſonius cœpit ſchedulas flagitare urgere notarios.Item ad uirgines Hemonéſes: Et uobiſcum uolebam prolixius loqui & anguſtia ſchedulæ cogebat tacere: Schedia uero apud græcos ſunt quæ nos extemporalia uocamus:unde Apuleius in deo Socratis In iſto ait Schedico & incondito experimini an idem ſim repentinus qui præparatus.

Schedia

Pugillares tabellæ apud antiquos erant cæratæ in q̃bus ſtilo ſcribebant:unde cæræ ſimpliciter noiatæ.Plinius iunior ad Cornelium Tacitum Ad retia ſedebã:erant in proximo non uenabulum ſed ſtilus & pugillares: meditabar aliquid & notabã: ut ſi manus uacuas plenas tñ cæras reportarem:Apuleius Dolebam me hercules q̃ pugillares & ſtilũ non habebã: qui tam bellam fabellã pernotarem: eoꝝ uſum ante Troiana tẽpora fuiſſe ſcri. Pli.in.xiii.ex Homeri autoritate.Sũt aũt pugillariũ alii eburnei ex ebore candicantes uſibus ſenioꝝ deputati. Sunt triplices & quincuplices: ſunt citrei e citro:& a membrana membranei nominati.

Cæræ

Eburnei

Membranei

Graphium ſtilus eſt ferreus:a grapho ſcribo deductum:eo enim in pugillaribus ſcripſere.Suetonius in Claudio Graphium & libellos quos tenebat in manu: & in Iulio Cæſare narrat illũ arreptographio brachiũ caſcæ traieciſſe:a graphio theca ſit graphiaria:cuius meminit in Claudio: & apud Martialem Graphiarium dicitur repoſitorium graphiorum: Hæc

Graphiaria theca
Graphiarium

tibi erunt armata ſuo graphiaria ferro Mittit enim poeta
thecam graphiis refertam: Hinc eſt ſuo ferro armatam ut
infra de calamaria: Sortitus thecam calamis armare me-
mento.Stilus autem ſcribit in cæra:autore Diuo Hierony- Stilus
mo:unde Martianus: Stilos acuunt cætaſq́ componunt: Calamus
at chalamus in charta.

PLuteum tabulam appellare poſſumus: cum ad
plurima referatur:quã utuntur qui litteris dant
operam & ſcribũt:Perſius Nec pluteum cedit:
nec demorſos ſapit ungues.Sidonius Grãmati
cales pluteos aut athenei cuneos aut armaria extructa bi-
bliopolaꝝ:nam tabulæ quibus aliquid præſepitur:autore
Pompeio: Plutei dicuntur: & crates crudo corio intentæ
quæ militibus opus facientibus opponi ſolebant ſub hoc
uocabulo ſignificantur.

ATramentarium uaſculum quo atramẽtum cõ-
tinetur.Hiero.Ezechielis .viii. Atramentarium
ſcriptoris ad renes eius. Atramẽtum autem ab
atro nigro colore deducunt . de quo Pli.in no-
no.Effuſo atramento quod pro ſanguine his eſt offuſcata
aqua abſconduntur. Itẽ in.xi.ut ſepiæ in mari ſanguinis ui- Atramentum
ces atramentum obtineat hinc Perſius. Sepia
Tunc quæritur craſſus calamo ꝙ pendeat humor.
Nigra ꝙ infuſa uaneſcat ſepia lympha.
Atramentum quo ſcribimus ſcriptoriũ Celſus: Librarium
Vitruuis nũcupat:cuius cõpoſitionem docet Dioſcorides Scriptorium
Pli.quoq́ in . xxxv. Fit & fuligine inquit pluribus modis: Librarium
Reſina uel pice exuſtis:propter quod etiã officinas ædifica Sutorium
uere fumũ eum non emittentes:Laudatiſſimũ fit eodẽ mo
do e tedis:omne aũt atramentum ſole perficitur librarium
& tectorium glutino admixto. Eadem nũc etiam fuligine
oleo quod e lini ſemine fit & pice græca (ut cætera taceã)
ſimul mixtis ad ignem uaſe donec ſubferueant utuntur
Chalcographi ad atramentum glutinoſum illud librariũ :
nam atramento quo litteras calamo notamus fuliginem
non miſcent noſtrates:Eſt enim & atramentum ſutorium

quo pelles tingunt Coriarii? Plinius trigeſimo quarto. Græci cognitionem æris fecerunt nomine & atramento ſuto-
Chalcatum rio appellant enim chalcatum: & paulopoſt ſubdit: diluendo ſit atramentum tingendis coriis: Demadem ſcribit Plutarchus in Solone in primis laudatum quod Draconem dixerit non atramento ſed ſanguine leges notaſſe:
Minium cum etiam minima delicta capite puniret. Minium quoq; græce Milton in librorum ſcriptura uſurpatur a Challia Athenienſe primo in argentariis metallis inuentũ: utimur
Miniati & nos. hinc miniati codices dicuntur: cum litteræ i eis maiores non tantum ex illo: ſed etiam ex alia materia diuerſi colores fiunt.

Calami ad ſcribendum cæteris aptiores melioreſq; ſunt ægyptii. Plinius in.xvi. Chartiſq; ſeruiunt calami ægyptii maxime cognatiõe quadam papyri. Mart.

Dat chartis habiles calamos memphitica tellus
Texantur reliqua tecta palude tibi. Cõmendantur & Gnidii. Calamis quoq; utuntur in prœlio orientis populi uice
Spicula ſagittaꝝ. His enim pẽna addita mortẽ accelerant: addũtq; ſpicula irreuocabili hamo noxia. Nullus aũt aptior ſagit-
Calamaria tis calamus q̃ qui in rheno Bononienſi amne reperitur: cui
Theca plurima ineſt medula ponduſq; uolucre. A calamis theca calamaria in qua reponuntur. hinc diſtichon.

Sortitus thecam calamis armare memento:
Cætera nos dedimus tu leuiora para.

Suetonius in claudio: Ne cuius comiti aut librario calamariæ & graphiariæ thecæ adimerentur. Sunt & calami ad
Auletici Tibias unde Tibiales dicti & græce Auletici.

Penna plures hoc tempore utuntur ad ſcriben-
Penaria dum qui ſunt librarii: unde Pennarium & the-
Theca cam pẽnariam dicemus ubi pẽnæ ipſe condun-tur. Nuperrime cœpit utpote me puero in crepundiis ars olim ut aiunt a germanis inuenta ære litteras
Chalcographus & ita libros formis ut uulgo dicitur excudendi: qua tãtum una diecula notant: quãtum librarius per annũ uix poſſet

exarare. Artifices ex re Chalcographos appellamus:quibus (modo diligentiſſimi ſint) plurimum debent doctrinæ cupitores & litterarum dilectores: cum inde ſcriptorũ ſcaturierint prius incogniti riuuli librorum:cæterorum uero copia emanauerit. Scribere autem non ſolum eſt litteras notare:ſed etiã pingere ueluti apud græcos γράφειν: unde graphia ſcriptura & pictura: hinc orthographia recta ſcriptura: Zographia animalium pictura: Singraphum quæ fit in rei alicuius teſtimonium ſcriptura: Idiographus liber propria alicuius manu ſcriptus: ſicut Autographus manu autoris.

Scribere
Graphia
Ortographia
Zographia
Simgraphiũ
Idiographus
Autographus

TAempocon græci dixerunt genus ſcribendi deorſum uerſus ut nunc dextrorſum ſcribim⁹ autore Pompeio: Aegyptii ſcribunt inquit Herodotus hiſt. ſecundo a dextro i ſiniſtrum manum referentes: quam conſuetudinem ſeruaut hoc etiam tempore apud nos qui ſunt Iudæi. Eſt qui neceſſitate urgẽte ſummiſſo capite papyrũ ſupra genu tenens ſcribat Grãmatocyphon nuncupatus.

Grãmetocyphon

ANnulum ſignatorium quo teſtam:ẽta epiſtolæ quæ apoſtoli etiam a mittendo & epiſtolia: libelli: diplomata & id genus cætera ſignantur dici nomine ipſum apparet: Paulus iureconſultus: annulus inquit ſignatorius ornamenti appellatione nõ cõtinetur. Valerius Maximus de Sylla: Vt annulo quo ſignatorio utebatur ſculptam illam traditionem haberet. Nam gemmæ in effigies uarias cælantur anuliſq; includitur ſignandi gratia quẽadmodum Diuus Auguſtus initio imperii Sphĩge ſignauit:mox Alexãdri magni imagine nouiſſime ſua:ut referunt Pli. & Sueto.: Dicunt aũt ad actus noſtros proſperandos plurimum conferre Magni Alexandri imaginem annulo getatum: Celebratur & rana Mœcenatis: Locri ozalæ phocidis in annulo ſignatorio ciuitatis ſtellam habebãt inſculptam heſperum: Pompei quoq; gemma qua ſignabat fuit enſifer leo. quidam tamen nul

Epiſtolæ apoſtoli
Epiſtolium
Gẽmæ

las admittunt gemmas : ſed auro ipſo ſignant : ut Claudii
Cæſariis principatu repertum eſt. apud Babylonios : teſte
Auro ſignant Herodoto : ſinguli anulum geſtant ſignatorium: Policrati
ſquit Samiorum Regi gemma erat ſignatoria ſmaragdus
quā geſtabat opus Samii Theodori:anulum græci Dacty-
lion uocant : unde Dactylotheca : Priſci apud Romanos
Dactylion ungulum poſtea græci & latini ſymbolum : Dactylothe-
Vngulum ca autem ipſa & plures gemmas notat & repoſitorium.
Symbolum hinc Dactylotheca legata: ut tradit Pomponius & Vlpia-
Dactylotheca nus de legatis tertio : & anuli & theca intelliguntur. Mar-
tialis Sæpe grauis digitis elabitur anulus unctis:Tuta mea
fiet ſed tua gemma fide.Primus Scaurus Syllæ priuignus
Vſus anulorū Dactylothecam excogitauit:at Pompeius Dactylothecā
mithridaticam in capitolio dicauit : Anulos uero ſingulis
digitis primo gerere mos fuit qui ſunt minimis proximi :
ſic in Numæ & Seruii Tullii ſtatuis:ut ſcribit Plinius uide-
mus:ꝙ ab his digitis & manus præſertim ſiniſtræ neruum
quēdam tenuiſſimum inſectis corporibus humanis:quas
Anatomæ anatomas ideſt diſectiones græci uocitant ad cor tendere
compertum eſt . Legimus in decretis Pontificalibus.xxx.
queſtione quinta : Sponſum nouæ nuptæ digito quarto
anulum indere: ut ſicut ab eo uena cordi coniungitur : ita
Arrabo eorū corda ſint unita.is Pronobus dicitur quo ueluti Arra-
Pronobus bone noui ſponſi oppignerantur:nam pronubi & Pronu-
Paranymphi bæ & a græcis paranymphi & paranymphæ in obſequio
Pronuba ſunt nubentium: Poſtea polici proximoꝗ quem indicem la-
Index tini græci lichanon ; teſte Boetio in muſica nominant : in-
Lichanon duere deorum ſimulacris:dein Iuuit & minimo dare.Galli
britanniq; dicuntur in medio uſi:hic nunc ſolus excipitur:
cæteri omnes onerantur:atq; etiam priuatim articuli aliis
minoribus:hinc Seneca in ultimo naturalium quæſtionū
exclamat:Exornamus anulis digitos In omni articulo gē-
ma diſponitur.De anulorum origīe & iure complura tra-
duntur a Plinio in.xxxiii.quæ breuitatis gratia omiſimus:
cui cordi eſt noſcere is ſatis habeat autorem eſſe monſtra-
tum:apud quem ſi quid copioſius uoluerit inueniet.

Cæra ex preſſis fauis in uarios colores pigmentis trahitur ad reddendas ſimilitudines ſignandas epiſtolas & innumeros mortalium uſus: punica optima exiſtimatur quæ candida eſt: Inſolatur cæra ideſt ad ſolem ſub dio ponitur & poſt inſolationem decocta candeſcit. Nigreſcit autem addito chartarum cinere. ſicut ære uiridi admixto Vireſcit. & anchuſa rubeſcit. Punica cæra insolare

Scrinium libris ſeruandis eſt idoneum ne a tineis & blattis conſumantur. Martialis ſcrinii lemmate præmiſſo.

Conſtrictos niſi das mihi libellos.
Admittam tineas trucesq Blatras.

Horatius in primo ſermonum.

Ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilaſſe putes uerbum non amplius addam.

Libris inquit Vlpianus Iureconſultus legatis ut Caſſius & ſabinus referunt neq armaria neq ſcrinia neq cætera in quibus libri conduntur contineri ſatis notum eſt. ſcrinium græce chartophilacium: nam philaci cuſtodia eſt: hinc Gazophilacium in ſacris litteris arca ad cuſtodiendas oblationes apud Iudæos: & Corbona dicta: Significat & capſam qua res pretioſiores & ſecretæ imprimis ſcripturæ ſeruantur: unde ſcriniarii ſecretarii quos etiam a ſecretis dicemus: ut ſcribas ab epiſtolis & Grammateos & canzellarios: Archigrammateos uero principes ſcribarum. In ſcriniis Mithridates grauiores epiſtolas & Darius unguenta habuerunt: Alexander poſtea captis Darii caſtris eius ſcrinium unguenti libris Homeri ſeruandis deſtinauit.

Chartophilacium
Corbona
Gazophilaciū
Scrinarii
Secretarii
A ſecretis
Grāmatei
Ab epiſtolis
Cancellarii
Archigrāmatei

ARMAMENTARIVM CAPVT .X.

ARmamentarium ab armis ut nomen idicat locus eſt i quo arma & tela reponuntur: Iuuenalis quicquid habent telorum armamentaria cæli. Valerius Max. Habebat iquit armamētarium omnis generis teloꝝ copia refertum. T. Liui⁹ de bello macedonico Conflagrarunt & Horrea regia & armamentarium cum ingenti apparatu machinarum tormentorumq;: Armamētarium alias ab armamentis eſt ubi naues habentur: Plinius Philon athenis armamentario mile nauium: Arma autem ab arcendo nomen acceperunt ꝙ his hoſtes arcemus ut autor eſt Marcus Varro in libris linguæ latinæ. At Pomp. &

Tela Seruius ab armis ideſt humeris: ꝙ ab his pendeant dicta exiſtimarunt: cum tela uſum præbeant iaculādi & procul

Arma primo prœliandi: Siue potius ꝙ armis oneri ſint: Arma & tela militaria a Samnitibus Ro. ueteres ſumpſere: & iſignia magiſtratuum pleraq; ab Etruſcis: ut ſcribit Saluſtius. Primus

Mars fabricatis armis Mars qui Gradiuus milites armauit pugnandiq; uſum induxit Vnde ab antiquis deus belli creditus. At primi chalybes ferrum quo abundāt erutum do-

Chalybs marunt: Hinc calybs apud poetas: Romæ autem armoꝝ tractandorum meditatio a. P. Rutilo conſ. tradita eſt: Is enim accerſitis ex ludo C. Aurelii Scauri gladiatoribus uitandi atq; inferendi ictus ſubtiliorem rationem legibus in-

Caput cucurbite generauit: quam tenent etiam qui apud nos ſunt gladiatores ita animarum prodigi ac ſi cucurbitæ caput haberent: Qui totus armis contectus equo inſidens in pugnam pro-

Cataphratus cedit cataphratus dicitur: ſi tamen & equum habeat undiq; lorica munitum: ut eſt penes Aelianum de re militari

ad Hadrianum imperatorem: Arma ipſa græce Hopla. Inde hoplomacus qui armatus in ſpetiem iuſtæ pugnæ dimicat: & Hoplitides mulierum ſi quæ ſunt ſtatuæ armatæ Verg. Arma & ruſticorum & piſtorum inſtrumenta appellauit: Item fraudes: hinc eſt: & quærere cōſcius arma: Erūt igitur omnium generum inſtrumenta: ueluti Sutoꝝ. acus. ſubulæ muſtricola Modioli forfices ſcalpra digitalia: Fabri materiarii ſera terebella cælum dolabra aſcia circinus bipennis ſecuris ſecuricula lima roncina linea quæ tingitur rubrica: Tornum mymphur amuſſis: Cementarium trulla Malleus Norma libella perpendiculum quinquepeda Decempeda penicilli tectorii: Pinctoris Spongia penicili Viriculum ad encauſticen: Fabri ferrarii: ærarati argentariiqꝫ: Folles: Tudites qui pyrobolæ: incus forceps: Formæ Verucula ſcobilis ſiue ſcobina: Laniorum bilances in quibus trutina per quam examen: culter: ſtatera: cratis: cultelli: alueolus: menſa quæ lanionia: Venatorum retia plage uenabulum calami uiſcati ad aues: Semiplotia: culter uenatorius: amites: Agricolarum aratra & cum rotulis planaratra uomeres ſtimulus & rulla ad purgandum aratrum illi addita: plauſtra: traheæ: pectines: raſtra: ligones: ſarcula: marræ: paſtinum: hirpices: falces lumariæ: Meſſoriæ: fœnariæ: arborariæ: fiſcinæ: fiſcellæ: bidentes: raſtelli: furcillæ: corbes: rutrum: tribula: uentilabrum: chilindrus: uanus: quali: roncones. Nauticum rudentes uela artemones licet potius membra nauis eſſe uideantur uel additamenta: Anchoræ: harpágones. bolis. tonſæ qui remi: manicæ. Aleatorum tali: teſſeræ: calculi qui ſcrupi & latrones: alueolus tabula latronculi: tabellæ pictæ: fritillus: Muſicorum fiſtula: monocordium: tibiæ: lyra: cithara: in quibus neruiæ: plectrum monaulum mercurii inuentum decachordon heptachordon: & id genus cætera a numero chordarum: ſambuca a troglodytis monſtrata: organum barbiton arpæ: Gerulorùm qui uaſtazontes qui baiuli: & a Perſis gangabæ dicuntur: pertica: reſtis: ſaccus: utres ad liquida portanda: muli mariani; ærūnulæ:

Hopla
Hoplomachus
Hoplitides
Sutoꝝ arma
Cementarii arma
Viriculum
Trutina
Examen
Lanionia menſa
Agricolaꝝ arma
Planaratꝝ
Rulla
Tonſæ
Scrupi
Neruiæ
Monaulum

phalangæ quæ Scheyophoria. Tōſorum pecten nouacu-
la:cotes:foculus:matiacæ pilæ:ſapo:forpex: auriſcalpium:
calamiſtrum:ſpeculum:muſcarium ſetaceum: diſcernicu-
Studioſorum arma la:Studioſorum libri:graphium calamus:pugilares:lucer-
na:atramētarium cultellus forficulæ: Et hæc e multis pau
ca ſufficiant: incœptum iam opus aliquantulum euagati
proſequamur.

Caſſis Conuu Criſtæ Alea quæ caſſis a galero:ut ſcribit Marc⁹ Var
ro:nomen accepit:ea caput armatur: quā La-
cedæmonii primi inuenere. Diodorus inuen-
tionem curetibus aſſignat:huius ſurpmitatem
conum appellāt: in quo criſtæ e pennis auium quas cares
monſtrauere ponuntur. Vergilius Terribilem criſtis galeā
flammaſq; uomentem.Prudentius in pſichomachia.Hir-
ſutas quatiēs galeato uertice criſtas: & Plinius in decimo
de ſtruthiocamelo alite: Conoſq; bellicos & galeas ador-
nantes pennæ:de caudis quoq; animalium antiqui fecere:
Iubæ hinc eſt.Criſtaq; hirſutus equina:a quo etiam Iubæ dicun
tur:ut illic:graiarum errore iubarum:Galeæ pars e qua ſpi
Baccula ritus educitur Bucculæ nomen eſt adepta:Iuuenalis:Lori
ca & fracta de caſſide Buccula pendens.Sūt & galeæ frō-
te & ceruice tenus caput regentes quibus utuntur pedites
Torquis ferreus lanceatii & Hippotoxotæ addito torque ex anulis ferreis
uel laminis ad iuguli iprimis tutamētū:Galea ipſa & ſcutū
a ſcythis ad egyptios traducta ſunt ut refert Herodotus.

Thorax Orica: quam Thoracem non nulli: dicitur ꝙ
antiquitus ut ſcribit Var. e loris de corio cru-
do pectoralia faciebant: poſtea ſuccederūt gal
li ſub id uocabulum ex anulis ferreis tunicam.
Vnde Vergilius in.v. Leuibus huic hamis conſertam au-
roq; trilicem Loricam:Apuleius in libro de mundo.Cum
Lorica ſub ueſte tuba bellicum cecinit milites clangore accenſi:alius accin
gitur gladio:alius clypeum capit:ille lorica ſe iduit & Sue-
tonius ſcribit Auguſtum Cæſarem in reformatione ſena-
tus uſum lorica ſub ueſte ferroq; cinctum præſediſſe: hāc
Mydias meſſenius primo monſtrauit.

MAnicæ a manibus dicũtur quibus milites e fer-
ro in præliis pugnantes utũtur ad earũ deffen-
ſionem:ueluti a brachiis brachialia: ab hume-
ris humeralia: & a fœmore fœmoralia. Sunt
etiam manicæ & quibus noxiorum manus cohercentur.
Apuleius in Floridis:Quod ſi manus manicis reſtringant:
quid ſi pedes pedicis coartentur?Prudẽtius in pſichoma-
chiæ hemiſtichio maniciſq; tenacibus arctat:& qbus hye-
me aduerſus frigora manus teguntur: Plinius Cecilius in
epiſtolis: Ad latus notarius cum libro & pugillaribus cu-
ius manus hyeme manicis muniebantur:ut ne cæli quidẽ
aſperitas ullum ſtudiis tempus eriperet. Græci Chirothe-
cas manuum dicunt operimenta: nam chira illi manum
uocant: unde chiromantia diuinatio per manuum linia-
menta:Chirographum propria manu ſcriptura: & chiro-
nomia lex geſticulationis manuum deducũtur:Apud Lu-
canum eo loco:Aſt alias manicæq; ligant tereteſq; catenæ
Machinulas notant ad capiẽdas naues excogitatas: quas
etiam manus uocitarãs Pericles athenienſis inuenit.

Brachialia
Humeralia
Fœmoralia
Chirothecæ
Chiromãtia
Chirographũ
Chironomia
Manus

OCreæ quæ crura tuentur ideo dictæ: quod op-
ponãtur ob crus:ut ſcribit Varro:at Pompeio:
inde nomen deductum exiſtimauit quod ſunt
inæqualiter tuberatæ: Ocrem montem cõfra-
goſum ueteres nominarunt:de his Vergilius: Tum tenuis
ocreas auro electroq; recocto. & Apul. in coſmographia:
hic galea caput ille crura ocreis inuoluit: Ocreas primi ca-
res inuenerunt:utebãtur illis equites: ſed & ſcutati pedites
ferreas ocreas in dextris cruribus cogebantur accipere: ut
eſt apud Vegetiũ libro primo de re militari: nam crurifra-
gio homo ſternitur: quo nomine crurum fractio notatur:
ueluti & ceruicifragio ceruicis:addidere nonnulli Coſtifra
gium. Plautus Lumbifragium.

Crurifragium
Ceruicifragiũ
Coſtifragium
Lumbifragiũ

CAlcaria e ferro dicta quod calci adnectãtur ad
equos concitandos. Ouidius: Nil nocet admiſ-
ſo ſubdere calcar equo. Calcar inde pro impe-
tu & ſtimulo interpretatus eſt Nonius Marcel

lus eo Varronis loco:Ventus ſuo caſu uehæmentius ſuffla-
re & calcar admouere:calcaria etiamnum quibuſdam aui
bus data ut gallinaceis utilia tantum in pedeſtri certamine
quod ſæpius commouent: ſi duo ſint in eodem gallinario:
autore Ariſtotele de partibus animalium ultimo.

CLypeus a glypho quod eſt ſculpo nomen mu-
tuatur:Pli.Scutis enim qualibus apud Troiam
pugnatum eſt continebantur imagines:unde &
nomen habuerunt clypeorum: non ut peruerſa
Cluere grammaticorum ſubtilitas uoluit a cluendo deduci: Cluere
autem pugnare eſt: primi clypeos inuenerunt Prœtus &
achritus inter ſe bellantes:ſiue chalcus athamantis filius: ut
idem refert in.vii.apud antiquos ut contumacius ferrum tran-
ſmitterent taurorum & bouum coriis ueſtiebantur.Papinius i
achilleide. Cirrha ſagittiferas certat ſtipare pharetras Ler-
na graues clypeos ceſis ueſtire iuuencis. aurum poſtea addi-
Chryſoaſpide dere.unde chryſoaſpidas Alexandri ſeueri Imperatoris legi
Aſpis mus:nam aſpis græce ſcutum eſt & chryſos aurum. Ab argen-
Chryſos teis autem ſcutis argyroaſpidas dicemus. Scutum ipſum a ſe-
Argyroaſpide ctura nomen accepit: quia fit tabellis minutim deſectis ut
Sctutum autor eſt.M.Varro in libris de lingua latina. At Pompeius quod
Scytos non ſine pellibus fiat:nam σκυτοσ græce pellis eſt:unde &
Scuticæ ſcorta & ſcuticæ quæ a corio taurino etiam Taureæ dicuntur.
Scorta Sunt autem ſcuta ut inquit Seruius equitum:clypei uero pe-
Pelta ditum:ſed a ſcriptoribus uſurpantur:inter quorum genera eſt
Peltati pelta ſcutum paruum & leue a quo petalſtæ & peltati pedi-
tes:qui inter leuem armaturam adnumerati macedonica ar-
matura utuntur:uerum leuiore:ut eſt apud Aelianum de re mi
litari ad Hadrianum Imperatorem:Eſt Cetra e paruulis ſcu-
tis:ut ſcrib.Marcellus:Eſt & Parma & Parmula fere quod
Pelta ſed rotunda dicta quod in omnes partes par ſit: quæ
omnia ad corporis tutelam habentur.unde Africanum Sci-
pionem cum ornatum ſcutum elegantius cuiuſdam uidiſſet
non mirari ſe dixiſſe perhibent quod adeo illud ornaſſet in
Cetra quo plus præſidii quam in gladio haberet:autor Frontinus li-
Parma bro quarto ſtrategematicon. Parma Item ut coſmagraphi

tradunt:Galliæ Ciſalpinæ nunc Lombardiæ clariſſima eſt ciuitas:mihi patria & natale ſolum: quæ ut apud Liuium in nono de bello macedonico curioſiſſime obſeruaui:con/ſulibus Claudio Marcello & Fabio Labeone ciuium Ro/manorum colonia eſt deducta: celebrabatur lanarũ copia & bonitate:unde epigrãmatarius poeta. Tondet & innu/meros gallica Parma greges.Itẽ: Velleribus primis apulia Parma ſecundis.Nũc uero caſeo ſciti ſaporis cuius maſſu/las Orbiolas uocant:omniũ etiam rerũ copia redũdat: ita ut merito dici poſſit:Aurea fruges En Parmæ pleno diffũ/dit copia cornu.& hinc ſperare poſſis ueluti de Samo re/tulit Menãder lac gallinaceũ.In hoc quod nimium eſt: & nollẽ (dicam tamen) damnat:ſuos pellit deuorat:Exter/nos ſuſcipit alumnatur: & quod pene præterieram inſci/tia inuidia:lupa improba:ſtultitia inconſtante quorundã ſemipaganorum:nunc municipalium:muſas etiã duabus uel tribus quatuorue ad ſummũ ædibus apud eam diuer/ſantes tẽptat eliminare.Hinc nos ex ſtomacho in ſatyra.

Parma urbs Colonia Ro.

Orbiolæ

Lac gallina/ceum

Ex ſtomacho

Properate laniſtæ.
Alea ſchœnobates ſcurræ damniſta nepotes:
Sunt decus hic merces & honos:Gymnaſia uobis
Plena:fauor populi:dixit non eſſe capacem
Delphini Amphicrates peluim.fuge docte citelle:
Verres Autolico non diſplicet:& Cato magno:
Nan colit & ſimilem diligit ſibi quiſq;:Valete.

Ciues attamen ipſi qui ſunt ueri Parmenſes: nam pridem in tyberim ſyrus defluxit orontes:uiribus inſignes ac opti/mi milites ingenio fide integritate commendantur: Cim/bris olim ad Vercellas ſuperatis Mario & Catulo duci/bus: cum orta eſſet contentio inter milites de uictoria in hæc pacta uentum eſt ut legati Parmenſium qui tum ade rant de hac re iudicarent: Nec minorem laudem litteris merentur multiiuga doctrina celeberrimi: hinc eſt (ut cæ/teros taceã) Caſſius poeta ſub Auguſto Cæſare: Baſinius noſter Aratus: Blaſius pellicanus philoſophia magica/q; arte illuſtris. Georgius Anſelmus alter Aeſculapius uir

Parmẽſes fieri

Parmenſium ingenia

undecū́q; eminentiſſimus:qui de Aſtrologia in primis plu ribus uoluminibus editis Cæleſtia oculis ſubieci. Nā macrobium noſtratem fuiſſe a paucis eſt receptum.

Haſtile
Haſtati
Scutati
Contati
Contus
Haſtarium

HAſta q̄ ſtans feri ſoleat ut īterpretatur Marcus Varro in libris linguæ latinæ: apud antiquos præcipuum belli ſignum fuerat: unde Carthaginenſes cū Romanis bellum ínituri haſtā miſere: eadem uiri fortes donabantur: ab haſta fit Haſtile & equites haſtati qui ea cominus decertant:hoꝝ alii ſcutum gerunt: ut ſcribit Aelianus a quo ſcutati uocantur: alii ſine ſcuto haſta impugnant: qui noīe ſpeciali haſtati dicuntur & contati a conto haſta longiore & robuſtiore:ut eſt apud Marcellum:Verg.duris detrudere contis.Et Iulius Capitolinus narrat Pertinacis imperatoris caput conto fixum milites qui eum occiderant per urbem ī caſtris pertuliſſe. Haſtas autem primi lacedæmonii inuenerunt: haſta etiam in auctione adhibita:hinc uenditionem auctionariam Tertulianus non inelegantet haſtarium nominauit.

Lucullea
Lonche
Lōchophoros
Lancearii
Dory
Doryphorus

LAncea teli genus longiſſimum hiſpanica dictio eſt non latina ut tradit Aul.Gellius in noct.atti. ex.M.Varronis teſtimonio:hāc olim a nomine luculli luculleam appellarunt: ſcribit Suet. Saluſtium lucullum Britaniæ legatum q̄ lanceas nouæ formæ dici lucullеas paſſus eſſet exilio a Domitiano Cæſare mulctatum:Lanceam primos Aetholas inueniſſe Pliniano teſtimonio receptum eſt: græci lonchen nominant: Vnde lonchophoros qui apud nos eſt lancearius: nam Dory eſt haſta a qua δορυφορος ſatelles.Quicū́q; habuerit horoſcopum in.xvii. parte aquarii Lanceatus ideſt lancea percuſſus morietur ut inquit firmicus Maternus.

BIpēnis ſecuris ex utraq; parte acuta:autor Marcellus: ea & arbores procūbunt: Vergilius crebriſq; bipēnibus inſtant:& in bello hoſtes trucidantur:Idem de camilla in undecimo.
Nunc ualidam dextra rapit indefeſſa bipēnem.
Item de ſecuri:

Aeratam quatiens tarpeia ſecurim:
Et ſonat icta ſecuribus ilex:
Fraxineæq; trabes:
Securim ad bella Pantaſilea amazonū regina inuenit: Di/ Securis
cta autem eſt a ſecando: uel quaſi ſemicuris ut notat Ser/ Curis
uius: curis lingua ſabinorum haſta nuncupatur: Inde cure/ Curetis
tis iuno & Quirinus. Secures ipſæ & id genus cætera ar/ Quirinus
ma bellica ad pugnam acuenda ſunt: aptiſſimæ ad id ha/
bentur Cotes: Vergilius acuunt in cote ſecures: Apuleius Cotes
de aſino aureo. Gladium cotis attritu parabat: Horatius in
ſatyricis ſermonibus: fungar uice cotis acutum reddere
quæ ferrum ualet exors ipſa ſecandi: plura earum ſunt ge
nera: oleo quædam indigent tonſtrinarum officinis habi/ Oleariæ
les: aliæ aqua trahunt aciem acerrimo effectu: nonnullæ Saliuariæ
ſaliua hominis proficiunt: Italia cotes aquarias fœniſecis Aquariæ
dedit limæ uice falcibus imperantes.

Gladius enſis dicitur c in g mutato a clade ꝙ fit
ad hoſtium cladem ut refert M. Varro in libris
linguæ latinæ: hunc primi Lacedæmonii inue/ Enſis
nerunt: alii curetes cretæ primo monſtraſſe exi/
ſtimarunt ut Diodorus in ſexto: Præterea galeam & cum
armis ſaltādi morem. Fiunt autem gladii unicam tantum
aciem habentes & imprimis falcati: cuduntur & ex utraq;
parte ſecātes quos ancipites dicimus. In enſe enim & in ge Anceps
nus cæteris quæ ſecat acies uocatur: alias inſtructos exerci/ gladius
tus ad dimicādum hoc nomine ſignificamus: eſt quadra/ Acies
ta acies q̄ perſæ & ſiculi uſi ſunt: atq; etiā maior fere pars
græcorum: alia cuneata a cunei quo ligna & materiā om/ Cuneus
nem ſcindimus forma: qua ſcythas & Thraces uſos perhi
bent: quin & macedones ſuadēte Philippo: & Tertia quæ
græcis Embole ad Rhumbi ſpeciem a theſſalis primū fa/ Embole
cta eſt, qui plurimum equitatu potētes fuere Iaſone ut fe/
runt autore: Vertūt autem ſeſe equites ut in quemuis pro/
ſpectum pateāt: teſte Aeliano: Gladii ipſius manubriū Ca/
pulus a capiēdo: Trāquillus in caligula: Veniam inquit ne Capulus
niam & hic mecū: Capulum gladii crebro uerberans quo

cinctus erat: Et Spartianus in Adriano: Capulo uix eburneo ſpatham clauderet: Ita enim enſem uocitamus: & minorem

Semiſpatha
Spatha
Machera
Macheropho
ri
Spathiferi
Enſifer
Macheropius
Mucro

Semiſpatham Apuleius: Militaris etiam ſacramenti genium ob amiſſa Spatham uerebatur: dictio eſt græca: nam illi σπαθη dicũt & macheram. Inde Macherophori & Spathiferi qui Enſiferi: & Macheropius faber gladiorum: Mucronem quoq; nõnulli: qui proprie cuſpis & acumen eſt enſis ac telorum: Apuleius Circulatorem aſpexi equeſtrem ſpatham præacutam infeſto mucrone deuoraſſe. Seneca ad Lucil. Gladium bonum dices non cui deauratus eſt balteus: nec cui uagina gẽmis diſtinguitur Sed cui ad ſecandum ſubtilis eſt acies: & mucro munimẽtum omne rupturus: Plinius Capuli militum ebore etiam faſtidito cælentur argento: Vaginæ batillis: baltei Laminis crepitent: At capulus proprie quicquid capit aliquid autore

Feretrum
Sandapila
Loculus
Capularis

Marcello: Vnde ferretrum ſiue Sãdapilam loculumue capulum nuncupant. Idem Apuleius hac dictione Sepulcra ſignificauit in quarto Metamorphoſeos. Ibi capulos carie & uetuſtate ſemitectos quibus inhabitabant puluerei & iam cineroſi mortui paſſim ad futuræ predæ receptacula reſeramus. nam capulus ꝗ corpora capiat: ut Nonius ĩterpretatur: Hinc capularis ſenex morti uicinus ut ſcribit Fulgentius. A gladiis Gladiatores dicimus qui in monoma-

Gladiatores

chia Duelloue ĩter ſe ferro ſolẽt certare docti ut olim apud Ro. a laniſta rationẽ inferendi & euitandi ictus: quãdo familiæ fuerunt: gladiatoriæ: Vunde Munerarii munus da-

Familiæ gladiatoriæ
Munerarii
Rhomphea
Framea

bãt gladiatorium: in quo paria gladiatorum componebãtur: ueluti Threces aduerſus Mirmillones: & homo ut inquit Cyprianus occidebatur in hominis uoluptatẽ: Eſt & Rhõphea genus gladii Val. Flaccus nec ferro breuior nec rhomphea ligno: Eſt Framea quã Marti dedit antiquitas.

Pugiunculus

PVgio qui hypocoriſticos pugiunculus dicitur ꝗ eo punctim pugnamus. ut notat Pompeius alii a pugno cui ſubeſt dum infertur uulnus. Narrat Suetonius in Claudio iuxta eius cubiculum cum pugione hominẽ e plebe media nocte depre-

henſum fuiſſe: & Frontinus libro ſecundo Strategemati/con. Q. Sertorius inquit cum acie decertarent Barbarum qui ei nũciauerat Hirtuleium periiſſe pugione traiecit: Romani namq; orbis gloria punctim pugnauere ut teſtatur Vegetius: qui monet nõ ceſim ſed pũctim ferire docẽdos eſſe Tyrones. Qui a zonis balteiſue militaribus depẽdẽtes luſit portant Parazonia dicunt de qbus diſticho Martial. Punctim non ceſim Balteus Parazonia

Militiæ decus hoc gratiq; erit omen honoris
Arma tribunitium cingere digna latus.

VAgina theca eſt qua gladii conduntur: Papi. in Thebaide Exuerat uagia turbidus enſem aptaratq; neci: Claudianus de nuptiis Honorii. Gladioſq; tegat uagina minaces: & Seneca ad Luciliũ: Nec bonum nec malum uagina gladium facit: ergo de corpore quoq; idem tibi reſpondeo: hinc euaginare eſt enſem nudare & ferrum ſtringere: Hieronymus ſiue is eſt alius Ezechielis duodecimo Gladiũ euaginabo poſt eos. Euaginare

VEnabulum telũ uenatoribus aptum latiſſimũ eſt & aciei lõgiſſimæ ut autor eſt Marcellus: uenabula apud nos cornibus hinc inde extantibus utiliora reddũtur ad feras excipiẽdas ne in uenatorẽ irruant etiã transfixæ. Mart. de uenabulo quod primum Piſeus inuenit diſtichon eſt in apophoretis.

Excipient apros expectabuntq; Leones
Intrabunt urſos ſit modo firma manus:

DOlones dicuntur intra quorum uirgam latet pugio aut ſecundũ Var. ut refert Seruius Ingẽtes conti cũ ferro breuiſſimo: Verg. Pila manu ſæuoſq; gerunt in bella Dolones: & Sueto. in claudio reperti inquit & equeſtris ordinis duo in publico cũ Dolone ac uenatorio cultro preſtolãtes: Dicti autẽ ſunt a dolo q decipiant ferro cum ſpeciem præferant ligni. Et claua quoq; telum eſt militare notiſſimum: quo utebatur Hercules: græce Rhopalum: & quandoq; κορυνη. Vnde Corynephorus clauam ferens: qui a noſtris clauator appellatur ut ſcribit Feſtus qualis Peripheta ob id Coryneta Claua Rhopalum κορυνη Corynephorus Clauator Coryneta

nuncupatus:a Theſeo interfectus:quem poſtmodum eius claua uſum ferunt in certaminibus.

Amentum

IAculum quod cum amento mittitur a iacẽdo ut ſentit:M.Varro:Fit enim ad iactum: Amentum ipſum lorum eſt quod medio telo religatur ut habilius aut lõgius mittatur autores Seruius & Feſtus Pompeius:Silius Italicus.xiii. Haſta iuuatur amento:Prudentius in Pſichomachia: Nec ſtridula lancea torto emicat amento.Iaculum cum amento primus ætholus Martis filius inuenit. Corrigias etiam teretes quæ lora & ligamenta nomine amẽti ſignificamus Plinius Soleiſq; ſine amento in ſignis in Metelli publica porticu. Erant & inter miſſilia quibus præcipue pedeſtris utebatur exercitus quæ pila & a quibuſdam ſpicula dicebantur: ferro ſubtili trigono præfixa nouem unciarum ſemipedali:quod i ſcuto fixum non poterat abſcindi:& loricam fortiter dirrectũ facile perrumpebat: ut eſt apud Vegetium libro primo de re militari: hinc (ut opinor) Præpilatæ haſtæ dicuntur quæ ferreas habent cuſpides: Sed & quæ abſq; ferro in mucronem ut ſudes exacutæ ſunt: legimus & cũctos præpilatos diuerſos omnino ab illis qui ſicilices id eſt ſpicula lata habuerint: Generaliter tamen pila e perimendo quaſi perilla:autore Varrone: tela romana ſunt:ſicut geſſa Gallorum:Sariſſæ macedonum.

Corigias
Lora
Pila
Præpilatæ haſtæ
Sudes
Sicilices
Geſſa
Sariſſæ

ARcus quibus ſagittas emittimus:utraq; ſcythes iouis filius inuenit:ſagittas alii perſen Perſei filium mõſtraſſe exiſtimant.Cretenſes arcus & ſagittãdi repertorem fuiſſe appollinẽ affirmant: ut ſcri.Dio.arcus græce toxos:ĩde hippotoxotæ equeſtres ſagittarii:ut tradunt C.Cæſar in tertio belli ciuilis cõmentario:ac Thucydides hiſt.ii.& agyrotoxos apollo argẽteum arcum gerẽs:Veteres etiam arquum dixere unde arquites qui nunc ſagittarii a ſagittis: quibus ſpicula proprie cuſpidulas e ferro addimus. Quin. Curtius: Alexander ſagittatus eſt quæ in medio crure reliquerat ſpiculum:ſed quod ſlacertis uibrans & quod arcu emittunt hoc nomine ſigni

Sagittæ
Toxos
Hippotoxotæ
Argyrotoxos
Arquites
Spicula

ficatur:hinc poeta:& ſpicula uibrant. Item ſpicula conuer/
ſo fugientia dirrigit arcu: Sunt enim lanceæ breues a ſpi/
carum: ut uolunt ſpecie: talibus utuntur Scorpionarii. &
ueruta appellant:quibus penna additur ſceleſtiſſima frau/
de:ſi quidem ut ocyus mors ad hominem perueniret pen/
nas ferro dedimus:hæc in ſummo creuã habent quã itrat
neruus chorda ſiue funiculus quo arcus tenditur:qui ſum/
mis cornibus ſuas etiam crenas habet:i quibus collocatur
ſedetq; neruus:probatur ad pennas ſagittarum glutinãdas
inchthyocolla:glutemq; ex tritico manduco ideſt maſtica
to:ac Viſcum e camileone herba candidum quod in creta
fœminæ etiam mandunt Lucubrationis gratia ne dormi/
ant in opere. Plurimæ aũt utilitatis ad uictoriam in prœlio
ſunt boni ſagittarii ut Cato in libro de diſciplina militari di
lucide oſtendit: hinc Africanus Scipio cum aduerſus Nu/
mantinos qui exercitus populi Ro.ſub iugũ miſerant eſſet
acie decertaturus aliter ſe ſuperiorem futurum eſſe nõ cre/
didit niſi in omnibus centuriis ellectos ſagittarios & fundi
tores miſcuiſſet ut refurunt Vegetius libro primo & fronti
nus quarto ſtrategematon. Saluſtius ne Iugurta: Ipſe cũ
expeditis cohortibus dehic funditorum & ſagittariorum
delecta manu apud primos erat. Perſæ & Parthi ſagittis
impenſius uſi ſunt:unde cum Leonidæ diceretur Perſas ſa/
gittis nubes facturos:pugnabimus i umbra melius reſpon
dit.Parthi uero etiam fugientes ut nunc Turcæ iaculaban/
tur:ut ſcribit Plutarchus in Craſſo & Appianus i Parthico
Vergilius Fidentemq; fuga parthum uerſiſq; ſagittis.

Veruta
Crena
Neruus
Sagittarii uti/
les
Gluten ex triti
co
Manducatus
Cameleon

PHaretra græcum uocabulum theca eſt qua re/
conditæ ſagittæ portantur. Ouidius Dant illis
animos arcus plenæq; pharetræ. & poeta: Al/
tet amazoniam pharetram plenamq; ſagittis.
Choryti uero proprie ſunt arcuum thecæ: aliquando &
ſagittarum ut autor eſt Ser.apud illud Maronis.Q uis tela ſa
gittæ Chorytiq; leues humeris & lœtifer arcus.Sili.Italic⁹.
Paruulus ex humero chorytos & aureus arcus.
Pendenteſq; ſonaot aurata lynce pharetræ

Choryti

Item Cœleſtibus implet Choryton telis: quoq; ſine ſangui
Scrantem — ne nullum Effugit.Scranteum quoq; in quo ſagittas recõ
Scuticæ — dimus:ab eadem ratione dicitur qua ſcortum:ſcytos enim
Scuta — græce pellis eſt:unde ſcuticæ uerbera e corio & ſcuta ꝙ nõ
ſine pellibus fierent:ut iam dictum eſt.

FVnda a fundendo ꝙ fundat lapides apud baleares primo iuenta eſt:ut ſcrib. Seruius & Vegetius:unde poeta. Stupea torquentẽ balearis uerbera fundæ:Claudianus.Nũc glãdes balea-
Glandes — ri ſpargere funda:ſunt enim glandes e plũbo pilulæ ĩ glandis ſpetiem:quæ fundis per funditores mittebãtur ĩ hoſtes Saluſtius in Iugurta:Pars eminus glande aut lapidibus pugnare:Verg.Pars maxima glandes liuentis ſpargit plumbi Et ſeneca in quæſtionibus naturalibus. Liqueſcit excuſſa glans funda:attritu aeris uelut igne liqueſcit.Tales nũc mit-
Spingardæ — tuntur machinulis quibuſdam quas & Spĩgardas & Scloppetos neoterici appellãt. Pli.uero fundam nõ balearicos: ſed Phœnicas ſcribit inueniſſe.Balearici quidẽ optimi funditores iudicati:ut eſt apud Diodo.:nam a teneris ad fundas exercebantur: ita ne panis quidem pueris exhiberetur niſi funda ſcopum prius attigiſſent:ut autores ſunt Strabo
Scopus — & Vegetius.Scopus enim σκοπειν a quod eſt ſpeculari
Scopulus — & diminutiue ſcopulus notam cõſtitutam ſignificat & locum ad quẽ tela dirrigimus: Funda aũt uel iaculis uſi ſunt
Velites — in pugna pedites leuis armaturæ quos & expeditos & ueli-
Rorarii — tes nũcupamus.Rorarios etiam:ut pompeius teſtatur.Funda item genus eſt retis piſcatorii ut ſagena. Verg.in Georg. Atq; alius latum funda iam uerberat amnem.

BAliſtæ tormẽta ſunt quibus ſaxa maiora & grauiora mittunť:ut notat Marcel. Oui.ĩ triſtibus:
q̃ graue baliſtæ mœnia pulſat onus:& metamor.
Nec leuius pulſata ſonat q̃ ferreus olim:
Cum laceras aries baliſtaq; concutit arces.
Aul.Hirtius de bello hiſpanenſi.C.Cæſaris:Simulq; baliſta miſſa a nobis turrim deiecit. Lucanus pro machina haſtã iaciente accepit: cum inquit. Neq; enim ſelis emiſſa lacer-

tis Lancea ſed tenſo baliſtæ turbine rapta. Silius Italicus
utramq; excuſſionem his uerſibus epreſſit.
Adductis ſtridula neruis.
Phocais effundit uaſtos baliſta molares.
Atq; eadem ingentis mutato pondere teli
Ferratam excutiens ornum media agmina rumpit: emitte-
bat & alia: unde Frontinus libro ſecundo ſtrategmaticon:
Caputq; eius baliſta excuſſum intra munimenta hoſtium
miſit: Seneca in naturalibus quæſtionibus: Nam Baliſtæ
quoq; & ſcorpiones tela cum ſono expellunt: primi phœ-
nices id genus tormenti inuenerunt. Nunc uero tormenta
Aenea ſaxa rotunda immenſi ponderis ui pulueris factitii
& ignis emittentia cum ſonitu non inelegantet Bõbardas — Bombardæ
appellamus. Ipſe tñ pro bombarda baliſta uſus ſum hoc
carmine. Fnderat aut uaſtos fumans baliſta molares.

Tormentum generale uocabulum eſt omnium
machinaꝝ ſyra tela & id genus uaria iaculan-
tium ueluti eſt baliſta. Bõbarda: Spingarda: ca-
tapulta a Syris inuenta: ſcorpiones nunc arcu- — Catapulta
baliſtæ a Cretenſibus excogitati: quibus ſpicula & uerruta — Scorpio
emittũtur p ſcorpionarios ſiue mauis arcubaliſtarios eque- — Arcubaliſtæ
ſtres ac pedeſtres: & ſcloppeti a ſcloppo qui eſt buccaꝝ ſo- — Sclopetti
nus per ſimilitudinem nomẽ adepti: & nuper a germanis — Spingardæ
(ut uolũt) inuenti. Lucretius Vt ualidis quæ de tormentis
miſſa feruntur. Diuus Hieronymus Machabeoꝝ.vi. de Ly-
ſia duce Antiochi contra Hieroſolymam: Et ſtatuit illic ba-
liſtas inquit & machinas: & ignis iacula & tormenta ad la-
pides iactandos & ſpicula: & ſcorpios ad mittendas ſagit-
tas: & fundibula: ubi per ignis iacula Pyroboli ſignificant: — Pyroboli
Machinæ uero ſunt artificioſæ ſtructuræ: quæ q̃ magis cũue- — Machinæ
niunt teſtudini arieti & uineæ ad expugnãda oppida para-
tæ: & cæteris quæ græco uocabulo poliorcetica uocantur — Poliorcetica
de qbus Vegetius & Ammianus meminerũt: Tormẽtoꝝ
aũt uibratores iaculatoreſq; ac magiſtri Tortores dicunt. — Tortores
Et de armamentario hactenus: Iam granariũ multiplicem
frugum copiam uiſuri introeamus.

GRANARIVM. CAPVT. .XI.

GRANARIVM a grano locus
eſt ubi fruges ſeruantur.Perſius
in ſatyris : Iam nunc aſtringas
Horreum iam nunc granaria laxes.Non/
Farreum nulli horreum ab hordeo.Pom
peius a farre farreum deducit:
Ouidius Horrea formicæ ueni/
unt ad inania nunq̃: Nullus ad
amiſſas ibit amicus opes. Fron/
tinus libro tertio ſtrategema //
t on Quia deficere frumenta ui
debantur : horrea tota nocte circumduxerunt. Et Plinius
in Panægirico / Traiani ſtupebant agricolæ plena horrea
quæ ipſi non referſiſſent . Granaria ſublimata & ad ſeptē/
trionem aut aquilonem ſpectantia diſponi debent:ut mo/
nent Vitruuius:Plinius.M.Varro: & Columella : ita enim
frumenta non poterunt cito concaleſcere ſed a flatu refri/
gerata diu ſeruabuntur incorupta . Cæteræ namq; regio/
Curgulio nes procreant curgulionem & reliquas id genus beſtiolas:
quæ frugibus ſolent nocere ; ſeruantur etiam utiliſſime in
Syti ſcrobibus quos Sytos uocant ut in quibuſdam Italiæ lo/
cis uidemus.M.Varro autor eſt Sic cōditum frumentum
Faba durare annis quinquaginta:Miliū uero plus annos centū:
Idem tradit Fabā a Pyrrhi regis ætate in quodā Ambra/
ciæ ſpecu uſq; ad piraticū magni Pompei bellum duraſſe
annis circiter centū uiginti.Quo enim ſpiritus nō peruenit
Muſipulæ ibi non oritur tinea nō curgulio.In granariis muſipulæ di/
ſponantur ad mures capiendos:& per foramina oſtii felli/
bus introeūdi poteſtas relinquatur:ad mures frumēta ro/
dētes fugādos:hi nāq; occulto ſpeculatu inſidiātes exiliūt
in eos & interimūt:obrepunt & in aues ſæpicule:oculos p
noctem radiantes & acute cernentes propter teniſſimum

uidendi ut inquit Aphrodiſæus ſpiritum ſortiti excrementa ſua cõtegunt: Græca dictione quidam Aeluros neoterici Catos ab aſtutia nominarunt: utcunq; Myoctonos eſt fellis qụod eſt murum interfector.

Felles
Aeluti
Myoctonos:
Catos

FRugum appellatione cadit quicquid ex fructu terræ ĩ alimoniã uertimus:eaq; prima duo ſunt genera frumenta & legumina.Fruméta a fruẽdo autore.M.Var.& Donato Terentiano interprete dici poſſunt omnia quæ ſpicas habẽt cum ariſta: aut ſpicam muticam:legumina uero a legẽdo quæ ſiliquis ĩcluduntur: Sunt enim ſiliquæ eorum thecæ modo rotundæ ut Ciceri: modo chylindraciæ ut piſo: cæteris lõgiſſimæ & pro menſura ſeminum latæ: Plinius i.xym.Omnium ſatorum aut ſpicis cõtinetur ut triticum: & mox: aut ĩcluditur ſiliquis ut leguminũ:Calphurnius ĩ Bucolicis Tãdemq; legumĩa plenis uix reſonãt ſiliquis;ſiliquæ itẽ arboris cerãniæ fructus quas & fabã ægyptiã quos dulcellos pueri noſtrates thecas maris nũcuparunt: Frumenta autem. Iſis in ægypto:Triptolemus apud atticos docuere:ut ſcribit Martianus capel.de nup.Philologiæ & Mercurii. cõminuẽdæ uero frugis farriſq; fragmẽta pilũno ſignat Italia. at Pli. cererem cum antea ueſcerẽtur glande frumẽta & molere & cõficere mõſtraſſe in Attica Italia & Sicilia ob idq; deã habitam atteſtatur: Lucre. quoq; Cereri frugum inuentionem & uini libero patri aſſignat.

Frumenta
Mutica ſpicu
Legnmina
Siliquæ
Frumenta
primo

TRiticum quod ſpicis tritũ ſit.ut ſcribit.M. Varro in libris linguæ latinæ: de illo hec Pli. Itaq; ſapientes agricolæ triticum tantum cibariis ſerunt & alibi. Tritici ſemine nullum auidius eſt nec quod plus alimenti tradat:tritico nihil fertilius eſt hoc enim natura ei tribuit quoniam eo maxime alit hominẽ: nam ex uno modio ſi ſit aptum ſolum:ut in biſanzio africæ campo centeni quinquageni modii reduntur: miſit ex eo loco Diuo Auguſto procurator eius ex uno grano mirum dictu: difficile creditu quadringenta paucis minus germina: miſit & Neroni ſimiliter. ccclx, ſtipulas ex uno

Mirum dictu

grano. Ariſto. in proble. & Auice. in ſecundo triticum nu/
tritiuum eſſe impenſius affirmant: inter cuius genera eſt ti/
meſtre: quia poſt ſationem tertio menſe matureſcit meti/
turq; totis alpibus: hyemalibus prouinciis notiſſimum. tri/
ticum ſimul ac eſt in horreis conditum frequentius debet
moueri: ne mucoris odorem contrahat ex calore: Cale/
ſcunt enim in granariis frumenta: & papiliones generant.
hii uero tineas illa rodentes: ita feruens triticum podagris
remedio eſt ut ſcribit Plinius Sexti Pompei prætorii uiri
patris referens exemplum: qui hiſpaniæ citerioris princeps
cum horreis præſideret correptus dolore podagrico mer/
ſit ſeſe in triticum ſuper genua: leuatuſq; ſiccatis pedibus
mirabili modo hoc poſtea remedio uſus eſt. Vis præterea
tanta eſt feueſcentis tritici in horreis ut cados plenos exſic/
care dicatur.

Timeſtre triti/cum

Papilio

Tinea

Ad podagrā

Siliginem: ut Pli. uerbis loquar: dixerim proprie
tritici delitias: candor eſt & ſine uirtute & ſine
pondere conueniens humidis tractibus quales
italiæ ſunt & Galliæ comatæ: ſed & trans alpes
in alobrogum tantum atuernoꝝq; agro pertinax: in cæte/
ris ibi partibus biennio in triticum degenerat: remedium
eſt ut grauiſſima quæq; grana eius ſerantur: ſiue ariſta eſt
excepta ea quæ laconica dicitur: rectam autem habet ſpi/
cam: nec unq̄ matureſcit pariter: exteritur in græcia diffi/
culter ob id iumentis dari ab Homero dicta: Hæc enim eſt
quam ille uocat olyram: e ſiligine laudatiſſimus panis fie/
bat: de quo iam ſatis in Cœna culo.

Laconica ſili/go

Olyra

Far ador ueteres hinc adoriam laudem dixerūt
q̄ glorioſum eum putarēt qui farris copia abū
daret: Farre enim: populus romāus uſus eſt an/
nis trecentū cum i Italia primus antiquioribus
cibus fuerit. Vnde a Farre farina: Eſt farris genus in Gallia
maxime quod Brancem nūcupant: noſtri Sandalam gra/
ni nitidiſſimi. In cibis nō ſolum bene habentium ſed ualitu
dinariorum & ægrotantium febricitantiumq; probatur
lacte amygdalino quādoq; cōditum.

Adoria

Farina

Sandala

SPeltam græci Zeam dixere:frumenti genus eſt ut refert Strabo quod ĩ quibuſdam campaniæ aruis bis ãno ſeritur:Ex ea apud maiores fiebat Alica potio ſic dicta ꝙ aleret corpus ut Pomp. ĩterpretatur: hæc Pompei magni ætate nõ fuit ĩ uſu: qui Zea utuntur ĩquit Plinius non habent far: eſt tamen & in Italia agro præcipue campano Semenq; appellatur. Zea Alica Semen

ORiza ſpeties eſt fruměti folio carnoſo altitudine cubitali flore purpureo: ex qua Italici Ptiſanam potionẽ faciunt: Horatius ĩ ſermonibus: Sume hoc Ptiſanariũ orizæ.Candore grani in cibariis cõmendatur ad Iuſcula teſtuacia & frictellas: Strabo libro decimo quĩto de India loquens ex autoritate Ariſtoboli dicit Orizam ĩ aquis clauſis ſtare factis areolis quibuſdam:eamq; eſſe ibi altitudine cubitorum quatuor:multi fructus multarumq; ſpicarum: meti circiter pleiadũ occaſum emundari ut ſpeltam naſci & in Babylonio agro in Bractriano:in Suſio:& in Inferiore Syria: Apud nos nuper ſeri cœpta: Seritur autem menſe Martio & aquis clauſis irrigatur. Ptiſana

HOrdeum in cibis antiquiſſimum fuit: Polentã græci ex eo conficiunt & potum plurimæ gentes apud quas uini penuria eſt: quem Ceruiſiã & Zithum uocant a Dionyſio primo monſtratum: Panem uero ex hordeo maioribus uſitatum uita dãnauit datumq; eſt teſte Plinio quadrupedibus Ptiſanæ inde uſus laudatiſſimus: Martialis de hordeo. Polenta Ptiſana Ceruiſiam Zithus

Mulio quod non det tacituris accipe mulis.

Hæc ego cauponi non tibi dona dedi:

Hordeum inter primas fruges demetitur: In chalcia Rhodiorũ inſula locus quidam eſt in tantum fertilis ut ſuo tempore ſatum demetant hordeum: ſublatumq; protinus ferant:hordei genus eſt quod alii diſtichum:galaticum nonnulli uocant ut ſcribit Columella in ſecundo: Ponderis & candoris eximii adeo ut tritico mixtum egregia cibaria familiæ præſtet. Diſticum Hordeum

Cis
Ips
Sis
Trips
Midas

SEcale nigritia triſtẽ gracili ſtipula prouenit ue‑ rum fœcunda ad arcendam famem tantum utilenam precipuum eſt pondere: panis ex eo non probatur ſola tenaci amaritudine quam mitigat Far admixtum & tamen ſic quoq; ingratiſſimus uentri eſt. Apud Inſubres & circumpadanos: milium illi miſcetur panemq; meliorem præſtat. Secale autem licet amarum admittit uermiculum rodentem frumenta qui Cis dicitur: ut Ips uites: Sis ueſtes: Trips ligna: & midas fa‑ bam de quo Theophraſtus & Plautinum illud in Aulula‑ ria: reperi non quod in faba repetiſſe pueri clamitant.

Indicum
Milium
Milica
Lobæ
Panicum
Paniculæ
Mel frugum
Siſama
Lobulæ
Auena
Git
Lolium

MIlium miliariæ auiculæ nomen dedit ex eo pa‑ nis fit multifariam & quidem perdulcis: qui priuſq̃ refrigeſcat ſine faſtidio poteſt abſumi ut teſtatur Columella in ſecundo. Eſt & Miliũ quod Indicum nominabimus ex India aduectum neote‑ rici milicam dicunt colore nigrum ſiue rubrum & ut Pli‑ nius inquit amplum grano: harundineum culmo adole‑ ſcit ad pedes altitudine ſeptem pregrandibus culmis: Lo‑ bas uocant: omnium frugum fertiliſſimum: Milio Pani‑ cum haud granis diſſimile predenſis tantum aceruatur granis: & paniculis lobuliſue quodammodo racematur: ex eo panis raro fit: at coquendo omni frumento magis creſcit: Diocles a frugis dulcedine mel frugum appellauit: Inter frumenta æſtiua eſt & Siſama numeranda ex indis ueniens. Eſt & Auena quæ ad cibaria fere iumentorum ſe ritur. Eſt Git quoq; nigellum: & Lolium peſſimum uertigi‑ nem & uomitum inducens.

Emortualis dies

Faba parenta‑ libus

FAba hebetat ſenſus ĩſomnia facit ob id Pitha‑ gorica ſententia in cibis damnata: ſiue ꝙ ani‑ mæ mortuorum ſunt in ea: qua de cauſa & pa rentalibus & Emortualibus interdum diebus adhibetur: Flamen quoq; dialis ut ſcribunt Feſtus & Var‑ ro apud Romanos Faba non ueſcebatur: nec illam quidẽ tangere nominareue iure poterat ut refert Aulus Gellius quoniam in eius flore litteræ reperiuntur quæ luctum &

lamentationem indicant ut tradit Plinius. Quin etiam He
rodotus autor eſt Aegiptios fabam ĩ ſua terra neq; admo/
dum ſerere: neq; natas aut crudas aut coctas comeſſe. Sa/
cerdotes uero nec aſpicere ſuſtinere haud mundum id le/
gumen eſſe arbitrantes: unde facile crediderim Pythago
ram philoſophum qui in ægyptum diſcendi gratia profe
ctus ſacerdotum arcana myſteria cognouerat fabas dam/
naſſe: quid autem ſuper hac re ſenſerit Aulus Gellius in
noct. att. & alii: & quid Cyamus ſignificet non me preterit.
Fabæ genera ſunt albicans & nigra: hinc fabis uſus eſt Pe
ricles ad ſortem: cum athenienſes milites in obſidione Sa/
miorum tedio afficerentur: nam quibus alba faba obue/
nerat epulari: atq; in ocio eſſe permiſit cæteris pugnãtibus
iccirco poſteri dum uoluptatibus indulgebãt illum diem
ab alba faba nuncupare erant ſoliti: ut ſcribit Plutarchus:
Aliter more thraciæ gẽtis albus lapillus fauſtos dies: niger
infœlices notabat. Quod in ſummo fabæ nigrũ adhæret
hilum appellãt: id quia minimum nullius eſt præcii pro ni
hilo ponitur Cicero Syſiphus uerſat ſaxum ſudãs nitẽdo
nec proficit hilũ: At eius folliculi Valuoli dicũtur autor Fe
ſtus: apud nos freſſa in cibis non improbatur oleo & aro/
matis cõdita: conchen quidã credidere: unde Martialis.
Si ſpumet rubra conchis tibi pallida teſta.
Lautorum cœnas ſæpe negare potes: Quo diſticho faba/
ceam uiridem alii interpretantur: nõnulli genus leguminis
apud Iuuenalem.

Fabæ genera

Albus dies

Hilum

Valuoli

Faba freſſa

Conchis

Vicia arua pingueſcunt ſiccitatem ex omnibus
quæ feruntur maxime deſiderat: ut refert Pli/
nius: ad triplicem uix prouenit fructum cũ cæ/
tera legumina prouentum habeant uberiorẽ:
unde Maro tenuem fructum uiciæ dixit in georgicis. Eſt
autem a uinciẽdo quod item capreolos habet ut uitis: qui/
bus ſurſum uorſum ſerpit: & ſcapum lupini aliumue cala/
mum ad quem hæreat ſolet uincere: ut ſcribit. M. Varro
in re ruſtica: ab ea Viciarium cribrum recte dicimus quo
Vicia ipſa e frumento ſi mixta fuerit tollitur: At Viciarium

Scapus

Viciarium cri/
brum

erit plantarium uitium ad uiuiradices faciendas quæ po/
ſtea transferantur ad arbuſta.

CIcer apud nos tria habet genera:album:ſubru/
bens & nigrum:de quibus Auicenna in ſecun/
Cicercula do Et & Cicercula ĩ æquales angulos habens
Cicera ueluti piſum: & cicera hominibus non inutilis
neq; in iocunda ſapore:quæ a cicercula colore tantum di/
Cicerones ſcernitur : nam & obſoletior eſt & nigro propior ut tradit
Lentuli Columella diſciplinæ ruſticæ ſecundo : a ciceris ſatione : ſi
Fabii piſones Plinio credimus:Cicerones nomen acceperunt:ſicut a lēte
Lentuli:a faba Fabii:a piſo Piſones cognomina traxerunt.

PIſum folia habet longiora qualia Eruiliæ:cau/
les ſparguntur per terram:qui ſi adminiculum
non habuerint deterius producunt : ſeri debet
terra facili & ſoluta locis apricis:eſt enim frigo
Eruilia rum impatientiſſimum:eruilia ipſa eruo minor eſt. De illo
Eruum hæc Plinius Nec erui operoſa cura eſt : hoc amplius q̄ ui/
cia runcatur & ipſum uim medicaminis obtinens: quippe
per eruum diuum Auguſtum curatum epiſtolis ipſius me/
moria extat . Ariſtoteles in tertio hiſtoriæ animalium ſcri/
bit eruum lactis copiam ruminantibus præſertim augere.

LEns duo genera habet in ægypto nigra altera
rotunda:ut notat Plinius:conſtat æquanimita
tem fieri ueſcentibus ea:optima naſcitur circa
Peluſium oppidum : a quo Nili oſtium Pelu/
nomen accepit . Vergilius Nec peluſiacæ curam aſperna
bere lentis. Auſonius de monoſyllabis: Et peluſiaco de ſe/
Lendes mine plana teres lens. At lendes capitis animalia dicentur
Serenus.

Vnda maris Lendes capiti deducit iniquas
Et quicquid crebri defendit ſilua capilli.

FAſiolus quem poeta in georgicis faſellum uo/
cauit uelocis eſt digeſtionis & egreſſionis:mala
inducens ſomnia:ut eſt apud Auicēnam libro
Faſellus ſecundo. Phaſellus item nauicula . Propertius.
Sedatit placida uela phaſellus aquas ; & Papinius ſiluarū

tertio:Quæq; ſecuturam religent poſt terga phaſellum. Eſt autem faſiolus cunctis leguminibus candidius unde in ſenatu noſtro Parmenſi eo refragamur:cum faba nigra ſuffragemur.

LVpinorum & homini & quadrupedum generi ungulas habenti uſus cõmunis:nam bouem unum modii ſinguli ut ſcribit Plinius ſatiāt ualidũq; præſtant: homini autem in aqua maceratus poſt coctionem pro cibario eſt:aliter amaritudine genuina improbatur. Vnde non inurbane Nicolaus Rauacaldus mihi auunculus ſapientiæ uir compoſitiſſimæ dicere ſolebat:litteras homini præſtare quod aqua lupinis. Nicolaus Rauacaldus. Litteræ hói

VAnnum interpretatur Nonius quo fruges uẽtilãtur. At. M. Var. per diminutionem uallum: q; cum ipſum iactant uolant leuia. Adiecit idẽ uentilabrum eſſe quo uẽtilatur in aere frumẽtum: Feſtus Pompeius Velabrum ea ratione qua euelatũ euentilatum dicitur:unde. M. Varro rei ruſticæ primo:His inquit tritis oportet e terra ſubiactari uallis aut uẽtilabris cum uẽtus ſpirat lenis: Ita fit ut quod leuiſſimum eſt in eo atq; appellatur acus euannatur foras extra aream: ac frumentum quod eſt ponderoſum purum ueniat: Et Diuus Hieronymus Mathei ac Lucæ tertio: Cuius uentilabrum in manu ſua: & permundabit aream & congregabit triticum in horreum ſuum: Vbi Nicolaus interpres uẽtilabro dixit in Paleſtina contra uentum purgari frumenta ueluti nunc pala. Columella quoq; libro diſciplinæ ruſticæ ſecundo in eadem ſignificatione accepit:qui & uẽtilatorem uocat eum qui per longiuſculum ſpatium iactando in area contra uentum fruges purgare conſueuit. Dicitur & fœminino genere uannus hinc poeta:& myſtica uannus Iacchi:id eſt cribrum areale inquit Seruius. Vallum Ventilabrum Velabrum Acus Pala Ventilator

CRibra e pellibus fiũt ut plurimũ ſuillis crebris ptuſa foraminibus ad frumẽta purgãda:unde frumẽtaria dicunt: Apuleius aſpernati latrões clamorẽ abſonũ meũ cedẽtes hinc idẽ miſerũ. Frumentaria Cribra

coriũ nec cribris iam idoneum relinquunt: Hic ĩ adagio
Aquã cribro
eſt aquam cribro haurire qui fruſtra operantur mercedes in pertuſum mittentes(ut dicitur)ſaculum:quoniam aquã & id genus cætera liquida uel minuſa tranſmittit: Plautus in Pſeudolo:Nõ pluris refert quam ſi imbrem in cribrum geras. Vnde demonactos cum e duobus philoſophis ĩpe ritis uidiſſet alterum quædam abſurda percunctantem: al‑ terum nihil reſpondentem: ad amicos conuerſus Non ne horum ĩquit uobis uidetur alter hircum mulgere alter cri‑ brum ſupponere eſt apud Lucianum: & Pli. libro .xxvIII. miraculum referens: Extat Tuciæ Veſtalis inceſtæ preca‑
Tuciæ miraculum
tio qua uſa aquam tulit in cribro anno urbis ſexcẽteſimo nono: inde cribrare eſt frumenta cribro purgare: ex cuius
Cribrare
Excreta
Farinaria
Setacea
Pollinaria
Subcernicula
Excuſſoria
Pollintores
Incernicula
pertuſura excreta purgamenta decidunt: Sunt & cribra quæ e ſetis equorum a gallis farinæ a furfuribus ſeparãdæ gratia excogitata Farinaria ſetacea & ſubcernicula dicun‑ tur:hiſpaniæ uero e lino excuſſoria & polinaria inuenerũt: a Poline polinaria appellata & Polintores qui pollinem fa‑ ciunt: Nonnulli ab incernendo hoc eſt cribrando incerni‑ cula dixerunt quibus frumenta emundamus: Plinius in octauo: Decretum fecerunt ne frumentarii negotiatores eum ab incerniculis arcerent. Cribrum autem græce Co‑ ſcinon:unde Conſcinomantia diuinatio per cribra fœmel‑
Coſcinomãtia
lis & ruſticis peculiaris.

SExtarius menſuræ genus apud nos triuialiter appellatur quo ut metiri poſſint frumenta & complura alia utuntur: antiquitus tam aridis q̃ liquidis ſeruiebat: ueluti chorus in Iudæa ex
Chorus
Modius
Medimnus
modiis: Modius ipſe capit duo & uiginti ſeſtertia: modio‑ lus quartam partem ipſius modii: at Medimnus ſex mo‑ dios, alii medimnum modium interpretantur: uariæ ſunt enim ſuper huiuſmodi menſuris ſententiæ pro locorum
Hemina
conſuetudine prolatæ: ut hodie quoq; uidemus: Hemina quoq; dimidium ſextarii in aridis & liquidis quæ Minæ:
Mina
Marcus Cicero officiorum ſecundo: Si emere inquit ſexta‑ rium aquæ Mina cogeretur: Aulus Gelius noctium attica‑

rum tertio. Si e ſextario hemina fuſa eſt non dimidiatum
ſextarium fuſum dicendum eſt:ſed dimidium. Et Plinius
in. xviii. Quartarii ſatis aut heminæ conferente populo:
Vbi quartarium nominauit qui ſextarii quartam partem
continet: Verum a maioribus urna dicebatur quatuor ca-
piens ſextarios:ſicut congius ſex:a quo Nouellius Tricon-
gius Mediolanẽſis potator egregius cognomen traxit tri-
bus Congiis uno impetu ſiccatis: Sextarius ipſe uncias ui-
ginti ut inquit Feſtus.

Quattarius
Vrna
Congies

RAdium a radendo ut nomen indicat dicemus
quo mẽſuras radimus & deiecto cumulo coæ-
quamus:Plautus Dii deæq; omnes tãtam no-
bis lætitiam tot gandia ſine radio cumuletis:
nonnulli Hoſtorium: quo præcipue utimur ad frumenta
cum ueneunt & legumina corradenda.

Hoſtorium

CVleus ſaccus e corio linea tella uel canabina
quem ad frumẽta portanda & inumeros uſus
habemus.Pli.in.vii.Iunius ualẽs meruit in præ-
torio Diui Auguſti centurio uehicula cum cu-
leis donec exinanirentur ſuſtinere ſolitus:ſaccus ipſe per ſi-
militudinem ut uolunt a ſago ueſte militari æqualiter lata
nomen mutuatur Diuus Hieronymus de Iuditha hebrea
muliere quæ Holophernem interfecit uidetur Aſcopam
pro culeo utreue poſuiſſe:Culeus item genus menſuræ.xl.
capiẽs urnas:Vnde Dolium ſeſquiculeare legimus:& Cu-
leus parricidarum pœna:Eculeum autem in ſuppliciis: &
aculeum in ueſpis crabonibus ac apibus ſciunt omnes: A
frumento ſaccum frumentarium dicemus quemadmo-
apud ueteres a uino uinarium quo Vina ſpiſſiora colabã-
tur:& a niue niuarium:de quo Martialis. Attenuare niues
norunt & lintea noſtra Frigidior colo non ſalit unda tuo.
Sed iam tempus eſt ut per Turrim ad faſtigium aſcenda-
mus.

Saccus
Aſcopa
Eculeus
Aculeus

TVRRIS ET TECTVM CAPVT .XII.

TVRres Cyclopas primos inſtituiſſe placuit Ariſtoteli: at Theophraſto phœnices Ouidius Cybeli magnæ deorum matri inuẽtionem tribuit: qđ ideo fingitur quia tellus eſt in qua ſunt urbes turritæ:ut Lucretius & Diuus Auguſtinus teſtantur: Dicuntur autem a toruis ſecundum Varronem ſiue a terẽdis hoſtibus quem admodum arces ab arcendis: nam ad deffenſionem & tutelam in altum turres erectæ ſunt:Eſt & in eis columborum ſedes Martial. in tertio:Sonantq; turres plauſibus columbarum: Plinius de columbis: Earum amore inſaniunt multi: ac ſuper tecta exediſicant turres his nobilitatem & ſingularum origines narrãt Vetere iam exemplo. L. Axius eques romanus ante bellũ ciuile Pompeianum denariis quadringentis ſingula paria uenditauit:ut Marcus Varro tradit: Et Palladius Columbariũ inquit accipere poteſt una ſublimis turricula in prætorio conſtituta leuigatis ac dealbatis parietibus: nam colore albicante præſertim delectãtur columbi.ut refert Columella: Ouidius Aſpicis ut ueniant ad candida tecta columbæ Accipiat nullas ſordida turris aues: Hinc loca earum tectorio & albario incruſtanda dealbandaq; eſſe tradiderunt: ſiue ne muſculi ita facile introrepant: qui ouis pulliſq; columbinis ſolent obeſſe: Proprie autem locus in quo columbæ habentur Periſterotrophiun græce eſt latine columbarium:nam periſteris columba: Inde periſtereos herba columbis admodum familiaris:A culminibus dictas exiſtimat Varro ꝙ propter timiditatẽ turres & ſumma loca petant:nonnulli a uoce primis ſyllabis correſpõdente.Mirum eſt quod legimus Columbas ueneri dicatas

Arces

Coluubi

Columbariũ

Periſterotro phiun

coniugii fidem non uiolare cōmunemq; ſeruare domum niſi cælibem aut uiduam relinquere & imperioſos mares ſubinde etiam iniquos ferre: ſuſpitionem tamen eſſe inter eos adulterii quis natura non ſit: uiuunt annis octonis quē admodum turtures: Nidificant uel in foraminibus parietum uel i locis diſtinctis latebibus tabelliſue: quæ loculamenta & columbaria dicemus: Sed & fictilia & e uiminibus non improbantur. In magnis rebus internuntiæ fuere quod inuiſſe uidetur Iuue. Tanq̃ a diuerſis partibus orbis anxia præcipiti ueniſſet epiſtola penna: nam epiſtolas anne xas pedibus obſidione Mutinenſi in caſtra conſulum pertulere Dec. Bruto mittente autore. Pli. & Frontinus ſcribit Hirtium litteras collo columbæ ſeta religatas ad Decium Brutum Mutinæ obſeſſum ad Antoniū miſiſſe. Eſt columborum genus uilaticum quī ſaxatiles & liuiæ: ſunt Miſcellæ: ſunt Palumbes in arboribus nidificantes & campos habitantes: hinc dixit Ariſt. in primo hiſtoriæ animalium campospalumbes: montes Vpupæ: cum hominibus columbi habitant: per quos domeſticos ſiue Cellares intelligit: cibo domeſtico contentos: & intra ædes mēſtra fœtura paſſim nobiſcum diuerſantes: quorum pulli præcæteris commendantur in cibis Pipiones uocant: Palumbes ipſi torquem collo preferunt: Inde torquati: Marr. Inguina torquati tardant hebetantq; palumbes. Non edat hanc uolucrem qui cupit eſſe ſalax. Turris autem ita contignationibus in numeris creſcere ita in altum toli poteſt: ut ipſa ſola ſit tota fere domꝰ: In imo cellulæ penuaria uel uinaria: mox per gradus cœnatio cubicula coquina bibliotheca armamentarium (reliqua taceo) haberi poſſunt ſatis cōmode. Ex huius igitur tecti quæ ſequitur diſpoſitione: quorumcumq; tectorum concatenationi neceſſaria notabis: ſiue pectenata ſiue teſtudinata magis placuerint.

Loculamenta

Saxatiles

Liuiæ

Miſcellæ

Palumbes

Pipiones

Turris tota domus

TRanſtra tigna quæ tranſuerſa a pariete i parietem porriguntur autore Pomp. dicere cōſueuimus. Vitru. architectus l. v. Trabes etiā ſupra columnas & paraſtratas & antas ponunt i conti

gnationibus tigna & axes ſub tectis ſi maiore ſpatio ſunt & tranſtra & capreoli: ſi commoda columen & cāterii: ſed & ſedilia in manibus hoc nomine ſignificamus: ſi tigna extra columnas & parietes extendantur Menianum faciunt quo genere ſtructuræ ſuperiora ampliantur: Menius inuētor illi nomen impoſuit. Tectum uero ipſum eam proprie partem notat quæ domum tegit ſed pro uniuerſa domo ſæpicule ponitur: pro omni loco uſurpatur in quo tecti habitare poſſumus cuiuſcumq; cæleſtis iniuriæ ſecuri dummodo nec fulmen erumpat nec ruat molares: Diuus Hieronymus Domata tecta plana & ſolatia interpretatur: A tecto architectos dicimus: qui probe norunt ædificia diſponere: hi ſint pluribus diſciplinis ornati: litteras habeant nec quidem nimis triuiales: calleant geometricas dimenſiones: arithmetricen prius edocti: teneant aſtrologicas rationes a muſica medicina pictura non alieni: Architectus enim non debet nec poteſt eſſe grammaticus ut Ariſtarchus: ſed non agrammaticus nec muſicus ut Ariſtoxemus ſed teſte Vitru. non Amuſos: nec pictor ut Appelles ſed graphidos non imperitus: nec plaſtes ut myron ſeu polycletus: ſed rationis plaſticæ non ignarus: nec denuo medicus quemadmodum Hippocrates: ſed non Aniatrologitus: nec cæteris doctrinis ſingulariter excellens: ſed in his non imperitus.

Menianum
Tectum
Domata
Solatia
Architectus
A gramaticus
A muſos
Aniatrologetos

Tibicines i ædificiis tigilla ſunt ueluti Pillæ ſtelaue & paraſtatæ tecta iuuātia: dicti a ſimilitudine tibiis canētium ut Pomp. teſtatur: quia ſicut iſti ſuſtinēt atq; iuuāt cantātes ita illi ſuſtentāt ædificia Iuue. Nos colimus urbē tenui tibicine fultā: Intextina quoq; tibicines ſunt: Naſo i faſtis: uerſabat ſtātem tibicine: At capreoli a ſimilitudie capreolorū quibus uites & cucurbitæ adhærent ramuſculis erunt tigna tectum cōcatenantia. Paraſtatæ uero proprie ut quidam uolunt lapides pilarum fere modo appoſiti columnis: nam & aliis apponuntur: A pila opilare eſt Pilis uel ligneis uel lateritiis tectum firmare. Seneca terremotus inquit pilas operibus ſubditas

Pilæ
paraſtratæ
Capreoli
Paraſtratæ

diſſipat:& ædeficia pilatim ꝫ chere Vitrutio:Pilæ quoq; for
mas ſpericas notant: quales ſunt pilæ pugillatoriæ : & illæ Pilæ
quas Scarabei in iumentoꝝ ſtercus emiſſo(ut dicitur)ſper
mate rotundant : & auerſis pedibus uolutando condunt:
Hinc Auſonius nó ab re Marcum neſcio quem poſticoné Scarabem
emaſculationem pediconem ue in illa Pithagorea Palinge Palingeneſia
neſia .i. deſt regeneratione ſcarabeum futurum aſſeueran
ter affirmat.

DElicia tignum eſt quod a culmine ad tegulas
angulares infimas uerſus faſtigiatum colloca
tur: unde tectum delicatum:& tegulæ delicia
res:inquit Pompeius.

TEmplum tegillű notat quod in ædificio tranſ
uerſum ponitur ſupra caterios. Vitr.archi.li.v.
Et canterii prominentes ad extremam ſuggrű Canterii
dationem:ſupra canterios templa.Sunt.n.can Fanum
terii & tigna ĩ tectis adhuc nomen priſtinum retinentia nő Lituus
formam tamen(ut uidetur)ſpetiemue:Templum item ædi
ficium deo ſacratum : quod fanű a fano dixerűt: & locus
manu auguris baculo icuruo qui eſt lituus ad captáda au
guria deſignatus : unde extemplo & cótemplari deducta.
Pompeius Imbrices inquit regulæ ſunt quæ tranſuerſæ Imbrices
aſſeribus & tegulis ĩterponuntur: ubi per aſſeres canterios
noſtri temporis etiam intelligemus.

IMbrices quas tegulas a tegendo paſſim appel
lamus dicuntur ꝑprie quibus incuiuis domus
ac ædificia tegűtur ut a pluuia ſole reliquis hu
iuſcemodi defendátur aquá receptam dedecé
do: hinc Strabo li.xv. ſcribit ſeleuciá imbricibus nő uti cű
imbribus careat. Ouidius Tűc quoq; cű ſolem nűdű pro
hibebat & ĩbrem tegula:Primus cyniras Agriopæ filius te Tegulæ
gulas quæ planæ ſunt ĩuenit:Tabulis ꝓ maiori parte apud
ueteres domos tectas fuiſſe ĩdicium eſt ꝙ inde tabernæ ap
pellatæ:& Plinius ſcribit ex Cornelii nepotis autoritate ro Tabernæ
mam ſcádulis opertam uſq; ad regis Pyrrhi bellum annis
quadringentis ſeptuaginta: nam ſcandulæ quaſi ſcindulæ Scandulæ

Plancæ — tabellæ ſunt:non ſerra:ſed bipẽnibus productæ trunco de
Tectum — ſecto ueluti plancæ:quibus ad plurima utimur:unde tectũ
ſcandulare — ſcãdulare Apuleio:niſi potius a ſcãdendo. Alii cruſtis mar-
Diuerſitas te- — moreis tecta contegunt : ut omnes fere montium accolæ:
cti — plumbeis quoq; laminis nõnulli:ſeptẽtrionales populi ha-
rundine. hinc Plinius. xvi. Principatum in his tenebunt ha
rundines belli paciſq; experimentis neceſſariæ : atq; etiam
delitiis gratæ. Tegulo enim earum domos ſuas ſeptẽtrio-
nales populi operiunt: durantq; eius alta tecta : In reliquũ
uero orbe & cameras leuiſſime ſuſpendunt quæ inde ca-
Canitiæ came- — nitiæ nominantur: Diximus & apud Indorum populos e
ræ — ſuperficie teſtudinum habitabiles caſas contegi : & apud
ichthyophagos oſtrearum & cœterum conchis cooperiri
Græci ſubdialia pauimenta exco gitauere quibus domos
tegerent locis maxime repetentibus: qualibus nunc utitur
Mapalia — campania:mauri ſcirpis paluſtribus ſua mapalia : quæ nos
tuguria & gurguſtiola : germani materia informi citra ſpe
tiem aut delectationem domos contegunt : nam penes il-
los : ut ſcribit Cornelius Tacitus : tegularum uſus non ha-
betur. Culmis uero antiquiores tecta concinaſſe etiam ſcri-
ptorum monumentis apparet : unde & culmina nomen
traxere. Seneca ad Lucilium:Culmus liberos texit:ſub mar
more atq; auro ſeruitus habitat.

Teſtudinariũ — PEctenatum tectum dicemus ĩ duas partes deue
xum a ſimilitudine pectinis: quẽadmodum te-
ſtudinatum ĩ quatuor:de quo Vitru. archi. ĩ ſe-
cundo. tecta recidẽtes ad extremos tranſtra tra
iiciunt gradatim cõtrahẽtes: & ita ex quatuor partibus ad
altitudinem educũt medio metas quas luto & frõde tegẽ-
tes efficiũt barbarico ritu teſtudinata turriũ tecta. Columel
la. xiii. Inter ſe accliues teſtudinato tecto tugurioq; uireſcen
tem ficum a rore & ĩterdum pluuia defendunt.

STillicidium quid ſignificet oſtẽdit Vitru. archi-
tectus li. ii. ſ. c ſcribens Faſtigia facientes luto in
ducto proclinatis tectis ſtillicidia deducebãt:no
Stilla — men a ſtilla mutuatur: ut docet Seruius hono-

ratus. Per id.n.ſtillæ decidunt ĩ impluuium:ſtilla ipſa per di
minutionem eſt a ſtiria quæ guttam pendẽtem notat. Pli. — Stiria
diſtillantes hiberno gelu ſtirias. Rhenius palæmon grã
maticus Vincẽtinus ĩterrogatus quid ſtilla a gutta differet
Gutta ĩquit ſtat:ſtilla cadit:autor Euſebius ĩ cronicis:Quæ. — Gutta
cumq; autem ſub ſtillicidio tectis affiguntur ex opere figli — Antefixa
no antefixa dicuntur.

SVbgrundia partes tecti ꝓminẽtes appellamus:
quæ græce γεσσα:hinc hypogeſſon aizoi ge — Geſſa
nus ĩ ſubgrundiis fere naſcens nomen accepit: — Hypogeſſon
ut Plinius in.xxv.interpretatur:Labeo Proiecta — Suggrunda-
inquit ſunt quæ ita prouehuntur ut nuſq̃ conquieſcant cu — ria
iuſmodi ſunt Meniana & Subgrundia: quæ uero haberẽt — Proiecta
aliquid ubi cõquiſcerent Immiſſa non proiecta uocabãtur — Immiſſa
ut ſcribit Iabolenus Iureconſultus de Verborum ſignifica-
tione: Suggrundaria uero antiquiores dicebant ſepulchra
ĩfantium qui necdum:xl.dies impleſſent:autore fulgentio.

TVbuli per diminutionẽ a tubis dic: poſſunt ca-
naliculi ſiue potius ligna canaliculata:quæ ſub-
ſtillicidiis ponuntur imbrium gratia ad ciſter-
ſternas colligendorum ſiue in una tantum im-
pluuii parte:aut extra impluuium deriuandorum: ne ſtillæ
cadentes lateritium marmoreumue cauedii pauimentum
corrumpãt:Proprie tãmẽ tubi teretes ſunt: canales uero a — Tubi
cãnæ ſimilitudĩe:quas nauicellas triuiater appellãt ſemito- — Canales
tundi: uel potius ſemiteretes aptiores ad aquas pluuiales
colligẽdas:ut tubi ad meatus ſubterraneos. Pli. Pinꝰ piceæ
& alni ad aquarum ductus ĩ tubos cauãtur: Verum diutur
niores ut eſſent e plũbo ueteres factitarunt.

CVlmina faſtigia & ſummitates ædiũ ĩde nomẽ
traxerũt ꝙ ante uſum regularum tecta culmis
tegebant:ueluti etiam hac noſtra ætate pagani
in tuguriolis conſueuere:Faſtigia ipſa ſummita
tes ædium ſunt & uirorum. Suetonius in Auguſto: ut ſu-
pergreſſa faſtigium templi ad cælum uſque ferretur: ſed
etiam ſcrobium faſtigia dixit uates Andinus. Proprie — Faſtigium

tamen faſtigium eſt quod erigitur a tota parietum latitudine ſenſim in acumen:non aliter q̃ forma pyramidalis in quo columen tignum culminarium ponitur: hinc.M.Cicero Officiorum tertio: Operi incohato prope tamen abſoluto tanq̃ faſtigium imponimus:per quod finem uoluit ſignificare.

Columen

A FASTIGIO igitur huiuſcæ domus meæ a fundamentis incoeptæ impoſito:libellam:normam:perpendiculum: marculum:trullam:dolabram:aſciam: terrebellum: ferrã: roncinam:circinnum:ſecurim:& id genus cætera arma fabrilia opere peracto colligens deſcendo ſtructuram miraturus:an ad amuſſim erecta ſymetriæ correſpondeat: Sed quoniam de ædificio cementarius redemptor non iudicat ſi qui ocia̅tes uidendi gratia intrauerint(modo liuor abſit)iudicent meo periculo an ſit eleganti ſpecie frequentãda: an cacodæmonibus penitus incurſantibus deſerenda: Ipſe equidem cum aurea illa Neroniana(quod ſine arrogãtia dictum ſit) Hanc Grapaldinam qualiſcũq; ſit non permutauerim:cui te imprimis iudicẽ patronum(ſi meretur) & aſſertorem nuncupo. Neq; enim me fallit fore aliquos ex his qui meliores damnare malunt q̃ imitari: qui ex genuina ſophiſteia hæc noſtra acutis naribus contracto ſupercilio caperata fronte condemnent:non cogitãtes quãlibet domum omni etiam(ut uidetur)parte perfectam quãdoq; perſtillare.

Grapaldina

Franciſci Marii Grapaldi Poetæ
Laureati:de partibus Aediũ
Libri Expliciunt.

FRANCISCI MARII GRAPALDI POETAE LAVREATI DE VERBORVM EXPLICATIONE QVAE IN LIBRO DE PARTIBVS AEDIVM CVMTINENTVR.

IN Libro de Partibus ædiũ pluſcula deſiderari audiebã: & illa cum primis quæ con ſulto tamen nomine tenus illic a me ſubmoſtrata: & q̃ſi digito (ut aiunt) ĩdicata ſunt: quo legentium coniecturæ in requirendo acuerẽtur. Ea ipſa Diis opitulis bene uolẽtibus nunc interpretari: & in hoc lexico tãquam corpore membris bene conſtituto diſponere non eſſe ab re: nõ ab operæprecio uiſum eſt: additis interſperſiſq; non nullis interdum raris: ſelectis & ſuaue olentibus floſculis ad rem Parerga
facientibus / ac quibuſdam quaſi parergis uenuſtantibus: ita ut non ulterius multum colatis utriſq;: etiam ſi parce & breuiter omnia deſiderari poſſit. Sed fœlices ĩquit Fabius Dictũ Fabij
eſſent artes ſi de illis ſoli artifices iudicarent: quando om Sutores
nes ſutores (alios taceo) non uno modulo: non eodem corio: non æque boni artem exercent: & rarus datur calceus cui imbecillis non ſit uel ligula: uerum ſutor ipſe ueteramẽtarius ſupra crepidam etiãnum iudicat plerũq;: & ſcalpro ſubulaq; confodit & ſecat ea quibus nec honorarius arbiter eſt: Vtinam non idem eueniret in litteris: Sed euenit q̃ alia in re ſæpius & peruicacius: indoctus quiſq; ſibi ipſi doctus uidetur: inq; alienis æſtimandis Lynceus tã cernit acutum: q̃ aquila aut ſerpens epidaurius: & multi (ut dicitur) Manii Aritiæ
Manii aritiæ: attamẽ ſcribendũ omnino: publicæ omnino utilitati pro uiribus conſulendum: demiſſi profecto & pu

ſilli habendus eſt animi: qui timeat reprehendi quæ nundum ſcripſerit/qui ue ſcripta condat tineis metu uiperinarum linguarum/& nigræ ſucco loliginis/cum obtrectatores/carptores/maleuoliq;/quibus nũq̃ caruit mũdus/nũq̃ cariturus eſt/ex nulla occaſione ſuſcitent occaſionem/ &
Momus ſandalium uel ſubſtrepere/ut ille ille Momus/calumnientꝰ: Pleroſq; omnes etiam magni nominis/etiam ſermonis caſtiſſimi: etiam bene eruditos qui ante nos ſcripſerũt uideo nota uel una inſcriptos: Suus cuiq; attributus eſt error: optimus ille qui paucis minimiſq; urgetur! Meminiſſe uero meminiſſe inquam oportet in his quæ doctrinæ ſunt:non eloquentiæ:acre ingenium:emunctum iudicium:ſolertem diligentiam eſſe perq̃ neceſſaria:& hoc uno preſertim (ut homonyma:etymon:aliaq; omittamus) quod librorũ fere omnium uolumina mendis librariorum ac ſciolorum ſcatent inextricabilibus: quæ doctos etiam ſæpe fallũt uel intricant:hallucinari interdum: claudicareq; compellunt. His igitur quæ infabre fortaſſis inter ociandum a ſtudiis humanioribus iampridem feriatus excudi:quæq; nũc publicando ſub cenſura non una emitto:iudices nuncupo te cum primis doctrinæ cõpoſitiſſimæ: auctoritatis ampliſſimæ uirum principem: cæteroſq; omnes litteris rarioribus oppido q̃ peritos:ac bene initiatos: Profanum & profeſſũ
Vulgus (ut ille)uulgus arceo: imprudens eſt:peruicaci pertinacia: ſine ratione ſine iudicio:Laboraui autem totis:ut dici ſolet neruis circunſpectando:excutiendo:penſitando: caſticãdo ſingula:ne ullum daretur offẽdiculum: Sed Dii nõ ſumus: auguror nihilominus e rabioſulis illis uel aliquos adlatraturos:baubentur quantum uelint:modo non demordeãt: modo ſaturi non fiant: Vnum oro:quiſquis hæc legerit:ſi modo ullus legerit:culpet ut uult mala:dum bona tamen: ſi quæ ſunt:laude ſua non defrudet. Cauimus nos impendio ne quẽq̃(quod peſſimi eſt ingenii)uellicaremus:nec eo tamen animo ut noſtris æque parceretur: ut errata ſi ſunt aliqua condonarentur:haut placuit unq̃ mihi:& nũc quidem ueluti malum malum abominor:aliorum nomini de

trahere:meiſq; (quod ſolent plurimi a ſe inuentis quæ iactitant) arroganter applaudere:dandus ſi quidem eſt aliena manu Plauſus : Sed cæca nimirū eſt illa Philautia. Scribimus nos ingenue : & candidiſſime eruditionis publicæ: non aucupii priuati:non ambitionis gratia quæ ſentimus: Sentiant quicquid uelint ſeorſum a noſtris alii non hic reprehendimus:neq; fieri nobis iniuriam putamus:æquo iure utimur omnes in litteris:erūt quibus noſtra: non deerūt quibus illorum ſcripta magis facient ad ſtomachum: etiā ſi hæc uel illa fuerint crudiuſcula:non omnibus idem ſtomachus : & diſpendium ſæpe facit qui compendium uellet: Ab aliis iam dicta ab aliis accepta : quod fateri ingenui eſt animi: & cōmune cum multis uitium : ſi uitium eſt tamē: Sed ī dicta quoq; quod eſt ingenii reponimus:unus homini eſt animus : non idem tamen in omnibus : nec ad omnia: Quæ uero ſubterfugerunt ac ueluti mihi decoxerunt:quæq; ut omiſſa deſideraret etiam fortaſſe quiſpiam lectione multa uel curioſus inueniet:uel a doctis magiſtris illis non mutis haurire poterit:quando nihil eſt tam recōditum in litterarum adytis etiam penitioribus:quin tamen aut ſciant compluſculi aut commentariis & monumentis uel uni mandauerint: Sed & paucis ab hic diebus uberiora (ut audiuimus) & meliora fortaſſe id genus plura ſunt qui Philologis ac poſteritati dabunt legenda : mihi quidē imi ſubſellii uiro(quo res cūq; cadat)ſatis fuerit : quod inter receptos conuiuas non ultimus nec aſymbolus diſcubuerim: Vale & me ama. III. Non. Ianuarii die Natali.

Plauſus

Philautia

Animus

Acus
χυβαλον
Acerosus

Craticii parie-
tes

Paleatũ lutũ

Lexicographi

Elenchus

A Ceratum immixtum paleis lutum ad
ſepta gurguſtiorũ in primis: quando
acus græce χυβαλον paleæ quædã
de frumentis appellantur: Vnde ace-
roſum frumentũ Pompeio: Plinius.
Illini crates parietũ luto & lateribus
crudis extrui quis ignorat? habentur
enim & Craticii parietes. Vitruuius Craticii uero uelim
quidẽ ne inuenti eſſent. ſatius uidetur eſſe impẽſa teſta-
ceorũ in ſumptu q̃ cõpendio craticiorum eſſe in pericu
lo: Eſt eidẽ Plinio in mentione inſitionis: paleatũ lutum:
Nunc inquit abunde arbitretur paleato luto libro farci
re duos digitos inſito extante: ¶ Hinc autẽ cœpiſſe me
non eſt lector optime quod mireris: nec temere id factũ
credas: ſecuti ſunt alii (fateor) Lexicographi ordinem li
tterarũ a prima in primis ſyllabis ſubſequẽtiũ: me uero
ut interpretẽ fere adnotare iure optimo decuit pagina-
tim ſingula ut occurrebãt: quæ ſuis quidẽ locis in ipſo
uolumine adpoſuiſſem: Sed nolui obiiceres quod olim
Apelles Protogeni: neſcire manũ de tabula tollere tibi
cũ uti uolueris hinc uocat a preſto aderũt: & qua uide-
bitur ſede locare poteris: Iccirco inuẽtu faciliora elẽcho
indiceue præmiſſo reddẽda curauimus: in quo & hæc
ipſa: & illa ex libris de partibus ædium ſuo ſolito ordi
ne digeſta ſunt.

Melinum

Stipteria

A lumen intelligitur ĩquit Plinius ſalſugo terræ: cuius mul
ta ſunt genera: fit omne ex aqua limoq; hoc eſt terræ
exſudãtis natura: corriuatum hyeme æſtiuis ſolibus co-
quitur ad maturitatem: optimum Melinum ab inſula
Melo: nulli uis maior neq; aſtringendi neq; denigrandi
neq; indurandi: oculorum ſcabritias extenuat: ſanguinẽ
ſiſtit in totum foris illitum: uuam in ore comprimit ac
tonſillas: Vis omnibus aſtringendi unde nomen græcis
στυπτηρίαν uocãt ut Galenus: In coriis laniſq; per-
ficiendis maximi eſt momenti.

A lnus arbor folio coryli non niſi in aquoſis prouenit & ri

pis fluminum: ut ſalix/populus/ſiler: in aquis ſub terra perennat hinc ſub fundamẽtis ſubſtructionum pangitur crebris palationibus in uliginoſis & arenoſis ad firmitatẽ:ita cum extra terram modicũ tempus duret:obruta permanet ad diuturnitatẽ ut Rauenæ:ubi publica oĩa & priuata opera ſub fundamẽtis eius generis palos ĩquit Vitru.habeãt: & nos quoq; Venetiis uidimus palos alneos uſtulatos demitti ad fundamina/oneris quã-libet patientes: Alnei pali

A ntidora retributiones/cũ donanti redonamus/cũ beneficio beneficiũ repẽdimus:ſiue redonare & repẽdere tenemur ut eſt apud Iurecõſultos: Vlpianus libro.v.ff.plane ſi antidora inquit acceperit: Eſt & Antidoſis contra datio/& fere remuneratio:ut Anticharis: & noſtris Hoſtimentum de quo Plautus in Aſinaria:Par pari datum hoſtimentum eſt:opera pro pecunia: Antidoſis Anticharis Hoſtimentum

A ncones in parietibus & promontoriis dicũtur Vitruuio Straboni & aliis flexus/pminẽtiæ/cubiti/unde Ancon ciuitas Plinio/& Ancus tecto qui adũcũ habet brachiũ ut exporrigi nõ poſſit:ο ἀγκῶνος in hoĩe cubitus: promontorii Ancus

A merina ſalix uiminalis inter uitilia precipua habet̃ ad uites ligandas in tabulatis arborũ/& ad ridicas pedamenta q; Verg.atq; Amerina parãt lentæ retinacula uiti:Sũt enim ſalices uiminales/& quæ in pceritatẽ dant iugis ĩ uineis fit aut ptica aut arũdine:ad pedamẽtũ a ĩ altiſſimo nodo uincem oportet/ſiue ſimplici iugo ſtent uineæ q̃ Pedatæ:ſiue q̃druplici quæ cõpluuiatæ dicũtur a cauis ædiũ cõpluuiis ĩ quaternis partibus totidẽ iugis diuiſæ: Salix Iugũ uinearũ Pedatæ uineæ Compluuiatæ

A erugo ab ære quo fit ut oſtẽdit Plinius modis pluribus: meminit & Vitruuius:cruda uulneratiis emplaſtris adhibetur:eſt quã Scoletian uocant a ſpecie uermiculorũ: nam ſcoletion uermiculus græcis σκωληξ uermis: Aerugo quoq; rubigo eſt unde rubiginoſus/æruginoſus/ Idem Plinius Eſt & rubigo ipſa in remediis/& ſic Telephum pditur ſanaſſe Achilles ſiue id ærea ſiue ferrea cuſpide fecit;ita certe depingitur ex ea decutiẽs gladio: Scoletia Rubigo

ſed rubigo ferri deraditur humido ferro clauis ueteri-
bus:uis eius ligare/ſiccare/reſtringere:quæ ferrugo eidē
Plinio dicitur: qua uoce colorē purpuræ cōpreſſæ uel
Coccini ſignificamus:Vnde Maroni hibera ferrugo/&
Ferrugo ferrugiei hiacinthi:Claudiā.quoq; dulci uiolas ferrugie
pingit:At Noni⁹ ferrugineū colorē ceruleū uult accipi:
A ntipatia rerū diſſidentia Pli.xxxvii.de diſcordia reꝝ con-
cordiaq; quā Antipatian inquit ac Sympathian appel-
lauere græci nō aliter clarius intelligi poteſt: Cū oculis
& corde quædā eſt ſympathia:& xxxii. quod ad repu-
gnantiam rerū attinet quā græci Antipathian uocant:
Sympathia Sympathia uero cognatio cōſcenſus & cōcordia quā
eſſe terrenis cū cæleſtib⁹ etiā ſatis liquet ex Prochlo pla
tonico & aliis receptiſſimis auctoribus.
A ppendix genus ſpinæ Plinius ſpina eſt appēdix appella-
Ampēdix ta/quoniā baccæ puniceo colore in ea appēdices uocā-
tur:& appendix ab alio pendet: At Feſtus Ampendices
inquit ab antiquis dicebantur quod circum penderent:
nunc appendices: An circū:unde amputare/anſanctus/
anterminus/anquiſitio uſq; quaq; inquiſitio/& alia grā
maticorum cōmentariis uulgata:
A reolæ ſpatia in hortis ſurgunt inter duos ſulcos ſubacta
optume terra:dicūtur & Puluini Areæ quoq; Columel
la: & Plinio in hortoꝝ cura & cū de porro loquitur ſo-
lum areis inquit diſtingui/eaſq; reſupinis puluinorū to-
tis ambiti/ſingulis tramitū ſulcis/qua detur acceſſus ho
Puluini mini/& ſcatebris decurſus:Puluinus quoq; arenoſus in
mari Dorſum Vergilio:unde puluinariū Plauto in caſi-
na:nā puluinū ſedem uocari iam diximus:hic Vitruuio
puluinata capitula: & eidē puluinus quod cheloniū in
mentione catapultaꝝ ac ipſi Plinio de palmis dorſum
Puluinatus puluinatū:Areæ pura in urbe loca ædificio idonea:Sue
tonius in Veſpaſiano Vacuas areas occupare & ædifi-
care ſi poſſeſſores ceſſarent cuicūq; promiſit:de quibus
Areæ eligendis Vitruuius & aliis:fiunt & areæ in capite homi
nis capillis cadētibus:& rure æquātur pauiculis Cylin-

droue ad frumenta & legumina excutienda:
A ntes Feſto extremi ordines uinea℞ de quibus Maro/un Antæ
de etiam nomen habuerũt Antæ quæ ſunt latera oſtio/
rum:quandoq; Paraſtatæ:Vitruuius Aediũ antẽ princi/ Paraſtatæ
pia inquit ſunt e quibus cõſtat figura℞ aſpectus:& pri/
mũ i antis quod græce ναοσ εν παραστασι dicit:
A ſſarota inter pauimenta dici ex Papinio apparet: Vnde
Sidonio aſarotici lapilli: & Plinius Aſaroton pergami
uocat a Zenodoto factum uaria pictura ubi Euſaro/
ton tamen ſcriptum eſt diuerſo ut uidetur ſenſu ab Aſa
roto/quãdo Aſaroton inſcopatum dixeris: Euſaroton Euſaroton
bene purgatũ ſcopa ſiq;:niſi illa particula intendat:Ve/
rum ex uerbis Plinianis quiſquis ea bene penſitauerit
Aſaroton facile legendũ iudicabit: quod picta in paui/
mento analecta inſcopatum ſemper oſtendebant: analecta
A thleta certator αγωνιστησ. Athlotheta premii præ/ Agoniſtes
poſitor præfectus in certamie/ut aliis Agonitheta: ſpar Athlotheta
tianus de Hadriano Cæſare:& pro Agonitheta reſedit: Agonitheta
Agoniſma pmiũ certaminis: αθλον quãdoq;:Agonia Agoniſma
æſtuatio animi & quaſi lucta:Certaminum uero Iudex Athlon
Brabeuta:quo uerbo utitur i Nerone trãquillus: Agon Agonia
certamẽ:Agon: i ſacris agone? Vñ agonales dies Var. Brabeuta
A naglypha uaſa i aſperitatẽ anceſa:Vergilius Cymbiaq; Agon ancesa: i. cælata
argento perfecta atq; aſpera ſignis:ubi Anaglypha in/
quit Seruius:Plinius:Nũc anaglypha in aſperitatẽq; ex
ciſa circa linearũ picturas querimus:Inde Sidonio ana/
glyphicũ metallum: Triglypha uero cælaturis ſunt in/ Triglypha
æqualibus prominuliſq;: Legimus & Cataglypha:ſed Cataglypha
quæ fiãt penicillo:Plinius:Cimon Cleoneus pictor cata
glypha inuenit/hoc eſt obliquas imagines:& uarie for/
mare uultus reſpiciẽtes ſuſpiciẽtes & deſpicientes:arti/
culis etiã mẽbra diſtinxit: uenas protulit/ preterq; in ue
ſte rugas & ſinus. Vbi catagrapha legebat Hermolaus Catagrapha
imagines arbitratur illas Excurtas neoterici pictores Excurta
quas uocant. Vnde ſint Tynni Catullo catagraphi:
A cetabula caua oſſea in hoie & animaliũ plurimis:Plini⁹

oſſa ex accetabulis penaꝶ circa quæ coxẽdices uertunt
Eidem accetabuli menſatra heminæ quartã partẽ ſigni
ficat:id eſt drachmas quĩdecim: In herbis quoq; dñr ace
tabula:idẽ de urtica:ex oĩbus inqt his gñrib⁹ urtica ma/

Acetabula
Acetaria
Oxypora
Oxybapha

xime noſcit᷑ acetabulis ĩ flore purpureã lanuginẽ fundẽ
tibꝫ:ſunt hæc ab accipiẽdo dicta ut accetaria olera de q
bus dixĩus:diuerſa oĩo & alia ab acetariis q̃ ab aceto ue
niũt ꝯdĩmta:uñ græcis ſũt oxypora & uaſa oxybaphæ.

A rmillæ armi ornamẽta: Pli. Pueri q primus ceciderit dẽs
ut terrã nõ attigat incluſus ĩ armillã:& aſſidue ĩ brachio
habitus muliebriũ locoꝶ dolores ꝓhibet: Armillas ex
auro quas uiri militares: inqt feſtus ab ĩperatoribus do/
nati gerũt dictas eſſe exiſtimãt quod antiq humeros cũ

Armi
Arma
Preterq;
Armillum

brachiis armos uocabãt:uñ arma ab iis pẽdẽtia: idẽ Pli.
pterq; armillas ciuibus dedere:q̃s nõ hñt externi:ubi p/
terq; etiã & ĩſup ſignificat; Armillũ uas uinariũ qđ hu/
mero portat᷑:at. L. Appul. lib. viii. cui & armille vi. ĩſtru/
ctionẽ dolii & technã ipſam denotare uidetur: Vitruuio
aũt in machinis tractoriis armillæ nominantur.

A naleutrides ĩter ueſtes numeratæ tenuiores & perlucidas
quales multicia & cyclades fere; mulieꝶ ad uſus & his
pcipue qbus eſſent altiores humeri ſcapulæue: Ouid. in

Analectides

arte amãdi:cõueniunt tenues ſcapulis analeutrides altis
ex uetuſto codice Thadæi Vgoleti uiri doctiſ. i aliis lectũ
ẽ Analectides ꝓ arbitrio cui⁹q; hæc æſtimãda reliq̃mus

Amphitape/
tes
Tmphitapa
Heteromalla
Mallotes
Abolla

A mphimalla utraq; parte uilloſa de qbus Pli. ut amphita/
petes & Nonio Amphitapæ ueſtes de qbus ĩ lib. de par/
tibus ædiũ iã dictum eſt. Heteromallon uero altera tñ
parte uillos hẽt ut nomẽ oñdit: Malloten etiã græci uo/
cant:inuenio quoſdã Abollã quæ Marcello ueſtis eſt mi
litaris:& aliquibus Senatoria appellare malloten:

A methyſtus gẽma ſubpurpurea ꝑlucens uiolaceo colore
Plinius Magoꝶ inquit uanitas reſiſtere ebrietati eam ꝓ/

Amethyſtina

mittit/atq; inde appellatam: ab illa ueſtis amathyſtina
eiuſdem coloris:

A luta pellis arte concinnata & idonea ad ligulas/calceos/

delicatoꝝ/marſypia/chirothecas/& alia: hic Plauto cer do alutarius/qñ cerdo nomen generale eſt uñ ſutor cer do Martiali: Alutarius e mullis piſcibus uiliſſimus dice/ bat:Cerdones aũt ſunt quicũq; uiliores artes exercẽt lu cri gratia:κέρδος lucrũ:Cercopa iqt feſtus græci appel lant lucrari undiq; cupientẽ/ quaſi cerdona/ quem nos quoq; Lucrionẽ uocamus: At Cercopes hoĩum genus olim eximiæ & uulgatiſſimæ ĩprobitatis/ q Iouẽ cũ tẽ/ tauiſſent decipere illico in ſimias deformati fuerunt: — Alutarius — Cerdones — Cerdos — Cercops — Lucrio — Simiæ

Antidotum antiphamacũ uocant quicqd aduerſus ue/ nena exhibet:Plinius.xxviii. Hinc etiã ſal pecori datur ſalubritatis cauſa/& ĩ antidotum cõtra ſerpentes addit: &.xxxii.Vrina quoq; fibri reſiſtit uenenis & ob id in an tidota additur:dicitur & Antidotus Gellio huius inquit regis antidotus celebratiſſima/quæ Mithridatos uoca/ tur:Plato uirtutẽ antipharmacõ uitiis hñdam ꝑdicabat qñ uitiis ſua ineſſe uenena quis negauerit: Celſus/Anti/ dota recte dantur colliſis corporibus/uel p ictus/ uel ubi ex alto deciderunt/uel uiſceꝝ interioꝝq; partium dolo/ ribus/maxĩe aũt deſideranda ſunt aduerſus uenena uel per morſus/ciboſue/aut potiones noſtris corporibus in ſerta.meminit & Caius lib.xviii.digeſtorum. — Mithridatos — Antipharma/ con

Amuleta dicuntur quæcũq; geſtanti faſcinatiões lympha tiones & id genus mala arcere ſolent/ græci apotropea: ἀποτρέπειν/amoliri/ſummouere: Plinius.xxv.de Cy clameno:In omnibus ĩquit ſerenda domibus ſi ueꝝ eſt ubi ſata ſit nihil nocere mala medicamenta/Amuletum uocant:&.xxx. Scarabeoꝝ cornua grandia denticulata adligata in his amuleti uicem obtinent: — Apotropea

Achoræ græcis manãtia quæ ſunt capitis ulcera dñr/quo rũ ſicciora quædã habentur: Neoterici ut audio medici Teniam uocant/quia capitis caluã(ut reor)uincire ſolet & aſtringere ut tenia faſcia quæ dicitur:etiam ſi quibuſ/ dam uittarum extremitas uocatur Tenia: — Teniam *duplicis significa*

Apoplexia reſolutio totius corporis affecti & deficientis: Hemiplexia uero cũ altera pars tantũ corporis afficitur: — Hemiplexia

quaſi Semiapplexia : nã in utraq; neruoꝝ accidit reſo/
Paralyſis lutio quæ græce Paralyſis:Sed hemiplexia ipſa eſt para
ralyſis qñq;:uñ apopletici/Hemiplectici Paralytici Neo
ſcio unde ſit uulgo receptũ/ut ſubitaria morte corruen/
tes gutta ſanguinis a capite in cor cadente examinatos
aſſeuerant:Cor.Celſus lib.iii. reſolutio neruoꝝ frequens
ubiq; morbus/ſed interdũ tota corpora/ interdũ partes
infeſtat:ueteres autores illud apoplexian/ hoc paralyſin
Lyſis nominarunt/nũc utrũq; Paralyſin appellari uideo:Lyſis
Lypes ſolutio: Lypen triſtitiã & dolorẽ quaſi Lyſin id eſt ſolu/
tionẽ totius hoĩs Chryſippus appellatã putat inqt Cice
ro ĩ Tuſcul.idem Plato ĩ Cratylo: Ania uero ꝓprie triſti/
Ania tia eſt : Lyſimerinos curaꝝ ſolutor: ut Lycus non nullis
Lyſimetinos Bacchus:Analyſis reſolutio ĩ dialecticis unde Analytica:
Lycus ſunt & Apoplectici attoniti / Embrontetos græci quos
Analyſis uocant cũ corpus & mens ſtupet ictu fulminis ut refert
Analytica idẽ Celſus aut morbo: Diuus Hieronymus in chronicis
Attoniti ſcribit Valentinianũ ſubita eruptione ſanguinis mortuũ
Embronteti quæ græce ait Apoplexis uocat:ſunt qdẽ eruptiões ſan
guinis ab Anaſtomoſi Rhegnyochaſmoq; ut dicemus
& Diabroſi

Leucoma Argema uitiũ oculoꝝ & Leucoma quæ Albugo a cãdore
Albugo ulcus ĩducit ĩ orbe illo quẽ Irim arcũ cœleſtẽ dicunt cir/
Iris ca pupillas oculoꝝ/extra rubẽs/intus albicans: Albugo
Nubeculæ ipſa eſt cicatrix ĩ oculis magis deſcendens/cũ ſummum
teneat Nubecula: Artemon ſunt q uelint idẽ eſſe quod
Leucoma:Argemos aũt dicit & Argema:Pli.xxviii.hau
ſtam ꝓdeſſe argemo ueteri.xxxi. Contra argemas ocu/
loꝝ/afficit is morbus & iumenta/ Idem.xx . Folia trita
cum oleo argemas iumentoꝝ ſanant.

Aegilops ab auena(ut uolũt) abſceſſus ĩter nares & angu
lũ maiorẽ oculoꝝ dicitur:p quẽ catarrhus iugiter efflu/
at/Cor. Celſus.vii. In angulo q naribus ꝓpior eſt ex ali/
quo uitio quaſi parua fiſtula aperit:per quã pituita aſſi/
due diſtillat:Aegilopa græci uocant: id aſſidue male ha/
bet oculos/ non nũq etiã exeſo oſſe uſq; ad nares pene/
trat:itedũq; naturã carcinomatis habet:Pli.xxiii. Aegi/

lopas anteq̃ ſuputent.xxv.Aegilopas ſanat herba eodē
noīe quæ ī ordeo naſcit̃.Fiſtulæ uero ex abſceſſibus & ulcerũ gñibus oriunt̃:id nomen eſt ulceri alto/anguſto/ calloſo ī oī fere parte corporis:aliæ rectæ/tortuoſæ aliæ atq; in plures ſinus diuiduntur duplices tripliceſq;: — Fiſtulæ

A mphimerinos febris quotidiana quæ medicorũ ſnīa humoribus corruptis & pituita cũ primis coaleſcit:Pli. Eſt genus febriũ qđ amphemerinon uocāt: Ephemerinos aũt & Ephimera unius eſt diei & adceſſionis etiā Ephimeris nũcupata/quæ uox Diariũ notat ſingulorũ dierũ geſta & rōes cōtinēs:ut annorũ q dñt Annales:Adceſſionē uero ipſā Parthoxiſmũ dixere/nā deceſſio erit cũ declinat/remiſſio cũ deſinit/integritas cũ abiit: — Ephemerinos, Ephimeris, Diarium, Annales, Parthoxyſmus

A mauroſis ueluti hebetudo obſcuritatem oculis inducit nullo euidēte ſigno pupillæ uitiatæ:& Amblyopia quoq; quā ꝓprie hebetudinē appellabimus lumē obtenebrat uerũ ipſius mali cauſa cognita : & Synchyſis oculi cōfuſionē quā dicemus/pupillā turbat uulnere ex plaga proueniens/nā occulorũ inumeri ſunt:Nos eorũ nomia tm̃ hic & alibi poſuimus quæ noſtris uſitatiora inter legendum quandoq; occurrant. — Amblypia, Hebetudo, Synchyſis

A ncylops Ancyloblepharoſq; dicitur cũ palpebræ īter ſe ut inq̃t Celſus lib.vii. coaleſcũt:apeririq; nō poteſt oculus:quotieſue palpebræ cũ albo oculi cohereſcũt/ulcere in utroq; caſu negligenter curato: eſt & oculorũ idē fere morbus Ancyloſis q̃ Ancyla:Sed Ancylæ quoq; græcis cōtracti articuli uocant̃.Idē Celſus.v.Malagma ad recēti ait cicatricæ contractos articulos quos Ancylas:græci noīant:Et Ancygloſis a naſcentia oībus eſt ſub lingua īnata mēbranula/quā ungue ſecāt obſetrices/ne ſermonem impediat:ea ſi adultis increuerit bleſitatem īducit : & opera chirurgica tollitur. — Ancyloble/ros, Ancyloſis, Ancyla, Ancyloglоſis, Bleſitas

A emodia dentiũ ſtupor quē īducit omphaciũ:tollit ſal/& Portulaca græcis Adrachne/aliaq; cōpluria: Andrachne uero arbor ſilueſtris unedoni ſimilis ſolio nũq̃ decidēte: ſed portulaca ipa ſtomachũ ī acetatiis ſumpta corroborat; — Adrachne, Andrachne, unedo arbor arbutu

A ngina fauces uarie afficit:nã Cor.Celſus tria facit gene
Synanche
ra:Synãchen:Paraſinanchen:& inter hæc mediũ:in ſy
Paraſynãche
nãche nec tumor nec rubor apparet:macies fit ĩ corpo
re:mẽbra ſoluunť:& uix ſpiritus trahiť:Paraſynãche ue
ro fauces tantũ rubent cũ tumore: in medio illo rubor
oriť:tumor obmuteſcẽtia ſingultuſq;:facies pallet:oculi
uertũtur.Alii ſcribũt ſynãchen muſculos qui intra fau
ces ſunt inflãmare:Paraſynãchen exteriores : ad eundẽ
Cynanche
modũ Cynanchen muſculos interriores accẽdere:Para
Paracynãche
cynãchen eos qui extra ſunt Cynãchen præfocationẽ
nocturnã maxime ſunt qui dicũt:pituita craſſa & lenta
tenaciue ĩ fauces ceruiceſq; delata:& a canibus appella
tã quos ĩfeſtat:αγχειν eſt græcis angere:& latinis An
gina ab agẽdo:Anginã uinariã pati dici poſſunt q uino
ſuffocanť ut Archeſila⁹ pꝛ̃bus de quo dixim⁹:& argẽtã
Argyranche
ginã Demoſthe.legimus q̃ αργυραγχην:uulgo audio
Si qs pullũ hirũdinis ederit toto ãno angĩa nõ pclitari:
Aſthama
A ſthmatici ſuſpirioſi:Aſthma ſuſpiriũ cũ æger ſine anhe
latione & ſono ſpirare nõ poteſt: qui recti ſtanteſq; ſpi
Orthoponoea
rant orthopnoicos ab orthopnoea uocitant qua ſpiri
tus non niſi recta ceruice trahi poteſt:Dyſpnoea nanq;
Dyſpnoea
difficultatẽ anhelitus quã noſtri dixerũt leuior eſt neq;
ex toto ut ĩquit Celſus ſtrãgulat:Vnde Dyſpnoici:Dy
Dyſnia
ſnia a medicis neotericis perperam recepta.
A phthæ a quibus Aphthici habẽtur Plinio:in infantibus
Aphthici
pueris nõ aliæ ſunt quã oris ulcera a gingiuis incipiẽtia
& ad uuã in ore fauceſq; deſcendentia:albeſcunt his in
ſummo lingua tõſillæ & collumnella:Cor.Celſus lib.ii.
Vt infantes teneroſq; adhuc pueros ſerpẽtia ulcera oris
quæ aphthas græci nominãt uomitus nocturneq; uigi
liæ:aurium humor: circa umbilicũ inflãmationes exer
ceant : proprie etiam dentientiũ gingiuarũ exulceratio
nes:diſtentiones neruorum:febriculæ : alui deiectiones:
maximeq; caninis dentibus orientibus male habent:&
libro. vi. Periculoſiſſima inquit ulcera ſunt quas Aph
thas græci appellant ſed in pueris : hos enim ſæpiſſime

conſumunt:in uiris & mulietibus idem periculum non eſt. hæc ulcera a gingiuis incipiunt deinde palatum totūꝗ os occupāt:tum ad uuam fauceſꝗ deſcendūt:quibus obſeſſis non facile fit ut puer conualeſcat. Sunt & alia oris ulcerula minus infeſta utiꝗ in adultis.

A naſtomoſis ſanguinis reiectionum genus eſt cum alicuius uenarum ore dehiſcēte ſanguis effluit:ut refert Cor. Celſus libro quarto στομα os græcis:Vnde chryſoſtomus qualis Dion ille pruſieus qui primus tulit oris aurei cognomentum:Vnde Aſtomi Indiæ nullo ore:olſactu odorum quos naribus trahūt uiuētes. Plinio in.vii. mentionem habet & Gellius in.viii. Stoma Chryſoſtom⁹ Aſtomi

A crochordones Celſo libro.vii. Verucæ ſunt fabæ noſtratis magnitudine extuberantes:quæ plures eodem tēpore naſcūtur:maximeꝗ in pueris:& non nunq̄ ſubito deſinunt dicte quod in imo adeo tenues & anguſtæ ſunt: ut pendere uideantur: Set idem Celſus.ii. Verucarū inquit genera quædam dolentia(Acrochordonas græci appellant)& plura alia tubercula oriuntur.

A lopetia uulpinus fere morbus eſt unde nomen: αλωπηξ uulpes:Nā ut ait interpres Callimachi in hymnis lotiū uulpis areas in capite & capillorū defluuiū facit:fit & i barba:Eadē fere eſt Ophiaſis ſed a ſerpēte cui ſubſimilis eſt dicta: Coaleſcunt ambæ ui humoris atꝗ ſucci nō deſerētis ut in caluitio:corrupti tamen & uitiati Alopetia autē & caluitiū magis deformant q̄ afficiāt: Alopecuros herba etiam Plinio.xxi. Spica molli lanugine dēſa:nō deſſimili uulpinæ caudæ atꝗ ide nomē ſortita. Alopex Ophiaſis Caluitium Alopecuros

A poſtema quod pus ſaniemꝗ cōtrahit euomitꝗ ſecāni uel ad maturitatem perductum: noſtris ſuppuratio & abſceſſus quoꝗ Celſo Abſceſſus inquit corporis quæ apoſtemata græci notāt: Idē:quibus longæ febres ſunt iis aut abſceſſus aliqui:aut atticulorū dolores erunt: Et quæ per ſe uitio intus orto intumeſcunt & ad ſuppurationem ſpectant ea omnia abſceſſuum eſſe alias propoſui: Plinius noſter ſuppurationibus quæ græci uocant Abſceſſus Supputatio

gora pati ex ĩgenita natura nõ poſſunt: græci (ni fallor) uocant Dyſriga: quales libanotis & Abrotanum autore Theophraſto Pli. Abrotanũ & Adoniũ ſeri æſtate: quia alſioſa admodũ ſunt: itẽ de mulſa aqua Inuenio inquit etiã apud autores hũc potũ bibendũ alſioſis: &. M. Var. caprinũ pecus ſtabulari meliꝰ refert ſi ab hibernos exortus caprile ſpectet: quia alſioſum eſt: Dyſriga

Aſſas ſtomachi quæ ſunt faſtidia græci dicũt: At Celſus. nũ cũ aſſas ſudationes dixit ſiccas ĩtelligi uoluit: Aſſe Feſto cãtus tibiaꝝ ſed merus (ut opinor) eo noĩe uocat: aſſam nãq; uocẽ legemus occinẽtis abſq; cithara & aliis muſicis inſtrumẽtis: qñ ad citharã quoq; & id genus alia cantiones etiã nũc recipimus: Nonius aſſam uocẽ dicit humanã nõ admixtis aliis muſicis: Varro de uita patrũ Et aſſa uoce: & tibicine: Cato de liberis educãdis Melos altũ ĩ cantibus & bipartitũ: unũ quod eſt ĩ aſſa uoce: alteꝝ quod uocãt organicon: eidẽ quoq; Aſſæ nutrices dictæ quod adſint his quos nutriunt: ut ĩ partu quæ dñr obſetrices quaſi adſetrices: paſſim obſtetrices: Aſſa uox Organicon

Anatomæ græcis uocant: noſtris cõſectiones diſſectiõeſq; ut Pli. Celſo & aliis: A. Gel. Inſectis aptiſq; humanis corporibus ut mos inqt ĩ ægypto fuit: quas græci Anatomas id eſt diſſectiones appellãt: has medicis uidere cõducit ad medellã multaꝝ corporis partium: Anatomatice ars & cognitio ipſa familiaris Ariſtoteli: ut liquido demõſtrant eius libri de aĩmalibus. Primi aũt Zenon (ut fertur) & Andras anatomen tentauerunt cadauere hominis ſupplitio adfecti a rege conceſſo: Anatomatice Primi q̃ anatomẽ fecerũt

Anchuſa herba cuius radice rubra: ligna ceraſq; colorantꝰ Plinius Anchuſa inficiendo ligno cæriſq; radice apta: itẽ Anchuſæ radix manus inficit ſanguineo colore: præparat lanas precioſis coloribus:

Aſcia fabrile inſtrumentũ ſatis notũ: Apuleius uin me cruribus meis aſciã ĩpingere? quod periti fabri lignarii non faciunt: unde exaſciatũ opus Plauto in aſinaria Plinius: Molliſſima tilia eadẽ uidetur & calidiſſima argumentũ Exaſciaticus

σταμι

afferunt quod citiſſime aſcias retundat ide retuſum ferramentum: Diuus Hieronymus Dolatorium nũcupat. Vitruuius:ſumatur aſcia & queadmodum materia dolatur:ſic calx in lacu macerata aſcietur.

A muſſis σταμις græcis: quæ uox etiam perpẽdiculum notat:regula fabrorum dicitur Feſto:& aliis ferramentũ quo in poliendo utuntur:Vnde amuſſim regulariter:ad amuſſim ad regulam:ex amuſſi a regula metaphoricos: ad quam aliquid exequatur: Filum audio quoſdam illud dicere:amuſſim quo rubrica: uel atro colore oblito uti conſueuerunt ad lineam rectam notãdam fabri:quã ſequantur in materia & lapidibus adæquandis:& aſſeribus tabuliſq; ſecãdis ſerra manuaria:Nam aquariæ ſerræ uno & orto tenore procedentes in ſecando: lineas & notas huiuſmodi ut ſuperfluas fere non admittunt.

Manuaria
Serra
Aquaria

A tomi corpora inſecabilia: & minutiæ illæ indiuiduæ ſolis radiis per rimas apertionum intrantibus quæ uidentur:ex his omnia conſtare: & omnium rerum principia ab his fluxiſſe Democritus:& qui eum ſequutus eſt Epicurus crediderunt.Ex principiis autem quæ græce Stœchea appellant:& uarie diffinita ſunt:compoſita omnia corpora uolũt phiſici ut refert Vitruuius:Amorem Phaneta quem nominat rerum omnium humanarum principium ponit orpheus in carminibus.

Stœcha
Phanes

A rtemo latinis dicitur qui græcis Epagon:tertia in machinis trochlea. Vitruuius In radice machinæ collocatur tertia trochlea:eam autem græci Epagonta noſtri Artemonem appellant: Eſt eidem & Ergata neoterici Arganum uocant:Circa tympanum inquit inuolutus alter funis refert ad Ergatam:item ſine ergata celeriter onus ad ſummum perducunt. Artemon uero is in cuius mollitiẽ inuectus eſt Anacreon ſemper lectica cum domo exiret geſtabatur:hinc Periphoretus id eſt circumlatilis cognomento eſt appellatus.

Epagon
Ergata
Arganum
Periphoretus

A ſcopam pro culeo & utre Diuus Hieronymus uſurpat de Iudith hæbrea uiragine quæ Holophernem aſtu ...

Culeus

liebri interfecit: Suetonius quoq; in Nerone, eodem in ſignificatu aſcopa uti uidetur, alterius inquit collo & aſcopa deligata, ſimulq; titulus, ego quid potui? Sed tu culeum meruiſti, græci ἀσκωπήριον uocāt: Eo Suetonii loco Aſcopa quibuſdam legitur: ſuper quo uelitati ſunt inter ſe Hermolaus & Politianus uiri æque noſtra ætate doctiſſimi hic marſypium & Suida interpretatur, ſacculūq; pelliceum ab utre & ſacco dictione formata: Ille uero proni calciamento uicinam dicit aſcoperam utroq; nomine a pera deducto: qua uoce utatur Ariſtophanes & Pollux, ſicuti & ſaccopera: Idem auctor Aſcopitinam & pitinam quaſi culeos uinarios intelligit. — Culeus — Aſcopera — Pero — Saccopera — Pitina

Amphicirtos luna erit maior dimidia, & cum minorem plena: nam lune ſua ſunt incrementa & decrementa figuræq;: cornutam Menoiden uocant: maius deinde lumen concipiens in ſemiorbe Dichotomos Dichomeniue dicitur, & noſtris Diuidua: Plinius modici noua inquit ad diuiduam æſtus: Panſelinos plena, ut ſoli aduerſa, Vnde aſtrologis oppoſitiones & plenilunia, quæ diſcrimina Marcianus, Macrobius, ac præclare Ammianus ſcripta reliquerunt: — Menois — Dichotomos — Dichomeni — Diuidua — Panſelinos — Oppoſitiones — Plenilunia

Apyrotus quod ignem non ſentiat in igne dicitur: Apyron Homerus lebetem dixit, Vnde Athenæus græcos ſcribit Apyroton uas frigidarium appellare, Et Plinius carbūculos gemmas ab igni ſimilitudine dici aſſerit, cū ignes ipſi nō ſentiant: hinc Apyruſtæ quibuſdam nominati, Theophraſto Apyroti & Acauſti: Cor. Celſus ſulphuris genus ignem non experti Apyron uocat. eſt & Apyron aurum eidem Plinio: Sed Apyrinum ſine nucleo dicemus: — Apyruſtæ — Acauſti — Apyron — Apyrinum

Aurifex χρυσοχόος græcis ex nomine quid ſignificet norunt elementarii: M. Varro de analogia ubi fodiatur inquit argentum argentifodinas dici: neq; ubi fodiatur ferrū ferrifodinas: qui lapides cedūt lapicidas, qui ligna lignicidas nō dici: neq; ut aurificem ſic argentificem: — Chryſocoos — Lapicidæ

A llium ſponte naſcens in aruis allium uocant: id coctum ne renaſci poſſit abiicitur:ſtatimq; quæ deuorauere ali/tes ſtupentes manu capiuntur:græce Scorodon agrion

Scorodon nam Scorodon allium dicunt:Sunt qui hallium ab ha

Alliatum lando aſpirent:ab allio alliatum condimentum: Plau/tus in moſtellaria/ſine me alliato fungi fortunas meas: Cibi profecto illiberales allium & alliatũ:O dura meſſorum ilia quid hoc ueneni ſæuit in præcordiis. Scordion

Scordion uero herba eſt putrefactionibus & uenenis contraria:

A rmillini alpini mures ut ferunt dicti candore eximio cõ/mendati: horum pellibus extrema ueſtium/ut limbo/

Zibilini circundare conſueuerant: nunc totis ueluti Zibilinorũ quoq; ſubduntur ueſtibus: & lectorum quandoq; deli/catoribus ſtragulis ſicut nigellæ talparum etiam pelles molli pilo/& pellucido nigrore cõmẽdatæ: Sũt & mu

Muſchi res odorati illi externi quos Muſchos uocãt odore qui Moſchos dicitur in præcio habiti: Aethiopes mittunt & Arabia:

Ceramia A mphoræ uaſa uinaria: quæ & Ceramia & Metretæ di/

Metretæ cuntur:ac latine quadrantalia:Italicæ amphoræ mino/ris menſuræ fuerũt:Antiochicæ maioris duplo.Plinius de liberalitate Cæſaris dictatoris ĩ uino: Quid ni & Cæ/ſar dictator triumphi ſui cœna uini falerni amphoras centum Chii cados centum in cõuiuia diſtribuit. Idem hiſpanienſi triumpho chium & falernum dedit.Epulo uero ĩ tertio cõſulatu ſuo falernum/chium/leſbiũ/ami/terninum/ quo primum tempore quatuor genera uini appoſita conſtat:Hoc autem nõ omittendum quod tra

Bonoſus dit Vopiſcus Bonoſum principem tãtum bibiſſe/quantum hominum nemo:ſed eũdem tãtum minxiſſe quãtum bibiſſet:ita ut nec ſtomachus nec uẽter aut ueſſica grauarẽtur: Is a Probo certamine ſuperatus laqueo uitam cum finiſſet ioco locum dedit A mphoram pende/re nõ homiem:

A tocia quæcũq; medicamẽta cõceptus tollẽtia/ & ſpem

Tocos partus adimentia ut iam dictum eſt: nam tocos partus

græcis:hinc Dyſtocia partus difficultas/& prototocos primus partus/ ſed mutato acentu græce etiam hoc ipſo nomine primiparas ipſas ſignificant:Et tocos quoq; uſura eſt a partu pecuniæ/ut fœnus a fœtu/ Vnde τοκιστης fœnerator: Sidonius (ut uideo) poſteriora appellat:M.Varro Impēdiū: noſtri uſuratum mediatores & ſequeſtri Stocum dicunt/& preſertim cum pecuniæ fœneratitiæ locādæ additur res mobilis exſtimata:

Dyſtocia
Prototocos
Tociſtes
Poſteriora
Fœnus
Impendium
Stocus

A renicum idem quod Arſenicum & auripigmētum/ cuius uis eſt reprimendi & tollendi quæ excreſcūt: Plinio Vitruuio/Dioſcoridi/Galeno/Celſo & aliis:

Arſenicum
Auripigmētū

A era numeri nota inquit Nonius Marcellus: Aſtrologi omnes aeram quoq; initium temporis dixerunt a quo ſupputationes incipiunt: eſt & Aera lolium græcis uertigines & grauedinem capiti inducēs ut ſcribit Dioſcorides:Inde aerinea farina Plinio.xviii. Loliacea/inter uitia frugū id habetur & tritici maxime / ut Aegilops ordei/Orobanche erui/Aparine lentis/Theophraſto in libro de cauſis plantarum:

Lolium
Aerineus
Aegilops
Orobanche
Aparine

A bſis fornicis curuatura Cecilius ī epiſtolis cubiculum in abſida curuatum:græcis fere cum aſpiratione & hapſis ī curribus proprie dicitur:Vnde eſt Aurea ſummæ curuatura rotæ:pro eo quod eſt hapſis græce curuaturam poeta dixit latine: in cœlo autem abſides circulos fere ſignificant quos Ptolomæus & alii Ecentros ecentricoſue dixerunt.Sed quod abſidem ſummam & imam ueteres appellauere/neoterici nomine(ut uidetur) barbaro Augem & contrarium Augi locum nominauerunt.Ptolomæus Apogæon & Epigæon:Plinius cauſa inquit prima circulorum eſt/græci apſidas in ſtellis uocant:& mox:deductas ab ſumma apſide lineas coartari ad centrum neceſſe eſt:Sunt eidem Plinio & Apogri uenti a terra:nam uidemus & alios ait quos uocant Altanos e terra conſurgere / qui quidem cūm e mari redeunt Tropei uocantur / ſi pergunt Apogæi:per ſinus autem e mari uenientes Encolpias Ariſtotelles appellat.

Hapſis
Ecentri circuli
Aux
Apogæon
Epigæon
Altani
Teopei
Encolpiæ

A centreta Acentraue quibus centra non ſunt/durities cla/
Acentra
uo ſimilis aſciis ferriſq; inimica/quas retūdit ſæpius edē/
tatq;:talia ex abiete preſertim Fuſterna tabulas aſſeres ti
gnaq; habere conſpicimus:
A grippæ qui pedibus antedictis/ex utero matris prodeūt
in lucem:huius periculoſi partus deprecādi gratia dua/
bus carmētibus aræ poſitæ:quaꝝ altera(inquit Gellius)
Poſtuerta
poſtuerta Proſa altera/a recti peruerſiq; partus & pote/
Proſa
ſtate & nomine.
Diaſpaſma
A ſpergo græcis Diaſpaſma/ad cohercendos ſudores qua
utūtur:ueluti ſunt quæ ſiccis conſtant odoribus:Plinius
de roſa Et aridis & ex preſſis aliquis uſus/Diapaſmata
inde fiunt ad ſudores cohercendos:At cum.xxxvi. ſcri/
bit lapidem aſpergine & gelu pruiniſq; rumpi in teſtas
madorem ex uligine & ſitu Hermolaus intelligebat qui
νοτίς
græce νοτίς dicatur:Vnde.xxii. de Adianto herba um
Adiantum
broſas inquit petras/parietumq; aſpergines/ac fontium
maxime ſpecus ſequitur & ſaxa manantia quod mire/
mur cum aquas non ſentiat:& .xiii. de palma Tectorii
uicem hæc parietibus pleriſq; in locis præſtat contra a/
ſpergines:Vitruuius autem ex nimbis quæ ſuſcitatur &
facile penetrat Aſperginem uocauit Vti cum tempeſta/
tes inquit uentoſæ ſunt/non poſſit Aſpergo in interio/
rem partem peruenire: Iureconſultus ad L.rhodiam de
iactu: Si aſpergine propter iactum res ait deteriores fa/
ctæ ſunt:
A copa medicamenta quæ laſſitudinibus quas græci κο/
κοπους
πους uocant conferuntur:ut Apona/quæ tamen non
Apona
tam quia morbis aduerſantur nominata ſunt/q̄ quod
citra ullum dolorem remedium afferunt: Vnde Aponi
fontes patauini Caſſiodoro dicantur appellati: De aco/
pis Plinius non ſemel:& Cor.Celſus Acopaq; īquit uti/
lia neruis ſunt.
A ſſula græce Scindalmos:a qua aſſulatim Plauto minuta
Scindalmos
tim auctore Nonio:eſt enim reſegmen reciſamentumue
e materia: Vitruuius pro fragmento poſuit quod mat/

motarii ex operibus deiiciunt: Scirros græcis appella/ Scirros
tur: E ligno autem Schidia idem nuncupat/Sarmenta Schidia
inquit aut tedæ ſchidiæ comburantur: item Interual/
laq; quæ relinquiuntur propter craſſitudinem materiæ
ſchidiis & luto obſtruunt: Sicut etiam Epiſchidion lib/ Epiſchidion
ro.x.pro cuneo qui σφην græcis: quo ligna ſcinduntur:
e quibus nunc quoq; Schidias paſſim dicũt noſtri Par/
menſes: σχιζω ſcindo: Vnde Schiſma/& inde Schiſ/ Schiſma
matici: Schedia uero extemporalia & repente ſcripta Schiſmatici
græci uocant: qualia poetæ in primis ſolent cum Deo Schedia
agitante caleſcunt: & Syluas ſuo nomine appellant: Syluæ

A ſſeres tigilla dicuntur non tabulæ Vitruuio Iuuenali Pli
nio ab aſſidendo trabibus parietibuſq; ut placuit Feſto:
fuit quando tabulas errore cum multis communi exi/
ſtimarem: & coaſſationem ab aſſeribus dici/cum ſit ab
axibus id eſt tabulis ſectilibus eidem Feſto: ut aſſamen/ Coaſſatio
ta: Axes ſtipites teretes quoq; appellari ſciunt infantes Axes
puelli: hinc axis plauſtralis: Aſſaměta

A nſæ & Anſulæ uaſorum notiſſimæ: ſunt & in calceis cre
pidiſq;: Tibullus/ Anſaq; compræhenſos adligat arcta Anſulæ
pedes: Plinius/feruntq; a ſutore repræhenſum quod in
crepidis una minus pauciores feciſſet anſas: Et in ædifi/
ciis ut quæ lapidum iuncturas adligant: Anſa quoq; di/
citur quam(ueluti quæ uncinata ſunt)capere & tenere
poſſumus: Apuleius: Loro q̃ ualido ad anſulam quan/
dam deſtinatum: Vnde metaphoricos Plautus ĩ perſa:
Tace non tu illum uides querere anſam/infectum ut fa
ciat: non aliter. M Cicero in lælio/quo plures inquit det
ſibi tãq̃ anſas ad repræhendendum. Fuerunt & ueteri/
bus Anſatæ iaculamenta cum anſis/auctor Nonius: Anſatæ

A ſcules latinis utricularius qui tibia fiſtulaue utitur utricu
lo addita: Vnde Martiali canus aſcaules: & Suetonius Vtricularius
de Nerone Vouerat ſi ſibi incolumis ſtatus promãſiſſet
prodíturum ſe parta uictoria ludis etiam Hydraulam
& choraulam & utriculariũ: Aſcos græci uocant utres:
Vnde Aſcitæ arabes qui bubulos utres binos ſternẽtes Aſcitæ

Aſcitæ Leucoma Pictacium Matrix Matricula

in mari pirraticā exercebāt:& Aſcites genus hydropis.

Album quod græci Leucoma etiam ut ait Pollux dixere tabula eſt in qua iudicum nomina erāt deſcripta Pictacium quandoqꝫ dicta & Lampridio Matrix in uita Alexandri Cæſaris: Vnde Parmenſis Matricula notariorū: in qua & ipſe ab adoleſcentia conſcriptus: Domitianus Cæſar equitem romanum ob reductam inquit Suetonius in matrimonium uxorem cui dimiſſæ adulterii crimen intenderat eraſit iudicum albo: ab eodem in Nerone dicitur album citharedorum & Apuleio album muſarum: At Vlpianus libro.l.digeſt.In albo Decurionum inquit & municipum nomina ante ſcribi oportet eorū qui dignitates principis iudicio conſecuti ſunt: poſtea eorum qui tantū municipalibus honoribus functi ſunt ita omnium magiſtratuum habeatur tabula: nam Ciceroni & album tabula Pont. Max. qui annales maximi appellati: ſed de pictacio ut ſcriptura legimus.xii. libro digeſt. Actuarii niſi expleto.xxx.dierum ſpatio Pictacia autentica confeſtim tradiderint:

Annales maximi

Anodyna quæcūqꝫ dolorem leuāt medicamina leuareue ſolent inducendo ſomnum prouocandoqꝫ: quibus uti niſi nimia neceſſitas urgeat alienum eſt: ut conſulit Cor. Celſus: ſunt enim ex uehementibus medicamentis & ſtomacho alienis officientibuſqꝫ:

Amptron funiculum illum notat qui per iuga ipſa tenditur: aut quo iumēta ueterina trahunt ferūtqꝫ onera:

ἄκρον Acrolython Acroaterium Acroamata Acromata

Acroteria in ædificiis ſumma frontis parte ad decorem collocantur unde nomen ἄκρον ſummus altus: ἀκρωτήριον promontorium: Acroceraunia montes alti a fulminibus Acrolythos coloſſi ſtatua Vitruuio: Acroaterion autem dicemus auditorium: Acroamata Acroamatave Suidæ & Gellio auſcultationes & laudes fere aliquando mimos & hiſtriones Athenæo & Lampridio: Sunt eidem Gellio Acromatica in quibus philoſophia remotior ſubtiliorqꝫ agitatur unde Acromaticæ commentationes Ariſtotelicæ:

A poſphragiſma inſigne ſigillum inſculptio fere gemmæ
& anuli ſignatorii quo ſignemus: Cecilius ad Traianū
ſignata eſt inqnit ānulo meo cuius eſt apoſphragiſma
quadriga σφραγισ ſignum/σφραγιζω ſigno: Vnde   Sphragis
Cor. Celſo ſphragis eſt paſtilli genus celeberrimum: ut
Plinio Rubricæ genus ſphragis quæ niſi ſignata uenū/
dabatur: Scribit Iulius Capitolinus iam diu credi in om
ni actu negocioq; ſuo eos iuuari qui Alexandrum ma/
gnum expreſſum uel auro geſtauerint uel argento:

A utomatos ſuæ ſpontis inquit Gellius & fere ut autoci   Autocinetos
netos ſe ipſum mouens: Automàthes a ſe ipſo edoctus/   Automates
qualis Epicurus & eſſe & haberi uolebat/cum ſe ipſum
in omni diſciplina magiſtrum ſibi fuiſſe iactaret:

A phetactus/& Geuſis guſtus/e quinq; ſenſibus quos græ   Geuſis
ci Aeſteſes uocant: omnibuſq; inſunt animantibus pre   Aeſteſes
terq̄ imperfectis ut ſcribit Gellius: Vnde aphe Martiali
de pulueris inſperſiōe tactuq;: Seneca epiſtolarum ſepti
mo. Totum athletarum fatum in illo die perpetiēdum   Ceroma
fuit a Ceromate nos aphe excepit in crypta neapolita/
na: Nam ceromate quod unguen eſt Athletæ luctato   Coneti
res delibuti/& aphe flaueſcentes certauerunt: Vnde Co   A coneti
neti uictores dicebātur a pulueris inſperſione/ſicut e cō
trario Aconeti quod erit nullo quaſi labore/aut q̄ mo/   Coniſterium
dico: a puluere ipſo Coniſterium in ſtructuris paleſtra/
tum locus Vitruuio appellatur. κονισ Puluis: Vnde &   κονισ
Conipedes epidauriis homines e media plebe qui in   Conipedes
agris diuerſantes/atq; inde urbem uenīetes ab puluero   Artynoe
ſis pedibus agnoſcebātur: & eo nomine notati: cum no
biles ατρευνοι uocarentur:

A nypodeti nudipedes/excalciati planipedes: qualis olim   Planipedes
Anacharſis ut ex illius epiſtola ad Hannonem oſten/
dit: & fraterculi e noſtris non uni/carcere religionis
mancipati/licentiore tamen libera ut plurimum cuſto/
dia:

A theos ſine deo/Diagoræ Melii cognomē negātis ullos
ēē deos: dubitauit ꝓtagoras adherita: alii deos ēē uoluer

quidem ſed mortalia hæc non curare:ut Epicurus:plu/
rimi eſſe procul dubio & cuncta moderari/ut Stoici: &
calimachus in Iouis hymno eum ipſum ſcribit facta di/
ctaq; hominũ & i primis regum ſpeculari:omnibus ue/
Deus
ro nunc fere/unus eſt Deus creator omnium/rector/cõ/
ſeruator/omnipotens/æuiternus:

Arſenocoeta puerorum emaſculator/pedico/diuiſor/ pul/
Diuiſor
lipremo/ qualis Galba qui libidinis in mares pronior &
eos non niſi preduros exoletosq; fuit: at claudius Cæ/
ſar mariũ omnino expers cũ in fœminas libidinis fuiſ/
ſet profuſiſſimæ:& Albinus imperator mulierarius ĩter
primos amatores:aduerſæ ueneris ſemper ignarus:& ta
lium perſecutor: Arſenothelys uero quo uerbo utitur
Arſenothelys
Ariſtoteles notat animalia quæ ſe ipſa ineunt/ut inter pi
ſces Trochus: maſculofœminos interpretatur Theo/
dorus:

Chalcoaſpi/ dæ
Aſpis ſcutum:unde Chalcoaſpidas ab æneis ſcutis uocãt/
& Rhipſaſpidas qui præ timore abiecto ſcuto turpiter
Rhipſaſpidæ
fugiunt Aſpis ciuitas quæ clypea in africa: Aſpis ſerpẽs
Hypnale
perniciofiſſimus:cuius generis eſt Hypnale ſomnifica ui
Ptyas
perinens: qua occidit Cleopatra:ſiue Ptyade/ut nonnul
li uolunt/ quod eſt aliud genus græcis Plinioq; uenena
ĩ oculos hominum expuens:πτύω expuo:Cor. Celſus
Aſpidas morſu ictus aceto epoto puer liberatus/ credo
Acetum
inquit quoniam id quamuis refrigerandi uim habet/tñ
hẽt etiam diſſipandi/quo fit ut terra reſperſa eo ſpumet:

Aulos
Auleticus tibialis calamus Plinio / nam aulos tibia : Vnde
Monaulon
Monaulon ſimplicem uocant tibiam/ Mercurii iuentũ:
Monodium
ut Mydæ in phrygia obliqua:& Marſiæ duplex tibia:ſi
Synodium
ue Oſiridis in ægypto:Incentionem cantũq; unica tibia
Monodiũ appellant:ſed meo periculo & ſola tibia mu/
ſicoue alio inſtrumẽto & aſſa uoce unica cantum hoc
nomine dixeris:e contrario Synodium.

Adeps pingue quoddam nec cogitur nec ſiccitate aliqua
fragitur/ut diximus/Ariſtoteles de partibus animalium
Seuum
lib.ii.& hiſt.tertio Seuum in fine carnis ſemper fragile

eſſe/& cum refrixerit concreſcere: Adipem uero īter carnem cutemq; liquidum/ minimeq; aptum durari notauit: ut mirum uideri poſſit cur Plinius aliter ſuper ſeuo & adipe ſenſerit: ipſius hæc uerba ſunt ex .xi. cornigera una parte dentata/& quæ in pedibus talos habent ſeuo pingueſcunt/biſulca ſciſciſue in digitos pedibus: & non cornigera adipe: concretus hic & cum refrixit fragilis/ ſemperq; in fine carnis/contra pingue inter carnem cutemq; ſucco liquidum: æſtiment bene eruditi: Hoc unũ teſtari lubet: boues capras oues adipem non habere: cãdelæ ex eo ad quotidianos uſus non probantur: quia facile diſtillant: ex ſeuo cõmendantur: Inuenio autem adipes īeſſe hominibus ſuib⁹ anatibus/gallinis/anſeribuſq; unde ex iis adeps Comagenus Syriæ peculliarii præclariq; medicaminis & unguẽti appellatus: ſed uſurpãtur ſæpiſſime hæc nomina quia piguedinis utraq; ſunt: Adipatum. M. Cicero & alii ueterum honeſte pro pingui & opimo poſuere/ſed adipe quoq; legimus.

Candelæ

Coamagenus adeps

Adipattu

Adipale

A nterides & Eriſmæ ſtructuræ dicuntur quæ ad conſeruandam inter cætera frõtis ſtructuram a lato gradatim contactæ adponuntur: ne extrudantur terra congeſto pondere ſtructurarum ut inquit Vitruuius ſeptiones: neue fiant interdum proclinationes inſtructuris ερισμα græce munimẽtũ αντερισ aductatio & αντερειδω renitor/inhæreo:

Eriſmæ

A bacus ĩ ſummo capituli colũnarum planities/cubile epiſtylii erit: Abacos quoq; ſupra podia ſubigendos & poliendos docet in .vii. Vitruuius/& ſolis abacum pro diſco eius accipiunt aſtrologi: Idem Vitruuius lib. viiii. de horologiorum ratione/uſu/ & inuentione ſcribit Ariſtarchum ſamium inueniſſe diſcum in planitie.

Diſcus

A pocaſtaſis redintegratio reſtitutio/ inſtauratio aſtrorum dicitur aſtrologis mathematiciſq; perfecto orbe temporis quo/ ad carceres unde coeperant iterum illa ſtellarum ac ſyderũ oĩum quæ Aplanes habet ut ille ĩquit eſſeda meauerĩt huius anni maximi hyems ſũma eſt Cataclyſmus

Cataclyſmus

Ecpyroſis diluuium diluuionemq; noſtri uocant: æſtas uero Ecpy-
roſis mundi incendium εκπυροω incendo: Accidit enĩ
ſeculorum ſpatiis conuerſionibuſq; longioribus mun-
dum tũ exundeſcere, tum exardeſcere: futuram aũt or-
bis diſſolutionem incendio theologis eſt iam diu rece-
ptum: etiam ſi philoſophorum complures æternum
uoluerint.

A cerſecomes intonſus Apollinis cognomen a radiis fron-
Acrocomæ tem perpetuum cingentibus: Acrocomas quoq; dici-
mus demiſſitiis & longis capillis: Sunt tamen qui nectẽ-
tes ad ſummum capitis uerticem crines hoc nomine
appellari uelint:

A podos gallorũ gallinaceorum uocem cum itempeſtinũ
canunt ſignificat ut quibuſdam placuit: dicitur quidem
canius quicũq; fere abſonus: nam ea uox eſt quæ neq;
choro neq; fidibus concordat:

Apathia A pathes ſine affectibus: Apathia omnium affectuum ua-
catio græcis dicta quæ hominum paucis contigit: nam
Pathe quæ noſtris perturbatiões ſiue affectus Pathe a græcis
uocantur:

A garicum glandiferæ Galliarum arbores ferunt ut ſcribit
Plinius eſt autem fungus candidus odoratus antidotis
efficax: naſcitur in ſummis arboribus, noctu relucens de
cerpitur:

A læ ſub brachiis qua thoraci hæc iunguntur in homine
dictæ ſunt & Plinio ĩ robore qua rami e trunco e ramis
aliis exeunt alarum quadam ſimilitudine: Vnde Theo-
Maſcalides phraſto Maſchalides uocantur: μασχαλη ala græcis
Maſchale nam quia uolant alites πτερυξ appellatur: Alæ in equi
Pteryx tum ordinibus Vegetio Modeſto Vergilio cæteris: hinc
Alarii Alarii & Alares milites dicti:

Exalburnatus A lburnum unde exalburnatæ arbores, a colore in arbori-
bus adipes uocant a cortice cutro proximos: quibus ca-
ro ſubeſt, huic oſſa, id eſt materiæ optimum & tanq̃ nu-
cleus: ſanguis quoq; qui eſt humor: hiſdem nerui & me
Tubera dullæ ut ſcribit Plinius: quibuſdam ſunt & Tubera ſicut

in carne glandia: in his nec uena nec pulpa eſt/ quodam callo carnis in ſe conuoluto: hæc precioſiſſima in Citro/ & acere/ dat & alnus tuber ſeſſile nec aliæ arbores qđ ſit in precio: Glandia

A blaqueator excodicator: nam ablaqueare quod excodicare Palladio eſt circa radices arbo℞ terram ingeſtam ſarculo aperire/ ut afflatum habeant: unde græci ει?ο/τομειτρ δαι και ?????? dicuntur: inde ablaqueatio & excodicatio: cui cõtraria eſt accumulatio cũ radices operiuntur utiliſſima cum arbores defloruerint/ at uitibus uariante uua/ Excodicator Ablaquatio Excodicatio Accumulatio

A brotanũ amaritudine cognitum/ ſeritur & ſemine & ſurculis: utiliſſimũ neruis/ lumbis/ tuſſi/ urinæ anguſtiis: ramus eius puluino ſubditus uenerem ſtimulare creditur: efficaciſſima quidem herba eſt aduerſus omnia ueneficia quibus coitus inhibeatur:

A ſphodelus herba mãditur/ & ſemine toſto & bulbo/ ſed hoc ĩ cinere: dein ſale & oleo addito: radix ſimulis napis modicis/ nec alia numeroſior inquit Plinius octoginta ſimul aceruatis ſæpe bulbis: folio porri ſilueſtris/ caule acinoſo: Anthericon uocat Theophraſtus & alii: bulbos uero aſphodelum/ noſtri illud albucum dicũt & aſphodelum/ haſtulam regiam. Anthericon Albucus Haſtula regia

A thara medicamentum ex olyra frumenti genere Plinius xxii. olyram Arincam diximus uocari: hac decocta fit medicamentum quod ægyptii Atharam uocant infantibus utiliſſimum/ ſed & adultos eo illinunt: Olyra Atrinca

A rbutus quæ & unedon a radice ut corylus ramoſa ſponte ꝓuenit folio latiore lauri flore candido/ fructu uiridi & per maturitatẽ rubertimo qui eſui eſt: abundat eo corſica Armolinũ uocant & romani uulgo Ceraſa marina cœpere maiore q̃ fraga/ græcis duo ſunt genera ũde comaron & Memecylon appellant/ ex quo apparet ĩquit Plinius. xv. totidem eſſe & apud nos/ Pomum ĩhono℞ eſt ut cui nomen ex argumẽto ſit uno edendi Vnedon. Armolinum Ceraſa maria Comaron Memecylon Vnedon

Ambidens

Duidens

BIdentes inſtrumenta ferrea ruſticorum olitorúq; uſibus nota: bidentes hoſtia/rum genera A. Gellio/cæteris: Ambidēs inquit Feſtus ſiue bidens ouis appellaba tur quæ inferioribus & ſuperioribus eſſet dentibus: & alibi oues dixit dentes duos altiores habentes: & Duidens item hoſtia bidēs: dictas a numero annorum ſunt qui uelint quaſi bien/nes: Vnde Pomponio in atellana bidenti uerte / & alii quod binæ pecudes imolarentur cum erant diis ſactu/ri: inde Iouis ictus fulmine locus Bidental uidetur ap/pellatus:

Bubalij

B iſontes in germania preſertim iubati boues feris ſimiles pernicitate: capti aſſueſcere manu neſciunt / Plinius & Solinus. At Bubali bouum genus nigricans eximiis ui/ribus ad plauſtra onuſta trahenda: Trahunt autem na/res iuncti ſicut boues cornua: iugo tamen utriſq; inpo ſito: Sed trahunt quoq; / unde prouerbium bubalus naſo:

Tyrãni

Principes bõi

βια

B iothanatos morte uiolenta/non naturali mortuos dicũt quales fere & fuerunt/& futuri ſunt iniqui principes & tyranni/quorum miſerrimam cõditionem aiebat Do/mitianus Cæſar utpote quibus de coniuratione com/perta non crederetur niſi occiſis: Sed pauci profecto ſunt boni ex licentia / & propter mala in primis conſi/lia: Vnde Traiano imperatori a quodam homuncione dictum eſt: meliorem eſſe rempublicam/& prope tutio/rem in qua princeps malus ſit / q̃ ea in qua ſint amici principis mali: etiam ſi facilius uidetur a bono principe malos uinci: q̃ malum principem a bonis corrigi poſ/ſe: Et ſcurra Claudii minicus ille in uno anulo bo/nos omnis principes ſcribi poſſe aſſeuerauerit: Nihil profecto difficilius bono principe: Mortem ipſam uio lentam Biathanaton quoq; græci dixerunt/nam βια uiolentia: de qua Maro æneid. IIII. de Didone/& Plau/tinus Teuropides i moſtellaria/quia præmaturæ inquit

uita cãreo:me in acherõtem recipere Horcus noluit: ſed mature mori dicitur q numeris expletis ſua morte moritur/& quiſquis iam grãdæuus fato concedit: Aetas autem hominis animi. lxx. ſi multum . lxxx. & quod amplius eſt labor & dolor inquit pſalmographus: At Trebellius Pollio mathematicorum doctiſſimos ſcribit centum uiginti annos homini ad uiuendũ datos iudicaſſe/ neq; plures cuiq̃ cõceſſos:illud adiicientes Moſen unicũ dei ut Iudæorũ libri loquuntur familiarẽ centũ uiginti quinq; annos uixiſſe:cui tñ etiam conquerenti quod iuuenis ad huc decederet reſponſum ferunt ab icerto numine neminẽ ultra eſſe uictuꝝ:Plinius attamen in cenſu Veſpaſianoꝝ refert Patmæ delatos duos .cxxx. annoꝝ Placentiæ unum.cxxxi.Fauentiæ unã mulierem.cxxxii. Bononiæ L.Terentium Marci filium.cxxxvii. Hinc ego crediderim uiuendi nullum certum ſtatutum eſſe terminum optimumq; mori ante ſenii tedium & odium/ ante repuereſcentiam:

Mori maturæ

Aetas hoīs

Moſes

Repuereſcentia

B racteari bracteas auri argentiq; operibus ĩducẽtes/& earum opifices dicuntur:Plinius de Bracteis/Auri iquit unciæ in ſeptuagenas/& qnquagenas plures bracteas quaternũ utriq; digitoꝝ ſparguntur: craſſiſſimæ ex his Preſtinæ uocantur:proxima Bractea Queſtoria appellatur: Bractea autem tenuior eſt lamina:excogitatæ ſunt & ligni bracteæ.

Bracteæ

B accæ fructus quales ſunt Cornus arboris/ oliuæ/myrti/ lauri & id genus aliaꝝ/Baccæ margaritæ: unde monile baccatum/ nam Bacchæ a numine Bacchi appellatæ ſcribit Alexius Lampridius / Alexan.Cæſarẽ matronas regias cõtentas eſſe uoluiſſe uno reticulo/atq; inauribus & baccato monili & corona cum qua ſacrificium facerent:& unico pallio auro oparſo & cyclade quæ ſex unciis auri plus non haberet:

Baccatũ monile

Bacchæ

B iſſacia ueſtis uulgo etiam nunc in uſu/ ruſticoꝝ maxime nominantur : Siue Biſſacena a regione africæ Biſſacia nomen mutuatur:At Byſſina ueſtis a byſſo in ligni gene

Biſſacena

Byſſina

re iudæis olim in uſu præcipuo de qua ſumus dicturi.

Baliæ ueſtes Vopiſco in Aureliani Cæſaris uita ſubruſſæ dicuntur etiam ſi ſcriptum eſt quandoq; Blateas / ſicuti eo ipſo loco Chloreas uirides iure quis dixerit / non autem Colorias nam χλωρος uiridem ſignificat: Vnde chlorides gemma Plinio. xxxvii. herbacei coloris: & χλωροτης eſt uiredo: Sed & flauum ſæpenumero a quo ueſtes has quidam uolunt appellatas: & eidem Plinio. x. chlorion auis totus eſt luteus / qui hyeme non uiſus ſolſtitio procedit. Balius autem color Spadix dicitur & puniceus: ſunt enim Synonima: exuperantiam ſplendoremq; ſignificantia ruboris / quales ſunt fructus palmæ arboris non admodum ſole icocti: Spadica Dorici uocant inquit Gellius e palma termitem cũ ſuo fructu / alii Baia. Vnde Balius color in equis commendatur Vergilio ut generoſis.

Cholereæ
Chloros
Chlorides
Clorion
Baluis color
Spadix
Puniceus
Baia

Bulla inter ornamenta maioribus: Plinius a Priſco Tarquinio omnium primo filium cum in pretextæ annis occidiſſet hoſtem bulla aurea / donatum conſtat: unde mos bullæ durauit / ut eorum qui equo meruiſſent filii id inſignem haberent: cæteri lorum. Bullæ in aquis cum pluit tumores uentoſi cito euaneſcentes / hinc homo bulla dicitur Mar. Varroni: Bullæ item clauli ſcutulati ad ornatum in poſtibus ĩ cingulis quoq; ut calphurnio in equorum mularumq; pectoralibus / poſtilenis / frontalibus & aliis: Plautus in aſinaria Iuſſin dari bullas has in ſplendorem ædibus noſtris?

Lorum
Non bulla

Baxeæ philoſophorum cum primis crepidulæ: Appuleius Nec qui pallio inquit baculoq; & baxeis / & hircino barbitio philoſophum fingeret: Plautus in menechmis qs eſt peniculus? qui extergetur baxeæ.

Balanus ſuppoſitorium id genus alui ſubducendæ quod clyſteris loco ĩmittitur ſedi / e melle cocto / radicibus herbarum lardo / & aliis: a ſpetie glandis longæ nomen accepit quæ græce balanos: id ex adipe & niteo ut plurimũ fecere: quod refert Pollux: uſus eſt & medicus Hippo

crates uerbo βαλαγίσαι a balano Myrobalanũ Mar/ tiali: Quod nec Vergili⁹ nec carmĩe dixit Homerus Hoc ex unguento conſtat & ex balano: Plinius Myrobala/ Myrobalanũ
nũ naſcens unguento ut ipſo nomine apparet: quo item indicatur & glandẽ eſſe/ fructus magnitudine auellanæ nucis: Vnguentarii autem tãtum cortices premunt: me/ dici nucleos tundunt affuſa eis paulatim calida aqua: Inſtitores & fecem unguenti hoc nomine appellant: ſed & Myrobalanum græci uocant quod ex unguento & palmulis fit ad lienem inquit Celſus: nam balani e pal/ ma etiam dicuntur ut refert. xııı. idem Plinius:

B ilis atra ea eſt quam Melancholian græci uocant: unde melanchonici: Plautus in Amphitrione: Atrabili percita Melancholia
eſt/ nulla res tam delirãtes homines cõcinnat cito: & in captiuis. Atrabilis agitat hominem: Feſtus/ atra bilis ab atro id eſt/ animi uitio dicta: bilis uero rubra cholera/ a Cholera
qua cholerici: Sed bilem etiam apud afros humanum ſemen humi profuſum dici autor eſt idem Feſtus: Eſt & citrina/ uitilina/ praſina uiridiſue/ aduſta/ & accida Plato/ ni ſalſo ſapori permixta: de quibus Auicenas Gallenus Schola medicorum unde bilioſus: Cor. Celſus: Vomitus inquit in ſecunda etiam ualitudine bilioſis neceſſarius: Bilioſus
& bilioſum quoq; ſputum idem uocat ex bile quæ in ſtomacho hæret interdum: de bili atra nõ pauca Ariſto teles improblematibus: ubi cenſet: ſtolidos attonitos/ ignauos eſſe quibus pmulta & frigida ſit: eos uero quis plurima & calida percitos ĩgenioſos/ acies/ ppenſos/ ad omnem excandeſcentiam.

B oa papula rubens & fera: Plinius Boas tollit fimum bu/ bulum: unde & nomen traxere: idem/ Boa appellatur morbus papularum. cum rubent corpora/ Sabuci ra/ mo uerberatur: Feſtus Pompeius Boa inquit ſerpens a/ Hydra
quatilis græce hydra: a qua icte obturgeſcunt: crurum quoq; tumor uiæ labore collectus Boa appellatur: Plini us de ſerpentibus/ faciunt his fidem inquit ĩ Italia appel latæ Boæ in tantã magnitudinẽ exeũtes ut diuo claudio

principe occiſæ in uaticano ſolidus in aluo ſpectatus ſit
infans:aluntur primo bubuli lactis ſucco:Vnde nomen
Tama — meminit & Solinus : Eſt & Tama cum itinerario ex la/
bore ſanguis in crura deſcendit nõ ſine tumore: eadem
fere quæ Boa : Lucretius Inguen ne exiſtat papulæ ta/
ma ne boa noxit:

Bubones circa inguina preſertim extuberant & inde no/
men:βουβων inguen græcis:& noſtri quoq; inflãmatio
Inguinariæ — nes eius membri collectioneſq; Inguinarias uocant:Pli/
Aſter — nius Aſter herba inquit ab aliquibus Bubonion appel/
Bubonion — latur : quoniam inguinum præſentaneum remediũ eſt:
Bubonocelæ — Vnde & Bubonocellæ ramices inguine tenus erumpẽ
te inteſtino:ſiue cum uarices inguen impleuerunt quod
Celſo placuiſſe uideo:At Bubones aues notiſſimæ a ſua
uoce nominate Varroni:

Brondocela tumor in ceruice ut diximus.Cor.Celſus.vii.
At in ceruice inter cutem & aſperam arteriam tumor in
creſcit bronchocelen græci uocant quo modo hebes
caro/interdum humor aliquis melli aquæue ſimilis in/
cluditur:interdum etiam minutis oſſibus pili immixti:

Bronchus membrum muſculoſum ad fauces neruoſum/
& cartilaginoſum uocis eſt ut quibuſdã placuit inſtru/
Bróchi caput — mentum:alii non bronchum id ſimpliciter/ſed bronchi
caput nominant quoniam ut inquit Galenus/& ipſa ar
Brunci — teria brõchus appellatur: Brunci autem Marcello ſunt
ore producto/dentibus prominulis ex Lucilii ſatyra:Pli
nius Labra inquit a quibus Brũci & labrones dicti: ubi
Brochi — tamen Broci quandoq; legitur : & mox: ſenectus ait in
Brochitas — equis & cæteris ueterinus intelligitur dentium brochi/
tate:hoc eſt prominentia & magnitudine : Nam &.M.
Varro de canibus rei ruſticæ ſecundo Brochos uocat/
Proodontæ — & græci a dentibus Proodontas:

Bulimia immodica & ualida fames/qualis ĩterdum poſt
febres euenire ſolet reualeſcẽtibus:ita ut a cibo ſumpto
etiam eſuriant/caninum medici noſtri dicunt appetitũ:
qui cohibẽdus eſt/ne inducat recidiuam aut alios mor/

bos βουλίμον græci uocant: λιμοσ fames eſt/ βου Bulimos
autem maximis & amplis quibuſq; rebus ut iam ſcri: Bu,
pſimus preponebãt: de quo Feſtus: Vnde Bupedas/bu/ Limos
ſycon/bumaſten dixere:

B ua infantibus potio dicta Nonius & Cato auctores/ut
eiſdem pappa cibus: mama mater/tata pater ſæpiſſime Pappa
appellatur: Sed & Buas mala omnia puerulí infantes Mama
noſtri uocare ſolent: Tata

B olis quicquid ad explorandã aquæ altitudinẽ in undis
mittitur: βολοσ και βολη græcis iactus: Vnde Bolides Bolides
faces lãpadeſue Plinio & aliis ſunt totæ ardẽtes/& lon
giorem trahẽtes limitem: qualis mihi uiſa eſt cum hæc
ſcriberem nonis Auguſti M.D.XI: & olim mutinẽſibus
malis apparuit ut refert idem Plinius libro ſecũdo: qui
xxxiii. Diſcobolon mittẽtem diſcum appellauit: Diſcobolos

B arbiton iſtrumẽtũ muſicũ: Vnde eſt/nõ facit ad lachry
mas barbitos ulla meas: Auſoni⁹. Hoc gñre & chordas
& plectra & barbita cõde/Hoc die mercatus cras citha
rædus eris: mẽtionẽ habet & Flaccus odarũ primo:

B alſamũ pro opobalſamo uſurpaẽ: ſtillat hoc ex arbore Opobalſamũ
balſamo inciſa uitro/lapide oſſeiſue cultellis: pfertur q;
cæteris odoribus ut raræ ſuauitatis: Lac coagulat/& in
ueſte maculas nõ relinquit/niſi fuerit uitiatũ/nam & ip
ſum adulteraẽ: Arborẽ Iudeæ peculiarẽ: urbi primum
oſtẽdere imperatores Veſpaſiani: lignum ſurculos & ra
malia Xylobalſamum uocant: Xylobalſamũ

B rachiale brachii ornamẽtum/& pars ea manus dicitur
quam Carpon græci nominãt: Plinius Mẽſtruo in lana Carpon
arietis nigri argẽto brachiali incluſo: Neoterici hoc no Argẽtum bra
mine munimenta brachii ferrea/atq; aureas in brachiis chiale
torques ad ornatum appellãt: ut aurum brachiale: Aurũ brachia

B lattæ ſcarabei lucifugæ/libris nocẽtes: nam in domibus le
noctu errãt: & interdiu in parietũ cauis/inter libros non
cõſtrictos/& chartas deliteſcunt: Inde blattaria balnea
ſubobſcura Senecæ: At nũc inquit blattaria uocãt bal Blattaria
nea/ſi quæ non ita apta ſunt ut totius diei ſolẽ feneſtris

ampliſſimis recipiát: niſi & lauētur ſimul & colorētur: niſi ex ſolio agros & maria proſpiciát:nam blattaria lo ca & cauernulæ blattarū dicūtur:Blattæ ipſæ ī balneis maxime humido uapore procreátur & in culinis: Bla/ teas bullas luti ex itineribus: aut quod calciamētorum ſolis eraditur appellabant auctor Feſtus:

Blatræ

B aphia tinctoria Seruio in quibus lana tingitur/officinæ dicuntur infectorum quos tinctores paſſim uocamus: Lápridius in Seuero Cæſare Probū refert baphiis præ/ fectum:βαφιυσ īfector:Dibaphū M.Ciceroni bis tin/ ctum purpura: βαφη ipſa infectura: Abaphos nō infe/ ctus:Et Embaphia ab intingēdo uſu inter uaſa eſcaria:

Tinctoria, Infectores, Dibaphum, Abaphos, Embaphia

B rephotrophia loca in quibus alūtur pueri expoſiticii q ſpurii nothi/uulgo cōcepti & illegitime nati qualia Ita/ liæ multa ſunt:& apud nos Hoſpitale Rodulphi quod uocát βρεφοσ infans/τροφη educatio alimētum:Vn/ de Polytropha multi nutrimenti: ut ſunt omnium ani/ malium teſtes/& medullæ: de brephotrophiis mentio habetur in autenticis/& apud Iuſtinianū libro primo.

Spurii, Nothi, Trophe, Polytropha

B urrhus rubēs cibo ac potione ex prádio cœnaue: nam πυρροσ burrhū quod dicebát ruffum ſignificat unde ruſticis burrha bucula dicta roſtro quæ ſit ruffo:& Bur rhanica potio ex lacte & ſapa mixtis a ruffo colore:

Pyrrhon, Burrha, Burrhanica

B aſis columnæ unius/ſtatuæ uaſiſq; torus fere & ſedes: Vnde baſes lurecōſulto uaſorum orbiculos ſignificare nōnulli uoluerunt/ qui ſubponuntur poculis in menſa præſertim ne mappæ uino ſubdefluo maculentur:

B aſilica Plauto & aliis a rege ueſtis dicta:βασιλιυσ rex: ut baſilica locus de quo multa Vitruuius: baſilicæ edi/ tiones:baſilicus uicus: & innumera/Baſilea regius prin cipatus bonus qui eſſe debet:hinc opponitur Tyránidi: & Plato Ariſtoteleſq; illum anteponunt Ariſtocratiæ optimatium/oligarchiæ paucorum/ Democratiæ po/ puli qui ſunt pricipatus: Monarchia unius/Polyarchia multorum appellabitur:

Baſiſia, Tyrannis, Ariſtocratia, Oligarchia, Democratia, Monarchia, Polyarchia

B uceriæ boum armēta quæ Bucera:A.Gellius.x.Terram

Bucere

italiam de græco uocabulo ſcripſerũt quoniam boues græca ueteri lingua Ιταλοι id eſt uituli uocitati ſunt: quorũ in Italia magna copia fuerit:buceraq; in ea terra gigni paſciq; ſolita ſint cõplurima:Feſtus Bucerũ pecus de bubus īquit dicimus:Bucẽtrũ ſtimulus boum Bucẽtæ ipſi ſtimulatores quod nomen tráſiit ad Tabanũ: Italia Bucẽtrum Bucentæ

B itumen Aſphaltuſue auctore Plinio alibi limus alibi terra:Limus a Iudeæ lacu aſphaltide emergẽs:terra in Syria circa Sydonem oppidũ maritimum:ſpiſſantur hæc utraq; in denſitatemq; coeunt: calcis uſum præbuit ita ferruminatis babylonis muris: liquidũ bitumen Piſaſphalton appellatur ex argumento picis & bituminis Naphta bituminis generi a quibuſdã adſcribit' de qua idem Plinius libro.II. Vitruuius quoq; Babylone inquit lacus qui limneaſphaltis appellatur habet ſupra natãs liquidum bitumen/quo/& latere teſtaceo ſtructo muro Semiramis circundedit Babylonem Item Ioppe in Syria arabiaq; numidarum/lacus ſunt magni qui emittũt bituminis maximas molles / & crebræ quoq; ibi ſunt lapicidinæ bituminis duri: Aſphaltus Piſſaſphalton Naphta

B atioca patera ex argento alioue metallo in ſacris preſertim/cuius meminit ni fallor Plautus in Sticho:& Batiolæ uaſis mẽtionẽ habet ex eodẽ Plauto Nõius Marcel. Batiola

B litum herbam eſſe quã noſtri olitores ſpinaciam a ſeminis ut plurimum ſpinoſo cortice/ & nos in lib. de partibus ædiũ olus hiſpanũ appellauimus facile credimus quando Plinius. XVIII. in horto inquit ſatorum celerrime naſcuntur Ocimum/blitum/napus/& eruca/& ſtatim paulo infra:nudum ſemen apii:Coriandri/aneti/feniculi/cumini:cortice obducta bliti/bete/a triplicis/ocimi/at lactucis in lanugine:Eſſe autem blito ſemen cortice obductum liquet: ac ſatum erumpere ocyſſime per/uer & autumnum ipſi utpote experti liquido ſcimus: Eſt præterea olus inſipidum / ſatuum / unde in comœdiis apud ueteres blitẽæ meretrices: Spinacia Blitеæ

B yrſa coriũ/unde Byrſam quã Burſam/ỹ/in/u/ut ſæpius Burſa

Burſa

trāſeūte/uulgo marſypiū uocāt/e corio ut plurimū fie/ri ſolitā.nam fiūt &/e/ſerico interdū crumenæ/& ex hamis ferreis adfabre tornatis/ nō ſine corio tñ ītus ſæpe adſuto: Byrſam ſaxū Carthagie fuiſſe ſcribit Eutropiꝰ.

Molluſcum
Menſæ

B ruſcū aceris tuber arboris uocāt/ e quo fiūt mēſæ nigreſcētes:Pliniꝰ pulcherimū uero eſt bruſcū inqt/ multoq̄ excellētius etiā Molluſcū tuber utrūq̄ arboris eius:Sed bruſcū ītortius criſpū/molluſcū ſimplicius ſparſum: & magnitudinē mēſarū caperet haut dubie ꝑferret citro.

Virge magi/ſtratuum

B etulla lentiſſima eſt/& ideo ſcutis apta/ut fici/Tilia ſalix utraq̄ populus/ & ſabucum: Gallica hæc arbor inquit Plinius mirabilis candore & tenuitate: terribilis magi/ſtratuum uirgis:eadem circulis flexibilis/item corbium ſportis:bitumen ex illa galliæ excoquunt:

Valgium

B ipalium ferramēti genus ruſticani ad foſſurā aptiſſimū/quale id quod noſtrates Valgiū appellāt Pli.de ſemina/rio eligēdo/ſit ergo ſiccū ſuccoſumq̄ bipalio ſubactū/& q̄ ſimillimū terræ ī qua trāsferēdū ſit:Idem/terrā iquit ad roſatū & uineæ ſatum uertere bipalio:M. Varro/Id prius bipalio ait uortito:omnino ſarculi genus eſt:

Serratula
Ceſtron
Pſychotro/phon
Ves herbaꝶ
Medicos nūq̄

B etonica a radice folia ſpargit fere lapathi ſpecie ſerrata unde ſerratula dicta:Ceſtron græce uocāt a remediorū multiplici uarietate/& Pſychotrophon:habet hæc tan/tum gloriæ ut domus in qua ſata ſit tuta inquit Plinius exiſtimetur a piaculis oībus:Nā uis herbarū admirabi/lis/& pene diuina eſt / qua nihil nō effici poſſe credide/runt plurimi:Sed notitiæ perq̄ neceſſariæ pauci nūc ſtudent:& ii quidē illiterati & agreſtes/ita ut ſæpe decipiā/tur & re & noīe quæ inſcitia(proh pudor) trāſit etiā ad pharmacopolas ſpeciarios/ herbarios/ac medicinā ip/ſam profitētes:hinc Antidota & ſyntheſes illæ inexpli/cabiles ad morborū remedia/uel in caſſum ſæpe uel ad mortē corporibus noſtris īgerūtur: Si cōferunt caſu acceptū referamus/ſapiēter ꝑfecto(ut mihi uidet̄)Aurelianus īperator medicos cū egrotaret nūq̄ uocauit/Inediā qua ſe curabat precipuum & optimū medicū uocitās.

B uleuterion locus conſilii/curia/quo reipublicæ guberna
tores cõueniunt ad conſulẽdum Plinius.xxxvi. Cicizi
& buleuterion uocant ædificiũ amplum ſine ferreo cla
uo: βουλη cõſilium/Vnde Sybila quæ ditio dei cõſiliũ Bule
denotat nam Veteri ſermone æoles θεους deos uo/
cabant ꝙ βουλη Cõſilium fuerunt autẽ decem nume
ro ut.M.Varro in libris rerum diuinarũ ad Cæſarẽ põ/
tificẽ maxumũ ſcribit:Cecilius ad Traianũ qui i bulen
a cenſoribus legũtur:Vnde buleutæ eidem cõſiliarii ſe/ Buleutes
natoreſq; quãdo ii ſunt proprie qui reipublicæ conſu/
lunt:ſed & Buleutes græcis conſultus dicitur:

B yſſina coccinei coloris purpureiue dicebantur: Plinius
gemina inquit demoſtrata uia luxuriæ ut colos alius
operiretur alio ſuauior ita leuiorq; dictus: quin & terre/
na miſcere/coccoq; tinctum Tyrio tingere/ ut fieret his
byſſinum:ubi Hermolaus bis byſſinum legendum cre/
didit: At Plinius ipſe de lino aſueſtino huic inquit lino
principatus in toto orbe/proximus byſſino / mulierum
maxime deliciis circa Elim in achaia genito / & Iudæis Byſſinũ linũ
quoq; ut iam diximus:βυσσον graui accentu tinctura Baſſon
ex purpura / acuto profunditas/eſt tamen apud Hero/
dotum βυσσον profunditas:

B uteo e genere accipitrũ a quo Romana familia cogno/
minata cum proſperum auſpicium inducis naui ſeden/
do feciſſet ut ſcribit Plinius: a numero teſtium Trior/ Triorchis
chen uocant: ορχις teſtis/ Vnde Cynoſorchis herba
Inter accipitres eſt & qui Eſalon uocatur omni tempo/ Eſalon
re apparens / cum cæteri hyeme abeant: eſt & noctur/
nus quem Cimindin appellant/De hoc Ariſtotelles ſic
ſcribit chalcis montes incolit atro colore eſt magnitudi
ne accipitris quem Palumbarium nominant forma lõ/
ga ac tenui Iones Cymindin appellãt Cuius Homerus
etiam meminit cũ inquit chalcida dii perhibent homi/ Cimindin
nes dixere Cymindin hæc Hybris eſt qua alii non aliã
eſſe quã ptygem uolunt die minuit apparet Quia non
clare uidet ſed nocte uenatus more aquilæ:cum aquila

bellũ internecinũ gerens/ita ut cohærẽtes ſæpe capian/
tur: Buteonẽ Feſtus auis genus dixit quæ ex eo ſe alat
quod accipitri eripuerit / uaſtitatiſq; eſſe cauſam his lo/
cis quæ intrauerit ut Bubo a quo etiam appelletur bu/
teo/nam bubo funebris auis eſt auſpiciis abominata/
noctis monſtrũ nullo cantu ſed gemitu: in urbibus au/
tem omnino in luce uiſa dirum oſtentum eſt: Capitolii
cellam intrauit Sexto Papellio Iſteo/L. Pedanio conss.
propter quod nonis Martiis urbs eo anno luſtrata eſt.

Beta

B æta alias tum herba cito flaccẽſes unde & bætacea mẽ
tula: eſt etiam genus ueſtis ut teſtatur Suidas in Colecta
neis βαιτη εν χειμωνι αγαθον Bæta cum æſtate
tum Hyeme bona de hac forſan intelexit Dioniſius Si
racuſanus: Qui detracto Ioui Olympio magni põderis
aureo amiculo quo eum tyrannus Hiero e manubiis
Carthaginenſium ornauerat inectoq; ei pallio laneo di/
xit æſtate grauem eſſe Aureum amiculum Hyeme fri/
gidum laneum autem ad utrũq; tempus anni aptius ut
Autor eſt Valerius in libris factorum ac dictorũ memo/
rabilium:

Bulbus

B ulbus ex Ceparum genere qui ut inquit Plutarchus in
Sypoſiacis uim habet cõtrariam flulguri quemadmo/
dum q; Ficus arbor & hyene pellis porro riſus prouer
bialis de quo meminit Plutarchus qui ut opinor Mu/
matus eſt ex Ariſtophanis nebulis Vbi ſtrepſiades So/
cratis ingredicas ſcolã admiratur diſcipulos prono ca/
pite terram aſpicientes reſpondentiq; cuipiam querunt
quæ habet terra Bulbos Silicet/eſt & aliud apud Ariſto
phanem iocus de illo qui deuorauit Bulborum ollam
quo quidem libidinoſum hominem innuit / nã & Bul/
bos irritare Venerem teſtis eſt Martialis nil aliud bulbis
quam fatur eſſe potes;

CRuſtæ marmóreæ quibus parietes in
facie domus parte plurima cruſtantur
nam & parietem cõmunem incruſta-
re licet ſecundum Capitonis ſententiá
ait Proculus.viii.digeſt. titulo de Ser.
Vrb.pred. Cruſtæ teſtudinũ lamiæue Cruſtula
quibus lecti: & repoſitaria / ut dictum eſt ueſtiebantur. Cruſtularii
Cruſtæ fluminum Sabulo concreto & incocto ſolibus/
quas in cibis interdũm appetunt rerum a malatia inſo-
litarum cupidæ pregnãtes fœminæ: Cruſtæ uitri came-
ris olim additæ: Sunt & cruſta: & ſtruſtulum quoq; dul
ciarii operis: unde cruſtularii piſtores dulciarii/ut noſtra-
tes Feſtarii mellita concinnantes: At.M. Varro Cruſtu-
lum inquit a cruſta pultis: :

C ampes a flexura erucæ hortis infeſte dicuntur. Columel
la diſtorto corpore campe: & alibi hirſutaq; cãpe: unde Pityocampæ
Pityocampas pinus arboris erucas nuncupamus mor- Pytyia
ſu pernitioſas auctor Plinius.xxiii.cui.xvi. Pitya nucum
pinearum genus eſt e pinaſtris remedii ſingularis aduer Hippocãpæ
ſus tuſſim: Sunt & Hippocampæ e piſcibus in mari: Cã
pas inquit Feſtus marinos equos græci a flexura poſte-
riorum partium appellant: Nec errauit Vegetius in li-
bris de Veterinaria arte qui gaboſum iumentũ appel- Campta
lauit Quod Gambas habeat iſlatas ut falſo grãmatiſtæ
exiſtimãt nã & Neoterici Gãbas nũcupãt quas græci a
flexura Cãpes quoq; ĩ ædificiis habent ut dictũeſt: καμ Ephyteũ æs
ϖι flexura: καμϖτιε flexus græcis campta flexibilia:

C orynthium æs quod poetis Ephyreum ex illa antiqua
gloria æris maxime laudatur ĩquit Plinius.xxxiiii. hoc
caſus miſcuit corynthо cum caperetur incenſa/ miraq;
circa id multorum affectatio fuit/quippe cum tradatur
non alia de cauſa Verrem quem Cicero damnauerat/
pſcriptũ fuiſſe ab Antonio q̃ quod corynthiis ſe ei ceſ- Corynthiarĩ
ſurũ negauiſſet: Vnde Corynthiarius corynthiorũ ĩmo
dicus affectator/quo taxatus eſt cognomĩe Cæſar olim Carynthus
Auguſtus: Corynthus capta eſt olympiadis centeſimæ

quinquageſimæ ſextæ anno tertio: noſtræ urbis ſexcentesimo octauo: lõge ante Aegineticum æs & Deliacum Aeginetico cãdelabrorum ſuperficiem elaborabant: Eadem ciuitas euerſa ſignis fictilibus romam ĩpleuit, quos Necrocorynthios id eſt corynthiorũ defunctos uocauerũt auctor Strabo νεκουσ græce defunctus: Diuus Hieronymus mortuale morticinũq; appellat. Deliaci æris mentionem habet idem Plinius. x. Antiquiſſima inquit æris gloria deliaci fuit, mercatus in Delo concelebrante toto orbe: ideoq; cura officinis tricliniorum pedibus fulcriſq;: ſed & uaſa ex eo fuere in prætio Mar. Cicero actione pro Roſcio Domus referta uaſis inquit corynthiis & deliacis:

Aegineticum
Deliacum æs
Necrochorynthii
Mortuale
Morticinium

Cymatia in capitulis columnarum ſunt ueluti inundantes frondium & florũ quoq; deformationes: nam Encarpia poma cum frondibus inſculpta dicuntur: Vitruuius lib. IIII. Et Cymatiis & Encarpis pro ctinibus diſpoſitis frõtes ornauerunt:

Eucarpia

Catheti lineæ perpendiculares de quibus ĩ columnarũ capitulis Vitruuius. III. Secundum extremi abaci quadram lineæ demittendæ quæ catheti dicuntur καθετοσ perpendiculum.

Ciſſimbium uas hederaceum unde nomen κισσοσ græce hedera, fuit. n. eo nomine hiſtrio & ſaltator Liberi patris qui dum exercet Thiaſos ſaltationes & choreas caſu lapſus in terræ hiatum moritur: tellus ut ferunt ĩ gratiam Bacchi remiſit hederam primum apud Acharnas uiſam: Inde Gameciſſos & Dendrociſſos, hæc procera adſurgit, illa humilis ſerpit. Cymbium ab eo per ſyncopam dictum uolunt: eſt tamen a ſpecie cymbæ: Feſtus, Cymbium ĩquit a ſimilitudine nauis quam κυμβην appellant: habetur & patina argentea hederacea librarum trium & uiginti in Claudio Cæſare apud Polliõne Trebellium ex epiſtola Diui Gallieni ab hederis inſculptis, ueluti eidem Diſcus corymbiatus, & Lanx argentea pampinata:

Ciſſos
Thiaſi.
Hedera
Chameciſſos
Dendrociſſos
Cymbium

C itrnea uas uinarium/quod forte mixtarium/Marcello citanti Plautinum illud ex Amphit. cadus erat uini/ inde impleui Citneam/ſed & ſtatim/ut ego inquit illic uini Citneam ebiberim meri: alii Himeam mallunt legere/ quæ ſit uas fictile.M.Catoni.

Hirnea

C aries uetuſtas putrilago Nonius auctor: Vnde Carioſus carie plenus/exeſus/ & deformatus: Apuleius ſcabiem uetuſtam:carioſæ teſtæ occipit exſcalpere Cariem īquit Plinius non ſentiunt cupreſſus/cedrus/buxus/Iuniperus olea/eidem & carioſi dentes dicuntur:

Carioſus

C atillones gulæ dediti a Catillis quaſi catinorum in quibus ponuntur eſculenta catillorumue liguritores:Vnde lupus piſcis catillo a priſcis appellatus quaſi liguritor/ ut qui proximæ ripas ſtercora inſectaretur: Proprie tamen qui ad Pollutum Herculis ultimi ueniebant catillones ueteribus dicti/quia catillos liguriabant:quando nouiſſimorum deterior in ſimilibus eſt conditio: At Feſtus Catillatio inquit graue obrobrium hominibus generoſis obiciebatur ſi qui prouintias amicas populo Ro. expoliaſſent: Et catillare Fulgentio per alienas domos diſcurrere a catulis qui per omnis domos circūeant:Vnde Plauto catillatum in caſina:

Catilli

Lupus piſcis

Catillatio

C ybium piſcis eſt/ & Plinio cōciſa Pelamis/hæc e thynno & cordila cum luto ſe immerſit Martialis/diuiſis cybium latebit ouis/ item/ uel duo fruſtra rogat cybii/ tenuemq; lacertum:Marcus Varro:Cybium & Thynnus cuius partes græcis uocabulis omnes/ut melandrya atq; Vreon: id autem caudæ proximum eſt: At clidia ſiue clides iuguli thynni nec aliter uocantur: quæ cybia dicuntur:inter macra ſunt:inter piguia cordilæ ex Athenæo:

Pelamis

Vreon

Clidia

Cordilæ

C ætramentum ſutorium quo ſutores calcearii crepidariiq; ſilum oblinunt ut firmius ſit Plinius de ocymo/ Verucas mixto ceramento ſutorio tollit:ſit autem cæra & pice ſimul feruefactis quo loco legendum rectius fortaſſe atramento ſutorio/id chalcantum uocant ut dixi/

Chalcantum

Vitruuium ximus ex Plinio ipſo & refert Cor. Celſus: noſtri Vitrio/lum/quo infectores quandoq; utantur:

C ynorhodos roſæ ſiluestris genus dictum quod rabidi canis morſibus auxilietur remedio præſentario. Plinius. Inſanabilis ad hoſce annos fuit rabidi canis morſus/pauorem aquæ/potuſq; omnis afferens odium: Nuper cuiuſdam militantis in prætorio mater uidit in quiete ut radicem ſiluestris roſæ quam Cynorhodon uocant eblanditam ſibi aſpectu pridie in fruteto/mitteret filio bibendam in lacte: in luſitania gerebat hiſpaniæ proxima parte: caſuq; accidit ut milite a morſu canis incipiente aquas expaueſcere ſuperueniret epiſtola orantis ut pareret religioni: ſeruatuſq; eſt ex inſperato/& poſtea quiſquis ſimile auxilium tentauit:

Rabidi mor/ nis

C henophagi eſtores teſtudinum quæ illis nomen dederunt χελωνη teſtudo/ſunt & teſtudines machine ad oppugnationes urbium de quibus Vitruuius & Vegetius: inter has habentur Arietariæ/in ædificiis quoq; teſtudo camera & fere αχισ: de qua ſcripſimus:

Teſtudines

Arietariæ teſt.

C icur manſues manſuetuſue Cicero. v. Tuſcul. queſt. immanis alias/quaſdam cicures: Marcus Varro/Cicurare manſuefacere: quod enim a fero diſcretum eſt id dicitur cicur: & dictum cicur ingenium/manſuetum/a quo Veturii quoq; nobiles cognominati cicurii: innatum a cieo cicur: cicum dicebant membranam tenuem quæ eſt ut diſcrimen in malo punico:

Cicurii

Ciens

C allum duratam carnem dicimus/Cor. Celſus: Callus autem neminem fallit/quia durus eſt: hinc in pedum morbis Callus pungẽs/aucto dolore ſi premat calceus: ſunt & calloſæ ab uſu ruſticorum manus fabrorumq;: bouum quoq; ceruices/ſimiarum nates/ueteres fiſtulæ/& alia Callum aprugnum ex apro ganeæ commendatum Plautus in poenulo: Callum aprugnum callere æque non ſinam/iam dixerat in captiuis quanta callo calamitas:

Calloſus

Aprugnũ callus

C aſſita a caſſide quibuſdam eadem quæ Galerita & Co/

Galerita

tydalus: caſſis uero in recto etiam caſſida ut chlamyda Caſſida
Priſciano citanti Vergilianum illud ex undecimo Enei
dos Aureus ex humero ſonat arcus / ut aurea uati caſ
ſida:

C eſtus pugilum arma e loris bubulis e plumbo ferroq;
addito compacta: nam ceſton & lorum aut opus inter Ceſtoſi
punctum acuue pictum / & Veneris ornamentum ac in
cõmune fœminarum græci dixere / Hinc Celſus Africa
nus in quem Origenis ſcripta leguntur / libros. xxiiii.
a rerum uarietate Ceſtos inſcripſit: de Ceſto loro ſeu cin
gulo Veneris poetæ omnes Et Feſtus Pompeius Ce
ſtus inquit & iis uocantur quibus pugiles dimicant / &
genus quoddam muliebris ornatus: At Fulgentius
Sculponeas refert dici ceſtus plumbo ligatos: Plautus Sculponeæ
in caſſina potiusq; Sculponeas quibus batuatur tibi os
ſenex nequiſſime: Neuius / Sculponeis batuenda ſunt
huic latera / ſunt & catoni in re ruſt. Sculponeæ calcia
menti genus: Ceſtus græce ϖογμη unde pygmachia Pygmachia
ceſtuum pugna / & pygmachus his dimicãs: quales Da Pygmachus
res & Entellus Vergiliani:

C aſtor idem qui Fiber a fibris extremitatibus margini Fiber
busq; fluminum / circa quas diuerſatur / inter amphibia
numerandus: effigie lutræ / pilo molliore pluma / niſi cau
da deſineret in piſcem: teſtes unde Caſtoreum eſt me Caſtoreum
dicis in uſu medicinæ / ſibi ipſi amputat cum ſenſerit ue
natores cupiens euadere damno teſticuli: id quod ne
gat Sextius diligentiſſimus medicinæ ſcriptor / paruos
eſſe dicens / ſubſtrictoſq; / & ſpinæ adhærentes / nec adi
mi poſſe ſine uita animalis: adulterari autem Caſtoreũ
renibus eiuſdem qui ſint grandes: cum ueri teſtes par
ui admodum reperiantur: de quo Plinius. xxxii. A fibro
Fibrinæ pelles nunc maxumo in precio / Idem Plinius Fibrinæ pelles
Fibrinarum pellium cum pice liquida combuſtarum ci
nis narium profluuia ſiſtit: Succo porri mollitus extra
hit tela corpori inherentia.

C ollybiſtæ numularii pecuniam permutantes/ quando
Collybos Polluci pecuniæ dicitur permutatio: M: Cice/
Collybus ro in Verrem Collybus eſſe qui poteſt/ cum utātur om/
nes uno genere numorū: Suetonius in Auguſto/ mani/
bus collybo decoloratis Nerulonēſis mēſarius: ubi per
collybum natare etiam uidetur materiā/ quæ e numo/
rum attrectatione decidua cum numerantur/ cum per/
mutantur/ manus inficit: quali decoloratæ manus olim
ſunt meæ/ cum inter menſarios noſtrates unus ſederem
non ſine libris: animum permutatione lucroſa/ & lectio
ne(cum dabatur ocium) oblectās: Dictos Hieronymus
Collybia uoluit a Collybiis/ quæ ſint tragemata bellariaq; ciceris
frixi/ uuarūq; paſſarum uilia munuſcula: & Collybiſtas
eſſe campſores fœnus mutatitium exercētes: Eſt & Col
Collymbus lymbus Theophraſto pōderis genus/ & Suidæ ſpecies
nomiſmatis:

C apunculum uas fictile dixit antiquitas:

C alpar nomine priſco Dolium inquit Marcellus citans
Varronem. At Feſtus Calpar uinum nouum interpreta
tur quod ex dolio depromitur ſacrificii cauſa anteq̄ gu
Vinalia ſtetur: Ioui.n. ſua uina libabant quæ appellabant feſta
Calpium Vinalia & alibi calpar inquit genus uaſis fictilis. Fuerāt
Calpis & Calpium & calpis apud græcos digitati anſatiq; cra/
teres uaſa potoria: & Feſto Calpis poculi genus dictum
Chamedaphne a capiendo: eſt tamen græcis κάλπις:

C hameplatani ab humilitate arboris dictæ: ut ſcripſimus
Chamemyrſine ſicut chamedaphne laurus/ chamemyrſine myrtus/
chamelea olea/ Chameſyce ficus/ Chameacte ſabucus
Chamelea parua quæ Ebulus: Chameceraſi ceraſi qualeſ auſtero
Chameſyce quæ ſunt fructu cum primis uidemus breuitate ab aliis
Chameacte differentes: Plinius de Sabuco: habet alterum genus ſil/
Ebulus ueſtre quod græci Chameacten alii Helion uocant: mul
Chameceraſi to breuius: Dioſcoridi eſt Helioſacte: ἀκτῆ græcis Sa/
Helion bucus:

Helioſactæ C eramion orcā dicūt teſtam tegulāq;/ & oīa fictilia quæ/
Actæ cūq; græcis κεραμικὰ uocāt κεραμεύτων figulis

κεράμιον figlina:Et Ceramides colorem figlini ſigni Figlina
ficat qualis fere Leucopheus in plumis quorundam an/ Ceramides
ſerum uidetur : Ceramites Plinio gemma teſte colorem Ceramites
habens.

C eruſa unus e coloribus candidus fit omnis ut inquit Vi/
truuius e plumbeis laminis non ſine aceto: Plinius Pſy/ Pſymithium
mithium quoq; hoc eſt ceruſam plũbariæ dãt officinæ Venena
leuiſſima omnis præter quæ ad candorem fœminarum
adhibetur:lœtalis potus ex frigiditate/ſicut ſpuma argẽ
ti: nam maxima pars uenenorum frigore interimit ut
Celſus autor eſt:

C alantica tegmen muliebre/ut mitra fere quod capiti in
nectitur Mar. Cicero in Clodium / cum calanticam ait
capiti accomodares.

C oſmotica compoſitiones & medicamẽta ad capillos ut
uolunt colorandos uenuſtãdoſq;:qualia ſcripſiſſe ferũt
archigenem medicum: ĩ quibus myrrha & ſalis ſpuma
cõmixtis fluentes & criſpos fieri capillos oſtendit:Coſ/
moticoꝝ quoq; Gallenus mentionem habet quoꝝ alia
capillum nigrant quædã redunt candidum/ & alia ruf/
fant:ut effœminatoꝝ & mulieꝝ ea eſt una cura: refertq;
ſe uidiſſe fœminas cõplures ĩmodica affectati capillitii
curioſitate defunctas/uitiato lœtifera frigiditate ipſo ce/
rebro: Ego edentatas hoc uno e noſtris ſcio plurimas/ Edentatæ
niſi ſit forte ex fucorum dealbamentis quæ luxorẽ &
cariem dẽtibus afferre ſolẽt:Coſmos ornatus:unde mũ Coſmos
dus græcis hoc nomine appellatus:ſicut coelum noſtris Mundus
quoq;/auctore Plinio:Coſmopolites ciuis mundi/qualẽ Coſmopolites
ſe predicabat Socrates: Acoſmos incomptus inelegans Acoſmos
At Coſmiana unguenta a coſmo unguentario nomen Coſmiana
acceperunt:de quibus Martialis & Petronius.

C alliblephara medicamina quibus fucantur honeſtanſq;
pili ĩ facie geniſq; maxime:Satyricus poeta Ille ſuperci
lium madida fuligine tinctum obliqua producit acu/pĩ
gitq; trementes attolens oculos:Pli.Calliblepharíq; pari
modo fuligo in hoc uſu temperatur:βλέφαρον palpe/ Blepharon

bra genaue latinis:de genus Feſtus & alii:Os ab his trāſ
Iugale
uerſum tendens ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur/Iuga/
le inquit Celſus appellari poteſt ab eadem ſimilitudine a
Zygodes
qua id græci Zigodes nominant:

C orallium columue naſcitur in gallico ſinu circa orcha/
das inſulas: & in ſiculo circa Heliam & Drepanum:
apud grauiſcas quoq/& ante Neapolim cāpaniæ: for/
ma eſt ei fruticis/ color uiridis/ baccæ eius candidæ ſub
aqua ac molles/exemptæ cōfeſtim durātur & rubeſcūt:
quaſi corna ſatiua/ſpetie & magnitudine: aiunt tactu p/
tinus lapideſcere ſi uiuat inquit Plinius.xxxii. Itaq oc/
cupari euelliq retili/aut acri ferramento præcidi: hac de
Curallium
cauſa Corallium uocitatum interpretantur: απο τησ
Ceralium
κουρασ id eſt a preciſione/alii Cerallium a απο του
κειρεσθαι/eradi/demeti:optimūq maxime rubet/nec
ſcabioſum/nec lapideum:ſurculi infantibus adligati tu/
tellam habere creduntur:Nunc maxima eſt penuria uē/
dibili merce/ fœminis admodum expetita ad monilia:
ut olim Indorum uiris/apud quos tanta fuit illi auctoritas/
Baccæ
quanta apud nos indicis margaritis: Et cum in eo bac/
Monile baccatum
cæ dicantur/monile baccatum ex Corallio dici poſſe
quis negauerit.

C apital. M. Varroni faſciola qua capillum colligaret di/
ctum a capite/ut capitalis inimicus/& ædes capitales ab
exitio capitis & uitæ Plauto: & capital inquit Nonius
capitis periculum:Feſtus Pomp. capital linteum quod/
dam quo in ſacrificiis utebātur:& capital facinus quod
capitis pœna luitur:

C aſtula eſt palliolum præcinctui infra papillas/quo mulie
res inquit Marcellus nunc & eo magis utuntur poſtq̄
ſubuculis deſierunt: idem fere quod ſtrophium & ma/
millare de quibus dicturi ſumus:

C alyptræ ueſtimenti genus quo ut ſcribit Feſtus capita
Crepidulæ
operiebant: utcumq muliebre eſt capitis tergmen ca/
Soleæ
lyptra:
Gallicæ
C repidæ crepidulæ/Soleæ/Gallicæ calciaměta ueterum

ut diximus:ſunt huius generis & apud nos/inter ſola ſubere adito/unde ſuberatæ dictæ / & (qđ magis placet) Suberinæ:quas fœminæ ad eam altitudinem cõſuetas induunt/ut in publico gigantes uideantur:in cubili pygmeæ ſint:

Suberinæ

Carminator/carminatrix & carminatio a uerbo carmĩare de quo Plinius in mentione lini. Mar. Varro de lingua latina Carere in Neuio a carendo / quod lanam tum purgant ac diducunt ut careat ſpurcitia / ex quo carminari dicitur tum lana cum caret eo quod in ea heret.

Cupes cupediaq; antiqui lautiores & ganeatos cibos nominauere/Vnde cupedinarii uenditores: & cupedinarium ſiue cupedinis forum: quod alii a Cupe Cupedioue romano dictum uolunt/quo ob latrocinium damnato boniſq; publicatis ſancitum uti in eius domo eſculenta & obſonia uenirent:ueluti quoq; macellum a Macello/ ut inquit Feſtus: Vnde Macellarii apud Suetonium in Veſpaſiano: Siue a mactandis pecoribus cum notat lauienam ubi lanii nactant pecora/& carnes uendunt: diximus ex Varrone in libro de partibus ædium:At Mar. Ciceroni.iiii.Tuſcul. quæſt. Cupedia eſt ganeatorum ciborum cupido:

Cnpedia
Cupedinarii
Cupedinis forum
Macellum
Macellarii
Laniena

Chiromantes per manuum liniamenta diuinare quæ hominibus euentura ſunt bona uel mala conantur: unde nomen:ars ipſa profeſſione Chiromantia:ut Aſtragalomantia per talos/Velomantia per ſagittas pares/& ut plurimum quatuor oppoſitis crenis/ Capnomantia per fumum unde Capnomantes:Hydromãtia per aquas.

Aſtragalomãtia
Captomantia

Circitores ſiue Circuitores· quibus ut inquit Vlpianus iureconſult.de Inſt.act.ueſtiarii uel lintearii ueſtes/dant circunferendas diſtrahendaſq;: Circitor in militia qui uigilias circuit de quo Vegetius: Circitor cuſtos in priapeis: Circulator uero qui ut circunforaneus loca peragrat publica lucri gratia uerbis argentum ſibi ſæpiſſime comparans: Appuleio iureconſulto & aliis: Inter circulatores habentur præſtigiatores / Venenarii/ phar/

Circulator
Circũforanus

macopolæ, herbariiue medici, & id genus alii circun-
forani, ita.n.a.Mar.Cicerone nominantur in ea oratio-
ne,quæ eſt pro cluentio: Paulus lib. xlvii. dig. ter. de
extraord.cri.in circulatores inquit qui ſerpentes circũfe
runt & proponunt:quibus omnibus eam ſidem haben
dam ſemper exiſtimaui,quam flenti priuigno ad tumu-
lum nouercæ cuius ueras lachrymas ne dixeris.

C onie&tores a conie&u ſomniorum & omnium interpre-
tes:ut eſt apud Quintilianum & Feſtũ: Plautus in Am-
phit.Ego Tireſiam conie&torem aduocabo & conſulã:
Iidem a ſomniis ſomniatores:Somnium uero & Inſom
nium uiſa omnia dormientium comple&untur:Inſom-
nio phantaſma occurrit quod uiſum.M.Cicero:& Ehi-
altes qui noſtris Incubus, cum teneri ſtrangulari ex al-
to cadere,a uoce concepta prohiberi uidemur: ſomnio
autem uiſio & oraculum, de quibus Macrobius ſatis
multa.

Somnium
Inſomnium
Phantaſma
Ephialtes
Incubus

C unæ in quibus iacent infantes,eadem cunabula,quæ lo
ca aliqui interpretantur ĩ quibus naſcuntur a uerbo κυ
ειν quod eniti ſignificat: ut cunq; cunabula primor-
dia unde uocantur,ſic Apuleio cunabula urbis condi-
tæ: Fortunatiano cunabula uerborum & Iureconſultis
Cunabula legum: Incunabula gentis Vergilio hæc ea
dici poſſe uidentur quæ cunas ſequuntur:ut Crepundia
de crepundiis Vopiſcus in Aureliano Cæſ. ex paliolo in
quit purpureo quod ſoli ſui temporis imperator obtu-
lerat ſacerdos mulier crepundia filio feciſſe perhibetur:
Cuninam deam, coluerunt ueteres quæ cunis præeſſet
infantium:& cunire dixerunt ſtercus facere.quando,Fo
riola(ut plurimum) quæ ſunt ſtercora liquidiora in cu-
nis infantuli egerere ſolent:unde inquinare: Crepundia
ipſa ſpargana græce dicuntur:inde ſparganoptes: Plini-
us.xxxiiii. Celebrebatur Stypax inquit uno ſigno ſpar-
ganopte Periclis olympii hic uernula fuit exta torrens
& ignem oris ſpiritu pleni accendens:Vnde Sphlanch-
gnopte legendum aliqui contendunt, & re&ius ut opi-

Cunabula
Incunabula
Cunina
Foriola
Spargana
Sparganoptes
Splanchgnoptes

nor quãdo τὰ σπλαγχνα exta ὀπτῶ torreo ὀπ/τὸν aſſum/opteſis aſſatio dicũtur:& Splachnoſcopos extiſpicem notat: Opton Opteſis Splanchna Splachnoſcopus

C repitulum ornamentum capitis quod in eius motione crepitum reddat:crepitacula uero manu pultantur cre/pitum dulciſonũ facientes de quibus Martialis Si quis plorator collo tibi uernula pendet Hæc quatiat tenera garrula Siſtra manu:Siſtra ipſa apud ægyptios in ſacris Iſidis recepta. Crepitacula Siſtra

C rapula a græcis κραιπαλη quaſi luſta capitis: Plinius xxiii. nouitium reſinatum nulli conducit/capitis dolo/rem & uertigines facit ab hoc dicta crapula:Item de re/ſina coquenda/alia inquit temperies ad crapulam: Eſt autem Ariſtotelli in problematis feruor & quædam in/flammatio magis conflictans q̃ temulentia: Sed eidem Plinio.xiiii.cum dicit pugnacibus Liguriæ & circumpa danis muſtis crapulæ plus inditur/lenibus parcius/me/dicamen erit crapula quo uini lenitas excitatur: ut ſen/tiebat Hermolaus:

C yclas ab orbe ueſtis (ut uolunt) fœminarum maxime/longa cum Syrmate:Propertius/ & longa cyclade uer/rit humum:Cyclus circulus/Vnde Epicycli in cælo ue/teribus uel ignorati uel negleſti ut parum neceſſarii : in his planetas reuolui/& fieri retrogradationes a neoteri/cis eſt receptum: Cyclus Epicycli

C occina a cocco quod rubẽs gramen eſt Callatiæ ad ue/ſtium infeſturam:commendatiſſimum.& circa Emeri/tam hiſpaniæ ut ſcribit Plinius libro nono &.xvi. Gra/num inquit hoc Quiſquilium uocant. Vnde Quiſqui/liata ueſtis quam nunc Squarlatam uulgo dicunt cre/dita Hermolao/ Et.xxiiii.Cocci ilicis inquit genus eſt in attica fere & aſia naſcens in uermiculum ſe celérrime mutans & ideo Scoletion uocant improbantq;: Com/mendatur & charmoſina ueſtis/ut quæ aſpicientes plu rimum deleſtet:Charma gaudium uoluptas: Coccum Quiſquilium Quiſquilia ueſtis Scoletion Charmoſina ueſtis Charma

C rocota ueſtis croceo colore a qua Plauto in Aulul.Cro/

Crocotarii cotarii infectores:eadem fere crocrotula:Idem Plautus
Crocotula in Epidico Caltulam inquit aut crocotulam unde cro
Crocotularii cotularii:a calta caltula: inter uiolas odoris ſuauiſſimi
Caltula calta numeratur: Eſt & græcis κροκωτοσ: ſpecies tu
Calta nicæ orbiculatæ:eiuſdem coloris fuerat Epicrocum ue
Crocotos ſtimentum cuius meminit Marcus Varro: Et Feſtus
Epicrocum amiculi genus uocat croco tinctum tenue & pellucidũ:
C hlamys ueſtis mulieribus æque ac uiris communis:No
Paludamẽtũ nius paludamentum inquit ueſtis quæ nunc chlamys
dicitur: paludamenta ab imperatoribus recepta unde
Paludati: & paludamentum ex auro textili Agripinæ
Chlamydula Auguſtæ dedit Plinius: Maro reginæ Didoni chlamy
dem quam primo numina Pompilium regem in uſum
Chlamydion urbis recepiſſe legimus: chlamydula per hipocoriſma
græcis Chlamydion:
C ymatiles ueſtes a fluctibus quæ græci κυματα:textu
Cymata ra ipſa fluctuanles undas imitante: Plauto eſt Epidico
Cumatile eſt Cumatile noſtris fere Vndulatum ab undis ueluti
Vndulatum forſitan etiã Vndones cilicii quibus non multum erũt
Vndones diſſimiles(ut reor) Symballota quæ paſſim uocamus:
Cimata in braſſicis dicta de quibus ex Plinio diximus
Symballota & L. Columella Frigoribus caules & ueris cimata mit
tit:Symballoton autem quaſi Symbleton proprie dice
Feltrium tur ueſtis coacto per ſe uellere potius impexu ꝗ textura
Feltrium e neotericis quidam uocauerunt:nam & lanæ
per ſe coactæ ut ſcribit Plinius.viii. ueſtem faciunt & ſi
addatur acetum etiam ferro reſiſtunt: immo uero etiã
ignibus nouiſſimo ſui purgamento quippe ahenis co
quentium extractæ in Indumenti uſum ueniunt: Gal
liatum ut arbitrantur inuentum: Vnde coactilia iurecõ
Coactilia ſultus: Vlpianus de au. & arg. leg. libro.xxxiii: Pandecta
Veſtiarium rum Ariſto etiam inquit Coactilia ueſti cedere A ueſti
bus ueſtiarium ubi habentur: Vopiſcus in Aureliano
Cæſ. Oloſericam ipſe in ueſtiario ſuo non habuit:
Colobopus C olobia manca & mutilata manicis ueſtimenta exomi
dum generi adnumeranda: nam κολοβοσ truncus &

mutilatus: Vnde κολοβόποδος truncus pedis:

C latus ueſtis genus, & clauatæ ueſtes a clauis etiam quãdoq; aureis: unde Auroclauatæ: quibus diuiſæ fuerant has audio a noſtris Verucatas dici: Claui aurei & purpuræ pars inquit Vlpianus libro. xxxiiii. digeſtorum: ſunt ueſtimentorum: Item clauiq; qui ueſtibus inſuuntur: & Vopiſcus de Tacito Imperatore: Auroclauatis inquit ueſtibus idem interdixit: Et latus clauus ueſtis ſenatoria fuſſior a qua Laticlauii nominati: Suetonius in Auguſto Cæſaris Binos plerumq; Laticlauios præpoſuit ſingulis alis: Item togis neq; reſtrictis neq; fuſſis, clauo nec lato, nec anguſto: calciamentis altiuſculis ut procerior q̃ erat uideretur: Plinius octauo Tunica lati claui in modum gauſapæ texti nunc primum ĩcœpit: Clauata inquit Feſtus dicuntur aut ueſtimenta clauis in texta aut calciamenta clauis confixa: nam claui & caligis additi: Vnde caligarii appellati: Plinius. xxxiiii. de ferro, aliudq; breuitate ſola placet, clauiſq; caligariis: Et clauis quoq; ſuffixæ crepidæ: Idem. xxxiii. Agonem Teium Alexandri magni præfectum aureis clauis ſuffigere crepidas: de quo & Plutarchus Vnde claui Crepidarii: Clauus qui græce ἧλος rotunda ſpecie coloris albi in plãtis digitiſq; pedum maxime dolorem ſi non alias tamen ingredienti mouet: Illum autem recte agrion dicemus quo Silius Italicus poeta interiit auctore Cecilio in epiſtolis: qui clauum habet morboſus eſt inquit Vlpianus. xxi. ff. titulo de ædil. edi. Sunt & oculorum claui. Cor. Celſus claui autem inquit uocãtur calloſa in albo oculi tubercula, quibus nomẽ a figuræ ſimilitudine eſt: Clauum nauis temonem ſciunt omnes inter adminicula gubernandi quæ Tiphis inuenit:

Clauatæ ueſtes
Auroclauatæ
Verucatæ

Latus clauus
Laticlauius

Caligarii claui
Crepidarii

C uculus ueſtis uilis ſatyrico poetæ Columellæ & aliis: Martiali inuolucrũ eſt quo ſalarii ſartores ſpeciarii emẽtibus dant ſalſamẽta, Iſitia, aromata inuoluta: Charthocium uulgo dicunt cum fiat e charta uili illa Emporetica, aut librorũ: quales ego uel cluuienus At cuculus qui

Cucullus
Chartocium

Cocyx & Cucullus ac græce κοκυξ auis eſt a ſono uocis no/
men ſortita: tranſiuit hæc in obprobrium uinitorum
ut eſt apud Flaccum in ſermonibus/& refert Porphirio
Pliniuſq; li.xvııı.natural.hiſtoriæ:

C aligæ olim militibus ut plurimum in uſu/a quibus. C.
poſtea Cæſar Caligulæ cognomen accepit: ut ſcribit
Caligula Suetonius: Sextus Aurelius Caligula inquit filius fuit
Germanici/& quia natus in exercitu fuerat cognomen/
Caligatus tum calciamenti militaris id Caligulæ ſortitus eſt: hinc
caligati caligas induti:

C ampeſtre ſubligar quo pudenda uelamus a campo ut
ferunt Martio in quo Romana Iuuentus exercebatur
lucta & aliis Gymnicis belliciſq; meditationibus non ſi/
ne uelamine genitalium/de quo Diuus Auguſtinus in
Campeſtrati diuina ciuitate: meminit & Horatius: unde campeſtra/
tos athletas legimus:

C alopodia uulgo pedum e ligno calceamina & ligneas
Crotopezia fere crepidulas nuncupant: habentur & Crotopezia li/
gnea pedis a ſonitu indumenta quæ ni fallor Anſelmus
Crypodes noſter in poematio quodam ſuo Crypodas appellauit:
Calones eſt autem græcis καλοιπουσ ελοσ: At Feſto Calo/
nes calcei ſunt e ligno facti:

C apitium caput tegit ex Nonio. At Marcus Varro Ca/
pitium inquit ab eo quod capit pectus id eſt ut antiqui
dicebant inductui compræhendit: ad quod facere ui/
dentur Varronis quæ ponūtur exempla ab eo ipſo No
Capidulum nio: Feſtus uero Capidulum ait genus ueſtimenti quo
caput tegebatur:

C heridotæ ueſtes manicatæ ultra brachia ad manus uſq;
Chironomia productæ χειρ manus græce: Vnde chironomia lex
Ecechiaria geſtus & motus manuum/Ecechiria ceſſatio pugnæ pa
Induciæ ctiria ueluti a manibus temperatio quædam/noſtris In/
Chirothecæ duciæ ut belli & offenſarum feriæ ex pacto utrinq; fir/
Manicæ mato ne ſe ſe hoſtes inuicem laceſſant: Chirothecæ no/
bis manicæ tegmenta manuum: Plinius.xvııı. de ſpar/
to Ocreatis inquit cruribus maniciſq; tectis manibus:

Chirotechnia ars manualis:Chironactri manuales operarii dicentur: Et Idiochira ſcriptura priuata quæ fit ſecreto amicis interuenientibus & propria manu ſubſcribentibus / cuius meminit Leo imperator.C.quæ po.in pig.hab.etiam ſi perperam Iuriſperitis dicit Hydocua: Sunt & chirographa uulgatiſſima:Et Idiographa propria manu ſcripta: A.Gellius Idiographum librum Vergilii ſe ſe inſpixiſſe in quo ut ſcriptũ eſt/ Libra dies ſomniq; pares ubi fecerit horas: — Chirotechnia, Chironactri, Idiochira, Chirographa, Idiographus

C ucurbitæ & cucurbitulæ quæ medicinales dici meruerunt omnibus notæ.Plinius.xxxii.diuerſus hirudinum quas ſanguiſugas uocant ad extrahendum Sãguinem uſus eſt/quippe eadem ratio earum quæ cucurbitarum medicinalium ad corpora leuanda ſanguine/ ſpiramenta laxanda iudicantur:Cor.Celſus.iiii. Admouendæ ceruicibus cucurbitulæ ſic ut cutis incidatur: Item Cucurbitulas ſine ferro præcordiis admouere: — Cucurbitulæ

C lyſteria ad eluandam aluum & purgandam inuẽta fuere/unde nomen/monſtrãte ut uolunt Ibide aue in ægypto/ut cũq; plurimum cõferunt in febribus ſi aluus eſt ſubſtrictior / & inteſtinorum doloribus de quibus Plinius/Celſus/Auicenas Galenus cetetus medicorum Hoc unum admonere lubet:In febribus curationem recipere quæ poſſunt/nam mori oportet cum moriẽdum eſt: optima: Alexipharmaca/&,ulce medici ægris adhibenda fore Dietam/Vomitum a canibus ut aiunt moſtratum/ Clyſteria Phlebotomia /frictio/poſt hæc unctio/ geſtatio/ modica ambulatio/ & in cibis Euchylotropha quæ boni ſuccibene nutriant: — Ibis, Vomitus, Euchylotropha

C ataplaſmata de quibus non ſemel Plinius a noſtris fere Emplaſtra / eadem & Malagmata ſunt qui accipiant: Emplaſtra tamen uulneribus adhibẽtur/unguenta neotericis medicis & uulgo dicta: Malagmata integræ cuti iniiciuntur Plinius de Zopiſſa.xxviii. Additur autem in malagmata ad diſcitiendas collectiones:nam malag/ — Emplaſtra, Vnguenta, Malagmata

mata maxime fiunt ex odoribus eorum etiam ſurculis
Paſtilli — Emplaſtra & paſtilli magis ex quibuſdam metallicis:
Trochiſi — plura Cornelius Celſus libro quinto. a pane paſtilli Fe/
ſto dicuntur Trochiſos græce appellant: Sunt autem
Eneapharma/cum — eidem Celſo inter emplaſtra Tetrapharmacum / Enea/
pharmacum/Epiſpaſticum ad extrahendum/ & quod
Epiſpaſticum — effractis capitibus preſertim conuenit Cephalicũ:aliaq;
Cephalicum — Leuia uero & pinguia emplaſtra medicamentaq; Lipa/
Liparæ — ras fere græci uocant:

Pilulæ — Catapocia a deuorando noſtris Pilulæ Plinius.xxviii.Ex
caluaria ſuſpendio interempti Catapocia fecit contra
canis rabidi morſus Antheus: Idem.xxvi.de Tithymal/
lo/Semen in uſu cum melle decoctum ad catapocia ſol
uendæ alui gratia:Et.xxiiii.de camepyte fiunt ex ea in/
quit & hydropicis pilulæ cum ficu aluum trahentes:
Cornelius Celſus Bina catapocia mane bina noctu dor
mituro dantur:

Catharſis — Cathartica quæ purgant/aluum ſoluētia fuſſamq; red/
dentia: καθαρσις purgatio: καθαριζω purgo: Aſcle
Purgationes reiectæ — piades in eo libro qui eſt de tuenda ſanitate purgatio/
nes reiecit/& ſunt hæ quidem pernitioſæ/ſi nimis ut in/
quit Celſus ualentibus medicamentis fiunt: Et ut in/
terdum neceſſariæ ſunt/ſic ubi frequentes/periculum
afferunt: Vnde medici ipſi quas laudant/ & aliorum
corporibus ingerunt/ ſuis tamen nunq̃ uel raro exhi/
bent: Et mihi quidem ſapere uidentur:etiam ſi maxi/
mo in diſcrimine/ Satius eſt anceps auxilium experiri
q̃ nullum:

Cauteres — Cauteria cautereſq; ferramenta ignita dicuntur / & quic/
Cauſtica — quid ui cauſtica/carnes putreſcentes ulcera male habē/
tia & alia curat: hinc Diuus Hieronymus putridæ car/
nes ferro curantur & cauterio: Cauſtica uero medica/
menta ſunt urentem uim ſortita ut fimus columbinus/
auripigmentum/calx/ſquamma æris / chalcitis / fex ui/
Encauſtice — ni combuſta/ærugo/innumera: Sed & cauteria picto/
ribus dantur in uſu picturæ illius quam Encauſticen

uocant coloribus inuſtis & reſolutis igne cæris Martia/ nus Iureconſultus.xxxııı.ff.titulo de fund.inſtru.Picto/ ris inſtrumento legato cæræ colores ſimiliaq; horum legato cedunt: Item peniculi & cauteria & conchæ: Plinius.xxx.omnium cochlearum cinis ſpiſſat/calfacit/ ſmecticaui/& ideo cauſticis miſcetur: Idem.xxvıı. de Dryopteride herba uis ei cauſtica ideo & pſillotheum eſt radix tuſa: Et Martialis ſaponem ſpumam cauſti/ cam appellat:

C æratum a cæra quando cæratis ea miſcetur: quibus utuntur medici in primis uulnerarii chirurgiciue: Pli/ nius.xxxıııı. Adiicitur cum ſunt repurganda uulnera aut replenda cæratum:Celſus libro.v.Cærati inquit elo ti quod Peplymnenon uocant: Peplymnenō

C ollyria oculorum medicamenta Plinius.xxv. de cheli/ donia herba: ſingulari remedio contra caligines oculo/ rum/ut.untur & per ſe ſucco in collyriis quæ chelido/ Chelidonium nia appellatur ab ea:Cornelius Celſus libro.vı.Cythion Cythion collyrium quidam a colore cinereo Tephrion appellat Tephrion τεφρα cinis: Vnde & Tephria marmoris genus ipſi Tephria Plinio eiuſdem coloris: Sed & aluo quoq; immittun tur Collyria:Columella.vıı. de cura & medicina equo/ rum Cunila bubula & herba pedicularis cum ſale trita & decocta melli miſcentur: atq; ita facta collyria ſubil/ ciuntur quæ uentrem mouent/bilemq; omnem dedu/ cunt:Auribus quoq; hominum Celſo libro iam dicto/ Inde collyrium factum in aurem demittitur: Et fiſtulis idonea ſua oſtendit collyria uti linamenta tentaſq; uul/ neribus: ipſius hæc uerba ſunt ex libro quinto. Colly/ rium fieri debet altera parte tenuius/altera paulo Ple/ nius: idq; ea parte qua tenuius altera antecedente de/ mitti oportet in fiſtulam: donec ſanguis purus ſe oſtendit:quæ in omnibus fiſtularum collyriis perpetua ſunt.

C eroma a græcis eſt: de quo iam diximus: Patos etiam Patos

mixto preſtat:

C oriza diſtillationum genus eſt cum pituita nares tãtum
obſidet & grauat uocemq; obtundit. Grauedo latinis Grauedo
dicta: Vnde Apuleio nares grauedine oppletæ: Hippo- Grauedinoſi
crates grauedinem & omnes diſtillationes Coryzas ap- Coryzoſi
pellat: inde grauedinoſi & Coryzoſi: Sed & grauedo
torporem & illam quæ ſentitur interdum capitis gra- Pituita
uitatem ſignificat: Pituita uero fluctio, diſtillatio, catar- Catarrhus
rhus eſt palatum fauceſq; obſidens: ut Granchus cum Branchus
guttur & arteria corripitur: quam ob cauſam Arteri- Artericum
cum quandoq; id uitium uocant: utcumq; Branchum Cataſtagmi
Coryzan catarrhum inter diſtillationes poſuerunt me-
dici & græce Cataſtagmi nominantur in cõmune: Cor-
nelius Celſus, iiii. Hæc omnia coryzas Hippocrates no-
minat, nũc uideo inqt apud græcos hoc nomen in gra-
uedine ſeruari diſtillationes Cataſtagmos appellari: Co-
locyntha uero Agaricum & ueratrum album pitui-
tam trahũt, ut refert Aphrodiſæus at Scammonea fla-
uam bilem: eſt & eidem Celſo libro tertio grauedo ar-
ticulorum.

C ardian cor dicunt græci, unde cardiacus morbus & car-
diaci eo laborãtes, fuit & græcis antiquis Cardia quoq; Cardiacus morbus
oſtium & os uentris: inde Cardiogmos: uerbum car- Cardiogmos
diottin quod eſt uehementer eſurire: ita enim Dorienſes Cardiottin
ut ſcribit Pollux intempeſtiuam famem dixerũt quam
Xenophon & communis lingua Bulimon de qua dixi-
mus: Sed & cardiogmon pro æſtu cordis alii accepe-
runt, & cardian alii ſuo iure dolorem cordis dixere, eſt
autem cardiacus morbus phreniti contrarius quamuis
ſæpe ad eum phrenetici tranſeunt, Si quidem mens in
illis labat in hoc conſtat, id autem nihil aliud eſt quam
nimia ut Celſus ait libro tertio imbecillitas corporis
quod ſtomacho languente ĩmodico ſudore digeritur:

C holeræ morbi genus precipitis in quo ſimul fieri ſolent
uomitus & deiectio: Celſus quarto Cholera commune

Cachectici cachetæ & cachectici: Plinius.xxxii. Cachecticis inquit quorum corpus macie conficitur: Celſus libro.iii. Ca/chexiam appellāt ubi malus corporis habitus eſt: ideo/q̃ omnia alimenta corrūpūtur: Sed habitus ille quoq₃ corporis quem nō ſine macie uidemus Hydropem an/tecedere Cachexia uocatur: Paulo: & omnino malus habitus corporis hoc nomine a græcis ſignificatur:

Fauus **Meliceria** C erion fauus noſtris/morbi ſpecies in ſcapulis & pectore frequentior/nō unis fiſtulis pus mellis ſpiſſitudine euo/mentibus/carne ipſa in altitudinem corrupta & ſubpal/lida ut refert Pollux: Meliceria(ni fallor)Celſo libro.v. appellata: Eſt etiam inquit ulceris genus quod a faui ſimilitudine meliceria græcis nominatur/idq₃ duas ſpe/cies habet alterum ſubalbidum furunculo ſimile/ Sed maius & cum dolore maiore/quod ubi matureſcit ha/bet foramina per quæ fertur humor glutinoſus & pu/rulentus/ad iuſtam maturitatem non peruenit ſi diui/ſum eſt multo plus intus corrupti q̃ in furunculo ap/paret: ultiuſq₃ deſcendit/raro fit niſi in ſcapulis: Vt ſit Cerion alterum genus meliceriæ: Plinius de Peponi/bus radix ſanat ulcera concreta in modum faui quem Cerion uocant: Idem Vlceribus quæ Ceria uocantur id eſt faui:

Cacoethes **Thimium** C arcinoma ulcus cum inflamatione & duritia liuidi co/loris/& ſubrubidi manans ſanguine ut ſcribit Pollux/ raroq₃ cohærent & recuruantur in eo uenulæ atq₃ pilli: Cornelius Celſus libro quinto. Tria facit eius genera: Cacoeethes cum ulcus quidem preſſum eſt/ſed quæ circa ſunt intenduntur & intumeſcunt: aliud ex illo q̄d Carcinoma proprie uocat ſine ulcere/ deinde ulcus ex eo Thimium nuncupat: tolli nihil niſi cacoechtes poteſt cætera curationibus irritantur: Plinius.xxxi. Sal carcino matis imponitur cum uua Taminia.xxxviii. fœminum uituli cinis ſordida ulcera/& quæ cacoethe uocant e la/cte mulieris ſanat: &.xxiii. Glans intrita duritias quas cacoethe uocant cum ſalſa axungia ſanat:

C arbunculus qui & carbo horrendus ut ille inquit/ab- Carbo
ſceſſus eſt ſæpe lœtalis de quo diximus:eſt & arenæ foſ-
ſitiæ genus Vitruuio/ & terræ Plinio quod affligit agri-
colam: Carbo autem ad officinas ferrariorum gratio-
rum & aurificum alioſq; ad uſus fit optimus ex glandi-
ferarum materia nouella:aceruatim diſſecti in paruos
etiam ſtipites rami additis paleis luto caminantur: accē-
ſaq; ſtrue eunt in carbones:

C ancer e morbis eſt carnes exedentibus ad oſſa uſq;:
quem Ouidius malum dixit immedicabile:a cancro pi-
ſce qui & carcinus/ut uolunt nomen mutuatur:Corne- Carcinus
lius Celſus libro ſexto/Si non ea ulcera oris cancer inua-
ſit: in omni autem cancro exciſo uulnus inquit eſt adu-
rendum.

C ynicoſpaſmos morbus in facie cum febre accuta fere
naſcitur: os ipſum non ſine motu peruertitur/ideoq;
nihil aliud eſt q̄ oris diſtentio ut refert Cornelius Cel-
ſus in quarto accedit & crebra coloris in facie ac toto
corpore mutatio:

C oloſtrum prima a partu ſpongioſa lactis denſitas Pli-
nio: Nonio lac nouum ex Lucilio/ Palladius Coloaſtrā Coloſtra
inquit paſtores uocant lac in quo ſpiſſior eſt natura:Epi-
grāmatarius poeta/Subripuit paſtor quæ nōdum ſtan-
tibus agnis/de primo matrum lacte coloſtra damus:
Plautus in poenulo mea coloſtra meus molliculus caſe- Coloſtratio
us:Hinc Coloſtratio genus mali eidem Plinio.xi.& colo-
ſtrati infantes lib. yxvııı. Vtiliſſimum cuiq; maternum
concipere:nutricis exitioſum eſt:hi ſunt enim infantes q
coloſtrati appellantur/denſato lacte in caſei ſpeciem: Coloſtrati

C ircinus fabrile inſtrumentum cuius altero haſtili circūa-
cto Sperica circularisue & hemiſperica figura deſigna-
tur:unde circinare Ouidio/& circinatio Vitruuio: Plini-
us ſecundo omnia autem hæc conſtant ratione circini
ſemper indubitata: Circinum & ſerram Perdix Dedali
nepos monſtraſſe primus dicitur:Circites uero circuli ex Circites
ære facti/ qualibus lapideos ad coquinam cacabos cin-

gunt fabri ærarii:

Corbitæ
Celox

C orbes uiminea fere ruſticis inſtrumenta capacia de quibus Marcus Varro & alii rerum ruſticarum ſcriptores: Plinius decimo ſexto Cortex e fago tilia abiete picea i magno uſu agreſtium uaſa corbeſq; ac patentiora quædam meſibus conuehundis uindemiiſq; faciunt: Inde corbitæ Feſto naues onerariæ q̄ i malo earum ſummo pro ſigno corbes ſolerent ſuſpendi Plautus in poenulo Celocem mihi ne corbitam date: Celox a celeritudine quæ Actuaria / oneraria autem tarda eſt: hanc Hippus tyrius illam Rhodii inuenerunt:

et panicula

Cylindraceus

C ylindrus ut liquido oſtendit Gellius lapis teres a uolubilitate dictus gemmæ Cylindri Plinio Selino Iuuenali & aliis in longitudinem productæ: Iam cylindractæ Piſi thecæ eidem Plinio: Sunt & Cylindri geometrici de quibus Cicero in Tuſcul. quæſt. Vitruuius nono Itaq; Archytas Cylindrorum deſcriptionibus Erateſthenes organica Meſolabii ratione idem explicauerũt Vergilius & alii rei ruſticæ auctores Cylindrum in areæ Vitruuius in paleſtrarum ambulationis exæquatione nominarunt.

C hytrapodes κυτρα και χύτρος olla πόδες pedes dicuntur:

Lidius lapis
Heraclius

C oticula a cote hipocotiſticos lapis eſt hoc nomine qui olim in ſolo flumine Tmolo lydiæ inueniebatur unde & Lydius dictus / nunc uero paſſim / quæ Heraclium alii uocant: experimentum eo auri argentiq; faciunt ſcrupulari ut inquit Plinius differentia non fallente ratione mirabili:

Milton
Minium

C innabaris minium dicitur inter uenena cum ex ea fiat argentum uiuum & uiciſſim ex hoc cinnabaris factitia illa quam uulgo Cinnabrium dicunt: Plinius.xxxiii. Milton uocant græce Minium quidam cinnabarim unde natus error Indico cinnabaris nomine ſic enim illi appellant Saniem draconis eliſi elephantorum morientium pondere permixto utriuſq; animalis ſanguine: ſed

uide an cinnabaris huius nomine ſignificari poſſit id
quod nunc draconis ſanguinem pharmacopolarum di
cunt officinæ/ etiam ſi uulgaris eſt & adulteratus: Mi/
nium autem agris epheſiorum cluianis primo memo/
ratur eſſe inuentum: Foditur gleba inquit Vitruuius ſe/
ptimo quæ Antrax dicitur ante q̃ tractationibus ad mi/ Antrax
nium perueniat:

C remaſteras græci uocant ſingulos neruos quibus depē/
dent teſticuli ab inguinibus ut ſcribit Cor.Celſus in.vii. Cremaſteris
Cremaſteria pendentia in ædificiis: cōmunis autē utriuſq;
teſti ſinus eſt qui a nobis cōſpicitur Oſcheon græci ſcro Oſcheon
tum noſtri appellauere/ Scroton

C yminus herba notiſſima etiā columbis uel ſemine quod
appetunt: & in condimentis apud ueteres precipuo in
uſu habebatur: unde κυμινοπρίστης cuminiſector in Cyminopri
auaros nomen tranſiuit qui minimarū etiam rerū ratio/ ſtes
nē habent ſimile quod apud Martialē a ficubus Syca/ Sycametizin
merezin dicitur cum auaritiæ extremæ hoīem ſignaret
Et ego in noſtrates tris auariſſimos ſcripſi θριδακημι/ Thridaceme/
ρίζειν cum latucam bigatino emptam diuiderunt lau/ rizin
tæ cœnaturi non tamen cœnā Luculleam in apolline:

C helonia Vitruuio in machinis tractoriis ſunt puluini
ueluti quædam Anſæ tignis adfixæ quibus ſuculæ uti Suculæ
axes fune adligato & cuneis inſertis aduerſandum
immituntur: quemadmodum inquit Sucula cheloniis
retinetur ita axis includatur habens in medio tympa/
num amplum quod nōnulli rotam græci autē amphi/ Amphiteuſis
teuſin alii Peritrochon appellant: Sunt & machinis ad Peritrochos
aquam e puteo hauriendam apud nos ſua chelonia in
his axis cum tympano cuneolos ligneos & alterum ca
put funis tractorii adligatum habente includitur: nam
alteri forfex e ferro adnectitur ad urnam continendam:
& ad ſolium etiam/ cum tali machina utuntur putearii
foſſores/ & per æſtatem repurgatores:

C edrium oleum quod e cedro arbore naſcitur/ ueluti e
cupreſſu & pinu reſina/ quo reliquæ res auctore Vitru/ Reſina

trio cum ſunt perfictæ uti etiam libri a tineis & carie nõ
Cedrelates — uitiantur. Sed & Cedrus magna qua Cedrelaten uocãt
Cedria — dat picem quæ cedria uocatur dentium doloribus uti/
liſſimam refert Plinius.xxiiii. Eius fructus Cedrides ap/
Cedrides — pellati tuſſi conferunt urinam ciunt: nam e malis cedri
Cedreleon — factitium Cedreleon dixerunt: Dion uero & græcorũ
Cedr⁹ p citro — aliquot ſcriptores/ cedrum pro citro/ & cedria mala p
Citromella — citreis appellauere/quæ citromella tribus generibus di/
ſtinguuntur.

C horobates regula eſt longa ad aquarum libratiões ido/
nea aptiſſimaq; Vitruuius.viii. Libratur aqua dioptris/
aut libris aquariis/aut chorobate ſed certius per choro
baten efficitur:q dioptræ libræq; fallunt: Dioptra ipſa
Libreæ aqarie — inſtrumenti genus eſt geometrici ab explorãdo preſpi/
Dioptra — ciendoq;/quo & aquæ librari ſolent/& altitudo turriũ
e longiquo deprehẽdit: απο του διοπτει βλεπειν:
Plinius.ii. niſi terra in medio eſſet æqualis dies noctesq;
habere non poſſe deprehẽderunt: & Dioptræ quæ uel
maxime id confirmant/cum æquinoctiali tempore ex
eadem linea ortus occaſuſq; cernatur.

C oronæ ad ornamẽtum capitis/& ad honorem bellato/
rum habentur: in ædificiis quoq; ad decorem & came/
ris ppolitis/& laquearibus diſpoſitis ſubiiciũtur/quis &
parietes præcingũtur/ æſtiuis maxime locis/aut exedris
& ubi minime fumus/nec fuligo poteſt nocere: ſiue pu/
ræ/ſiue cælatæ magis placuerint: unde camerarum Vi/
Coronarium opus — truuio opus coronarium/& Plinius trigeſimo ſexto Gy/
pſi inquit uſus in albariis/ ſigillis/ coronis ædificiorum
gratiſſimus: Sub coronis cimatium/ denticulus/mox
Zophorus — Zophorus/ in cuius ſpacio ſigilla ſæpius deformantur
unde nomen. In cœlo etiãnum coronæ uiſuntur. Plini/
us/ Cernuntur & ſtellæ circa ſolis orbem ceu ſpecie co/
ronæ & uerſicoloris circuli: qualiter Auguſto Cæſare in
prima iuuenta urbem intrante/ poſt obitũ patris ad no
men ingens capeſſendum: exiſtunt eædem coronæ cir/
ca lunam & circa nobilia aſtra/cœlo quoq; inhærentia/

ſi in exortu circa ſolem & duplex preſertim ita ut rube ſcāt nubes maximam tempeſtatem: Si circa lunā quar/ tam/ quam ægyptus & alii obſeruant rutulus circulus/ imbres & uentos ſi errantium ſtellarum aliquam coro/ na cinxerit imbres portēdit: & Seneca primo nat. queſt. Huc inquit græci Halo quem uocāt nos coronam di/ cere aptiſſime poſſumus alii Aream interpretantur: Vi/ ſitur circa ſolem & lunam albo colore tempeſtates ar/ guens inter Phaſmata aeris uiſa: qualia ſunt iuris/ Cha/ ſmata qui hiatus/ uirgeq/ & alia: nam cauma exhalatio in aere eſt quæ in confinio orizontis rubere ex incēdio uidetur/ noſtri Flammationem uocitant: | Quarta luna | Halo | Phaſmata | Chaſma | Cauma | Flāmatio

C halcites lapis ab ære nomīatus Plinius. xxxiii. Fit & ex alio lapide chalciten uocant in cypro ubi prima æris in uentio: mox utilitas precipua reperto in aliis locis præ/ ſtantiore maxime Aurichalco quod ob precipuam bo/ nitatem/ admiratiōem diu obtinuit: eſt autē æs aurei co loris a mōtibus appellatū/ niſi ſit ab inuentore/ Cadmia inquit Feſtus terra quæ ī æs conicit/ ut fiat Orichalcū. | Aurichalchū | Orichalcum

C admia in ærariis fornacibus naſcit/ optima: ipſe quoq Lapis eroſus ex quo fit æs inquit Plinius. xxxiiii. Cad/ mia uocatur ſuſuris neceſſarius: tenuiſſima eſt in forna/ cum ore qua flāmæ eluctantur Capnitis a fumo appel/ lata/ exuſta & nimia leuitate ſimilis fauillæ/ Interior op/ tima cameris depēdens/ & ab eo argumento Botryitis cognominata oculorum medicamētis utiliſſima: | Capnitis | Botryitis

C apſarius in balneis iam dictus eſt: dicitur & qui portat libros Scolaſticis Vlpiano de manumiſſis uind. libro. xl. ff. Vnde eſt Anguſtæ uernula capſæ: Capſæ īquit Fe ſtus a græco: has illi κα χα σ dicunt: | Capſæ

C ortina uas in quo uellera maxime tingi ſolent: Vnde Co lumellæ Cortinale: cortina a Vergilio tripodi appollinis datur: neq te phebi cortina fefellit de qua Seruius mul ta: Plinius ex ære factitauere & cortinas tripodum no/ mine delphicas/ quoniam donis maxime apollinis del/ phici dicabantur: placuere & Lychni penſiles in delu/ | Cortinale | Delphicæ

bris arborum modo mala ferẽtium lucentes quales ad⸗
huc in noſtris templis conſpicimus / ex ære ferro inter⸗
dum / & interdum aurichalco ad fabretornatis:

C opula uinculum e loris Plautus in Epidico / queritát me
in manibus geſtát copulas: Ouid. Copula detrahit cani:

Infra claſſem — C laſſici non omnes qui in claſſibus ſunt dicti / Sed primæ
tantum claſſis: infra claſſem cæteri appellabantur: Gel⸗
lius auctor: Vnde claſſici diſcipuli & claſſici ſcriptores
primi ordinis & nominis:

C orollarium additamẽtũ factum promiſſis pactionibus
& aliis quæ debebamus aut uolebamus Senecæ pliniis
Corollarium — ambobus innumeris: Vnde Apuleio quoq; puerile Fo⸗
puerile — tidis ſuæ corollariũ: dictũ ut uolũt a corollis ĩ ſcena acto
ribus cũ placuiſſent ultra propoſita præmia dari ſolitis:

C olycia Coryciaue ut alii colytia uel corythia muricum
Corycia — generis ſunt turbinata æque: Sed minora multo inquit
Plinius.xxxii. & efficatiora / oriſq; halitum cuſtodientia
Colliquiæ — Collicias uero ſiue colliquias ſulcos maiores dicunt in
Elices — agris maxime ad aquam in foſſas educendam / quibus
Colligæ — non diſſimiles nec ad alium fere uſum Elices habentur
At Colligas idem Plinius.xxxi. uocari tradit quaſdam
ſpeluncas in quibus aphronitrum inueniatur:

C irculitiones oris ſunt quas Dioſcorides ut credebat Her
Perichriſta — molaus perichriſta calliblephara appellat a circũlinen⸗
Calliblephara — do quod eſt expolire: nã & in fabricis & in pictura ſunt
Epichriſta — circũlitiones quæ fiunt penicillis: habentur & Epichri⸗
ſta Galeno in eundem fere uſum:

C eroſtrota a cornibus pauimenta: ut Lithoſtrota a lapidi⸗
Lithoſtrota — bus Plinius.xi. multaſq; alias ad delicias conferuntur
Ebur — nunc tincta / nunc ſublita / nunc quæ Ceroſtrota picturæ
genére dicuntur: Vnde Vitruuio Ceroſtrota ornamẽta:
Ipſaq; forium inquit ornamenta non fiunt Ceroſtrota
neq; bifora ſed ualuata & aperturas habẽt in exteriores
partes: Et cum dẽtes in elephãto e quibus ebur cornua
dixerint ueteres / ex ebore quoq; dici poterũt ceroſtrota:

C eraphiũ a cornibus poculi genus: κέρας cornu: Vnde

Ceruchos quæ noſtri cornua/græci extrema uocant an tennarum: Ceruchi

C onus cupreſſi nuces dicimus ut Columella: Inde Ouid.
coniferæ cypariſſi/ Pinus quoq; hinc Catullus coniferã Canifera
ſudanti cortice pinum: & Alexander myndius pityinos
conos uocauit: Pinus ipſa græce Pitys appellata a no/ Pithyini coni
mine puellæ Pitys quæ ſcitula amatores habuit Boreã Pitys
& Pana/ ſed a Borea impetu flatus ſaxis illiſa moritur/
tellus ut ferunt miſerata in arborem pinum uertit Fau/
nio mox gratiſſimam in uſu coronæ: & quam Boreas
adhuc agitare nõ ceſſat: & ĩde Pityides nuclei pinei uo Pithyides
citati: Conos idem fere quod meta & Pyramis Turbo Conoides
inuerſus: unde conoides ſpecie coni qualis cupreſſus fœ Cylindroides,
mina metæ aſpectu Plinio. xvi. ut a Cylindri forma Cy/ Rhomboides
lindroides/ & a rhombi Rhomboides: geometrica itẽ
figura cum lateribus & angulis oppoſitis & æqualibus
ita tamen ne rectangulam nec æquilateram dixeris:

C arbatinæ ruſticũ notant calciamen ut noſtris fere Pero/
nes de quo Pollux: Xenophon Socraticus Anabaſeos
libro. iii. Cum defeciſſent ueteres calcei carbatinas ĩ uſu Perones
fuiſſe ſcribit ex recentibus coriis bubulis confectas: Sũt
qui in Catullo crepidas carbatinas: alii carpatinas recipiũt. Carpatinæ

C upæ uaſa uinaria maiora. M. Varroni & antiqs ex No/
nio: Plinius. xvi. Piceæ ad fiſsiles ſcandulas cupaſq; &
pauca alia ſecamenta: & . xxiii. Feci uini tanta uis eſt/ ut
deſcendentes in cupas enecet: Dolia licet defoſſa ſint &
cupæ inquit Vlpianus. xxxiii. Pandectarum de funda.
inſtr. & Capitolinus ſcribit Maximinum Cæſ. ad aqui/ Caupe
legiam ponte de cupis facto fluuium tranſiſſe: a priſcis Caupones
caupæ dictæ a cauo/ ab illis uero caupones/ ſiue potius a
copiis neotericis inter pocula numerantur cupæ aureæ
argenteæq;:

C atulitionem ruſtici uocant nouũ tempus ũernum quo
Zephyrus qui Fauonius flare incipit: geſtiente natura ſe
mina accipere/ eaq; animam inferente oĩbus ſatis: a cani
bus dictũ quæ catulire dicũtur canem appetẽs: partus

uero geſtatio in arboribus germinatio appellatᷣ:flos erũ
Vtriculi arborũ — pens partum facit cum ruptis conſtat utriculis ut ſcribit
Plinius ;educatio autem in fructu eſt:

C æſale priuata latrina dici põt απο του καισα ;quod
eſt egerere / ſiue ut aliis placuit a ſeceſſu· Columella rei
Aphodeute-rion — ruſticæ.ıı.quædam quotidie ut culina & cæſale/quædã
pluuiis diebus ut bubilia & ouilia debent emũdari:græ/
Aphodeuma — cis latrina Aphodeuterion dicitᷣ/Aphodeuma ſtercus:

Cranon — C ranium & cranon ut Ariſtoteles capitis caluam caluari/
Corichos — amue dixerũt græci:Lycophroni eſt κουχοσ qui aliis
cauum etiam oculorum ſignificat:Inde Hemicranea &
Caluities — Heterocranea de quibus dicturi ſumus:a calua Caluitiũ
Calua — & caluities:Calua uero ipſa raro ſolida eſt ſine ſuturis:il/
Suturæ — iud aũt inter phyſicos conuenit/quo ſuturæ pauciores
Caluariæ — eo capitis ualitudinẽ cõmodiorem:ſed & caluarias loca
ſepulture publica noſtri appellant : quæ a multitudine
Polyndria — uirorꝝ græci Polindria:quale.ccc.laconibus ad thermo/
pylas deſideratis Xerxe toti græce minitante poſitũ eſt:

C hilones a magnitudine labiorum ut labeones/& labroſi
Labeones — χειλοσ labium : Aſt Cilo cui frons eſt eminentior : &
Labroſi — dextra ac ſiniſtra uelut reciſa uidetur ex Pompeio : ſed
Cilo — M.Ciceroni in ſaluſtium Cillo cruentem & effœmina/
Cillo — tum notat:quãdo cillere mouere priſci dixerunt/Vnde
Furcillæ — Furcille quas alii a furcula mallunt:

C hryſocolla humor per uenam auri defluit craſſeſcente li
mo rigoribus hibernis uſqꝫ in duritiem pumicis:cõmen
datur quæ colorem habet ſegetes late uirentis:uſus eius
in medicina & pictura utũtur & aurifices ĩquit Plinius
auro ad glutinãdo/& inde omnes appellatam ſimiliter
utentes dicunt:temperatur autem cypria erugine pueri
impubis urina/addito nitro:Eruitur aurꝫ & chryſocola
iuxtaue præcioſior uideatur nomen ex auro cuſtodiens.
laudatur in ærariis/proxima ĩ argentariis/& in plũbariis
metallis/uilior auraria/Fodi ex his locis quæ ſunt proxi/
ma ærariis metallis ſcribit Vitruuius i. vıı. Et qui ꝓpter
caritatẽ inquit chryſocolla uti non poſſunt/herba quæ

luteum appellatur ceruleũ inficiunt/ & utũtur uiridiſſi/ mo colore/hæc autẽ infectiua appellatur: eſt & factitia de qua idem Plinius: Eiuſdẽ coloris & Armenium cõ/ municato cum ceruleo:eſt & Apianũ uiride quod chry ſocollam lotum mentitur:& creta uiridis Smyrnea pro batur Theodotionem uocant/ut in fundo Theodoti cuiuſdam primo inuentam: Luteum Infectiua Armenium Apianum Theodotion

C ornus arbor nota ſanguineis baccis/ fulua in uenabulis nitet/ut Sabucus/lignum potius q̃ materies dicenda in/ quit Plinius.xvi.propter exilitatem non ad alia pene q̃ ad radios rotaꝝ utile/aut ſi quid cuneãdum ſit in ligno clauiſue figendum ceu ferreis: Nunc radii in tympano paruo ad circũactum molæ ſuperioris in moletrina ex eo uno ligno maxime fiũt/Colurna haſtilia ex ea arbo/ re/Feſto Pompeio: Colurnus

C orium ſciũt omnes a quo Coriarii: & Coriago morbus uel in bobus cum pellis tergori adhærens etiã apprehẽ/ ſa manibus diuelli nõ poteſt:quæ fit maxime cum bos ſudãs in opere refrixit/aut ſub onere pluuia eſt madefa ctus: Eſt & Coriũ Plinio.xviii.cutis quodãmodo ipſius terræ modo craſſior/modo tenuior pro diuerſitate ſoli/ nam quid laudatius inquit Germaniæ pabulis/& tamẽ ſtatim ſub eſt arena tenuiſſimo ceſpitũ corio: Et Vitru/ uio Corium arenati dicitur: poſt truliſſationẽ inquit nõ minus tribus coriis arenati inductis marmoratũ induca tur: ubi marmoratũ ultimã arenationẽ appellare uidet a marmoris ut opinor ſcobe aſſuliſq; admixtis: Coriarii Coriago Marmoratũ

C erephilon Columellæ & Cerepolon hortẽſis herbæ ge/ nus ad minutal odore nõ iniocundo probatur:Plinius. xviii.Equinoctio autũni ſerũtur coriandrũ/anetũ/a tri/ plex maluæ/Lapathi/Cerepolon quod Pederotion græ ci uocant:& acerrimum ſapore igneiq; effectus/ac ſalu/ berrimum corpori: Cerepolon Pederotion

C ambre braſſica græcis/criſpam ſelinada uocant ab apii folioꝝ ſimilitudine:Læan uero alteram latis foliis e cau le exeuntibus/ unde Caulodẽ quidam appellauerunt Selinas Læa Caulodes

Cruſtæ i uaſis

Læa ipſa leuis dicitur: Cruſtæ uaſa intus occupantes in quibus aquæ feruent ſi auelli non poſſunt braſſica in il/lis decocta diſcedunt:

Bulbus · Cyperus · Cyperis · Cypros · Liguſtrum · Caprifolium

C ypirus gladiolus herba radice bulboſa & dulci/quæ decocta panē etiā gratiorē faciat:foliū habet ſimile nomi/ni:bulbū autē alii oculū appellāt inqt Pli.xvii.in mētio/ne harūdinū Cyperus uero uincus eſt anguloſus radice oblōga quā cyperida uocāt:magni ī medicina uſus/Eſt & p ſe cyperis herba īdica gingiberis effigie quæ cōmā ducata croci uim reddat at Cypros ī ægypto arbor noſtris Liguſtrū & uulgo laguſtrū aliis caprifoliū ꝙ capræ illius folia appetāt:Semen hēt coriādri cādidū odoratū quod in oleo coquit᷑/præmiturq; poſtea quod cyperus uocat᷑:ut idē Pli. refert.xii. at Theophraſto in odoribus hoc ipſum unguētū cypros ēt arboris ſuæ noīe dicit᷑:

Balauſtia · Ricini · Pancreſtos · Stomachice · Anteriace

C ytinus punicæ arboris primus partus florere incipiētis in quo floſculi ſunt erūpentes anteq̄ malum ipſum qui balauſtia dicuntur/Plinio.xxiii.Sunt qui hoc nomine ſi/gnificēt futura mori arboris poma/quæ Ricini eidē Pli/nio eo ipſo libro appellātur aquadā(ut reor)aīalis ricini ſimilitudine/hi terrā ſi nō attigerint ſanguinē ſiſtūt adli/gati ſiue ex uulnere fluuat/ſiue ore/naribuſue & hæmor/rhoidibus Ex ipſis aūt moris fit Pācreſtos Stomachice Anteriace appellata mixtis omphacio myrrha croco:

Salientes · Eneacrunos

C runi noſtris ſalientes/fontes manu facti/ & ut ductus a/quarum Frōtino/Vnde Eneacrunos fons athenis a no/uem ſalientibus/de quo Plinius Thucydides & alii: Vl/pianus.xxxiii.ff.Fiſtulæ autē & canales/& crateres/& ſi qua ſunt alia ad aquas ſaliētes neceſſaria/& libro.xviii. Labra/ſaliētes fiſtulæ quoq; quæ ſaliētibus iungūtur q̄/uis longe excurrāt extra ædificiū ſunt/item canales, Et Iabolenus eodem libro titulo de Supellectile leg. Vaſa ænea inquit Saliētis aquæ poſita/item ſi quid aliud ma/gis deliciarum q̄ uſus cauſa paratum eſſet non eſſe Su/pellectilis Labeo & Trebatius putant: Sed & crunum in uſu græcis poculum uocauere:

DEcumana oua dicuntur ut decuma
ni fluctus/Decumanus limes/decu/
manus acipenſer/quia ſunt magna
& abſoluta/quando denarius nūs — Denarius nūs
præfectū & abſolutū fere ſignificat
Ouum īquit Feſtus decimū maius
naſcitur:& fluctus decimus fieri ma
ximus dicitur: Albēſia quoq; ſcuta
decumana dicta ꝙ eſſent ampliſſima eadem ratione de
cumanus limes ab ortu ſolis ad occaſum/nam qui ex/
tráſuerſo currit Cardo appellatur: Decumum enim de/ — Cardo
cimum uocant: Plautus in Pſeudolo:In foro uix decu/ — Decumus
mus quiſquis eſt qui ipſus ſe ſe nouerit:Decumator in/ — Decumator
de detractor decimæ: nam decumare eſt decimū quēq; — Decumare
ſupplitio ultimo afficere/quod factitatū ab Imperatori — Viceſimare
bus eſt:uerbū frequens hiſtoricis:Sicuti ratum uiceſima — Centeſimare
re/& quādoq; cēteſimare/Et decumatores olim noſtra
paupere eccleſia fuerāt ſacerdotes:ut locis eternū aliqui
bus nūc quoq; decumatrici eccleſiæ ex agroꝝ & bono
rum fructibus erogātur decimæ: de quibus ſatis multa — Eccleſia deci/
ī iure pōtificio: Sed ne deguſtabāt quidē ueteres nouas — matrix
fruges aut uina anteq̄ ſacerdotes primitias libaſcent: — Primitiæ

Dium antiqui ex græco appellauere uti a deo ortum/&
diurnum inquit Feſtus ſub cœlo lumen: ἀπο του
Διος id eſt a Ioue:Vnde adhuc ſub Dio & ſub Ioue fie — Sub Dio
ri dicitur quod non fit ſub tecto/ & interdiu cui contra/ — Sub Ioue
rium eſt/noctu:Item Dius Heroum aliquis ab Ioue ge/
nus duces:ut generoſus/ac Dium fulgur diurnū quod
putabāt Iouis/ut nocturnū ſummani: mirum eſt quod
refert Plinius in.ii.In Catilinianis prodigiis Pompeiano
ex municipio. M. Herennium decurionem Sereno die
fulonium ictum:

Delibutus perfuſus madens Apuleius Tot ciuium inquit
ſanguine delibutum/& libro idem decimo/magno de/
niq; delibutus gaudio dominus:Terent.in Phormi. Sa
tin eſt ſi te delibutū gaudio reddo: ubi Donatus qđ eſt

corporis ait ad animum traſtulit:qñ delibutus unctus di
citur/hinc non ſemel inuenies dici unguēto delibutum
utitur ea uoce &.M.Cicero ad Herennium tertio:

Decreta Scita Plebiſcita Placita — D ogmata græci nos decreta/ſcita/unde plebiſcita/Plinius
& alii Placita:

Crapulæ Crapulator — D ecapulator/defecator/repurgator/olei dū e labris oleū
in labra deffundit/a capulis(ut uolunt)quæ ſint uaſa an
ſata Plinius.xv. Item in amurca & flacibus eæ ſunt car/
nes/& inde feces/quare ſæpius die decapulandum/Ca/
toni & Columellæ eſt Capulator/non multum diſtans
a decapulatore:

Elutriator Diffundere Ethanion — D etrulator tranuaſator/elutriator is dicitur qui de uaſe in
uas liquores transffert/elutriare græcis μεταγγίζειν
latinis tranſuaſare ſed rarenter/Apicio ni fallor detrulla
re/quod erit de trulla in trullam deplere/tranferre/quod
ipſum Plinius.xiiii.diffundere/uocitat:Eſt & Excollare
purgandi gratia guttatim per collum tranſmittere a col
lo uaſe græci quod Ethanion appellant:

D iatriba locus exercitationis ingenii ad diſciplinas/& ipſa
quoq; exercitatio : Aul. Gellius Interrogaui in diatriga
Taurum an ſapiens iraſceretur:Idem libro ultimo/Sunt
autem qui Diatribas id eſt exercitatos & ſtudia διατ/
ριβη exercitium ſtudium græcis dicitur:

Diætarii Directarii Tichobatæ Tichos Diætetice Pharmauticē Chirurgice — D ietæ in ædibus a conuictu & conuerſatione nominant:
nam διαιτομαι uiuo conuerſor:Plinius Cecilius ſu/
am in Tuſcis uillam deſcribens Eſt in hac inquit Diæ/
ta dormitorium cubiculum:Vlpiano Iureconſul.Dieta/
rii uocant qui furandi animo in aliena ſe diriguit cœna/
cula:quos plus q̄ fures cenſet puniendos : alii Directari/
os a dirigendo mallunt & cenſent appellandos / & Ti/
chobatas eoſdem credunt/ de quibus Vopiſcus / Inter
alia inquit exhibitus eſt Tichobates qui per parietem
urſo eluſo cucurrit : Tichos paries Dieta quoq; tenuis
& caſtigatus uictus / a quo Diæteticen medicinam uo/
cant/quæ temperato uictu medetur : nam quæ medica/
minibus Pharmaceuticen/ quæ manu Chirurgicen ap/

pellant/ quam primus Hippocrates excoluiſſe dicitur
Diætetices autem illud eſt quod ſenectutem moderat Gerocomicō
Gerocomicon:quod defectus reficit Anapleticon/quod Anapleticon
mala ptecauet Prophylacticon: Perphylacticō

Dextrocheria eademq(ut remur)Dextrariola ex auro ut
Plurimum ornamenta muliebria anulari ſpecie in bra/ Dextrariola
chiis fuiſſe facile credimus: quando Capitolinus in uita
Maximini Cæſ. Erat inquit præterea ut refert Cordus
magnitudine tanta ut octopedes digito uideret egreſ/ Brachialia
ſus/pollice ita uaſto/ut uxoris dextrocherio uteretur ꝓ Brachiale au/
anulo:Nō alia nobis ſunt quæ brachialia appellauimus rum
aurumue brachiale:

Drauci obſcœna/prepoſtera/auerſa libidine alios chedo/
lantes/diuidentes/ſubagitanteſq: δρίω græce facio:
Martialis de Cynedo/oculis deuorantibus draucos: ut
Drauci mutoniati referant paticos Cynædos/ molles/
& effœminatos:Daucus uero paſtinacia ſilueſtris: Daucus

Domuitio a domo & itione compoſitum nomen:Itio .n.
recte dicitur/ſicut abitio/reditio:Apuleius/nec domuitio
nem inquit paro/Mar. Cicero primo diuinationis redi/ Itio
tum & Domuitionem dari:Lucilius:Domuitionis cupi
di imperium regis pene iminuimus:

Deplois duplex ueſtis/ διπλόω duplico/ διπλότης
duplicitas: Duplionem antiqui dicebant quod nos du/ Diplotis
plum a græco inquit Feſtus διπλοον:Duplarii quibus Duplio
uirtutis gratia ut refert Mar.Varro duplicia ex inſtituto
cibaria dabantur: habentur & duplariæ & ſimplariæ Duplarii
actiones:

Depexa lacera inconcinna ueſtis:Nonius Depexum lace/
ratum Terentius in eut. adeo exornatum dabo/adeo
depexum/ huic contraria Pexa ueſtis concinna: Vnde
pexatus pulchre rides mea Zoile trita:Horatius/ſi forte
ſubucula pexæ trita ſubeſt tunicæ:ex quo doctorem pe Pexa
xum pro terſo & eleganti dixit Quintilianus: Plinius. Pexatus
viii.de lanis Iſtriæ Liburniæq:pilo propior ꝙ lanæ pe/
xis aliena ueſtibus/& quam ſola ars ſcutulato textu cō/

mendatur:

Dalmatica ueſtis nunc ſacerdotalis genus: nec ſcio an a Dalmatis populis quorum regio Dalmatiæ nomen adhuc retinet: Heliogabalus imperator ut tradit Lampridius/ in publico dalmaticatus poſt cœnam ſæpe uiſus eſt Gurgitem Fabium/ & Scipionem ſeſe appellans ꝙ cum ea ueſte eſſet/cum qua Fabius & Cornelius a parẽtibus ad corrigendos mores/ adoleſcentes in publicum eſſent producti:

Dalmaticatus

Diaphoretica a medicis uis diſcuſſoria latinæ dicitur/ hoc eſt diſſolutoria/ diſcutiuntur diſſoluunturq; incipientia tubercula/emittuntur iam digeſta & ſuppurantia: Cor. Celſus.v. Diſcutiuntur ea quæ in aliqua parte corporis coierunt:inde uis diſcuſſoria/ qualis eſt Abrotano/ Lilio melli/Serpillo/Narciſſo/Roſæ/Croco/Paſſo/Reſinæ/Ficubus aridis/Lini ſemẽibus/ouoꝝ uitello/& aliis/diphoreticum uero Sudorem eum recte dixeris qui ſua exuberanti redundantia corpus debilitat: & Diphorumenos medici quos dicunt/ Pli. interdũ ſudatores ut in cardiacis/modo ſubitis timoribus expaueſcentes uocat: Sunt & quibus aſtrictũ corpus ſudorẽ non emittit:qui ĩ ægritudinibus plurimis eliciẽdus eſt:aut ſicco calore/aut balneis:Siccus calor erit & arenæ calidæ/& Laconici/& clibani & quorũdã naturalium ſudationes:ubi e terra profuſſus calidus uapor/ædificio includitur: ſicut ſuper baias in myrtetis habuerunt ut ſcribit Celſus:& Vitruuius in montibus inquit Cumanoꝝ & baianis ſunt loca ſudationibus excauata ubi calidi uapores:

Diſcuſſoria uis — *Diohoreticus* — *Diphorcemini* — *Sudatores* — *Sudor eliciẽs* — *Sudationes*

Dyſodia oris graueolentia potorq; at Celſus libro.iii.itaq; ei febris remiſſioni credendum eſt inquit/quæ etiam immoratur/& iactationem/ fetoremq; quendam oris/ quẽ Ozen græci uocant minuit:In ozena in naribus/ & iter piſces ac ozolæ locri a malo odore: Οζειν olere/ ευω/δια bonus odor:

Ozis — *Ozena* — *Euodia*

Dyſenteria exulceratio inteſtinoꝝ quæ latinæ ut refert Cor.Celſus.iiii.Tormina dicantur: Plinio Tormina eſſe

Tormina

uiderentur quæ græci Strophos uocant/aliquibus etiã Strophi
pro tormento: Vnde dyſenterici & Torminoſi: Fit aũt
Galeno autore materia exuberante/calore æſtatis īfecta
quæ fit falſa/ſi carnes egeruntur lœtalis Hippocrati: nã
cruor manat cum ſtercore ſemper liquido:aut cum mu
coſis quibuſdam excernitur: Sed & carnoſa quædam
deſcendunt/frequẽs deiiciendi cupiditas/dolorq̧ ī ano
eſt/& in uentre tormentum:

Dyſuria ſtranguriaq̧/difficultas & ſtillicidium urinæ/nõ Stranguria
ſine doloribus/quas ut plurimum faciunt calculi in ueſi
ca īflamatioq̧/& alia quoq̧ /cum ſupprimitur urina ut
tradit Galenus:hinc Cato/quibus inquit ægre & lotium Lotium
id eſt/urina: quem morbum ipſe uocat ſubſtillum/ &
eum fortaſſis qui ſine calculo & inflamatione euenire Subſtillum
poteſt: Nam Iſchuria quibuſdam dicitur nullo omni/
no exeunte lotio quæ cruciabiliter torquet:At Feſto Põ Iſchuria
peio.Subſtillum tempus eſt ante pluuiam pene / & poſt
pluuiam non per ſiccum q̃ iam ſtillaret aut nundum
deſiiſſet:

Diabroſis reiectionũ ſanguinis ſpecies eſt/cum exeſa par/
te aliqua/ſanguis expuitur: quem interdum pus ſequi/
tur:Veluti Rhegmochaſmos quoties rupta id contigit: Rhegmochaſmos
& Anaſtomaſis de qua ſuo loco dictum eſt de ſingulis
libro quarto Cor.Celſus.

Deliquium defectus:unde lunæ deliquiũ Ecclypſis & de/ Ecclypſis
fectus/intercedente terra/dicitur & ſolis quoq̧: utriuſq̧
romanorũ primus uulgauit Sulpitius Gallus qui conſ.
cum M. Marcello fuit apud græcos uero Thales mile/
ſius olympiadis .xlviii. anno quarto:fiunt autem pro/ Defectus
digioſi & longiores ſolis defectus/qualis inquit Plinius
occiſo Dictatore Cæſare:& Antoniano bello totius pe/
ne anni pallore continuo: Animæ etiam deliquium di/
xere/animiq̧ defectum/Lipothymian & Lipopſychian Lipothymia
græci & defectos παρειτους:quaſi reſolutos/ipſamq̧ Lipopſychia
reſolutionem Paraliſin/a defectu uirium:At Deliquum Pareti
Feſtus Pomp minus interpretaẽ in illo Plauti ex Caſina Pareſis

Sine amet ſine quod libet id faciat:quando tibi nil do/

Deliquum — mi deliquum eſt:

D iaphragma ſub corde atq; pulmone trāſuerſum ex uali

Septū trāſum ſum — da membrana ſeptum appellant uterū a præcordiis di/ ducens/Cor.Celſus primo/Simul atq; uero ferū ad præ cordia acceſſit/diſciſſum tranſuerſum ſeptum eſt/quod mēbrana quadam ſuperiores partes ab inferiotibus di ducit/Diaphragma græci uocāt/hominē protinus ani/

Præcordia — mam amittere:Item ſecūdo:Infra tranſuerſum ſeptum

Phrenæ — quod Diaphragma græci fit abſceſſus: Sed præcordia ipſa quæ Phrenæ Plato etiā Diaphragma appellauit:

D yſpepta græci cruda uocāt latini difficilis quæ ſunt di/

Cruda — geſtionis: Sed crudus dicitur etiam nō facile cibū dige/

Homotes — rens ex rheumate/ſtomachiue frigiditate/ſiue imbecilli

Cruditas — tate / aliiſq; ex cauſis / de quibus Auicenas Galenus / & quicquid eſt medicorum:Homotes græcis cruditas:

D iplomata priuilegia latine dici poſſunt / etiam ſi priuile/

Priuilegia — gia ſingulorum hominum eſſe uidentur/quando priua/

Priua — ſingula ueteres dixerunt Cecilius Tacitus Seneca & alii nam decreta & reſcripta omnia principum Diplomata ſunt qui appellent:Suetonius in Auguſto in diplomati/ bus libelliſq; & epiſtolis ſignādis initio ſphinge uſus eſt: item in caligula prolataq; diuorum Iulii & Auguſti di/ plomata/ut uetera & obſoleta deflebat : Cicero in epi/ ſtolis ad atticum: Diploma ſtatim non eſt datum : Cur autem & unde Venuleius Iureconſultus de uerborum obligat . Diploma continuatum die noctuq; iter uocet æſtimandum relinquimus:

D ioryges Pomponio melæ foſſæ manu excauatæ/ὀρυσσω fodio:& oryges teſtudines iter machinas quæ ſunt ad fodiendum inquit Vitruuius comparatæ:

D ictata præſcripta Themata quæ Ludi magiſtri propo/ nunt ſcholaſticis imitanda/quæ Laniſtæ gladiatoribus/

Tactici — quæ Tactici tyronibus/quæ ſtructores aliiq; diſcere uo/ lentibus:Sunt autem tactici Vegetio armorum tractan/ dorum doctores & magiſtri:

Drypetæ oliuarum baccæ Plinio .xv. quæ noſtris Drupæ ad condituram aptæ cum uirides ſunt·nam per maturitatem nigreſcentes / oliuo magis ſucco idoneæ: Idem Plinius in mẽtione raphāi cibus illiberalis utiq; ſi proxime olus mandatur/Si uero cum oliuis drupis ratior ructus fit: manuſq; fœtidus: & iam dixerat decimo tertio de oleo omphacio Deterius ex drupa/ita enim uocatur priuſq̃ cibo matura ſit/iam tum colorem mutans: Dicuntur & Colymbades oliuæ conditæ q; natent in ſua muria κολυμβω nato: Idem Plinius uigeſimo tertio Cymbades ſordida ulcera purgant inutiles difficultatibus urinæ: Columella ultimo Quidam unam partem muriæ: & duas aceti miſcent/ eoq; iure oliuas Pauſias Colymbadas faciunt: Drupæ Colymbades

Diuretica urinam prouocantia/uti Baccea herba/Siſybrium/apii ſemen/ Aſparagne/ Raphani/& mille alia quæ nimi habent cõcitatricem urinæ/ Sed aſparagi ueſſicam exulcerant immodico uſu/ Aſparagi

Dardanum ex Auro ornamenti genus Samothraciæ quod debemus / quæ Dardania prius dicta a Dardano ut uolunt qui ſubrepto palladio Mineruæ eo confugerit/Plinius . xxxiii . de uſu auri ut habeant inquit in lacertis iam quidem & uiri quod e Dardanis uenit itaq; & Dardanium uocabatur: Viriolæ celticæ dicuntur Viriæ celtibericæ: habeant fœminæ in armillis digitiſq; totis/collo/auribus: Dardanii iureconſultis hi eſſe uidentur qui grandibus pretiis annonas præcipue flagellant/nam & alias merces: Vlpianus libro .xlviii. ff. tit. de extra. cri. Annonam attentare & uexare uel maxime Dardanii ſolent/ Ideo debebis cuſtodire ne Dardanii ullius mercis ſint: Dardania Dardanii

Diphryga in erariis fornacibus faciunt nomine a græcis accepto quod bis toreatur / Plinius trigeſimo quarto/ Aes ipſum in catino defluit / Scoria extra fornaces/ flos ſupernatat/diphryges remanet: Inter adurentia ponitur Cornelio Celſo libro quito. Flos autem æris eidem fere Aera flos

Pſegma

quod Pſegma æris de quo Dioſcorides / & idem Plini/us/In æratiis inquit officinis & Pſegma fit iam liquato ære aquis percoſſo.

Dropax unguenti genus Martiali: Vnde δρωπακίζειν depilare eo ipſo unguento maxime/ Vnde eſt Carmenionem Leuis dropace tu quotidiano/ Hirſutis ego cruribꝰ geniſq;/ Sed & accurate ornatus homo hoc nomie græcis interdum ſignificatur.

Dimenſium

Diarium a die qui cibus dietim olatur Vlpianus.xxxiiii.ff. Diariis uel cibariis relictis / neq; habitationem neq; ue/ſtiarium neq; calciarium deberi palam eſt quoniam de cibo tãtum ſenſit teſtator. Epig. poeta. Puerîq; diaria po/ſcunt. At Dimenſum recte dicetur quicquid frumẽti da/tur ſeruis opus rure facientibus per menſem annumue: nam priſci quaternos modios frumenti ſeruis dederunt in menſe id quod Dimenſum dicebatur.

Fœneratores

Daniſticus

Daniſtas fœneratores dici ex Pompeio notiſſimũ eſt. Plautus in moſtellaria/ nullum ædepol hodie genus eſt hominum tetrius/ nec minus bono cum iure quas daniſticũ/ Itẽ fœnore argentum ab daniſta ut ſumeret.

Decoctum

Diſtillatorium uas ex ære dicemus aliaq; materia cum op/culo plumbeo teſtaceoue ut plurimum quo ſucci her/barum florum frundiumq; inter cæteros/ uina quoq; & alia innumera igne ſuppoſito in aquam diſtillando trã/ſeunt lympidiſſimam/ guttatim per epiſtomion deſcen/dentem in uaſe ſubpoſito: Arabes id primi ut audio ex/cogitauerunt: Decocto herbarum medicinæ gratia uſi antiquiores/ ut nunc etiam e noſtris pauci.

Alexiteria

Deleteria mala & pernitioſa pharmaca: nam bona auxilia/toria conferentiaq; Alexiteria uocabimus, quorum mẽ/tionem habet Nicander: Et in omnibus ægritudinibus naſcenti ut ille inquit ſunt adhibenda malo.

ECtypa Plini.xxxv.de Dubitade. Primus inqt perſonas tegulaꝝ extremas ĩbricib⁹ ĩpoſuit quæ inter initia Protypa uocauit poſtea idẽ Ectypa fecit hic & faſtigia tẽploꝝ orta: pp hunc plaſtæ appellati: Seneca li.de beneficiis.vi. Cœnabat Paulus ꝑtorius in conuiuio quodam Tiberii Cæſaris hñs imaginẽ Ectypa & eminẽte gẽma: chameinos nũc uocam⁹ ꝓminentes & paruulas imagines ĩ gẽmis ſculptas. Chameini

Ergaſtulũ locum in quo operarii ſerui uicti ad marmora ad metalla, ad agricolationẽ ad piſtrinũ exercent, & operam præſtant Nonius Ergaſtulũ ĩquit locus eſt carceris Ergaſtulus cuſtos pœnalis loci, ſed ipſos etiã ſeruos ergaſtula dicimus Pli.xviii. miramur ergaſtoloꝝ non eadem emolumenta eſſe quæ fuerũt impatoꝝ, quoꝝ manibus celebrantur agri, & at honeſtis manibus oĩa lætius ꝓueniunt qm̃ & curioſius fiunt: Coli rura ergaſtulis peſſimũ eſt ut quicquid agitur a deſperantibus: niſi quis Ergaſtulos mauelit: operas etiam ipſos operarios appellam⁹ ἔργον opus ἐργάτης operarius, Ergacius ſeruulus domi ſeruiens ἐργαστήριον officina: Papinianus libro. xlui digeſt.de uia.pub.& iti.pub. refic. Studeant autem ut ante Ergaſteria nihil proiectum ſit, præterq̃ ſi fullo ueſtimenta ſiccet. Ergaſtulum

Ebenum arborem uni Indiæ a Virgilio datam Herodot⁹ etiam Aethiopiæ dedit. Romæ illam Põpeius magnus in triumpho Mithridatico oſtendit: accẽdi negat Fabianus uritur tamen inquit Plinius odore iucundo: materia illi ſplendeſcit colore nigranti ac etiam ſine arte protinus cõmendato, nunc quoq; ĩ præcio habita recipitur ut laricis & oleæ ad Xyloſtrota, quæ fiunt e ligni ſegmẽtis & teſſellis pauimẽta, qualia C. Cæſarem ĩ expeditionibus circũtuliſſe facile crediderim Teſſellata & ſectilia ab auctoribus nomĩata: probantur & ex illa calami ſcriptorii: Scobem uero eius oculis unice mederi aſſerunt, nam ebenum medici inter erodentia recipiunt. Ebenum

Emblemata

E mblemata uaſis interſerta ſigna dicũtur de quibus poe-
ta.v.æneid.Cratera impreſſum ſignis ubi interpres Ser-
uius impreſſa inquit ſigna habentem id eſt emblemata:
Plinius.xxxi.Vlyxes & Diomedis extant in phialæ em-
blemate palladium ſurripientes : in pauimentis quoq;
& opere inteſtino emblemata addi ſolita idem ipſe Pli
nius cum primis oſtendit:Vlpianus de auro & arg.leg.
xxxiiii.digeſt.Si gemma & anulo legetur uel aliæ mate
riæ iunctæ/uel emblemata/recte legãtur / & ſeparantur
& preſtandæ ſunt : an autem in ueſtibus dici poſſunt
nondum accipio:

Edeſmata

E deſmata edulia Gellius.xiiii.Mar. Varro dicit in Satyra
quæ inſcribitur περὶ ἐδεσμάτων id eſt de eduliis
Edeatræ inquit Põpeius qui præſunt regiis epulis ἀπὸ
τῶν ἐδεσμάτων. Vnde edeſmata græci olera quæ
ad pulmentaria ueniunt eadem & Lachana:

Enchiridion

Enchiridion pugiũculus & ferme militaris a manu dictus
tranſlatus tam a græcis q̃ a noſtris ad librorum titulos
ueluti Diuo Auguſtino/Epicteto & aliis/qui eo nomĩe
inſcripſerunt libros quos uolebant ad manum ſemper
haberi:

Equeſtria

E queſtria ſedes equitum theatrales ut Senecæ & reliquis
Suetonius in.C.Caligula ut equeſtria ab infimo quoq;
occuparẽtur.Popularia uero ſedes ꝑmiſcue plebeioꝝ:

Euthymia

E uthymia quies animi tranquillitas/ſummum bonum cre
dita Democrito uti eſt profecto/quando animi inquie-
tudo ſummum malum/Prothymia Plauto in ſticho ui
detur dici munificentia:

Echo

E cho aeris & linguæ filia(ut ille inquit)uocis imago dici
tur quam reddunt loca in ædibus deuexa camerata pu
taq;/Speluncæ quoq; montes conuallia: ferũt mythici
deam fuiſſe quam Pan amauerit quod ideo fictum eſt:
quia is primus cupiit & perueſtigauit cauſam illius uo-
cis ĩtelligere:ueluti Emdymion lunæ curſum primo de-
præhendit/& ob id eius amore captus traditur:Prome-
theus cæleſtis aquilæ naturam ſitũq; perueſtigando cru

ciabatur(quando edaces cura (ſed dæmum quieuit cũ illi Hercules ſapientia ſua dubitationem omnẽ ſoluiſſet Heptaphonos porticus olympiæ celebrata quæ ſepties eiuſdẽ uocis extrema reddebat/eandem & Echus uocauere & pœcilen a uarietate / Pœcile altera athenis celeberrima a picturarũ uarietate ποικιλος uarius: Heptaphonoss Pœcile

E piclyſis & quibuſdam Epichyſis poculi genus.M.Varro de lingua latina/in conuiuiis ſucceſſit Epiclyſis & ciathus:in ſacrificiis remanſit Guttus/& Sympulum:Plautus in rudẽte ſinus/epiclyſis/cantharus/Gaulus/Ciathus legimus Epichyſin dici libationem infuſionemue/Gaulus uero uas eſt uinarium e ligno / & machina hauriendæ aquæ ex puteo idonea: Gaulus Ciathus

E ndromys ueſtis barbara & uilis ad arcendum frigus utiliſſima/de qua Martialis extat epigrama.libro.iiii.in cuius calcæ ridebis inquit uẽtos hoc munere tectus & imbres Nec ſic i tyria ſyndone tutus eris habetur & diſtichon in apophoretis:

E pendyte cuius mentionem habet Diuus Hieronymus ueſtis eſt ſuperior græcis ſuperindumẽtum nobis/utpote qua lanea lineaue ſeu pellicea ſuper alias ueſtes amicimur ſicut Epitogium quæ ueſtis togæ ſuperinducitur/ ueiuti & penula ac Pallium idq́ genus innumeræ: Epitogium

E xomides ueſtes immanicatæ humero tenus thoracem integentes etiam ſi tallares ſint / aptiſſimæ militibus & opus facientibus inter quas habentur Colobia iam dicta Eremi incolis uſitatiſſima / Feſtus Exomides inquit comici ueſtitus exertis humeris: Colobia

E pithemata quæ Pitacia medicamẽta liquidiora quibus intinctus panus albicans coccineus purpureuſue pectori leua per te & dextra quandoq́ imponitur ad tutãda præcordia/ac cor ipſum in primis & Iecur/ frõti quoq́ ad cerebrum/ Cor.Celſus.iii.deinde inquis habere duo pitacia quæ latitudinem frontis longitudineq́ æquẽt.

E πιθημα operculum : Pitacia quidam munera miſſitia appellauerunt/ut cucullati caputiatiq́ cũ primis/neſcio

Mendoſa di/ ctio Decreti

an in decretis pontificalibus.xxx.q.ii.in hoc ſignificatu accipiendum ſit pitacium/ iudicent pontificii iuris con/ ſultores/Pictaciũ uero in ueſtibus præcipue(ut laberio) erit uti limbus inſtitaue (ni fallor) & cuiuſlibet generis fimbria/ cum foliis/cauliculis/ſignis/clauiculis/litteriſq; polymitario plumatili anceſo opere additis/tortili pa/ no fere circunſuto:

E clegmata græci / linctus noſtri uocauere fiunt hæc non unius generis / habentur tamen omnia in ore & paula/ tim ſtillando demittuntur/ut ſaccharum in primi glacia le/a medicis Candi/ut reor appellatum/& quod a leui/ tate Pennitium uocãt/glycirrhicæ ſuccus/Sal innume/ ra Plinius.xxi.de Thymo / Diutinæ tuſſi eclegmate fa/ ciles excreationes facere cum aceto & ſale/ Idem.xxxi. de ſale multi tuſſim ueterẽ linctu eius diſcuſſere/pecoꝶ ſcabiem & bouum illitus tollit/datuſq; lingendus:

Candi

E nchriſta græcis medicamenta ſunt liquida/quæ illiui ſo lent Cor.Celſus auctor libro quinto:

E xanthemata puſtularum generi adnumerãda/quæ Pli/ nius eruptiones pituitæ/papulaſq; aliquando nominat: Celſus.v. Circa totum corpus partemue aſpredo quæ/ dam fit ſimilis his puſtulis quæ ex urtica uel ſudore na/ ſcuntur:Exanthemata græci uocant/quæ modo rubẽt modo colorẽ cutis non excedũt: eiuſdẽ generis eſt Pſy/ dracion paulo durius ac ſubalbidũ & acutũ eidẽ Celſo:

Papulæ

E piny ctides puſtulæ dicuntur ſubliuidæ modice hume/ ſcentes in tibiis fere & pedibus noctu preſertim inquie/ tantes:Vnde nomen:At Cor.Celſus libro.v.Peſſima in/ quit puſtula eſt quæ Epinyctis uocaẽ ſubliuida uel ſub/ nigra / uel alba/circa quam uehemens inflammatio & cum adaperta eſt itus reperitur exulceratio:mucoſa/co/ lor eſt humori ſuo ſimilis/ dolor ſupra eius magnitudi/ nem neq; enim faba maior eſt/oritur in eminẽtibus par tibus & fere noctu unde nomen quoq; a græcis Epiny ctis impoſitum eſt:Sed & uniuerſi dolores magis noctu intendũtur:uel quia anima ſecum ipſa ociatur/uel quia

aer humidior & frigidior eſt/ Sole ſub terris exiſtente:
Cõmentarios etiam nocturnos rerum noctu geſtarum
& ſomniorum Epinyctidas uocant:ut diarios ephime/
tidas:uexat & oculos epinyctis/Plinius de porro ſectili: Epinyctidæ
Illitis foliis ſanãtur ambuſta/epinyctides ita uocatur ul/ Ephimeridæ
cus aciẽ hebetans/& in angulo oculi perpetim humor
emanans:

E pilepſia eſt quædam totius corporis cõuulſio unde no/
men(ut uolunt)a compræhẽſis & illigatis ſenſibus affe
cto cerebro/eiuſq; uẽtriculis: ἐπιλαμβάνω apphẽdo/
Epilepſis appræhẽſio:Inde Epileptici id genus morbo Epileptici
laborãtes:quos & Comitiales uocãt:Pli· de apio ĩ puer/
pis uero ab eo cibo comitiales fieri q̃ ubera hauſerint:

E piphoræ oculorum inflammationes ſunt/& teſtium ali
quãdo/Plinius.xx.teſtiũ uero epiphoris cum ramis lau/ Teſtiũ morb⁹
reæ teneris:Idem imponitur etiam inquit oculis in lana
cõtra epiphoras:& de peponibus Caro eorum epipho/
ris oculorum aut doloribus imponitur:

E xochæ oris extuberationes eminẽtiæ Dioſcoridi & aliis
ἐξοχὴ excellentia:

E phelis aſpredo quædam cutis eſt mali coloris in facie/
quemadmodum & Vari fere pueros ut plurimum inſe
ſtantes:Cor.Celſus libro.vi.Ephelis a pleriſq; ignoratur
quæ nihil eſt niſi aſperitas quædam & durities mali co
loris:in facie non niſi naſcitur:

E pialos febris genus eſt frigida ex pituita ſed uitrea & pu
trefacta ſic ex græco dicta quia blande & modice accẽ/
dat ἀπὸ τοῦ ἠπίως ἀλεαίνειν. Leniter calere id
quod in lentis flegmaticis ſolet euenire:

E lephantiaſis elephantiaue Celſo & elephaſquoq; Sere
no quædam ceu ſpecies lepræ elephantorum cuti ſi/ Elephantia
millima unde nomen/toto corpore affecto ita ut oſſa Elephos
quoq; uitiẽtur Plinius.xxvi. Diximus elephãtiaſin an/
te magni Põpei ætatẽ nõ fuiſſe ĩ Italia/& ipſa a facie ſæ
pius incipientem in nare prima ueluti lenticula mox in
ualeſcẽte per totũ corpus/maculoſa uariis coloribus/&

ĩæquali cute alibi craſſa alibi tenui/dura/ceu ſcabie aſpe/
ra/ad poſtremũ uero nigreſcente/ & ad oſſa carnes op/
primẽte/ itumeſcentibus digitis in pedibus manibuſq;
Aegypti peculiare hoc malum & cum in reges incidiſ/
ſet populis funebre quippe in balneis ſolia temperabã/
tur humano ſanguine ad medicinam eam: Idem. xx.

Elephantia

his cõmaducatis & impoſitis ſanari elephantiam / ſicut
magni Pomp. ætate fortuito cuiuſdam experimẽto pro
pter putorẽ in facie illita cõpertum eſt oritur ex atrabile
quæ ſit retorrida/ & ueluti cãcer unam tm̃ corporis par
tem infeſtat ſic elephantia totius corporis cancer merito
creditur inexpugnabilis: Caſſiodorus cutis inquit aĩalis
Elephanti ulceroſis uallibus exaratur a qua tranſporta/
neq; nefanda paſſio nomen accepit: Hinc medicoq; nõ
ultimi noſtræ ætatis morbũ Gallicum qui nuper irrepſit
Elephantiam credunt/ alii Lichenas uoluere agriamue
pſoram: nam eoq; plurimi elephantiaſin uocitant id ge/
nus morbi quo crura adeo intumeſcunt · ut tumor ille
pedes in elephantiacis ſimiles elephanti pedibus redde/
re uideatur: ut cũq; morbus ille Gallicus atra peſtis eſt/ &
in omnibus fere malum immedicabile:

Morbus gallicus

Agria Pſora

Ignis ſacer

Erysipelas Dioſcoridi ignis ſacer Plinio dicit': apud Cor.
Celſum in uulneribus etiam nominatur Eryſipelas: nã
cum libro quĩto dixiſſet Cancrum corpus uel ſenile uel
mali habitus occupare cum ſuper ĩflamationem rubor
ulcus ambit cum dolore procedens ſtatim infert: Id au/
tem quod Eryſipelas uocari dixi non ſolum ulneri ſu/
peruenire/ ſed ſine hoc quoq; oriri cõſueuit/ atq; interdũ
periculum maius affert utiq; ſi circa ceruices aut caput
conſtitit: Non multum poſt hæc duo genera ignis ſa/
cri ponit alteq; in altitudinẽ exaſperatum puſtulis conti/
nuis/ æqualibus/ exiguis ĩ pectore/ lateribus/ eminentibus
partibus præcipueq; plantis: alteq; in ſummæ cutis exul
ceratione latum ſubliuidum inæquale. Galeno autem is
tumor eſt proprie qui ex tenui ſanguine interim & cum
bilis parte incenſo ac fermente conſiſtit: Eryſieplatodes

Eryſipelatodes

quoq; morbi nuncupati cũ acceſſio iterna nõ ſine dolo-
re maximo circum uiſcera percipitur: hæc ſi in cerebrũ
ſubierit refrigerantur & pallorem ora contrahunt:

E ctropium græci uocãt inferioris palpebræ uitium cum parum ſurſum attollitur: Sed pendens hiat: neq; poteſt cum ſuperiore cõmitti quod euenit uitio curationis pilorum in palpebris: interdum etiam ſenectute: in angulis quoq; oculorum incidit Cor. Celſus. vii.

E mphraxis græcis quæ dicitur a medicis neotericis oppilatio non aſpernabili uoce appellatur: quã(ut uideo) ab oppilare uerbo mutuati ſunt: quando pila quæ græce στυλος colũnã fere notat: a qua oppilare pilis offirmare & occludere. M. Cicero Philip. ii. Tabernis inquit oppilatis Lucretius libro. vi. Si tamen is ſextus eſt: Fluctibus aduerſis oppilare oſtia cõtra eſt autem oppilatio morbus ꝑcludẽs & opplere ſolit⁹ Iecur aliaq; iteriora: — Oppilatio, Pila, Oppilare

E ncanthis caro tuberculumue in angulo oculi unde nomen Cor. Celſus libro. vii. Interdum fit angulo parum ungue exciſo uel aliter tuberculũ quod palpebras paꝝ diduci patitur Encãthis græce nominatur Canthi græcis oculorum anguli: At ſi caruncula anguli in angulo abſciſſa eſt pateſcit foramẽ per quod poſtea ſemper humor deſcẽdit Rhipada græci uocãt ῥυπος ſordes unde ῥυπαρος Sordidus: & eidẽ Celſo. v. Rhipades emplaſtrum ad extrahendum a ſimilitudine Sordium nominatur legimus & Rhipocondylos extremæ auaritiæ ſordidos dici qui ne tantillum ſumptus facere audẽt ut tonſori dent obolum bigatinumue quo manuum ungues repurget reſecetq;: — Canthi, Rhipas, Rhipos, Rhiparos, Rhipodes, Rhipocõdyli

E pidemia popularis ægritudo δημος populus & tribus Vnde Democratia: Demothœnia epulum quod detur populo δημοβορος rerum populi uorator: quales tyrãni: Demarchia tribunatus plebis & Demarchus ipſe Tribunus: nam militũ tribunos Chiliarchos græci nominãt: & ιππαρχος magiſter equitum dicetur: — Demothœnia, Demouorus, Demarchia, Demarchus, Chiliarchi, Hipparchi

E rotes melancholiæ ſpecies illa quæ ex imodico & eſtuã-

te amore homines ægrotos reddit:
E ſcharæ cruſtæ & ex uulnerum preſertim uſtiõibus/Cor.
Celſus.v.Poſt uſtionẽ putris ulceris ſuper ponẽdæ ſunt
quæ cruſtas a uiuo reſoluant/eas eſcharas græci uocãt/
ubi exciderunt purgandum ulcus melle & reſina eſt:
E leutherius ſeruator liberatorq;/quo nomine Iouẽ græci
Soter — uocauerunt cui & fana poſuere cum a Perſarum armis
ſunt liberati:eũdem & ſotera Priſci feſtiuitatẽ & ſacra li
Eleutheria — bertati deæ celebrãtes Eleutheria uocitauere/ac ſi dixe/
ris liberatoria/Plautinus in Perſa Toxilus Baſilicæ inqt
Soteria — eleutheria agito/ Soter autẽ proprie Ciceroni dicit qui
ſalutem dedit/ut ſit ſalutis dator/Soteria uero munera
quæ dãtur ob ſalutẽ adeptã reualeſcẽtibus:& Soterion
Soteres — ſalutiferum deum dixere/Vt ſydus lucidum Caſtoris &
pollucis qui a nautis Soteres nuncupantur depulſores
ut ſunt tempeſtatis & procellæ ſalutiferi:
Encauſtice — E ncauſtum ut diximus picturæ genus:Encauſtice ars ipſa
pingẽdi & pictura encauſtica inuſtis cæris: Plinius Cæ/
ris pingere ac picturã inurere quis primus excogitaue/
rit nõ cõſtat quidã Ariſtidis inuẽtum putãt/poſtea con
ſumatã a Praxitele/ſed aliquãto uetuſtiores Encauſticæ
picturæ extitere ut Polygnoti & Nicanoris & Archeſi/
lai pariorũ:Lyſippus quoq; Aeginæ picturæ ſuæ inſcri/
Encauten — pſit Encauten/quod ꝑfecto nõ feciſſet niſi Encauſtica
Cauton — iuẽta:Encauten inuſit Cauton gen⁹ ſulphuris q̃ſi uſtile:
E runnulæ furcæ quibus alligatas ſarcinulas ferũt uiato/
res/quatũ uſum quia.C.Marius intulit muli mariani di
Mariani muli — cti.Feſtus/Plutarchus in Mario/ Frõtinus ſtrategemati/
Erũna — con.iii.Vtũtur his ipſis & baiuli/ Erũna uero:M. Cice.
.iiii.q.Tuſc.ægritudo laborioſa:at Põp.labor oneroſus:
Dolon — E pidromon uelum quod retrorſum pãditur Polluci/idẽ
Acatium — Dolonẽ minimum/Acation maximũ in naui Velũ dici
Acatum — refert/Plutarchus tamẽ Acatiũ ſiue Acatũ/ut Auſonio
Epidromes — nauigii genus actuarii uocat/ Epidromes in retibus di/
Auſonii locus — ſcurrẽtes funiculi cum anulis/quibus pandũtur contra
Epidromi — cta:cõtrahũtur expanſa retia:Iulius Pollux Epidromos
Peridromi — uocat & Peridromos : Pli. de caſſibus e lino uidimuſq;

iam tãtæ tenuitatis ut anulũ hominis cũ Epidromibus tráſirent/uno portáte multitudiné qua ſaltus cingerent:

E phœbeum exedra ampliſſima cũ ſedibus/in medio duplicis porticus paleſtrarum extrui ſolita:tertia parte longior q̃ lata:Erát in paleſtris quoq; Coniſteriũ de quo diximus/a quo in uerſura porticus frigida Lauatio quam græci Lutron uocitát: ad ſiniſtram ephœbei Eleotheſium/inde frigidarium/Propnigeum/& Eregione frigidarii cócamerata ſudatio/Laconicũ quam dicemus:de quibus Vitru.lib.v.& nos in lib.de partibus ædiũ prio: Lutron Laconicum

E piſtylium ſupra columnas capitulũ dici poſſe quibuſdã placuit:At Feſto trabem quæ colũnis imponitur/Et ſupra ipſa capitula epiſtylium additur Vitruuio cũ alibi tum libro.iii.membra inquit omnia quæ ſupra capitula colũnarum ſunt futura id eſt epiſtylia:Zophori/coronæ/Tympana faſtigia/Acroteria/inclinãda ſunt in frontis ſuæ cuiuſq; altitudinis parte duodecima & ſupra epiſtylia collocandos triglyphos cũ ſuis metopis docet libro.iiii. Sũt autem ad decorem capitulis columnarum non tamen omnibus/Abacus/flores/cauliculi/heliceſue folia & uolutæ: habent aliqua etiam Cymatiũ plinthũ echinum cũ anulis & hipotrachelium/cum apophygi: quod uero ſit hipotracheliũ in colũnis & capitulis/q̃d Zophorus Triglyphi/metopæ/Tympana acroteria in fronte domorũ alibi ue oſtendit ipſe Vitruuius/quæ tamen niſi oculis ſubiiciantur deformata/non facile ſola lectione poſſunt intellegi niſi a peritioribus: Capitula Tympana

E cclesiaſteriũ locũ cœtus & cócionis dicũt: Vitruuius In minuſculo theatro Tralibus quod eccleſiaſterion apud eos uocitat: eccleſia cógregatio cœtus concio Cecilius ad Traianũ Cæſaré:Bule & eccleſia conſentiente unde eccleſiaſtes cócionator/ Solomonis liber q̃a ad populũ & uniuerſos loquitur ut ſcribit Diuus Hieronymus & eccleſiaſticus cócionatorius: Eccleſia Eccleſiaſtes Eccleſiaſticus

E uſtylos ædiũ ſpés una cũ ãbulatióe colũnarũ ĩteruallis iuſta diſtributióe poſitis στυλος colũna uñ Pycnoſtylos Stylos

Siſtylos crebris colũnis πυκνὸν denſus: Siſtylos paulo remiſ-
Pycnoſtilor ſioribus: Diaſtylos amplius partibus: rarius q̃ oporteat
Diaſtylos inter ſe diductis Areoſtylos: Sunt & a numero columna
Areoſtylos rum Tetraſtylos/ Hexaſtylos/ Octaſtylos/ Decaſtylos/
Tetraſtilos aliaq; Vitruuio cumprimis:
Hexaſtilos E cnephias ꝓcella ut Typhon quoq;/quæ ut ſcribit Ariſt.
Thyphon uētus id eſt/q diſiecta nube craſſitudinē eius ĩ ſeſe abſu-
mit: atq; uti ex Pli.ii.oñditur ſine ĩbribus: q.n.cũ ĩbribus
Exhydriæ nubem repente diſcutiunt Exhydriæ appellantur:
E pheſtides gēma in ſole appoſita materiam arridã accen
dere credita eſt ignis modo quē poetæ a uulcano Ephe
Epheſtos ſton dicunt unde nomen: ueluti Aeoliæ/ Lipareæ/ Vlca-
Epheſtiades niæ inſulæ græcis a Vulcano Epheſtiades nominatæ:
E ruca genus æruginis inter pigmenta factitia: quæ Lamel
lis æreis ſupra/ ſarmenta ĩ dolio aceti poſitis uaſe obtu-
rato parat᷑: ſed cũ ab ære fit Aerucã dixerim: habetur
Aeruca & atramentũ e factitüs: fuligine pluribus fit modis: fit ex
fece uini optimi excocta indici ſpeciē præbens: Polygno
Atramentum tus & Mycon celeberrimi athenis pictores e uinaceis fe-
Trryginon cerunt Tryginon uocãt: Appelles ex ebore cõbuſto qd
Elephantinũ Elephantinũ dixere: Indicũ aũt ipſum ab india nomen
Indicum habet: quo nobilius eſt Ceruleum/ & id præcipue quod
Ceruleum uulgo ultramarinum uocitant cæteris præferendum:
E lateꝝ medicamen e ſilueſtri cucumere fit ſucco expreſſo
e ſemine pluribus conferent ægritudinibus:
E rigeron græcis/noſtris Senetio Plinius.xxv.auctor:
E rythacus auis rubro p hyemes pectore/nr̃ates uulgo Pe
ctirubrã uocitant/ rubēte uero cauda ĩſignit᷑ æſtate quo
phœnicuri fit ut Phœnicuri nomen accipiat ut ſcribit Plinius:
E pityꝝ cibarii genus (nec ſcio an e caſeo) quo ſiculi fre-
quētius q̃ Ro.uſi phibent᷑/ut refert.M.Var.ĩ lingua lati-
na/Plautus ĩ milite ſi unũ epityꝝ edam apud illũ eſuriēs
inſane: a cõfracta oliua dictũ ſunt qui exiſtiment/quæ Pi
tyris græce dicatur: Columella ſane lib.ult.r.ruſt. de oli-
uaꝝ cõditura/eſt & illud inqt cõditurę genus qd ĩ ciui-
tatibus græcis pleꝝq; uſurpat᷑/idq; uocant Epityrũ.

FIſtuca inſtrumẽti genus quo figunť in ter
rã pali ad fondamẽta/ad põtes ſublicios:
pangunť & alia ac ſolidanť: uñ fiſtucato
ſpiſſare C.Cæſari ĩ cõſtructiõe põtis ſupra
Rhenũ germaniæ: & Vitruuiꝗ etiã Fiſtu/
catio:Pli.xvii: terrã circa radices fiſtucato
ſpiſſandã/&.xxxvi. Deĩde inqt ĩ quo duæ quĩtæ partes
calcis miſceanť pedali craſſitudĩe Fiſtucari/& paulo ĩfra
ſolo fiſtucato iniiciť rudus/aut teſtaceũ pauimentũ:Fœ/ Fœſtuca
ſtuca ĩ paleis & pratis nota:Pli.xviii.de pratis: Cũ herba
creuerit ĩ Fœſtucã arcere aquas:Gallina cohortalis uilla
riſq́ʒ ouo edito fœſtucis undequaq́ʒ corpus purificat:eſt
& fœſtuca uitiũ ordei ĩ ſegete:Idẽ Pli . eo ipſo l bro Ne/ Aegylops
cat ordeum fœſtuca quæ uocatur ægylops. Fœſtucæ
quoq́ʒ arboris nouellæ pulluli/ut ſtolones fere:
F unepei qbuſdã Funerepi & græcis ſchœnobatæ latinis
ẽt funãbuli ſupra funes tẽtos/ ambulãtes geſticulãteſq́ʒ Stolones
lucri gr̃a/nõ ſine uitæ periculo:Plena ſunt haꝝ dictionũ
oĩa gloſſuaria:Illď miꝝ ẽ/& nouũ ſpectaculi genꝰ/Gale.
Cæſarẽ elephãtes funãbulos edidiſſe/de quo Trãqllus: Funabuli
F ollis pila luſoria:folles ĩter numoꝝ receptacula Apuleio
cũ primis:uñ Plauto ĩ Epidico follitus diciť numatus &
pecunioſus a grãdibus & refertiſſimis follibus plurimis
Calliſtratus.xxv.ff. Nõ utiq́ʒ ſi ille ĩ folle reliqua obtulit
liber erit:Pugillatorius uero follis a pugillo qui eſt a pu/ pugillatorius
gno hipocoriſticos uocať:qñ follẽ pugnis diſpulſant:ni
ſi ſcabellulis ligneis uti malint qbus ĩcurſare iã cœperũt
folles Plautinus ĩ rudente Trachalio extẽplo ego te inqt
follem pugillatoriũ faciã / & pendentem incurſabo pu/
gnis periuriſſime:
F ucus herba ĩfectoribus ſeruiẽs/hĩc ꝓ colore non natiuo
& fucamẽtis poniť.uñ fucata facies/fucatæ lanæ/& fu/
cũ ꝓ aſtuta fraude & deceptiõe poſuit Plau.a quo offu
ciæ.fallaciæ:Horat.Nec amiſſos colores lana refert me/
dicata fuco:Terẽtius ĩ Eun.fucũ factũ mulieri:Feſtus Fu Fucilis
cilis inquit falſa dicta aũt quaſi fucata: & fucatã oroem

legimus lenociniis & illicitamentis uerboꝝ cōpoſitā ad captandū: fucū ĩ apibus ĩfeſtū aluearíis ſciunt oēs: inuti/lis eſt/ad ueſcendū genitus tantū: ut hoīum pleriq̀ꝫ:

Fermētatus panis

F ermentū a feruēdo fortaſſe ex farina ſubacta donec aceſcat/priuſq̄ ſal addat̃: panes ſpōgioſos reddit & ſtoma/cho utiliores faciliori digeſtione q̄ azyma: unī fermentatus panis Pli. xxii. & . xviii. paláq̀ꝫ natura eſt acore fermē/tari/ac ualidiora ſunt inq̄t corpora quæ fermētato pane alunt̃: Cor. Celſus fermentatū alienū/azymū idoneū ſtomacho ſcribit/firmioréq̀ꝫ ex tritico/ĩfirmiorē ex polline ĩfirmiſſimū cibariū panē/qui ſecundus & ſecūdatius:

F rontalia equoꝝ ornamēta a frōte pendula/illáue cigen/tia ſed & fœminaꝝ dicentur aurea gēmoſaq̀ꝫ frontē or/nantia & inde pendētia: Plinius ultimo ut equus regum in oriente frontalia/atq̀ꝫ ꝑ phaleris penſilia facerent:

Frons unde

F orago filū quo textrices diurnū opus deſtingunt a for/ando dictum ut Feſtus Pomp. auctor eſt: ipſum aūt fo/rare cum latiniſſimū ſit uulgo uſurpatur/ inde foramen foratuſq̀ꝫ a quo frontem dictā placuit. M. Varroni ob cō cauos oculoꝝ foratus:

F ullo panos & ueſtes curare/emaculare polire ſolet/Pau/lus & Vlpianus iurecōſul. Extat lex Metellā fullonibus dicta inquit Pli. xxxv. quā C. Flāminius & L. Aemilius cenſores dedere ad populū/ordo aūt/primū abluitur ueſtis terra ſarda/dein ſulphure ſuffit̃/ mox diſquāmatur cimolia creta/audio & urina uti fullones & ideo: poda/

Lotiū podagris ꝓdeſt

gra non torqueri/ qm̄ lotiū podagris aduerſatur/Fulloniā Hicias megarenſis primus inuenit: κναφευς fullo κναφειον eius officina: ſunt & inter ſcarabeoꝝ genera qui dicant̃ fullones/Idem Plinius. xxx. Scarabeus q pi/

Scrarabeus

lulas uoluit/eſt & qui uocatur fullo albis guttis:

F orenſia ueſtes quibus foris in foroq̀ꝫ non domi utimur unde nomen/de his Columella & Apuleius: Forenſia & calceos inquit Suetonius nunq̄ non intra cubiculū ha/buit ad Subitos repentinoſq̀ꝫ caſus parata:

F lamineū flaminis amicimen/nā flamea luteo colore ĩ nu

ptiis celeberrima/flamen ſacerdos flaminiū ſacerdotiū: flaminiꝰ miniſter ſacroꝝ cauſa/ ut flaminia ſacerdotula flaminicæ diali ꝓminiſtrás:Flaminica.n.flaminis dicitur uxor / qñ flamines de quibus plurima Gellius fuerant unius uxoris uiri:

Flaminiū

Furfures a ſimilitudine nomen adepti corpus uitiant Pli. de malua radix decocta furfures capitis & dentiū mobilitates:Idē de lilii radicibus/furfures ī facie emēdant/erugant corpora/furfures.n.ſunt triticeæ farie excreta quæ ruſtici ueteres apludā uocauerunt ut ſcribit Gellius/ qđ nomen Plinius.xviii. tribuit purgamentis milii ſiſamæ & panici:furfurem græci pityrian dicunt / Vnde Pityrii panes Galeno de quibus diximus:

Pityria

Pityrii panes

Flemina dñt Feſto ſiue potius flegmina cū ex labore itineris circa talos ſanguis defluit Plautinus Apoecides ī Epidico ꝓ laſſitudine īuaſerunt miſeꝝ in genua flegmina.

Fiſtulæ altius hiantia ſerpētiaq; ulcera dñt de qbus ſupra Pli.xxvii.Fiſtulæ quoq; i oī parte ſerpūt medicoꝝ uitio male ſectis corporibus:auxilio eſt Centauriū minus collyriis cū melle decocto additis/plātaginis ſuccus īfuſus/ Fiſtulæ duæ ī hoīe quaꝝ altera ſpiritalis Tracheaq; arteria/ad pulmonē tendēs/hāc p uices ꝓtegit Epiglotis minor lingua appellata: ne cibus potuſq; aberrans hoīem torqueret/qñ ī arteriā aſperā ſi mica aut potiūcula deer/rauerit ſuffucationē aut uehemētē ea efficit tuſſim/Sed non diutinā/ut eſt illa quæ uitio pulmonis aliiſq; ex cauſis orit/ de qua Celſus lib.iiii.Tuſſis inqt pp fauciū exulcerationē moleſta eſt/& uix cū uetus facta eſt eliditur:ac modo arida eſt modo pituitā trahit/oportet hyſopū altero quoq; die bibere/ſpiritu retento currere/ Sed non ī puluere/ac lectione uti uehementi/pectus diu perfricare tres ficus quampinguiſſimas ſupra prunas incoctas comeſſe/Altera cibalis dicta: quæ carne & neruo conſtat: arteria cartilagine & carne / ſunt & aliæ huius dictionis notæ ſignificationes:Glotis uero auis perlongam exerit linguam unde nomen accepit:

Tuſſis

Glottis

Furũculi tubercula in corpore/Plinius.xxvi. Paſſim & in
quacũq; parte ac maximo incõmodo naſcũtur qui fu-
rũculi uocãtur/mortiferũ aliquãdo malũ cõfectis cor-
Pygnocomi folia
poribus:remedio ſunt Pygnocomi folia trita cum polẽ-
ta ſi nũdum caput fecerint.Cor.Celſus.v.Furũculus eſt
tuberculum acutũ cum inflatione & dolore maximeq;
ubi in pus uertit/qui ubi adapertus eſt & exit ſuper ap-
paret pars carnis in pus uerſa/pars corrupta ſubalbida
ſubrubra quem uẽtriculum quidam furũculi nominãt
matureſcit per ſe atq; erũpit:proprium eius medicamẽ-
tum eſt Galbanum / Eſt & furũculus in uite palmes ue-
rucæ magnitudine unde nomen de quo Plinius.xvii.

Fritillus tabulam luſoriam ſiue alueũ Alueolũq; ſignificat
Alueolus
de quibus dictũ eſt.Epigrãmatarius poeta in apophore
tis de tabula luſoria diſtichon luſit Hic mihi biſſeno nu-
merat᷑ teſſera pũcto/ Calculus hic gemio diſcolor hoſte
perit: Item in Xeniis Hæc mihi charta nuces hæc eſt
mihi charta fritillus:Alea nec dãnũ nec facit iſta lucrũ:

Frontati inter laterum genera dicũtur: Vitruuius libro.ii.
Græci preter cætera ĩterponũt ſingulos ppetua craſſitu
Diatoni
dine utraq; parte Frontatos/quos διατονοσ appellãt:
qui maxime religãdo cõfirmant parietum ſoliditatem:
nam per latitudinem totam porrecti utrãq; parietis frõ-
tem perficiũt:& inde nomẽ: quorum mẽtionem habet
& noſter Plinius.xxxv.

Fuſterna abietis pars ſuperior nodoſa & cẽtroſa:ima ue-
ro ſapinea ſapinuſue dicit᷑ ad inteſtinũ opus ut enodis
& abſq; centris pbatiſſima/ Vitruuius & Plinius:Vnde
ab abiete lignarios fabros materiarioſue dicimus p quã
dã exochen Abietarios: qñ & œcodomica eſt abies &
Naupegeſima Claudiã.apta freti habies/bellis accõmo
da corn⁹: Vſibus tñ ædiũ potiuſq; nauiũ utilis adhibet᷑
glutino adeo ſociabilis ut findat᷑ potius qua ſolida eſt:

pyragra
Forcipem fabrorum nouere omnes: q̃ ignita capiat Py-
ragra græcis dicitur: Forceps piſtorum dulciariorũ nõ
æque nota: hac cruſtula formant/ & ea maxime quæ

ex farina & aqua mixtis tenuia leuia & euanida Nebulas uocant a quibus ipſi Nebularii:ac leues futileſq; homines recte Nebulones poſſunt Neoterice appellari: fiunt & eadẽ non ſine melle ſaccharoq; cõuoluta cruſtula:ac e farina depuratiſſima hoſtiæ illæ myſticæ ad ſacrificia/ſed per Hierodulos eoſq; qui ſacrarii curam ſortiti ſunt: Nebulones

Ferumẽ quo res inter ſe aptæ ſolidantur feruminanturq; ueluti argentum argẽto/æs ære/aurum auro/ſolidaturã uernaculus ſermo uocitat:Paulus libro ſexto digeſt. feruminatio per eandem materiam facit confuſſionem: dicitur & de lignis lapidibus & aliis Plinius.xxxvi. Ruinatum uerbis ea maxime cauſa q furto calcis ſine ferumine ſuo cementa componuntur:ecce ferumen de calce dixit Et libro. xxxv. Calcis uſum prebuiſſe bitumen refert ita feruminatis Babylonis muris. Cementa

Formacei parietes olim in africa Hiſpaniaq; ex terra fiebant dicti q fornacum modo circundati utrinq; tabulis duabus infarciuntur uerius q̃ inſtruantur: nunc e calce & glarea mixtis cõmendantur: eius durant incorrupti imbribus/uento/ignibus/omniq; cemento firmiores ut ſcribit Plinius: Glarea *arena lapidosa*

Figlinæ caſtius dicuntur q̃ figulinæ in quibus figuli uaſa & alia fingunt ex argilla/rota currẽte:Plinius.xxxv. Nobilitantur figlinis oppida quoq; ut Rhegium & Cumæ a cumis ut diximus Cumana teſta nomiata: figlinarum mentionem habet:& Paulus libro. viii. ff. tit. de ſeruit. ruſt.prid. Rhegium Cumæ

Flauiſſæ quandoq; fauiſſæ dictæ:M. Varro quadam epiſtola ad Seruium Sulpitium Iurecõſultum quam citat Gellius libro.ii.ait.Q. Valerium Soranum dicere ſolitũ quos theſauros græco nomine appellamus priſcos latinos/flauiſſas dixiſſe/q in eas non rude æs argentumq; ſed flata ſignataq; pecunia condeterur: Plinius. xxxiiii. de Lyſippo ſtatuario qui ſexcenta opera abſoluiſſe dicitur:Numerum inquit apparuiſſe defuncto eo cum The- Rude æs

ſcaup effregiſſet heres/ſolitũ .n. ex imani precio cuiuſq;
ſigni denarios ſeponere aureos ſingulos : de Theſauro
autem Seruius Donatus & quicquid eſt ubiq; grãma/
ticoꝝ: Alex. Seuerus imperator ut ſcribit Lampridius
in Theſauris ueſtem nũq̃ niſi annum eſſe paſſus eſt:eãq;
ſtatim expendi iuſſit:Et Hadrianus Cæſar de Theſauris
ita cauit ut ſi quis in ſuo reperiſſet/ipſe potiretur;ſi ĩ alie/
nõ dimidium dño daret & ſi ĩ publico cum Fiſco equa
liter partiretur.

Fiber
Caſtor

F ibrum antiquis extremum/ Inde Fiber ponticus qui ca/
ſtor ut ſupra Inde Fimbriæ circa extrema ueſtium:& Fi
bræ iocinioris paſſim:ut Tubeꝝ Pli. & Stirpiũ M.Cice.
III.Tuſc.quæſt:quaſi radiculæ & capillamẽta extrema:

Fellare

F ellator lactis ſuctor a fellare e mãma lac ſugere Solinus
Nequaq̃ mater pullo præbet ubera fellitanda:quod uer
bum obſcene acceptum eſt : unde fellatores & Fellatri/
ces quorum relatiuum irrumatores habentur:

Fricatio & ita
uulgo

F rictio eadem quæ fricatio pluribus ægritudinibus con/
ferre credita Cor.Celſus libro.II. Aſclepiades & Hippo/
crates frictione ſi uehemẽs ſit durari corpus/ſi lenis mol
liri/ſi multa minui/ſi modica impleri:Pli. quoq; . XXVIII.
uehemens enim fricatio ſpiſſat/lenis mollit: nũq̃ autem
adhibenda eſt febre increſcente/uerum ſi fieri poteſt cũ
ex toto uacabit : Capitis quidem longos dolores ipſius
frictio leuat:Fricatio in uenere etiã dicitur: & Fricatrices
fœmiæ maſculæ libidinis quæ Tribades & Plauto ſubi
gatrices/ τρίβω tero frico/uñ mulotribæ:ſunt & Perfri
ctiones ĩter leuia mala exulceratiunculæ:Plinius.XXI. de
Cypiro herba intertriginum & alarum uitiis perfrictio/
nibuſq; cum oleo illitum non dubie mederi item .XXIII.
de olei mediciis laſſitudinum perfrictionũq; refectio eſt
græci κατάψυξιν uocant:

F ibulæ Zonis adduntur:& ueſtibus fibulandis & cum lu
bet diffibulandis/Claudianus in raptu Proſerpinæ ſuda
ta marito fibula purpureos gemma ſuſpendit amictus :
& poeta Aurea purpuream ſubnectit fibula ueſtem:Vñ.

ſuffibulū Feſto Pomp.uiſtimentū quod fibula cōprehēditur: Fibulæ ornamentoꝝ magis q̄ ueſtis ſunt inquit Vlp.li.ff.xxxiiii. Dantur & pudendis a Martiale & aliis Cutis ſupra glandē perforanda: ita ut glans libera pmaneat: acu filū imittitur: cuius capita iter ſe nectūtur: quotidieq; mouet: donec cicatriculæ fiant circa foramina: quibus confirmatis & exempto filo: additur fibula: infibulare adoloſcentulos interdū ualitudinis cauſa quidā conſueuerunt ut tradit Cor. Celſus lib.vii. Infibulantur apud nos equæ gūtoſæ ne equū admittere poſſint: Sed ædificia/ machinæ aliaq; cōplura ſuas hñt fibulas Vitruuio Columellæ īnumeris/ Vulneribus quoq; chirurgici fibulas īponunt. Idē Cel. lib.v. Si in carne uulnus eſt/ hiatq; neq; in unū oræ facile attrahunt ſutura quidem aliena eſt: Imponendæ uero fibulæ ſunt Ancteras græci noiant. quæ oras paulū tū cōtrahūt: quo minus lata poſtea cicatrix ſit: Antheræ aūt compoſitiones quædam eidem Celſo & Plinio a floribus dictæ uidentur: Suffibulum Ancteræ

F rugipda a ſalice homo is iure dicet q nullius bonæ frugis eſt: quales eſſe ſolent oſcitantes horiperdæ bonas pdentes horas: ná ſalix frugiperda ab Homero inqt Pli. dicta quia ociſſime amittit ſemen ante q̄ matureſcat: ſalix aūt perticalis fœcundior quó terræ proprior eſt. Salix frugiperda

F abalia ſtipulæ & paleæ quodammodo fabæ/ Pli.xviii. Sed maior pars malluit fabalia maturæ ſationis q̄ trimeſtrē fructū eius nāq; ſiliquæ cauleſq; gratiſſimi ſunt pabulo pecori: Itē .xxii. Fabaliū etiā ſiliquaꝝq; cinis ad coxendices & ad neruoꝝ ueteres dolores cū adipis ſuilli uetuſtate pdeſt: Eſt.M. Cato/ ſtercus unū fiat ſtramenta lupinū paleas fabalia ac frondes iligneas quernaſq; e ſegete euellito. Fabatia uero e farina fabe priſco ritu in ſacris præualens pulmētarii cibo: Faba freſſa græcis Eregmos nam Cyamos ſolida dicitur/ freſſa īquit Plinius cū allio cocta contra deploratas tuſſes/ ſuppurationeſq; pectorum quotidiano cibo ſumitur: & in uino decocta ad teſtium tumores & genitalium: Fabatia Eregmos

GErrones leues & inepri a cratibus: q Siculos aduerſus atheniēſes cratibus proſtratis uſos uolũt quas græci ger/ras nominant: Feſtus Gerræ iquit crates ſunt uimineæ Atheniēſes cum Siracuſas obſiderent & crebro gerras poſcerent: irridentes ſiculi gerras cla/mitabant: Vnde factum eſt ut gerræ pro nugis & con/temptu dicantur: Nonius Gerræ nugæ ineptiæ: & ſunt gerræ faſcini qui ſic in naxo iſula ueneris ab incolis ap/pellantur: Inde cõgerrones Plautus in moſtellaria Nũc ego me illac per poſticum ad congerrões conferam:

Gerræ ſiculæ

G landia in ſuibus dicuntur a glandis ſpecie omnibus no/ta Martialis Glandulas uocat ter poſcit apri glandulas quatet lumbum: nam lumbi quoq; e ſuibus etiam nũc cibis cõmendantur: Plinius. xi. Tõſillæ in homine in ſue glandulæ: Idem. xxxvi. Extãt cenſoriæ leges glandia in cœnis gliresq; & alia dictu minora apponi uetãtes Plautus in menechmis Glandulam porcinam Laridum Per/nam: Sunt & adenes glandulæ in homine Glandem uero quæ proprie intelligitur ferunt. inquit Plinius. xvi. Robut quercus eſculus/Cerus/ilex/ſuber/continetur hiſpido calice per genera plus minus: dulciſſima omniũ Fagi: glires ſaginat & ſues expetita etiam Turdis & picarum generi: quæ ideo glandariæ uocantur: Sed & glandibus artefactis per frugum penuriam molitur farina ſpiſſaturq; in panis uſum: per hiſpanias olim ſecundis mẽſis addita fit dulcior in cinere toſta: glandis nomine omnes fructus continentur inquit Vlpia. libro. xliii. dig. titulo de glande legenda: & glans ſummum Colis dicit quãdo Coles ipſum eſt genitale Celſo & aliis unde ſub eo Colei qui teſtes & grecis Didymi:

Tonſille

Coles

Colei

G aneo a ganea & ganeis: Horatius Et laudem ſiliquas oc/cultus ganeo ſunt autẽ loca uinolentiæ ac libidini apta ut ſentit Nonius: Ganeum inquit Feſtus locum antiqui abditum ac uelut ſub terra dixerunt: Terentius in adel/

phis credo obductum in ganeũ ubi Donatus meretriciam tabernã interpretatur quia ſit in terra & nõ ut cœnacula ſuperius: de ganeo Plautus Apuleius & alii Ganea uero luxus gulæ Plinius Cecilius ĩ panegyrico Traiani Cæſ. Te ad clandeſtinam ganeam occultũq; luxũ refers Plinius de ſuibus. viii. nat. hiſt. Neq; ex alio animali numeroſior materia ganeæ: Ganea

G æomantia diuinatio ex punctis & figuris in terra notatis & ex ipſa terra quæ γαια græce dicitur: μαντεια diuinatio: Vnde Gæomantes ipſam artem profitentes ut ab aſtragalis Aſtragalomantes: Geomantes

G alericuli & galericula a galero (quo caput tegitur) mulieribus cum primis nũc etiam & in uſu habẽtur ſunt qui hoc nomĩe ſignificẽt Cæſariem e capillis alienis ſuppoſitis contextam qua uiros quoq; uti quãdoq; uidemus: Iuuenalis ſed nigrũ flauo crinem abſcõdẽte galero. Suetonius capillamentum appellauit in. C. Caligula: Et ganeas inquit atq; adulteria capillamẽto cælatus & ueſte longa noctibus obiret Caliendrum Horatius in ſatyris: Caliendrum

G albea inter muliebria ornamẽta numerãtur: Galbrũ inquit Feſtus ornamẽti genus ſunt eidem Calbei armillæ quibus triũphãtes utebãtur: & quibus ob uirtutem milites donabãtur: Galbei

G lomera fila in orbiculũ aceruatim cõuoluta Pli. xxxvi. Intus Labyrinthũ inextricabilem quo ſi quis improperet ſine glomere lini exitum inuenire nequeat Glomus in ſacris cruſtulum Cymbii figura ex oleo coctum: Glomus

G urguſtiolum hippocoriſticos a gurguſtio quod eſt tugurioli genus breue & anguſtũ a Curculione ut uolũt appellatum. Apuleius Breuitatẽ gurguſtioli noſtri ne ſpernas peto: Plautus Ligellum uocat in aulularia ut ſentit Nonius de ſuo ligullo fumus ſi qua exit foras: Ligellum

G emmarii qui gemmas poliunt uendũtq;: licet ſint & gẽmarum proprii mangones de quibus Plinius ultimo: gẽmas iuris uſui non eſſe dicebat Alex. Seuerus Imperator & ideo gẽmarũ quod fuit ut tradit Lampridius uẽ- Mangones

&

didit & pecuniam in ærarium contulit Adulterantur e
gemmis compluria genera: nec eſt ulla fraus uitæ lucro
ſior neq; qua minus caueas:

Scutulata

G albanum ueſtis genus Satyrico poetæ ſcutulata & gal/
bana raſa unde Galbanatus Martiali Eſt & arbor Gal/
banus Syriæ peculiaris reſinam producens non diſſimi
lem Hammoniaco quæ Galbanum Plinius.xxiiii.Gal/
banum per ſe bibitur ad tuſſim ueterem ſuſpiria rupta
conuulſa: fugat & odore ſerpentes:

Vmbilicus

G nomon umbilicus ad umbrarum rationes/& ſtilus ho/
ras indicans/Plinio libro.ii.Solis itaq; umbilici quē gno
monem appellant umbra in ægypto meridiano tēpo/
re æquinoctii die paulo plus q̄ dimidiá gnomonis mē/
ſuram efficit: & mox Vmbrarū hanc rationem & quā
uocāt Gnomonicen inuenit Anaximenes mileſius Ana
ximandri & Thaletis diſcipulus primuſq; horologium

Sciotericon

quod appellāt Sciotericon lacedæmone oſtēdit: Idem
de ſegmento incipiente ab India uerſa ad auſtrū, lib.vi.
Vmbilicus quem gnomonē inquit uocant ſeptē pedes
longus umbram non amplius quatuor pedes longam
facit: nā in quinto ſegmēto/Gnomoni ſeptē pedes/Vm
bris ſex inueniūt: Vitruuius ſupraq; eius loci centrū me
dium collocatur æneus gnomon īdagator umbræ qui
græce σκιαθηρας dicitur: Marcianus capella in Geo/
metria Circulum quidem terræ inquit.ccl.duobus mili/
bus ſtadiorū ut ab Eratoſtene doctiſſimo gnomonica
ſupputatione diſcuſſum eſt: quippe Scaphia dicūtur ro
tunda ex ære uaſa quæ horarum ductus ſtili in medio
fundo ſiti proceritate diſcriminant/qui ſtilus Gnomon
appellatur cuius umbræ prolixitas æquinoctio/centri
ſui æſtimatione dimenſa uicies quater cōplicata/circuli

Gnoma

duplicis modum reddit: Sunt & Gnomones dentes de
quibus diximus/At Feſtus Gnoma, inquit genus machi
nulæ cuiuſdam appellatur/quo regionis agri cuiuſq; co
gnoſci poſſunt quod genus græci dicunt gnomona:
G ramiæ oculorum pituitæ Nonio a quibus gramioſos

oculos noiamus: Feſtus gramiæ inqt oculoꝝ ſunt uitia quas alii glamas uocãt: Pli. xxv. Crénos agrios Gramias tollit oculoꝝ impoſitus tumoré quoq; cũ polenta: Glama

G laucomata & Hypochyſes Hypochymataue (quæ noſtris ſuffuſiones oculoꝝ) eadẽ eſſe ueteres uoluere: poſterior ætas id diſcrimẽ fecit: ut Glaucoma ſit uitiũ humoris qui Chryſtalinus dicit̃ in colorẽ glaucum mutantis: Suffuſio aũt fiat ex humore inter corneã & cryſtalinã partẽ cõcreto: Interdũq; hæc ipſa ut inqt Celſus lib vi. oculi potentiæ qua cernit̃ ſe opponit Plautus in milite glaucomã inqt ob oculos obiiciemus: eũq; ita Faciem⁹ ut quid uiderit nõ uiderit: Vbi glaucomã dixit ut in Perſa cũ decora ſchema: & in Amphit. cum ſeruili ſchema Plinius. xxv. Ad Hypochyſes & caliginẽ Cyclaminos in paſtillos diluũt: Glaucophthalmos Galeno & aliis eſt Glaucoma: ſuffundũtur oculi etiamnũ ſanguine ex aliqua iniuria: qui hirũdinis cruore cõmodius curãt: neq; id ſine ratione: cũ illius acies extrinſecus leſa interpoſito tẽpore in priſtinũ ſtatum redeat: Vnde etiã locus fabulæ datus eſt: ut idem Celſus inquit: per parẽtes id herba reſtitui quod per ſe ſaneſcit: in pulloꝝ quidẽ hirundinorũ uentre lapilli albi aut rubẽtes reperiũtur magicis celebrati artibus qui Chelidonii uocantur: Cyclami Mirũ de hirũdine

G emurſa ſub minimo pedis digito tuberculũ q̃ gemere faciat dictum Feſto Pompeio. Irrepſit id malum Tiberii Cæſ. Principatu: Plinius. xxvi. Gemurſam appellauere priſci inter digitos pedum naſcẽtem: etiam nomine oblitterato:

G randinem græci Chalazan & chalázion dicunt ſub cute buboni & ægyptiæ ut ait Pollux fabæ ſimilem: quæ ſi tangaũr dolorem affert: Sunt & in oculis grandines cum ſegnis humor circa palpebras coit: non ſine tuberculo quod huc & illuc impelli poſſit Chalazion uocãt ut ſcribit Celſus lib. vii. a grãdinis quadã ſpecie unde ſit nomen nam Grando eſt aqua per æſtates concreta deſcendens Plinio, Ariſtoteli Apuleio innumeris: Sed & Chalaza

Candida — grādines in ſuibus cū primis naſcūtur Candida ueluti
grana glādulæue a qbus grādioſi uulgo quoq; dicunt:
G angilion ſiue Gāglion tuberculū eſt in capite molle ce/
denſq; ut refert Cor.Celſus lib.vii.Eſt & Ganglion Pau
Contortio — lo nerui cōtortio/ quam uel ictus aut laſſitudo inducat/
pluribus qdē corporis partibus/Sed ꝑcipue mobilibus
& circa uertebras:& in manū pedūq; extremitatibus:
G angrenam carnē emortuā & uulcere uel inflamatiōe ac
rubore medici uocant i ꝓminentibus mēbris ut inter i/
guina: fit & iter alas/ & ungues ac i ſenibus fere / & his
quoꝝ corpus mali habitus eſt/ut ſcribit Celſus libro .v.
&.vi.ſubalbeſcit autem primo/demū nigrorem contra
Cancer — hit ſenſu amiſſo alii dixerunt tumidum membri adfecti
tumorem qui neglectus ad uicina proſerpat & iterficiat
At cum abſq; ſenſu fuerit Sphacellon appellauere/car/
Sphacellon — ne iam corrupta ut ſicare eam partem oporteat ne ulte/
rius ſerpat:Nonio Gangrena cancer eſt:
G lauſtum herba folio plātaginis ī gallia dicitur/Iſatin græ
ci uocant e lactucæ ſilueſtris genere/quo infectores utun
tur ad ceruleum pānis & ueſtibus īducendum:& uulgo
Guadium appellant.C. Cæſar in reꝝ ſuaꝝ cōmentariis
Britanni — Oēs inquit Britāni ultro ſe glaſto inficiunt quo ceruleū
contrauūt colorē atq; horridiores ſint ī pugna aſpectu/
Sed & eoꝝ coniuges nuruſq; quibuſdam in ſacris toto
corpore oblitæ nudæ incedunt æthiopum colorem imi
tantes Plinius auctor.xxii.
G eruſia locus & cōuentus ſenum græcis ut nobis ſenatus
& ſenaculum/Vitruuius lib.ii.Crœſi domus quam ſar/
diani ciuibus ad requieſcendū ætatis ocio/ſenioꝝ colle/
gio Geruſiā dedicauerūt: Gerontes ſenes/unde ꝓuerbio
Bis pueri ſenes — illo ꝓtrito dicit̃ δισ παιδεσ οι γεροντεσ/ bis pueri
ſenes:& Hypagiron ſenū animi baculis ī manu ſaltatio
G enethlius natalis dies Genethlia celebritas diei natalis ge
nethliacus natalitius unde Genethliacon Lucani in Sil/
Archinopol⁹ — uis Papinii carmen ſuper eius natali:& Genethliaci inde
futura prædicere qui conantur caldei & mathematici

priſcis appellati: & genethliologia ars ipſa: Vitru.viii. Achinapolus inquit qui etiã non e naſcentia ſed ex conceptione genethliologiæ rationes explicatas reliquit de qua re & pauca quædam Gellius.xiii.

G etiũ cepaꝝ genus cõdimẽtariũ inqt Pli.xix.noſtri Pallacanam uocãt pene ſine capite eſt ceruicis tantũ longæ/& ideo totũ in fronde creſcit/cætera in caput:

G lycyrrhiza foliis pinguibus/& tactu gũmoſis: uoci utiliſſimo ſucco/ſic ut ſpiſſatus eſt linguæ ſubdito/itẽ thoraci & Iocinori/Hac diximus inquit Plinius. xxii. ſitim fameq́ȝ ſedari ob id quidam Adipſon appellauere/quã & hydropicis dederunt ne ſitirent: Adipſon

G arũ exquiſiti liquoris genus priſci uocauere/inteſtinis piſcium cæteriſq́ȝ quæ abiicienda eſſent ſale maceratis: ut ſit illa putreſcẽtiũ ſanies/conficiebat̃ olim e piſce Garo/mox e ſcõbro laudatiſſimũ ſociorũ appellatũ/Vitiũ eiꝰ eſt Alec ĩperfecta/nec collata fex: Alec quoq́ȝ puenit ad oſtreas echinos/Vrticas/Gamaros/mulloꝝ Iocinora in numeriſq́ȝ generibus ad ſaporem cœpit ſal tabeſcere inquit Plinius.xxxi. Gaꝝ ſociorũ

G rumus Feſto Põp. terræ collectio minor tumulo: Inde grumulus: Pli.xix.de allio Vlpico/In plano ſeri uetãt caſtellatimq́ȝ grumulis ĩponi diſtãtibus inter ſe pedes ternos/inter grana/quatuor digiti ĩtereſſe debẽt: At.xxxiii. Torret̃ & cum ſalis grumo inquit.i.tantillo ſalis: quod ſummis digitis cõpreſſis appræhẽdi poteſt: Hinc exgrumo e terra grumos eruo/ut cochleæ a.M. Varrone exgrumãtes: Sed Talpe exgrumatrices exgrumatoreſue recte dicentur a grumis quos roſtello terram cruẽtes faciunt in pratis & hortis:

G laucopis Cæſia latinis de colore cœli quaſi Cœlia/ut oculi Cæſii qui Glauci/quales Diuo Cæſari Auguſto fuere equorũ modo ĩquit Plinius/quales & noctuis & felibus fere Vnde Donatus in cõmẽtariis Ecyræ Terẽtianæ dicit̃ & Pallas Glaucopis non φ oculos habuerit albos ſed quia aer glauci ſit aſpectus ut apud Diodorũ Minerua glaucopis

bibliothece primo legimus aerẽ uero noīatum pallada ac Iouis filiā dici cõſtat & uirginẽ fuiſſe quoniā & non corrūpat̃ & ſublimiorẽ locū teneat hinc ex uertice Iouis creditur nata: Cæſius glaucis oculis quaſi felis oculos habens & glaucos:

G naphaliū herba mollibus & albicātibus foliis quā ob rẽ ꝑ tomẽto ueteribus fuit in uſu unde nomẽ Gnaphalon græci Tomentū/& quoꝗ natura mollis eſt cādidaqꝫ & lanea γναφαλια noīant̃: Pli.xxvii. Gnaphaliū alii chamezelon uocāt cuius foliis albis mollibuſqꝫ pro tomento utuntur:

Tomentum

G ehēna eccleſiaſticis noſtris eſt ignis lac⁹ ſulphuriſqꝫ/qualis fere poetis Phlegeton in īferno/ubi fletus ſtridor dẽtiū dolor abſqꝫ medella/pœna ſine fine/& deſperatio:

Inferni bona

G rāme linea græce quæ eſt Euclidi lõgitudo illatabillis: lineas autẽ habet genus figurarum geometricaꝶ quod Planū uocant:qua latū eſt & qua longū/ut ſunt triquetra & quadrata quæ in areis fiunt ſine altitudine quam habet genus illud quod ſolidū appellamus:Figuras autem forma ſue geometricas in primis Schemata græci uocant auctor Gellius Grāmicæquoqꝫ Apodices uulgo dicūtur geometriæ ꝓbatiões/fiūt hæ & in numeris per quaſdā Pſeudographias ideſt falſas deformationes:

G argarizatio anginis ſiti arridis faucibus uuæ deiectæ & inflāmatæ/oris & linguæ uitiis aliiſqꝫ morbis plurimū cõfert lactices ori īmiſſos ſæpius ſpiritu ad fauces reuocando/ut meminerunt Galenus Hippocrates/Auicenas ſchola medicorum:Plinius.xxii.Furfures tonſillis faucibuſqꝫ gargariſſatione proſunt/fiunt autẽ ut tradit Cor. Celſus.v.aut lauādi cauſa aut reprimendi uel euocandi: γαργαρίζειν græcis humectare/Vnde Gargara crebris fontibus celeberrima dicta ſunt qui uelint:

Gargara unde

G leucinum oleum de quo Columella cum muſto factum γλευκος muſtum:Inde Gleucitos uocant muſteos cibos/ut muſtacea inter bellaria celebratos:

G alla naſcit̃ in arboribus oībus quæ glandẽ ferūt noctu ſemper uniuerſa erūpẽs mẽſe Iunio Sed Hemeris opti

mã ut coriis perficiẽdis utiliſſimã: eſt ea roboris ſpecies maximã ꝓducẽs glãdẽ: Gignũt & Alæ ramoꝝ roboris pilulas corpori nõ pediculo adherẽtes albicãtes umbili cis: Et Cachrys pilula in ea oritur uim in medicina cau ſticam habens/Boleti uero & ſuilli circa radices: fert & mella ut ſcribit Heſiodus & uiſcum: ſed copioſiſſimum quercus/quod Dryos Hiphear uocant: Cachrys

G raphis ars pingẽdi quæ pictura a ſtilo quem graphion græci & graphida appellãt: hanc grecoꝝ ciuitates ut ar tem liberalẽ filios docebant: receperũt & Romani/hinc pictorũ cognomina in gente Fabia nobiliſſima/Et Tur pilius eques romanus/pictor leua manu pinxit quod de nullo ante memoratur ut ſcribit Plinius: Pictoꝝ fami lia romana

G luma foliculus & uaginula in frumẽtis qua granũ con tinetur in ſpica/a glubendo ꝙ ea deglubatur granum/ auctor. M. Varro primo. rei ruſt. Vnde & pecus glubi di citur Feſto cum pellis detrahitur: hinc ſcribit Suetonius Tiberiũ Cæſarem dicere ſolitũ/Boni eſſe paſtores oues tondere non deglubere: Deglubo

G anzæ anſerũ generis ſunt pluma cãdida/ſed minores ha bent & Penelopes/Pli. x. & Ariſt. aĩaliũ. viii. a qbus Vly xis cõiugẽ dictã græcis placuit/cũ prius Arnæa uocaret quæ uox abiectã repudiatãq; ſignificet: quãdo a parẽti b⁹ Icaro Periboeaq; ĩ mare ꝓiectã aues illæ educauerũt: Penelope ante Arnæa

G abinus cinctus fit toga in tergũ reiecta/ & ab eo una la cinia ſic reuocata ut hoĩem cingat/quo ueſtimẽti gene re conſul indicturus bella utebat: de quo Vergil. vii. Cin ctuq; gabinó inſignis reſerat ſtridentia limina conſul:

G rypus naſo qui eſt incuruo dicetur/ nã Gripus ſiue Gri phus rete ſignificat: hinc Gripus ſeruo piſcatori nomen datũ in plautina rudente/ſunt & Griphi enigmata in cõ uiuiis fere quoꝝ mentionẽ habet Gellius: Gryphas auri ta æthiopiæ animalia roſtro adunco equis infeſta quæ perhibentur: fabuloſa credit Plinius in. x. Gryphæ

G rabatus grabatulus lectus in quo iacere ſolemus/in quo etiã diuites quieſcimus Sceuola iurecõſultus lib. xxxiii.

& iiii

digeſt.Grabatus inquit argēto & auro textus/ meminit
Vergilius in moreto & alii:

Gangabæ perſis onera humeris portantes:ut ſcri.Q.Cur/
tius quales geruli baiuli & græcis Vaſtazontes corpore
ſuo uecturas oneꝶ factitātes uti olim philoſophus Pro/
tagoras anteq̄ Democritus eum ſecū habuiſſet & phi/
loſophiam docuiſſet de quo Gellius.v.Baioli inquit Fe/
ſtus priſci uocauerunt quos dicimus operarios/.

Vaſtazontes

Gralatores ſunt q perticis ſupſtantes lōgis paſſibus icedūt
quaſi gradatores a magno gradu ut Pātomimi ægipa/
nas imitātes ſaltatiōe/Plautinus Agoraſtocles i aduoca
tos:At ſi ad prādiū me in ædē uos dixiſſim ducere/Vicē
retis ceruū curſu uel gralatorē gradu:uñ eidē i Amphit.
Gralatorius gradus opponitur teſtudineo:

HArpagones latini manicas uocant e
ferro uncata īſtrumēta qbus naues
captæ trahunt/ Harpazo rapio/ αρ
παγη rapia Harpagia uaſa rapto/
ria/harpago ſuccinū ꝙ folia & pa/
leas ueſtiūq; fimbrias rapiat & Har
paſtū īter ludicra ꝙ rapiat/Mart.di
ſticho cui lēma eſt harpaſta:Hæc ra
pit Anthei uelox ī puluere draucus Grādia q uano col/
la labore facit.Sunt & Harpagæ īter arma ad oppugna
tionē urbiū noīatæ:Sed harpago etiā erit ferramēti ge/
nus Canē paſſim uocitant/quo circuli ultimi circa fron/
tes/præſertim doliis trahendo aptantur.

Harpagia græcis uaſa quaſi raptoria dñr/his ad dādā hor
tulis aquā p æſtates ſiccientibus utimur: quoꝶ orificio
anguſto digit⁹. iniect⁹ nō ſinit aquā fundo ptuſo efflue
re:eleuatus pmittit:ex ore.n.digito eleuato aer igrediēs
trudit aquā deorſū quo ſuapte natura fert:atq; ita exit
hoc ēt ipſum eſt ꝙ oīa mechanica īſtrumēnta p aerē &
aquā cōficiunt ut Oronomia/ Clepſydræ uocūq; ima/
gines quæ de ſtatuis reſultant/ atq; alia his ſimilia ut re/

fert Aphrodiſæus:

Hippiatri Equomedici dici poſſunt:q ueterinarii in cõe iu/
mentoꝝ medicinã ꝓfitentes:cũ ea malleo pulmunculo
tuſſi exũgulatiõe/cæteriſq; morbis ſimilibus laborãt:ut
cũ eq fiũt coriginoſi farciminoſi ſcabioſi itertriginoſi:

Hygremplaſtra Galeno liqda ſunt emplaſtra υγρον hu/
midius mollis/ſicut Xeria quæ ſunt arida:Plinius.xxxiiii Xeria
de ſquãma ferri/Præcipua tñ cõmendatio eius in Hy/
gremplaſtro ad purganda uulnera fiſtulaſq; & oẽm cal
lum erodendum/& paulo infra eius cõpoſitionem do/
cet/ſicut Cor.Celſus aridorum/libro quinto:

Heterocranea altera parte capitis dolorẽ inducit ut nomi/
ne ipſo apparet:Heteros alter dicitur Craniũ capitis cal
ua:Vnde Heteromalla altera parte uiloſa ſicut Hetero/
maſchalla ſeruitiis deputata ut Amphimaſchalla inge/
nuis/& ab axillis nomen adepta/μασχαλη Subala
axilla/Plinius.xxxi.de ſale Ad Heterocranas capitiſq; ul
cera & puſtulas papulaſue:

Hemicranea morbus caput ĩfeſtans cum dolore ſed dimi
dia tantum parte/Vñ nomen/dicitur & Hemicranus a
quo Hemicranici:nam cũ cerebrum ĩ partes ſit diuiſum
non uni & iidem fiunt capitis dolores totum uero ca/ Cephalea
put uexat Cephalea de qua iam dictum eſt:

Hydrocephaleã ſiue Hydrocephalon capitis morbũ pro/
prie uocant ĩfeſtante id ipſum humore/leni cum iflatiõ
ne quæ etiam digitis cedat:ſimile id genus fere eſt quod
humorem cutis tñ in capite cõtrahit ĩ quo tondere ad
cutem expedit Celſus autor/

Hydrophobos pauor aquæ & formido ĩ pcuſſis morſu a
cane rabido:Hydrophobi & Hydrophobici q expauẽt
aquã a morſu canis ĩ rabie/Pli.xxviii.Datus ĩ potu hy/ Canis rabidi/
drophobos fieri nõ patit/&.xxxiiii.quædã uſtione inqt morſus
ſanant/priuatim uero canis rabidi morſus qppe ẽt pua
lente morbo expaueſcẽteq; potũ uſta ferro plaga illico
liberant:Cor.Cel.lib.v.Solet ex eo uulnere ubi paꝝ oc/
curſum eſt aquæ timor naſci Hydrophobos græci ap/

pellãt/miſerrimũ genus morbi in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciat/quo oppreſſis ĩ anguſto ſpes eſt:ĩ piſcinam ei non ante præuiſam mittendus/ φοβος ti/

Hydri

mor fuga υδωρ aqua/ unde Hydri pulcherrimum an/guium genus in aquis uiuentes nullis ſerpentium uene/no inferiores/Hydrochous aquarius in Zodiaco:

H ydrops morbus/ & ipſo morbo laborãs q hydropicus quoq; Horatio & aliis/aqua intercus a quibuſdã noiat. At Cel.lib.ii.aqua ĩter cutẽ/ubi dolor ĩ imo uentre inqt aut coxis eſt/aqua inter cutẽ/ubi inſtat: Sed hoc morbi genus ab illibus naſci ſolet Itẽ li.iii.longus uero fieri po/teſt eo℞ morbus quos aqua inter cutẽ male habet/niſi primis diebus diſcuſus eſt hydropa græci uocãt:ſed mi/rũ iure qd dixerit/ſitire ſemp qui id genus morbo labo/rant cũ pleni aqua ſint:ue℞ humor in eis ſalſus eſt q mi nime permeans putreſcit atq; os alui exſiccat: Sunt aũt tres eius ſpecies Hypoſarca quæ & Leucophlegmatias corpore tumoribus ĩæquali/ Aſcites a ſimilitudine utris aqua ĩ unũ cõtracta/& cũ motu corporis/ita ſe mouẽte ut ĩpetus eius conſpici poſſit idẽ Cel.autor lib.iii. Tym/

Tympanite

panites ſpiritu ĩflante a forma uẽtris ĩtenti atq; ſono/uñ Tympanici:nã Tympana pulſantes Tympaniſtæ dñr/

H erniæ triũ gene℞ habent autore Celſo.Enterocela cum inteſtina in ſcrotũ deſcendunt:Epiplocele cũ omentum Hydrocela cum in alte℞ e teſtibus humor cõfluit aqua Hydroceli:Plinius.xxx. Hydrocelicis ſtelliones mire ꝓ/deſſe traduntur/dicit & aliis hygrocela υγρον humor υγροτης humiditas.

H æmorrhoides ſedẽ infeſtant a ſanguine qui inde effluit dictæ cũ ſanguinẽ nõ remittunt cæcæ uocantur:Celſus lib.vi.Ora uena℞ tanq̃ ex capitulis quibuſdã ſurgentia quæ ſæpe ſanguinẽ fundũt hæmorrhoidas græci dicũt id etiã ĩ ore uuluæ fœmina℞ incidere cõſueuit/ atq; ĩ q/buſdã non tuto ſupprimit/qui ſanguinis ꝓfluuio ĩbecil

Hæmorrha/gia.

liores nõ fiunt:habent.n.purgationẽ hanc/nõ morbum αιμα ſanguis/uñ Hæmorrhagia mulieribus purioris

fluxus ſanguinis & ipſi Cel.v. Enhema īter emplaſtra q̄ cruentis ꝓtinus uulneribus īponuntur īflamationes re-primentia: cõſtant aũt ex medicamẽtis non pinguibus ideoq; Alipœne noiantur λιπος piguedo/Plinius.xii. In arabia & olea dotatur lachryma qua medicamentũ cõficit͛ a græcis Enhæmon dictũ ſingulari effectu cõ-trahendis uulneꝶ cicatricibus. Sunt & inter ſerpentum genera Hæmorrhoides fœminæ:nã mares hæmorrhos uocãt/ab effectu ſauguinis qui toto corpore ꝑcuſſis ef-fluit/Idẽ Plinius.xxviii.de luteo oui priuatim cõtra hæ-morrhidum morſus illinitur ſorbeturq; crudum:

Enhæma

H emitritæus ſemitertianã febrem ſignificat: Tritæ⁹/tertia-na:nõ tñ ꝙ dimidio tertianæ minor/ Sed quia parte ali-qua illis ſimilis ſit/tertio die ut ipſa repetens nõ diem tñ unũ integrũ ut illa præſtat Cor. Cel. lib.iii. Tertianæ ge-nus lõge ꝑnitioſius eſt quod tertio qdẽ die reuertit͛ & ex octo aũt & quadraginta horis fere/ ſex & triginta ꝑ ac-ceſſionẽ occupat interdum etiã uel minus uel plus/neq; ex toto in remiſſione deſiſtit:ſed tantum leuius eſt:

Tritæus

H ectica febris unde Hectici illa æſtuantes / in oſſibus ipſis īoleſcens hoīem uexat : nã ī humore & ſpiritu eã fieri a peritis nõ eſt receptũ : neq; a conſuetudine appellatã ut male litterati Idiotæ exiſtimant/& ideo Ethicã barbare ꝓnuntiãt/Sed ab habitu:qui ἑξις græce dicit͛:Veꝶ tri-uialibus aſſueti oĩo litteris/ bonas admittere neſciunt & faſtidiunt/ut Amaracinũ amica luto ſus:

Error medicorum

H erpetæ ſeꝑẽtia ī corporibus ulcera noīant͛ ἑρπω ſerpo ἑρπετος ſerpẽs/Pli.xxvi. Aizoum Herpetas quoq; & nomas ac putreſcentia ſicut Erigeron uerminoſa/

H ypocondrii dolores ex argumento ſunt appellati quo-niam uiſceꝶ cartilagini inhærent χονδρος græcis car-tilago:Vñ Hypocondria ab Hippocrate quæ dicuntur præcordia ſunt q interpretentur:

Hypocõdria

H ypopia ſugillata uocant ueſtigia & liuores fere & ſugil-lationibus uerberibuſue & id genus aliis/ſub occulis ꝓ-ſertim liuentia : nã & lenticulas in homine quas cæteri

Phacos Pollux Hypopias nuncupat/Sũt & oculis ſub/dita oſſa quæ Hypopia dicuntur:

Hypopia

H epaticũ iecoris epatiſq; morbũ græci uocãt:ut Cor.Cel/ſus auctor eſt lib. iiii. Et Hepatici epatis ægritudinibus affecti:Plautus in curculione Epatariũ/Te igiẽ morbus agitat epatarius

H ypophoræ in ulceribus/ Alex.aphrodiſ. eſſe uidenẽ ſub ductiones ſublatiõeſue:In figuris ſentẽtia℞: ſcio equidẽ Hypophorã dici partis aduerſæ intentionẽ/ cui reſpon/deat Antipophora ut ſentit Martianus in rhetorica:

H ierodulus ĩ ſacris miniſter ſeruiẽs ιεροσ ſacer hinc λου λοσ ſeruus λουλεια ſeruitus/Hierophãtæ ſacerdotes atheniẽſium ſacrorum interpretes: Hieroglyphæ notæ ægyptio℞ & æthiopũ quibus littera℞ uice utuntur:

H ami catenulæ Vergilio cũ inquit cõſertã hamis auroq; trilicem loricã/hinc hami e ferro orichalco argento au/roq; ad ueſtes qui Hameti recte dicentur/& ita fere uer/naculo ſermone uocãtur/Hami inter ferramẽta chirur/gica/Cor. Celſo/Telũ corpori quod hæret excipiẽdum inquit hamo retuſo eſt/abducendũq; ſcalpello:

Hameti

H irpices raſtrorũ genus ferreo℞ plurimis cũ dentibus ad extirpandũ gramen inexpugnabile & id genus alias ex agris herbas/ut pectines de quibus iã dictũ eſt: Dicti hir pices a rapiẽdo ſicut Hirpũ ſamnites lupũ uocauere:

Hirpus lupus

H amatæ tegulæ ad hamo: Vitruuius lib.vii. in mentione politionũ in humidis locis. Demũ inquit ſuper erectæ hamatæ tegulæ ab imo ad ſũmũ parietẽ figantur:qua/rum interiores partes curioſius picẽtur/ut ab ſe reſpuãt liquorẽ:tanq̃ fuerint loco tectorii ĩ uliginoſis: Pli.xxxv. Imbricibus tubulis teguliſq; ab balneas hamatis/ubi ta men mãmatis quãdoq; lectũ eſt nam ad hypocauſta in balneis & cubiculis addũtur,etiam nunc tegulæ e figli/nis mammatæ Tubuliq; diſcolores:hoc autem nec ad/mitto illic tamen nec reiicio:

Plinii loc⁹ am/biguus

H ydraulæ hydraulicæq; machinæ Cteſibio Alexãdrino inuẽtori debenẽ:ab aqua nomen adeptæ:inter quas iu/

re numerantur ad molendum fruges excogitatæ: Nam axi tereti inſeritur tympanum circinatum & dentatum ita ut eius dentes apprehēdant dentes tympanuli inditi palo ferreo: i cuius ſūmo ſubſcus ſit ferrea/qua ſuperior mola cōtinetur: eidemq; axi haud longe ĩcluditur Rota pinata quæ impetu aquæ per canalē decurrentis ĩpulſa rotatur. & cū ea ipſa axis tympana palus ac mola: cuius circūactu ſup molam imā terruntur ĩ farina frumenta/ quæ illi per ĩfundibulū ſubminiſtrantur ſtilo dependulo ſubſulſante & id ipſum leniter cōmouente: Rota pinata

H ypomochliō de quo Vitru.x. græci uocāt quicqd poni/ tur ad moles oneꝝ eleuandas uectibus nō lōge ab ipſis oneribus: uectis lingua ſub onus ſubdita/& capite uectis hoīum uiribus in id preſſo/μόχλοσ græce uectis: Mochlus

H elicos græcis clauiculæ pampini intorti capreoliq; ut a nobis ĩ uite dñr/quibus gradatim ſe attolit: Sunt ĩ capi/ tulis etiā colūnaꝝ corynthiis Vitruuio lib.iiii. minoreſq; helices inquit intra ſuū medium qui ſunt in abaco/flori/ bus ſubiecti ſcalpantur: Habentur & in auribus helices unde heliĉteres ĩter inaurium genera Polluci: ut Ellobia eidem quoq; a fibris auriū Lobos quas dicūnt: de claui/ culis Plinius.xxiii. Clauiculæ ipſe quibus repūt uites tri/ tæ & ex aqua potæ ſiſtunt uomitionū conſuetudinem: Heliĉteres Lobi

H yetomātia diuinatio ſuper pluuiis unde cornix ales hye tomantis recte dicitur qñ pluuias rauca uoce auguratur pnuntiatq;: eſt & Aeromantia quæ fit per aeria: Hyeromātis

H ypocapniſton hauriēdi ĩmbibendiq; fumi & nidoris ge nus per infundibulum uocant Plinius. xxiiii. de cha/ meleuce Radix eius ĩponitur carbonibus cupreſſi/ atq; is nidor per infundibulum imbibitur in uetere tuſſi/Im/ bibuntur & apud nos quoq; multiiugi nidores per ĩfun dibulū ĩ doloribus etiam dentiū auriumq;: Chameleuce

H ypogloſſa herba eſt folia habens ſilueſtris myrti conca/ ua ſpinoſa: & in ipſis ceu linguas/folio paruo exeūte de foliis ut tradit Plinius.xxvii. e quibus corona/capitis do lores minuit: Spina myrti

H ypnomantes græce ſomniatores conieſtoreſq;: hypno/
mantia ars ipſa:quando ex ſomniorum interpretatione fu
tura ſunt qui prædicere uelit: ut olim Domitianus Cæſ.
quem ex ſomnio Gibbæ ſibi pone ceruicẽ aureã enatã
pro certo ferunt habuiſſe/beatiorem poſt ſe lætioremq;
portendi reipublicæ ſtatũ : & Pithagoras ex inſomniis
quæ per quietem uidiſſent diſcipulorum ſuorum ingenia p/
babat ut / Pluto in conuiuiis atq; potu / Ariſtoteles ex
ipſo ſermone & reſtius quidem/unde Socrates decoro
adoleſcenti diutiſſe tacenti ut te uideam inquit aliquid e

Sõnus græce.

loquere: Hypnos græce/nobis primo Symnus / mox y
littera i o/mutata ſomnus appellatus auſtore Gellio.xiii
quies eſt placidiſſima/Sed mortis imagũcula:unde græ/
cis υπνοσ εστι μικροσ θανατοσ : Somnus eſt bre/
uis mors/ueluti mors ipſa eſt longiſſimus ſomnus:

H arpe falcatus enſis ut olim Perſei:Lucanus/Harpen alte/
rius mõſtri iã cede rubẽtẽ Galẽo:Harpe humor ex flaua
bili corpus totum corripit unde nomen Arpæ inter in/
ſtrumenta muſica ab Arpis ut uolunt inuentoribus no/
mine accepto Martianus Capella Arpis bombiſq; per/
terita/tam intoleranda congreſſione uirgo diffugit:

H ediofmus menta ab odoris ſuauitate ο ηδυσ ſuauis iu/
cundus η ηδυτησ ſuauitas iucunditas/

H ebdomades dierum & annorum dicimus a numero ſe/
ptemnario quem græci hebdomada uocant ut notat

Dierum noia a planetis

Gellius libro tertio. Dies autem a ſeptem planetis no/
mina acceperunt : Primus Conſtantinus Cæſar ſolis
diem / Dominicum / Saturni ſabbatum mutando ap/
pellauit:

H ypoſtaſis ſubſiſtentia quibuſdam hoc eſt indiuidua ſub/
ſtantia Perſonam dicunt Theologi:Sunt & medicis uri
narum Hypoſtaſes:

Homeri qui

H omeros Cumei & Iones oculis captos nũcupant/q; ho
meris/qui ſunt itineris duces/egeãt:ut olim Aſclepiades
puero/alii catello/quidam Scipione:

H ierocomion Leproſorum dicemus locũ Hiera lepra κομ

uilla/quale extra urbem noſtrã ad primum lapidem ul/ſitur iunctum templo Diui Lazari leproſi: Hieranoſos morbus qui ſacer & comitialis: quo tamẽ nomine ſunt qui lepræ morbum/aliqui ut Seruius ignem ſacrum & alii qui magnum morbum accipiant:quãdo ιερος nõ modo ſacer ſed & magnus græcis dicat: Sed ipſe mor/bus comitialis & maior & Diuinus appellat qꝫ animi partem rationalem quæ lõge ſanctiſſima eſt uiolet ut re/fert Apuleius in magiæ apologia: Hieranoſos

H oloſphyraton ex auro ſolido ſtatuam dixerunt: Strabo etiam Sphyleraton uocat/ qualem Gorgias Leontinus hominum primus delphis in templo Apollinis ſibi ipſi poſuit:tantus erat inquit Plinius.xxxiii.docendæ orato riæ artis queſtus/ Statua prima delphis

H ercos ſeptum clauſtrum:hinc Herceus Iuppiter penetra lis quod intra cõſeptum cuiuſqꝫ domus coleretur: ſunt tamen qui non aſpirent:& ab arcendo dictum uelint: qꝫ mala arcere crederetur:

H emerobius Pli.xi.uitæ dialis hoc eſt unius diei/Epheme/rũ quoqꝫ nũcupant uita nõ ultra diem unũ porrecta: ut beſtiolæ ille iter iſecta apud Hypanin amnẽ Schythiæ de qbus M.Cic.prima queſt.Tuſc.& Ariſt.de aïalibꝰ.v. Erit aliqñ & Diarii uictus qđ cognomẽ adheſit Dioge/ni Cynico ημερα dies unũ hemereſios eidem Pli. xxxv. Abſoluit uno die inquit tabellam quæ uocata eſt Heme reſios puero picto: Hypanis

H ypagogeus inſtrumenti genus quo lapides expolire ſo/lent lapidarii:

H ippagones trãſuehendis equis naues idoneæ ut ſcri.Fe. ſtus alii hippagogonas nũcupãt:& iã diximus Eiuſdẽ ſe re uſus quæ latinis Põtones dñr/qbꝰ uice põtis i trahii/ciendis fluminibus utimur/de his C.Cæſar/& Gel.& alii Vñ Iureconſul.viii.digeſt. flumine publico iteruenientes uia cõſtitui poteſt ſi aut uado trãſiri poteſt aut pontẽ ha/beat:diuerſum ſi põtonibus trahiiciatur: Pontones

H apalum quod ſine teſta ouum mera cũ cartilagine mẽ/ Ouum

branea peperit gallina dici audio:quã molle & tenerũ: hapalon græci uocant:απαλος tener.

H eta priſcis minimi res præcii ab hiãdo quaſi Hieta ut eſt oſcitatio inquit feſtus ut hominis halitus/ Hecta puſtula in ſummo panis ſurgere inter coquendum ſolita: ut diximus.

Hecta

H ammoniacum ſalis genus quo Cyrenaici tractus nobilitantur ideo nominatũ uoluere φ ſub arenis inueniat: nam & e terra foditur ſal foſſile quod dicunt/ glebas uulgus Micas appellat inquit Plinius:Sũt & natiui mõtes ſalis inquibus lapidicina ex modo ceditur tenaſcẽs/ ſcintilla ſalis leuiſſima & candidiſſima flos ſalis uocitat eſt & ſalſugo quæ & Salſilago tota liquida eidem Plinio.xxxi.&.xviii. Ciceris inquit natura eſt naſci cũ ſalſilagine & ideo ſolum urit:Hoc quidem inter omnes cõuenit non erodi non putreſcere dẽtes ſi quis mane quotidie ieiunus ſalẽ contineat ſub lingua donec liqueſcat:

Salſilago

H eliochryſum herbam quam alii chryſanthon uocant: Dioſcorides Chryſanthemon appellauit ramulis cãdidis foliis ſubalbidis abrotano ſimilibus/ ad ſolis repercuſum aureæ lucis:in orbem ueluti corymbis dependẽtibus/qui nũq̃ marceſcunt & ideo deos illo coronabãt Aureliam uocant ueſtes tuetur odore non ineleganti ut tradit Plinius.xxi:

Chryſanthemon

Abrotanum

H æmatites magnes ſanguinei coloris/ſanguinẽq; reddẽs ſi teratur ut refert Plinius.xxxvi.Eſt & Hæmatites lapis friabilis qui diſcernitur uenis rubentibus ut ſanguineis unde utriq; nomen impoſitum:

H oroſcopus ab horarum inſpectione dicitur quãdo horoſcopa uaſa inquit Plinius libro.ii.non ubiq; eidẽ ſunt uſui/ trecentis ſtadiis aut longiſſime etiam quingentis mutantibus ſe met umbris: At horoſcopus cum partẽ cœli hora qualibet ab inferiori hemiſperio ſurgentem ab oriente ſignificat ab eo quod eſt ορος græcis.i. terminus & finis nominatus creditur:unde ſit & Orizon a Iunioribus aſtronomis Aſcendens appellatur: Diuus

Horoſcopus

Orizon

Auguſtinus.v.diuinæ ciuitatis/ ſequentis tarditas horo/
ſcopum mutat/ frequens eſt & Materno ut Perſium &
alios omittam horoſcopi mentio/quem incōpræhenſi/
bilem.P.Nigidius argumēto figularis rotæ circūductæ Nigidii argu/
& modo pari/modo impari tēporis ſpacio pcuſſæ oſtē/ mentum
dere adnixus eſt/Vnde & figuli cognomen eſt ſortitus:
Geniture autē dominū preſertim Orcodeſpotan uocāt: Orcodeſpotis

H ymen membrana tenuis in uirgine/orificio matricis ſu
perpoſita & adhærens uenulis quibuſdam ueluti inter/
texta unde cruor effluat cū primo coitu ſoluitur:de qua
mēbrana Seruius &(ni fallor) Auguſtinus primo diui/
næ ciuitatis:Hymen Hymeneus deus nuptiarum: Sed Hymeneus
hæc ut alia uulgatiora ex lexicis aliis petantur:

H yppuris herba noſtris Equiſetū/caude equine non diſſi/
milis in pratis fere naſcitur/ſanguinis ſiſtit profluuia:pro
deſt & dyſentericis:Nos iūcum aſperum appellauimus Aſperella
noſtrates aſperellam uocant alii barbiſinam: Barbiſina

H ypercauma ignem uocant elementare / non hunc quo
utimur mortales ſed illum qui ſupra aeris eſt elementū
tanto ardentior quāto ætheri & lunari Sphere uicinior
eſt & a quo ſint ſyderum illa numeroſitas:

INſulas / Portus quoq; / Vnde qui/
buſdam Angiportus anguſta inter Angiportus
domos uia / ueteres audio domos
appellaſſe/Inualuit hæc autem opi
nio ut quo quo uerſum circunda/
tas uia domos Inſulas dicamus /
quod ex.P. Victore ut credam uix
adduci poſſum: etiam ſi in libro de
partibus ædium/uulgarem ſequutus fuerim opinionē:
nec ſcio an Iurecōſulti inſulam cuius frequens eſt apud
illos mentio/in hoc ſignificatu acceperint:Erunt inſulæ
domus & illæ preſertim quæ locabātur pluribus Inqui Inquilini
linis qualia fere ſunt ſtabula quæ uocant Mediolanēſes

Vnde Cæſarem Dictatorem ſcribit Suetonius Vicatim egiſſe cēſum per dominos inſularū:utpote qui ſcirēt op time & facile numerū inquilinorum in ſuis inſulis:Oro/ ſius Horrea quadrato ſtructa lapide/magnæq; illæ uete rum Inſulæ:meminit & Vitruuius:Audiamus & Iurecō ſultos: Iulianus libro primo digeſtoꝝ de officio præfe / cti uigilum Effracturæ fiūt plerūq; in inſulis / Horreiſq; ubi homines præcioſiſſimam partē fortunarū reponūt

Armarium

cum uel cella effrangitur/uel armarium/uel arca/ & cu/ ſtodes plerūq; puniūtur:Alphenus titulo locati lib.xix. digeſtoꝝ/Qui Inſulam.xxx.conduxerat/ſingula cœna/ cula locauit:ut.xl.ex omnibus colligeretur:Dominus in ſulæ quia ædificia uitium facere dicerentur demolierat ea/quæſitum eſt/quāti lis æſtimari deberet ſi is qui totā cōduxerat ex cōductu ageret/ Iabolenus eodem titulo/ Inſulam uno præcio emiſti/totam locaſti & eam uendi diſti ita ut emptori mercedes inquilinorum accederent: Proculus libro. viii. digeſtoꝝ titulo de ſeruit.urb.pred. Quidam Hiberius nomine qui habet poſt horrea mea

Balnearia

inſulam/Balneariam facit ſecūdum parietem cōmunē: non licet autem tubulos habere admotos ad parietem cōmunem/Sicuti nec parietem quidem ſuum ſuper pa rietem cōmunem : de tubulis eo amplius uis eſt/q̄ per eos flamma torretur paries / qua de re uolo ut cum Hi/ berio loquaris ne rem illicitam faciat:Iulianus quoq; li/ bro.xliii.digeſtoꝝ titulo ne quid in loco publico/Publi/ ci loci appellatio quemadmodū accipiatur/Labeo diffi

Inſulæ

nit:ut ad Areas/& ad Inſulas/& ad agros/& ad uias pu/ blicas / itineraq; publica pertineat / Et Vlpianus in.L. tabernæ de uerborum ſignificatione/Cum tabernæ in/ quit appellatione omne ædificium utile ad habitādum cōtineatur nō incongrue Inſulam tabernam appellabi/ mus quod euidētius oſtenditur ex ſentētia Sceuolæ ti/ tulo de fund.inſtr.libro.xxxiii.digeſtoꝝ: Sūt & ipſis Iu/ recōſultis Pomponio cum primis & Vlpiano ab inſula ſerui Inſularii qui Vrbanoꝝ nō ruſticorum numero ha

bebantur/nam eiſdem Iurecõſultis in Inſulam deportatio genus eſt pœnæ quæ ideo ab inſulis in mari inſularis pœna dicitur adimẽs ut inquit Vlpianus libro.xlviii. digeſt.ciuitatem: Verum cũ liquido appareat ex ipſius. P. Victoris lectione multo plures fuiſſe Romæ Inſulas ꝙ domos/ Nã Inſulæ ex omnibus.xiiii. regiõibus urbis numerantur.46202.domus uero.1211.Subdeddo nundum decido:

Inſularis pœna

Intergerini parietes ab intergerẽdo hoc eſt ferẽdo ſuſtinendoq; nominati:nõ a lateribus ut communes/Sed in medio eoꝝ ut mediani Plinius.xxxvi. Romæ nõ fiunt talia ædificia quia ſeſquipedalis paries nõ plus ꝙ unam cõtignationem tolerat:cautũq; eſt ne communis paries craſſior fiat/nec intergerinoꝝ ratio patitur Inde Vitruuius iã dixerat lib.ii. Leges publicæ nõ patiũtur maiores craſſitudines ꝙ ſeſquipedales cõſtitui loco cõmuni:

Seſquipedalis paries

Intrita in mortariis calx tẽpore macerata ad nobilia tectoria & terra quoq; ſubacta dicit̃ Pli.xxxvi.Intrita quo uetuſtior eo melior/Vnde in antiquaꝝ ædiũ legibus inuenit̃:ne recentiore trima uteret̃ redẽptor quiſq̃/ideoq; nulla tectoria eoꝝ rimæ fœdauere/Idẽ.xxxv. de lateribus quin & Intritam ipſam eoꝝ priuſꝙ fingãtur macerari oportet:Fuit & Intrita e frugibus ut opinor/ut nũc ex panis albi nucleo ex Amylo/febricitãtium ſorbitiõi ciboq; idonea Cor. Celſus libro.iii. Dari uero inuicem eis poteſt uel Intrita ex aqua calida/uel Alica elota:ſi firmus eſt ſtomachus & compreſſa aluus ex aqua mulſa: Si uel ille languet uel hæc profluit ex poſca:

Intrita

Icon & Econ imago e facie hominis ut eadem uideatur cœlo forma/penicillo expreſſa/Inde Iconiũ C.Caligulæ aureum ſimulacrum trãquillo/& . Plinio. xxxv. Iconici duces/expreſſis liniamentis oris & membrorum ſimilitudine:Ab Econe eidem tranquillo in Nerone Ecuncula hipocoriſticos/Eſt & Iconicos aduerbiũ ſicut mechanicos organicos Vitruuio & Idioticos Idẽ Plinius eodẽ lib.Hoĩs ĩquit imaginẽ gypſo e facie ipſa primus oĩum

iconium

Lyſiſtratus Sicionius

expreſſit/Ceraq; in eã formã gypſi infuſa emẽdare inſti/ tuit Lyſiſtratus Sicyonius:Et.xxxiiii. Eo℞ qui ter ibi ſu/ perauiſſent imagines ex membris ipſo℞ ſimilitudine ex preſſa quas Econas uocant:

Interlunium

Sijens luna

Coniunctio

Syuodos

I ntermeſtris luna & intermeſtrua Plinio.xviii.idem eſt quod interlunium & luna ſilens/& lunæ coitus ſiue ut aſtrologis neotericis coniunctio/Synodos græcis & fe/ re Neomenia/Lune ſilentio Athenienſes Theogmia ce/ lebrarunt quaſi naturales hæ ſint nuptiæ cũ ſol & luna coeant nouiſſimam primamue eadem die uel nocte nul lo alio inſigno q̃ ariete conſpici inquit Plinius lib.ii.Idq; paucis mortalium contigit:Et inde fabula cernẽdi Lyn/ ceo:Eſt autem interlunium quod intermeſtriũ.M. Var/ roni in re ruſtica tempus lunæ inter ueterem & nouam ut internodium Columellæ ſpatium inter nodos/Inter/ ſcapilium a ſcapulis Higino/eidemq; ac Macrobio iter/ ſtitium/quod ſtet inter aliquid/Intertigniũ a Tignis/in/ teruenium a uenis in materia/Intercolũnium a colũnis Vitruuio:& interſcalmium inter ſcalmos nauium ĩ qui/ bus remi inducuntur & reducuntur inter remigandum: ac iterfœmineum interfœmina quod græce Meſome/ rium:nam hypomeria intertrigines dicuntur:

Intercolũniũ

I tys in Phaſianum mutatur:ut mythici fabulãtur/quod negant nonnulli aſſerentes in Carduelem deformatum ut cũq; Itys auem induit:& Daulias ales poetis eſt cãta tiſſima de qua & Thucidides hiſt.ii. Potior autẽ eſt mi/ hi Phaſianus q̃ Carduelis/licet hæc bellula ſit auicula & ſuauiter occinens/

Carduelis Phaſianus

I naures quæ auribus uiris æque ac mulieribus ex mar/ garitis gemmis auroq; adduntur ornatus gratia:Paulus libro trigeſimo ſexto.ff.de au.& aug.lig. Inaures inquit inquibus duæ magaritæ/elenchi/& ſmaragdi:

I nſtitor ꝙ negocio gerendo inſtet ut tradit Vulp.de Inſt. act.nec multum facit tabernæ ſit præpoſitus an cuilibet alii negociationi/cum interdum etiam ad honeſtos ho/ mines afferat merces recte appellabitur quicũq; nego/

cio prepoſitus ſit. Labeo Circitorem inſtitorem uocat — Circitor
cui ueſtes & panos lintearii & ueſtiarii dant circũferen/ — Inſtitor
dos:de quibus in ſuperioribus:Plato in.ii.reipublicæ mi — Veſtiarii
niſtros uocat emptionum uenditionũq; in foro / Lydi
teſte Herodoto libro.ii.hiſtor.primi inſtitores & caupo/
nes frerunt:

I anthina ueſtis uiolacea a colore/ quãdo græci uiolas la
dicũt unde Melanion nigra uiola/& Violãtillam ſuam — Melanion
Papinius Ianthida dixit:Martialis Coccina famoſæ do/
nas & Ianthina mœchæ.Sunt & Hiacynthina ab Hia/
cyntho quod Vacinium uocãt latini / Plinius.xxi. Hia/
cynthus in Gallia eximie prouenit hoc ibi ꝓ coco Hyſ/
ginum tingit/Item Paulo ſupra Italiæ inquit uacinia in — Hyſginum
aucupiis ſata/Galliæ uero etiam purpurea tingẽdi cauſa
ad ſeruorum ueſtes/Vitruuius.viii. de purpureis colori/
bus:Eadem ratione Vacinium temperãtes & lac miſcẽ
tes purpuram faciũt elegãtem:

I nterula tunicam(ni fallor) ex nomine ſignificat interio/
rem : eadem Camyſia uulgo hoc eſt intima tunica/Su/ — Camyſia
buculaq;:

I Somerinæ horæ æquinoctiales pari ſpacio & ſemper
æquales ut in æquinoctio utroq; / ισημερια æquidia
le: Iſomerinos circulus æquidialis :uulgares uero quæ
temporales & Cericæ græcis dictæ / ſunt inæqua//
les partientes diem longum breuemq; in duodecimo
ſpatia / Vde dictum eſt : non / duodecimo/ ſunt horæ
diei:Ita ut hora uulgaris æſtiua quãdoq; comprehẽdat
unam horam & quadrãtem ad horas horologii:ueluti
accidit in Solſtitio æſtiuo/quãdoq; horam & ſemiqua/ — Bruma unde
drantem uti ſole permeãte Taurum/per Brumam autẽ
hibernæ breuiores ſunt : Simo Plautinus in pſeudolo/
Credo equidem poteſſe te ſcelus/Maſſici montis uber/
rimos fructus quatuor ebibere in hora una cui reſpon/
dens Pſeudolus hiberna inquit abdito/quæ breuior eſt
æſtiua uulgari / de uulgaribus horis dictum accipe in
euãgelio operariorum uineæ/& apud Virgilium in mo

teto Iam nox hibernas bis quinq; peregerat horas:quã/
Actuariæ horæ
do nox ſuas habet horas uulgares.xii. quæ in quatuor
uigilias diuiduntur:Fuerunt & Actuariæ diei cuiuſlibet
horæ xvi.de his epigrãmatarius poeta:meminit & Sa/
Canonicæ
tyrographus:exul ab octaua Marius bibit:Similes iis ſe
re ſunt quas noſtri Sacerdotes Canonicas uocant: At
nos dies horis ternis diuidimus/e quis Rabulæ forẽſes
cauſidici ad lites proſequendas duas tantum ſibi conſti
tuere/quibus ſe reoſq; ſiſtunt & clientes:

I ntercisio ſtomachi uidetur eſſe roſio ex collatione eorũ
quæ Dioſcorides & Plinius ſcribunt de pulegio/ Is.xx.
Pulegius
Vomitiones
nat.hiſt.de pulegio ſtomachi inquit ex aqua intercisio/
nes ſiſtit/& uomitiones cum aceto & polenta:

I leos gracilioris inteſtini acutus morbus cum dolore:un
de Ileoſi qui eo uexantur: ſunt tamen quibus Ileos is
morbus eſt cum excrementa in ſtomachum reſiliunt
atq; inde per os euomũtur:Celſus libro.ii.Tenuioris in/
teſtini morbus quem Ileon nominãt/& quarto Modo
ſupra umbilicum inquit modo ſub umbilico dolorem
mouet:ſit ex alterutro loco inflammatio nec aluus nec
ſpiritus infra tranſmittitur/ſi ſuperior pars affecta eſt ci/
bus/ſi inferior ſtercus per os redditur: Ilioſi uero & Ilia/
ci ab Iliis: eorum morbo & dolore laborantes quos la/
Lagonòponici
gonoponicos dicere non audeo/ etiam ſi Iliorum ægri/
tudo Lagonoponos dicitur / quando græci Ilia Lago/
nas & Ceneonas uocant:

I ſchia coxendicum lumborumue dolor a quo Iſchiadi/
ci Plinio & aliis eo laborãtes coxendici : ισχιον coxa
Coxa
Coxẽdix
Aenaria
coxẽdix : Coxarum ingens dolor inquit Cor. Celſus li/
bro.iiii.eſſe conſueuit : iſq; hominem ſæpe debilitat/ &
quoſdam non dimittit/Iſchia nunc inſula quoq; dicitur
quæ olim Aenaria a ſtatione nauium Aeneæ de nomi/
ne oppidi coxẽdicis imaginem reddentis in mõte:

I nguinariæ bubones græcis:βουβον inguen/ut dictum
eſt:Inde herba inguinaria quoq; nomen accepit Plinius
xxvi. Inguinis dolores prohibet aut ſedat cœptos In/

guinaria quam quidam Argemonem uocant / paſſim in uepribus naſcens: Argemon

I cteros & Arquatus morbus Regius dicitur quoniam ut ait Cor. Celſus libro. iii. Vtẽdum exercitatione/frictio ne lecto etiam & cõclaui cultiore/ludis/laſciuia/per quæ mens exhilaretur/& fere apparatu regio/eadem Sere/ nus/ab aue nomen ſortitur/Ictero quam nos Galgulũ Galgulum quæ ſi ſpectetur ſanari id malũ tradunt & auem ipſam mori: Inde Icterici regio morbo ægrotãtes: Et morbum Regium Plinius inquit. xxvi. in oculis precipue mirari eſt/tenuitatẽ illam denſitatẽq; tunicularũ felle ſubeũte: Hipocrates a ſeptimo die in febre mortiferũ ſignũ eſſe docuit/nos ſcimus uixiſſe aliquos ab hac deſperatione:

I mpetigo ab ĩpetu morbi genus lichen quoq; dicta quatuor habet genera ut ſcribit Cor. Celſus libro. v. Serẽus ſi uero uitium eſt quod ducit ab impete nomen / Hoc matutina poteris prohibere ſaliua / Minime mala quæ ſimilitudine ſcabiem repreſentat altera aſperior rubicũ/ diorq; Rubrica nominatur: tertiũ genus ſquãmoſum nigro colore: ideoq; nigræ cognomen meruit: quartum uero curationem nõ recipit ſubalbidum cum ſquãmu/ lis pallidis aliis ſubalbidis: aliis lenticulæ ſpecie / quibus demptis ſanguis ꝓfluit alioqui humor eius albidus eſt: naſcũtur uel maxime hæc omnia ĩ pedibus manibuſq; ſed & ungues quoq; infeſtant: Lychen mẽtagra Plinio a mento incipiẽs totos occupat uultus/oculis tãtum in/ Lichen qd & unde dulgẽs nam impetus oculorum alii ſunt ab impetigine de quibus idem Plinius. xx. de curcurbita: Vinum cum ea feruefactum oculorum etiam impetus: Eſt & Lichen in arboribus eidem. xxiii. In his inquit & ſatiuis prunis eſt limus arborum quem græci Lichen appellãt rhaga diis & cõdilomatis mire utilis: In equis quoq; & Aſinis lichen uocatur libro. xxviii. de quo mentionem habet etiam Dioſcorides &. xxvi. Lichen herba plurimum li/ chenis cõferens inde nomine inuẽto:

I mpagem impaginemq; id genus marginis & regulæ di

cimus quo tympanum id eſt quadratum/uel alterius fi/ guræ ſpatium i ualuis/i arcis/alioue opere inteſtino per ambitum icluditur non ornamenti modo ſed firmitatis quoq; gratia/Vitruuius libro.iiii.latitudo impagis in fo/ ribusfiat tympani tertia parte. Compago coniunctio & commiſſura Plinius.xvi. in Dianæ epheſiæ templo cupreſſinas ualuas in glutinis / compage quadrieuio fuiſſe/

Tympanum

I mbrices unde imbricium in tectis non eſt qui neſciat: Plinius.xxxvi.In Belgica prouintia candidum lapidem ſerra qua lignum/faciliuſq; etiam ſecant / ad tegularum & imbricum uicem/ uel ſi libeat ad quæ uocant Pauo/ nacea tegendi genera:Siſēna hiſt.iii.diſſipatis imbricum fragminibus ac teſtis tegularum/Plautus in moſtellaria tē/ peſtas uenit cōfregit tegulas imbriceſq;:& i milite/cōfre giſti imbrices & tegulas / Hæc autem adſcribere uolui/ mus ut intelligas imbrices ſignificare e figlino opere in/ curuas tegulas:Vnde ſecant Plinio Siſēnæ fragminibus & Plauto confregit: ac imbrices & tegulas ſemper ſi/ mul poſitas / Et quia imbrices ſeu ſint ſolæ aut cum te/ gulis/aliæ ſuper alias ſedent in tectis Imbricata inter ſe cementa in genere ſtructure incertum quod uocant di/ xit Vitruuius/cui & tegularum tecta nominantur.

Pauonacea

Tegulæ

I ſodomon genus ſtructuræ græci uocant cum e lapide duro ac ſilice æquo exſtruunt ueluti lateritios parietes: at cum inæquali craſſitudine ſtruxerunt Pſeudiſodo/ mon: tertium eſt Euplecton frontibus tantum politis Plinio.xxxvi. Vitruuio libro ſecundo Emplecton/ubi Iſodomon inquit dicitur cum omnia coria æqua craſ/ ſitudine fuerint ſtructa: Pſeudiſodomum cum impares & inæquales ordines coriorum diriguntur:ἴσος æquus æqualis Iſopleuros æquis lateribus:Sunt qui Periſſodo/ mon uelint: quando Periſſon græci inæquale & impar dicunt:alii uero Iſogonion & Pſeudiſogonion ab angu/ lis: namq; hæc in medio poſuit Deus omnia campo: Latinis ſtructurarum genera ſunt Reticulatum a reticu/

Pſeudiſodo/ mon

Periſcos
Pſeudiſogniō

li quadam ſimilitudine quo nunc omnes ut uenuſtiore utuntur: & antiquum quod incertum dicitur cementis aliis ſuper alia ſedentibus/inter ſeq; imbricatis firmiore q̃ reticulata/non ſpecioſa ſtructura / q; reticulata in omnes partes diſſoluta habeat cubilia & coagmenta / ut idem Vitruuius auctor eſt: Plinius eodem libro trigeſimo ſexto Dictiotheton græci uocant reticulatam ſtructuram qua Romæ inquit frequentiſſime ſtruunt rimii opportunam: Dictiothecon

I gnauſia aer paulo déſior ſuperiore/ut humectæ ſubſtã/tiæ hominibus ſpirabilis/

I mplanator Cypriano impoſtor deceptor a uerbo implanare id autem a Planis hoc eſt Sycophantis ſcurriſq; fallacibus & impoſtoribus eſt deductum/de quibus Horatius.M.Cicero & alii: Sycophante

I ncoctilia ab incoquendo uaſa iam dicta ſunt/ eſt autem incoquere metallum metallo inducere ueluti ſtamnum & argentum æri:Plinius trigeſimo quarto cum de ſeano dixiſſet Deinde & argentum inquit incoquere ſimili modo cœpere equorum maxime ornamentis/iumentorumq; iugis: Stamnum

I dylia poematia parua poemata / unde Catullus ſuum Hexametrum Idyllion inſcripſit/Plinius iunior in epiſtolis/Epigramata inquit ſiue Idyllia ſiue Eclogas: Eclogæ

I dolon ſimilitudo corporis quaſi phantaſma & umbra Cecilius.vii.apparebat Idolon / ſenex macie & ſqualore:Eſt & Pphantaſma ſomnii ſpecies quod uiſum Mar. Ciceroni:meminerunt & Plutarchus Diogenes/Macrobius ſuidas aliiq;: Phantaſma

I ſelaſtica certamina quorum uictores magna cum pompa introducebãtur ĩ ſuam quiſq; patriam uñ nomẽ/de quibus Plutarchus Plinius iunior ad Traianum:

I ncurceruicus curuæ ceruicis ut pecus incurceruicum Pacuuio : eidem quoq; repandiroſtrum roſtro repando legimus & Dulciceruicum quem græci Glycitrachelon uocant: Glycitrachelõ

Gluten I chthyocolla gluten e piſcibus Galeno & Dioſcoridi: Plinius xxxii. Ichthyocolla appellatur piſcis cui glutino ſum eſt corium/ idemq; nomen glutino eius/ hic epiny/

Epinyctidæ ctydas tollit Ichthyocolla cutem erugat: Ichthys piſcis Ichthyoeſſa piſculenta / Lithocolla ueto fit hiſdem au ctoribus ex lapide pario aut marmore cum taurino glu tino: eſt & Sarcocolla arbor e qua gūmi fit utiliſſimum pictoribus & medicis ſimile pollini thurios & ideo can didum q̄ ruffum melius:

I ntercapedo. M. Cic. ad Pætum quadam epiſtola ī uerbis honeſtis obſcœna ponimus: quid enim ne honeſtū uer bum eſt diuiſio? at in eſt obſcœnum cui reſpondet inter capedo: hanc legiſſe memini me/ penes quē haut nunc ſcio eſſe ſpatiolum & interſtitiolum illud ab ano ad po ptam: unde pro ſpatio & interuallo ad alia transfertur Ciceroni/ Quintiliano/ Feſto Iureconſulto libro. xxvi. ff. & cæteris:

I nficiatio negatio/ ire īficias negare eſt: plerumq; inquit M. Cicero de oratore cauſæ inficiatione defenduntur:

Cauſidi peculiaris noſtri temporis Cauſidicis qui ut mentiri ne ſciunt/ ita negare factum optime nouerunt/ & inficiato res fiunt ex patronis: hinc ſtatus inficialis/ cōiecturalis:

I nterpenſiua ab interpendendo eſſe uidentur aſſerum ti gnorumue ſed tecti extrema parte: Vitruuius libro. vi. in mentione Cauediorum Tuſcanica inquit ſunt in qui bus trabes in atrii latitudine traiectæ habeant interpenſi ua/ & colliquias ab angulis parietum ad angulos tigno

Tetraſtila rum intercurrentes / Item Tetraſtyla ſunt quæ ſubiectis ſub trabibus angularibus columnis & utilitatem trabi bus/ & firmitatem præſtant/ q; neq; ipſe magnum impe tum cogunt habere/ neq; ab interpenſiuis onerant:

I gniaria Plinio. xvi. ſunt utimur ad ignem eliciendum: Calidæ inquit ſunt Morus / Laurus Hedera/ & omnes quibus Igniaria fiunt / Probatur inter has & uitis ſilue

Labruſca ſtris alia tamen q̄ Labruſca/ & ipſa hederæ modo arbo rem ſcandens:

I nterlucator ab iterlucando quod eſt ramos denſos & i/
utiles amputo/Plinius.xvii. Deputantur cũ uite pariter
interlucata, denſitate ramoꝝ qui ſint ſuperuacui & ab/
ſumant alimenta: Item interlucato arboribus prodeſt:
Sed oĩum annoꝝ trucidatio inutiliſſima:idem eſt ſublu Trucidatio
cate/& fere collucare/

I ſonomia etit æquilibrium æquilibritaſue.M. Cicero de
natura deoꝝ cõfugis ĩquit ad æquilibritatem/ſic enim
Iſonomian ſi placet appellemus:ĩde Iſonomicos aduer
bium:Solinus Romam tradit quadratam primo dictã
quoniam ad æquilibrium eſſet poſita:Et Plutarchus te Aequilibrium
tragonon fuiſſe:Vt cũq; æquilibrius æqualitatem notat
ut cum Talionis pœna ad æquilibrium uix fieri poſſe
dicitur:de quo Au.Gellius:

I mantopodes Loripedes græcis imanta loꝝ dicũt unde Loripedes
latini etiam a loro loripedes quaſi lorris pedibus ut Dii
lanipedes laneos pedes habere dicti:quia lentiſſimo gra Lanipedes
du ad uindictã ꝑducunt/ut tñ poſtea grauius atrociuſq;
puniãt/Plinio Solino & Pomponio Melæ populi orien
tales ethiopiæ quibus reptando flexis cruꝝ nixibus ire
natura eſt imantopodes appellati:

LAminæ teſſellæ e metallis aliiſq; dñr a
Lamis/uñ lamelle Vitru.Horatius ini/
mice lamæ Criſpe Saluſti. Oui.ĩ faſtis
Et leuis argenti lamina crimen erat:
Apuleius tertio aſini aurei laminas lit
teratas ĩter magica Pamphiles inſtru pœnaꝝ iſtru/
mẽta noĩauit:A.Gel. ĩter cruciatus po/ mẽta ap̃ anti/
ſuit:Ignes & ardentes laminæ cæteriq; cruciatus admo/ quos
uebantur:Et Plautus ĩ aſinaria Aduorſum ſtimulos/ la/
minas/cruceſq; cõpedeſq;/Neruos/catenas/carceres/nu/
mellas/pedicas boias/Val.Maximus rupit uerbera fidi/ Fidiculæ
culas/laxauit/ſoluit eculeum/laminas extinxit:Sed & la
mæ cœnoſæ lacunæ & abruptæ uoragines pluuiis & ni
uibus fere diutinis productæ appellantur:

Lapicidinæ **Tullianum**

Latomiæ Lapicidinæ in quibus uincti ſerui lapides eruebant excidebantq́ȝ ueluti qui in opus metalli damnabantur Plautus in captiuis Inde ibis porro in Latomias lapidarias: Latomiæ locus carceris ut Tullianum Liuio & Siracuſis ꝙ hic quoqȝ ut. M. Varro tradit in eo loco lapicidinæ fuerūt: Feſtus Latomiæ ex græco & maxime a Siracuſanis qui Latomias & appellāt & habent inſtar carceris / ex quibus locis exciſi lapides ſunt ad extruendam urbem / eadem fere Pedianus:

Striges **Terriculamēta** *ſpecilla* **Empuſa**

Lamiæ puerorum exſuccattrices uoratriceſq́ȝ: noſtri Striges uocāt / cum ſtriges ſint aues nocturnæ & carniuoræ Terriculamēta puerilia quidam lamias appellāt oculis exemptilibus: nam deponūt illos / & cum lubet reaſſumūt / uti ſenes ſpecila ocularia illa e uitro quibus fit ut minutulas litteras legere poſſint: Sed dētibus exemptilibus nō nulli utūtur / quos nocte nō aliter reponāt q̄ togam aſſolēt: Sicut & uxorculæ quædam belliſſimæ noſtræ comam illam depēdulam & cincinnos anteuētulos: Eſt & terriculamēti ſeu Lamiæ genus quod Empuſam uocāt uno (ut dicit̄) pede incedēté unde ſit nomen:

Fabacea fatia **Cataplaſma** **Complanatio**

Lomentum fabacea farina / & cerulei genus quod græci λειωμα dicūt hoc eſt proprie tritum: Pli. xxxiii. Ex ceruleo fit quod uocatur lomētum: perficitur id lauando terrēdoue: & hoc eſt ceruleo cādidius / & mox / ſubtiliſſimum genus Lomēti quidam tritum uocant quinis aſſibus æſtimatum Idem. xiii. de ſaba: quippe ex qua tentatus ſit etiam panis: Lomētum appellatur farina ea adgrauaturq́ȝ pōdus illa: & omni legumie: Item. xxxvi. Fit cataplaſma ex eo podagricis mixto fabæ lomēto: & xxx. Sūt & minutæ lōgæq́ȝ cādidæ cochleæ paſſim oberrantes / eæ aræfactæ ſole in tegulis / tuſæq́ȝ in farina miſcentur lomēto equis portionibus: cādoréq́ȝ & leuorem corpori afferūt: ubi p leuoré λειοτετα ītelligit hoc eſt cōplanationé & terſitudiné / Martial. Lomēto rugas uteri ꝙ cōdere tētas: itē ſuo diſticho / Gratū mun⁹ erit ſciſſo nec inutile uētri / Si clara Stephani balnea luce petes:

L agœna uas uinarium potoriumq; hipocoriſticos lagun cula Cecilio in epiſtolis: Luguncula

L æmargus guloſus λαιμος gula: λαιμαργος græcis qui etiam latinis Gulo/Læmargia guloſitas/ Gulo

L emma argumentum & fere Index ac Elechus Cecilius epiſtola p̃.iiii. Lemma ſibi ſumpſit: quod ego interdum Læmargia uerſibus ludo: Martialis Lemmata ſi quæris cur ſint aſcripta docebo/ Vt ſi malueris lémata ſola legas/ apud Ariſtotelem pro poſitione interrogationeue ſumitur aſſumptum uocant: ſe interuallum/ Vnde Monolémates Monolemata propoſitio: ut reſpiras/ Vnus igitur/ nam manifeſtum eſt aſſumptum q; omne ſpirans uiuit: At Lemæ in morbis lachrymæ dicuntur ſed congelatæ & ita a græcis dicũtur: hinc prouerbium eſt in pa. prudentes κεοτικαι Lachrimæ λημαι Ariſtophanis: Vnde Lemoſi:

L actarii a lacte nominantur non a lactibus Inde opus lactarium ſpartiano in Heliogabalo Dulciarias inquit & lactarios tales habuit ut quæcũq; coqui de diuerſis Dulciarios eduliis exhibuiſſent uel ſtructores uel pomarii/ illi modo de lactariis exhiberent: Item alia inquit de opere lactario Structores Cor. Celſus lib. ii. Aluum mouent mel crudum lac lactaria omnia: nam lacticinia a doctis in lacte non ſunt recepta: & cum ſunt a lactibus (ut reor) potius inclinanda: Lacticinia

L actes exiliora inteſtina in homine & ouibus non ſolum/ ſed in aliis quoq; animalibus Plautus uocauit: Nam Plinius. xi. ab hoc inquit uentriculo lactes in oue & homine/ per quos labitur cibus: in cæteris Ile/ a quibus capaciora inteſtina ad aluum: Alii loca dicunt ſub umbilico in lateribus pubetenus/ delicata adeo ut plagam ferre non poſſint: quidam inteſtina pinguia ut Perſius qui unctos lactes dixerit: nonnulli membranas quibus inteſtina inter ſe annexa ſunt: Theodorus Gaza pro Meſenterio interpretatus eſt, & hoc fortaſſe ideo quia meſenterio lactes inuoluuntur/ ut a ſpinæ tactu duro munitiores magiſq; ſepti reddantur: Sed Spartianus lactes murenarum & Luporum cum dixit pro ſemine genita/ Theodorus Gaza

li quo pleni teſte Ariſtotele ſunt e piſcibus mares acci/
piſſe uidetur:ut dictum eſt:aliam autem lac aliam lactes
habent inflexionem:

Laniena laniatus/ſectio/carnificina Apuleius/deſtinatæ
etiam lanienæ cultros acuebat/item/relinquens atro/
ciſſimam uirilitatis lanienam/ſed & locus erit laniena
de quo in ſuperioribus.M. Varro de Analogia ſi inquit
Carnaria analogia eſſet/ubi caro uenit carnaria/ubi pelles pella/
Pellaria ria/ubi calcei Calcearia diceretur/nõ laniena/pelles uina
Sutrina & ſutrina:

Longanones inter farcimina habentur Mar. Varro in li/
Hila bris linguæ latinæ/cum primum fartum hilam & Ape/
Apexabo zabonem nominaſſet: Tertium inquit fartum eſt Lon/
gano ꝙ longius ꝗ̃ duo illa: Et Apicius nepos longano/
nes porcinos cõdire docuit:

Ligones inſtrumenta ruſticana Mar. Varro/Ligo ꝙ eo ꝑ/
pter latitudinem quod ſub terra eſt facilius legitur: At
Vitex græci ligon uiticem dicunt non multum a ſalice diſtan/
tem uitilium uſu/alii Agnon quoniam matronæ ut tra/
dit Plinius.xxiiii.ĩ Theſmophoriis atheniẽſium caſtita/
tem cuſtodiẽtes eius foliis cubitus ſibi ſubcõſternũt:

Lutra aquatica a luendo nominata ꝙ in aquis ſe lutet
Enydris quoniam Enhydris græce a quibuſdam uocetur:nam
eſt & coluber in aquis uiuens/Plinius.viii. Cauda piſci/
um Fibro/cætera ſpecies lutræ utriuſq; aquaticum/utraq;
mollior pluma pilus: Lutron lauactum:

Lynx fera acutiſſimi uiſus Plinius.xxviii. Peregrinæ ſunt
& Lynces quæ clariſſime omnium animalium cernunt/
urinam ſtatim terra pedibus adgeſta obruere traduntur
Lyncurium e qua lyncurium gemma/linceos tamẽ oculos a lynce
nũdum accipio/magiſq̃ a Lynceo:

Lagophonon aquilam nigris pennis uocãt/Vnde & Me
Leporaria lænætos græcis/noſtri Leporariam a uenatu leporum
aqualia nũcupant:dicta etiam ualeria: eſt & quæ Hebrophonos
id eſt Inularia dicatur eadem & Pygargus/Ariſtoteli cui
dixit Plinius.x.albicãtem eſſe caudam:nam morphnos

quæ Neuia Anataria etiam uocatur Homero Percnos aquaticas circa ſtagna aues appetens: mergentes ſe ſubinde donec ſopitas laſſataſq; rapiat: ingenium eſt ei teſtudines raptas (ut ferunt) mittere e ſublimi in ſaxum ut fractarum carnibus uefcatur quæ ſors poetam Aeſchylum Caluum dum apricatur interemit: Et Plancon glancum a clangore appellauerunt: Percnopterus uulturina ſpecie omnium maxima Haliætus uero in mari piſcatrix perſpicaciſſima acie ut quæ uiſum ex alto piſcem preceps diſcuſſis pectore aquis uenatur: hals mare græcis ethos aquila. Vnde Artites lapis in nidis earum inuentus: Aqlaꝝ gña

L ogiſtice noſtris Calculatoria ratio ſupputãdi calculis: ut diximus: qui Abaculi quandoq; dicuntur ueteribus in uſu ueluti etiam nunc apud barbarorum plurimas gentes. Figuras autem apud nos habet numerorum nouẽ quas Pithagorici excogitarunt & Diagramma quoq; quod menſam Pithagoream etiam uocarũt: unde Abaci origo eſt: Numerorum prima Monas ut aliis principium numeri: mox ſingulares alii ad decem uſq;: Logiſticon uero rationem primam animi partem dixere ut ſecundam Thymicon ac ſi dixeris animoſitatem. Epithymicon tertiam quæ eſt cupiditas ut refert Macrobius: Logicum rationale logos ratio uerbum Sirmœria inter ornamenta tunicarum aurea habentur ut refert Põpeius: Lerios autem comici ueteres callidos & uerſipelles accipiebant ab inſula ut uolunt i Icaro quæ Leros & leria quãdoq; uocata Straboni: Diagramma Lerios

L icia fila quibus maxime in telis implicant ſtamina textrices. Vnde Trilices tunicæ & Titiuilicium fila putrida de telis cadentia: Sed pro re uili & nullius ſignificationis apud græcos ut inquit Feſtus Plautus in Caſina: Non ego hoc uerbum empſitem titiuilicio: Liciatorium Diuo Hieronymo lignum teres circum quod inuoluunt ſtamina Haſtile eius inquit erat quaſi liciatorium texentium: Liciatorium

L inteones lineæ ſeu linteæ ueſtis textores & confectores
Probolæ Plautus in Aul Propolæ/linteões/ Calceolarii:de lintea
Calceolarii ueſte Apuleius Linteæ ueſtis candore puro luminoſi/in
ſacris probata olim ægyptiis / reiecta lanea uti propha/
na : Sunt & inter ſacrificia/& hymnoꝝ ac pſalmorum
concẽtiones horarii officii iuſtaq;/& ſupplicationes no/
ſtri ſacerdotes linteati linigeriq; : cãdore ipſo ueſtis cum
candorem præmoſtrant:

L imbolarii infectores factoreſq; limborum : ueſtis id ge/
nus eſt muliebris purpuram in imo habens Plautus in
Aulul. Textores limborarii/arcularii ducũtur:Limbum
quoq; faſciam ambientem extrema ueſtiũ dixere/ hinc
M.Varro in ſatyris Menippeis limbum uocauit ſignife
rum in cœlo qui Zodiacus:per quem Limbus ĩquit pi/
ctus bis ſex ſignis : obliquitatem eius primus intellexit
ut ferũt hoc eſt rerum foras operuit Anaximãder mile/
Athlas ſius:Signa deinde in eo Cleoſtratus & prima Arietis ac
Sagittarii/Sphærã ipſam ante multo Atlas de quo Pli/
nius.ii.Et Pollioni Trebellio ĩ Claudio Imperatore ſunt
Limbatæ chlamydes:

L uſtricus dies quo infantuli aqua myſtica nũc luſtrantur
& nomen arbitrario & fortuito poſitu accipiunt:Mari/
bus nonus/ fœminis octauus a priſcis inſtituti ex Feſto
& Plutarcho in problematis:

L æna ueſtis habitu duplicis quam alii chlenam/ nõ nulli
chlamyda uocant: Seruius togam duplicem auguralis
amictus interpretatur apud illud Verg.Tyrioq; ardebat
Chlena murice læna : At lænas dicimus eas quæ mulieres quæ/
ſtuarias proſtituerũt & habẽt:Sed & Lenam eam acci/
pimus quæ alterius nomine hoc uitæ genus exercet ut
tradit Vlpianus.de ritu nuptiarũ lib. xxiii.digeſt. erunt
ī ξυ lenæ perductrices ueluti Lænones perductores/ita
tamẽ ut illi ſcortorũ/hi perſonaꝝ inuitarum eſſe dican/
tur & earũ in quibus ſtupra exercita legibus iudicãtur
ut ſcribit Aſconius:Vtrũq; genus damnandum/nam ut
inquit Plautinus curculio : Vt muſcæ culices / pedeſq;/

Pulicesq; cimicesq; odio & malo & moleſtie bono uſui ſunt mulieres:

L acerna q̄ minus capitio ſit dicta inquit Feſtus/nam lacerare diuidere cōminuere/ & lacerum corpore diminutū: Lacernæ non unus erat uſus: Lacerare

L anerum e lana ſuccida ueſtimēti genus Feſto Pompeio ſuccida lana nō lota non depurgata Oeſypo: quod eſt pingue illud in ouium lanitio cū ſordibus/ut nomen indicat οἰ γ græci ouem dicūt:ut ſit quaſi οἰ ου ρυπον id eſt ouium ſordes: Plinius.xxix. Quin ipſæ ſordes pecudum ſudorq; fœmorū & alarum adherētes lanis(œſypum uocāt)innumeros prope uſus habēt:in atticis ouibus genito palma:pluribus fit modis:laudatiſſimū quibuſcūq; ſordibus ſuccidis primū collectis:ac lento igne feruefactis & refrigeratis:mox collecto pingui quod ſupernatauerit:probatio ut ſordium uirus oleat/ & manu fricāte ex aqua nō liquetur:ſed albeſcat ut ceruſſa: Inde Ouidius in arte amādi Oeſypa quid redolent:quamuis mittantur athenis Demptus ab imundæ uellere ſuccus ouis:ubi tamen ſcriptum eſt Oeſopa quemadmodum & apud Plinium libro eodē.xvIII.Cerebrū cornicis inquit in cibo ſumptum palpebras gignere dicitur:Oeſopūq; cum myrtha calidum penicillo illitum:Item.xxx. Maculas i facie Oeſopū cum melle corſico quod aſpertimum habetur extenuat:ac ſcobem cutis in facie cum roſaceo impoſitum uellere:quidā & butyrū addūt:Oeſypū in Plinio Hermolaus legebat:Lana operātes Lanarii dicti Plautus in Aul. Stat fullo/ Phrygio/ſtat aurifex lanarius/Eſt & lanificus & lanificium/& eniſci coronarū aliis Laniſci græci Lemniſcos appellant: Oeſypum Palpebras gigni Lanarii Lemniſci

L eucophæus panus ſubfuſcus ſubalbicāſue:Leucophæon græci fuſcū ac nigrū pene uocāt: Inde Leucophæatus Martiali:Plinius.xxxII.Iecur eius uel cor adalligatur in pano leucophæo: Vitruuius.vIII. Pecora q̄uis ſint alba Procreāt aliis locis Leucophæa aliis pulla/aliis coracino colore:Sunt & medicaméta certi generis hoc noīe

quaſi ſubfuſca ſiue ſubcādida eidē Vitruuio & Celſo:

L ethargus inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas in/
quit Celſus.iii.nō ſine alienatione mētis in quo a phre/
niti nō loco ſed materia diſtat. Phrenitin ſanguis aut bi/
lis atra inducit: Lethargū Pituita humidior & frigidior
qua cerebrū diluit/utcūq; uitio cerebri uterq; morbus
prouenit:in lethargo altus ſopor/in phreniti iugēs uigi
liæ cum demētia/Plinius.xxviii.Lethargicos excitat ali
ni Lichen naribus illitus ex aceto: &.xxvi. Lethargicos
excitari labor eſt: hoc preſtat Euphorbiū ut perhibent
ex aceto/naribus tactis Peucedani ſucco:

L uſcitio & græcis Nyctalopia idē morbus uitiūq; in ocu
lis unde Luſcitioſi & aliis Luſcioſi qui Nyctalopes Pli/ Nyctalopes
nius.xxviii.Sāguine hirci ſanari Luſcioſos putāt:Nycta
lopas appellāt græci:Idē octauo de capris tradūt & no
ctu nō minus cernere q̄ interdiu: & ideo caprinū Iecur
ſi ueſcatur reſtituit ueſpertinā aciem iis quos Nyctalo/
pas uocāt nam Luſcitionē quidā putant cū interdiu ui/
demus/occidēte ſole exiliter/noctu nihil: alii inter quos
Vlpianus.xxi.ff.titulo de ædil.edict. cū neq; matutino Nuſcitioſi
tempore neq; ueſpertino cernimus: Feſtus Nuſcitioſos
uocat qui parū uident propter uitiū oculorum/quiq;
plus uidēt ueſperi q̄ meridie: nyctalopias nāq; ſunt qui
Nuſcitiones appellēt: & dici cū quis lumine illato nihil Nyctalopii
uidet:hinc ipſe in tanta uarietate hiſdem pedibus uado
in ſentētiam in quam iam diu iueram: Noctua uero Fe/
lis & Hyena ut ſcribit Aphrodiſæus interdiū nihil no/
ctu exacte cernunt:

L entigies ſubruffæ & nigræ lētis effigie faciē dehoneſtāt
Pli.xx. de elaterio Lētigines & maculas e facie tollit in
ſole illitū/nam lēticulæ alia quoq; parte corporis naſcū
tur quas curare pene ineptiæ ſunt: Sed eripi tamen fœ/
minis cura ſui cultus nō poteſt/Lēticula quoq; uaſis ge
nus Cor.Celſus.ii.quin etiam calido oleo implētur Vtri Vtriculi
culi & in uaſa fictilia ad ſimilitudinē quas lēticulas uo/
cant aqua coniicitur:Plinius. xviii.de lente duo genera

eius in ægypto alterum rotũdiùs nigriuſq; alterum ſua figura: unde uario uſu trãſlatum in lẽticulas nomen:

L ienteria lenitas inteſtinorũ cum cibus icoctus emittitur aut inteſtinorũ ipſorum uitio aut ex imbecillitate uirtutis eius quæ alimẽtã cõtinere dicitur/ Cor Celſus.iiii.Inteſtinorum lenitas oritur quæ cõtinere nihil poſſunt/& quicquid aſſumptũ eſt imperfectũ protinus reddũt: Vnde Liẽterici quos alii liẽteroſos uocauere/& ab aluo cita reſoluta fuſaq; Aluini quoq; dicũtur: aluũ autẽ aſtringũt Sorba/magiſq; ea quæ Tormĩalia uocant: Vñ nomẽ: Diariã medici cũ meri humores egerunt appellãt: Lienteroſi Diaria

L ucini paruis ſuillis & fere ſoricinis oculis: Plinius.xi.quis parui utrinq; ocelli Lucini iniuriæ cognomen habuere:

L umbago lumborũ imbecillitas dolor & uitium Sereno: Iſchian uocant nõnulli: ego uero potius Ixyan crediderim quãdo Lumbus ἰξυσ dicitur græcis: Lumbifragiũ a lũmbis Plauto ut crurifragiũ Apuleio/ Si me irritaſis inquit in Amphit. hodie lumbrifragium hinc auferes: Lumbare quoq; ueſtis a lumbis dictum: Iſchia Lumbifagiũ

L agophthalmos a leporũ ut opinor oculis cum dormiũt apertis uitiũ eſt ſuperioris palpebræ nimiũ exciſa cute in curatione pilorum in palpebris/aliaq; etiamnũ cauſa quibus fit ut oculus nõ contegatur: In quo ſi nimium palpebræ deeſt/nulla id reſtituere curatio poteſt ut ſeruit Cor. Celſus libro. vii. etiam ſi in pluribus codicibus ſcriptum eſt Glaucophthalmos: Glaucophthalmos

L uxata membra ſuis locis mota & ſoluta quæ græci (ut diximus) Strẽmata uocãt Cor. Celſus libro ultimo mo ueri oſſa ſuis ſedibus ſcribit modo cũ dehiſcũt quæ iũcta ſunt inter ſe/ut cũ latum ſcapularũ os ab humero recedit/ut in brachio radius a cubito/ut in crure tibia a ſura / Interdũ a ſaltu ut calcis os a talo/quod tamen raro inquit fit; Interdum articuli ſuis ſedibus excidũt: Stremata

L atria ſeruitus/ut λατρεία. Vnde Theologis noſtris cõpoſitum nomen eſt hiperdulia/ inter quas diſcrimen faciunt: Hiperdulia

L ararium a laribus domi ſacellũ in quo dĩas ſanctiores ue
nerabatur; Lares e uita functis boni meriti fieri: Lemures
& laruas mali meriti Plotinus Marcianus Capella Au/
guſtinus & alii uoluerunt: ut ſint fere illi Eudæmones. ii.
uero Cacodæmones: Lares dii familiares ex Mercurio:
& Lare nympha genitos tradunt/eaſdemq; Genios uo/
cant: & Deam Maniam larum matrem/de qua Macro/
bius Amiciebantur lares caninis pellibus/ & canes uigi/
lácia animalia ad pedes habebant eiſdem & porcoſa/
cere cõſueuerant maiores: Larem domum dici non eſt
qui neſciat Apuleius relicta patria & lare ultroneum exi
lium amplexus/ Eſt & focus larium Plinio. xxviii. quo
familia cõuenit: unde focolare neotericis:

Endemones
Cacodæmo/
nes
Dea mania

L umariæ falces quis ut. M. Varro ſcribit ſecant lumecta
ſentes & ſpinas in agris. Vnde a lumetis ſecandis nomẽ
inditum/ut ſerpiculis putatoriis a ſerpando id eſt alligã/
do: Sunt & meſſoriæ falces & fœnariæ: in cõmuni a ſe/
cando ſeculæ ueteribus nominatæ:

Fœnariæ fal/
ces

L epis ſquáma/unde Lepidochalcon æris ſquámam græ/
ci uocát ad multa medicamenta utiliſſimá: eſt aũt ſquá/
mæris Plinio. xxxiiii. decuſſa ui clauis/in quos panes
ærei feruminant: ſquáma excutitur ictibus iiſdem pani/
bus/flos æris cadit ſpõte: eſt & alterũ genus ſquámæ ſub
tilius ex ſumma ſilicet lanugine deceſſum quod uocant
Stomoma/meminit & Celſus lib. vi.

Lepidochal/
con

L ithotomos ſector calculi lapidis: quod cognomen fuit
Hámonii medici: Cor. Celſus. vii. Calculus maior ſi appa
reat ut extrahi nõ poſſit niſi rupta ceruice ueſſicæ ſendẽ
dus eſt/cuius repertor Hammonius ob id Lithotomos
cognominatus eſt:

Hámonii me
dici cognomẽ

L abardas barbaro noĩe nõ tñ temere poſito nec aſpna/
bili ſecures bellicas uocát quaſi Labradas: qñ λαβρυ ly
doꝝ lingua ſecuris dicitur/ Vnde Labradea Iouem i ca/
riá appellauere manu ſecurim tenentem: ab Arſelide ui/
cto candaule lydoꝝ rege impoſitá/quam ferũt Herculis
ſuperata Hippolyta amazone fuiſſe & Omphale dono

Labradæ

datam quam poſtea lydorum regis per manus accepe/ runt erit ergo nobis Labardifer qui λαβρες λανων:

L arix arbor nota nõ niſi accolis circa ripas Padi/& litto/ ra adriatici maris: inata amaritate cariem nõ ſentit/nec tineas admittit:flãmam ab igne non recipit Diuus Cæ/ ſar Larigni caſtelli circa alpes turrim comburere nõ po tuit quæ erat e Larice ĩquit Vitruuius:ideo caſtellum id larignum materies larigna appellata tunc primum co/ gnita cuius tabulæ ĩ ſubgrũdiis incẽdiorum traiectiões prohibent/Folia arbor pino ſimilia habet quæ nõ deci/ dunt ueluti Oleæ Lauro/Palmæ/myrto/cupreſſo/pinis/ hederæ rhododẽdro/abieti/pinaſtro/Iunipero Cedro/ Terebintho Buxo ilici aquifolie ſuberi/Taxo/ Tamari/ ci: Eidem materies prolixa & tractabilis ad inteſtinum opus/non minus ꝙ ſappinea: Larix & abies omnium arborum altiſſimæ & rectiſſimæ: Arbores q̃rũ folia nõ deci dunt

L ancula patua lanx Vitruuio in mẽtione trutinarum:

L eſſum lamẽtationem eiulatum flebilem in funere dixit antiquitas auctor. M Cicero. Lælio interprete & ſi ueſtis lugubris genus quidã crediderint.in plautia Truculẽto legimus Theus quoq; etiã lamẽtãdo leſſum fecit filio: Cic.locus

L ycopadas equos græci dicũt qui a luporum morſu effu gerint:hos generoſos & optimos haberi iam diu eſt re/ ceptum: Equi nobiles

L ithargyrium ſpumam argẽti uocãt:genera habet Erhy ſitin ex ipſa uena Argyritin ex argẽto/ Molibditin plũ/ bi ipſius fũſura/& inde nomen:Diſtat a ſcoria quo ſpu/ ma inquit Plinius. xxxiii. poteſt a fece diſtare: Spuma purgãtis ſe materiæ ut ſcoria purgatæ uitiũ eſt. Scoria

L otos arbor africæ peculiaris ũde Lotophagi:Italiæ quo q; non ignota fructu magnitudine fabæ/ croceo colore Ligno colos niger ad tibias expetito/Plinius.xvi. Lotos ſiue faba græca quã romæ a ſuauitate fructus ſilueſtris quidem/ſed ceraſorum pene natura loton appellãt:mi/ rum eſt profecto eius tamẽtis eſſe nihil amarius/fructu/ q; dulcius:Eſt eodem nomine & herba ſimilis fabæ cau

le/foliiſq; denſa congerie ſtippatis: idem.xiii. Loton di/
cunt folia cum ſole oriente explicare quæ noctu con/
traxerat:

L apſana ſilueſtrium braſſicarum una hirſutis foliis/ Sina
pi non diſſimilis niſi flore candidior eſſet / cocta in cibo
aluum leniter emollit:

Rumex L apathum & Lapathium rumex longa & uiuaci radice
Oxylapaton etiam effoſſa / Oxylapathon acuti oribus foliis & Ru/
Hippolapatõ brioribus noſtri nunc herbarii ut audio acetoſam uo/
Bulapathon cant/eſt & Hydrolapathon in aqua naſcens / hippola/
pathon/& Bulapathon de quibus Plinius.xx.

L orus & lorum: ut Corium & Corius dicetur: Apuleio
Lorus uerberãdæ mulieri deſtinatur Corii bubuli Plau/
to in pænulo: a loro lotarii in fabulis uel ſceniciſq; uin/
ciebant pletebantq; loris quos erant iuſſi: Veluti fere &
Brutii q Brutiani dicti a Brutiis propter defectionum omniũ
primam ad pœnos bello punico ſecũdo ignominia no/
tatis/de quibus Feſtus.A.Gellius in.viii.& alii: Eſt & lo
rum in libertinis ut bulla in pueris ingenuis: ut diximus
ex Plinio: Macrobius Saturnal. primo Ex quo conceſ/
ſum ut libertinorum quoq; filii qui ex iuſta duntaxat
matre familias nati fuiſſent togam pretextam & lorũ
in collo pro bullæ decore geſtarent: Nunc ipſi uidemus
loros curros collo paſſim ad ornatum geſtari:

Curri L yſimachia herba uulgo ut tentur aliqui Corneola/qua
utuntur infectores ad colorem uiridem panis ſuperin/
ducẽdum/ a Lyſimacho inuẽtore nomen retinet ut ſcri
bit Plinius. xxv.&. xxvi. Capillum inquit Lyſimachia
Hipicon flauum facit denigrat hypicon:

MEdianum Vitruuius pro medio intelli gi uult: qui medianas partes in domo uocat quæ a græcis Meſa: & colum- nas medianas quæ ab angularibus craſſioribus diſtinguerentur: eſt eidem & mediana teſtudo, unde mediani pa rietes intermedii domum diuidentes: Intermedii

Meniana Romæ olim ĩ foro dicta ut. M. Varro tradit: ab eorũ inuẽtore Menio qui primus ultra colũnas extẽdit tigna quo amplarẽtur ſuperiora auctore Feſto: & iã di- ximus, a quo & colũna Menia ad quã ſerui & fures alli gabãtur. Pedianus. M. Cicero in academicis & Plinius: Menias

Maltha dicitur a græcis inquit Feſtus pix cũ cæra mixta At Plinio. xxxi. calcis recentis gleba ad maltham uino reſtinguitur: tunditur mox cum adipe ſuillo & ficu du- plici liniamẽto, hæc tenaciſſima duritiã gypſi lapidiſq; antecedit, quod malthabatur oleo ante perficiebatur: noſtris cemẽtariis calx eſt diluta in mortariis macerata ad tectoria ad ſtructuras cũ arena aptiſſima Et libro. ii. In Comagene refert ſtagnum eſſe emittentem limum Malthã quã uocãt flagrantẽ: & ſolidis adherentẽ: Mal- thas Nonius ſcribit ueteres appellaſſe molles, quaſi mal- thacos: Vnde Malthinus Horatio: eſt & græcis μαλα κον nõ Malaciũ palliũ molle, & effæminatorum mollici- num Plautus in Bacchidibus Piſtoclerus pro galea ſca- phiũ pro inſigni ſit corolla plectilis, pro haſta talus, pro lorica malacum capiam pallium: & μαλακια molli- ties languida inde & Malachen genus maluæ ab emol liendo aluo ut diximus a qua ut uolunt Molochinũ in ueſtibus a colore floris maluæ ut tradit Nonius quaſi malachinum a quo molochinarii Plauto in aulularia: Malthinus Malachen

Materiarii Plauto fabri lignarii a materia quæ ligna ipſa ſignificat fabricis apta: Plinio Vitruuio innumeris unde materiata domus. M. Ciceroni. iii. off. Fabricã materia- rum inuenit Dædalus ceditur autẽ materia cõmodiſſime a. xx. luna. in. xxx. Sed inter oẽs cõuenit utiliſſime ſterni Fabri lignea

in coitu lunæ/prius tamen arbore circũciſa ad medullã & relicta i id tempus ut omnis humor ſtanti defluat:

Maſtigophoros

M aſtix flagellum unde maſtigiæ uerberones Bucedæ/flagriones ulmitribæ ſcapulares ſerui ĩ comœdiis Moromaſtix fatuorũ flagellũ: Maſtigophoros flagellifer: quo nomine Sophoclis aiax comœdia/in qua inducitur flagellis boues cedens/dum credit mugire Vlyxem & agaménona ob furorem quo agitabatur: Et Diamaſtigoſis diflagellatio/ qualis ſpartæ fiebat quotánis: auctore Plutarcho in Apophthegmatis/ad aram Dianæ pueri uerbera patienter tolerabant etiam ad mortem uſq;/hic

Vomonices
Maſtiche

Vomonices dicti in ara cõtẽdentes/ βωμος ara νεικεω contendo νεικη contentio/ Maſtiche uero Plinio Dioſcoridi & aliis: lachryma & gutta ſudás e lentiſco arbore/ gummi modo unde maſtichinus/ea eiicit reſoluit & intendit:

M ucidus qui mucorem contraxit: unde mucida panis fruſta Iuuenali/nam muccoſus a mucco:

Germaniæ
Predones

M onoxylum ex unico & ſolido ligno excauato nauigiolum alueumq; dicemus/Plinius. xvi. Germaniæ inquit predones ſingulis arboribus cauatis nauigant/ quarum quedam &.xxx.homines ferunt:

Coriza

M yxæ inter prunorũ genera quæ e ſyria nunc cœpere inquit plinius.xv.Romæ naſci: inſitæ ſorbis/primo qdem ſimiles niſi minores eſſent/ ex quibus in ægypto & uina faciunt: Myxa humor fluens e naribus ut muccus & & mala pituita naſi: Hippocrates myxá dicebat quam attici ut tradit Pollux Coryzam: Myxon græcis dicitur qui noſtris muccoſus:

Mellarii
Meliſſa

M ellιturgos Varro in re ruſtica mellarios interpretatur q exercent mellaria curá apium habenres Neoptolomi liber inſcriptus melliturgia, Meliſſonas græci mellaria & apiaria noſtri appellant/nam meliſſa apis græce dicta a nomine nymphæ quæ in peloponeſſo forte nacta fauũ guſtauit/& ſuauitatem admirata aliis ut ederent porrexit oſtenditq; quo pacto in poculis aquam melle dilue:

rent:quæ Mulſa appellata alſioſis cũ ſiet & micro pſy/
chis de mulſo uino iã diximus/Sed uide an Ioleb quod Iolebet
uocant medici mulſum recte appellari poſſit quãdo ex
melle harundinis & aqua roſacea decoquatur:

Monoceros equino corpore animal eſt capite cerui/horrẽ
do mugitu/ unico cornu frontem armatus: unde a no/
ſtris unicornis eſt appellatus: hunc ferunt amore uirgi/ Vnicornis
num & odore capi:

Melis animal infeſtum aluearíis unde nomen (ut uolunt)
quoniam mel appetit/Taxum(ut audio) uernaculi uo/ Taxus aíal
cant/Plinius.viii. alia ſolertia in metu melibus/ ſufflata
cutæ diſtentæ ictus hominum & morſus canum arcent
Ab hoc melium ſunt qui uelint dictum collare canum:
quod ex eius pelle fieret. M. Varro rei ruſt.ſecundo de Melium
canibus Ne uulnerentur a beſtiis imponuntur his colla
ria quæ uocant melium: id eſt cingulum circa collum
ex corio firmo cum clauis capitatis/At Feſtus Millus in Millus
quit collare canum uenaticorum factum ex corio con/
fixumq̧ clauis ferreis eminentibus aduerſus impetum
lupoꝝ Scipio Aemilianus ad populum: Vobis reiq̧ pu/
blicæ auxilio eritis quaſi Millus cani:

Mimi imitatores a quibus Pãtomimi & Archimimus.Sue
tonio/dicuntur & poemata laſciuia/unde mimographi
qualis laberius & mimiiambi a genere carminis / Plini?
Cæcilius epiſtolarum.vi. Scripſit mimiiambos tenuiter
inquit argute / uenuſte atq̧ in hoc genere eloquentiſſi/
me/ Mimũ & planipedem Diomedes eumdem eſſe uo
luit:Planipes a plano id eſt nudo pedo Feſto mimorum
autem græcis plurimæ ſunt ſpecies Hilarodos qui & ſi/
modos ab auctore Simo:laſciui delicati & carminis can Planipes
tor magodos a quo paꝝ differt lyſiodos/ Sotadicus q
& Ionicus & Cynædologus appellatur:eſt & Dicelista:
ſunt & Ithyphalli ebriorum ſpecie redimiti manulea/
tiq̧. Pantomimi apud priſcos ſaltatoreſq̧ Cinedi appel/
lati de quo Nonius:Plautus ĩ milite Tum ad ſaltãdum
non Cinædus magis uſq̃ ſaltat q̃ ego:

Muſtacea muſtaceiq; a muſto libi genus in nuptiis maxi-
me apponi ſolitum Iuuenali Catoni Athengo Palladio
Muſtum & aliis muſtum uinum nouum ſciunt omnes hinc mu-
ſteus recens nouus / & dulcis quoq; appellatur Cecilio
muſteus liber Martiali muſteus petaſo Columellæ mu-
ſteus fructus:

Miſogyneia odium in mulieres Ciceroni Tuſc. queſt. IIII.
μισοσ odium: Miſanthropos oſor hominum qualis
Miſantopos Timon qui inhoſpitalis dictus eſt ab athenienſibus / nõ
autem philoſophus ille amarulentus & mordaciſſimus
Sillographus Silli enim dicacitates & ſales dicti de quo
Gellius: Miſagathus oſor bonorum Miſodemus oſor
plebis minime popularis Miſothecni oſores artiũ Phi-
Miſagatos lothecni uero dilectores & Gynæcophili mulierolæ:

Melinum a melo inſula ꝓ candido accipitur Plinius xxxv
de coloribus natiuis & factitiis Naſcuntur inquit Sino-
Sinopis pis Rubrica Parethonium melinum eretria auripigmẽ
tum cæteri finguntur Melinum candidum eſt optimũ
in melo inſula; in ſamo quoq; naſcitur ſed eo pictores
non utuntur propter pinguedinem in medicina eũdem
uſum habet quem Eretria creta / pilos ditrahit & miti-
gat / Plautina ſcapha ancilla in moſtellaria Philematio
mulieri non iſtam ætatem inquit oportet pigmentum
ullum attingere neq; ceruſſam neq; melinum neq; aliã
ullam officiam: Vitruuius libro. VII. in mentione colorꝫ
Parethonium Parethonium ex ipſis locis unde foditur nomen habet
(hoc ipſum & candidum eſt) eadem ratione melinum
quod eius uis metalli inſulæ Cycladi melo dicitur eſſe:
At in floribus melinus color lutrũ ſignificare uidetur ex
Plinio & Dioſcoride:

Murenulæ Diuo Hieronymo ad marcellam ſunt orna-
menta & catulæ ex auro ut plurimum contextæ quo
Torques dam ordine flexuoſo fere ut torques inter monilia un-
de canticorum primo Murenulas aureas faciemus tibi
uermiculatas argẽto mõilia ipſa fiũt nũc e ſuccino nũc
e margaritis modo e Corallis e gẽmiſq; ſed hæc rariora:

Mitellæ a mitra fœminea ſunt ornamenta caput tegentia cum tidimiculis/unde i Idilio Maronis Copa Syrica ca/put graia redimita mitella/& in Aeneid. Habent redimiꝰ cula mitræ/Apuleius mitellaq́ꝫ textili contecto capite A mitra pendebat buccaꝶ tegmen/ut nunc a mitellis fœ/mineis i gallia/Seruius mitram & calanticam de qua in ſuperioribus/eamdem putauit/At mitra ſol perſis nomi nat/auctor Strabo / Inde mutriaca Lampridio i uita cō modi Antonini ſacra Oliſiridis qui ſol eſt macrobio & aliis / ac mitrax gemma multicolor contra ſolem uarie refulgens Plinio.xxxvii.

Mitræ

Calantina

Mundus muliebris ornatus: eo continentur quæcūq́ꝫ ad ornatum mulieris pertinent/ueſtes/anuli/gēmæ/ſpecula dentifricia/unguenta/ & alia / Vlpiano autem mundus muliebris eſt quo mundior fit mulier/Eſt & mūdus nu/ptialis ornatus nouæ maritæ/ut Celibaris haſta / flami/neum luteum Corolla/Tunica recta/ Toga pura/ flami/neum Ciniugulum zonaue/& anulus ferreus ſine gem/ma qualem Prometheo primum dederunt poetæ quo mundo ornata noua nupta/captiſq́ꝫ iam auſpiciis/ac ſa/cris Iunoni Iugæ unxiæ cinxiæq́ꝫ peractis & porco uete re æthruſcoꝶ ritu nō ſine auſpice ab utriſq́ꝫ imolato/e gremio noſtris aut ſi ea non erat ꝓximæ neceſſitudinis rapi ſimulabat cū ad uirū erat itura: aderant preſſo tres puelli patrimes & matrimes/unus qui facē præferret ex ſpina alba quia noctu nubebāt/duo qui nubētem tene/rent: Farreum præferebant/Cumeráq́ꝫ opertam in qua eſſent ſpōſæ utenſilia/Sed & Colum quoq́ꝫ lana com/ptam & fuſum cū ſtamie. Pronubæ monogamæ comi tes dabātur: Iugū in uico Iugario cōſtitutū ambo ſubi/bāt: Ipſa noui mariti domū ingreſſura poſtes lanis tāge/bat & adipe ſuillo lupioue iniūgebat: & ſtatim ſublatā intro ferebāt ne limen attingeret iubētes illā dicere/ ubi tu Caius/ego caia: atq́ꝫ aquis inſpergebāt/ qui tū aderāt utriuſq́ꝫ amici facem qua prelucente deducta fuerat dir/ripiebant/ ne aut uxor ſub lecto uiri clam nocte pone/

Dentifricia

Celibaris haſta

Camera

Mos nubētiū

ret/aut comburendā uir in ſepulchro curargi/quo utro/
ꝗ mors propinqua alterius captari putabatur: Faces
quinq; Cæriorum nomine accendebantur:noua nupta
aquam & ignem tāgebat/Tallaſſii nomen(ut apud græ
Nuptiaꝝ ritus
cos Hymenei) frequētauerūt epulæ nuptiales diſpone/
bantur cōuiuio magis iucundo q̄ profuſſo/Bulbos ſpō
ſis cū nucleis pineis aut erucæ ſucco & Pipere ad uſum
ueneris apponebāt/Muſtacea paſſim inferebātur/ odo/
ribus adolebātur omnia/omnia floribus frōdibus peri/
ſtromatis renidebāt : ad citharam feſceninos uerſus/la/
ſciuiora/& dulcia cōcinebant:Choreæ ſaltationes duce
bantur:In thalamo decēter ornato ingreſſis nouis ma/
ritis nuces iuglandes ſpargebātur : ipſi uero in lecto ge/
niali illo ſplēdide munditerq; ſtrato prima illa nocte in
tenebris Veneria lucta exercebātur non ſine titillātibus
morſiunculis: & occurſantis linguæ illiſu nectareo:aliis
autem cū lubebat noctibus ad cubicularem lucernam
illam cōſciam Plutarchus/Feſtus/M. Varro/ Plinius &
alii:Eſt tamen uxor ad laſiuiorē uoluptatem nō haben
da hinc Aelius Verus uxori cōquerēti de extraneis uo/
luptatibus dixiſſe fert / Patere me per alias exercere cu/
piditates meas : Vxor enim dignitatis nomen eſt non
uoluptatis:etiam ſi Martialis tetricam uxorem moneat
hoc uerſiculo:Lucretia toto/Sis licet uſq; die Thayda/
nocte uolo:

M ulticia ueſtes ſubtiliſſimæ corpus in umbrātes potiuſq̄
Ralla
tegētes/ut Ralla fere/ueſtis a raritate & phanoris trāſlu
ces de quibus ſatyrographus poeta nō ſemel : legimus
& in uita Cæſaris Valeriani ſcripſiſſe eū prefecto ærarii
daret Aureliano conſuli deſignato Tunicas multicias
uiriles decem : Lineas ægyptias .xx. Mantelia Cypria
paria duo/ Tapetia afra. decem ſtracula maura decem
& alia:

M onocores ueſtes apud uopiſcū i Aureliano Cæſ.dicent
ſemel tinctæ ſaturataeq; purpura/q̄ſi απαξβαφαι nō
dibaphæ/ ubi tū Hermolaus Monochroas legebat ut

Dichroas & Trichroas & Pētachroas ab uno duobus tribus & quinq; coloribus: eſt & ἰδιοχροον ſui coloris ipſius Vopiſci uerba ſunt Paragaudas ueſtes ipſe prim⁹ militibus dedit/cum ante non niſi rectii purpureis acce/piſſent & quidem aliis monocores aliis dicores/ Trico/res aliis & uſq; ad pentacores: quales hodie lineæ ſunt: ευχροωσ boni coloris:

Paragaudæ ueſtes

M antelis penulæ genus ut uolebat Hermolaus quē græ/ci Mandyam quoq; uocant & eo ueluti ſe lorica muni/unt/ſuidas/ μανδυασ ειδοσ ιματιου ιωερ κα/λατιναι λωρικιον ut ueſtis ſit ſpecies quæ & Loricum Plinius.vii. Mantelis meminit/etiam ſi ſcriptum eſt bal/telibus Plautus in captiuis Mantellū uocat & pro uela/mento tegmento operimentoq; poſuit: Nec ſubdolis mendaciis mihi uſq̄ mantelū eſt meis/Nec Sycophā/tiis:nec fucis ullū mantelum obuiā eſt: Mantelia & mā/tilia inter mappas habentur/a manibus tergendis ut iā dictum eſt: unde græcis χειρομαυτον mātile/nā mani bus aquam dabāt ueteres cōuiuis diſcōbituris ut apud Vergilium Aeneid. & Plautū in perſa & a cœna quoq; manus lauabantur/ Spartianus ī heliogabalo illudente paraſitis Cum tantum biberēt per ſingula fercula & ma nus quaſi comediſſent lauarent.

Mantilia

Cæromauton

M actrochetæ tunicæ a lōgis manicis quæ māuleatæ Plau tinus Pſeudolus manuleatam habere tunicam decet/di centur & Cheridotæ:

M etopoſcopi appellantur qui ex oris frontiſq; liniamētis obſeruatis/mores hoīum & quæ illis euentura ſunt pre/dicere ſolent: Plinius.xxxv. quēdam ex facie hoīum ad/diuinantem quos Metopoſcopos uocant μετωποσ frons σκοποσ Speculator obſeruator: unde Epiſcopi Iurecōſultis qui p̄ſunt panis & cæteris uenalibus rebus quæ ciuitatum populis quotidianū uictū uſui iungunt:

Epiſcopi

M ania furor & inſania uñ medicis maniaci: maior eſt ūn (ut dicitur) furor q̄ iſania/ Maniam eadem fere & melā choliam ſunt qui uelint: de quibus noībus. M. Cicero in

Tuſc.queſt. Feculentia aũt ſanguinis ut ſcribit Galenus
lienem nutrit ex cuius quſiquiliis ĩdigeſtis & eiectis redũ
dat humor alius qui melancholia appellatur ĩgenioſos
faciens auctore Cicerone & Ariſt.quales(ut ferunt)Em/
pedocles/Socrates/Plato & quicũq; in poeſi/in admini
ſtranda rep.ĩ exercendis artibus claruerũt:de illa Gellius
xvii.nõ paruis nec abiectis ĩquit ĩgeniis accidit:Sed affe
Lates ctio fere eſt heroica: Mania dæmonũ mater quos lates
Mania antiqui dixerũt Macrobius auctor/ At Feſtus ſunt ĩquit
Laruæ qui Maniam laruarũ matrem auiamue putant: Manias
aũt quas nutrices minitant̃ pueris paruulis eſſe laruas id
eſt manes/quos deos deaſq; putabãt quoſq; ab ĩferis ad
ſuperos emanare crediderũt:Fuere & maniæ turpes per
ſonæ deformeſq; figuræ/quas alii Maniolas uocant:
Morpheus M orphea ægritudo nõ ſine tumore colorem mũtãs:Mor
pheus unus e ſomni filiis a forma/quã in ſomniis expri
mit noĩatus/ artifex & ſimulator figuræ ut inqt Ouidi⁹
Exprimit inceſſus uultũq; ſonumq; loquendi & ueſtes:
Morphe μορφη/forma/μορφωσις formatio:
M yopiæ murũ ut diximus cauernulæ/ ſtercus Muſcerdæ
Sucerdæ Feſto/ut ſucerdæ ſuum;Plinius.xxviii. Murinum ſimũ
quod Varro muſcerdas appellat alopetias replet: My
ſotis herba muris auricula:
M ydriaſim ĩ oculis dicũt cũ pupula quidẽ ipſa colorẽ nõ
mutat/Sed effundit̃ & dilatatur interim ut uiſum oẽm
adimat interim ut partem : res uero ipſæ minores q̃ ſint
appareant:E contrario in phthiſi maiores:nã & pupula
Phthiſis cõtrahitur corrugat̃q;: hẽtur & oculorũ ĩbecillitas qua
ĩterdiu quidẽ uident:p noctes:nihil ut tradit Celſus:Sũt
& ĩter oculorũ uitia quæ a medicis Sycomata appellãt
eſt ĩ eis Paralyſis q̃ reſolutio alterũ modo/interdũ utrũq;
Paralyſis occupãs ex morbo comitiali/ ex ictu/ ex diſtẽtione ner
uorũ:ut intendi non poſſint/nec õio cõſiſtant ſed huc &
illuc ſine ratione moueantur ideoq; rerum proſpectum
non præſtent:
M elaniæ a medicis uocantur quas noſtri nigritias dicunt
Nigritiæ

Plinius.xxiiii.de platano/ Melanias quoq; ueteres addi
to melle emédat: quo loco meládrias expunxit Hermo Meſas
laus μελας niger. μελανια nigrities nigredoue/ úde
Melanchleni ab atra ueſte/ Melancholia/ Melácoriphus
Melanthion nigella quæ Git & eandem & a nigro ſemi
ne Melaſpermon uocant:

Mentagra lichen: Plinius.xxvi. Grauiſſimű ex his morbű
lichenas appellauere græco noíe: latine qm̃ a mento ſe Liches
re oriebatur ioculari primű laſciuia (ut eſt procax natura
multo℞ ĩ alienis miſeriis) mox & uſurpato uocabulo
Mentagram occupantē multis & intuitus totoſq; utiq;
uultus/ oculis tantum ĩmunibus: deſcendentē uero & in
colla pectuſq; ac manus fœdo cutis furfure: non fuerat
hæc lues apud maiores patreſq; noſtros: & primű Tibe
rii Claudii Cæſ. principatu medio/ irrepſit ĩ Italia/ quodá
Perſino equite Ro. quæſtorio ſcriba cum in Aſia appa/
ruiſſet inde contagionem eius importante:

Malatia ſtomachi debilitas mollities: & in grauidis præci/
pue Plinius.xxiii. Ho℞ ſemen edendű precipiunt ĩ ma/
latia ꝑgnantibus / ſed & tranquilitatē in mari malatiam
uocant quæ Pellacia Lucretio ſubdola cum ridet placi/ Pellacia
di pellacia ponti: a pellicēdo ideſt inuitádo trahendoq;:
ut Maroni pellax Vlyxes: Pellax

Mola quæ a græcis Myla/ durities fœminis in uentre tu/
morem inducens Plinius.vii. Inde unius utero quas ap/ Myla
pellauerunt molas / Ea eſt caro informis inanima/ ferri
ictum & aciem reſpuens mouetur: ſiſtitq; menſes: & ut
partus alias lœtalis/ alias una ſeneſcens/ aliquando aluo
citatior excidēs: Ariſtoteles etiam ſi græce.iiii.de genera
tione accidit mulieribus ut cű concubuerint & ſe cōce/
piſſe putent tumorē præ ſe ferente uentre pariant carnē
quam Molam uocant: Item cű ex humore crudo cōce/
ptus ſtetit tunc mola gignitur: idq; in mulieribus merito
aut ſolis aut maxime: Feſto Moluctrű tumor eſt uentris Moluctrum
qui etiam uirginibus incidere ſolet. Affranius uirgini tá
creſcit uterus quá grauidæ mulieri moluctrum uocatur

inquit tranſitus ſine doloribus: Sed & molucrũ dicitur
quo molæ uertuntur:harum aliæ aquariæ:aliæ manua-
riæ iumentariæq; ſunt Pomponio libro.xxxiii.digeſt.&
Paulo meta inferior Catillus ſuperior appellatur titulo
de fund.inſtructo:

M yrmiciæ uerrucæ ſunt Cor.Celſo libro.v.Lupini magni
tudine quæ miſſis altius radicibus formicæ modo non
Myrmix ſine dolore pungũtur:Vnde nomen: Myrmix formica
Formicatiões hinc a latinis forſitan formicationes Informicatiõeſue
ſunt: Et Myrmecias gemma Plinio. xxxvii.nigra emi-
nentias habẽs uerrucis ſimiles:

M orticini claui ut & alii in pedibus naſcuntur ſic dicti q;
his caro fere morticina mortualiſue Plinius.xxii.de La-
ſere Claues inquit pedum qui uulgo morticini appellã-
tur mixto nitro:

M eliceria Meliceriſq; Tuberculum & abſceſſus eſt ut ait
Pollux mellis craſſitudine in cubitis & genibus aliiſq;
interdum partibus ac in ore ipſo/Nam genus illud me-
liceriæ quod furũculo ſimile raro naſci Cor. Celſus lib-
Cerion ro quinto ſcribit niſi in ſcapulis Cerion fauuſq; dicitur
proprie de quo ſupra:Meliceria autem ſit ipſi Celſo al-
terum genus minus ſuper carnem eminens/ aurum lu-
tum ſubuiride/ſubpallidum magis exulceratum/Si qui
dem ad ſingulorum pilorum radides foramia ſunt per
quæ fertur humor glutinoſus ſubpallidus craſſitudinẽ
mellis aut uiſci referens interdum olei: Si inciditur uiri-
dis intra caro apparet:dolor & inflãmatio ingens adeo
ut acutam interdum febrem ſuſcitet / utcũq; meliceriæ
nomine utrũq; genus Celſo comprehenditur:cui libro.
vii. & meliceris in capite habetur ſic dicta quoniam in
ea humor liquidior melli ſimilis icluditur/ nec preſſum
Gangilion renititur ſed circunfluit/ut id quod Gangilion ſiue Gan-
glion uocant in eadem parte ut diximus:

Alphos M elas uitiliginis ſpecies:& eius quidem quæ Alphos uo-
catur & modo nigra modo candida eſt/ut iam dictum
ex Celſo/Plinius.xxi. de narciſſo / Nigras ĩquit uitiligi-

ties emaculāt:

Marcor inexpugnabile quoddam ſomni deſiderium: cu-
ius ſunt Caros qui ſopor Plinio non ſine grauitate capi
tis/ Lethargus a frigida materia ſomnifica ut diximus: Letargus
Nothrotes torpa & fere ueternus νωθρος ſegnis/moro Nothrotes
ſes uero & memoriam tollit/& rationis uſum intercipit:
quam ſubetiam medici recentiores ut opinor appellāt: Subetia

Manubias pecuniam e uendita preda uocant/quo nomi-
ne corpora rerum bello captarum continentur: de his
Cicero Aſconius .A. Gellius & alii: Manubiæ quoq; ia- Ictꝰ fulminū
ctus fulminum dicuntur Senecæ Porphirioni cæteris
primæ manubiæ fulmen pacatū dici audio quod mo-
net Iouis emiſſum conſilio:

Matrocola maiores & longiores chartæ à lōgitudine no
mine impoſito quas noſtri (ut reor) Regias uocant Nā
& Catullus regiam chartam dixit: ab eodem fonte ui- Protocola
dentur & quæ Protocola Notarii & formularii appel-
lant μακρος longus: Inde Macronthicus longus mu-
rus/Macrobius/innumera:

Muſtricola eſt machinula ex regulis in qua calceus nouus
ſuitur auctore Feſto: Affranius Muſtricolam in dentes Muſtricola
impingam tibi:

Mamphur Feſto appellatur loro circunuolutū mediocris
longitudinis lignum rotūdum quod circūagunt fabri
materiarii ſiue potius Tornarii in operibus tornandis: Tornarii
Tornum ipſum Theodorus Samius inuenit:

Marræ ferrea ruſticorum & olitorum inſtrumenta: Colu-
mella Contundat Marra/uel fracti dente ligonis:

Mattiacæ pilæ ſaponis dicuntur Epigrāmatorio poetæ a
Mattiaco germaniæ de quo Ptolomæus: Et Plini. xxxi.
Sūt inquit & Mattiaci in germania fontes calidi trans
Rhenum/Et de ſapone. xxviii. Strumis prodeſt & ſapo Sapo gallorū
gallorū hoc inuētum rutilādis capillis & ſeuo & cinere: inuentum
apud germanos maiore in uſu uiris ꝙ fœminis: noſtros
lixiuio calce oliuo ſale & tartaro cruſta e doliis uinariis
cum deeſt Catinia ſaponem durare uidimus:

Magnes lapis appellatus ab inuentore ut auctor eſt Nicãder: in Ida repertus/ nam & paſſim inuenitur ut in hiſpania quoq; fertur autem eum inueniſſe clauis crepidatũ & baculi cuſpide cum armẽta paſceret. Trahitur ab eo ferrum cuius duritia nihil pertinacius: Sideritis etiã dictus non aliam ob cauſam: quidam Heraclion appellant Plinius. xxxvi. σιδηρος ferrum: Vnde ſtruthio auis/ ferrum deuorans & concoquens σιδηροβρωσ dicetur:

Struthio

Mediaſtynus inter alia ſignificata mediæ urbis incolam notat: αστυ urbs. Vnde cum .y. ſcribitur in alio ſignificatu meminit/ Vlpianus titulo nau.caup.ſtab.libro.iiii. digeſt. Caupones inquit & ſtabularios æque eos accipiemus qui cauponã & ſtabulum exercent inſtitoreſue eorum cæterum ſi quis opera mediaſtini fungitur: non continebitur ut Atriarii & Focarii:

Meſenterium in mediis inteſtinis miro quodam naturæ artificio colocatum/ a poſitu nomen ſortitur: multis uenulis circunſeptum eſt unde alimenta cordi Iecori pulmoni & aliis miniſtrantur: εντερον inteſtinum: Vnde Enterocelæ:

Inteſtinum

Meſaulæ loca inter duas aulas media: Vnde nomen apud græcos (noſtri Andronas uocant (nam hinc periſtylia illinc Hoſpitalia habebant ad recipiendos hoſpites: quibus græci cum primis humaniter acceptis inſtruebant cubicula Triclinia & cum penu cellas ac primo die ad cœnam inuitabant: poſtero mittebant pullos oua olera poma reliquaſq; res agreſtes/ quæ Xenia uocarunt: habebant ſecretam in his hoſpitalibus libertatem ut oſtẽdit Apuleius & refert Vitruuius: Græci uero Andronas uocant Oecos/ ubi conuiuia uirilia ſolent eſſe/ q eo mulieres non accedant: qui oeci ad meridiem ſpectabant tam ampla magnitudine uti facile in eis/ Tricliniis quatuor ſtratis miniſtrationum ludorũq; operis locus poſſet eſſe ſpatioſus fiebant & alii oeci ad ſeptentrionem ut Exedræ/ uiridia uerſus/ & alii quoq; conſtituebantur

Xenia

in quibus mattes familias cum lanificiis habebāt ſeſſio-
nem:

M erones Vitruuio molles quædam pilarum fere ſpecie ad fiſtucato ſpiſſandum ad calcandum idoneæ dici ui-
dentur. Is de portubus & ſtructuris in aqua faciendis li-
bro.v. Arcæ inquit duplices relatis tabulis & catenis col-
ligatæ in eo loco qui finitus erit conſtituantur: & inter
deſtinatas creta meronibus ex ulua paluſtri factis cal-
cetur: niſi quis legere mauelit Peronibus ulua paluſtri
factis ut i Plinio. xxxvi. Peronibus harena plenis: etiam
ſi non ſit idem peronum & hic & illic uſus ſit hæc au-
tem anſa eruditis ad penſitandum: Pero calciamenti ge-
nus Iuuenali Vergilio & aliis: Arcæ Vitruuii locus Pero

M uſcarii claui capitati capite effigiem muſcariorum &
umbellarum imitante in quibus pendent ſemina qua-
rundam herbarum ut Marathri Aniſi Aneti Siſeris &
Fœniculi marini quam Bacceam noſtri uocant olitores
urinæ locis mire conferentem: Vitruuius. vii. de craticio
rum parietum tectoriis Cum paries inquit totus luto in
quinatus fuerit: tunc in eo opere cannæ clauis muſca-
riis perpetuæ figantur:

M ateola Plinio decimo ſeptimo & Catoni in re ruſtica
genus eſt marculi: Si parum deſcendat marculo inquit
ille aut mateola adigito cauetoq; ne librum ſcindas:
Eſt & malleus atq; inde malleolus quo nomine capita-
tus etiam utrinq; e duro ſurculus in uite feri idoneus
non æque tamen ut uiuiradix quam græci Moſcheu-
ma dicunt ſignificatur: nam ſurculi qui ſagittæ ex ea-
dem uocantur caput non habent ſed intorti pangūtur:
ut duo oculi extra terram emineant: hi in arborum ſur-
culis proprie nominantur unde germinant atq; inde In
oculator & Inoculatio inſitionis genus: de qua apud rei
ruſt. ſcriptores: Moſcheuma

M onobibli græcis ſingulares libri quales habentur Mar-
tiani Iureconſulti: & Pauli ſunt monobibli regularum:

M actra arca in qua panis fit ſeruaturq;: A. Gel. xii. Acco-

moda tu mactram uel ſi lubet arcam panariam [illegible] ϖοσ etiam græcis:

Monochromaton picturæ genus & ſingulis pigmentis & coloribus Picturam ægyptii a ſe inuentam cõtendunt: In græcia alii apud Sicyonem alii a Corithiis repertam omnes ab umbra hominis lineis circũducta unde Sciographia atq ita primam non aliam fuiſſe ſecundam ſingulis coloribus & monochromaton appellatam ut refert Plinius.xxxv. Inuentam linearem dicunt a Philocle ægyptio uel Cleante corinthio: ut cũq Iliacis temporibus non fuiſſe picturam in ea colores pigmentorum recepti quæ in auri & argenti metallis naſcuntur de quibus idem Plinius:

Nochromaton

Muriam noſtri Parmenſes aquam e ſalſis ſuis puteis hauſtam uocant quæ i grandib⁹ patinis ſubdito igne ſorna cum modo excocta dureſcit in ſalem: Plinius.xxxi. de ſalis factitii generibus Galliæ inquit Germaniæq ardentibus lignis aquam ſalſam infundunt: Hiſpaniæ quadam ſui parte puteis hauriunt Muriam appellantes: nec fieri ſalem niſi admixtis dulcibus aquis & ſcribit i.ii. De muria ſalſamentoꝝ diximus: a qua muriatica in Plautina Poenulo meminit & Martialis Perſius Columella Et Plinius quoq eo ipſo libro xxxi. Quin & e Muria ſalſamentorum recoquitur: iterumq conſumpto liquore ad naturam ſuam redit: Murina caparis cum aceteo ſorbere lienoſis cõmodũ eſt ut ſcribit Celſus: Lacertos quoq cum muria ſua penu ligata contineri nec labro negauit ut Vlp. inquit libro.xxxiii. digeſt. Muratã uero potionẽ Murinam & Murinum uinum unguentis cõditum appellamus απο του μοϱου tranſeunte: ut ſæpe y in u noſtrum: Non diſſimile eſt quod Hippocratium Galli nuper Italiæ monſtrauere immixtis aromatibus:

Sal facticium

Ex capari muria

Myoctonos muria interfector ut diximus unde Pli.xxvii. de aconito Nec defuere q Myoctonon appellare mallẽt qm̃ procul e lõginquo odore mures necat: Aconitũ aũt nunc maternus ſermo & medici Napellum uocant ue-

Napellum

nenorum omnium ocisſimum: Folia habet Cyclamini aut Cucumeris nõ plura quatuor a radice leniter hirſu/ta: radicem paruam Gãmaro marino ſimilem paulum incuruatam ſcorpionum modo/unde quidam Gãma/ron & Scorpion appellauere alii Pardalianchen a pan/theris quas eo necant: Naſcitur in nudis cautibus quas Aconas uocant: & inde nomen niſi potius quia eã uim habet in morte/quam Cotes ad ferri aciem deterendã Hanc uim prima Hecate Colchica inter uenandum de/præhẽdiſſe dicitur/nam cum abſq; pernitie prius ea her ba eſui eſſet Cerberi ad ſuperos tracti(ut uolunt)ſpuma contacta ueneni noxam contraxit. Aconæ

Mangones inſtitores eos uocant qui exornant interpol/lantq; res/quo uendibiliores ſint: ars ipſa Mangonium quãdoq; Plinio & mãgones uini iſta inquit in apothe/cis excogitauere/Iidem fere interpollatores rerum no/uatores/interpollatio nouatio/& eidem Plinio Interpol lium: & mancipia interpollatã Iureconſultus fuco & le/nocinio quaſi nouata: Et Africanus de uerb.ſig.lib.l.ff. Mercis appellatione homines nõ contineri Mella ait & ob eam rem/mãgones nõ mercatores ſed uenaliciarios appellati & recte: hinc Vlpianus.xxi.libro.ff.titulo de ediliTio edict. Quia igitur uenalitiarii inquit ſciunt faci/le decurri ad nouitiorum emptionem Iccirco interpol/lent ueteratores/& pro nouitiis uendunt: Et ueſtimenta interpollata pro nouis empta legimus libro.xviii.ex la/bionis ſentẽtia: titulo de contrahen.empt.Nonius Mar cellus tractum uideri uult ab arte fullonia quæ poliẽdo diligenter uetera queq; quaſi in nouam ſpeciem mutat Plautinus ſoſia in Amphit. Illic me homo interpollabit oſq; meum finget denuo: Et in moſtellaria interpoles mulieres uocat mulier inquit recte olet ubi nihil olet/nam iſtæ ueteres quæ ſe unguentis unctitãt interpoles. Vetulæ: edentulæ/quæ uitia corporis fuco occultant: Vbi ſeſe ſudor cum unguentis conſociauit. illico Itidẽ olent: quaſi cum una multa iura confundit coquus: Interpolium

Quid oleas neſcias niſi ad unum male olere itelligas:in
Moſtellaria ácilla Scapha Philemario peteti purpuriſſũ
Noua iquit pictura iterpollare uiſ opus lepidiſſimũ:

Mortaria ad uſus plurimos nota ſunt: ſignificant & lacu-
nas ſiue conceptacula etiam uernaculo ſermone in qui
bus calx intritaue macerata ſubigitur & ſeruatur. Plini
us.xxxvi. Arenatum quod tectoriis inducturi ſunt prius
in mortario ligneis nuctibus ſubigunt:

Magire lances coquinariæ unde nomen Plinius.xxxiii.
Tympana ſe iuuene appellata clemateras & láces quas
antiqui magiras ubi Hermolaus magidas legebat ꝙ de

Plinii locus

magide mẽſæ uel inſtrumẽti coquinarii genere mentio
nem habeat Pollux Eſt & panis ſiue offæ genus quod
magida uocát græci. Tympana uero a forma una facie
plana altera rotunda:

Muſeaca quæ uulgo opera dicimus / Muſiua Diuus Au-
guſtinus & Spartianus: Vnde Muſiuarii opifices: alii
Muſea: Plinius.xxxvi. Nõ pretermittẽda eſt & pumicũ
natura: Si quidem ita appellãtur quidam lapides eroſi
amne: In ædificiis Muſea uocát depẽdentia ad imaginẽ

Muſeum

ſpecus arte reddẽdam / quo loco / ſaxa eroſa annis Her-
molaus caſtigabat: Muſeum dicatum muſis: Amuſos
inelegás / a muſis alienus / Amuſoteros inelegátior: & lo
cum inquo muſis uacamus animũq; diſciplinis hone-
ſtamus: Cecilius primo epiſt. Verum ſecretũq; Muſeon

Stagiris

Plinius.xvi.nat.hiſt. Stagiris in muſeo populo alba: &
xxxvii. de gẽmis in triumpho Pompei Muſeũ ex mar-
garitis in cuius faſtigio horologium erat: Spartianus in
Hadriano apud Alexandriam inquit in muſeo multas
queſtiones profeſſoribus propoſuit & propoſitas ipſe
diſſoluit:

Myactonos muſcarum necator muſcicida / qualis Cento-
rius & olim Domitianus princeps quem ferunt inter
initia principatus quotidie ſecretum ſibi horariũ ſume-

Muſca

re ſolitũ / nec quicq̃ amplius q̃ muſcas captare ac ſtilo
præacuto cõficere / ut cuidam interrogáti eſſet ne quis

intus cum Caeſare non abſurde reſponſum ſit a Vibio Criſpo ne muſca quidem: Myias graeci muſcas uocant unde Myodes deus / cui olympiae ſacro certamine res diuina cum fieret ſtatim tauro imolato nubes muſcarũ extra territorium illud euolabãt: Et Myotis ueſtimenti in armenia genus a muſcis intextis: Mya muſa

Marga & Margos graecis quidam terre adeps ac ueluti glãdia i corporibus / ibi deſante ſe pinguitudinis nucleo qua terra ipſa alitur ut ſcribit Plinius. xvii. Vnde capnu margos / omnis autem marga aratro inicienda eſt: Mergae uero meſſorii inſtrumẽti genus Plauto / a quo mergites faſciculi ſpicarum Vergilio & aliis: Mergae

Miliarium & Miliare a mille paſſibus lapide diſtinctis unde ad primum ſecũdum decimũ uigeſimũ lapidẽ dicimus: eſt & miliariũ uas & miliariae porticus de quibus ſcripſimus: Pomponi⁹ titulo de au. & arg. leg. lib. xxxiiii. digeſt. Si Cacabos argenteos habebat uel miliarium argenteum uel Sartaginem uel aliud uas ad coquendum dubitari poterit an eſcario contineatur: Et haec magis coquinatorii inſtrumenti ſunt: nam miliarii apri a põdere nomĩati / ut miliariae oliuae a pondere olei quod ferãt annuo prouẽtu ut tradit Plinius. xvii. Sunt haec notiſſima quidem ſed mediocriter doctis non uſq; faſtidita: Miliariũ uas Millarii apri

Molibdena quae Galena cõmunis uena plumbi & argenti: dicitur & molibdena herba plumbago latinis quae uulgo etiam naſcitur in aruis folio lapathi craſſa radice hiſpida / haec commãducata ſi oculis ſubinde religetur Plumbum quod eſt genus uitii teſte Plinio. xxv. ex oculis tollit / de quo Serenus / Si uero horrẽdũ ducunt glaucomata plumbum: Eſt & plumbago (ut Sarcion quaedam gemmae caro in carchedoniis) uitium i ſmaragdis cum in ſole plumbei uidentur / quo etiam laeduntur: ſed & ii ſeneſcunt uirore illo euanido: Glaucomata Sarcion

Manna thuris mica concuſſu eliſa inquit Plinius. xii. de qua Galenus Dioſcorides & alii: quod rotunditate guttae penpẽdlt maſculum appellatur a ſpecie teſtium: Sti

Stagonia lat & quod ſtagonia uocatur: ἀπὸ τοῦ στάζειν

Mãna roris matutini mica dulcis Colore candido/con/creta e cœlo manans ĩ uſu medicĩæ recepta. Ros Syria/

Ros Syriacus cus a Syria ubi præcipua bonitas appellabatur/nunc in prætio Italiæ calabet habetur:

M ena Dea mẽſtruis fœminarum omnibus præſidens/ & coli cœpta/ut fluant ſuo tempore/ ut cõtineantur imo/dica meminit huiuſce Diuus Auguſtinus in diuina ciui/tate μὴν luna/unde menſis/inde menſtrua quæ & mẽ/

Mene ſes dicuntur Plinio & aliis/mena Menula piſcis notiſſi/mus:ſed hæc ut uereor uulgatiora ſciolis erunt ut ĩquit Pana gyris plautina Diuidie & Senio:

N Efrendes porci fere lactẽtes.M.Varro rei ruſt.iii.amiſſo nomine lactentis dicuntur nefrendes ab eo ꝙ nundum fabam fren/dere poſſint: id eſt frangere/ & iam dixe/rat cum porci depulſi ſunt a mãma a qui/buſdam Delici appellantur/neq; iam la/

Delici ctentes dicuntur: qui a partu decimo die habentur puri

Sacres & ab eo uocantur ab antiquis ſacres ꝙ tum ad ſacrifi/cia idonei primum habentur: Lacedæmonii porcellum lactẽtem atq; adhuc ſubgrumum Orthragoriſcum uo/

Orthragoriſc⁹ cant ut ſcribit Athenæus: meminit & Plinius trigeſimo ſecũdo At Infrendes pueri ſine dentibus/ꝙ frendere nõ poſſunt/ Infrendere ĩ ita dentes cum fremitu premere/ Maro dẽtibus ĩfrenẽdas:

N aſiterna uas aquarium. Mar. Varroni in re ruſt.ut Aqua lis ad ferendam aquam uas idoneum: Pompeius Naſi/terna inquit uaſis genus aquarii anſati & patentis: Plau tus in Sticho Ecquis hunc effert naſiternam cum aqua & in milite: Ibi erat bilibris Aqualis hic propter cados: iam in curculione & aqualem cum aqua properatin oci ius?mẽdatio etiamnũ addẽtes iuriſiurandi religionem:

N ugiuendi nugas nugamenta uendentes: Nugiuendos Plautus in Aulul.dici uoluit eos qui aliquid mulieribus

uendant: nam omnia quibus matronæ utuntur nugas uoluit appellari iquit Nonius: ſed mechanicos fere omnes nugiuendos recte dixeris: quando illis peculiare eſt non ſine nugis & mendaciis uendere. Nugones uaniloquos & nulli rei bonæ idoneos dicemus: Nugas Nugones

Nœgeum ueteres appellauerũt amicimen candidum: Feſtus Nœgeum amiculi genus: Liuius lachrymas de ore nœgeo deterſit id eſt candido: Amicimen

Nexilis ueſtis a nectendo: ut textilis a texendo: Lucretius Nexilis ante fuit ueſtis q̃ textile tegmen:

Nebulæ oculorum cicatrices ſunt in ipſis oculis parte ſũma ut ſcribit Paulus: Nebulones homines nihili, gerrones, frugiperdæ tenebriones, nugones, a nebula aerii uaporis rari & humidi. Feſtus. Nebulo dictus eſt qui non pluris eſt q̃ nebula: aut qui non facile perſpiciſſi poſſit qualis ſit: neq̃ nugator. Nebulones

Neuli a neuis tubercula ſiue maculæ natiuæ ſubnigræ in facie præſertim naſcuntur ſine dehoneſtamento: etiam ſi pili ſubcreuerint: modo nõ ſint multi: Horatius Egregiæ inſperſos reprehendas corpore neuos & Alceus poeta neuo in digito pueri (ut uolunt) delectabatᵘ ſunt iterdum gentilitii: ut gentilitiæ quædam familiarum notæ ſeleucicorum Anchora: Pelopidarum eboreus humerᵘ Aenobarborum ænea barba: Gẽtilitiæ notæ

Nomæ ulcera quæ exedũt uorantq̃ corpus ſerpendo Plinius. xxvi. Ad nomas oris folium cũ melle eſtur. xxviii. Nomas præſertim genitalium. xxx. de cochleis terrenis recentia uulnera cõglutinant: & nomas ſiſtunt quæ non adhærent: Item. xx. Compeſcunt mala corporis quæ ſerpunt Nomas uocant.

Nephritis renum morbus cum dolore, oxianoſos id eſt acutus morbus creditus Hippocrati: In ſenibus quidem inſanabilis fere, inde Nephriticuo qui eo uitio male torquetur medicus e pernitioribus q̃ primum adhibendus eſt ut aliis quoq̃ morbis omnibus qui non facile recipiunt curationem; nam imperiti ut ſunt multi ex inſy Oxianoſos

mis iſirmiora ſæpius redere ſolent/ſed mos is eſt lágué/
tium/ab omnibus iam diu receptus/ſummos medicos
niſi in ſumma deſperatione non uocare:

N eruici neruorum dolore & uitiis laborantes:qui & Neu
rici/Vitruuius.viii.uitio aquarum nerui inflatione ex lõ/
Neurici gitudine contrahuntur:& ita Neuricos aut Podagricos
efficiunt homines:Neruis autem frigida omnia inſenſa
ſunt Νευρον græcis neruus oſſium membrorumq; uin
Neurobatas culum & firmamen : Vnde Neurobatas e neruis fu/
nes chordaſue qui perambulant ut Schœnobatas ap/
pellat Firmicus : & Gelio libro.xii. Neurobapha neruis
Neurobapha mouentia;Neruus ut catenæ ad malos puniendos uin/
cula Feſto & Plauto in Aſinaria:Vnde Cato dicebat Fu
res priuatorum furtoꝶ in neruo atq; i compedibus eta/
tem agunt: Fures publici in auro atq; i purpura : Nerui
funiculi arcuum ad ſagittas mittendas Iulius Capitoli/
nus i Maximinis tanta fide aquilegienſes contra Maxi
minum pro ſenatu fuerunt/ ut funes de capillis mu/
lierum facerent/cum deeſſent Nerui ad ſagittas emitten/
das/quod aliquando Romæ dicitur factum:Vnde i ho
no ẽ matronaꝶ templũ ueneri caluæ Senatus dicauit.

N ympholepti græcis : Lymphati latinis furore perciti ut
Laruati laruati & ceriti fere quãdo quicũq; effigiem nymphæ
Ceriti uiderint furendi finem nõ faciunt:Vnde Vergilio Lym
phata regina:Val. Flacco Lymphauerat urbem : Papi/
nio Lymphante deo quo fit ut dilutũ uinum aqua mi/
xtum & Iugulatum ut ille dixit lymphatum non appel
lauerim:Adinamon quidem inter uina factitia non ſine
aqua uocant quaſi iualidũ & ſine uiribus: dantq; ægris
quibus uini noxam timent ut prodidit Plinius.xiiii.

N arcotica medicamenta ſtuporem & torporem iducen/
tia aduerſus ſenſum doloris/& cruciatus ſectionum pa/
Narce rata Narce ſtupor:

N oſocomion languentium uillã hoc eſt domicilium iter/
Comi pretatur Diuus Hieronymus/nã κωμη uilla/i quo ægro
tantes publice curantur/ut Florentiæ/Mediolani/ Senis

Romæ:& Hoſpitalia uocant: νοσος morbus/ægritu Hoſpitalia
do Noſema: Noſematicus græce ualitudinarius.ſunt q
Noſon peſtem uocent & inde Noſocomion in quo pe Noſocomion
ſte adfectis medella adhibetur.

N eruiæ ĩ muſicis iſtrumẽtis chordæ a neruis dictæ A.Gel.
viii.Suetonius etiam Tranquillus in lib.ludicræ hiſt.pri
mo ſatis inquit compertum eſſe/ſatiſq̧ ſuper ea re con
ſtare affirmat Neruias inſidibus brumali die alias digi
tis pelli/alias ſonare: νευρα græcis neruus id eſt chor Neura
da arcus:

N iptra lauacra νιπτω lauo: Titulus fuit comediæ Pacu
uii de qua Cicero queſt.Tuſc.ii.ſcripſit & Sophocles ni
ptra de ulyxe ambo eodem fere argumento/

N ecyia magicum ſacrum in ſcrobe Homero.xi.Odiſſeæ:
Hinc.M.Cicero Tuſc.queſt.prima aios.n per ſe ipſos ui
uentes non poterant mente complecti/formam aliquã Necyia
figuramq̧ quærebãt inde Homeri tota Necyia/inde ea
quæ meus Appius Necromãtia faciebat:Necys mortu Necron
us unde Necyia & Necyiomãtia/Necron cadauer:Mã Mantia
tiam diuinationem uocant/hic necromãtia quæ ſine ca
dauere fieri nõ poterat:

N ucleum in nucibus non eſt qui neſciat: Dicitur & in fer
ro/ex teſta quoq̧:Vnde Plinius.xxxiiii.in mentione fer
ri/Fornacium maxime differentia:in his quidem nucle
ferri excoquitur ad indurandam aciem/aliquæ modo
ſunt ad deſandas incudes/malleorumq̧ roſtra/ſumma
autem differentia in aqua eſt/cui ſubinde candens imer
gitur hinc ego facile crediderim ferri nucleum ad acie
induranda Acialiũ in Italia appellatũ: Et.xxxvi.de paui
mentis Rudus inqt in quo duæ quintæ calcis miſceant Acialium
pedali craſſitudine ſiſtucari: tunc nucleo craſſo ſex di Rudus
gitos ĩduci.Vitru. libro.vii. de ruderatiõe inſup ex teſta
nucleus ĩducat/mixtionẽ hñs ad tres partes/unã calcis
uti ne minor ſit craſſitudine pauimentum digitorum ſe
num/ſupra nucleum ad regulam & libellam exacta pa
uimenta ſtruantur ſine ſectilibus ſeu teſſeris/Vt id fer

Chondros
Pytena
me notet ſtatumen quod modo chondron interdum Pytena græci nuncupant materiam quamcũq; melio/rem intus ac reſiſtẽtem accipi uolentes/ Vnde idem Plinius de libro.xvii: Pinguitudinis nucleum dixit in ea ſe denſantem:Et Plautus in captiuis Nucleum amiſi reli/quit pignori putamina:Nux eidem in pſeudolo ſine nucleo caſſa dicitur/Te inquit amatorem inuentum inanẽ quaſi caſſam nucem:

N etrices fœminæ nentes: & netum aurum quod quis neuit unde Netores quoq; recte dicemus aurũ & alia nentes ad textile tegmen:

Cittara
N ucamenta dicuntur quæ pendent e ramis picearum/ & roboris quandoq; paniculatum modo/ut refert Plinius xvi. Squãmatim compacta: Cittara græci uocãt:Pani/culatum autem nomine ſignificãtur fere quæcũq; ſub/longa uel ſubrotũda tumeſcũt effigie: hinc comas etiã milii panici harundinis quoq; paniculas appellat idem Plinius:

Halmitaga
Acinus
Aphronitron
N itrum a ſalis natura nõ multum diſtat/olera uiridiora faciens: Halmiraga uocant exiguum quod fit apud Me/dos caneſcentibus ſiccitate cõuallibus quaſi dixeris ſal/ſacinum propter exiguitatem/ ραγα dicunt græci/ros acinum: ſpumam nitri Aphronitrum:& Nitrarias loca dicimus in quibus fit Plinius. xxxi. In nitreariis inquit non lipiunt:

N ouelletum uineam dicemus nouellas uites habentem paucis ab annis plantatas & fructum mox ferentes cu/ius meminit & Paulus. xxv.lib. digeſt.titulo de impẽſis in re dot. factis ex nouellis autem uitibus copioſius ex uetuſtioribus melius uinum haberi certiſſimum eſt:

Veſpertilio
Nyteus
Nyctages
N ycteris Veſpertilio a nocte qua uolat:minutis adeo pedibus ut carere uideatur uolucrũ ſola animal parit & lac in mammis habet quo pullos nutrit:Culices illi in cibis gratiſſimi: νυξ græce nox unde Nycteus equi plutonii nomen/ & nyctages totas noctes dormientes minuta hæc quidem ſed non omnibus aſpernabilia:

Neſtia

N eſtia ieiunii Solemnitas qualis primo: uere nobis eſt in⸗ſtituta a ſummis pontificibus nullo eſu carnium quadra⸗geſimam quam uocant Tarentini (ut ferunt) ſolemnita⸗tem ieiunii inſtituentes celebrauerunt quam νηστείαν nominauere: At ſiculi Edacitati & Cibo ſimulacra po⸗ſuerunt quando gentium alie frugi aliæ incontinentes ſunt. νηστεία Ieiunium νηστεύω ieiuno.

Nota de ſiculis

Naulium

N ablium ſiue Naulium muſicum inſtrumentum manu quod pulſatur ut organum fere in ſacros apud nos. Ouidius in arte amandi. Diſce etiam duplici genialia Nablia pal⸗ma uertere. nam Pſalterium organi genus Nablum quoque appellatur.

Onychites

Alabaſtrites

O Nyx lapidis genus ad ungue cuius colorem imitatur nomen habet: alii nec ſcio an melius Onychiten uo⸗cant: Sunt & qui Alabaſtriten eum dem nominent: Eſt & gemma colo⸗re unguis humani: quæ plures ha⸗beat tamen uarietates ut inquit Ze⸗nothemis & præſertim indica quæ ſit ignea & nigra⸗ adiiciunt non nulli corneam a qua Corneolarum ortum ſit nomen. Habetur & gemma Sardonyx ex ſarda & ony⸗ce Plinius. xxxvii. Sardonyces olim ut ex nomine ipſo apparet intelligebantur candore in Sarda hoc eſt uelut carnibus ungue hominis impoſito & utroque transluci⸗do. Claudius Cæſ. Smaragdos induebat & Sardonicas ſatis. n. conſtat ſingulorum libidinem ſingulis gemmis fe⸗ciſſe facereque precia: ut regum maxime: primus Ro. Sar⸗donice uſus eſt prior Africanus. Onychas quoque pecti⸗num piſcium fœminas uocant & mares Donacas.

Sardonix

Onycæ

Donacæ

Tarichon

O ua Tarica piſcium qua ſale condita ὠὸν ὠοῦ ταριχόν ſalſum ταριχεύω condio ut ſeruem cum ſale:

Ololyzontes

O lolygones coaxationes marium in ranis uocant: Ariſto⸗teles libro. iiii. hiſt. animalium græce tamen. Genus inquit illud ullulatus quem ololygonem nominant mares in⸗

Ololyzontes tei aquã reddunt: Vnde Plinio. xi. mares ipſi ololyzõtes ὀλολοζω ululo ὀλολύζω ululai καὶ ὀλολυγμοί:

Orificium oſ proprie ſummũ: Apuleius lagoena iuxta orificio ſenſim dehiſcente: pateſcens: Macrobius ultimo Saturnalium. Ventris ſu. duo ſunt orificia quorum ſuperius erectum recipit deuorata/ & in follem uentris recondit: Hinc eſt **Stomachus** ſtomachus qui paterfamilias dici meruit: quaſi omne animal ſolus gubernans: Inferius uero demiſſum inteſtinis adiacentibus inſeritur: & inde uia egerendi: At Plinius. xi. gulæ quidem ſummum fauces uocat/ poſtremum uero ſtomachum tendit is ad uentrem Sed ſtomachus pro ipſo uentre uentriculoque etiam uulgo ponitur a quo in aluum deſcendunt digeſta/ & cruda quoq; eius uitio uel morbo:

Oſtracos græce calculos & teſtulas appellamus: τὸ ὄστρακον teſta/ Oſtracitæ lapides ſimilitudinem teſtæ habent inquit Plinius. xxxvi. ὀστρακῖται. ὀστρακον teſtaceum/ fictile: **Oſtraciſmus** Inde oſtraciſmus exilii genus illud apud græcos/ quod teſtula collabefactari interpretatur Aemilius probus/ hoc eſt urbe pelli per ſigna teſtarum: Veluti ab uſu frondium lauri **Petaliſmus** Petaliſmus q dicitur/ de quo Diodo. a petalis quæ frondes dicuntur & quibuſdam folia: In id autem oſtraci exilium ampliſſimos uiros ſummo loco natos/ optimates/ & qui plurimum poſſe uidebantur/ inuidia maxime populari miſſos eſſe cõſtat: ut Damonem periclis præceptorem cum plus ſapere uideretur/ q̃ oporteret: & Ariſtidem illum qui Dicæos hoc eſt iuſti meritiſſimo cognomine/ & re fuit inſignis/ ſed audi quiſq; reipublicæ ut optimus ciuis inter primos prodeſſe ſemper ſtudes: Erat Ariſtides de re publica optime meritus/ ciuitate tũ **Nota de Ari/** eiiciendus ſedebat autem inter alios concionis homines illiteratus quidã ac plane (ut aſſolet) ruſticanus/ quiſcriptionis imperitus cum teſtulã ſua uenit ad Ariſtidem rogans/ illi Ariſtidis nomen inſcriberet quo patria pelleretur/ Tunc ipſe noſcis ne Ariſtidem inquit/ quod cum negauiſſet queſiſſe ex eo fertur/ quare id faceret/ aut quid

Ariſtides cõmiſiſſet cur ea nota dignus iudicaretur: cui
ille reſpondit ſe ignorare Ariſtidem/ Sed ſibi non place/
re q̄ præ cæteris iuſtus appellaretur: Tum ariſtides ta/
cens nomen ſuum oſtraco inſcripſit & homini reddidit
atq; mox urbe eiectus eſt: Quando rara ingenia multi/
tudini placere non poſſunt: Omnium ultimus Hyper/ Hyperbolus
bolus poſt q̄ improbos & humiles huic mulctæ ſubiici
cœptum/ Alcibiadis & Niciæ opera qui plurimum po/
terant oſtraciſmo mulctatus eſt auctor Plutarchus:

O mentum tenue & pingue reticulum: Plinius undecimo
uentriculi atq; inteſtina pingui ac tenui omento itegun/
tur præterq̄ oua gignentibus: huic adnectitur lyen in ſi/
niſtra parte aduerſus iecur: Vnde omentata Iſicia Api/
cio/ & nobis Iecuſcula omentata & omentata Tomacu/ Tomacula
la ἐπίπλοον græcis unde Epiplocelæ: ométata

O rexis appetitio cibi & eſuritio: Iuuenali & aliis: Spartia/
nus de Heliogabalo Amabat ſibi præcia rerum maiora
dici earum quæ menſæ parabantur: Orexin conuiuio
hanc eſſe aſſerens:

O ffector qui infector tinctorq; græcis βαφεύς ut di/
ctum eſt lanas & panos coloribus fucat. Primi lydi inſe/
cturam inſtituerunt: Plinius auctor. vii. cui infectus ipſa
eſt infectura:

O phiaſis ut diximus areæ genus eſt in capite infantium
cum alopetia fiat in qualibet ætate ut ſcribit Cornelius
Celſus: libro ſexto qui & id uero inquit quod a ſerpen/
tis ſimilitudine ophiaſis appellatur incipit ab occipitio
duorum digitorum latitudinem non excedens/ ad au/
res duobus capitibus ſerpit/ quibuſdam etiam ad fron/
tem donec ſe duo capita i priorem partem cõmittant:
ὄφις ſerpens ophiucus ſerpentarius iter aſtra/ ophio/ Ophiulcus
machus pugnator cõtra ſerpentes:

O ſcedo morbus notus A. Gellius lib. v. noct. att. de aduoca/
to qui coram Cẽſoribus clare nimis & ſecure oſcitaue/
rat cum ille inquit deieraſſet inuitiſſimum ſe ſe & repu/
gnãtem oſcitatione uictum: tenerique eo uitio quod oſce/

do appellatur / tum notæ iam deſtinatæ exemptus eſt: Oſcitatio in enixu lœtalis inquit Plinius eſt: Sicut ſternuiſſe a coitu abortiuum:

Offocatio uuluæ iter mala fœminarum pernitioſa habetur/dicitur & preſocatio quæ græcis πνιξ υστερικη fitq; cum uulua reſiliendo afficit uitalia hoc eſt cor cerebrũq; Pniges offocationes. Hyſtera uulua / Hyſteræ uero multitudinis numero ſecundæ græcis dicũtur quaſi poſteriora: Hyſterema poſteritas: ſed & choria & Deuteria ſecũdas appellant: Chorion tamen exteriorem dicũturnam geminæ ſunt: Interiorem quæ moliſſima eſt & tenuiſſima Amniam Empedocles uocauit: ſunt autẽ infantis cum in utero eſt uelamenta / ſe & choria græcis inteſtina Plauto choriæ: Capadox leno in curculione Lien inquit nerat renes dolent / Pulmones diſtrahuntur cruciatur iecur radices cordis pereũt choriæ oẽs dolẽt:

Pniges

Hyſterema

Chorion

Orbiolæ ab orbe ſpherica forma dictæ noſtris Lactariis Parmẽ. maſſulæ caſei cũ primis ouili / i cibis gratiſſimæ:

Organa tractoria machinæ quædam quibus pertrahũtur onera: ſũt & Pneumatica organa / aquis hauriẽdis ſpiritu interueniente idonea ad exſiccandas in uliginoſis & aquoſis ſcrobes / fondamẽtaq; ſubſtructionibus parata: Latini Spiritalia uocant / Plinius. xix. Hortos uilæ iungẽdos non eſt dubium riguoſq; maxime habẽdos ſi contingat profluo amne / ſi minus e puteo ptica organiſue pneumaticis tollẽdo / non hauſtu rigando: Eſt & in muſica ratio pneumatica / Organum muſicum inſtrumentum ſciunt omnes / a quo Organarii & organiſtæ: Sed machinarum genus tractorium græci βαναυσον uocant / Spiritale πνευματικον ex ſpiritus impulſione: tertium ſcãſorium ακροβατικον quo ad altitudinem tignis ſtatutis & tranſuerſariis ſcãditur ſine periculo ut tradit Vitruuius libro. x. Cui organa ſunt unius opere pendenti tactu perficientia quod propoſitũ eſt / ut Scorpiones Anyſocyclorum uerſatiões / machinæ uero pluribus operibus aut ui maiore / quæ coguntur effectus

Spiritalia

Vanauſon

habere/ut Baliſtæ Torculariūq; prœla:

Omoplatæ græcis dicūtur oſſa duo lata a ceruice utrinq; ad ſcapulas tendentia noſtri Scoptula operta uocant: Cor.Celſus.viii.meminit & in tertio:Platys græce latus: Vnde platycerotes & platyophthalmos Plinio a corni/bus/ab oculis:Et idem.xxvi.Agarico quidem & neruus inquit qui Platys appellatur atq; humerorum dolor ſa natur/ωμοσ humerus: — Scoptula — Platycerotes — Omos

Orthominium linum e paluſtri uelut calamo ſed dūtaxat eius inquit Plinius.xix.panicula nullo nūc in prætio eſt Vrticinum noſtrates tanq̃ fieret ex urticis uocāt/alii uul go Orthichinum/Hermolaus in Plinio Ortholinon Or chemeniumue caſtigabat: Aſiatici e geniſtis dies decē maceratis lina fecere piſcantium retibus idonea ut diu duraturis:In Italia Pelignum ĩ uſibus fullonum cōmen dabatur/nullum .n. cādidius lanæque ſimilius: ſicut in culcitris præcipuam gloriam ĩquit idem Plinius eo ipſo libro cadurci obtinent e gallia:Laus prima in toto orbe lino quod uiuum noſtri uocant græci ex argumēto na/turæ Aſueſtinum ασβεστοσ calxs:ignibus nō abſum mitur:mappæ lintea ueſtes ex eo flāmis purgantur non aliter quaſi alia aqs & cinere: Regū corpora funebrib⁹ ex eo tūicis īuoluta cremabāt/ut corporis cineres a reli/qs ſeparēt: hīc Virg. Oſſaq; lecta cado ſecūdū aliquos. — Orthichinum — Aſueſtinū — Virgilii loc⁹

Oxymyrſine ſilueſtris myrtus foliis acutis ad ſcopas uti/lis/in uſu ruſticorū maxime/ Ruſcum Caſtor ut inquit Plinius.xxiii.uocauit/ & medici herbarii Bruſcū appel/lant:μυρσινη και μυρτοσ græce Myrtus: — Silueſtris myr tus — Bruſcus

Olfactoriola quæ naribus admouētur odoris boni gratia quod ſolent mulieres/mulierarii/& quicquid eſt delica/tiſſimorum/ Sūt & olfactoria in medicinis ad olfactum Plinius.xx.in olfactorio collectam/ uel odore tātum na ribus adhibito/Idē.xxx. Sicut lethargū olfactoriis exci/tari:de quibus intellexit/ Celſus.iiii.in uuluæ doloribus Admouere inquit naribus oportet extinctum ex lucer/na linamētum/uel aliud ex his quæ fœdioris eſſe odo/ — Linamētū ni/dor q̃d faciat

ris retuli/quod mulierem excitet. Sút hæc minutiæ qui
dem multis tamen(ut reor)non diſplicitura:
O xycedrus acuto & ſpinoſo folio:altera cedrꝰ odore præ
Cedrealis ſtat:maiorem Cedrealem uocant:materiæ cedrinæ æter
nitas fere eſt:
O porice medicamentum a pomis arborúqꝫ fructibus ex
græco:αϖο τις οϖωρασ:fit autē īquit Plinius.xxiiii.
ad Dyſentericos ſtomachiqꝫ uitia in congio muſti albi
lento uapore decoctis malis cotoneis quinqꝫ/ cum ſuis
ſeminibus punicis totidem/ſorborum ſextario/& pari
Syriace mēſura eius quod Rhun Syriacē uocāt/croci ſeniūtia:
meminit & Celſus libro.iiii.
O bryzum aurum ſincerum depuratum delicatúqꝫ quaſi
αβρυζον:Plinīꝰ.xxxiii.quinimmo quo ſæpius arſit ꝓfi
cit ad bonitatem auriqꝫ experimento ignis eſt/ ut ſimili
colore rubeat ignis/atqꝫ ipſum obryzum uocāt/Sueto
nius in Nerone Exegit argentum puſtulatum aurum
Suetonii locꝰ obryzum: Vbi in quibuſdam codicibus aurū ad obru
ſam ſcriptum offendimus/de puſtulato argento Alphe
nus.xix.ff. Cum argētum inquit puſtulatum fabro da
retur ut uaſa fierēt aut aurum ut anuli:
O chra inter colores recepta foſſilis eſt/etiam in Italia/ſed
optima in Attica ut tradit Vitruuius. vii. habetur & fa
ctitia Plinio.xxxv.Sicuti & ſandaraca:naſcitur.n.& Ce
ruſſa in fornace cocta mutat ui ignis colorem fitqꝫ San
daraca:quæ ſi torreatur rubrica æqua parte admixta in
Sandix Scandicem trāſit:hac uero & Sinopide mixtis fit Scyri
cum/quo minium ſublinitur: Scādycinum colorem a
ſcādice herba uoluit Seruius:quæ ī olere ſiluestri a græ
cis ponitur unde Ariſtophanes Euripidi poetæ iocularí
ter obiecit/ꝙ mater eiꝰ Clitone olus quidem legitimū
nō uēditaſſet ſed Scādicē: peculiaris laus eius inqt idē
Plinius.xxii.eſt ꝙ fatigato uenere corpori ſuccurrit mar
ceſcēteſqꝫ ſenio iam coitus excitat: Rubricæ color no
men dedit/eſt & terra rei ruſt.ſcriptoribus Rubrica:Vn
de Rubricoſum ſolum/ ut a creta cretoſum/ab argilla

argilloſum a ſabulo ſabuloſum & a cinere cineroſum quod ad frumenta ſicuti pullum cõmendatur: Sinopis ipſa rubra quoq; a ponti ubi primo inuēta eſt / urbe Sinope nominata: qua uſi ſunt ad ſplēdorem / & penicillo & ſi lignum colorare placuiſſet: Oſtrum quoq; factitiis adnumeratur ex conchilio marino ut idem Vitruuius auctor eſt / Et q ex concharum marinarum teſtis eximitur ideo oſtrum eſt appellatū: Oſtum autem eſt id quod ex uno facto olei purum purgatūq; relinquitur: Oſtrum Oſtum

Ortygometra coturnicum dux appellat Plinius.x.de coturnicibus Aquilone ergo maxime uolant Ortygometra duce: Solomonis ſapiētiæ.xvi.nouum ſaporē eſcam parans eis ortygometram / & alibi / deſcendit illis de mari ortygometra ubi in genere coturnices ſignificātur: habentur & eidem Plinio .xi. Tettigometræ inter cicadas quæ ſunt earū matrices: Tettigoniæ quoq; quæ Theodoro cicadaſtræ: nam Achetæ dicūntur magis canoræ: Tettigometræ Achetæ

O τεττιγ γοσ cicada:

Oenanthe uitis labruſcæ uua inquit Plinius.xii.colligitur cum flore / cum optime olet: ſiccatur in / umbra ſunt ſubſtrato linteo / atq; in uaſa cōditur: quidā oībus præferūt Cyprium: nam africana ad medicos tantū pertinet noſcaturq; Maſſaris: pſtātior oīs ex alba labruſca q̄ ex nigra: fit ex ea omphaciū quod ideo Oenanthinū uocat: Maſſaris

Occētator cōuiciator occētare priſcis cōuicium facere cū id clare & cū quodā canore fieret ut procul exaudiret / quod turpe habet īquit Feſtus quia non ſine cauſa fieri putat: Plautinus Dorpalus ī perſa Hac enim illi noctu occentabūt hoſtium exurent fores & ī Mercatore nutent / nictent / ſibilent / uelicent / uocent / moleſti ſunt / occētent noctu ad oſtium:

Obſidianū uitrū a ſimilitudīe lapidis quem nigerrimi coloris / aliqñ & trāſlucidi ī æthiopia īuenit Obſidi?: Tinctura & pictura colorat ueluti nūc Muraniū Venetiis auro argento quibuſcumq; coloribus immixtis: Vaſa ea argenteis eſſent præcioſiora: niſi abſtaret fragilitas Muranium

quæ non nullis tamẽ prætium facit: Fiunt e uitro quæ/
cumq; fieri poſſunt ita ut ſimilia non uiderint maio/
res: Fit & tincturæ genere inquit Plinius .xxxvi. obſi/
dianum ad eſcaria uaſa totum rubens uitrum atq; non
Ad uaſa colo/res
tranſlucens Hæmatinon appellatum: fit & album/ &
murchinum / aut Iacynthos Saphiroſq; imitatum &
omnibus aliis coloribus: Hæc eſt alia nõ materia ſequa/
cior atq; etiam picturæ accomodatior: maximus tamen
honos in candido tranſlucente proxima Cryſtalli ſimili
Ambra
Obſidianus
tudine hæc ille: Sed quod ſi Ambra lapis qui nunc dici/
tur non alius ſit ab obſidiano lapide: Niger in germania
effoditur: eſt & luteus aureiq; coloris tranſlucidus ſed
adulterantur æque omnes: Fiunt ex eo ſectos tornãtes
ſculptis monilia: fiunt & coronæ quædam ad quotidia
nas preces quas decies ac decies repetentes deo ut reor
fatigato fundunt/numerandas:

PErpendiculum inſtrumẽtum filo ima
parte plumbato æratoue per gnomo/
nem diſcurrente: quo parietes angu/
Inuentũ Dædali
loſq; in primis/& Antas an recte pro/
cedant attollanturq; examinant fabri
murarii ac redẽptores/ id primo Dæ/
dalum excogitaſſe referunt:
Prothyra in ianuis domorum ueſtibula ut inquit Vitru/
Thyræ
uius: Thyras hoſtia græci uocãt: Labeo ait prothyrum
quod ædibus fure interdum ſolet/ædium eſt inquit Põ
ponius libro L. digeſt. Pollux Thyridas multitudinis nu
mero fores ipſas/ Thyrida ſingulari cauũ illud hians &
Hypothyra
pateſcẽs ĩ ualuis ſignificare tradit: quæ & Hypothyra &
Hypothyridas uocat: ĩ pthyra Acurſius anilia refert:
Paraſtatæ & paraſtaſes columnis appoſiti lapides pila/
rum fere modo ſunt: ut diximus/ Vitruuius libro quinto
Columnæ altitudinibus perpetuis/cũ capitulis/ pedum
quinquaginta craſſitudinibus quinum/habentes poſt ſe

paraſtatas altas pedes uiginti/latas pedes duoſſemis craſ/ſas pedem unūſemis/quæ ſuſtinēt trabes in quibus iue/hūtur porticuum contignationes: Vnde paraſtata in iu/mentis apud Vegetium / os cruris alterum quod & Pa/recmon dicitur Iulio Polluci: qui & meatus illos p quos genitură e teſtibus in urinæ uias defertur Paraſtatas uo cat: habentur & in prœlio inquit Paraſtatæ nomen offi cii quoniam adiūcti ſunt proſtatis qui cornibus preſunt Sicut epiſtatæ qui tertium in regendis his locum tenēt: Cetærum idem auctor lapides utrūq; latus oſtii munien tes Paraſtades non paraſtatas appellat/nos Antas: Sed eidem quoq; Vitruuio libro decimo: Tabulæ quædam certis inſtrumentis Paraſtatæ nūcupantur: Pilæ ipſe ui/cem colūnarum preſtant in ædificiis: Parecmon Epiſtatæ Antæ

P ortus pro domo ut iam dictum eſt: Vnde Porticus non nullis nominatæ/& angiportus/ Feſtus Pompeius Por/tum inquit frequenter maiores pro domo poſuerunt: Angiportus

P rætoria porta caſtrorū qua exercitus educebatur a Præ tore dicta: quando prætor magiſtratus oīs appellatus cui pareret exercitus: uel quia prætores initio erant qui poſtea conſules/& ii bella adminiſtrabant: de quibus & Iuuenalis: & eorum tabernaculum quoq; Prætorium: ut tradit Feſtus/Sed pretoria etiam domos ſumptuoſas rure extructas nūcupamus/Vlpianus libro.ff.l.Vrbana inquit predia non ſolum ædificia quæ in oppidis ſunt: Sed & ſi forte ſtabula/uel alia meritoria in uillis & in ui/cis: uel ſe prætoria uoluptati tantum ſereuiētia:

P hingites lapidis genus: Plinius.xxxvi. Nerone principe in cappadocia repertus eſt lapis duritia marmoris cādi/dus atq; tranſlucens/ etiam qua parte fuluæ inciderant uenæ ex argumēto Phengites appellatur hoc conſtru/xerat ædem fortunæ quam Seiani appellatiōe dicebat a Seruio rege ſacratam aurea domo complexus/quare etiam foribus apertis interdiu claritas ibi diurna erat haut alio q̄ ſpecularium modo: tanq̄ incluſa luce non tranſmiſſa: Phengites

Porcæ

P uluinus ſedem notat.M. Ciceroni/Iuuenali & aliis:pul/ uinos Puluillosue eaſdem & porcas uocant in quibus ueluti ſulcatim ſua cuiuſq; generis ſemina & oleta ſerũ/ tur:Areas quoq; & Areolas ut iam diximus:Sed porcæ in aruis maxime Varroni Columellæ cæteris:

Mergæ

P ala inſtrumẽtum ruſticanum a pangendo. M. Varroni ad foſſuram agri aptiſſimum:Plautus in pœnuló Palas uendundas ſibi mergas datas ut hortum fodiat: atq; ut frumẽtum metat/Plinius.xvııı.Iuncoſus ager uerti pala debet/at in ſaxoſo bidentibus.L.Columella/Tum mihi feraro uerſetur robore Palæ: Pala quæ & Palaca auri maſſula:Sed & Pala anuli.M.Tullio dicta ĩ officiis:

Præſentariũ

P ræſentarium & præſentaneum quod ociſſime auxilia/ tur uel officit:A. Gellius.vı.de. M. Attilio regulo/Vene/ num ſibi carthaginẽſes dediſſe nõ præſentaneũ ſed eius modo quod mortem in diem proferret:Plinius.xxx.Ar ticulis luxatis præſentaneum eſt & ſeuum pecudis cum cinere & capillo mulierũ.xxxvııı. Datur & lingua equi inueterata ex ulno præſentario medicamẽto.xxıı.Cæte/ ris ueneno: Plautus præſentarium argentũ uocat quod quis illico accepturus ſit & Apuleius uini præſentariam dicitur & præſentiſſimum conſilium Fabio/& præſen/ tiſſima remedia ſunt ipſi Plinio/ut Cor. Celſo auxilium præſentiſſimum:

Præcoqua

Serotina

P ræcox inter prima matureſcit citiuſq̃ ſoleant ſui generis alia/Vnde præcocia & præcoqua perſica Plinio/ Mar/ tiali:Cocia pruna quæ ordeatia ab eius fruges maturita te nos a uilitate Aſiniola uocitamus/præcoces ficus/pre cox uua/& ĩnumera:quibus contraria ſunt Serotina:un de & Serotina ſemẽtis Plinio.xvııı. Feſtinatam inquit ſe mentem ſæpe decipere ſerotinam ſemper:Præcocẽ pu/ gnam cum dixit Ennius/& fugam Lucilius præcocem ac Neuius præcocem puellæ libidĩem ĩmaturam & an te tempus acceperunt:Quartilla apud Petronium Arbi trum precocis merito libidinis dici poſſet: ut quæ nunq̃ meminerat ſe fuiſſe uirginem:Habetur & præcox inge/

nium præmaturæ ut ferũt mortis indicium:

P olyceronius multi tẽporis lõgæuus ut Macrobios qua les dicũtur Cerui Cornices Phœnix unica auis & alia: Macrobii

P ſychrolutres frigida corpus lauans Plinius.xxix.Charmis e maſſilia frigida etiã hibernis algoribus lauari perſuaſit merſit ægros in lacus uidebamus ſenes cõſulares uſq; in oſtentationem rigẽtes qua de re extat etiam Annei Senecæ aſtipulatio: Is libro epiſtolarũ ad Luciliũ.vii. Frigidæ cultor inquit mitto me in mare quomodo Pſychrolutrem decet gauſapeatus Idem.xii Ille tãtus Pſychrolutres qui kalẽdis Ianuariis euripum ſalutabam: Et Carinus princeps Balneis ita frigidis uſus eſt ut ſolent eſſe cellæ ſuppoſitoriæ frigidariis ſemper niualibus unde cum per hyemem aqua fontis pertepida ut ſolet.i. naturaliter in piſcina uſus eſſet dixiſſe balneatoribus fertur. Aquam mihi muliebrẽ preparaſtis: ut apud Vopiſcum legimus: το ψυχος frigus: ψυχεος frigidũ & το λουτεον lauacrum:

P ancratiaſtæ a pancratio qui generibus quinq; ludorum certarũt & uicerũt: Pentathli qui certarũt de pancratio Vlp.ix.ff. Si quis in colluctatione uel in pãcratio uel pugiles dum ĩter ſe exercẽtur alius aliũ occiderit: At Periodo uictores ut ait Feſtus qui ſacra græciæ certamina obierũt & uicerũt Nemea Pythia Iſthmia olympia: Certamina græciæ.iiii.

P ycta o πυκτης græcis: pugil latinis a pugno. At. Mar. Varroni a pugnando: Vnde Pyx Agathon Homerus Pollucem uocauit: & a Martiale dictũ eſt Pyx agathos fuerat nũc erit hippodamus: πυξ cum pugnis pugilice aduerbium græcis αγαθος bonus quaſi pugilatu excellens: latini enim pugilatum dicunt certamen ipſum græci Pyctalen:

P etauriſtæ Nonius inquit a ueteribus dicebãtur qui uel ſaltibus uel ſcenis leuioribus mouerentur: πεταμαι uolo: hinc & Petiaminarii corpore agiles uolare quodã modo uidentur: Claudianus uel qui more auium ſe ſe iaculantur in auras Tradit Firmicus ultimo matheſeos Petiaminarii

ſub delphini natos ſidere futuros Petaminarios & Petauriſtarios:

P reſtigiator & preſtigiatrix fallaciis pollens & preſtigiis quæ ſunt eluſiones & deceptiunculæ: nam qui norunt artem preſtigii ſub acetabulis illis ſuis ſeu calculis cernunt quæ poſtmodum non appareant: quo certát poſita aut nó poſita dicere oporteat: manuũ præſertim agilima quadam agilitate oculos adſtantium perſtringentes ita ut cogant illos credere quod non eſt/uel re ipſa decipiant Preſtigii inuẽtor Mercurius: A. Gellius. xii. Hæc mera ueritas Tuſculani hominis egere ſe multis & nihil tamen cupere dicẽtes plus hercle promouet ad exhortandam parſimoniã/ ſuſtinendamq̧ inopiam q̃ græcæ iſtorum preſtigiæ: philoſophari ſe ſe dicentium/ umbraſq̧ inanes uerboꝶ fingentium qui ſe nihil habere & niſi tamen egere ac niſi cupere dicunt/ cum & habẽdo & egẽdo & cupiendo ardeant: Plautus ĩ captiuis operta quæ fuere aperta ſunt patent preſtigiæ:

Præſtigii inuẽtor mercurius

P recarium ut ſcribit Vlp. iureconſul. eſt quicquid precibus petenti utendum conceditur tam diu q̃ diu is qui concedit patitur: precario data quæ ſunt illico reddẽda cum repetuntur:

P teroti calices alati pinnatiq̧ dicentur ab aliqua ſimilitudine: Plinius. xxxvi. Sed quid refert Neronis principis prĩcipatu repta uitri arte/ quæ modicos calices duos quos appellabát Pterotos ſextertiis ſex milibus uẽderet πτερὸν alam dicunt: Vnde Ptera & Pteromata templorum muri duo/ ut ait Strabo. xvii. ad altitudinem eoꝶ utriq̧ ſurgentes/ ita dicti q̧ alarum ſpecie quaſi protegant: Hic & monopteræ & Peripteræ ædes Vitruuio: Pſeudopteros quoq̧ & Dipteros in mentione ædium ſacraꝶ: Plinius. xxxvi. Aliæq̧ turſus extra muꝶ Labyrinthi ædificiorum moles: Pteron appellant.

Monopteræ
Peripteræ
Pteron
Andricelon

P urpuriſſum a purpura ut opinor/ e factitiis colorib⁹ græce Andricelon uocát: de quo Theophraſtus/ Ariſtóteles Plinius & alii: pictores eo utũtur & fœminæ rubentes ĩ

primis genas reddũt:hinc genæ & buccæ purpuriſſatæ:

P ſilothrum medicamen ne pili ſurgant/& ad prohibẽdũ eos e corpore:Plinius.xx.de braſſica cum laſere & aceto ĩ uicẽ pſilothri euulſus illit⁹ pilis naſci alios ꝓhibet: Idẽ xxx.de uipera Pſilothri uice utuntur euulſis prius pilis quos renaſci nolunt:Lampridius de heliogabalo In bal neis ſemp cũ mulieribus fuit ita ut eas ipſe pſilothro cu raret ipſe quoq; barbã Pſilothro accurans:Fel herinacei Pſilothꝝ eſt utiq; mixto cerebro ueſptilionis & lacte ca prino:Martialis pſilothro faciẽq; lauas & Dropace cal uam: Nũquid tonſorem Gargiliane times:

P lagulas quadrata lintea dicere ſolemus:nã plagæ ut No nius ſcribit grandia ſunt lintea/& lecticariæ modo uoca tæ Syndones:Dicũtur & quadrata proprie retia Plagæ quæ græci Atcyas uocant: Lectica riæ Syndones Arcias

P eriſcelis ornamentum circa crura de quo Horatius:Sce los græcis crus:Inde Monoſceli Plinio unico crure in cedentes & eidẽ Sceletizontæ a cruribus ſupplãtatores niſi maueli legere Celetizontas hoc eſt celete certantes ĩ equeſtri certamine currẽtes quos Celetas uocãt/Vnde xxxiiii. Equeſtres inquit ſtatuæ modo romanã celebra tionẽ habent:orto ſine dubio a græcis exemplo/ſed illi Celetas tantũ dicebant in ſacris uictores: unde & noſtri currus nati in his qui triũphauiſſent:

P anus in textrina ipſum uidetur eſſe ſtamen inuolutum quod & Panula & panicula uocatur/Lucilius foris in quit ſubtegminis panus eſt/a quo & tumor inguinis pa nus dicitur auctore Nonio/alii pro glomere fili in radio texentium panum accipiũt: quo in ſignificatu utitur M.Varro de lingua latina/Panis inquit dictus ꝙ primo figuras faciebant ut mulieres in lanificio in quo Panus: & ſic poſtea quaſi ei figuras facere ĩſtituerũt alias:Fit & panus in alis & in uertice cum dolore & diſtẽtione ue hementi:in eoq; quiddam ſimile puſtulæ eſt: dicitur & Panicula ac græce Phygethlon ut refert Celſus libro.v. Phygethlon Plinius.xxiiii.de uiſco:Panos mitigat omnis generis:Itẽ/

de hammoniaco/maturat panos/extrahit clauos/cum
melle/Idem.xxx.Panos aperit ſeuum pecudum cum ſa
Cantharides le/toſto/& mox/Cantharides mixta calce panos ſcalpel
li uice auferunt:

P olymita a multiplici liciorum uarietate μοτ̃ωσ licium
Vnde hexamytan fex Plinius.viii. Plurimis liciis texere
quæ polymita appellant Alexandria inſtituit:Vnde Po/
lymytarius textor ueſtis polymytæ: & Polymytarium
opus quod noſtri Plumarium uocant: & artifices plu/
Plumatile marios/a plumando ut uolunt: Nonius Plumatile aut
clauatum/aut ex plumis factum iterpretatur apud illud
Plauti in epidico/Cumatile aut plumatile aut cerinum/
gerræ maximæ: Vitruuius libro.vi. Ad ſeptentrionem
ſpectent & plumariorum inquit textrinæ pictorumq;
officinæ:

P aniculari i uendentes paniculos Xylinos aut Bambaci/
nos in primis purpuriſſo infectos/quibus utuntur fœ/
Bambicelli minæ ad genas ſanguineo colore fucandas/& Bambi/
Andricellos cellos uocant:alii Andricellos/eſt autem paniculus a pa/
no hypocoriſticos:Iuuenalis/quas paniculus Bombici/
nus urit:

P elliones pelliceas ueſtes conſuunt pelliariam exercentes
i pelleſuina/quæ eſt pellionũ officina:de pellionibus Lã
pridius in Seuero Cæſ.& Plautus in menechmis:

P atagium aurea chlamys Nonio quæ precioſis ueſtibus
Clymis imitti ſolet Plautus i epidico Induſiata/patagiata:Feſtus
patagium inquid quod ad ſummã tunicam/adſui ſolet
quæ & patagiata dicitur/ut patagiarii qui eiuſmodi fa/
ciunt:in quo ſignificatu Apuleius.ii.aſini aurei/Crines p
colla diſpoſitos ſenſimq; ſinuato patagio reſidenres/ &
Tertulianus de pauone/ qua colla florent omni pata/
gio inauratior:

P uppæ & diminutiua uoce Puppulæ puppi quoq; & pup
puli imagunculæ ſunt quibus cũ puellæ oblectantur &
ludunt ut cotidie etiam uidemus: Perſius nempe quod
Veneri donatæ a uirgine puppæ:Sed & puppas pueras

& puppos puellos appellarũt maiores/ auctor Nonius ex Varrone Martialis Puppã ſe dicit ſellia cum ſit anus Dicti etiam puſi & puſæ:unde Puſiones: — Puſi — Paſæ

P eredia edendi deſiderium:perediã inquit Feſtus & bibeſiam Plautus cum dixit i Curgulione intelligi uoluit cupiditatẽ edendi & bibendi: — Bibeſia

P aludamentum ueſtimenti genus imperatorii Vnde.M. Ciceroni/Paludati uulturii/Nouius chlamyda dixit:M. Varro inſignia & ornamenta militaria uocat paludamenta: ideo ad bellum cum exit imperator paludatus dicitur proficiſci:dicta autem ꝙ conſpiciuntur qui ea habent ac fiunt palam/Plinius Agrippinæ Auguſtæ Claudii Cæſaris paludamentum dat auro textili ſine ulla alia materie/ Idem xxii.Atq; (ut ſileamus)Callatiæ/Africæ Luſitaniæ granis coccum imperatoriis dicatum paludamentis/tranſalpina ſallia herbis Tyrium atq; conchyliũ tingit omniſq; alios colores: — Tyrium — Conchilium

P allium ueſtis philoſophoꝶ & græcorum cum primis:a qua palliatus:Inde palliolum & eo amictus palliolatus eo etiam cadauera contegebantur: A pallio Palliones pallioꝶ factores apud Lampridium: — Palliones

P hrygia ueſtis acu picta/ cuius artifices phrygiones uocantur: Plinius.viii. Pictas ueſtes iam apud Homerum fuiſſe/Vnde Triumphales natæ: Acu facere Idei phryges inuenerunt ideoq; Phrygiones appellati/ qui Acupictores/Toga picta cõſulũ & triũphãtiũ erat geſtamen: — Acupictores

P retexta ueſtis pueroꝶ ingenuoꝶ/qua poſita togam uirilem induebant:inde prætextatus ſermo/ & mos prætextatus nihil habens obſcœni: Dicta ꝙ illi purpura prætexitur:aliquando & magiſtratuum:Primus Tullus Hoſtilius rex Ro.toga prætexta uſus eſt/ auctore Pli. & ꝑtexta pulla uti ſolitos tantum legimus/ qui funus faciebant:Prætextæ apud Aetruſcos originem inuenerunt inquit Plinius.viii. Sũt qui uolũt mores prætextatos obſcœnos dici apud Iuuenal. — Prætextæ origo

P oderis tunica ad pedes demiſſa/ Diuus Hieronymus

Talaris tunica tunicam Talarem interpretatur lineam duplici Syndone quam Ioſephus Byſſinam uocat:

Palla P eplum ueſtis preſertim fœminea quam pallam nõnulli dicunt:ad ueſtigia uſq; deductam: Maro.xi.æneid. pro crinali auro pro lõgæ tegmine pallæ: Nonius Pallam

Pallium honeſtæ mulieris dixit ueſtimẽtũ hoc eſt tunicæ palliũ:

Scortea P enula ueſtis quam ſuper alias ueſtes accipimus: Itineraria habetur & ad pluuias ut ſcortea cum ſit interdum e corio Spartianus in Hadriano:In quo magiſtratu ad perpetuam tribunitiam poteſtatem omen ſibi factum aſſerit q penulas amiſerit quibus uti Trib. pleb. tẽpore pluuiæ ſolebãt:Imperatores autẽ nunq̃:inde penulatus:

Faſciæ P edules pedis calceamina ut crurules crurum e lana: antiquis faſciæ pedules qbus pro calciatu uſi ſunt: Vlpianus Iurecõſultus titulo de au.& atg.leg.libro.xxxiiii.ff. Faſciæ inquit crinales peduleſq; & pilea ueſtis loco ſunt quia partem corporis ueſtiunt quo loco crurules a cruribus faſcias quis non temere legerit uſitatiores tamen crinales faſciæ:

P antophilæ uulgo ſiue Plantophilæ ſoleatum crepidarumue genus e corio infarto ſubere hyemis tempore in uſu uiris æque ac fœminis, totæ amicæ pedibus illos a frigore niue & aqua defendentes:unde nomen:

Patitii P hecaſia Phecaſiiq; inter calceorum genera numerantur a quibus Phecaſiati erant & Patitii quaſi patẽtes: & ita Parmenſibus noſtris hodieq; nominantur quibus cum triumphaſſe.C. Marium referunt ſed hos patritios alii

Milare uocant Fuere & Mulei regum primo albanorum mox & patriciorũ a milando ideſt ſuendo nuncupati:Vopiſcus in Aureliano Cæſare:Calceos inquit Muleos & cereos & albos & hederaceos uiris omnibus ſuſtulit mulieribus reliquit:habentur & Apuleio lutei calcei: & nobis Pteroti ab alis,

P etaſus pileus & galerus capitis operimen ad Solem ad

Pileatus imbres maxime arcendos eo Mercurius inſignitur:inde Petaſatus pileatus galero redimitus:

P aſceolus ſacculus ex aluta numarius Plautus i rudente centum denaria Philippea ĩ paſceolo ſeorſum:numoꝝ receptacula habẽtur ſacculi Sacelli Marſupia/loculi lo/celli/crumenæ/uidulus/ſacciperium/folles & alia/ Numoꝝ receptacula

P harmaca bona & mala dicimus:meſon eſt idifferens & anceps uocabulum/ut noſtris quoq; uenenum/hinc ue/nenum cum dicis bonum adde uel malum/inquit C.Iu reconſul.de uerb.ſig.li.L.digeſt.Antipharmacum cõtra uenena/Pharmaceutice medicĩa de quã diximus/Phar/maceutica medicinalia fere qualia ſcripſit Galenus/Ale/xipharmacum ab auxilatoria & depulſoria ui nomen accepit/Plinius xxi.de Podio herba/nec magis alia her/ba conuenit medicamento quod Alexipharmacum uo cant celebrantur & Nicandri Alexipharmaca:Pharma codes odor medicati medicamentiue: nam pharmaco/polæ uenditores notiſſimi:inter quos erunt qui ſerpẽtes circũferunt/oſtentant pertractant ſine noxa/ſeq; a mar/ſis oriundos alii pſyllisue mentiuntur/ alii ſe Diui Pauli gentiles prædicant de quibus credendum eſt profecto/quod Celſus exiſtimauit:neq; Hercules inquit ſcientiam præcipuam habent hi qui pſylli nominantur/ ſed auda/ciam uſu ipſo confirmatam: Venenum Antipharmacon Alexipharmacon Hos cermatorios uocãt

P yriaſes fomenta dicentur quæ calida apponuntur mẽ/bris male habentibus: nam Pyriateria balnearum loca ab ignis calore ſunt fere ut laconica quæ dicebãtur & ſudatoria:Pyrolampides uero Plinio lampyrides ut di/ximus & noſtris Cicidelæ: igniũ modo noctu lucentes: Pyrolãpides Cicidelæ

P aſtilli ut diximus græcis Trochiſi nominantur a pane p diminutionem ut inquit Feſtus:cui paſtillum genus eſt li bi in ſacris rotũdi:Celſus lib.v. Paſtilli ſunt ad racentia uulnera glutinanda ſanandaq; apti: Plinius de ompha/cio lib.xii.Fit & alio modo cũ imortariis uua ĩmatura teritur:Siccataq; in ſole poſtea digeritur in paſtillos: Trochiſci

P eſſi medicamenta ſunt quæ fœminæ in molli Lana na/turalibus idere ſolent/Cor.Celſus lib.v.quæ fœminis ſu biiciuntur Peſſos græci uocant/compoſita medicamẽta

molli lana excipiuntur: eaq; lana naturalibus cõditur:

Lepides

P orrigo fit i capillo/barba/& ſupciliis / cũ iter pilos quædã quaſi ſquámulæ reſoluuntur/ a græcis Lepides/ Pli. xx. de mentaſtro/contra porriginem ex aceto ifunditur capiti in ſole/& xxxii. Teſtudinum ſanguine & porrigo oiaq; capitis ulcera curantur / quod & Serenus docuit: Celſus lib. vi. Porrigo ubi inter pilos iquit quædã quaſi ſquámulæ ſurgunt/hæq; a cute reſoluuntur/& itérdum madent/multo ſæpius Siccæ ſunt/modo ſine ulcere/modo exulcerato loco/non ſine malo iterdũ odore/ fereq; in capillo rarius in barba / aliquando etiam i ſupercilio cum humore eſt magis offendit: caput tunc ſæpe radendum cũ ſicca cõmodius eſt ſubinde pectendo repurgare/Inde Porriginoſi Caio Iureconſul. lib. xxi dig.

P orri i hoie medicis dicti/ſpiramẽta Pli. & aliis dicunt.

Hephritis

P hrenitis cerebri uitio naſcitur furioſa ut iquit ſerenus: febricitantium ꝓpriæ iſania eſt: nã ex febribus eã cõtingere tradit & Vulp. lib. xxi. ff. tit. de ædile edict. ide phrenetici/quando non phreneſis/ſicut Hephritis non nephreſis; Pleuritis non pleureſis: Arthritis non arthreſis dicitur

Error impitorum

niſi uulgarẽ ſequi uoluerimus imperitoꝝ cõſuetudinẽ qua factum eſt ut in codicibus fere oĩbus ſemper phreneſis & pleureſis inueniantur: ubi de ipſis habetur mentio ueluti in Cor. Celſi. lib. iii. Cui acuta inſania & i febre

Dementia

phreneſis dicitur/Sed cum dementia ipſa continue eſſe incipit: uel cum æger uanas imagines accipit / & demũ illis addictus eſt huic & ſomnus difficilis/& in primis neceſſarius eſt.

Ozolis

P olypus in naribus morbus mali odoris: a polypo piſce: cui pedes & Cirri ſunt multi & grauis odor capitis præſertim ozenæ (quam ozolin quoq; Ariſtoteles) inter polypoꝝ genera / quæ ſunt multa ut ſcribit Plinius. viiii. Cor. Celſus lib. vi. Polypus eſt carũcula modo alba/modo ſubrubra/quæ nariũ oſſi inhæret/ & modo ad labra pendens narem implet: modo retro per foramen quoq; ſpiritus a naribꝰ ad fauces deſcẽdit adeo icreſcit/ut poſt

uuam cõſpici poſſit/ ſtrãgulatq; hoiem maxime auſtro & euro flantibus: fereq; mollis eſt: raro dura/ eoq; magis ſpiritum impedit/ & nares dilatat/ quæ fere Carcinodes eſt/ itaq; attingi non debet: Naſcuntur iterdum etiam in naribus carũculæ ſimiles muliebribus mãmis/ atq; imis partibus quæ carnoſiſſimæ ſunt ihærent: medicamẽtis adurentibus curantur/ interdum tamen inareſcunt: Carcidones

P arotides collectiones apoſtemataq; ſub ipſis auribus ex iflamatione ibi orta/ uel poſt longas febres illuc impetu morbi conuerſo dicuntur/ in his glãdulis quæ iuxta aurem utranq; Adenes græce uocantur ut iam dictũ eſt: Adenes ϖαρα ωτα Vnde otalgia morbus aurium: Significant Otagia & parotides Cor. Celſo arterias duas dextra ſiniſtraq; iuxta guttur quæ ſurſum procedunt: atq; ultra aures feruntur/ Sed & eidem libro. vi. iuxta dentes in gingiuis tubércula quædam dolentia hoc nomine ſignificãtur: ubi Parodõtides legebat Hermolaus/ aut quemadmodum Paulus/ noſq; etiam & alii parulides/ Ipſi quoq; aurium cincinni parotides nominantur apud Pollucem: otus ue Parulides ro auis bubone minor noctuis maior aures habet plu Otus meas eminentes unde nomen: Aſionem latine ſunt qui appellent:

P aronychia abſceſſus appellatur circa radices unguium Galeno & aliis/ non ſine dolore/ quando nerui indigitis ungues gignunt/ ut dentes in gingiuis fiunt/ qui iniuria affecti intenſum dolorem mouent:

P terygium morbus inquit Celſus lib. vi. cum recedit carũcula ab ungue haud paruo cum dolore/ Plinius. xxviii. Fel Taurinum Pterygia digitoꝝ fel taurinum aridũ aqua calida diſſolutũ/ nam & pterygia oculoꝝ habentur cũ membranula quædam neruoſa oritur ab angulo narium/ uel temporꝝ parte/ ad coronam uſq; interim & pupulam operiens officit/ eodem Celſo auctore/

P neumoniam ſiue peripneumoniam pulmonis inflamationem uocant ex diſtillatione præſertim uehemẽti/ uel ſynancha/ uel ſuſpirio uel pleuritide prouenientem/ ut Synanche

P eriodicæ febres de quibus Celſus libro.ii.ſunt quæ cer/
tum circuitú habẽt/Plini⁹.xx.de Colocynthide ſilueſtri
cucurbita ſemina eius ſi fuerint pari numero adalligata
febribus ſanare dicuntur quas periodicas uocant:Perio
don ambitum etiam Rhetores: a quo periodicæ dictæ
Galeno & aliis/q̃ certo ſtatoq; circuitu redeũt:ut meræ
quartanæ & tertianæ:Et periodos uictor qui per ambi/
tum quatuor illa græciæ ſacra uicit certamina (ut iam
dictum eſt)ales hieronicæ ſacrorum certaminum uicto Hieronicæ
res maximam adoream reportabant:

P hlegmones ab inflãmatione dicti ſunt abſceſſus & col
lectiones & ipſe inflãmatiões quas & impetus noſtri uo/
cant:in his oportet Taſin cõtingere hoc eſt tentionẽ lo/ Taſis
ci in quem materia nocẽs confluit:quorũ genera cũ ali/
bi tum ad Glauconem Galenus proſequitur:Celſus pri/
mo libro Si ſanguis in eas uenas quæ ſpiritui accomo/
datæ ſunt trãsfunditur/& inflãmationem quam græci
Phlegmonem nominãt excitat:Inflãmationes mouent Phlegmõn
retenta materia/os læſum: neruus cartilago/muſculus/
& alia ſerpit autem ulcus in locũ puſtuloſum puſtulæ
ut idem inquit lib.v. in eum qui pallet aut liuet/pallor &
liuor in id quod inflãmatũ eſt/Inflãmatio in id quod in/
tegrũ trãſit:inter hæc febris acuta/quibuſdã deliriũ affi/ Delirium
citur ſtomachus plurimi ſub frigido ſudore moriuntur:
Muſculi uero percuſſi mortẽ afferũt/ preciſi ſanitatẽ re/
cipiũt:Et integrum corpus membrũq;/ſine febre/abſq;
morbo minime leſum/quod græci Ilicrines uocant: de Ilicrines
quo nõ ſemel idem auctor meminit:

P uſtulas græci phlyctænas dicũt/quarũ tria habẽtur ge/ Phlyctena
nera Exanthemata/Pſydracion & epinyctis/de quibus Exanthemata
iam diximus/ fiunt & aliæ puſtulæ minus utiq; infeſtæ Pſydracion
Plinius.xx.de lactuca: Ambuſtis quoq; prosum recenti/
bus priuſq̃ puſtulæ fiant cũ ſale illitæ/Idem.xxvi.de Ti/
thimallo:Eſt.n.tam feruẽtis naturæ ut pro ſe extra cor/
pori impoſitũ puſtulas ignium modo faciat/& pro cau
ſtico in uſu ſit:&.xxix.Ambuſta aquis ſi ſtatim ouo oc/

cupentur puſtulas nõ ſentiũt:utcũq; extuberatio eſt pu-
ſtula unde in pane inter coquendum adſurgit iterdum
& in digitis inter perſonandum cithara/ & inter foden-
dum ligone/ atq; ex multo itinere per æſtates i pedibus
proueniunt puſtulæ unde puſtuloſus:

P apulæ duo habẽtur genera ut ſcribit Cor.Celſus.v.unũ
cui per minimas puſtulas cutis exaſperatur / rubet & le-
uiter roditur:tarde ſerpit/ rotundum incipit/& i orbem
Agrion procedit : Sæuius eſt quod Agrion ideſt ferum uocant:
nam & cutis magis exaſperatur & exulceratur(ruborẽ
Boa iducũt ultra quæ)nomiatur q; id Boa Plinio.xx.ut dictũ
eſt:Seruius apud illud Maronianum.iiii.Georg.Arden-
Carbunculi tes papulæ atq; imundus olentia ſudor:Carbũculos in-
terpretatur:Sunt & ſudóris papulæ quas Cor.Celſus.v.
paſtulis adnumerat idẽ Plinius.xxiiii. de lentiſcino oleo
utuntur eo & contra nimios ſudores/papulaſq; ſudorũ:
Nigreſcũt & papulæ quædam:Vnde.xxviii.Papulis in-
quit nigris caſeus caprinus ſiccus ex melle & aceto:

P hagedænam exulcerationem uocant ad oſſa uſq; celeri
cum inflãmatione deſcendentem/odor illi fœdus/& ſa-
nies/ſed & mortem affert Plinius. xxviii. Ea uero quæ
phagedænas uocant in ulcerum genere corii bubuli ci-
Tithimallis nis cum melle & xxvi. Phagedænis quod nomen ſine
modo eſurientium eſt/& alias ulcerum Tithymalli me-
dentur cum Seſamis ſumpti/ ſunt & ipſi Plinio. xxiiii.
Vulnera phagedænica in mentione gallæ:Vnde Celſus
libro.vi.non nũq̃ etiam id genus cãcri quod phagedæ-
nes a græcis nominatur in cole oriri ſolet/quædam etiã
nigrities eſt quæ non ſentitur & ſerpit/ac niſi occuratur
ad ueſſicam tendit/ neq; ſuccurri poſtea poteſt/ fit & in
ſumma glande circa fiſtulam urinæ:

P yricauta græci : ambuſta latini uocant,quæ Cor.Celſó
& aduſta & aduſtiones dicũtur/Plinius libro uigeſimo
Ambusta quarto de platano Cinis inquit pilularũ ſanat ambuſta
igni uel frigore:

P yroboli tela ignita:quæq; non ſine igne mittuntur: ho-

rum mentio eſt apud Plutarchum in Dione, ubi refert Pyrobolorum incendio plures extinctos, habentur & Pyrecbola quæ nos igniuoma: Pyrecbola

P ſora græcis ſcabies unde ψωραλεος ſcabioſus: Plinio uidetur pſora interdum genus eſſe ſcabiei puſtuloſæ fe re & Sæuioris: ut ψωραγρια: Is libro. xx. de Silue ſtris cucumeris radice, Arida inquit cum reſina impeti ginem: & ſcabiem quam pſoram & lichenas uocãt pa rotidas, & panos ſanat: Pſoraleos Lichenæ

P hthiſis tabis ſpecies cum a capite diſtillans catarrhus pi tuitaue pulmoni exulceratioñe inducit Cor. Celſus. iii. oritur fere a capite, inde in pulmõem diſtillat: huic exul ceratio accedit, ex hac febricula leuis fit, frequens tuſſis eſt, pus excreatur, interdum cruẽtum aliquid: Phthoen tamẽ dicunt: quicquid excreatum eſt igne impoſitum mali eſt odoris: Inde Phthiſici: Sed tabem græci genera liter phthiſin uocant: a Tabe tabidi nominati: de Atro phia & Cachexia iam diximus: Phthoes Phthiſis

P hthiriaſis in cõmune corpus totum afficit: dicitur & in ſpecie & in palpebris quoties in earum pilis pediculi na ſcuntur: quæ cum ex malo ut refert Cor. Celſus libro. ſexto corporis habitu fiat raro ultra procedit: Sed fere tempore interpoſito pituitæ curſus acerrimus ſequitur exulceratiſq; uehemẽter oculis aciem quoq; ipſam cor rumpit: φθειρεος pediculus φθειρω corrumpto hinc phthirophagi a ſordibus dicti tanq̃ pediculis uictitan tes in ſqualore & pedore, quos & Pthirophagos recte dicemus ſicuti & pthiriaſin dempta prima aſpiratione: ut paſſim ſcribi uidemus: Pediculus Phthirophagi

P hygethlon panum quãdoq; dictũ legimus uel in Cor. Celſo libro quinto & panem quoq; a forma, tumore in eo non alto, Sed plano, in quo quiddam ſimile puſtu læ eſt: at dolor diſtentioq; uehemens, & maior præ ma gnitu dine tumoris: interdũq; febricula, id ipſum tarde matureſcit, nec magnopere in pus conuertitur: fit ma xime in uertice, alis, & iguinibus inter miutos abſceſſus

numerãdus:

Vulcera ad/ Calcem — P ernioneſ ulcera calcem occupant ut diximus: fiunt fri/goribus hibernis præſertim in pueris/ rubor eſt medio/cri cũm iflamatione:oriuntur puſtulæ/mox exulceratio dolor medicus/pruritus maior:

Tonſillas — P ariſthmia & Antiades quæ e noſtris multi Tonſillas di/cunt/ulceroſo interdum abſceſſu/ Galeno i faucibus nõ ſunt/ ſed in loco ad modũ proximo ſeu cõtiguo/ quem Iſthmon græci uocant Is in libris Anatomices ſpatium quoddam cõmune gulæ ac gutturi ad quod utrũq; ori ficium terminatur Iſthmon appellat/quoniã anguſtum & oblongum eſt: Alii pro faucibus ſiue oeſophago: nã oeſophagus græcis gula dicit̃ Meri Arabis & medicis noſtris quæ ad collum pertinet: oeſophagus enim ſiue Iſophagus nonnullis/ inter collum & arteriam poſitus deiiciendi cibi potuſq; uiam ſuggerit: unde à delatione cibi in uentriculum nomen accepit:

Iſthmon

Oeſophagus

P aſtinum ferramentum bifurcum quo ſemina pangunt̃ inquit Columella/præcipuum ad uineta:unde paſtinare altius terram aperire/& inde repaſtinare a quo repaſtina tio rei ruſt.ſcriptoribus:nunc quicquid emoti ſoli uineis præparatur repaſtinatum dicunt:

Repaſtinatio

P halangæ quibus baiuli ad ferenda cõmodius onera utũ tur:Sceryophoria Platoni dicuntur/ unde phalangarii quoq; nominantur/ modo hexaphori modo tetrapho/ri Vitruuius.x. oner; maxima pondera cum feruntur a phalangariis Hexaphoris & Tetraphoris examinantur per ipſa media centra phalangar;:uti indiuiſi oneris ſoli do pondere certa quadã diuiſionis ratione/ æquas par/tes collis ſinguli ferant operarii:Hiſdem pontes etiã ſter nunt/ Plinius ſuſtes nodo carentes Phalangas uocat: Phalangæ quoq; menſuræ genus atq; ponderis: Idem Plinius.xii.de Ebeno Herodotus eam inquit æthiopiæ intelligere malluit tributi uice regibus perſidis e mate/rie eius centenas phalangas tertio quoq; ãno penſitaſſe æthiopias cũ auro & ebore pendendo/Phalanges mace/

Exaphori

Tetraphori

Phalangæ

donici exercitus i primis notiſſimæ Lãpridius de Alex. Cæſare Fecerat & phalangem.xxx.millium hominum quos phalãgarios uocari iuſſerat Sed Iulius Polux phalanges & phalangia uocat ligna quibus ſubiectis naues trahi ſolent Araneorum etiam habentur phalangia ipſi Plinio & aliis:

P halangium aranei genus corpore exiguo/uario/acuminato ad ſaltum ingredientium/ noxio morſu/ut inquit Plinius.xi.quod.xxviii.dicit ignotum Italiæ:eſſe tamen nũc in Italiæ parte Apulia & fuiſſe nõnulli exiſtimãt: & eamdem Tarãtulam opinantur de qua diximus:utcũq Solinus miratur in tam exiguarum uirium corpuſculo eam uim fore ut ictum hominẽ ueneno interficiat:Creteq id malum dedit: Percuſſis tremor interdum oritur Idem Plinius. xxi. de Abrotono/Efficaſſimum contra ea quorum ueneno tremores & frigus accidunt ut ſcorpionum & Phalangiorum/ naſcitur & in eruo phalangius beſtiola aranei generis per hyemem aquoſam: Tarantula Alii ſtellionẽ dicunt

P yros græci uocant Triticum/Vnde Pyrinon triticeum: hinc Autopyrus panis ex ipſo plane totus tritico/quem & Syncomiſtum nũcupant:Ab Hippocrate Pyrinos & Anerectos appellatur/de Autopyro Plinius quem fermentatum ad nõnulla tradit utiliorem: Pyrinon Autopyrus Syncomiſtũ

P ronaus in frõte locus quaſi Antica/ante templũ:Ναὸς νεὼς ædes ſacra/Colũnæ ſunt iquit Vitruuius medianæ in pronao & poſtico ad perpendiculũ medii centri collocandæ:Item libro.v.Ne impediãt aſpectus pronai ædis Augusti : poſticum autem ſpatium poſt templum fuerat græci ni fallor Opiſtodomum appellauere: Antica

P hyſeteres piſces ab effectu nominis græci uocant quaſi flatores unde Ruffus in Arato Anheloſos nũcupat: Anheloſi piſces

P hylogyneia mulieroſitas amor erga mulieres Ciceroni Tuſc.queſt.iiii.qualis eſt in his quos mulieroſos uocant & mulierarios ut Iulius Capitolinus: Mulierarii

P linthus later græcis dicitur:unde Diplinthius & Triplinthius:Vitruuius ſecundo Parietes inquit lateritii niſi di- Diplinthius

Triplinthius

plinthii aut triplinthii fuerint ſeſquipedali craſſitudine non poſſunt pluſq̃ unam ſuſtinere cõtignationem: Sũt eidem in ſpiris columnarũ Plinthi & plinthides: & ĩ earumdem capitulis plinthi quoq; non ſemel: Spiræ pars ima plinthus: capitulis uero cum datur in ſummo fere deformabitur: Et libro.viii.de horologiorũ ratione uſũ & inuẽtione / ſcribit Plinthiũ ſiue lacunar / quod etiam in circo flãminio eſt poſitũ / Scopã Siracuſiũ inueniſſe:

Scopæ iuẽtũ

Phyſignomus qui mores naturaſq; hoĩum & hiſdẽ euẽtura ex oculis uultu totiuſq; corporis ut Gellius inquit filo atq; habitu ſe cognoſcere & prædicere profitetur: qualis olim Zopyrus celebrat: ars ipſa Phyſionomia:

Zopyrus

Ancones

Prothyrides ſiue Ancones ad ornatũ oſtiorũ exculptæ adduntur ſumma parte / dextra ac ſiniſtra ſupercilii ſub ipſo hyperthyro: noſtri architectones nocant in fronte habeãt craſſitudinẽ ex antipagmẽti tribus partibus unã: At ꝓthyra ueſtibula ſunt ut diximus: De hac dictione Thomas Plouatatius Piſauriẽſis deridet Acurſiũ & Hypothira lumen apertionẽ cauitatẽq; in oſtiis appellãt quæ quo modo cõſtituẽda ſint docet Vitruui⁹

Prothyra

Thomas plouatatius

Præfurnium in balneis diximus: Vitruuius.vii. Aedificat locus inquit (ut laconicũ) & expolitur marmore ſubtiliter / & leuigatur: ante id fit fornacula habẽs in laconicũ nares / & eius præfurnium magna diligẽtia cõprimitur ne flãma extra diſſipetur: In fornace reſina collocatur: hanc autem ignis poteſtas urẽdo cogit emittere per nares intra Laconicum fuliginem / quæ circa parietem / & cameræ curuaturam adhæreſcit: Inde collecta partim componitur ex gũmi ſubacto ad uſum attramẽti librarii: reliqua tectores glutinũ admiſcẽtes in parietibus utũtur: Item libro.viii Cœlũ quod eſt in balneis ex præfurniis ab ignis uapore percalefactum corripit & pauimẽtis aquam / & aufert ſecum in camerarũ curuaturas / & eam ſuſtinet / Ideo ꝙ ſemper uapor calidus in altitudinẽ ſe trudit / Hæc autem ex Vitruuio adſcripſimus ut ſub una præfurnii dictione poſita / multa alia ſcitu digna di-

Præfurnium

Cœlũ ĩ balneis

ſcerent lectores curioſi:

P uteolanus puluis maris opponit̃ fluctibus/merſuſq; pro
tinus fit lapis inexpugnabilis undis:ut ſaxum:& fortior Cicizena
quidem ſi cumano miſceat̃ cemẽto: In Cicizena quoq;
regione/terra nõ puluis eſt eiuſdem naturæ quæ demer
ſa mari lapideſcit:de his Plinius.xxxv. & Vitruuius lib/
ro.ii. Puteolanus inquit puluis cõmixtus cum calce &
cemẽto non modo cæteris ædificiis præſtat firmitates:
ſed etiam moles quæ conſtruuntur in mari ſub aqua eo Porzulana
ſolideſcunt.Porzulana a neotericis appellatur:

P upula & pupilla acies in oculis per quam ſolam uidẽdi
ſpiritus exit:Plinius.xxviii. Auguriũ ex homine ipſo eſt:
non timẽdi mortem in ægritudine ꝙ diu pupillæ imagi
nem reddãt: Duplex pupula faſcinatorem arguit:

P aracenteſis Plinio.xxv.de Anagallide herba punctio di/ Punctio
citur hoc inquit iniunguntur ante quibus paracenteſis
fit : hæc autem in Aſcite hydropis ſpecie/morbiſq; aliis
adhibetur: Sema

P hiloſomatos corporis amator:σωμα.n.Macrobio cor/
pus quaſi quoddã σωμα ideſt animæ ſepulcrũ:& quã/
doq; δεμασ/hoc eſt uinculũ ꝙ in corpore anima uin
cta habeat̃ ut in ergaſtulo & carcere/Vñ.M.Cicero i re/
publica pariter utrũq; ſignificãs/corpus eſſe uinculum/
corpus eſſe ſepulcrũ quod carcer eſt ſepultorũ ait Im/
mo hi uiuũt qui e corporũ uinculis tanq̃ e carcere euo/ Philomythos
lauerũt:ueſtrã uero quæ dicitur uita mors eſt:Philomy/
thos fabularũ ſtudioſus/qualis interdũ philoſophus ut/ Philotimus
inquit Ariſtoteles:Philotimus cupidus honoris / Phila/
crimatos pecuniæ: Philozous uitæ:ueluti bona procul
dubio pars mortaliũ Philautos ſe ipſum amãs Philau/
tia ſui ipſius amor/Philãdrus amans uiros/ Philerem us
ſolitudinẽ/Philtra amatoria:quæ ob amorẽ dantur po/ Philtra
cula animis ſæpe nocẽtia:quali ferunt Lucullũ impera/
torem clariſſimũ periiſſe & mille alia id genus/quorum
referti ſſima ſunt/dictionaria/minima etiã quæq; procul
cata & uulgatiſſima nullo delectu cõtinentia:

P ædagium in ædibus locũ dicemus ubi ſerui cõmorant: Plinius Iunior epiſt.vii. Puer inquit in Pædagio mixtus pluribus dormiebat: tãq̃ accipi poſſit pro cubiculo ſeruorum puerorumq́: qui græcis παιδες qui a natibus etiã

Pederaſtes πυγισταὶ nũ pederaſtes pedico/& pederaſtia pedicatus

Explicatus ipſe atq; amor ille dãnãdus erga puſiões: de quo Sue

ſuetoni locus toniũ mentionẽ habere ſunt q uelint in Nerone Cũ ſuper ingenuorum ĩquit pædagogia & nuptarum cõcubinat' ueſtali uirgini Rubriæ uim intulit: ubi Hermolaus Proagogia legebat: pro ſtupro ꝓſtitutioneq; eã uocẽ accipiẽs προαγω ꝓduco: nam pægagogia Vlp. Iureconſul. lib. xxxiii. dig. tit. de fund. Inſt. mancipia uidentur appellata: Si inſtructũ fundũ legaſſet ea inquit pedagogia quæ ibi habebat: ut cũ ibi ueniſſet præſto eſſent in triclinio legato cõtinent: At aliis loca pædagogorum: ut grãmatiſtariã: Pedagia in daciis habent & Iureconſulti/ diſcrimen inter illa tamen facientes:

P odia: funis quo uela tendunt/ Vergil. latino uerbo pedẽ appellauit: At Podiũ ĩ ſcena/ in ædilibus dicitur: Pedum paſtoris baculũ Agolũue quo pecora agunt noiauere:

Pedecoſus Pedes pediculos a q̃bus pedecoſus: unde eſt: Pedecoſus ſqualid' ubi me uidit caput ſcabit pedes legit: Pedẽ ſtruere priſcis ꝓ fugere dicebat: & Peda ueſtigiũ humanũ:

P roſophon perſonã dñt qua faciem obtegimus: Atheniẽſium (ut uolũt) inuẽtum cauatis corticib': & ab Aeſchylo poeta tragico ad actores fabularum tranſlatam/ Perſo

Perſonata uulneta nata inde uulnera latitantia intelligimus: hinc Donatus ĩ Terrẽtianum illud Cadauerosa facie id eſt ſubliuida ĩ

Donati locus quit & perſonata liuore ac rubore:

P yxia e buxo tabellas dicũt/ priſcis litteras ĩ buxo ob ſetmitatem ſculpentibus: Prudẽtius Buxa crepant cætata genis ĩpacta cruentis/ ad quod reſpiciens Diuus Hierõnymus pueris erudiẽdis litteras buxeas fieri ſuadet: Polluci uero Pyxion eſt pictoris Inſtrumentũ nam pyxides

Pyxion ĩ quotidianos uſus notiſſimæ: & buxũ ad tibias non eſt qui neſciat/ primi Phryges excogitaſſe credũtur: Nunc

ſacrificæ Tuſcoꝝ e buxo Tibiæ: Ludricæ loto oſſibuſqꝫ
aſininis & argento fiunt inquit Plinius.xvi.

P arthenonem locū græci uocant in ædibus abditiorem
uirginibus cōuenientibus/unde nomen παρθενον uir/
go: hinc Parthenias a uirginali uerecundia cognomen
(ut uolunt) Maronis/ex eo iſcia matre/cuſtodiſue i iuſſu
egredi pedēqꝫ efferre illis nō licebat/ſine noxa: quā con/
ſuetudinem ut optimā ſeruant e noſtris etiā nūc cōplu/
res: Simplici ætati facile iponitur: ac peiora facile præce/
pta iuuenes audiunt: quos uel maxime titillat blāda uo
luptas: fuerat & Athenis eo noīe templū Mineruæ quæ/
uirgo dicitur/ad Acropolin cura Periclis/cōditū ab Ictı/
no Architecto/ut apud ſtrabonē legimus/Plinius.xxxiiii
Fecit & Phidias & ex ebore æque Mineruam athenis
quæ eſt in parthenone ſtans:

Parthenias

Ictinus Archi/
tectus

P ſeudoſphecen dicimus mentitā ueſpam: quæ ſingularis
uolitat ut Plinius.xxx.auctor eſt σφηξ / κοσ ueſpa:

P auiculæ iſtrumenta a tundendo & culcando uidentur:
qn̄ pauire uerbū hoc ipſum fere ſignificat un̄ pauimen/
ta/& pauitores: Plinius. xviii. Frugem aratro quæſitam
furtim nocte pauiſſe ac ſecuiſſe puberi Duodecim tabu
lis capitale erat: poſt & a paſco dictum pauiſſe

Pauimenta
Pauitores

P rodromi præcurſores Pli. Cecilius Prodromon epiſtolā
dixit pcurſoriā/alter Plinius.xviii.oīfariæ hiſt. pdromos
Eteſiaꝝ flatus/nā prodromos ficus iam docuimus:

Eteſia/flatus

P icris lactucaꝝ una cui amaritas nomen impoſuit / ut illi
Syntheſi quā Hieram piceam uocāt medici & officinæ
Eſt & atra quæ Meconis appellatur: quaſi papaueracea
a copia lactis ſaporiferi: qn̄ omnes ſomnū parere iduce/
reqꝫ credantur: hinc Tacitus imperator cū lactucis pluri
mū uteretur/ſomnū ſe mercari illa ſumptus effuſiōe di/
cebat: Glycipicros amarus græcis qualis oīo Amor eſt
melle & felle ut ille inqt foecundiſſimus:

Hiera picea

Amor qualis

amor melle et felle foecundissimus

P ſoricū medicamentū Galeno & Dioſcoridi: Cor. Cel. li
vi. pſoricū oculis cōfert in collyriis: fit ex chalcitide cad/.
maiqꝫ ex aceto tritis & i uaſe fictili ficulneis foliis coop/

to ſub terra poſitis per dies.xx. & rurſus tritis/ meminit & Plinius.xxxiiii.

P anchreſta medicamēta/ χρηστον cōmodus α χρηστον incommodus: Plinius trigeſimo ſexto Sed cicho

Plinii locus

rium Intubumue ob præcipuam & cōmodam ſalubritatem Enchreſton appellauerūt oculoꝝ medicamentis & his quæ Panchreſta appellāt. Eſt & eidem xxiii. Panchreſtos ſtomachice i ſuperioribus nominata Sed uide ne perichriſta medicamēta intelligat & ita ſcriptum reliquerit.xxxvi.de quibus Dioſcorides ut iā ſcripſim⁹.

P roreta qui improra ſtans quid expediat proſpicit uñ nomen/ Plautinus Trachalio i rudente Si tu proreta iſti naui es ego gubernator ero: Paulus: xxviii. digeſt. Si a magiſtro inquit uel gubernatore uel conductore aut Proreta nautaue aliquid factū ſit: Portiſculū eundem fere ego facile crediderim qū is proprie hortator remigū eandē ut ſcribit Nonius perticā tenet quæ portiſculus dicitur

Portiſculus

ea excurſum & hortamenta inquit moderatur: ſi excuſſerit illam remiges non ceſſant ſi depoſuerit quieſcunt: Ennius annal. viii. parerent obſeruarent portiſculus ſignū cum dare cœpiſſet: hinc Plautus in Aſinaria ad loquendum atq; tacendū tute habeas portiſculum: quieſcente aūt nauigatione/ locus in quo remi: & gubernacula reponuntur caſteria uocat eius mentionem habet eo

Caſteria

ipſo loco idem Plautus:

Paraſitū cœni petā qs prim⁹ dixit

P araſitum antiquiores miniſtrū ſacroꝝ appellauerūt/ ſecuta ætas poſterior/ cœnipetā adriſorē/ i quo ſignificatu primus (ut ferunt) uſus eſt Epicarmus:

P auſarius pauſam faciens/ ut recraſtinator & procraſtinator: pauſa.n.eſt ab opere deſiſtentia ceſſatioq;/ & Nonio Marcello requies alicuius rei:

P ollinē triticeæ fariæ mūdioris florē paſſim appellant: trāſit & ad alia Pli.xxiiii.de pice/ ſubferuefacta iquit cū polline farraceo inde pollinariū incerniculū cribrūue quo excernit: Plautinus Agoraſtocles i poenulo: Nā iſte quidem gradus ſuccurret uſt cribro pollinario. Idem Plinius

Hiſpani e lino excuſſoria & pollinaria: & Pollinto Ca/
toni ac pollitor pollinis excretor & fariæ/Pollinctor ue/
ro q græcis quoq; Timiopola mortuoꝝ dicit̃ accurator Timiopola
& redẽptor/Nonio.Fulgẽtio & aliis a uerbo pollincere
unde pollinctus & pollinctura/Pollictores Feſtus uocat
& Polluctũram Plautus:

P lutei militares quoꝝ ĩ militia ĩ bello uſus ẽ ad oppugna
tiones Vege.iiii.ſcribit ex uimine cõtextos ciliciis uel cõ
riis cõtegi/ternisq; rotulis quaꝝ una ĩ medio ſit reliquæ
ĩ capitib⁹ opponãt/ĩ quãcũq; partẽ uolueris admoueri
poſſe/more carpẽti/quos applicãt muris/atq; his ꝓtecti
ſagittis uel miſſilib⁹ oppugnãt:Plau.ĩ milite ad eũ uineas Vineæ
pluteoſq; agãnã & ſub uineis bellicis ẽt actis ad mœnia
ꝓtecti milites ad ſubruẽda muroꝝ fondamẽta penetrãt:

P olimẽta feſto teſticuli uerris & porculoꝝ cũ caſtrãt/Plau.
ĩ menechmis aut ſincipiut aut Polimenta porcina:

P arapherna ſpõſæ ꝓter dotẽ quæ accedũt quaſi doti ad/
dita nã Pherne dos græce dr̃:Eadẽ anaclypteria ꝙ mũ/ Phrene
dus ſpõſæ at opinor tectus añ illã portabat/in cumera Anaclyptiria
de qua Feſtus:& iam diximus:Anaclytiria uero de qui/
bus mentionẽ habet Lãpridius erũt cubicula ferre & in
quibus meridiamur & luce dormimus:

P õpholix ĩ errariis ĩuenit̃ ut Spodiũ/ĩ aurariis etiã reptũ
de qbus Plini.xxxiiii.Cõfert illa uitiis qbuſcũq; oculoꝝ
uñ collyriis miſcetur Tuciã uulgo nr̃i uocãt/additur & Tucia
ſpodiũ oculoꝝ medicamẽtis:cuius ſpecies quædã Cati/
nia neotericis appellat̃ qua Saponarii & uitrerarii cum
primis ad candorẽ uitro & ſaponi dandũ utuntur.

P ſecadas græci uocãt tenues molleſq; pluuias ex humo/
ris aerii paucitate quaſi irrorationes: Vt nõ abre nec te/
mere Pſecas ſit Iuue.ãcillæ ornatricis & coſmetæ nomẽ: Pſecas

P oſca Plinio ex ordeo aqua decocta:ſunt ex melle q ue/ Coſmetæ
lint:Vinũ hodie quod aqua mixta Loram diximus: gẽ/ Poſca
tes plurimæ poſcam uulgo appellant.

Pentathli

QVinquertiones græcis Pentathli: di/
cūtur athletæ Liuio qui generibus
quinq; ludorum certabant a quin/
quertio quod græci πένταθλοι:
id autem genus certaminis & exer/
citationis in his quinq; artibus con/
ſtat ut īquit Feſtus/ lactu diſci/curſu
ſaltu/ Iaculatione/ lucta:

Amphoræ

Quadrantalia latine eadem quæ Amphoræ/ut iam dictū
eſt congios octo capiunt/hoc eſt ſextarios quadraginta
octo/ Sextarius ipſe uncias uiginti ut ſcribit Feſtus: Plini/
us.xiiii. P. Lucinius Craſſus & L. Cæſar cēſores anno ur
bis conditæ ſexcēteſimo ſexageſimo quinto edixerunt
ne quis uinum græcum Amineūq; octonis æris ſingula

Quadrātalia

quadrantalia uenderet/meminit & Plautus:

Quinquepeda ſiue quinquepedal a numero pedū Pertica
geometræ agrimēſoriſue/ Sicut decempeda a decempe
dibus ī ea notatis/utitur hoc uerbo. M. Tul. Cicero: Sed

Decempeda

eidem quoq; eſt Decempedator/metator ab ipſa decē/
peda Suetonius in Auguſto nōnunq̄ cum decempedis
uel etiam ceſpitem portātēs: Martialis in apophoretis
De qnquepeda Puncta notis ilex & acuta cuſpide clau
ſa Sæpe redēptoris ꝑdere furta ſolet: noſtris autem eſt
quam Hexempedam dicemus: a ſex pedibus qua dimē
ſio proficitur: Ea nāq; utuntur ad metiendum ligna/fœ/
num/agros/parietes/cameras & alia Fruges. n. & liquo/
res demetimur aliis mēſuris uti modio qui Medimnus

Menſuraꝝ &
pondeꝝ noīa

Sextario cuius dimidium Cotyla & hemina/ Chœnice
Congio qui & Chus / Cyathis ex dracmis fere decem
Oxybaphis. xv. nam Artabæ ternæ denos capiunt mo/
dios / Culeus uiginti amphoras/habētur & alia menſu/
rarum nomina ſed notiora: hoc ſatis cōſtat/nō conue/
nire ſuper menſuris & ponderibus inter auctores: Lege
priſcianum de menſuris & pōderibus & Hieronymū:
Quadratū corpus dicit quod nec gracile eſt nec obeſum:
id habiliſſimum eſt ut ſcribit Celſus. ii. nā longa ſtatura

ut in Iuuentã decora eſt/ſic matura ſenectute conficitur
gracile corpus infirmum/obeſum hebes eſſe ſolet: Sed:
& Aphrodiſæo breui ſtatura homines proceris ut pluri
mum ſunt prudentiores: Vnde fons igeniorum Home/
rus Vlyſſem breuem ac prudentem Aiacem uero proce
rum & ſtolidum deſcribit:

Quietalis Pluto infernus a priſcis dictus eſt/q mors det quietem erumnis erumnoſis mortalium/is autem mortuis dominantur: — Pluto Infernꝰ

Quercera ſeu querquera/Febris Gellio ubi/Egrotationem iquit cum febri rapida & quercera/illa ſignificatur quæ frigida cum tremore hoiem uexat/Lucilius Querquera conſequitur capitiſq; dolores/item iactans me ut febris querquera/a græco certum eſt dici inquit Feſtus unde & Carcer: — Querquera

RHododaphne Apuleio Roſa laurea dicitur: eadẽ Rhododẽdron Plinius xvi. quãuis herba dicatur ſabina rhododẽdron ut nomine apparet a græcis uenit: alii Nerion/alii Rhododaphnen ſempiternum frõde/roſæ ſimilitudine caulibus fruticoſum/iumentis capriſq; & ouibus uenenum eſt: idem homini contra ſerpẽtium uenena remedio: de ſabina herba quæ ab hac omnino alia: eſt diximus: græci Brathyn appellant: ut ſcribit Plinius.xxiiii duo℞ gene℞: altera Tamaricæ ſimilis/folio altera cupreſſo/partus emortuos appoſita exthrahit & ſuffitu: Item lib.xvii.ſabina inquit herba propagine ſeritur & auulſione: tradunt fece uini aut e parietibus latere tuſo mire ali: hiſdẽ modis Roſmarinum ſerũt & ramo quĩ neutri ſemen: Rhododendron ꝑpagine & ſemine:

Roſa Laurea
Rhododendron
Herba Sabĩa
Nerion
Rhododaphnen
Brathys

Rhinoceros animal a cornu quod illi in naribus eſt nomẽ græce ſortitur ριν ρινος naris κερας cornu/quaſi Naricornis: E cornu ipſo uas ad oleum in balneis fiebat eo/

Rin
Ceras

Pentathli

QVinquertiones græcis Pentathli: dicũtur athletæ Liuio qui generibus quinq; ludorum certabant a quinquertio quod græci πενταθλον: id autem genus certaminis & exercitationis in his quinq; artibus conſtat ut iquit Feſtus/ lactu diſci/ curſu ſaltu/ Iaculatione/ lucta:

Amphoræ

Quadrantalia latine eadem quæ Amphoræ ut jam dictũ eſt congios octo capiunt/ hoc eſt ſextarios quadraginta octo/ Sextarius ipſe uncias uiginti ut ſcribit Feſtus: Plinius.xiiii.P.Lucinius Craſſus &.L. Cæſar cẽſores anno urbis conditæ ſexcẽteſimo ſexageſimo quinto edixerunt ne quis uinum græcum Amineũq; octonis æris ſingula quadrantalia uenderet/ meminit & Plautus:

Quadrãtalia

Quinquepeda ſiue quinquepedal a numero pedũ Perticà geometræ agrimẽſoriſue/ Sicut decempeda a decempedibus ĩ ea notatis/ utitur hoc uerbo.M.Tul. Cicero: Sed

Decempeda

eidem quoq; eſt Decempedator/ metator ab ipſa decẽpeda Suetonius in Auguſto nõnunq̃ cum decempedis uel etiam ceſpitem portãtes: Martialis in apophoretis De qnquepeda Puncta notis ilex & acuta cuſpide clauſa Sæpe redẽptoris ꝓdere furta ſolet; noſtris autem eſt quam Hexempedam dicemus: a ſex pedibus qua dimẽſio proficitur: Ea nãq; utuntur ad metiendum ligna/ fœnum/ agros/ parietes/ cameras & alia Fruges.n. & liquores demetimur aliis mẽſuris uti modio qui Medimnus

Menſuraꝝ & pondeꝝ noĩa

Sextario cuius dimidium Cotyla & hemina/ Chœnice Congio qui & Chùs / Cyathis ex dracmis fere.decem Oxybaphis.xv.nam Artabæ ternæ denos capiunt modios / Culeus uiginti amphoras/ habẽtur & alia menſurarum nomina ſed notiora; hoc ſatis cõſtat/ nõ conuenire ſuper menſuris & ponderibus inter auctores: Lege priſcianum de menſuris & põderibus & Hieronymũ:

Quadratũ corpus dicit quod nec gracile eſt nec obeſum: id habiliſſimum eſt ut ſcribit Celſus.ii.nã longa ſtatura

ut in Iuuentá decòra eſt/ſic matura ſenectute conficitur
gracile corpus infirmum/obeſum hebes eſſe ſolet: Sed:
& Aphrodiſæo breul ſtatura homines proceris ut pluri
mum ſunt prudentiores: Vnde fons igeniorum Home/
rus Vlyſſem breuem ac prudentem Aiacem uero proce
rum & ſtolidum deſcribit:

Quietalis Pluto infernus a priſcis dictus eſt/ꝙ mors det quietem erumnis erūmnoſis mortalium/is autem mortuis dominantur: — Pluto Infern'

Quercera ſeu querquera/Febris Gellio ubi/Egrotationem iquit cum febri rapida & quercera/illa ſignificatur quæ frigida cum tremore hoīem uexat/Lucilius Querquera conſequitur capitiſq; dolores/item iactans me ut febris querquera/a græco certum eſt dici inquit Feſtus unde & Carcer: — Querquera

RHododaphne Apuleio Roſa laurea dicitur: eadē Rhododēdron Plinius xvi. quāuis herba dicatur ſabina rhododēdron ut nomine apparet a græcis uenit: alii Nerion/alii Rhododaphnen ſempiternum frōde/roſæ ſimilitudine caulibus fruticoſum/iumentis capriſq; & ouibus uenenum eſt: idem homini contra ſerpētium uenena remedio: de ſabina herba quæ ab hac omnino alia; eſt diximus: græci Brathyn appellant: ut ſcribit Plinius.xxiiii duoꝝ geneꝝ: altera Tamaricæ ſimilis/folio altera cupreſſo/partus emortuos appoſita exthrahit & ſuffitu: Item lib.xvii. ſabina inquit herba propagine ſeritur & auulſione: tradunt fece uini aut e parietibus latere tuſo mire ali: hiſdē modis Roſmarinum ſerūt & ramo qm̄ neutri ſemen: Rhododendron ꝓpagine & ſemine: — Roſa Laurea / Rhododendron / Herba Sabīa / Nerion / Rhododaphnen / Brathys

Rhinoceros animal a cornu quod illi in naribus eſt nomē græce ſortitur ριν ρινοσ naris κερασ cornu/quaſi Naricornis: E cornu ipſo uas ad oleum in balneis fiebat co/ — Rin Ceras

Guttus — dē quo animal ipſum nomine Iuuenali & Martiali: puti
tus etiam balnearius nominatus: De rhinoceronte Pli
Rhuncus — nius Solinus alii: tranſit & in deriſionis nomen a naſo
Larchinus — ut rhoncus qui fit naribus: Larhinus magnas habens
nares:

R ecidipna cœnatoria multi interpretantur: de quibus Sa
tyrographus poeta: Ruſticus ille tuus ſumit recidipna
quirine δειπνον cœna unde αδειπνοσ i cœnatus
Iuuenalis loc⁹ — & δειπνοτηριον locus ad cœnādum: Politiāus Tre
Trechedepna — chedipna rectius legebat de q̄bus & Plutarchus in ſym
poſiacis mētionem habeat: apud quem Trechedipnos
quoq; homines haberi conſtat quos etiam επιθυμο
δειπνουσ uocant conuiuiis deditos:

R hedimicula faſciolæ. teniæq; a mitris pendentes: Maro
Teniæ — & habēnt redimicula mitræ: Ponuntur & pro ornamē
to capitis muliebris / & effœminatorum: Satyrographus
poeta: Accipient te paulatim qui longa domi redimicu
la ſumunt Frontibus & toto poſuere monilia collo:

R adios textricū & rotarum ſciunt Idiotæ: Radius uirga qua
lineas producunt geometræ: utūtur & Aſtrologi: Radii
oblōgæ oliuæ: de alio eius ſignificatu diximus in grana
rio Plena ſunt hoc noīe oīa gloſſemata & ex chartabu
Vel radi⁹ aſtro — la: Sed & radius os ī brachiis Celſo dicitur lib. VIII. κερ
labiū eſt: — κιδιον per hypocoriſma: nam κερκισ græcis eſt:

R eſegmina purgumēta, preſegmina, excrementa, quiſqui
liæ cum ſecantur unguium in pedibus manibuſq;: Plini⁹
XXVIII. Omnia proſequuti uſq; ad reſegmina unguium
Lucanus Et ſiccæ pallida rodit. Excremēta manus: Plau
tus in Aul. quin ipſi pridem tonſor ungues dēpſerat col
legit oīa abſtulit præſegmina ſunt & Apuleio aurei aſi
ni II. cadauerum præſegmina ad artem magicam:

Caſtorum pelles — R henones pelliceæ ueſtes: In cōmentariis rerum Diui Cæſa
ris legimus Germanos parua habere ī uſu Rhenonum
tegmenta & ī Melpomone Herodoti apud Budinos &
Gelonos in lacu quodam capi luteas & caſtores quorum
pelles ad rhenones faciendos conſuantur:

Recinium Feſto omne ueſtimĕtum quadratum: unde reciniati mimi: Ricæ & Riculæ uocantur parua Recinia ut palliola linteolaue ad uſum capitis facta: M. Varro Recinio duplici uſos refert ueteres: & dictum ꝙ dimidiam partem retrorſum reiicerent/a reiiciendo/& Ricā a ritu dictam ꝙ Romano ritu ſacrificium fœminæ cum faciunt capita uelant: Ricæ

Rheubarbarum medici nobile pharmacum uocāt quod alii Rhabarbarum colore ruffo albis diſtĭcto lineis odoratum nam Rhaponticū aliud omnino eſt radix nigra nullo odore mediciæ ſeruiēs: hæc autem a Rha fluuio non longe a ponto euxino nominata uoluere plurimi de quo Ammianus.xxii. Rhabarbarum Rhaponticū

Rheumata fluxus Rheumatiſmus fluctio quoq; e ρεω fluo græcis Plinius.xxviii.Elephanti ſanguis præcipue naris fluctiones omnes quas Rheumătiſmos uocant ſiſtit: Et xxv. de plantagine nulla res æque ſiſtit fluctiones quas græci Rheumatiſmos uocant: Et Rhoicæ mulieres dicuntur quarum uuluæ Rheumatiſmo perſtillant: nam illi ſunt iuges fere non ſine mephiti/nec uni fluores/& alba quoq; ac rubra profluuia quæ Mĕſes ut diximus & menſtrua nuncupantur: Rheumatiſmus Rhoicæ Menſtrua

Rhagades & Rhagadia in ſede anoue ſciſſuras & rimulas fere uocant.Cornelius Celſus quinto Proprie autem inquit ad ani fiſſa uel ora uenarum fundentia ſanguinem uel cancrum:fieri hæ quoq; in labris in pedibus & in fœminarum uulua ſolent:Plinius uigeſimo quarto de pice Rhagadas ſedis & pedum panoſq; & ungues ſcabros emendat: Idem Celſus libro ſexto: At primum in ano inquit ſæpe & quidem locis pluribus cutis exciditur Rhagadia græci uocant: Rhagadia

Rediuia Reduuiaue & Reduuium morbus is dicitur/ cum circa ungues cutis ſe reſoluit ut ſcribit Feſtus quia reluere eſt reſoluere:Vnde mutatione litteræ etiam reduuium idem quod Pterigyum multis:Plinius diuerſa exiſtimat Pterigyum nam.xxx. Reduuias inquit & quæ in digitis naſcuntur

pterigya tollunt canini capitis cinis: aut ulua decocta in
oleo ſuper illito butyro ouillo cum melle:

Herniæ

R amices & Hernias eaſdem uolũt multi: alii diſtinguunt
ut ramices ſint Porocela cum ex abſceſſu aliquo circa
tunicam teſtium materia aliquãtulum induruit: Porus

Sarcocela **Cirſocela** **Enterocela** **Epiplocela** **Hygrocela**

lapis Toſus dicitur / Sarcocella cum in ipſa tunica / con
creuerit caro / Cirſocela quando uenæ intumuerũt tuni
cis ipſis teſtium integris / uel in ipſa tunica / uel bubono
cela in inguine erumpẽte: de Herniis iam dictum eſt / ſuo
loco quæ ſunt Enterocela Epiplocela Hygrocela:

R uncina fabri lignarii inſtrumẽtum hinc in Eſaia ſcriptũ
eſt: Artifex lignarius extẽdit normam formauit illud in
runcina / fecit illud in angularibus: in circino tornauit il
lud & fecit imaginem: quo loco Nicolaus a lyra Dixit

Serrã maior

Runcina excauari ligna: alii leuigatoriũ inſtrumentum
ſerram maiorem nõnulli / quibus ſuffragari libeat: quã
do Tertullianus inter inſtrumẽta ſæuitiæ Aſcias & rũci
nas cõnumerat: & Plinius libro .xvi. de abiete Ramẽto
rum inquit crinibus pampinato ſemper orbe ſe uoluẽs

Rũcinatores

ad incitatos runcinarum raptus / & Plauto eſt derũcina
uit in milite / a uerbo Rũcino / quod eſt a rũcina. M. Var
ro de lingua latina Runcinare a rũcina cuius origo græ
ca ſubiiciũt aũt lignorum mollibus ſerra ſeccãdis aſſe
res binos quos canterios dicimus: noſtri nũc runcinato
res uocant Caballos:

Rallum

R ulla ſiue Rallum a radendo: ferrea cuſpis lata additur
in ima parte ſtimulo / ad uomeres cultroſq aratorios ip
ſumq aratrum qua terram intrat repurgãdum: Plinius
.xviii. Purget uomerẽ ſubinde ſtimulus cuſpidatus rulla:

Rutellum

R utrum quo quid eruitur hypocoriſticos Rutellum: No
nius Rutrum a radẽdo inde rutellum radium in mẽſu
ris radẽdis & equãdis adhibitum Lucilius / modiũ hic
ſecum atq rutellum una afferr: Feſtus / Rutrum dictum
q eo arena eruitur / &. M. Varro Rutrum inqt a ruẽdo:

R uncones a rũcando raſtrorum fere genus ſunt / quibus
e ſegete gramen & herbas alias radicoſas eruunt / quã

do ſegetes frequentem exigunt ſaritionem & runcatio nem ut noxiis herbis liberetur: Plinius.xvııı. Runcatio cum ſeges in articulo eſt euulſis inutilibus herbis frugũ radicem uindicat/ſegeteq́ꝫ diſcernit a ceſpite/Audio Rũ cinam deam coluiſſe ueteres/ quæ runcationi præeſſet/ alii Rũcones dici uolunt quibus ſentes/rubos/prunoſq́ꝫ & inutiles frutices circa foſſas colliquias natos ſecant in aruis: Rũcina dea

Rubia radice & ſemine rubro herba infectoribus expedi ta Erythrodanus dicta eſt:aliis Ereuthodanus/ qua tin guntur lanæ & pelles Plinio libro.xix.&.xxııı.proficiũ tur/morbum regiũ ſanat ex aqua mulſa: Vitruuius.vıı. Fiunt etiam purpurei colores infecta creta Rubiæ radi ce & hyſgino: Erythrodanꝰ Ereuthodanꝰ

Rubigo ſegetum maxima peſtis/īfeſtat & uineta:Plinius. xvııı.Cæleſte frugum uinearũq́ꝫ malũ nullo minus no xium eſt Rubigo/ frequentiſſima hæc in roſcido tractu cõuallibuſq́ꝫ/ac proflatum nõ habentibus/e diuerſo ca rent ea/Ventoſa & excelſa/ac mox īfra/Cæleſtis iniuriæ genus unum refert/quod fit nullo ſentiente niſi cum fa ctum eſt:aliis rubiginem aliis uredinem/aliis carbũculũ appellãtibus:omnibus uero ſterilitatem: & ſtatim fere: Tria īquit tẽpora fructibus metuebãt ꝑpter quod inſti tuerunt/ferias dieſq́ꝫ feſtos Rubigalia/Floralia/Vinalia/ Rubigalia/Numa conſtituit anno regni ſui undecimo/ quæ nũc aguntur ad.vıı.kalẽdis Maii/quoniã tunc fere ſegetes rubigo occupat.Feſtus Põpeius Robigalia dies feſtus.vıı.kalẽd.Maias quo Robigo deo ſuo quẽ puta bant rubiginẽ auertere/ſacrificabãtur:M.Varro rei.ruſt. primo Robigum & Floram quibus propitiis neq́ꝫ rubi go frumẽta atq́ꝫ arbores corrũpit/ neq́ꝫ nõ tempeſtiue florent:Itaq́ꝫ Rogibo feriæ Robigalia/Floræ ludi flora lia ſunt inſtituti: Vlpia.libro.xix.digeſt.Si uredo fructũ oliuæ corruperit damnũ domini erit:Tempeſtates autẽ cæleſtis iniuriæ ueluti grandines procellæ & ſimilia ab horridis ſyderibus exeunt Arcturo hædis/Orione: Vredo Carbũculum Rubigalia Floralia Vinalia Robigus deꝰ

D

R echamus in machinis troclea dicitur Vitruuius.x.alligatur in ſummo troclea:quam nõnulli rechamum dicũt: in eam induntur orbiculi duo/ per axiculos uerſationes habentes:per cuius orbiculum ſummũ trahiicitur Ductarius funis / Orbiculi ipſi rotulæ ſunt in trocleis quæ axiculis continẽtur & uoluũtur: noſtri architectones & machinarii Girulos & Girellos uocãt/Ea uero machina quæ per tres orbiculos circũuoluitur Triſpaſtos appellitur:at cũ in ima troclea duo orbiculi: in ſuperiore tres uerſantur id Pẽtaſpaſtos dicitur/Eſt & genus machinæ quod Polyſpaſton uocãt quia multis orbiculorum circuitionibus facilitatem præſtat & celeritatem:

Girulі
Girelli
Triſpaſti
Pẽtaſpaſti

R icinus paruulum animal canes infeſtãt: Plinius.xxii.de chameleone herba/ Succo ſcabiem etiam quadrupedũ ſanant/& Ricinos canum necant: &.xxx.Idem euenire traditur ſanguine Ricini euulſi cani:Eſt eidẽ Plinio.xiii. &.xvi.Ricinus a ſimilitudĩe ſeminis/genus arboris quã Crotonem etiam uocãt ex cuius ſemine oleum fiat:

Crotones

R ecidiuus qui recidit in priſtinum langorem quod dicuntur remorbeſcere/Feſtus: At recidiuæ febres quæ renouãtur/ut rediuina/ſed aliter/ex uetuſtis tenouata/ Vitruuius.vii. Rudus ſi nouum erit ad tres partes una calcis miſceatur:Si rediuiuum fuerit/quinq; ad duum habeãt reſponſum: ſcribit Celſus libro.iii. Antiquos medicos dies potiſſimum in parẽs obſeruaſſe/eoſq; tãq̃ de ægris iudicãtes Criſimos nominaſſe ita tamen ut ſumma potentia ſeptimo deinde quattodecimo/ dæmum uni & uigeſimo daretur/adeo ut Hippocrates ſi alio die febris deſiiſſet recidiuam timere ſit ſolitus/Aſclepiades ipſe nõ acquieſcit: quando diſcrimina periculorum/maiore ui fieri in paribus compertum eſt: Dicuntur & critici/noſtris Iudiciarii Iudicialeſue / & Criſin iudicii tempus uocant/ſed Critici gcãmatici quoq; dicti ut cenſores & iudices ſcriptorum omnium:nũc uero prima docentes literarum rudimenta nobile grãmaticorum nomen ſibi adſciuerunt:cum grãmatiſtæ ſint nominãdi:nam grãm

Criſimi

Criſis
Critici

maſiſticen græci infantiam grãmatices noſtri, ut Varro litterationem uocant:

R etæ arbores quæ e ripis fluminum corruerunt, & in alueis eorum extarẽt appellatæ: q uti retra naues prætercurrentes impedirent retinerũtq: auctor Gellius.x.hinc retanda flumina locari publicæ ſolita: Rhetræ uero Lycurgi leges dictæ tanq̃ oraculi ſanctiones: Petãda flumia Retræ

R etractator reuocator, & retractationes reuocationes eorum quæ minus docte, minus recte dicta ſcriptaue ſint quales ſunt Diui Auguſtini, Hippocratis, & aliorum nã retractare eſt ſcripta repetere & inter repetendum emẽdare: etiam cum edita ſunt: Cecilius i epiſtolis Cum multis inquit & ſæpe retractãdum eſt: quod placere & ſemper & omnibus cupias: Vnde prodiit ſanctiſſimũ illud Horatii præceptum, premẽda ad annum decimũ quæ ſcripſeris: quod ſi audiremus Metanœan non agnoſceremus, nec Momum audiremus: Sed multos titillat gloria, & plurimos ſupplantat Philautia quam ſi cæcam pinxeris, recte & Iconice pinxeris: nugas pleriq; omnes edimus abortiuas: & librorum informatoribus ſcripta ephemera tradere ſubarrido uix atramẽto feſtinamus: officit etiam nimia interdum cura diligentiaq;: Vnde Tiberium ſcribit Suetonius moroſitate ſtilum obſcurare ſolitum: Et Apelles princeps facile pictorum una in re ſe protogenem ſuperare dicebat: q ipſe manum de tabula ſciret tollere: Metanœa Momus Philautia Manũ e tabula tollere

R upinæ abrupta ardua montium precipitiaq;:

R abulæ cauſidici forenſes a radendis, ideſt lædendis uerboſitate auribus, q̃q̃, & a rabie, & a Raui hoc eſt raucitate dictos ſunt qui uelint: Quintilianus quaſi rabulæ inquit qui ſibi diſerti non uidentur, niſi omnia tumultu & uociferatione concuſſerint: hinc Marciano Capellæ in Geometria forenſis rabulatio: Vnde non inepte Rabulas Ganes palatinos uocant: Rabula a radẽdo quoq; ſiue Radula Columellæ inſtrumentum eſt quo in pice ducenda utebantur: Rauis Radula

Rubætæ a rubis ideſt uepribus ranæ grãdiſſimæ cũctaꝝ: Plinius.xxv. Sunt & ranis inquit uenena rubetis maxi-
Phrynes me: hinc exiit illud Satyricum Viro miſcet ſitiente rube-
Phrynion tam, græci Phrynos uocant, herbam uero Phrynion q̃ in uino pota eaꝝ uenenis aduerſetur: Eſt & rana iter harundines fruticeſq́ degens: unde græci calamiteri appellant
Calamitis minimam omnium & uiridiſſimã Plinio.xxxii.

Ridica pedamentũ uitis Plinio Varroni & aliis, ex harun-
Pedamentum dine, robore, caſtanea & integra & bifida ſtirpe utiliſſima: Sed & tigni appellatione, inquit Vlp.lib.xlvi. digeſt. tit. de tigno. iniuncto õia uineis neceſſaria côtinentur ut pertice & pedamenta quæ alii armamenta dixerunt: At Paulus de uerb.ſig.lib.L.digeſt. Pali ait & perticæ innumeraꝝ materie ridigendi ſunt: & ideo lignoꝝ appellatione non continentur:

Reſimus idẽ q̃ ſimus, & Simo deſimus côtrarius ſimo:

Reliquum debitũ quod quis debet ad integrũ ſolutionẽ Pomponio de ſtat.lib. rationem inquit reddere iuſſus reliquũ quod apparet ſoluit: Platus ĩ Aſin. Quid reliquũ? aiebat reddere q̃ extemplo redditum ſibi eſſet: Plinius Iunior epiſtolaꝝ.iii. Dum reliqua colonoꝝ minuit ad tẽpus, uires in poſteꝝ exhauſit: unde reliquatores & reliquatio ſceuolæ & Paulo Iuriſconſultis ocupatores iudices edicto prætoris extra ordinem dati æſtimandis iniuriisq́ per eos ius noſtrum recuperemus de quibus M. Cicero in Verrem, in oratione pro Flacco, Et Suetonius
Recupatoriũ Iudicium in Nerone, Inde recuperatorium iudiciũ, de quo idem in Veſpaſiano, & Plinius Iunior in Epiſtolis: In Eccleſiaſtico quoq́ dicitur, Diuiti decepto multi recuperatores locutus eſt ſuperba, & iuſtificauerunt illum: humilis deceptus eſt, inſuper & arguitur: Plautus in Bacchidibus poſtq̃ quidem Prætor recuperatores dedit damnatus demum ſui coactus reddidit:

Rhus arbor Syriæ maſcula fert ſemen lenti ſimile cũ uua rubeſcit quod uocatur Rhus medicinæ neceſſarium inquit Plinius.xiii.

Reſtiones qui ſe pēſiles reſti faciunt & ſtrangulant: quiue digni ſunt ſuſpendio / & iam iam torque illa e funiculis non belle non multum nodata torquati futuri: Plautinus damniſta in moſtellaria/ Illi bucedæ erūt multo potius q̄ ego ſim Reſtio: Ad Reſtim prouerbio dicitur rē rediiſſe cum re deperdita de laqueo cogitandum eſt/ ueluti in ſumma deſperatione nec tantillo ſpeculæ relicto ſed reſtionem reſtiatiūq; reſtes facientem appellamus:

Prouerbium ad Reſtim

S Attrapes præfecti ꝑuinciæ principes/ Satrapia principatus præfectura: A. Gellius.viii. Mauſolus autem fuit/ ut. M. Tullius ait rex terræ Cariæ/ ut quidā græcorum hiſtoriarum ſcriptores ꝑuinciæ græcæ præfectus quē Satrapen ideſt ducem ac præſidem græci uocant: Et Herodotus libro.iii.hiſt.ſcribit Darium uiginti prouincias quas perſæ Satrapias uocant conſtituiſſe/ earūq; ſingulis præſides præfeciſſe:

Satrapia
Mauſolus
Rex Cariæ

S ilex Vt Var. Quod habeat ignē itra ſe ſilentem eſt autē lapis uulgaris paſſim inuenitur duritiei non modicæ coquitur ad calcem/ parietum ſtructuræ non inutilis/ unde Silicei parietes dicti/ additurq; ad ſtrata uiarum hinc ſilicata nūcupata: Vitruuius.ii. Lapicidinæ inquit aliæ molles ut albanæ/ aliæ duræ ut ſiliceæ: & inter has temperatæ ut Tyburtinæ.

Silicata

S ublicæ pali lignei/ ut lōguriæ fere & Palancæ: Inde ſublicius pons Romæ/ e ſublicis nullo ut uolunt ferreo clauo compactus / Cæſar in rerum ſuarum commentariis de ponte illo nobili ſupra Rhenum germaniæ / Non Sublicæ inquit modo directæ ad perpendiculum / ſed pronæ & faſtigiatæ:

Longuriæ
Palancæ
Pons Cæſaris

Cryſtallũ glaciari

S peculatis lapis in quãlibet tenues facile cruſtas finditur patiens ſolis & rigoris tranſlucidusq;: Plinius. xxxvi. Humore hunc terræ quidam autumant quadam anima chryſtalli glaciarii & i lapidem concreſcere manifeſto apparetq; cum feræ decidere in puteos tales & medullæ ex oſſibus earum in eadem lapidis natura poſt unam hyemem figurantur: effoditur.n.e puteis in hiſpania: Dat & cappadocia qui cæteris præferuntur nã & Cypros & Sicilia & Africa ſpeculares habent lapides: Sunt & in Bononienſi Italiæ parte ſed breues maculoſi complexu ſilicis adligati: In Arabia quoq; eſſe lapidem uitri modo tranſlucidum quo utuntur pro ſpecularibus Iuba auctor eſt:

Iuba auctor

S alutatorium locum a ſalutando diximus: quãdo apud ueteres patronis & diuitibus fiebant per clientes & amicos matutinæ ſalutationes indicia uenerationis ut cum mane deos ſalutamus in templis publicis domeſticoue in ſacello: quod ſalutatorium uocabimus hoc eſt adoratorium: ſalutare.n. Terentio in phorm. eſt adorare ut Donatus ĩterpretatur Plautus in Curg. quis hic eſt qui capite operto Aeſculapium ſalutat? Plinius.xv.de Coroneis omnia iam & uirorum ſalutatoriis cubilibus incluſa, Simulacris noctium conſciis in poſita quo loco Hermolaus tamen credidit ſalutatoria cubicula deorũ penatium ædiculas ſignificare quas Lampridius Lararia appellat a laribus quos matutinis omnibus ſalutare eſſet religio & nos pauca quædam de hoc in ſacello:

Opinio Hermolai

S trigæ ordines rerum inter ſe coniunctim collocatarum a ſtringendo appellatæ ut ſcribit Feſtus: Columella libro.ii. de fœno: Tunc dæmum conuertemus & utrũq; ſiccatum coarctabimus in ſtrigam atq; ita manipulos uinciemus: Striges uero aues i auſpicatæ græcis Syrnia a quibus nomen inditum maleficis ut iam dictum eſt mulieribus: quas uulgo dicunt puellos ſtrigoſos reddere: nam eſſe i maledictis iam antiquis auem ſtrigem cõuenit ut Plinius.xi.auctor eſt: has uolaticas etiam nomi

Syrnia

nabant ut idem tradit Feſtus: ſtrigoſum uero equum ſtri goſum canem gracilem male habitũ macilentũ uocát: Strigoſus equus

S caturigo aquæ e uenis terræ emergentis ſcatebra dicit: Plinius.xxxi.in mentione aquarum in nigra enim iquit Scaturigines non fere ſunt perennes: Columella Niſi ta men ſcaturigo paluſtris obuia ſit: Seruius Scatebras ebullitiones uocat / quæ ſunt / cum aqua in aliquas ri mas defluxit: Vnde etiam uaſa inquit æſtuantia ſcaturi re dicuntur: Ebullitiones

S terquilinia uocant ubi fimus letamenue coaceruatur congeritur/marceſcitq;: fimeta eadem dicta Columellæ Plinio/Varroni/& aliis ſub dio concauo loco & qui hu morem colligat habenda: & ſtramento integenda / ne in ſole areſcant/Fimus autem ipſe Luna decreſcente & ſicca terræ miſcendus eſt: iuſtum eſt Vehes.xviii.Iugero dari: Sed optima ſtercoratio fit retibus incluſa ſub dio pecorum manſione: Fimeta Vehes Optima ſter coratio

S ymetria latinum nomen non habet inquit Plinius: In corporibus humanis tẽperamẽtũ illud habitudinis re cte dicetur/quod optimam ualetudinem præſtat: In ædi ficiis uero medium quoddam reſpondens longitudini altitudini & latitudini: Vitruuius libro.primo: Symetria & ipſius operis membris conueniens cõſenſus/ex par tibuſq; ſeparatis ad uniuerſæ figuræ ſpeciem ratæ par tis reſpõſus/ut in hominis corpore/cubito/pede/palmo digito cæteriſq; partibus Symetros eſt: ſic eſt in operum perfectionibus: fit autem cum omnia ſuæ ſymetriæ re ſpondeant: Eurythmia uenuſta ſpecies cõmoduſq; ut ille inquit in compoſitionibus membrorum aſpectus: Symetriam neoterici cõmẽſurationem uocãt: quæ me tiri non ualemus Aſymetra dicuntur: Symetros Eurythmia

S ubdialia pauimenta quæ ſub dio hoc eſt aere durant: unde & græcis Hypethra / qualia ipſi excogitauerunt locis maxime tepentibus: nam ſub dio & humi idonea magis ſunt pauimenta: q contignationes humore cre ſcũt & ſiccitatibus decreſcũt/ ac pandationibus ſidẽtes Hypethra

mouendo ſe faciunt uitia pauimentis: Gelicidia quoq; & pruinæ ſubdialia corrumpunt: niſi rudus optime

Subdiales Ambulatiões

temperatum ſubactum fuerit piſum/fricatum & truliſſatum: ſunt & ſubdiales ambulationes a Dio de quo in ſuperioribus:

Samiata Ferramenta

S amium acutũ/ & ſamiare acuere dixit Nonius Marcellus qnod tractum uideri uult a ſamia teſta i ſamo autem figlinarum ars/ unde ſamia uaſa & ſamia teſta Galli ſacerdotes Cybelei uirilia ſibi ipſis diſſecabant Plinius auctor xxxv. Vnde ſamiata ferramenta Aureliano Cæſari in Epiſtola ad ſuũ Vicarium cuius exemplũ ponit Vopiſcus/& nos hæc pauca hic reponere ex ea uoluimus/ ut noſtri temporis milites legere poſſent: Vnde fierent continentiores i hoſpitum bonis abſumendis: Militum inquit nemo pullũ alienum rapiat:ouem nemo cõtigat: uuam nullus auferat/ſegetem nõ deterat: oleum ſalem/lignum/nemo exigat:annona ſua contentus ſit: de præda hoſtis non de lachrymis prouincialium habeant:arma terſa ſint/ferramenta ſamiata/calciamẽta fortia: Nonius Marcellus fidelia ĩquit ſamium uas uſus plurimos: Plautus in Aulularia mulſi congialem plenam faciam tibi fedeliam:

Silens cœlum

S ilens luna dicitur cum in coitu eſt cum ſole ut diximus: interlunium uocant/ & græci fere νεαν μενην hoc eſt Neomeniam: Silens cœlum ſerenum/& herba ſilens dicetur nũdum germinans:

S aliunca breuis herba & folioſa multæ ſuauitatis: iteriecta ueſtibus odorem gratiſſimum reddit Plinius.xxi.

Sipionum co gnomen

S cipio baculus Plauto & aliis:unũ Corneliæ genti Scipionum cognomen in re publica Ro. ex eo q̃ Cor. baculi uicem patri luminibus capto præ ſtitit:Macrobius:

S ubula peracutiſſimi mucronis iſtrumentum e ferro notiſſimum/quo utuntur Calcearii ſutores:crepidarii ueteramentarii Sellarii quoq; & Zonarii ad ſuendum:Seneca Indignum in pro diis hominibuſq; in aciem ſuſcepta ſubula armatum deſcendere/Martialis epig. iii. in

ſutorem Cerdonē: Das gladiatores ſutoꝝ Regulæ cer/
do:Quodq; tibi tribuit ſubula ſica rapit:Sica breuis gla/
dius uñ ſicarii:Subulo Tibicen Tuſce appellatur Feſtus
auctor de ſubulonibus ceruis dictum eſt i leporatio:

Sinciput aprugnum ex apro/ut ſuillum e maiali: Verrinū
quoq; a uerre/quod placuiſſe maioribus teſtantur leges
cibariæ/quæ ut inquit Plinius cœnis interdixerunt ab/ Abdomina
domina/glandia/teſticulos/uuluas/ſincipita/uerrina Glandia
In homine ſinciput etiam dicitur/unde ſincipitium ca/ Sincipita
pillum legimus:Satyricus poeta/comedam inquit fle/
bile nati ſinciput elixi: Plautus in menechmis/Non ti/
bi ſanum adoleſcens ſinciput intelligo/ſed pro ipſo ca/
pite accipi ſunt qui tueantur/Plinius quidem & Celſus
ſinciput in humani capitis partibus aut nominant: ſed
occiput & frontem: Sinciput tamen caluæ partem a
fronte ad uerticem ſurgētem appellabimus quam græ/
ci ni fallor ideo υπερμετωπον:uocant: Ypermetopō

Spoliarium locus in quo noxii necabantur pœnas dan/
tes/Lampridius in cōmodi Cæſaris uita/Qui ſenatum
occidit in ſpoliario ponatur qui ſenatum occidit unco Spoliarium
trahatur:Plinius Cecilius in Panegyrico Traiani: Non
ſpoliarium ciuium/cruuentarumq; prædarum ſæuum
receptaculum/Seneca decimo quarto epiſtolarum ad
Lucil.Vt iugulari i ſpoliario q̄ i arena mallit: Vermiculata

Scalpturata pauimenta/ut uermiculata: quæ facta ſunt
ex teſſellis diuerſi coloris poſt tertium punicum bellum
initum: a ſcalptura dicta ſcalpturata: Plinius trigeſimo
ſexto Romæ ſcalpturatum in Iouis capitolini æde pri/
mum factum eſt:

Scholæ ludus litarius i quo uacamus diſciplinis litterariis
Auſonius græco ſchola nomine dicta eſt: Iuſſa laboriſe
ris tribuantur ut ocia muſis: elegantius tamen numero/ Scolaſticus
multitudinis utimur σχολη ocium uacatio Inde ſcho
laſticus Plinius Iunior epiſtolarum ſecundū annum ſe/
xageſimum exceſſit/& adhuc ſcholaſticus eſt:ocioſum Scola pars li/
dicunt græci;ab ocio litteratio:quod tamē negotioſum bri:

Scola pars labri

merito dixeris/Schola pars labri ſiue aluei in balneis Vi
truuio libro quinto: a præſtolando ociandoue dicta/
ut occupato ab his qui priores ad balnea ueniſſent la/
bro/ in ſchola cæteri circumſpectantes recte inquit ſta/
re poſſent/Eſt & ſchola in porticibus octauiæ & Philip
pi Plinio unde .xxxvi. Eiuſdem eſt cupido ait obiectus
a Cicerone Verri/ille propter quem Theſpiæ uiſeban/
tur/nunc in Octauiæ ſcholis poſitus/ſcholas noſtri ſoda

Sodalitates

litates etiam/& conuentum hominum uocant/quales
apud nos multæ habentur:

S igma menſa Tricliniumq; effigians ſigma litteram græ
cam/quæ dimidii circuli & lunæ cornutæ notam ha/
bet: Martialis ſeptem ſigma capit/ſex ſumus/adde lupũ
Item eo diſticho cui lemma eſt ſtibadium/Accipe lu/

Heliogabalus de croco ſtrauiſſe:

nata ſcriptum teſtudine ſigma/octo capit/ueniat quiſq;
amicus erit: Lampridius ſcribit Heliogabalum ſigma de
croco ſtrauiſſe/cum uiros optimates uocaret ad prandi/
um pro eorum dignitate ſe dicẽs fœnus exibere & cum
capit inquit non poſſent uno eodemq; ſigmate: & iam
dixerat primus deniq; inuenit ſigma interra ſternere
non lectulis:

S extiuus denarius ſexobolos continet/in quos ut ſcribit
Vitruuius libro ſecũdo: Diuiditur drachma/quæ latine

Drachma

denarius/Plinius uigeſimo nono. Additis duabus ſextis
denarii ſextiui:

S ubſcudes appellantur tabellæ quibus tabulæ iter ſe cõ/

Denarius

figuntur/coarctanturq;/quia quo imittuntur ſucciditur:
ut Feſtus ſcribit: Pacuuius/Nec ulla ſubſcus prohibet
compagem/Vitruuius libro.iiii. Trabes ſint compactæ
ſubſcudibus: Item.x.& ferreos chodaces uti ſubſcudes/

Chodaces

in capitibus ſcapoꝝ implumbauit:

S ynariſtuntes in eodem prandio conuictores diſcũben/

Ariſtophoꝝ Synariſtuſæ

tes ἄριστον prandium unde Ariſtophoꝝ uaſis genus
Synariſtuſæ fœminæ ſimul prandentes/quo titulo Me/
nander comœdiam luſit:

S itanius panis/Plinio.xxii. Sitanius hoc eſt trimeſtris in/

cuſſa in facie, aut diſquāmata inquit cum melle aptiſſi- me curat:& eodem loco paulo ſup. Nauticus panis tu- ſus atq; iterum coctus ſiſtit aluum,& item de Autopy- ro, Ad omnia autem hæc fermentatus, q uocatur Au- topyros, utilior: Sitanium audio quoſdam dicere panē ex depurata farina, ut cumq;, frumentaceus panis eſt: σιτοσ frumentum:

Nauticus pa-
Autopyros

Sitos

S itula & ſitella uas aquariū & ſortiū, ut urna quoq;, Plau tus i caſina,& ſitulam huc tecum afferto cum aqua, & ſortis:Item coniiciam ſortis in ſitellam,& ſortiar, Verg. Quæſitor Minos urnam mouet:idem:ſtat ductis ſortib⁹ urna Feſtus:Nanum græci uas aquatiū dicunt humile & concauum:quod uulgo ſitulū barbatum uocāt:nam & Vitruuio lib.x.i machina aquaria ſituli ærei cōgiales nominantur:Nani pumiliones dicti:

Sitella

Vrna

Nani
Pumiliones

S cribilitæ ædulia, fere ut Placentæ non ſine caſeo ſimiles (ut arbitror)ofellis noſtris, caſeo, ouo croco, paſſulis, Ci- namo, Sacharoq; cōditis, meminit Plautus, & Martia- lis quidam ſorbilitas malunt:

Placentæ
Ofella

S tibium uenuſtandis ꝓſertim oculis idoneū eſt:Hierony- mus.iiii.Hieremiæ:Cū ueſtieris te coccino cū ornata fue ris mundo aureo,& pinxeris ſtibio oculos tuos fruſtra cōponeris:Eſt & illius i medicina uſus Plinius. xxviii. Lachrymoſis oculis plurimū confert ſtibi quod quid ſit dicemus i metallis Vñ lib.xxxiii.Naſcitur argentariis inquit metallis ſpumæ lapis candidæ nitentiſq; non ta- men tranſlucentis, Stimmi appellant alii ſtibian alii ala baſtr:aliq Turbaſin ſed larbaſon pro turbaſe Dioſcori- des uñ ſtibiatus Vis eius aſtrigereac: refrigerare pricipa lis aūt circa oculos, nāq; ideo etiam Platyophthalmon id appellauere:qm dilatet oculos:& fluctiōes ihibet ocu loꝝ, exulcerationeſq; & ſcabritias emendat:

lapis spuma candida in a- gentis metallis

Stimmi
Sribia
Alabaſtrum
Turbaſis
Larbaſos
Platyophthal mon

S megmata quæ extergunt: Vnde ſmectica uis ἀπο του σμηκειν ideſt ab extergendo Plinius trigeſimo primo, quicūq; ſal acopis additur ad exalfactiones, item ſmeg- matis ad extendendam cutem leuandáq;,& libro.xxx.

Smetica

omniũ cochlearum cinis ſpiſſat calfacit Smectica ui/ & ideo cauſticis miſcetur:

Electrum — S uccinum quod electrũ quoq; ab arboribus pinei gene/ris defluente medulla gignitur in inſulis ſeptemtriona/lis oceani: Vt gummi in ceraſis/reſina pineis erumpit humoris abundantia: denſatur rigore/tepore uel mari ut ſcribit plinius.xxxvii. habetur & foſſile ut Philemon tradit/Succum eſſe ueteres noſtri credidere/qui ob id Succinum appellauerunt expetitum a matronis/in deli/ciiſq; habitum: a Caliſtrato Cryſolectrum dictũ eſt: Ger/mani Gleſſum uocant: Attritu digitorum accepta ui ca/loris atrahit in ſe paleas & folia arrida/ut Magnes fer/rum: Vnde in Syria Harpaga nuncupant/ut diximus Domitius Nero capillos coniugis Poppeæ Succinos nominabat a ſuccini colore/qui in melle cognoſcitur: Sed lucidior: ab eo electrides inſulæ de quibus idem Pli/nius libro.iii. Electridas uocauere in quibus proueniret ſuccinum quod illi electrum appellant uanitatis græcæ certiſſimum documentum: Fit & electrum cura: auro argento addito/natiuum quoq; eſt/ubicũq; quinta ar/genti portio eſt in auro: nãq; omni auro argẽtum in eſt uario pondere ut refert idem Plinius.xxxiii.

Chryſolectrũ
Gleſſum
Harpaga
Electrides inſu/læ

Collatio — S ymbolum collatio/nota/anulus/numi perexigui ſpecies quibuſdam ſcriptoribus: ſunt hæc nota adeo/adeo ui/lia ut non ſit fortaſſe qui ea titiuilicio empſitare uelit: ut aliquibus proſint tamen poſita:

S trophium faſcia quæ uirginalem errorem ut ĩquit No/nius cohibet papillarum: Turpilius epiſtola excidit mi/hi inter tunicã ac ſtrophiũ collocata: Apuleius de illo in/telligens rurſus ſe a faſciola prænitente altiuſcule ſub ip/ſas papillas ſuccintula Martialis Faſcia creſcentes do/minæ compeſce papillas: Vt ſit quod capiat noſtra tegatq; manus: Idẽ fere Amictoriũ de quo eſt diſtichon: Mãmo/ſas metuo/teneræ me trade puellæ. Vt poſſint niueo pi/ctore lina frui: nam mãmillare ipſum eſt ſtrophiũ ſed e pellibus/Vñ eſt: Taurio poteras pectus cõſtrigere tergo:

Faſcia
Succintula

Strophia aquo

Nam pellis mámas nõn capit iſta tuas: Strophia coro/
næ Glyceræ mulieris inuentum ut uoluerant/ & ſtro/
phiola ut diximus: Strophum inquit græce ſtrophion
dicitur: pro inſigni ponebatur in capitibus ſacerdotum:
alii id coronam eſſe dixerunt: Noſtri ſtroppum e uirili/
bus uocant ad ligandum: Strophum Vitruuius. x. Re/
mi inquit circa ſcalmos ſtrophis religati/ Stropha plena — Stropha
artis & mendacii excuſatio στρεφω/ uerto: Plinius Iu/
nior i epiſtolis/ aliquam ego ſtropham iueniam/ epigrã/
matarius poeta Iam ſtropha talis abiit:

S talagmium inaurium genus Feſto: Cecilius/ ex aure eius
ſtalagmium domi habeo Plautus i Menechmis Inauris
da mihi facienda pondo duum numum ſtalagmina/ eti — Si ſpatalia
am ſi ſpathalia quidam legunt: Dictum ut arbitror ſta/ — Plauti locus
lagmium quia ut ſtilla dependet/ ueluti chalcanthi ſpe/
ciem puriſſimam ſtetiæ ſiue guttæ ſimilem ſtalagmium
appellant: Plinius. xxxiiii. Quarũ e lateribus diſtillnates
hyberno gelu ſtirias/ Stalagmium uocant/ neq; eſt puri/ — Stalagmus
us aliud o σταλαγμοσ/ ob ſtillicidium/ gutta/ habe/
tur & Stalagmus ſerui nomen eidem Plauto i captiuis:

S pinther armillæ genus quo mulieres uſæ ſunt brachio
ſummo ſiniſtro ut ſcribit Feſtus: Plautus in menechmis:
Et ſpinther: ut ad aurificem feres/ & fieret nouum: Acro — Acrocherion
cherion dicitur Priſciano/ ſignificareq; aut fibulam/ in
humero/ aut armillam: Laertius uero Spintheres uocat
Cometas ſcintillanthes quæ iaculantur ab aere: σπιν/
θηρ/ latine ſcintilla: Spintriæ Lampridio in uita Helio/
gabali/ & Suetonio monſtruoſarum & neſandarum li/
bidinum/ nouiq; concubitus inuentores dicuntur/ qua/
les Tiberius Cæſar undiq; conquiſciuit: Et Heliogaba/
lum tradit Lampridius libidinum quædam genera iue/
niſſe ut Spintrias ueterum malorum uiceret: At caligula
urbe ſummouit.

S pataliũ a ſpatale nympha cuius mentio apud Claudia/
nũ habeatur alii a ſpathe palmaꝝ: ſiue a uerbo græco
σπαταλαω delicior/ laſciuio/ dictum uolunt ut cũq;

muliebris genus eſt ornamenti : Plinius.xiii. ex auctori/
tate Iubæ ſcribit circa Troglodytarum inſulas fruticem
in alto uocari Iſidos:Plocamon/hoc eſt Iſidis crines/co/
rallo ſimilem ſine foliis/præciſum mutato colore in ni/
grum dureſcere/cum cadat frangi:Item alium qui uoce
Spathæ
tur Charitoblepharon/ efficacem in amatoriis ſpatha/
lia eo facere & monilia fœminas:Spathæ uero & ſpatu
læ palmarũ rami:idẽ Plinius.xvi.Palma ſola ut dictũ eſt
habet ĩ ſpathulis fructum racemis propendentem:libro
autem.xiii.iam dixerat Pomum eſt non inter folia/ut in
cæteris/ſed ſuos inter ramos palmitibus racemoſum.

S emicinctium quo ſupra ueſtes ſemicingebantur ut no/
mine apparet:Martialis diſticho cui lẽma ſemicĩctium:
Det tunicam diues ego te præcingere poſſum Eſſem
ſi locuples munus ut ũq; darem. Sunt & puellarum
Ventralia
ſemicinctiola & uentraliola/nam & uentralia cingentia
uentrem dicemus:ueluti ab humeris humerale & ſuper
Digitale
humerale in ſacris litteris: a pectore pectorale/a fœmo/
re fœmorale a brachio brachiale/& a digitis digitale/de
uentralibus meminit Plinius.

S pondylos qui Homero Aſtragali inter cætera ſignifica/
ta græcis etiam nodos ſignificare legimus & ſpondyli/
on internodium:In ceruice ſeptem habentur ſpondyli
uertebræue:ſpinam hominis ad coſtas uſq;.xii.conſtitu/
unt:proximæ coſtis quinq;:nam ceruix & ſpina ex mul/
tis uertebratis orbiculatim oſſibus flexilis articulorum
nodis iungitur/quibus homo rectus aſtat/& ad neceſſa/
Calculus æneꝰ quo Iudices athenis ſuf/fragit
ria opera curuatur: Calculum quoq; æneum quo iudi/
ces athenis ſuffragabantur/hoc nomine appellabant/
Plinio libro xxxii.modo piſcis genus eſt ſpondylus/mo
do callus carnoſus ad eſcam oſtreorũ omnium interior
a uerticilli quadam ſimilitudine:Eſt eidem Plinio.xxvii.
Serpentis genus ſpondile/Et inter peregrinas arbores
ſpondylion libro.xii. Martialis in ſanteam. ſpondylos
officula animalium quæ cibis adhibentur uocat:Roſos
tepenti ſpondylos ſinu condit:niſi de oſtreaȝ & cõcha/

rum callo forſitan intellexerit:
S tamen quod ſtat in tella/trama quæ imittit/ſubtegmen
quod ſubit ſtamini/de quibus M. Varro i libris de ligua
latina: Vitruuius libro.x. Tellaq; organicis adminiſtratio
nibus cõnexus ſtaminis ad ſubtegmen: quæ uero de tel
lis fila cadunt putrida Titiuilicii nomine ſignificant ut
ſcribit Fulgentius Plautus in Caſina non ego iſtud uer/
bum empſitem Titiuilicio. M. Cornutus in ſatyra Titiui
licii ſal cedo tibi: unde Feſtus Pompeio Titiuilicium nul
liꝰ eſt ſignificatiõis: Notiſſima ſunt aũt hæc ipſa & ideo
expoſitionis multæ non indaga/ut pleraq; alia/quæ ad/
ſcripſi tamen quia & paucis & omnibus dicta lege ſcri/
bere me oportuit.

Titiuilicius

S ericarius textor & ſutor Sericæ ueſtis quæ bõbicina di/
uerſa ſunt tñ qui uelint: ſubſerica non in totum ſerico te
xtilis: ſed adiecta alia materiæ contexta/oloſerica ſolida
e puro ſerico ueſtẽ oloſericã in ueſtiario ſuo Aurelianus
Cæſar non habuit ut refert Vopiſcus ſericatus Caligula
Cæſar ſerica ueſte indutus Suetonio appellatur/
S ortilegi futura ſortibus eliciuht pronuntiantq; / his fi/
dem adhibent/ & ſecundum ſortes eligunt quid facturi
quid non facturi ſint: ut olim Vergilianis uerſuum ſor/
tibus Hadrianus ſuper Traiano / & Albinus de ſe ipſo.
Marcus Cicero in ſecundo Diuinationis / Inuentas ſor:
tes ſcribit (& ueriſſime quidem) ad queſtum ad ſuper/
ſtitionem / ad errorem / Sors autem dicitur res homi/
num in dubitatione/ quæ diuinam indicat uoluntatem
Auguſtinus auctor: Sors caput in pecunia cui accedit
uſura fœnuſue quod impẽdium quoq; de quibus. M.
Varro ĩ libris linguæ latinæ/& nos ſupra:

Virgilii uerſi/bus ſortes da/bantur;

S iparium ueli genus ſcenici: Apuleius primo Aſini aurei:
ſiparium ſcenicum complicato/& cedo uerbis cõmuni/
bus: Idem libro decimo auleo ſubdicto/ & cõplicatis ſi/
pariis ſcena diſponitur: Iuuenalis pro ſcena: Cõſumptis
opibus uocẽ Damaſippe locaſti Sipario clamoſum age
res cũ Phaſma Catulli: Feſtus Pomp. Sipariũ genus ueli

mimicú/mimi uero ſcenici:
S eſquipes:pes unus cú dimidio / unde ſeſquipedalis Ho/
ratio & Martiali:ſignificat.n. ſeſqui non modo integrú
id cui iungitur ſed integrum & ſemis / & maxime cum
agitur de mēſura modi numeri tēporis: Inde Pli.xxvi.
Seſquiobolus/ſeſquihora Cecilio / Seſquimenſis Colu/
Seſqobolus mellæ & Varroni:ut ſeſquimodius Seſquiopera & ſeſq
culeare dolium capiens culeum & ſemis: Seſquiopus
Plauto in captiuis:Seſquidigitale foramen Vitruuio.x.
& ſeſquidigitus:Seſquiplaga Tacito: habet & ſeſquūs
ſeſquūtiaue / uncia cú dimidia quæ capit digitos duos:
S tacte e myrrha odorata arbore gutta dicitur ſpinte pro
fluens/priuſq̄ incidatur cortex:quæ inter unguēta maxi
me probatur: ut ſcribit Plinius.xii. Dioſcorides & alii:
Plautus in Curgulione / Omnium odor unguento præ
tuo mihi nautea eſt:Tu ſtacte/tu Cinamum/tu roſa:
S araballa ueſtimenta in uſu parthorum cum primis flu/
xa & ſinuoſa/Hieronymus Danielis.iii.Capillus capitis
eorum nō eſſet aduſtus/& Saraballa eorum nō fuiſſent
imutata: quo loco Nicolaus nec ſcio an recte/brachas
æſtiuas & breues interpretatur:
S agum & hypocoriſticos ſagulum ueſtis militaris æqua
liter(ut uolunt)lata:utcūq̧/& lana & colore uilis erat ue
ſtis:a qua ſagatus/Sago indutus unde eſt Vis te purpu/
Sagatus reum Marce ſagatus amem: Suetonius in Iulio Cæſare
Duobus tricliniis/uno quo ſagati palliatiue altero quo
togati cum Illuſtrioribus prouinciarum diſcumberent/
Sagariam ſagorum uocant negociationem ut Lintea/
riam linteorum:
S ynthesis ueſtimētum breue expeditum e uariis lanæ co
loribꝰ de quo Martialis/ Syntheſibus dū gaudet eques
Dn̄ſq̧ ſenatus: nam hoc genere ueſtis toga poſita uſi
ſunt Romani per ſaturnalia/ Vnde ſuo diſticho / Dum
Romani qua ueſte per ſatur nalia toga perquinas gaudet requieſcere luces Hos poteris
cultus ſumere iure tuo: Syntheſiatus olim Nero Cæſar
& excalciatus prodiit in publicū non ſine nota:de Syn

theſi ueſte mentio habetur & apud Iurecōſultos: eſt &
ſyntheſis fictilis genus baſis eidem Martiali: At Plinius Mithridatica
per Mithridaticam ſyntheſim compoſitionem intelli/ ſintheſis
git antidoti: Et Sceuola: xxxiiii. libro digeſt. omnem
poſſeſſionem prediorum ſyntheſim interpretatur:

S trigium ueſtis hiſpanica/ueluti ſaraballū Parthica/Rhe Rhenones
nones Germanorū/Maſtrucæ Sardorum/Amyſtis thra Maſtrucæ
cum maxime quibuſdā/unde Horatio ſit Baſſum thre Amyſtis
iecia uincat Amyſtide/habent.n.nationes ſuas ueſtes &
nomina: Pro genere poculi accepiſſe Horatius tamen
amyſtiden cui dubium eſſe poteſt/quando Amyſti ad/
uerbialiter græcis dicitur uno fere hauſtu/ſine reſpiratio
ne quod largiter potantes ſolent: poculum uero & uas
eſt & potio ut diximus:

S triges ut diximus canaliculos in columnis Vitruuius
uocat libro.iiii.&.vii.Strias extuberantias prominentes
quas græci Exochas appellant:Strigiles uero a ſtringē/
do quod eſt exterēdo dictæ ſunt:ſiue e ferro ad frictū iu
mētorū habeātur:ſiue e pano craſſo & ruuido ad uſum
hominū/in quem e ferro etiā receptæ: græci Stlegidas Stligidæ
dixerunt unde noſtris forſitan ſtrigiles: ſunt & ſtrigiles Strigiles
ad uſum chirurgicorum: Cor. Celſus libro. vi. Cōmo/
diſſime medicamentum per ſtrigilē auribus inſtillatur:

S tola ueſtis matronalis/ unde Stolatus pudor/ In cuius
imo adſuebatur faſciola cui nomen Inſtita: Horatius
ſubſuta talos tegit iſtita ueſte:Limbus idem fere Vergi/ Limbus
gilius de Didone/Sydoniam picto chlamydem circun/
data limbo:Limbus ueſtis quoq; genus eſt Nonio pur/
puram in imo habens adſūtam ut iam ſcripſimus:

S upparum ueſtimentum puellare lineum Feſto Pomp.
At Nonio linteū fœmorale ad talos pendēs dictum q̄
ſubtus appareat/Suppara quoq; in nauibus nominata
Plautinus Dœmones in Rudēte/Si tu de illarū cœnatu
rus ſupparis/illas curādum cenſeo ſcepario:Si apud me
eſurus es mihi dari operam uolo: Lucanus Imaq; pan/
dens ſuppara uelorum perituras accipit auras:

Soccus & ſocculus muliebre calciamētum/nam comœ/
Socculus dos cū ſoccis notū elemētarii: Apuleius alius ſoccis ob
auratis indutus ſerica ueſte/mūdoq; precioſo/& adtex/
tis capite crinibus/inceſſu ſuperfluo fœminā mentieba/
tur: Suetonius in Vitelio Cæſare pro maximo munere
a Meſſalina petiit ut ſibi pedes præberet excalciādos de
tractūq; ſocculum dextrum inter togam tunicaſq; ge/
ſtauit aſſidue/non nūq; oſculabūdus: Idem in C. Caligu/
la/modo in ſpeculari caliga/nō nūq; in ſocco muliebri:
Socci ēt uiris Seneca in uſu uiris etiam fuiſſe oſtendit: ſcribens Cæſa/
rem dictatorem porrexiſſe oſculandum pompeio pœ/
no ſiniſtrum pedem/ut oſtenderet ſocculum auratum
margaritiſq; diſtinctum quem geſtabat:

Sartite Saritor Sartor Sarculū ad foſſurā terræ idoneū inſtrumentū a ſariendo
hoc eſt aperiēdo: eo.n.ſinditur terra: Horatius: Gauden/
tem patrios ſindere ſarculo agros: nā ſarire aperire dixe
rūt ueteres: Vnde ſeræ/& ſaritor q & ſartor ī re ruſtica.

Struthos paſſer græcis: Vnde ſtruthopodes a paſſerinis
pedibus Plinio libro.vii.ſignificat & ſtruthionem cæte/
raſq; aues/quod & latini in paſſeris uoce receperūt/dici/
tur & mimographis preſertim pars obſcœna in uiris a
Catulli locus ſalacitate eius auiculæ: atq; ide forſitan paſſer ille Catul/
lianus: Struthion uero herba fullonum noſtris & radi/
cula/quæ candorem lanis affert ſucco purgandis adhi/
bito: hinc Lanaria etiam dicitur & ſaponaria: Vnde ἀσ
Lana icurata τρουθιστους Lanas uocant incuratas:

Sandalium & ſandalū indumentū pedis uocant/ut ſoleā
unde ſandaliarius uicus. P. Victori in quarta urbis regio
ne: Gellius.xvii.noct.att. In ſandaliario īquit forte apud
librarios fuimus/Et ſandaliotis ſardinia inſula dicta a
forma. Plinius.iii. Sardiniam ipſam Timæus Sandalio/
tin appellauit ab effigie ſoleæ: Myrſilus Ichnuſan a ſi/
Ichnos militudine ueſtigii ἴχνος ueſtigium: Vnde Ichnogra/
phia Vitruuio in areis forma & ueſtigiū quodāmodo
deſcriptioq; operis futuri: Orthographia uero erecta
frontis imago/Scenographia totius tecti/quod ſcenam

græci ideſt tabernaculum & tentorium nũcupant/Inde
Scenoph'egia feſta tabernaculorum de quibus in ſacris Scenophegia
hæbreorum monimẽtis a liberatione eorum de ſeruitu
te ægyptiacá primum inſtituta:

S caphium uas ad horas de quo ex Martiano iam docui
mus: Vitruuius lib.ix.id ipſum Scaphen & hemiſphæ/
rium ab Ariſtarcho ſamio inuentũ inter horologia ap/
pellare uidetur:ad quem uſum/cũ nõ cauo ambitu ſed
plano deſcriptum eſt Area ea Diſcus uocatur quaſi len
ticula Plutarchus i Numa ſcaphiis uaſis cauatis ſoli op
poſitis non ſine fomentis elici accẽdiq; ſcribit ignem ue
ſtæ ſactum/ſi forte extinctus fuiſſet: Veluti Romæ tum
Mithridatici tum ciuilis belli temporibus ſimul cũ ara
periit : Sed Scaphion caluariá e græcis ſunt qui uocãt:
de Scaphio in alio ſignificatu Plautus & Iuuenalis/de
quo ſcripſimus:Scaphidion Cymba charonis dicta Lu Scaphidion
ciano: Scapha nauicula quæ additur magnis nauibus: cymba charõ
Si nauem cũ inſtrumento emiſti preſtari inquit Labeo. tis
xxxiii.ff.libro tibi debebit ſcapha nauis:

S pecillũ e ferro argẽtoue chirurgicũ inſtrumẽtũ quo utũ
tur ad explorádũ uulnerũ/ carcinomatũ/fiſtularũq; p/
greſſus & altitudinẽ : Celſus libro.v. Demitti ſpecillum
in fiſtulam cõuenit ut quo tendat aut q̃ alte perueniat
ſcire poſſimus:erit & ſpecillum paruum ſpeculum:

S calpellum a ſcalpro:uſus eius eſt chirurgicis ad ſecanda
quæ computruerũt indurueruntq;: ad uenas aperiendas
in phlebotomia/& ad alia:Plinius.xxviii.Nidor crema/
ti ſenſum oẽm ſcalpelli adimit : Cor. Celſus libro .viii.
Tum dæmũ ad manũ ſcalprũq; ueniendũ eſt:& libr.ii.
de miſſione ſanguinis Ita ſi neruũ inquit ſcalpellus atti Scalpellũ ue/
git ſequitur neruorũ diſtentio : Græci ſcalpellũ quo ue/ næ
na aperitur φλεβοτομον uocant : nam φλεβεν uenã Phlebotomiæ
dicunt unde & Phlebotomia/cuius monſtratorẽ uolũt monſtrator
Hippotamũ dum uena cruris percuſſa / pfluẽte ſangui/
ne ſeſe exonerat: Suetonius Scalpro librario Cn. Piſo/
nẽ in carcere ſcribit Venas ſibi aperuiſſe/Et Columellæ

mentio eſt Scalpri ruſticani/ ac Plinio in emplaſtratione libro.xvii. Horatio ſutorii ſcalpri/ Si ſcalpra & formas non ſutor inquit i ſermonibus:

S eptæ medicamenta quæcũq; quibus uis eſt erodendi: quæ dicitur ſeptica/a σηπειν erodẽdo putreſaciẽdoq; Cor.Celſus.v. quædam emplaſtra ſunt exedentia quæ ſepta græci uocant/ exedunt ea carnem & excreſcentia carnis/

Seps

Vnde & ſeps millepedæ ſpecies oblonga/piloſis pedibus/pecori præcipue infeſta/ quæ erodit quos momorderit:& loc⁹ tactus putreſcit:Pli.xxviiii. Multipedæ duo tradit genera/unũ arcuatim repens tactuq; contrahens ſe/græcis oniſcon/alterũ ſepa & ſcolopendrã minorem quæ pernitioſa non arguatur: At paulo ſup.dixerat lacerta quam ſepa/ alii calcidicen uocant. in uino pota morſus ſuos ſanat: Eſt ſerpens alia hoc nomine tabifica Auſonius. An libyæ ferale malum ſit romula uox ſeps: Lucanus.viii. Pharſaliæ oſſaq; diſſoluens cum corpore tabificus ſeps/niſi forte intelligant de illa cuius meminit Plinius: Septa uero Vlp.libro.xliii.digeſt.ea ſunt quæ ad

Oniſcos
Scolopędra

Incile

Incile opponuntur aquæ deriuandæ compellendæue ex flumine cauſa/ſiue e lapide aliaq; materia ſint ad continendam tranſmittendamq; aquam excogitata: nam incile locus eſt depreſſus ad latus fluminum ex eo duct⁹ q incidatur lapis namq; aut terra inciditur unde primũ aquæ ex flumine agi poſſit:

S ycoſin & Sycon ulcus ſedis/quod latini ficum/appellãt unde ficoſus: in latitudinem ſe deſuper fundit cui & dolores & Bubones cõtrahunt ut ſcribit Pollux: Dicitur & Sycaſi ſycados Pauſaniæ grãmatico. Cor. Celſus in partibus fieri tradit quæ pilo integuntur ut in capillo barbaq; eius hæc uerba ſunt ex libro.vi. Eſt etiam ulcus quod a fici ſimilitudine ſycoſis a græcis nominat/ caro excreſcit: eius duæ ſpecies/alterũ ulcus durũ & rotũdum eſt alterũ humidum & inæquale: Ex duro exiguũ quiddam & glutinoſum exit: ex humido plus & mali odoris fit utrũq; i his partibus quæ pilis integuntur/ ſed quod

Sycos

Ficus

calloſum & rotundū maxime in barba / quod humidū maxime in capillo:Fungo quoq; ſimile ulcus in eadē ſe de naſci ſolet/quod medicamētis interdū uehemētiori/ bus/uel ferro adurēdū eſt / fūgus ipſe græce μυκυτισ: Fung⁹ mechitis

S iriaſis infantium nūc diſtillatio/nūc adustio dicitur Pli nius. xxii. de Verrucaria herba Folia infantium diſtilla/ tionibus quod Siriaſin uocāt illita medētur:Idem.xxx. Oſſibus ī canino fimo inuētis adustio infantiū quæ uo/ catur ſiriaſis adalligatis emēdatur:Dictam uolūt a ſirio aſtro/feruētiſſimo:ſiue a ſiris hoc eſt cauernis & ſcrobi/ bus quoniam inflamatio ſit circa cerebrū & tuniculas eius ſiatq; oculorum cauitas : pallor & corporis ſiccitas Alexander in problematis Cauma uocat:quam euenire interdum & non pueris conſtat: Cauma

S cotoma & ſcotodiniā quoq; lenti & frigidi humores in cerebrū delati inducūt ita ut eo morbo affecti minima occaſione ſuccidāt:cū oīa uerti oīa circūagi eis uideanť non ſine tenebris quādoq; ob oculos: Vnde Vertigines noſtri uocāt : fit & auriū ſonitus & dyſcoia : Heraclitus epheſius ab eorum quæ ſcripſerat obſcuritate Scotinos eſt appellatus: Scotinos

S trabones & ſtrabiſmi hii dicūtur qbus oculoꝝ ꝑuerſio in ſiniſtrā eſt dextrāq; partē:nō aūt ſurſum deorſumue/ ex Aphrodiſæo:Pli.xi.de oculis uni aīalium homini de/ prauanť unde cognomīa/ Strabonū & pætoꝝ:ab iiſdē qui altero lumīe orbi naſcerēť Coclites uocati: Pæti aūt qui huc illuc celeri motu uerſanť/nō æque ultro dantur ut Strabones : Oratius Strabonē appellat Pætū pater: porphirio dixit leuiter & parū inclinatus oculis:

S ingultus ex repletione ſæpius peruenire ſolet / excitatur interdū ex īmodico fletu Apuleius: Altius eiulās ſeſe/ & aſſiduis ſingultibus ilia quatiēs mihi etiā lachrymas ex cuſſit:Finiri ſingultus ſternutamēto cēſet Cor.Celſus li/ bro.ii.& Hippocrates Aphoris.vi.ideo monet Plato na reſextimulādas in ſingultu/ut fiat ſternutatio : ꝓdeſt & ſingultiēti ſpiritū cohibere/& aquā multā ad fotū fau/ Ad ſingultus tollendos

cibus immittere:ex inanitate proueniens in morbis ſin/
gultus lœtalis eſt:
S trophos inteſtinorum quædam tormenta græci dixere
Co:.Celſus.ii.Vbi circa umbilicum inteſtina torquētur
ſtrophon græci nominant:coxæq̧ dolores manent:
Durities — S clirosis a medicis durities ſplenis appellať σκληρίασ
Durum — duritias græci dicūt σκληρότισ durities/nā σκληρόν
Splenetis re/medium — durum: Affectus præterea Lien intumeſcit/& in intenta
ambulatione curſuq̧ dolor & quædam difficultas eſt/
Lienici — Vnctiones frictiones/ſudores/neceſſarii: poſt cibum dā/
Lienoſi — da ſpleneticis aqua a ferrario fabro in qua cadēs ferrū
Aſplenon — ſubinde extinctum ſicut Celſus.iiii.ſcribit: Inde Lienici
Myrobalanū — Plinio.xxviiii.q & Lienoſi:Vitruuius primo/ Aſplenon
cretenſes medicamentū uocant quo curāt inquit Lieno
ſos/Cōfert & ex unguento & palmulis quod Myroba/
lanum græci nūcupant ut idē Celſus auctor eſt:
S cintillatio ſtomachi feruor eructans ſpiritum calentem
ſcintillæ modo:nam ſtomachi morbi eſſe ſolent ingens
calor/inflatio/exulceratio/īflamatio/pituita/bilis/faſtidiū
Atonia — & alia: in quibus reſolutio græcis Atonia peſſimum ut
ille inquit uitium:cum cibi non tenax eſt/deſinit ali cor/
pus/ac ſic tabe conſumitur
S atyriaſis ægritudo eſt genitalibus intentionē cū dolore
Priapiſmus — inducēs urgēte tentigine/eadē(ut audio)Priapiſmus di/
Satyrios — citur:ſed tētio iugis aliis dicif abſq̧ uolūtate ueneris cui
Diaſatyrion — frigida cōferūt:Satyrion græci prurıtū & ueneris ſtimu
los appetētiāq̧ uocant:Medici medicamen frigētes tor
pēteſq̧ exercitās in uenerē Diaſatyrion noīant:alii ſaty
riū:Pli.xxvi.Satyrion herba dr̄ quæ cōcitatricē uim ha/
beat ita ut radix eius manu ſi teneaf uenerē ſtimulet:&
itē/In totū quidē græci inqt cū cōcitationē hāc uolunt
ſignificare ſatyrion appellāt: Sed nō belle ꝑfecto cuidā
noſtro cōtigit/qui dum appetit & cōcitat:cōcidit oppe/
tiit/ Exſynceraſtus factus uerius qdē ac peius q̄ ſyncera
ſtus ſeruus ille Plautinus pertimeſcebat:Eſt & circa na/
turalia uitium inquit Celſus.iiii.nimia profuſio ſeminis

quod ſine uenere / ſine nocturnis imaginibus ſic fertur ut interpoſito ſpatio tabe hominẽ cõſumat / Gonorrheã diximus: γονὴ ſemen humanum: Gonorrhea

S tegnæ febres conſtrictæ dicũtur / Plinius libro.xxiii.de ficubus calorẽ refrigerant ob id non negãdæ in febribus inquit conſtrictis quas ſtegnas uocant:

S citos & ſciromata græci duritias appellant: Sed duo genera earũ fecere / Inſanabiles alias & loco quẽ infeſtant ſenſum adimẽtes / alias uero locũ ipſum retuſiorẽ reddere ſolitas: Pli.xxv.de Buphthalmo herba: Hæc cum cæra ſciromata diſcutit: Hermolaus Stratomata legebat: Naſcitur & in uentre uiris durities Molæ fœminarum ſimilis ſcitos a medicis appellata ſicut Oppio capitoni: Plinius libro.vii. Sciromata

S ynochus febris cõtinua cõtineſue a medicis noſtris uocatur inter putridas uitiato ſanguine iteriora & exteriora hoĩs accẽdẽs eſt tñ συνεχὴς cõtinuus / συνέχεια cõtinuitas / συνεχῶς cõtinue: Vnde rectius ſynechũ medici dixiſſent: Nam ſynochus etiamnum erit coniũcta febris / ut ſũt aliquæ: σύνοχος cõiũctus συνόχω cõiungo: Febris cõtinua / Medicorũ icuria

S paſmus uulſio cõuulſioq; græcis dicit̃ / & ſpaſmata conuulſa & quod idẽ eſt uulſa: cũ nõ modo ruptũ aliquid eſt / ſed nerui quoq; illi quos Inãs hoc eſt febras uocant. At medici neoterici uillos / Laceſſiti & uulſi ſunt: p quos uis attractiua naturalis ſuũ exercet opus ut refert Galenus / Nã ſpaſtici & ſpomeni appellant̃ q aliquo ſpaſmi genere tenent̃: & Cõuulſi recte dicũtur: Pli.xxi.de pulegio ſilueſtri qui Blechos / Ante acceſionẽ horrorũ Cõuulſis inqt & torminibus: Celſus lib.ii. Frigus modo neruorũ diſtentionẽ / modo rigorẽ infert illud ſpaſmos hoc Tetanos græce noĩatur / Et Hippocrates Aphoriſmorũ. ſeptimo in uulneribus fortibus ſpaſmus aut Tetanus inquit malum: Aphrodiſæus aquam calidam circunfuſam rigorem ſoluere ſcribit qui Tetanus dicitur: quiq; ex lẽtis frigidiſq; humoribus generatur: ſoluere autẽ nõ Spaſtici / Spomeni / Tetanos

propriē ſed ex accidēti per medium aliquod hoc eſt p
inſidentem caliditatem: Rupta uero Rhegmata græci
Rhegmochaſmos nominãt: Vñ Rhegmochaſmos rupta uena/ ſanguinis
rejectio de qua iam dictum eſt:

S cabies ſcabere cogit corpus/ & ſcabrum illud aſperūq;
reddit/ unde nomen/ modo ſicca naſcitur eo maiorem
Agria pruritum inducens/ & Agria id eſt fera merito dicenda:
modo humida/& pinguior cū puſtulis ſaniem uel pus
Pſora educentibus/Pſora græcis/quo aſperior eſt quoq; prurit
magis eo difficilius tollitur:

S anies ĩ uulneribus ulceribuſq; dilut⁹ quodāmō ſanguis:
nā ſanguĩe q̄ ide manat ea tenuuior eſt/uarie craſſa glu
tinoſa & colorata:Pus uero craſſiſſimum albiſſimū glu/
tinoſius & ſanguine & ſanie: Sanies quædam eſt quæ
Hydrops ab aqua dicit̃ tenuis ſubalbida/ ex malo ulce
re exiens:alteram Meliceriam nuncupat Celſus libro .v.
craſſiorem glutioſioremq; melli albo ſubſimilem/ unde
ſit nomen:Puris uero genus illud eſt ſubalbidum quaſi
unctum colore & pinguedine oleo albo non diſſimile/
Eleoden recte uocant:Pus ipſum a græco πυοσ/Vnde
Empiema ſanguine corrupto uel pulmonis epatiſq;
Empiema ulcere morbus dicitur:Et Empici ſanioſi q̄bus itus pus
eſt/& præſertim in pulmone/ ſed primum quoq; lac eo
nomine appellauerunt:

S teatoma tuberculi genus dictū α πο του στεατοσ
q̄ pingue quiddam ĩ eo collectum ſit ſub cutem:naſci/
tur ĩ lateribus alis ceruice capite:Cor.Celſus lib.vii.Stea
tomati pingue quiddam idq; latiſſime patere conſueuit
reſoluitq; totam cutem ſuperpoſitam/ſic ut ea labet/ cū
cæteris ſit aſtrictior:Plinius xxvi. De radice Cyclamini/
eadem inquit & contra ſteatomata efficax:

Scropulæ S trumæ uulgo Scrophulæ/nā & Chœradas a ſcrophis
græci uocant:adenes ſunt indurati cum tumore ſubter
cōcretis quibuſdam ex pure & ſanguine uelnti glandu/
lis/quæ febres mouēt/nec unq̄ facile matureſcūt/ac ple/
rumq; iuxta cicatrices ipſas iterum reſurgunt:naſcuntur

circa maxillas, ceruicem alas, inguina & meſenterium quoq; ut Pollux ſcribit, ac latera etiam, & mãmillas quã doq; fœminarum, id quod ſe repeiſſe Chirurgicus Me ges auctor eſt, ut Celſus tradit lib. v. Plinius xxvi. de ra nunculo herba, Noſtri herbarii ſtrumeam uocant q̃m medetur ſtrumis Idem. xxviii. ſtrumas diſcutit fel apri num uel bubulũ tepidum illitũ, nã coagulum leporis e uino i linteolo exulceratis dũtaxat iponitur. Et. xxx. Ad fœminaꝝ ſtrumas ueteres, cochleæ cũ teſta ſua tuſæ il linuntur maxime quæ frutetis adherent. Receptum eſt etiam eũ quem ſtruma tenet ſi anguem edat liberari: Ranunculus herba

S ynthexes defectiones latinis, cũ languet corpus defectis uiribus Plinius. xxii. de Alica potionis genere Peculiaris tamen longo morbo ad tabitudinem redactis ſubuenit: ternis eius cyathis i ſextarium aquæ ſenſim decoctis do nec oĩs aqua cõſumatur, poſtea ſextario lactis ouilli aut caprini addito per cõtinuos dies, mox adiecto melle Ta li ſorbitionis genere emendãtur Synctexes quæ ſunt ex iis ſumptæ: ut ſit fere ſynctexis atrophia, Inde ſyncteticí ipſi Plinio de laſere: Præcordioꝝ uitiis, ſyntheticis, comi tialibus cum uino i aqua mulſa: Eſt & aliis ut audio ſyn ctexis ægritudo interiora hominis iſeſtans, ut Tormina unde Maternus ſcribat, morituꝝ Dyſenterio & ſyncte xi ſi cum ſole ſaturnus per quadratum fuerit inuentus: Tormina

S iderati (ut ſole afflati homines) dicuntur areſcẽte corpo re, tranſlatum hoc ab arboribus ſidere adflatis ut quoti die in pomariis in arbuſtis uidemus, qui morbus i ipſis ꝓprie ſideratio uocatur: græce Aſtroboliſmus, quæ af flatu arboribus nocens tota e cœlo eſt ut inquit Plinius xvii, Vt grando pruina, & carbunculatio: ſunt enim ar boribus ſui morbi, & peſtes i cõmune, Articulatio i ger minibus, rotatio, ſcabies, impetigo: officit & decacumi natio, decorticatio in orbem, & depaſtio morſu anima lium, qua moriuntur quædam, alia deteriora fiunt, ut Amygdalæ ex dulcibus tranſeunt in amaras: at ex ama ris dulces fiunt ſi circumfoſſo ſtipite & ab ima parte cir Aſtroboliſm⁹

cũſorato defluẽs humor abſtergatur: Oleã ſi lambat ca-
pra ſterileſcere autor eſt. M. Varro. Infantes æſtate ſide-
rari quod uulgus æſtu laborare eos dicit ſatis cõſtat cau
ſam refert Aphrodiſæus in Problematis: Præſideratio
alia omnino erit: a uerbo præſiderare quod eſt cum tem
peſtas hiberna præpropero frigore gelante improuiſos
opprimit Prochemaſin græci & contrarium Epichema
ſin uocant: Idem Plinius .xviii. Accedit confeſſa rerum
obſcuritas nunc præcurrente nec paucis diebus tempe-
ſtatum ſignificatione, quod Prochemaſin græci uocant
nunc poſtueniente quod Epichemaſin:

Præſideratio

Prochemaſis

Epichemaſis

S cabriteis ſcabritiaq; in unguibus & oculis prouenire ſo-
let: Plinius de Cadmia ſordes oculorum purgare ſcabri-
tiẽ extenuare cum dixit a ſordibus ſcabritiem ſeiungit,
& alibi extenuat etiam ſcabritias oculorum: Item mox
digitis ſcabritiem exterunt. Cor. Celſus libro. vi. Si uero
ſcabri inquit ſunt oculi quod maxime in oculis eſſe con
ſueuit, confert Collyrium baſilicon Euelpidis, mel & ui
num, ac panis ex uino ſubactus & impoſitus, aridæ etiã
lippitudini: Eſt eidem Plinio .xiii. ſcabritia charta: quæ
mox leuigetur dente conchaue,

Scabritia

S olati ſole afflati Plinius. xxviii. ſic & ſolatis id eſt ſole
correptis proſunt:

S taphyloma in oculis uua quodãmodo dicetur, cum in
ipſis ſumma attollitur tunica: ſiue ruptis intus membra-
nis aliquibus ſiue laxatis, ut figura ſimilis uuæ acino ſit
unde nomen ut ſcribit Cor. Celſus lib. vii. σταφυλη
uua græcis: In oculis. n. tunicæ ſunt: ſuperior Ceratoides
quaſi cornea ea qua parte alba eſt ſatis craſſa pupille lo-
co extenuatur: huic inferior adiũcta eſt quæ Rhogoi-
des ab acini ſimilitudine dicta eſt: deinde infra alia rur-
ſus tenuiſſima quam Arachnoiden nominant ab Ara-
nea quæ græcis Arachne, media uero ſubſidit ut idem
refert cauoq; quod ſupra illam eſt continet quiddam
quod a uitri imagine Hyaloides græce nuncupatur, id
neq; liquidũ neq; aridum eſt: ſed quaſi cõcretus humor

Ceratoides

Rhogoides

Arachnoides

Arachne

Hyaloides

ex cuius colore pupillæ color uel niger eſt uel Cæſius:

S onticus morbus comitialis quando maxime nocet / ui ſubita corpus proſternens & mentem obnubilans:S ôti re grauius eſt nocere: Plinius.xxxvi. de gagate lapide Depræhendit ſonticum inquit morbum · & uirginita/ tem ſuffitus: Apuleius in Apologia magiæ Caducum deiicere quid opus carmine fuit cum incenſus gagates lapis ut apud phyſicos lego pulchre & facile hûc mor/ bum exploraret:cuius odore etiam i uenalitiis uulgo ſa nitatem aut morbum uenalium experiantur:Caſſi⁹ Ve/ nuleius & Modeſtinus Iurecôſulti dicunt morbum eſſe quemcûq; rei agendæ.qui ſit impedimentum & noceat qualis omnino eſt febris etiam ſi a febre omnino differt ſonticus morbus: utcûq; morbum nullum conferten/ tem nûq̃ inuentum ſcimus: ſontici ſunt omnes non in/ ſontici: Gagates Lapis

S egeſtria quæ inuolucri uſum preſtant recte dicemus:Fe ſtus Dertes græci appellât nauticas pelles/quas nos uo camus ſegeſtria/Sed & græcis quoq; Diphtheræ dicun tur quo nomine & membranæ ſignificantur:& îter ue/ ſtes pelliceas ſuam habent ſcythæ Diphtheram: Dertes Diphtheræ Veſtis ſcythi/ca

S cobia aſperoſum e ferro îſtrumêtû fabrile/a ſcobe quæ e lignis ferro argento auro cæteriſq; metallis ꝑducitur: M.Varro de lingua latina:Plautus î Neruolaria:ſcobinâ ago:illam actutum adraſi: ſcobinâ a ſcobe inquit Lima .n.materia fabrilis eſt dicitur & ſcobilis: Lima

S tatera Trutinaue examinantur quo pôdere quæq; res ſint/ Prouerbium uetus eſt ſtateram ne trâſilias: hoc eſt ne quid facias præter ius & æquum:Vitruuius .x. Id & ex trutinis quæ ſtateræ dicunt licet côſiderare idê Tru/ tinaq; libraq; ponderibus examinatio reperta uidicat ab iniquitate iuſtis motibus uitam:aliis pars ſtateræ eſt trutina:Onerant etiam annonam ſtateræ adulterinæ in quit Vlp.tit.de extra.ord.cri.lib.xlvii. digeſt. de quibus Diuus Hadrianus edictû propoſuit pœna legis corne/ liæ:& falſas mêſuras habêtem in Inſula relegauit: Sate/ Prouerbium

Numoꝝ noīa — res uero aureoꝝ nomiſmatū gen⁹ ſunt ut Philippi phi/
lippeiue/Darici/Alexádriiq; ab eorum effigie impreſſa:
Stateram lancem græcis etiam dici manifeſtariū eſt:

S emiplotia uenatorū ſoleas dimidiatas inquit Feſtus uo/
cant: quibus utebantur/quo pedem planius ponerent
Plotus — nā Ploti dicti planis pedibus unde & Poeta Actius um/
Plautus unde — ber ſarſinas a pedum planitie initio Plotus poſtea Plau
tus eſt dictus:

S crupi & ſcrupuli lapilli qui non ſine moleſtia calcantur
unde ſcrupuloſæ uiæ difficiles acceſſu laborioſæ mole/
Lege Crinitū — ſtæ:Et quæ græcis Enigmata ſcrupi a noſtris dicūtur:ac
Griphiq; quádoq;:ſunt & in tabula luſoria ſcrupi appel
lati:Terentius inieci ſcrupulum cum dicit ſolicitudinem
animi metaphoricos intellegit:

Sicilices haſtarū ſpicula lata: Ennius Incedit Veles uulgo
ſicilicibus Latis:Spiculū etiam aculeū in quibuſdam in/
ſectis dicimus:ut Scorpione/in cauda ueſpis/ Crabroni/
bus apibus:at in ore Aſillo ſiue Tabanum oeſtrūue dici
placet/culicibus item & muſcis: ſed his magis ad ſuctū
q̄ punctū:Oeſtrū furorem cōcitantē uocant qualis inter
Scilicus — dum poetis datur:ſepius diuinis:Sicilicus uero ſemūcia
dicitur Columellæ:Feſtus Sicilicū dictū q̄ ſecet unciam
Sicilire — nam Sicilire ueteribus ſecare/Plinius.xvIII. Quoties ſe/
cta ſint ſicilire oportet hoc eſt quæ fœniſeces prætereūt
ſecari:eſt enim in primis inutile enaſci herbas ſemētatu/
ras:&.M.Varro Prata ſicilienda monuit.Silicia uero ſi/
liculaue fœnum græcū eſt Dioſcoridi & aliis / Telis ap/
pellata & carphos ægroceras quoq; / quando cornicu/
lis ſemen eius eſt ſimile:

S trategus præfectus dux in militia ī exercitu uel maxime
στρατοσ exercitus: αγω duco/ Plautus cū in ſticho
ſtrategum inquit te facio huic conuiuio præfectum &
ſymposiarchen itellegit/ſtrategiæ armenis præfecturæ ī
quas diuiduntur ut refert/Plinius in.vi. At Stratioris mi
les ſtratioticus militaris eidē Plauto ī pſeudolo ſtratioti/
cus inquit homo q̄ ducat & ſtratioticus nūtius a milite:

eſt & Stratinus Iouis cognomen ĩ ponto circa heracleã Stratiotis herba militaris dicta in collibus naſcens, aizoo ſimilis ni maiora haberet folia nuce refrigerans ſanguinem erenibus fluẽtem: pota cum thure maſculo mitiſ, ce ſanat: Plinius libro xxiiii. — Stratiotis

S telæ columnæ Plinius. vi. ſtelæ lapideæ litteris ĩcognitis a latinis Pilæ dicuntur. unde Pila Romæ Horatia ĩ foro: cũ ſpoliis quæ Trigemini uictores reportauerant uictis albanorum Horatiis. — Pilæ

S anguiculi e ſanguĩe Suũ, & iunicum quandoq; ad cibũ Iſitia dicuntur non ſine adipe, fœniculo, pipere, Caryophilo, & cinamomo: Plinius xxviii. Et ſanguine inquit hædi in cibum formato quem ſanguiculum uocant:

S chiſta oua dicta qñ ab incubatu poſt triduum exempta quaſi diuiduntur, dum diſcedit uitellus ab albo: nam & ſchiſton genus aluminis Pli. xxxv. ĩ capillamenta quædam caneſcentia dehiſcens. Celſus. v. Sanguinẽ reprimunt alumen ſiſcile quod ſchiſton uocatur: Eſt & eidẽ Plinio uigeſimo octauo: Schiſton lac quod poſtq̃ conferbuit refrigeratiõe diuiditur, & diſcedit ſerũ a lacte, Et iter cepas ſchiſtam quã dicũt adnumerat idẽ. xviii. ſchiſta aũt & Aſcalonia cõdũtur: Schiſtam hyeme ĩquit cũ coma ſua reliquũt, uere folia detrahũt, & alia ſubnaſcũtur hiſdem diuiſuris unde nomen: — Schiſton gen⁹ Aluminis — Aſcalonia

S trigmenta ſordes gymnaſiorũ quas græci ξύσματα uocãt: & inteſtinorũ quoq; exulceratorũ fere partes ueluti quædam quaſi ramenta quæ egeruntur in Dyſenteria appellari eodem nomine ſolent: Val. maximus, Gymnicorũ ſetuo ſtrigmẽta gymnaſiorũ colligenti: Cor. Celſus Acria inquit Tormina quidem periculoſa non ſunt, Si ſanguis & ſtrigmenta deſcendunt: dum febris cæteræq; acceſſiones huius morbi abſint: — Tormina

S tatuminatio ſtatumen & ſtatuminari de his recte dicuntur quæ munimẽto accedũt: etiã cũ ſternunt: Vitruuius vii. i mentione ruderationis: Quæratur ſolum ſi ſit perpetuo ſolidũ & ita exæquet: & inducatur cũ ſtatumine

rudus:& ſtatim: Tunc inſuper ſtatuminetur ne minore ſaxo q̄ quod poſſit manum implere/ ſtatuminatiōibus inductis ruderetur: Columella pedamenta uineaꝝ & palos uidetur ſtatumina appellare/

Vineaꝝ pedamenta

Plinthus

Spira columnis quæ ſubditur ut diximus: cuius pars ima quadrata fere Plinthus uocatur: ſuperior torus: ſuntq̧ inter hos modo Trochilus linea/ quæ Scotia: modo Aſtragali/quadræ/ſupercilium: & interdum hæc ſimul omnia/ eſt & Torus alter ſupra plinthum quandoq̧/ut uni ſpiræ duo ſint Tori/ſed ſummus ad ſeſſum Columnæ: ex Vitruuio: ut torques:

Torus

Scalptorium quo in ſpeciem manus humanæ effigiato ſcapulas p̄ſertim ſcabie pediculis & id genus aliis/ æſtiue & pululeroſo ſudore prurientes ſcabere ſolemus: Martialis diſticho cui lemma eſt ſcalptorium/ Deffendet manus hæc ſcapulas mordente moleſto Pulice/uel ſi quid pulice ſordidius:

Scarificatio fit exterendo potius q̄ feriendo/ ut circumſcalptio/ & leuis apertio/ Vnde ſcarificare radio paſtinacæ piſcis gingiuas in dolore utiliſſimum eſt inquit Plinius trigeſimo ſecundo/ Et dentium dolores ſedantur oſſibus Draconis marini ſcarificatis gingiuis ut idem auctor eſt: Nam dentes leuare penna uel lentiſco poſt cibum (ut ſolemus ocioſi) diuerſum ab hoc omnino eſt: Adagio inde ſumpto apud græcos in deſides & horipdas/quos σχινοτρώγας uocant/ ut lentiſcum mandentes/ e qua dentiſcalpia uel Martialis in apophoretis cōmendat: Etiam ſi alii non a lentiſco/ſed a ſcilla dictos uelint/quæ ſchinos quoq̧ uocetur Ariſtophani: Et in re ruſtica ſcarificatio dicitur cum ſumma tellure/ ſulco nō altiore arant ſeruntq̧ idem Plinius. xviii. Silicia hoc eſt fœnum græcum ſcarificatione ſeritur:

Prouerbium

Schinos

Scoria e camino electa ſpurcitia omni metallo uocatur/ In auro coquitur iterum & tunditur: Catini fiunt ex Taſconio hoc eſt terra alba/ſimili argillæ/neq̧ .n. alia īquit Plinius. xxxiii. afflatum ignem & ardentem materiam

Catini

tolerat: Plumbi recrementum ſcotiam ut refert Celſus :Molybdi græci uocant:In argento aũt Helcyſma dicit. S capus qui Thyrſus L. Columellæ in herbis Marubio Lupino faba papauere & id genus aliis:Inuẽtus eſt iam ſcapus Plinio auctore unus centum fabis onuſtus:In cã delabris quoq; eidem trigeſimo quarto: Aegina inquit candelabrorum ſuperficiem dumtaxàt elaborauit ſicut Tarentum ſcapo: ſcapi columnarum Vitruuio trunci & ſcalarum tigna ſuper quæ gradus ponuntur In fori bus etiamnum ſcapi cardinales eidem nominati a car dinibus:Sunt hæc quidem ut alia multa parui momen ti & doctis fortaſſe ingeniis faſtidita ſed pleriſq; tamen neceſſaria:

Molybdi

Helcyſma

Colũnarum trũci

S alnitrum uulgo factitium ad tormenta quæ ui & ſpiri tu ignis torquent eiaculanturq; molares pilas ferreas & glandes plumbeas excogitatum: ad bonitatem pluri mum confert Carbo tritus e Corylo: Apud ueteres non uideo fuiſſe i uſu Inuẽtũ germaniæ ut fama ẽ celebrat quidẽ a priſcis nitrũ ſalis genus de quo iam dictum eſt:

Tormẽta a q bus

S arcophagus lapis in aſſo Troadis:in quo condita cada uera intra dies quadraginta abſumuntur exceptis denti bus:Mutianus quoq; & ſtrigiles & ueſtes & calciamen ta illata mortuis lapidea fieri auctor eſt: Cornelius Cel ſus libro quarto lapis etiam qui carnem exedit quem Sarcophagon græci uocant:Eius generis & in Lycia ĩ quit Plinius trigeſimo ſexto & in oriẽte ſaxa ſunt quæ uiuentibus quoq; adaligata erodunt corpora: Mitioris eſt naturæ ſeruandis corporibus nec abſumendis Cher nites ebori ſimillimus in quo Darium conditum ferunt a quibuſdam Chemites appellatur:

Saxa corpo ra erodẽtia

Darius ĩ quo ſepulchro

S phygmos pulſus Gellio decimo ſeptimo ĩtentio eſt mo tus naturalis non arbitrarii & remiſſio in corde & in arteria:

S ternutamentum capitis expiratio eſt ueluti Ructus uentriculi crepitus flatuſq; alui: Pomponium conſula tem illum & poetam nunquam rutaſſe legimus: Ster

nutatis autem maximē homo/ quia multo & uario ali/
mento utitur ultra ſacietatem: quod non concoquit:
& ideo multum ſpiritum congregat/ ob multam humi
ditatem: is ſpiritus ad cerebrum aſcendit & ſternutamē/
tum efficit cum ſono: quia per narium anguſtias uehe
mens meat/ ut per guttur uox/ per inteſtina immurmu
Botborigmos — ratio illa quam Botborygmon diximus appellari: ex
Aphrodiſæo: Antiquum eſt ſternutamētis ſalutare/ q&
etiam Tiberium Cæſarem triſtiſſimum ut conſtat ho/
minum in uehiculis inquit Plinius. xxviii. exegiſſe tra/
dunt: & aliqui noīe quoq; cōſalutare religioſius putant:

Peloponeſi officina — S icyonia calcei ſicyonii a ſicyone peloponeſi officinarū
omnium metallorum prima teſte Plinio: parum hii uiri
les ut delicatiſſimorum fuerant: hinc Socrates aptos ha
biles quia pedibus dicebat uerum Socrati nō cōuenire:

S tadium curriculum locum curſus in certamine dicunt:
inde Stadiodromon: Stadiodromici Materno curſores
in ſtadio: ducentorum pedum fuiſſe græcis audio/ Plini
Stadiodromō — us. xxxiii. Eūdem & Herculeū appellatum uicit & Leō
tius qui fecit ſtadiodromon: Nobis ſtadium pars octa/
ua miliaris a mille paſſibus quādo centū uigintiquinq;
Stadiū quot pedibus — noſtris ſtadium conſtat paſſibus hoc eſt pedibus ſexcē/
tis uigintiquinq;: Inde ſtadiatæ porticus & miliariæ de
quibus diximus: nam ſtadiū Pythicum olympicū Itali/
cum diuerſa fuerunt de quibus Cenſorinus: Longioris
Dolichos — autem curriculi ſpatium ad certamen Dolichos uoca/
bat: Vnde Polluci Dolichodromi Scœnus. xxx. ſtadia
continebat: Plinio libro. v. Eratoſtenis autem ratiōe pa/
tet ſtadia inquit. xl. hoc eſt paſſus quinq; millia/ aliqui.
xxii. ſtadia ſingulis ſchœnis dederunt:

S itus lanugo & illuuies humore cauſata locis tetris per/
flatu nullo/ uel modico/ odore aſpernabili/ qui etiā ſitus
Situs — quandoq; dicitur: ut Plinio. xxi. cum ſcribit peſſimum
fore crocum quod ſitum redolet:

Scrimia uul/go — S ciomantiū diuinationis locus ex umbræ in primis euo
catione: Sciomachia umbratilis pugna Gellio/ Sciopo/

des umbripedes uaſtioribus plantis corpus obumbrantes: Scioterieum horologium ab umbra quale genus illud eſt Vitruuio libro qnto. Viatoria penſilia quæ Cylindracea ſpecie uiatores frequentant: & eidem Sciateras gnomon indagator umbræ ut iã ſcripſimus: Sciuri parua animalia quibus uiloſior cauda pro tegumẽto eſt: Vnde nomen: iiſdem pedes priores ad miniſterium manuum habentur nam ſedẽtes ad os illis cibos admouẽt ut ſimiæ: ſciæ umbre: quod nomen tranſit ad conuiuas nõ uocatos qui uocatis adheſerũt comites & diſcubuerunt inuocati Horatius quas Mecenas adduxerat umbras: Item locus eſt & pluribus umbris/umbram autem corpus ubiq; comitari uidemus: Sciuri

S ynephœbi cõpuberes/quo titulo comœdiam luſit Statius de qua. M. Cicero in Tuſcul. queſt. Exephœbus decem & ſeptem annorum adoleſcens Cenſorino:

S copæi homuli paruuli/qui non nullis Stilpones/iidẽ Semiſſes dicti. P. Vatinio ad Ciceronẽ a ſemiſſe ut arbitror cubiti parte/ quæ ita fere uulgo nomiatur: nã pygmei a ſcriptorib⁹ celebrati Spithamei a ternis ſpithamis ideſt dodrantili Plinio nũcupati: A gruibus infeſtari eos & Homerus prodidit: Caſas humiles ĩhabitãt ex luto pẽnis & ouorũ putaminibus extructas: Ariſtoteles in cauernis uiuere traditur repetit idem Plinius. vii. Barbari Thraces Cattuzos appellãt Spithama autem hoc eſt maior palmus. xii. compræhendit digitos minor Pleſtes græcis dicitur cõſtat digitis quatuor: pes uero ſexdecim/Cubitus xxiiii. qui græce πογμη: Ferunt tamen pygmeos tam puſillũ hoc genus ĩ Herculem auſos: quos ille (ut dicit) Leonis pelle correptos inuoluit omnes: Stilpones Semiſſes Pygmei Spithamei Cattuzi Spithama Pes Cubitus

S cienæ piſces Vmbriæ & innumera copia

S tomachice ex acerbo punico malo granato medicamẽtũ fit utiliſſimũ oris uitiis/narium/aurium oculorum caligini/pterygiis/genitalibus/ & his quæ nomas & quæ in ulceribus excreſcunt: Pliniius. xxiii. Sunt & quædam malagmata quæ græci Stomachica dicũt: quoniam ut Stomachica

inquit Cor.Celſus libro.v.aperiendi uim habēt:Stomachici Galeno hi ſunt proprie qui cibos quauis ex cauſa non continent:Reſolutio morbus ipſe ſtomachi noſtris appellatur ut ex Celſo docuimus:

S uccollator qui ſubdita ceruice ſuſtollit ſubleuatq;:a ſuccollare uerbo/quo uſus eſt.Mar. Varro.iii.rei ruſticæ:& Suetonius in othone:

Fiſtulæ iuētor S yrinx fiſtula muſicum inſtrumētum panos dei inuentū e calamo toto cōcauo/quem ſyringa uocāt/fiſtulis utiliſſimo:quoniam nihil eſt ei cartilaginis atq; carnis:nam Orchomenius cōtinuo foramine peruius(auleticon dicunt)Tibiis utilior eſt:Sed ab uſu calami ſunt/Piſcatorii Vinitorii/Scriptorii/Sagittarii/& aucupatorii:

Venatorii poteſt legi

Aues ſabur S aburra nauium eſt qualicūq; ex materia qua onerātur ſed ſabulo cum primis: Inde uerbū ſaburrare/a quo Saburratrices aues:ac Plinio.xviii. Saburrātes echini hinc Plautina Lena in Ciſtellaria Vbi ſaburratæ ſumus largiloquæ extemplo ſumus/hoc eſt plenæ ſaturæq;:

Stipendium S tipes æreos numos a ſtipādo:Vnde Stipēdium dixerūt a quo ſtipendiarii qui ſtipendiū hoc eſt tributum pendebāt ut uectigales: Sed quoniam ſtipēdia facere frequēs eſt & latina locutio/ideſt militare/ſtipēdiarios uocare milites paſſim eſt receptū:Trāquillus in Iulio Cæſare ſtipēdia prima in aſia fecit:litteratoꝝ uero oīum primus Romæ Quintilianus ut ferūt ſtipēdiū e fiſco mercedē accepit/cū publicū inuētuti Gymnaſium aperuiſſet:

S ublitionem primum quodāmodo tectoriū & inductionem uocabimus coloris eius qui ultima inducendus eſt manu:etiam in albariis: unde Plinio.xxxv.Sublita ſandyce pingētes:ſunt enim e coloribus multi qui ſublitionem amant:

Vlmaria S amara ulmorū ſemen Columellæ quo proueniūt earū genera omnia/excepto quod Attiniam excelſiſſimam uocāt Itali inquit Plinius.xvi.e radicū plantis prouenientem:Vlmis conſita loca ulmaria appellamus:

S crotum pellem corium græco dicimus:hinc teſtium tu-

ſicam quam illi Oſchreon hoc nomine ſignificamus:
& ſerotinæ ficus duricoriæ/ Plinio.xv. Vbi ſerotinas le/
gimus in libro de partibus ædium:

S crutas/ de quibus ex Lucilio Gellius/ pertuſos calceos/
edentatas ſtrigiles/clauos excuſpidatos/ ueſtes uſu attri/
tas/enſiculos rubiginoſos/libros a tineis corroſos & cæ
tera id genus uilia ueteramēta recte dicem⁹/ qualia ſcru/
tarii proponere uenalia/& uendere cōſueuerūt per fora
& mercatus: Horatius Vilia uendētem tunicato ſcruta
popello/hinc apud Apuleium ſcrutariam facere ut ma/ Scrutariā facerē
le frugi repræhendūtur Latrones uilia & friuola furto e
balneis & cellulis anilibus exportantes:

S il pigmenti genus quo ad politionē operum uſi ſunt ue
teres:at primi eo pingere inſtituerūt Polygnotus & My
con attico dūtaxat:nam ad umbras uſi ſunt ſcyrico ab
inſula Scyro de quo quēadmodū fieret diximus: Vi/
truuius.viii. Violam inquit aridam in uas coniectam &
cum aqua ferueſactū ad ignem in linteū coniiciūt ma/
nibuſq; exprimētes aquam uiolis coloratam in morta/
rium recipiūt:& Eretriam infundētes terenteſq; efficiūt
Silis attici colorē: Sile autē marmoroſo cremato & re/ Vſta a quo
ſtincto in aceto fit uſta olim caſu reperta ut ſcribit/Plini
us qua Nicias primo uſus dicit/ & ſine qua umbræ nō
fiebant:

S milax quam & Milacē uocāt ſimilis hederæ/ denſis ge/
niculata caulibus/ſpinoſa/fruticoſa ramis eſt/folio hede
raceo paruo/non anguloſo/ a pediculo mittēte pampi/ Milax
nos flore cādido/olente liliū & refert/Plinius.xvi.fiet ra
cemos labruſcæ colore rubro/complexa acinis maiori/
bus nucleos binos & ternos ut prodidit Theophraſtus
minoribus uero ſingulos nigros duroſq;:Eſt & Smilax
Ilicis genus folio oleis fere ſimili Aqfoliæ nomē adeptū Taxus alio no
Smilacē quoq; dici a græcis Taxū arborē tradit ſexti⁹: mie Smilax

S tolones inutiles circa arbores pulluli qui obeſſe ſolent
quādo his ablatis omnia celerius adoleſcūt:Inde Stolo/ Ro.Stolonū
nū i rep.Ro.cognomē a culturæ diligētia/ut a frōde frō domus

diciiꝛita tamen ut nõ hũc frondatorẽ optimũ fuiſſe exiꝛ
Stolones ſtimes: Plinꝰ.xviii. Auulſiq; arboribus Stolones uixereꝛ
hoc modo plãtãtur punicæꝛCoryliꝛmeſpiliꝛSorbiꝛFiciꝛ
uitesꝛ& aliæ: Surculꝰ uero abſciſſis & ſepis faciũdæ cau
ſa & culturæꝛſabuci coteneũꝛrubusꝛpopulusꝛſalicesꝛVe
rum lætius nihil eſt propagineꝛdefixis in terram ſurculo
rum capitibus uitisꝛficiꝛoleæ punicæ ꝛ malorum generiꝛ
bus omnibusꝛlauri pruniꝛMyrtiꝛnucis auellanæꝛſiue etiꝛ
am tranſmiſſis per uaſa fictilia uel qualos ramis teneri͏oꝛ
ribusꝛterraq; circumpactis: atq; hoc blandimento impeꝛ
tratis radicibusꝛbiennii ſpatio abſciſſa propagineꝛ & cũ
qualis illis plantata:

S iſimbrium lætiſſimum naſcitur circa fontes ſtagna &
piſcinas: degenerat in calamitham ſimilitudine ac odoꝛ
Thymbreum re tenus mutatur in mentam ut ſcribũt plinius & Theo
phraſtus: Silueſtre a quibuſdam Thymbreum appellaꝛ
tur pedali non amplius altitudine: quod in riguis naſciꝛ
Calamintha tur ſimile naſturcio: quod in ſicco odoratum eſt ꝛ inſeriꝛ
Nepeta turq; coronis anguſtiore folio ꝛ Calamintha calamenꝛ
thuſue eadem fere quæ Nepeta: Immo eadem herbariꝛ
is noſtris:

S eliquaſtrum a ſedendo inquit. M. Varro quaſi ſediquaꝛ
ſtrũ ꝛ ſellæ genus apud ueteres ꝛ cuius meminit Higinus
de Caſſiopea & Feſtusꝛerat & Scinpodium inter ſellasꝛ
Scimpodium accubitaue Vnde Aul. Gellius ſcribit inueniſſe Frontonẽ
Cornelium i Scimpodio græcienſi cubantẽ cum pedes
grauiter ægrotaret: σκιμπουσ grabatus uel ſcamnũ
ꝓprie: σκιμποδιον dicitur & lectulus græcis in quo
pedibus parum ualent quieſcunt: Sella quoq; pro excre
mentis a neotericis poſita:

S erperaſtra infantibus puerulis alligabantur cum ingreꝛ
di docerentur ne uitium contraherent eorum cruſcula:
M. Varro ꝛ Si quis in conſuetudine ambulandi iam faꝛ
ctus ſit Vaciaꝛaut compernisꝛSi eum corrigi non conce
datꝛnõ ſequit ut ſtultæ faciant qui pueris alligant in ge
niculis Serperaſtra ut eorum deprauata corrigãt crura:

S ycomorus arbor moro ſimilis folio magnitudine aſpe-
ctu quam ficum ægyptiam uocant/ut huius meminerit Ficus ægyptia
Plinius.xiii. Diuus Hieronymus innumeri: Vlp. Iurecon
ſultus lib. digeſt. xlvii. titulo de extraordinariis crimini-
bus ſi quis arborem inquit Sycomorum exciderit non
leui pœna punit: q͏ͅ hæ arbores conligant Comata hoc
eſt aggeres niloticos per quos incremēta nili diſpenſan-
tur & cohercētur/ Et Cor. Celſus de eadem libro.iii.(ut
opinor) Sycamini lachrymam fronti inducūt: hoc no-
men apud medicos reperio: Sed cum græci morū Sy-
caminon appellent/mori nulla lachryma eſt/Sic uero ſi
gnificatur lachryma arboris in ægypto naſcentis quā
ibi Moroſycon appellant: τα συκαμινα mora: Sycamina
S irpiculum e ſirpis caniſtellum e uincis uocant/ ſiue e ui-
minibus compactum colligatūue/quādo ſirpare priſcis Sirpare
ligare/& a ſirpis fortaſſe. L. Columella in horto/ Cano
lam uimīe textum Sirpiculum ferugineis cumulate hia
cynthis. Propertius Sirpiculis medio puluera fuere ro-
ſam/ Vnde & Sirpea Cratis M. Catoni/& faſcinæ gen⁹
fere/Ouidio/ac Sirpirculæ falces paruule inter putādū
a putatoribus in uſu recepte/ de quibus. M. Varro in li-
bris linguæ latine/Plauto Sirpuli habētur piſcarii in ca-
ptiuis quādo uiminum iuncoꝝ ſirporum non unus eſt
uſus piſcatoribus:
S arcoides oſſe confracto fit quia os diffractum non ſoli-
deſcit: eſt autem nec os nec caro/ſpeciem tamen carnis
obtinet: Vnde nomen:
S cholia annotamēta quædam interciſſa pro certorū lo-
corum interpretatiōe adiecta qualia maximi celebrant
inde Sciboliographi tāq̄ gloſſemata & ſemicōmētaria
talia Diuus Ambroſius Marginalia appellaſſe uidetur Marginalia
nam cōmentaria exactiorem & magis continuatam de
clarationem continent:
S plenia alienis forma nominata de quibus Pollux Dio-
ſcorides & Martialis cui frons dicitur ſpleniata/Spleniū
herba Plinio.xxix. Superimponi iquit oportet Spleniū Splenium

ex melle decoctũ lanãq; ſuccidam ex oleo & uino/Aliis
faſciola oculis admota cũ ex ægritudine ſecunda Luce
nimia offenduntur ſplenium uocitatur:

S eris ſatiuum intubum noſtri(ut reor) Endiuiam quam
in genere lactucarum poſuimus/nam lactucæ ſimilis eſt
cibus ſalubris: terra hyeme operitur locis frigidis & can
dida inde uelitur ad acetaria:

S onchus herba cuius duo genera ſunt Dioſcoridi: Agre/
ſte unum & aculeatius: mitius alterum & mollius in ci
Criſpinus — bis receptum/noſtrates ni fallor Criſpinum uocant alii
Lactucellam & Cicerbitam/ Plinius.xxii. Eſt ut & Son/
Heccale theſei — chos ut quem Theſeo apud Callimachũ apponat He
cale: Caulis decoctus lactis facit abũdantiam nutricibus
coloremq; meliorem infantium: ſuccus calidus in ſtrangu
ria bibitur:

S entinam nauis partem imam etiam ſciunt Abecedarii
Sẽtinus deus — ſentinus uero deus priſcis appellatus qui a naſcentia a
Vitũnus deus — geneſi/ab ortu ſenſum dat hominibus/ ut Vitũnus qui
Nodinus de⁹ — uitam/nam deo uni innumerabilia dederũt nomina in/
Volutina dea — firmitatis ſuæ memores/ ut portionibus coleret quiſq;
Hoſtilina dea — quo maxime(ut ille ait) idigeret: Nodinus cultus eſt/no/
Hoſtire — dis & geniculis culmorum in ſegete apperentibus: Vo/
Hoſtimentum — lutinam deam uocauerunt ſpica e uaginula exeũte: Ho/
Hoſtorium — ſtilinam/cum ſegete ariſtis iam æquata granum ſubdu/
Redhoſtire — ruit: nam hoſtire erat illis æquare/ unde hoſtimentum/
hoſtorium/& redhoſtire gratiam referre:

S tœchadas græcis dici oleas in ordinem digeſtas iam ſcri
pſimus ſed & alias arbores dicere poterimus: nam Pli/
nius libro.iii. Et ſtœchades inquit inſulæ a uicinis maſſi/
lienſibus dictæ propter ordinem quo ſitæ ſunt: στοῖ
χος ordo:

S taticulus ſaltationis genus Plautinus ĩ Rudẽte Toxilus
nequeo leno quin tibi ſaltem ſtaticulũdem: Macrobius
in Saturn. iocos dicit/uoces demutat/ſtaticulos dat: Sal/
tatiõem uero ipſam apud romanos certatim etiam ab
honeſtis conſtat expetitam/Inter duo bella punica inge

nui immo filii ſenatorum in ludum ſaltatorium cōmea
bant & crotala geſtantes ſaltare diſcebāt/ fuit & probis
matronarum ſaltādi cura / dūmodo nō curioſa uſq ad
artes perfectionem nec mollis nimiū & eneruis / qualis
olim Ionica: Saluſtius ſemproniam repræhēdit ꝙ ſalta/
ret elegantius ꝙ neceſſe eſſet probæ: Et Oratius car/
minū tertio Motus doceri gaudet Ionicos Matura uir/
go & fingitur artibus Iam nunc & inceſtos amores/ de
tenero meditatᷓ ungui / Primus Stephanio cū toga ſal/
tare inſtituit.cum armis curetes ut tradit Plinius.vii.Bel
licrepam ſaltationem inquit Feſtus dicebāt quando cū
armis ſaltabant quod a Romulo inſtitutum eſt/ne ſimi
le pateretur quod fecerat ipſe cum a ludis uirgines ſabi/
norum rapuit: Pyrrhicen ſaltationem pyrrhicus in cre/
ta ut oſtendit Strabo: Dionyſius Halicarnaſeus: & Soli
nus quæ quidem imitatur flexus corporum meditatio
optima ad rem militarē: ut inquit Plato de legibus.vii.
Spartianus in Hadriano Militares inquit pyrrhicas po
pulo frequenter exhibuit: Apuleius Pyrrhicam græcani
cam nuncupat: & Suetonius ſcribit Pyrrhicam ſaltaſſe
aſiæ & bithiniæ principū liberos: Vnde pyrrhicarii ſal/
tatores. Funebrem ſaltationem Acaſtus monſtrauit: ſed
& qui uulgo ludus Pyrrhica dicitᷓ Troia inquit Seruius
uocatur de quo Virg.v. Troiaq nūc pueri troianū dicitᷓ
agmen: Nūc dī Torniamen: quo ludo puerorum eque/
ſtri pugnæ cient ut ille ait ſimulacra ſub armis: nam ſal/
tatiōis ſpecies illa oris colli crurum ac corporis obliquo
hinc & inde motu ſcopiam quam dicunt a ſaracenis
inſtituta: Dionyſiꝰ Victis īdis ſaltationem induxit quæ
apud græcos Cordax appellatur ut ſcribit Hadrianus
comam etiānū producere & mytrā gerere/unguentiſq
uti inſtituit:

Saltus uarii apud maiores

Troia tornia/ mē: uulgus ba gurdum

Scopia ſalta tio nūc more/ ſca

Cordax

Bacchi iuēta

Tollonem machinā aquariā dixim⁹ a tollendo/qua e puteis aquā hauri re ſolent poſteriora eius ꝑgrauante pondere Plautus ī rudente/Heus ſic Tolloni gratia cape hanc urnā tibi: Vegetius lib.iiii. rei militaris tolleno nem uocat machinā bellicā nō mul tū puteariæ machiæ diſſimilem/ut a tollendo itidē dicta uideatur: Tollenon inquit dicitur quoties una trabes in terra ꝑalta defigitur cui ī ſummo uertice alia tranſuerſa trabes longior dimēſa medietate nectitur eo libramento/ut ſi unū caput depreſſeris/aliud erigat: In uno ergo capite cratibus ſiue tabulatis cōtexit machina/in qua pauci collocantur armati: tunc p funes attracto depreſſoq; alio capite/eleuati ponunt in muris.

Tympana antiqua nō ſunt ſimilia nr̃is

T ympana nota ſunt/Crotala quæ Cymbala/Syſtra/crepi tacula/mollibus & ſemiuiris dant: Tympanotriba Plau to & tympāiſta dicit: ut crotaliſta Cymbaliſta: tympania ī margaritis/& crotalia ex Elēcis diximus: Tympanū tu bā cybeleiam Catullus: uas eſcariū Pli.xxxiii. In plauſtris tympana uocat Vergilius ut idem plinius.xviii.intor/culo/ Et in faſtigiis ædium tympana Vitruuio libro ter/tio noīantur.

Bigati

Ceratia

Obolus

T riobolus numus tris pendens obolos Plautus ī poenulo neq; triobolum ullū amicæ das: & eā ductas gratis: hic trioboli homo dicitur eidē uappa/nugo/nebulo/nullius præcii/& unius (ut noſtris dicitur) Bigatini: nam bigati a nota inter numos habentur: Eſt aūt obolus latine ſcru/pulus ſex pendens ſiliquas quæ græcis Ceratia hoc eſt quantū lentis octo ſemina: Celſus uero lib.v.obolon ad noſtra pondera relatū paulo plus dimidio ſcrupulo fa/cere ſcribit: Sed emptos obolo cū dixit Terentius numi genus intellexit/a quo diobolares meretrices Feſto ubi Donatus obolo inqt q̄ eſt ultima numoꝝ ſignificatio:

T eſſera ſignū agnoſcentiæ i bello Palamedis iuentū/pp confuſionem & alia euitanda: ut Marii Lar deus Syllæ

Apollo delphicus: Iulii Cæſaris uemis genitrix Vergili⁹
It bello teſſera ſignum: Et Plauto in poenulo Hannonis
teſſera hoſpitalis dicta qua cognoſceretur & cognoſce/
ret: Et ĩ Ciſtellaria Melenis Plautina Alceſi marcho ado
leſcenti Hic apud nos inquit iam Alceſimarche cõfregi
ſti teſſeram/quaſi iura hoſpitii amiſiſti: Eſt & teſſera Cu/
bus ide teſſella Vitruuius.v. Cubus aũt corp⁹ eſt ex ſex
lateribus æquali latitudine planitiaq́ perquadratum/ Is
cum eſt iactus quam in partem incubuit dũ eſt intactus Teſſella
ĩmotam habet ſtabilitatẽ: uti ſunt etiam teſſeræ quas in
alueolo ludẽtes iaciũt: In numeris quoq; Cubus dicit cũ
omne latus eiuſdem numeri æqualiter in ſe ſe ſoluitur/
ſicut cum ter terna ducũtur: atq; idem ipſe numerus tri Cubus
plicatur:

T opia teſtes Pauſaniæ grãmatico uocantur & funiculi q
in oleo terendo inſtrumẽtis olea riis circumligantur: In
trochlea quoq; partium trium unam topia appellãt ut
ſcribit Pollux: Topia item a locis dicta: Spartianus ĩ Ha/
driano Triclinia de caſtris & porticus & cryptas ſed &
Topia diruerit: Vitruuius lib.vii. de ratione pingendi in
ædificiis: Varietatibus inquit Topiorũ ornarẽt ab certis
locorũ proprietatibus imagines exprimentes Item: per
Topia cæteraq; quæ ſunt eorũ ſimilibus rationibus ab
rerũ natura procreata/Et lib.v. Satyricæ ſcenæ ornantur
arboribus/ſpeluncis/montibus/ reliquiſq; agreſtibus re/
bus ĩ topiarii operis ſpeciẽ deformatis: Sed & uitiũ pgu
las quidã Topias ẽt appellant utcũq; a Topiis topiario
operi nomen iditum: Sunt & Topiarii ſerui Vlp. de ſon Pergula
de inſtructo lib.xxxiii. digeſt. Atrienſes inquit Scopiarii
ſed etiam ſi uiridaria adſint topiarii:

T hoes luporũ genus Plinio lib.viii. procerius longitudine Atrienſes
breuitate crurum diſſimile uelox ſaltu/uenatu uiuens: &
nocuũ homini: per hiemes hirti/æſtate nudi ſunt: quos
cum leone diſſidere ſcribit lib.x. & cecos parere/ueluti
canes lupos & pantheras: adiicit Pollux ſimilẽ uulpi uo
ce: Arrianus lib. viii. geſtorũ Alexandri magni: Tigrim

Indicam ualentiorem elephanto ſcribit cuius caput in/
ſiliens ſtrenuo ſaltu complexu ſtrangulat:& hæ inquit
Thoes quæ a nobis uidentur quas tygridis uocabulo appella/
mus Thoes ſunt/alterius generis feræ uariæ maiores ta
men ꝙ aliæ Thoes/Opianus poeta thoes panthera & lu
Ceruarius lupus po naſci tradit Lupina capitis effigiæ/ maculis pardorũ
Ariſtoteles ſecundo hiſt. animalium de thoe meminit:
quem Theodorus Gaza Ceruarium lupum interpreta/
Chaus tus eſt:Et Plinius Chaum uocat:Nam libro. viii. Pom/
Raphius pei magni primum ludi oſtenderunt Chaum quem gal
li Raphiũ uocabant effigie lupi/pardorum maculis/&
paulo infra ſunt in eo inquit genere qui Ceruarii uocan
tur/qualem e gallia in pompei magni arena ſpectatum
diximus:ex quibus omnibus facile crediderim non uni
us generis haberi Thoes:An autem decepti ſint i nomi
ne aliquibus doctioribus æſtimandum relinquo:
T hryallis ellychnium funiculuſue qui in oleo lucernarũ
ſtans uritur:& flammam producit:ab herba nomen ſor
titur:niſi potius illa ab Ellychnio:quando in lucernis el
lychnii uice utamur:de qua Plinius.xxv. Tertia lignitis
uocatur: ab aliis autem Thryallis foliis ternis aut cum
Phlomon plurimum quaternis craſſis pinguibuſq; ad lucernarũ
Taxus barbatus lumina aptis:eundem & Phlomon græci uocant φλοξ
flāma latini uerbaſcum: & medici herbarii compſures
taxum barbatum:alii Sthrellam e genere ſpicatarum.
T uceta condimenta lautiſſima & cibi regii Fulgentio:Cal
limachus.Ambroſio redolent tuceta ſapore.Perſius Pi/
gues patinæ tucetaq; craſſa/ Apuleius.Naribus iam mi/
hi ariolabar tucetum perꝗſapidiſſimum:
T omacula e carne minutim conciſſa/ uel Iocinore ſuillo
fruſtatim diſſecto/ fieri ſolent/ additis caſeo paſſulis &
Aromatibus:Vſi ſunt & ueteres/ nec ſcio an alia condi/
tura:legimus.n.Diuiniq; tomacula porci:
T etanothra medicamenta ſunt erugandæ extendendæq;
cuti in facie aptiſſima:pſillothris non diſſimilia ſed ho/
rum ad pillos uellendos uſus eſt:& poſtꝗ uulſi ſunt/ ne

uniq̄ uel ſero renaſcantur:ut diximus:

T rabea ueſtis genus: Trabeis uſos inquit Plinius.viii.accipio reges: hinc Oui.i Faſtis Trabeatus dicitur Quirinus & augurum quoq; ueſtis fuit trabea: Sed Trabeatam apertionem legimmus Trabeationem a trabibus: Trabeata Trabeatio

T iara capitis uelamen i uſu frequenti olim perſis & phrygibus de quo Diodorus Herrodotus Hieronym⁹ & Innumeri: Sidonius Tiaratos reges dixit caput Tiara uelatos quos græci Tiarophoros uocant: Cidaris omnino alius eſt a tiara apud Perſas regium capitis inſigne hoc cerulea faſcia albo diſtincta circuibat ut ſcribit Q. Curtius primo geſt.magni Alexandri: Tiarati reges Tiarophori

T urunda Catoni cum dicit fiſtulam quæ turundam non recipit erit linamentum tentaq; ulceribus & uulneribus immiti ſolita: Nam & turunda eſt panificii genus quod nutrices exhibere ſolent infantibus & ancillæ pullariiq; auibus cohortalibus ad ſaginam: Idem Cato Dum poteris facere Turundas & aqua des eſcam temperatam M. Varro Gallinas farciunt inquit turundis ordeaciis Nonius Turunda ut libum ſacrum quoddam & ex farre genus panificii: M. Cato de liberis educandis alia fert libum ac Turūdam græce phomon dicitur quaſi Bucces boluſue hodie e noſtris paganæ placentā focaceam furnaceāq; turundam appellant: De linamento Cornelius Celſus cum alibi non ſemel tum libro.v. Emplaſtro illita linamenta diſponi per plagam deide emplaſtrum ſupra dari: Item: Si caro ſuper creuit modice reprimit ſiccum linamentum uehementius ſquamma æris: Sed eidem libro.ii. ſtupa quæ cucurbitulæ coniicitur ut flāmæ ſpiritu corpori adhæreat linamentum nominatur: Sunt enim & medicinales cucurbitulæ eo artificio cōpoſitæ ut abſq; ignis miniſterio ipreſſæ cutem apprehēdant & īhæreant: per Linamentū quoq; lib.iii. funiculū lucernæ itelligit Admouere oportet naribus ait extīctū ex lucerna linamētū uel aliud ex his quæ fœdioris eſſe odoris ſupra retuli quod mulierem excitet: oris autem Phomon Lucernæ funiculus

linlaméta dici manifeſtariũ eſt/dicũtur & in coloribus: Plinius.xvi.ad liniaméta modo cõchilii colore inſignis:

T innitus aurium morbus diu perſtans in aure/ut Sibilus ſonitus/& murmur/de quibus Auicenas cretus medicorũ: Plinius.xx.de cumino Auribus inſtillãtur ad ſonitus atq; tinnitus cũ ſceuo uitulino uel melle: Eſt & momentaneus tinnitus aurium Idẽ Plinius.xxviii. Quin & abſentes tinnitu aurium præſentire ſermones de ſe receptum eſt: Plautus in rudente/Aedepol tinnimẽtum eſt auribus Primus præſagium ex aurium tinnitu litteris mãdauit Poſſidonius.

Auriũ præſagiũ a quo

T rachoma palpebrarum aſperitatem appellant: ut aſperas e Chamis cõchas Tracheas/nam Chamæ leues Liꝛ dicuntur quas Romæ Tellinas uocant & Vicatim citꝛ conferunt uenales:

T enaſmus & græcis Teneſmos frequẽs eſt ſed fruſtrariũ irritũq; cacandi deſiderium/non ſine inflãmatione & tumore ſedis muccoſa & ſanguinolẽta quædam interdũ deiiciẽtis: Celſus.iiii. In tenaſmo frequẽs æque ac in torminibus deſidẽdi cupiditas eſt/æque dolor ubi aliquid excernitur: deſcendunt autem pituita muccisq; ſimilia interdum & leuiter cruenta: Plinius.xxxii. de oſtreis Eadem cocta cum mulſo Tenaſmo qui ſine exulceratione ſit liberãt. Idem.xxviii. Tenaſmos ideſt crebra & inanis uoluntas egerendi tollitur poto lacte aſinino/ uel bubulo: Plurimum nãq; ut ille inquit. xxvi. negocii humano generi aluus exhibet/ cuius cauſa maior pars mortaliũ uiuit alias enim cibos nõn tranſmittit/alias non cõtinet alias non capit/alias non conficit: Eoq; mores uenere ut homo maxime cibo pereat: peſſimum corporum uas inſtat ut creditor & ſæpius die appellat/ quando ſat bis etiam non eſt: huius gratia precipue auaritia expetitur huic luxuria conditur/huic nauigatur ad phaſim/huic profunda uada exquirũtur: & nemo uilitatem eius æſtimat conſumationis fœditate.

Lac aſininum prodeſt

T elum morbi genus i inteſtinis cũ dolore/unde Serenus

Eſt & uis morbi quod Telum cõmemoratur cum ſubito dolor inſanus furit incitus ictu Telum miſſile omnibus notiſſimum:In dolorib⁹ autem & paucis aliis morbis confert ſitimum iactare uel cõmouere: Aſclepiadem ferunt medicum illum celeberrimum lectos penſiles primum excogitaſſe quo motiúculas uel iactatione ſomnum ægrotis induceret/ægritudines leuarentur:

Lecto penſilũ inuenta

Thymũ uerruculã cui magnitudo ſit ægyptiæ fabæ nominant ad cutem tenuis eſt: ſupra latior ſubdura & in ſummo petaſpera/idq; ſummum floris thymi repreſentat/Vnde ei nomen eſt:ſubrubet & iterdum ſanguinem fundit Vt ſcribit Cor.Celſus li.v.Extuberat in palmis iferioribuſq; pedum partibus/ fœminibus ſede & genitalibus ubi peſſima eſt:Thymus herba apibus expetita:

Therioma ulcus per ſe naſcitur/& interdum ulceri ex alia cauſa facto ſuperuenit ĩ uiribus iterim & ſede aliiſq; partibus colore liuido uel nigro/odor præterea illi fœdus: multuſq; & muco ſimilis humor ſerpit cum inflamatione/dolore/& febre interdum/naſci ex eo nunq̃ ſolet ulcus Herpes Eſthiomenos græcis ut tradit Cor.Celſus.v. quoniam celeriter ſerpendo corpus oſſa ad uſq; deuorat inæquale/& cœno ſimile/odore ĩtolerabili:utrumq; ſicut omnis cancer fit maxime in ſenibus uel his quo corpora mali habitus ſunt:

Herpes Eſthiomenos

Trulla a trua uas Plinio/Iuuenali/Horatio/Martiali/&.M. Varroni in lingua latina qui & de Trulleo & Truæ originem refert: Vnde detrullare Apicio de trulla in trullam mittere: Bactionem inquit Feſtus dicebant genus uaſis longioris manubrii: hoc alii Trullam appellant: erat & Baccar uas uinarium ſimile bactioni:Trullas paropſides peluis inter uaſa ponit Pomponius tit. de Au. & arg.leg.lib.xxxiiii. digeſt.Eſt & trulla cementarii inſtrumentum quo calcem diſponunt in opere faciundo & tectoria complanant poliuntq;: hinc Trulliſſare Vitruuio libro quinto/Primum teſta cum calce trulliſſetur deinde opere albario ſiue tectorio poliatur:& vii. Trul

Bactio

Baccar

Trulliſſare

liſſatione induſta ꝑ arenato teſta dirigatur: Diuus Hie
ronymus Hamos.vii. Ecce dominus ſtans ſuper murũ
litum/& in manu eius trulla cementarii:

Tudicula qua cõmouemus liquida & alia: Vnde Tudicu
lare cõmouere Nonio: Varro in marcipore: Hæccine no
bis te ne tudiculaſſe: Celſus.iiii. Tum infundere cruda
oua/tudiculaq; miſcere/ Spathæ Plinio trigeſimo quar/
to in mentione eruginis laminæ fere ſunt & ueluti tudi/
culæ ac uerucula aduerſandum/ Alii inquit delimatam
æris ſcobem aceto ſpargunt uerſantq; ſpathis ſæpius
die/donec abſumatur:

Tuditanꝰ q̃te Tudites a tondendo mallei appellati ut ſcribit Feſtus Vn/
de cuidam cognomen Tuditano inditum ꝙ caput mal
leo ſimile haberet:

Trabæ & Traheæ a trahendo ploſtella lignea abſq; rotis
quibus per hiemes niuium præſertim tempore utuntur
ruſtici buſſequæ: ueluti uehem dicimus a uehẽdo plau/
ſtri genus/Plinius trigeſimo ſexto: Amplitudinem caulis
eam feciſſe proditur: ut uehem fœni large onuſtã tranſ/
mitteret: Sunt eidem xviii. uehes fimi: Vtitur hac uoce
& Mar. Varro:

Tribula tribulumq; genus tractorii uehiculi ut Cylendrus
fere niſi ꝙ Strias habet: quo uinctis iumentis in area te/
runtur fruges maturæ: Vergilius/Georgico.primo Tri/
bulaq;/& Traheæq; & iniquo põdere raſtri: Vnde Tri/
bularium Columellæ: ut contribulare Plinio: nam meſ/
Tribulus ſis ipſa eſt ubi tribulis in area ubi equorum greſſibus ex/
teratur: & ubi perticis ligula iunctis flagelletur: Tribulus
uero herbæ genus eidem Vergilio frumentis nocens/
Idem Plinius.xviii. Nam lolium & tribulum & carduũ/
lappamq; non minus q̃ rubum inter frugum morbos
potiuſq̃ inter ipſius terræ peſtes numerauerim/Ouidius
quinto Metamorph. Lolium tribuliq; fatigant triticeas
Tibulus Item meſſes/Sed eidem.xx natural. hiſt. Tribuli unum genus
in hortis naſcitur: Tribulum etiam noſtri uocant in ſta/
gnis & paludoſis naſcentem herbam folio intus candẽ/

te fructu obducto nigro acutoq; cortice/qui eſui eſt: ut
caſtanea: Thraces ad Strymona eius nucleo uiuunt pa/
nem facientes prædulcem & qui contrahat uentrem:
Et quoniam tricuſpidatus eſt/ telum ad eius ſimilitudi/
nem tribulum uulgo appellant quod circum mœnia — Tribulus itẽ
uallumq; obſeſſi ſpargere ſolent: ut cũq; enim cadat cu/
ſpidem e tribus unam ſurſum intendit: Muricem dicũt — Murices
Vnde Plinio ipſi.xx.Spinoſa carduo folia muricatis ca/
cuminibus: Murices ſcribit Nonius ueteribus dictas ſa/
xorum aſperitudines/ac tela omnia:

T renetica tibia lamentabili uoce & querula/ Trenos la/ — Trenos
mentatio Trenodium cantus lugubris/ Cares populi ut
ferunt ea uſi in luctu ut aptiſſima/ etiam ſi lugere defun/ — Trenodium
ctos ſupercaneum merito quis dixerit:

T alus græce σφυρον in pedibus quorumdam quadru/
pedum ueluti biſulcorum/ ouium/ bouum/ caprarum/ cer/
uorum/ damarum & id genus aliorum/ nam digitos
habentes talis carent/ neq; prioribus pedibus omnino
ulli ſunt inquit Plinius undecimo: Item hominem qui
exiſtimarunt talos habere facile conuicti: Eſt autẽ talus
rectus in articulo pedis/ uentre eminens concauo/ in uer
tebra ligatus: Ariſtoteles quoq; homini talos eſſe non
ſcribit: Plinius libro uigeſimo ſexto: Talis uero cum ait
tumentibus limus aquaticus cum oleo ſubactus mire
prodeſt/ & trigeſimo primo de muſco/ aquarum/ oleo
mixto talorum dolori tumoriq;: & Horatius: ad Talos
ſtolla demiſſa/ ac alii etiamnum talos in homine nomi/
nantes in proprie & per quandam ſimilitudinem loqui
uidentur: Sed & Talaris ueſtis dicitur & Talipedare pri — Talipedare
ſci dixerunt inquit Feſtus uacillare/ & quaſi talis inſiſte/
re/ Celſus quoq; libro ultimo de talo luxato/ Neis talus
qui totum corpus ſuſtinet parum cõfirmatus neruis fe/
rendo oneri cedat/ ſurſuſq; prorumpat: Ad ludum uero
Tali aſtragali dicuntur in columnarum etiam Spiris
Vitruuio nominati/ & Plinio uigeſimo ſexto in nomi/
nibus herbarum:

Tonſus

Acerra

T onſæ remi Feſto ꝙ tondentur ferro Ennius de remigi bus pone petűt ex in referűt ad pectora tonſas meminit & Vergilius Tonſus pro tõſura/Actius in Amphitrione Mulier ſuneſta ueſte:tonſu lugubri:utitur & Plautus:

T hymiaterium uaſculum quo diis exhibebantur odores in ſacrificiis iter quos Thymiama:Talis fere Acerra no bis eſt arca thuraria ut inquit Feſtus/Thuribulű a thure iter odores uno ſacerdotes nűc appellãt:Cor. Celſus.v. in malagmatis ſæpe miſcet Thymiama/& in illo maxi me quod auxiliatur pedum doloribus: Thymiama in quit aceto liquatum: In cõuiuiis quoq; odores/& ſuffi tus odoramentorű adhibuere ueteres. Plautina Erotiű in menechmis ſternite lectos/Incẽdite odores/ Mũditia Illecebra eſt omnino amantiű:M. Cicero Tuſc.queſt.v. aderant unguẽta coronæ incendebãtur odores: menſæ cõquiſitiſſimis epulis extruebãt:fortunatus ſibi Damo cles uidebatur:Odorata ligna tãtű in uſu Arabis:Sabæi Thuris ligno coquűt cibaria:alii myrrhæ: odore ſtiracis ſuffiunt tecta:

T orques uirile colli ornamẽtum ex auro argentoq;: Inde Manlii cognomen torquatus/torque aurea gallo detra cta ſingulari certamie:Plinius.xxxiii. Auxiliares quippe externos torquibus aureis donauere: at ciues non niſi argenteis:

Dẽtium noia

T emnici dentes primores quatuor quia ſecant a græcis uocantur & Gelaſini ꝙ in riſu exeruntur:hos cingűt Ca nini a canibus dicti: Inde maxillares genuini & molares aliquibus crediti:Dentes ipſos omniosſe duriores flaua bilis breui exedit/ quæ p uniuerſum uitæ tẽpus tunicã quæ bilis ueſſica dicitur/nõ rodit:cum affectibus maxi me ſit expoſita:quod euenire creditur: quoniam a natu ra ita eſt ſancitum/ ut eam tantum ueſſicam inhabitet: ideoq; ipſam minime lædit/Magnűenim remedium in quit Aphrodiſæus contra dolorem naturæ nomen eſt:

Lege Cabalű de theriaca

T heriotrophium a ferarű educatione nomen accipit:θηρ fera:Vnde Theriacæ medicamentum nobile de quo di

ximus & Theriacē uitis cuius uinum & uua contra ſer/
pentium ictus medetur: Nicandri quoq; Theriaci libri
ī quibus remedia ſcribit aduerſus uenena & feras uene/
natas:Theriacos quoq; paſtillos ide dictos legimus: niſi Theria
potius a uiperis quæ in eis miſcentur nominatos uelis:
nam Thetia uiperas dicunt/& Echidnas e feratum etiā
genere:Plinius.xxviii.Fiunt & e uipera paſtilli qui The
riaci uocantur a græcis:

T eramnon coctibile græci dicunt & Ateramnon incocta
bile/de quibuſdā maxime leguminibus: Theophraſtus
licet græce. viii. de plantis/ Sunt.n.loca per multa quæ
ſemper coctibilia ferant/& alia quæ incoctibilia:ſed om
ni quaſi ex parte loca tenuia coctibilia potius reddunt:
dicitq; in faba & lente hos affectus præcipue ſentiri/uel
quia maiorem ī modum affici nata ſunt:uel ꝙ propter
frequentiorem uſum magis appareant:Plinius.xvi.Scri
bit glandem fageam ſuem hilarem facere/carnēq; cocti Coctiuus
bilem & leuem/ac utilem ſtomacho:Coctiuum nos co/ Coctibilis
ctibile diximus:

T riglyphi de quibus ſupra contra tignorum fere præci/
ſiones in fronte ſunt poſitu:Habent hi ſua capitella/regu
lam unā ī latitudinis medio deformatam/femur quod
μηρον græce dicit̃ mox canaliculos/altera duo femo/
ra ideſt prominentias/& in extremis partibus ſemicana
liculos qui interuertuntur;eorum interualla quæ ſunt in
tertignia Metopæ dicuntur: ωπασ.n.græci tignorum Metopæ
cubilia & aſſerum appellant uti noſtri ea caua columba
ria ut inquit Vitruuius libro.iiii.Vnde eidem ſunt in ex/
tremis angulis Semimetopia:

T omicem funiculū reſtem dicimus:Vitruuius.vii.Aſſeri/
bus diſpoſitis tum tomice ex ſparto hiſpanico harundi
nes græcæ tonſæ ad eos uti forma poſtulat religentur:
Eſt autē α πο της ωμιγγοσ quod ſpartū ſignifi/ Spartum
cat:nō tamen aſpiratur:Naſcitur ſpartū in hiſpania cite
riore ut tradit Plini⁹.xviii.hinc ſtrata ruſticis eorū:hinc
ignes faceſq;:hinc calceamina/& paſtorum ueſtis:Eſt &

miraculum inquit æſtimare quanto ſit in uſu omnibus terris nauium armamentis / machiniſq; ædificationum aliiſq; deſideriis uitæ: apud nos conuoluũtur funes e canabe: Iunco græcos ad funes uſos nomini cedere poſſumus / quo herbam eam appellant: σχοινοσ iuncus funiſq;: eſt ẽt unguentum peſſimi generis inquit Feſtus a quo ſcorta uilia ſardida putentia Schœniculæ appellatæ / Plautus in pœnulo Alliſiras ſchœno delibutas ſerui licolas ſordidas:

T hyroreon locus inter duas Ianuas: Vitruuio libro.vi.

T eletas expiationes dicũt & cõſecrationes theurgicas de qbus Plato / Porphirius / Platonici omnes / & Diuus Au‑

Theurgi

guſtinus in diuina ciuitate: Porro qui animarum expiationes pollicentur Theurgi & aliquibus Theurgici uocant: ipſa purgatio Theurgia / de Teleta / Apuleius in aſino aureo: Ateleſtos non initiatus:

T ragos Spongias e maribus duriores uocant inquit Plinius.xxxi. nam molliſſimũ earũ genus ſunt peniculi: Penicilliue naſcũtur autẽ in mari ſaxis adherentes ad uſus plurimos mortalium ut calceis menſis columnis pauimentis podiiſq; ut inquit Vlp.xxxiii. digeſt. extergendis Scribit Suetonius Veſpaſianum Cæſarem: procurratorum rapaciſſimum quẽq; ad ampliora officia ſolitũ ex induſtria promouere / quo locupletiores mox cõdemnaret / quibus uulgo quidem pro Spongiis uti dicebatur / q̄ quaſi ſiccos madefaceret / & exprimeret humentes peſſimum earũ genus Aplyſiæ quia elui nõ poſſunt ut illotariæ: Spongiæ item dicũtur ex quibus aſparagi ꝓueniunt / ut refert / Plinius.xviiii. qui & in menta ſpõgias uocauit / Seritur menta inquit planta / uel ſi nũdum ger‑

Spongiæ
Spongioli

minat / Spongia: eſt enim quædam affinitas in hoc / aſparagis & mentæ: In humore pratorum naſcũtur & ſpõgiæ fungis adnumerãdæ / quos ſpõgiolos appellauimus:

T itillatio & titillatus græcis γαργαλισμοσ motiuncula dulcis quædam / & pruritulus ille qui maxime accidit tactis leniter alis plantis pedum / cauo uolæ in manibus

lateribuſq; riſum mouēs ut ſcribit Aphrodiſæus: Vnde transfertur ad ſenſus aliaq;/Hinc Horatio titillet gloria Ciceroni primo de finibus/ Voluptas quaſi titillaret ſenſus/eſt nāq; uoluptas egregia titillatrix:

T repteria merita nutricationis græci dicunt quæ parentibus & nutricibus æque reddenda ſunt: nutrix.n.altera mater:ſunt autem qui matri præſtent:ut illa apud Valeriū max. Filia quæ damnatam ultimo inedia ſupplicio parentem uberibus admiſſa diu aluit in carcere / Sūt & qui nutricibus Trepteria debita & Lac quoq; reddant corollarium dulciſſimum:

T ypus forma exemplar: Inde Protypa quæ Prototypa: Archetypa: & Ectypa de quibus iam dictum eſt etiam ſi ectypa ſunt qui credant illa quæ ab archetypo ita ad ſabre producunt in puluiſculo illo optime compoſito non ſine formis fabris qui ſunt fuſſores/ut eadē uideant turnam puluiſculus geometricus de quo Apuleius/Perſius/cæteri omnino alius eſt: Vt illi etiam delicatiſſimorum odoriferi puluiſculi ad ſuaueolētiam/quæ matronas inuitet: Protypa Prototypa Archetypa Ectypa.

T oros muſculos in lacertis cruribuſq; carnoſos non ſine neruis uocant:unde Toroſus:

T rientalis materia Vitruuio.x.ad ſcapos quos triētes etiā uocat/erit a menſura/q; eſſent aſſeres ſcapiue: machinæ quatuor unciarum:quæ per trientem ſignificatur ſicuti herbæ Trientalis & quincūcialis appellātur quarum ſolia trientis & quincuncis fuerint amplitudine: Triens

T rientes uſuræ cum e cētenis quaterni in ſingulos annos capiuntur/ſicuti quadrantes cum terni quincūces cum quinq; & cum ſex ſemiſſes & Beſſales cū octo dicunt/ de qbus multa Hermolaus cōtra opinionē Iurecōſultorū:Scribit capitolinus Antoninū piū Cæſ. fœnus Trientarium hoc eſt minimis uſuris ut fœnuſculū exercuiſſe & Alex. Seuerus Impator Vſuras fœneratorū cōtraxit ad triētes/Idē Cōſules Senatores ſi fœnerarent uſuras accipe prio uetuit/niſi aliqd muneris gr̄a poſtea tū iuſſit ut Iurecōſultorū & Hermolai cōcertatio

ſemiſſes accipent & munus ſuſtulit: ut refert Lãpridius Plinius noſter.xiii. Ex his tamen uſura inquit multiplicata ſemiſſibus: quæ ciuilis & modica eſt Nam grauiſſimæ quæ aſſibus exercebantur nautico i primis fœnore quæ Centeſimæ uocantur:

T enontes a rigore nerui collum & ceruicis ſeptem uertebras firmant & continent quæ alias defluerent: Cor. Celſus.viii. Vtrinq; recti inquit ualenteſq; nerui collum continent Tenontas græci uocant: ubi tamen librarii Cerotas ſcripſere: Eadem ratione neruum a poplite in calcem procumbentem atq; inde in pedes ſparſum digeſtumq; Tenonta appellant.

Corneli Celſi Locus

T hericlea ab inuentore pocula nominata græcis celeberrima: Plinius.xvi. Celebratur & Therides nomie calices ex Terebintho ſolitus facere torno:

T ilia arbor græcis Philyra unde Tiliacræ faſciæ & tabulæ ſed ex iterioribus quoq; corticibus ulmi tunicæ tiliæ uocãtur Plinio.xxiiii. Corticis utiq; interior tilia lepras ſedat & mox Idem preſtant & tiliæ corticis: ut ſit ferę Tilia e libro arborum: idem auctor xvi. de Tilia inter corticem inquit & lignum tenues tunicas multiplici membrana e quibus uincula Tiliæ uocantur: Tenuiſſimum corium Philyræ coronarum lẽniſcis celebres antiquo rũq; honore: Sunt & Philuræ pagellæ eidem Plinio lib. xiii. in mentione papyri chartæ diuiſæ acu i prætenues & q̃ latiſſimas inquit Philuras:

Philyræ Philuræ

T oxica uenena quibus armantur ſagittæ dici ſunt q credant a taxo arbore cuius baccæ in Hiſpania præſentarii ſunt ueneni: Et uaſa Viatoria ex eius materia facta uinum inficere ueneno a gallis eſt receptum: Lœtalis & ſub ea arbore ſomnus in arcadia: Clauus æreus inſixus trunco malitiam adimit Plinius auctor.xvi. alii uero q Toxeumata miſſilia græce dicantur Nũc mala omnia uenena uulgo Toxica dicuntur: Deleteria lectifera quæ ſunt græci uocant:

Toxeumata

Delecteria

T ragula haſta Nonio Saluſtius hiſt. iii. Vt Metellus ictu

tragulæ ſauciaretur. Feſto Pomp. genus eſt teli q̃ ſcuto infixa trahatur/de illa & Gellius in telorum mentione libro.x.Haſtæ ipſæ(ut nunc quoq̃) apud ueteres fraxineæ cõmendabantur talem Achillis fuiſſe memorant: Plinius.xvi. obedientiſſima quocũq̃ in opere fraxinus eadem corylohaſtis melior/cornu leuior/ſorbo lentior: Eſt & retis piſcatorii genus tractile/plinius.xvi. de ſubere/uſus eius inquit anchoralibus maxime nauium piſcãtiũq̃ tragulis & cadorum obturamẽtis:Plautus in pſeudolo At uolui iniicere tragulam in noſtrum ſenem: Rhetis gñs

Tetrapharmacum medicamentum inter emplaſtra ad pus moueudum:Celſo libro.v.a compoſitione nomen ſortitur:habet.n.ceræ/picis/reſinæ/ſeui taurini aut uituli ni pares portiones:ſicut eidem Eneapharmacũ a rebus nouem quibus conſtat a ſeptem & decẽ ut heptapharmacum:Hadriano Cæſari fuit Tetrapharmacum quo in cibis unice delectabatur:Phaſiano ſumine perna cruſtulo:Et Pentapharmacum repetiſſe Aelius uerus cæſar dicitur:hoc eſt ſumen/Phaſianum/Pauonem/cruſtulatam & aprunam ut ſcribit Spartianus. At olim ut inq̃t Feneſtella Tripatinum appellabatur ſumma cœnarum Lautitia: nomen a tribus patinis una Murenarum/alia luporum/tertia myxonis piſcis: Pẽtapharmacum Tripatinum

Teredo capite ad portionem graui lignis infeſta eſt ut Tinea & culicibus ſimilis Trips/In mari teredinem ſentiri tantum nec aliam putant inquit Plinius.xvi.Sunt & inter ligni uermiculos Coſſi:olim in cibis recepti & altiles facti a quibus rugoſi natura corporis homines priſcis Coſſi dicebantur: Sanant ulcera omnia ſicut ulnera recentia cõglutinant terreni adeo ut neruoſq̃ abſciſſos illitis ſolidari infra ſeptimum diem Democritus perſuaſerit:Eſt & qui Ceraſtes uocatur nomine ſerpentis cornutæ/naſcuntur ut plurimũ putreſcente ſucco/uel ipſa materie A uehemẽti amaritate deffenditur cupreſſus/ſicut a duritia buxi materies: Tinea Trips Coſſi Ceraſtes

Tragopogon herba pratenſis in acetariis recepta/caule

Come — paruo foliis exilibus croco ſimilimis/ radice longa dul/
ciq; Come etiam nominata de qua Dioſcorides & Pli/
nius.xxi.&.xxvii.

Tutulus — Tutulati — Tutulum Placiades pallium ſcribit eſſe quo ſacerdotes
tuendi gratia/caput operibant inter ſacra: Vnde tutulos
ſacerdotes dixit. M. Varro/in Pontificalibus & in libris
linguæ latinæ Tutulum refert uocare fœminas conuo/
lutos ad uerticem capitis crines/ quos habent uti uela/
tos/Tutulatoſq; dictas eos qui in ſacris habere ſolēt uti
metam(id tutulus appellatur)Et Feſtus/Tutulum īquit

Tituli — Tutuli — Titus — dicebant flaminicarum capitis ornamentum uitta pur/
purea inexa crinibus/& in altitudine extructum: Tituli
uero priſcis milites uocati quaſi tutuli q patriam tutā/
rentur:unde Titi pronomen ortum eſt:

Prester — Turbo inter repentinos & uehementes flatus proxima
quæq; proſternit/ut in libro de mundo ſcribit Apuleius
idem ardentior accenſuſq; dum fuerit Preſter uocatur
amburēs cōtracta & proterens ut notāt Plinius libro.ii.
Preſter quoq; ſerpens ictu inflāmans Lucano:Eſt & Ty

Typhon — phon quem uibratū Ecnephian Seneca in naturalibus
queſt.dici auctor eſt: Idem Plinius Vorticem inquit fa/
ciunt qui Typhon uocatur ideſt uibratus:Sed tamen ut
Ecnephian non eundem & Typhonem uelit:de Ecne/
phia in ſuperioribus:

sisgamis saboga/ [illegible] — Thriſſæ piſces non improbati in cibis/in Pado laudatiſſi/

Laciæ — Chepiæ — mi optimos mittit & Tibris Laciæ a Ro. dicuntur/nos
Chepias uocamus quæ ob oſtiis contra torrentem aſcē
dētes ſaxoſum nactæ alueū emacreſcūt & improbant:

Triſtega a tribus ſtegis ut diſtega a duabus/Stega nauis
proſceniū tabulatū/ponitur & pro tecto cōtignatiōe ue
unde hypoſtega opertæ ueluti ſub tecto ambulatiōes:
Plautus in bacchidibus ut aſſedi in ſtega dum circūſpe/
cto atq; ego tum lembū conſpicor/& in Sticho fine ad/
uocatis ibidem in cercuro in ſtega:Ezechielis.xli.Triſte
ga enim erant & nō habebant colūnas:

Trochus ludi genus notiſſimum/cū pilam ligneam in cir

culum ferreum terræ fixum/& ſeſe cum i latera ferituг
uertentem immittere ſtudent luſores:uel ligneum turbi
nem ſcutica loroue agitātibus rotantibuſq; pueris/τϱο
χος rota/Turbo etiam græcis: Martialis diſtichon eſt
i apophoretis cui⁹ lema eſt trochus me ducēte rota eſt
das nobis utilē munus Iſte trochus pueris at mihi can/ **Canthus**
thus erit Cantho autem extrema capitis rotarum uin/
ciri ſatis notum eſt/Vergilius æneid.vii. Ceu quondam
torto uolitans ſub uerbere turbo/ Quem pueri magno
in gyro uacua atria circū Intenti ludo exercēt ille actus
habena / Curuatis fertur ſpatiis : ſtupet inſcia turba im/
pubeſq; manus mirata uolubile buxū / Tibullus Nāq;
agor ut per plana citus ſola uerbere turbo/Quem celer
aſſueta uerſat ab arte puer:

T erūcius numi genus parui prædi unde noſtrates etiam
nunc Terunci facere paſſim/pro nihili facere nihili pen/
dere/parui ualere dicunt/uulgo tamen addentes.s. litte/
ram/& Sterūciū nominantes:Plautus in captiuis/ Neq; **Sterūcius**
ridiculos iam terunci faciunt.M. Varro in libris linguæ
latinæ: Libella quod libram pondo æris ualebat/ & erat ex
argento parua/Simbella quod ſit libellæ dimidium / quod
Senus aſſis:Teruncius de tribus unciis quod libellæ quar/
ta pars/ſicut quadrans/aſſis:

T echni ars/diſciplina/Vnde operis Galleni titulus eſt Te/
chni:dicitur & dolus/hinc Terentio Techna Parmenō
nis/Sutella/aſtutia/Plautus in captiuis Ego erūnatus de
artuatus ſum miſer huius ſceleſti technis qui ut libitum
eſt ductauit dolis:Idem in caſina poſſis ne nec ne clam
ſutellis tuis eripere caſinam uxorem : Technitis artifex
Technopægnion artis ludus: Auſonio ubi potius legas **Auſonii locus**
Erotopægnion quod ē amoris ludus unde & lælii poe/ **enucleatus**
tæ Erotopægnia Gellio citata:Calotechnos bonus/Ca/
cotechnos malus artifex Et Texitechnos: Plini.xxxiii.
artis labefactator/ſiue ut aliis Cacizotechnos artis ſuæ
improbator:

Verſura

VErſurã flexus a uertendo notiſſima:
& uerſuti quoq3 mentes ad malitiã
uertuntur/& ĩnata uerſutia: Sed uer
ſura quoq3 a uertẽdo dicitur credi
toris mutatio: contracto debito mu
tuaticæ pecuniæ/in ſolutione primi
debiti: nam uertere eſt mutare: Ma

Vertere

roniana uenus æneid. primo: Quæ
te genitor ſententia uertit: Verſuram facere inquit Fe/
ſtus/mutuam pecuniam ſumere ex eo dictum eſt q̃ ini/
tio qui mutuabantur ab aliis non ut domum ferẽt ſed

Vertere ſolũ

ut alii ſoluerent: uelut uerterent creditorem ideſt muta/
rent: unde uertere ſolum decoctores dicuntur cum ob ĩ
gens æs alienum mutant locum: quiq3 ultroneum ſibi

Verſus

exilium indicunt: Eſt & uerſura & uerſus in re ruſtica:
Plinius(omitto cætera)de arboribus arbuſtiſq3 diſponẽ
dis.xvii. Aſpectu grata quocumq3 modo intueare in or/
dinem ſe porrigente uerſu: nam uerſus in poetica notiſ/
ſimi: habet & ſuos uerſus oratio proſaica & quolibet
ſcriptio ulgus lineas uocat:

Vligo naturalis terræ humor ab ea nunq̃ recedens Inde
uliginoſus ager q ſemper humidus eſt: Vergil. Georg. ii.
pinguis humus dulciq3 uligine læta: Plinius. xvii. Arbu/
ſtat agros Venetia ſalice propter uliginem ſoli: & .xxxvi

Lana corrum
pitur uligine

Et ſiccati conduntur q̃ minimum uliginoſo loco: Mar.
ro in re ruſtica: Non ſolum ea uligo lanam corrumpit
ouium/Sed etiam ungulas ſcabras fieri cogit:

Gale

Viuera e muſtellarum genere animal paruum Gale dicta
qua in aucupio utuntur puelli: impoſita ſummis lon/
guriis ſcutella/illam funiculo adalligatam in foramina
parietum ubi nidificantur aues immitunt: quæ ubi in/
trorepſit pullos paſſerinos columbinoſq3 nam magi/

Ictides

ſtra admorſos extrahit: Sunt & maiores/Ictides appel/
latæ/magnitudine melitenſis catelli/albicante uentre/ſi
cut uiueris ac oſſeo quidem(ut fertur)genitali:

Volſellæ a uellendo inſtrumenta quæ forpiculæ forſicu/

læue e ferro argentoq; & orichalco in uſu mulierum præſertim ad uellendos pilos e ſummo frontis & capillorum diſcrimine. Interſtitioq; ſuper ciliorum, ac tota facie & ceruice: Plautus in Curculione: Atq; ita me uolſellæ: pecten ſpeculum calamiſtrum meum bene amaſſent: nam & chirurgici ſuas habent uolſellas e ferro quibus appræhendunt oras ulcerum linamenta paniculos & alia: Celſus libro. vi. de cancri curatione qui incole naſcitur: deinde inquit oræ uolſella præhendendæ: tum quicquid corruptum eſt excidendum: Idem ſeptimo: Horum extrema lingua uolſella præhendenda eſt: nec quicquam commodius eſt quam uolſella præhendere ſub eaq; quod uolumus excidere: Similes his ſunt aurificum uolſellæ quibus utuntur i primis anularii ad gemmas & bracteolas præhendẽdas: — Cancri curatio

Vitrearii qui uitro operantur: huius originem tradit Plinius xxxvi. qui & ex maſſis inquit rurſus funditur in officinis tingiturq;: & aliud flatu figuratur aliud torno teritur aliud argenti modo cælatur: Sidone quondam his officinis nobili. Si quidem etiam ſpecula excogitauerat: Maximus honos in candido tranſlucente q̃ proxima Cryſtalli ſimilitudine: id præſtat incoctum alumen Catine uulgo quod dicunt: at ſulphuri concoctum ferruminatur in lapidem: — Catine

Vibriſſæ pili in naribus hominum dicti, q̃ his euulſis caput uibremus. Vibriſſator & uibriſſatrix dicentur qui i cantando uocem criſpant: Nam uibriſſare ueteres dicebant uocem in cantu criſpare dearticulareq;: Titinius ſi erit tibi cantandum facito uſq; exuibriſſes: — Narium pili

Vigiliæ inter mala habentur: Plinius de ſpodio Collyriis oculorum nimium uigiliis fatigatorum apta putatur idem uigeſimo ſexto Inter mala uniuerſi corporis uigiliæ ſunt pleriſq;, harum remedio monſtratur panaces Clymenos Ariſtolochia, & odore & perunctio capite: Vigiliæ caſtrorum excubiæ notiſſimæ: & uigiliæ noctis quattuor horæ: Vigilias noſtri chriſtianæ philoſophiæ. — Caſtrorum — Noctis uigiliæ

religioniſue Sacerdotes uocant dies aliquot profeſſos ieiunio dicatos / olim peruigiliis:nunc pleriſq; noſtrum omnibus.non peruigilare(ut illi)Sed uigilare graue eſt.

V ermina dolores uentris ac uiſcerum quoq; cum quadam minuta punctio ne preſſuraq; quaſi a uermibus mordeatur: Vnde Verminari torqueri Nonio / ut inde

Verminari
Verminatio

dicta uideri poſſit in iumentis uerminatio: niſi potius a uermibus quando is morbus puſtulis ulceroſis ſerpit/ & exulceratus locus ſimile quid uermibus oſtendit: Et pueros quoq; uerminantes legimus ut in ipſis etiam dici poſſit uerminatio cum Lumbricis & Tineis quas

Elminthes

Elminthes dicunt infeſtantur / uel latis / uel teretibus quæ plurimum pueros exercent/& modo inferioribus/ modo quod fœdius eſt ore redduntur: uermium figura Aſcaridas uocant in recto uel maxime inteſtino / ſi-

Aſcaridæ

cut in graciliore teretes inuentas: Nam Celſo libro ſexto uermes in auribus naſcuntur qui protrahendi ſunt inquit oriculario Specillo/& ſi nimis intus medicamentis enecanditur poſtea tamen educantur:Martiali i apophoretis de auriſcalpio auris uerminans prurigine moroſa dicitur:at Plinio decimo ſeptimo in arboribus earumq; pomis uermiculatio:

V omica a uomendo tumor ſanioſus purulentuſue: Vnde Satyrico poetæ/putres Vomicæ/&Serenus / ſunt inquit odio quos dira uomit natura tumores: Vomica qualis erit:hinc Tranquillus Auguſtum Cæſarem ſcribit Iulias & Agrippam nō aliter appellaſſe q̄ tres uomicas/aut tria carcinomata ſua/Plinio autem libro trigeſimo tertio: Vomica dicitur lacuna receptaculum: Eſt & lapis ait in his uenis cuius uomica liquoris æterni: Ar-

Argentum uiuum

gentum uiuum appellatur: Hinc Plautinus Sagariſtio i perſa crumenam / uomicam dixit Vomicaſt: preſſare parce / nam ubi quis mala tetigit manu dolores cooriuntur:& cum Toxilus ſecari iubeas dixiſſet Tum ſagariſtio:metuo ne immaturam ſecem/ne exibeat plus negoci nam uomicæ finis eſt ut rumpatur:Audio philoſo

phos naturales dicere nullum eſſe principium unde uo/
mica incipiat: ex quo difficilis eius fit curatio: ueluti in
rotundis ulceribus/de quibus Aphrodiſæus in proble/
matis: A Nonio uomicæ loca concaua uetuſtate obeſa
exeſaq; nuncupantur:

V nguis oculoꝝ uitium onyx græce dicitur:cum pars ī eis
quæ cornea uocatur Sugillato liuoriq; ſimilis efficitur
& figura unguis/omnino pterygium in oculis alius erit
morbus de quo ſup:Et ſi Celſus libro.vii.unguem ī ocu
lis pterygium nominat: — Onix — Pterygium

V eternum torporem & ignauiam dicunt ex ocioſo ocio:
unde ueternoſum dicendi genus ignauum & ſomnicu
loſum uocat Sidonius in epiſtolis: Sed & Lethargum
marcoremq; hoc ipſo nomine quidam ītelligunt/ hinc
Feſto Pomp. Veternoſus grandi ſomno oppreſſus: At
M.Catoni hydropicus: — Gñs dicendi ueternoſum — Lethargus — Hydropicus

V mbilici ad gēmas compræhendendas quas perforare
nolumus Plinius.xxxvi.de Beryllis:Alios conuenit non
oportere perforari quorum ſit abſoluta bonitas:umbili
cis ſtatim ex auro capita compræhendentibus: ideoq;
Cylindros ex his facere malunt q̃ gēmas/ quoniam eſt
ſumma cōmendatio in longitudine: nam eidem Plinio
:xviii. de uentoꝝ ratione paruus circulus eſt umbilicus
Vnde libro. xvi. in robore pilularum uocat umbilicos
candicantes:umbilici quoq; ī libris/ī lupinis inter oſtrea
habentur:In homine umbilicus inteſtina ligat & conti/
net:procidere is prominereq; interdum ſolet:unde pro/
minens prociduuſq; umbilicus:Idem Plinius.xx.de por
tulaca/Infantium cerebro imponitur umbilicoq; proci/
duo:prominet autem modo ex ĩteſtino/modo ex omē/
to modo humore/aliquando ſpiritu/Sed & caro inter/
dum increſcit ut ſcribit Celſus libro ſeptimo: Ompha/
lon græci uocant: inde exomphalon non ſine tumore
& Meſomphalon ut medium umbilicum terræ Par/
naſum dicunt ueluti Vmbilicus / medium / centrumue
hominis eſt circino(ut patet) ab eo ad extrema pedum — Omphalon — Parnaſſus me dium terræ

manuúq; circunducto de quo Victruuius:

V iriculum græci Ceſtron uocant genus miſſilis teliue bel lo perſico inuenti ut refert Suidas: Sed & ſtilum quoq; dicemus in uſu pictorum ad encauſticen: Plinius.xxxv. In Encauſtice pingendi duo fuiſſe antiquitus genera cõ ſtat cæta & ebore/ceſtro ideſt uiriculo: nam & Sopho/ cles Ceſtram pro ſtimulo ſiue ſtilo dixit/ut refert Pollux κεστρον Betonica: & κεστρευσ mugil piſcis: illa a uarietate remediorũ ut diximus: Hic quaſi ſtili modo quoſdã ut ille inquit mœchos intrat publica atheniẽſiũ pœna: ut raphanus: Noſtri materiarii Terebras craſſio/ res Viriculos uulgo dictitant: At fœminæ inter ornamẽ ta & monilia fere ſuas habent Viriolas: Sceuola de au. & arg. leg. libro.xxxiii.ff. Ex ornamentis: lineas duas ex margaritis/& Viriolas ex ſmaragdis & eodem libro: VI pianus ornamenta muliebria ſunt quibus mulier orna/ tur ueluti in aures armile/Viriole/anuli/ preter ſignato/ rios/ & omnia quæ ad aliam rem nullam parantur niſi corporis cenandi cauſa:

Ceſtra

Mugil piſcis

Mœchorum pœna

V ri bouum ferarum genus a montibus in quis diuerſan/ tur peculiares germaniæ ut ſcribit. C. Cæſar in cõmen/ tariis rerum ſuarum: his uulgus imperitum bubalorum nomen imponit/ cum omnino alii ab uris ſint bubali: Vris inquit Solinus taurina cornua adeo protẽduntur ut inter regias menſas ob inſignem capacitatem pocu/ lorum uicem præbeant: Plinius.xi. Vrorũ cornibus bar bari ſeptentrionales potãt: Vrnaſq; binas/capitis unius cornua implent:

Error multoꝝ

Bubali

V erucula parua ueluti uerua/ & laminæ/ batilliue/e ferro quibus fabrorũ plurimi utuntur ad ea quæ in caminis & fornaculis uerſanda mouendaq; ſunt: Plinius.xxxiii. de ſpuma argenti Ex catino ſublata ueruculis ferreis/ atq; in ipſa flamma conuoluitur ueruculo ut ſit modi/ ci teporis: Verruculæ uero a uerrucis ſunt de quibus diximus/ ſedẽquoq; infeſtant: Idem Plinius uigeſimo ſecũdo. de Silphii radice/ Verrucæ ſedis crebriore eius

ſuffitu cadunt:

Veſticipes ueteribus dicebantur puberes, quoꝝ genæ lanugine & barba ueſtiebantur: ſicut inueſtes impuberes, quibus nundũm ueſtis hoc eſt barba malas ueſtit Apuleius in apologia magiæ, Inueſtem a nobis accepiſti: ueſtipicem illico reddidiſti: Gellius. v. Arrogari non poteſt niſi iam ueſticeps: Feſtus, Veſticeps puer qui iam ueſtitus eſt pubertate, e contra inueſticeps: Inueſtes

Varices & Variculæ in cruribus pſertim uenæ plus æquo tumeſcentes & obtortæ, Vnde Varicoſus, Cirſas Hippocrates uocat, Ixias Ariſtoteles: In temporibus quoq, in uentre teſtibus, inguine, turgeſcunt ut tradit Celſus Inde Cirſion cauliculus Plinio xxvii. q uaricum doloribus medeatur: Cirſa Ixia

Vrticæ herbæ notiſſimæ foliis, ineſt aculeata mordacitas, & Silueſtris maxime: cui & caulis mordax eſt: & folia fimbriata: Cum gignitur inquit Plinius xxi. mordax non eſt: ſolibus lanugo uires accipit, mirumq profecto uideri poteſt tactu etiam leui pruritum puſtulasq confeſtim adhuſto ſimiles afferre: ferunt primo uere teneram adhuc, in cibis non ingratam, nõ inutilem ad pellendos totius anni morbos, nam plurimis ſcatet remediis ut idem, oſtendit uigeſimo ſecundo. Eſt & piſcis marinus eo nomine cui uis pruritu ut illi mordax ná tactus uredinem mittit: Piſcis urtica

Vſtrigo, uredo, urigo, ab a effectu urendi:

Vermiculatus apte & minutim ĩterſectis tabellis, punctuliſq cõcinatus ab effigie ut uolunt uermiculi: Vñ Emblemata uermiculata: Et Plinius. xxxv. Vermiculatiſq ad effigies inquit regum & animalium cruſtis: Cicero de oratore Pauimento atq Emblemate uermiculato, Nonius Marcellus minutum interpretatur:

Vepreta Senticeta, Spineta, Dumeta: At Mar. Ciceroni pro Sexto Veprecula: Nam Vepres, Spinæ, Sentes, dumiq:

Viridarii Vlpiano Iurecõſulto ſerui curantes hortos, quæ

Viridia

Viridia Ciceroni/Macrobio/Cecillo/Vitruuio dicuntur.

Vorſoria

V erſoria inſtrumentum dicetur nauticum quo naucleri facile intelligebant/qua ab parte cœli adflarent uenti: & an ſo'uendum eſſet: Plautinus Euthycus in mercatore: Hic uentus nunc ſecundus eſt/cape modo uorſoriam: Hic Fauonius Serenus eſt:hic Auſter imbricus/ut ſit uerſoria a uertendo/quod in pyxide uidemus poteſtate magnetis & ſtiluli ferrei qui gnomon/monſtrantis latus cœli & ex aſpectu chartæ illius nauticæ poligrāmæ mare & clima in quibus ſint: Amalphis urbs eſt maritima i pecētinis cuius Ciues Magnetis uſum nauigātibus primi(ut fama eſt) mōſtrauere: Quod commonuit amicus noſter Alexander Gaboardus Parmeñ. ex Antonii Panormithæ uerſu.in urbis eius laudem: Prima dedit nautis uſum magnetis Amalphis: antiqui aūt Vorſoriā dixere.quam nunc uerſoriam: poſt̄q̄ Scipio Africanus

O in e

o literam in e pronuntiaſſe primus dicitur in uortice & uorſu:ac ſequuta ætas in aliis quoq;:

Pariphos

V irgata ueſtis a uirgis purpureis in ea intextis quas græci Paryphos uocent/Vnde Vergilio ſagula uirgata/quo loco grāmatici purpurea interpretantur: q̄ uirgæ ligua gallica appellaretur purpura: At Seneca Tigrides uirgatas nuncupat quia maculoſæ ſunt:

Vngulus anulus

V ngulatas ueſtes ab unguibus ſunt qui uelint ex ſplendore & colore alii ab ungulis/hoc eſt anulis tanq̄ anulatas dixeris Vugulum namq; oſci ut inquit Feſtus/ſiue priſci ut Plinius anulum uocarunt:

V olutabrum Vergilio & Diuo Hieronymo de ſuibus ꝑprie cum in cœno uolutantur/namq; id eos delectat/ueluti animalia ueterina a iugo a uectura/ & canes a curſu a uenatu uolutatio iuuat:

Inuoluulus Conuoluulus

V oluox animal prærodens pubeſcentes uuas: Inuoluulū Cōuoluulumq; alii uocant in fronde cum racemulo ſeſe inuoluentem/de quo Plinius xvii.Et Mar.Cato Plautus in Ciſtellaria Inuoluulum quæ in Pampini folio intorta implicat ſe:

Volgiolum quod ut alii Valgiolum inſtrumentum dicimus ad coequandum & complanãdum: Plinius de cupreſſi ſemine/ſeritur inquit menſe Aprili terra æquata Cylindris aut Volgiolis denſum terraq; cribris ſupercet nitur pollicis craſſitudine: Valgiolus

Vopiſcus e geminis ſuperſtes altero mortuo appellatur: Agrippæ nati pedibus anteductis ut iam dictum eſt/Cæſones ceſo ſectoq; matris utero falſum eſt eam peperiſſe cui mortuæ filius exſectus eſt inquit Paulus libro. L. ff. & eidem ter enixa etiam uidetur quæ Tergeminos peperit: Poſthumi humato iam patre: Manii mane Lucii luce Crepuſci increpuſculo geniti Duplicis ſexus hermaphroditi: ſed eius tamen habendi qui in eis prævalet ut tradit Vlpianus de ſtatu hominum: libro primo. ff. Sunt hæc quidem inter minutias/Sed non omnibus tamen (etiam ſi philologis) diſplicitura: Agrippæ Cæſones Tergemini Poſthumi Manii Lucii Crepuſci

Vola ueſtigium medii pedis cõcauum Plinius undecimo Vola homini tantum exceptis quibuſdam: namq; & hinc cognomina inuẽta Planci/Plauti Scauri Panſæ/ſicuti a cruribus Vari Vatie Vatieni: Sed & palmam manus uolam appellari non eſt qui neſciat/ Romanoꝶ cognomina

Valgia Fulgentio placiadi ſunt labellorum obtortiones in ſuſpiratione factæ: Vnde Petronius inquit obtorto ualgitur labello/Plautus in Milite Maiorem partem uideis Valgis ſuauiis: Neuius Valgus ueternoſus genibus magnus/talis turgidis: nam Valgi i diuerſum actis qui ſunt ſuris appellantur: Vt Vari incurua crura habentes/autor Feſtus ex Aurelio/ Plinius undecimo Sicuti a cruribus Vari Vatiæ Vatieni uitia nam Vatiæ crura habent in exteriorem partem detorta deflexaq;: Vnde uatieni æque uitioſi: uatiniiq;: ſiue pedes obtortos extrorſum: ut alii nam Mar. Varro in libris linguæ latinæ Si quis puerorum per delicias inquit pedes male ponere atq; imitari Varias ceperit hos corrigi oportere/ quos noſtrates uulgo mutatione litteræ Vacinios dicitant: Apertius tamẽ in cruribus ſunt hæc uitia Plinio quo di- Vati Vatiæ Vatieni Vacinii

Varronis loc⁹

ximus libro:penſitent Varronis uerba doctiores:

Verutum

V eruina iaculi genus longioris aliis uerutum inquit placiades/Fulgentius/Galbius Baſſus in Satyris Veruina confodiéde ne te naucifacio: Plautus in Bachidibus Si tibi eſt machera & nobis Veruína eſt domi:

Xenos

Xenodochus

XEnodochia publica loca in quibus peregrini/aduenæ pauperes cũ primis/uel ſani uel infirmi hoſpitaliter recipiuntur ulla abſq; mercede/ Xenos hoſpes δοχειον receptaculũ qui curam loci habet & recipit Xenodochus appellatur: Alexander Gaboardus Parmenſis bonarum litterarum ſtudioſiss. Olim admonuit Xenodochia primum Inſtituta fuiſſe ab Hyrcano hyeroſolymæ rege quibus aduentum ſuſciperet pauperum peregrinorum: Aegeſippo in primo referente:

Vergilius loc⁹

Adulteri pœna aſperrima

Martialis græcos imitatus

Xenia

X enius hoſpitalis hoſpitii præfectus: Vnde Xenius Iuppiter qui præeſt hoſpitibus de quo Vergilius Iuppiter hoſpitibus nam te dare iura loquuntur: meminit & Dion & Strabo: hoſpitibus equidem eorũq; bonis & honori ſumma ratio & inuiolata fides habenda: hinc merito dixerim Aurelianum Cæſarem nouum ſupplicii genus cõmentum in eum qui cum hoſpitis ſui uxore adulterium cõmiſerat/nam duarum arborum ſummans partes inflecti illiſq; pedes militis deligari iuſſit ac ſtatim dimitti/ut ſciſſus ille fidelis adulter utrimq; penderet: Xenia munuſcula ſaturnalitia quæ hoſpitibus & amicis donabantur:de quibus luſit Martialis a græcis cõſuetudine accepta ut innuit: Vitruuius libro.vi.& ſupra diximus: Apuleius aſini aurei ſecundo/mittit mihi Byrrhena inquit,Xeniola porcum optimum/& quinq; gallinulas/uini cadum ætate prꝺcioſi:

X eria quæ ſunt arida emplaſtra dicuntur:quæ uero liqui/ da Hygremplaſtra nominantur de quibus Galenus & alii medicorũ ξηρος aridus ſiccus/Inde Xerolibya Ser/ uio a ſiccitate: ξυρον nouocula dicitur: Hygrẽplaſtra Xiros

X erophthalmia ſicca & arida lippitudo cũ nec tumor ul/ lus nec fluor oculis eſt ſed grauedo quædã:Plini.xxviii. Sicca lippitudo lumbulis ſuũ toſtis atq̃ cõtritis & ĩpoſi tis tollitur:nam Ophthalmia lippitudo eſt:Pollux caui tatẽ oculorũ ex ægritudine uocat ophthalmiã: Lippos qui eo morbo afficiũtur appellamus:Sed & lippi ut lip pientes quoq̃ oculi ipſi dicuntur: Plautinus Toxilus in pœnulo:quaſi lippo oculo me meus herus utitur:Oph/ thalmos græcis oculus:Celſus libro.vi.Eſt etiam genus aridæ lippitudinis Xerophthalmian græci appellãt ne/ q̃ tumẽt inqt neq̃ fluũt oculi ſed rubẽt tãtũ & cũ dolo re quodã graueſcũt:ac noctu ꝑgraui pituita inhæreſcũt: Lippitudini uero lachryma & tumor/craſſaq̃/& inter/ dũ ſicca pituita dolorq̃ accedũt:ac nõ nũq̃ exulceratio: Ophthalmia Lippi Lipientes Oculus græce

X ylon frutex producẽs lini genus ĩ ægypto/e quo ueſtes ſacerdotales cãdore cæteras ſuperãtes: nũc complures aliæ regiones id genus lini mittũt: Pli.xix.ſuperior pars ægypti in arabiã uergẽs gignit fruticẽ quẽ alii Goſſipiõ uocãt plures Xylon/& ideo lina/ida facta Xylina:paruu lus eſt/ſimileq̃ barbatæ nucis defert fructũ/cuius ĩ inte/ riore bombice lanugo netur: nec ulla ſunt eis in cãdore moliciaue præferẽda/ueſtes inde ægypti ſacerdoti gra/ tiſſimæ:hæc ille:poſuimus in horto noſtro e ſemine qđ in uaſculis continet:& fructũ fecit: Goſſiplon

X iphiæ cometæ in cœlo mucronatæ/præcipuo inter cũ/ ctas pallore/nullis radiis:Plinio libro.ii. ξιφος mucro/ enſis/Xiphion herba gladiolus: Acõtiæ iaculi modo ui/ bratæ ακοντιον haſtã Iaculũ uocãt:Pogoniæ ab infe/ riore parte iuba lõge promiſſa/in ſpecie barbæ: πωγων barba & mẽtũ/Ceratias a cornu effigie: uiſa cũ ad ſala/ mina pugnatũ eũ:Pithetes dolii figura in cõcauo fumi dæ lucis πιθος doliũ/unde eidẽ Pli.ii.uolumine:Pithe/ Xiphion Barba Cometa ꝶ no mina

cuſa a ſiglinis doliariorũ alii a ſimiarũ multitudine quæ
Aenaria a ſtatione nauiũ Aeneæ:& Homero Inarime:

ZOnarii Zonarum cingulorum tex-
tores factoreſq́: Zonæ etiã plagæ
& orbis partes quinq́ poetis, & a-
ſtrologis cãtatiſſimæ:Faſceas Mar-
tianus uocat: Lyſizonam athenis
Dianam a ſolutione Zonæ appella
uerũt:quam primiparæ ſoluũt Dia-
næ Soluizonæ dicantes: Sed & uir-
gini uxori: Zonam ſoluebat maritus uetere inſtituto:
Cinguli Cinguli uero dicti homines: in loco ipſo ubi cinci ſolet
ſatis tenues:
Z oſter ignis ſacri ulceroſi genus eſt, Plinius.xxvi.Ignis ſa-
cri plura ſunt genera,inter quæ medium hominem am-
biens qui Zoſter appellatur:& enecat ſi cinxerit: medetur
plantago cum creta Cymolia:Zoſter zona græcis. Vn-
zoſterus de Zoſterum in attica locum nominatum audio: quo
Latonæ zona Latona ſoluerit Zonam ut paritura:
Z ythum potionem ægyptiis in uſu ex frugibus ordeaq́
cũ primis uocant hinc Columellæ peluſiaci pocula Zy-
thi At Ceilam & Ceream in hiſpaniis ut refert Pli.xxii:
Ceruiſiã quoq́ & pluria genera in Gallia aliiſq́ prouin-
cis,quibus uini penuria:
Z ygia arbor Carpinus græcis dicitur q ex eius materia
Iuga iuga quæ apud illos ζυγα uocitantur, iumentis com-
parant:ut tradit Vitruuius libro.ii. Plinius. xvi.de acere
Tertiũ inquit genus Zygiam rubentem fiſſili ligno cor-
tice liuido & ſcabro:Hoc alii proprii generis eſſe malũt
Carpinus & latine Carpinũ apellant: Iuga autem eadem quæ &
tranſtra in nauibus Vergilio Aeneid.vi.quæ per iuga lõ-
ga ſedebãt:Vbi Seruius interpres græce iquit dixit Zy-
zyga ga,n.dicũt quæ tranſtra nõminamus:
Z opiſſa uinam picem ex nomine ſignificat:de qua Plini-

ius.xvi.Et iam prius dixerat: Nõ omittẽdũ apud eoſdẽ Zopiſſam uocari deraſam nauibus maritimis picem cum cæra/nihil non experiente uita/multoq; efficacio/rem ad omnia quibus pices reſinæq; proſunt uidelicet adiecto ſalis callo/ Pix autem liquida in europa e teda coquitur naualibus muniendis multoſq; alios ad uſus/ lignum eius conciſum furnis undiq; igni extra circũda/to terra: ut primus ſudor aquæ modo fluat in canali: Hoc in Syria Cedrium uocatur: Cui tanta uis eſt ut in ægypto corpora hominũ defunctorũ eo perfuſa ſeruẽtur: Sequens liquor craſſior iam picem fundit/quæ rurſus in cortinas æreas coniecta aceto ſpiſſatur: & coagu/lata Brutiæ accipit nomen: doliis dũtaxat uaſiſq; cæteris utilis: Eſt & pix foſſilis qualis olim in Apolloniata re agro: ut refert Theopõpus: Et Vitruuius.viii. ſcribit Za/cyntho & circa Dirachiũ & apolloniam fontes fuiſſe qui picis magnã multitudinẽ cum aqua uomerent: zopiſſa Pix Cedrium Brutia Picẽ fons euo luens

Z amiæ nuces pineæ quæ ſe in arbore ipſa diuiſerunt: eſt autem uidere aliam matureſcentem cum alia decerpi/ ita ut nullo nõ menſe matureſcãt leduntq; cæteras niſi detrahantur: ζημιῶ.damnum infero/ledo/ζημια da/mnum/leſio/Hinc Plautinus Euclio/ Ibi onerat aliquã zamiam: Et earum quoq; genus tertium Apinum uo/cant e picea ſatiua/cute uerius ꝙ putamine ut refert Pli nius.xv.Hermolaus Sapineum caſtigabat/ Vnde nucẽ ſapineam Columella uocauerit: Vt Apinæ ab apina ci/uitate Apulie quæ euerſa a Diomede i prouerbium ue/netit appellatæ potius credi debeant: Eſt & quartũ ge/nus quod e pinaſtris Pithylda/alii Pithyina dixere/præ/cipui remedii aduerſus Tuſſim: In melle decoctos nu/cleos Taurini Aquicellos uocant: zemio Prouerbium Hic Martialis Sunt Apinæ tricæq;

Z omidion græcis luſculum: nam zomos ius dicitur/Vn/de Oxyzomum condimentum e iure non ſine aceto: barbaris in uſu maiore ꝙ latinis: Oxizonium

Z oophyta mediæ quæ ſunt naturæ inter plantas & ani/malia græci appellant:

HAbes candidiſſime lector quæ farragi
noſa alieno ſtomacho uolentes tñ di/
geſſimus:ut ſi non oĩbus/quod diffici
limũ eſt/at paucis deſiderantibus par/
te uel una ſatiſſaceremus:qbus noſtra
etiam ſubruuida/ut humani ſunt affe
ctus/diſplicere non poſſunt: Et ne illa
ipſa ueluti ſubcognita reddidiſſe noĩetenus olim uidere/
mur:Conferes hæc pauca ieiuna illis quæ multa & ſucci/
plena litteris ante nos aliĩ mandauerunt:& dices/ ſcio/qm̃
mens pſaga eſſe ſolet/quo Grapaldus arbuſculas ĩ magna
& dẽſiſſima ſilua:Veꝝ nec oĩa/nec eadem oĩa ubiq; ſunt:
neq; uile(ut optime noſti) ſemper eſt/quod uile eſt: quæq;
uni uilia ſordent/nõ oĩbus ſordent:Etiá ſi Ab aliis quædá ĩ
noſtrum uſum ſint accepta/quæ qdem oĩa facillime uerte
re potuiſſem:Sed ſidei ratio qñq; hñda fuerat:nolui enim
quod aliqbus interdũ euenit/ex una duplicẽ ĩprudens fa/
cere uerſurá:Facilius adhæc ſua qſq; (ut uoluimus) agno/
ſcet:quæ ſi reddenda fuerint/minore diſpendio/iniuria/dá/
noq; ut eadẽ reſtituentur:Sed quid ſi moueat cornicula ri/
ſum?Fœnerantur pfecto in re litteraria pleriq; oẽs: & nul/
lo quidẽ ſæpius impendio/ at multa cũ ingratitudine ſup/
preſſo noĩe eoꝝ a qbus fœnerantur:Rimari aũt nõ æque
Lexeon etymologias apoſuimus/quaꝝ refertiſſima hñtur
uocabularia q̃ Dictiõibus poſitis addere ſententias/ & alia
ſcitu iucunda utiliaq; ad rem facientia in quotidianum ui/
tæ uſum recepta ĩ quotidianis ſermonibus/occurentia/reci
piendaq;:Aſſequi etiam maximo ſtudio adhibito nõ potui
mus quin eadem aliqñ bis dicerentur:Cóem errorem uitio
mihi ne uortas:& ſcias/nũq̃ nimis dici/ quod dictum haut
obeſſe poteſt: Vt cũq; ne ſpreueris oro/poſtq̃ boni ſcripta
ſunt:& memineris patrocinari ubicũq; patrocinio opꝰ fue
rit/die ſaltẽ a momulis mihi nõ dicta:nec eni ſpo ĩgenuos/
Sed nec opto ſubmuſſantes uitiligatores. Vale cũ bonis.

Alexander Gaboardus Parmeñ.M.D. Thomæ Plouatatio Piſaurenſi Iureconſul.Integerrimo pro morte Grapaldi.

Romuleo ſermone potens.ſermone Pelaſgo
Vade iacet Marius.Quæ iam tibi parma ſuperſunt?
Quæ tibi uota manent miſeræ?Sic dira ſororum
Penſa trahunt?heu quænam ſæcula longa rependent
Hoc tantum Crudele nephas?modo fata triumphant.
Sæua Cothurnato patriam ſpoliaſſe poeta.
Quem celebrant uates.claræ uirtutis alumni/
Laurea pontificis cinxit cui tempora Iuli.
Grande aliquid ſpondebat.n.ni fata fuiſſent.
De Mario uanos ducunt tamen ipſa triumphos.
Namq́ȝ locos ſubit ille pios.carpitq́ȝ Quietem
Elyſiam:aut celſo uiuens modo culmine Diuum
Veſcitur ambroſia perdulci nectere felix
Aetherna hæc præſtans terris monumenta.uigebit.
Vatibus egregiis nequeunt fera fata nocere.
Sic erit & Marii fatorum ſola ſuperſtes
Gloria.Non cineres comitatur fama ſepultos
Clare Plouataci.Semper uiret inclyta uirtus:
Te quoq́ȝ quem nobis facundia.candor:& ardens
Iunxit amor/facient deſcripta uolumina legum
Perpetuum.tollentq́ȝ tuum ſuper æthera nomen:
Conſilio uirtute potens.Indagine rerum.
Ore meletæo Iuris dum ſcribis utriſq́ȝ
Oſtendis patriam conſultis nomina.uitas/
Enumeras legum ſeruato pondere titus
Maiorum conſulta canens/pia iura regentum/
Dignus es Euboicæ uatis tranſendere in æuum/
Et phrygios æquare ſenes/dignuſq́ȝ locari
Inter Ariſtides Rhadamantos.atq́ȝ lycurgos
Quom tibi.Fas.Leges.Ius.Rectum.Clare refulgent.

Eiuſdem Alex.Gaboardi Epit.in Grapal.

D ic hoſpes: Marium Parmæ uidiſſe iacentem:
Hunc ſuperis donans ſuſtulit Vrania.

Petri Perini Turcellani Epit.in Grapal.

H ic ſitus eſt Marius:pulchras conſtruxerat ædes
Ingenio: Cœlum nunc ſua tecta dedit.
D eſcripſit flores.Animalia.Balſama.fructus
At nunc cum ſuperis ueſcitur Ambroſia.

I mpreſſum Parmæ per accuratiſſimos Impreſſores Octa uianũ Saladũ & Franciſcũ Vgoletũ Ciues Parmeñ.Im penſis Antonii Quintiani qui non paſſus eſt Labores Grapaldi Vndequaq; Viri doctiſſimi Interire:Quẽ uiuẽ tem colebat amabat & uenerabat: Die ſeptimo Maii.
M.D.XVI.

Regeſtrum Huius Operis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z & ɋ ꝶ.
A B C D E F G H. Oẽs ſunt q̃terni excepto
r qui eſt ternus & H duernus.

Digitized by Google

LABORATORIO RESTAURO
A. Lombardi
VIA VALSOLDA N. 169
TEL. 8925038